

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנקד

לש"ס דף היומי מספכת הלל

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
ללמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר תקוני זוהר כרך ח' וספר זוהר חרש כרך ט'
לפי ספר זוהר 10 כרכים (70-79 כרכים) עמרים ח"ח תצה עד ח"ט רכב
[מתקוני זוהר דף קט: עד זור חרש פרישת לך-לך דף לא:]

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד
דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויגמין כי כל דברי חז"ל
הקדושים הם סודות נוראים (הקדמות המהרה"י לעץ חיים), ובזה יזכה להכנס
לגן עדן העליון (זוהר חרש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק,
והאר"י]). וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס
בעו"ם הבא (פסבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר
הסוד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר
ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חובה על
כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את הלמוד הקדוש הזה דף היומי
זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם
ועד (תקוני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ר ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם,
כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה
ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה
וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם
מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון
תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם
עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם
מאריכים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמנו הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

אמר ליה ודאי ותוסף דא תוספת רוחא דקודשא דאיהו עמודא דאמצעייתא, מתמן אתוסף ליה רוחא דקודשא, תרין אתין לרבות ביה נשמתא ונפשא משכינתא עלאה ותתאה, ומאי הוה תוספת על רוחא דא חכמה מאדם עלאה.

אמר רבי יוסי שמענא דתלת רבויין אלין, אינון תלת טפין דאזדריקו ממוחא סתימא דכל סתימין, ואלין אינון תלת גלגולין, ואלין תלת טפין, שמענא דאינון לקבל תלת נשים, דאתמר בהון (משלי יד

אמר רבי יוסי: שמעתי ששאלת הרבויים הללו הם שלש הטפות שנזרקו מהמח הנסתר של כל הנסתרים, ואלו הם שלשה גלגולים, ואלו שלש הטפות, שמעתי שהן כנגד שלש נשים שנאמר בהן חכמות נשים בנתה ביתה, שאחת אופה, ואחת עורכת, ואחת מקטפת, אל אותה שנאמר בה ראשית עריסתיכם חלה, וזו חלה של פסח שהיא סגולת"א, היא טפה ראשונה, וממנה נזרקו שלש טפות, והם שלשה יודין " " " שהם סגולת"א ודאי, והם " יברכה, " יאר, " ישא, ובראיזה מקום נזרקו? בשלשת האבות, שלשם ירד אדם בשלשה גלגולים, ומאיזה מקום נזרקו? מאותו שירד בהם (וח יח"ו) מצד החכמה העליונה.

אמר רבי יוסי שמענא דתלת רבויין אלין, אינון תלת טפין דאזדריקו ממוחא סתימא דכל סתימין, ואלין אינון תלת גלגולין, ואלין תלת טפין, שמענא דאינון לקבל תלת נשים, דאתמר בהון (משלי יד חכמות נשים בנתה ביתה, דחד אופה וחד עורכת וחד מקטפת, לההיא דאתמר בה (במדבר טו כ) ראשית עריסתיכם חלה, ודא חלה דפסח דאיהי סגולת"א, איהי טפה קדמאה ומינה אזדריקו תלת טפין, ואינון תלת יודין " " " דאינון סגולת"א ודאי, ואינון " יברכה " יאר " ישא, ובאן אתר אזדריקו בתלת אבהן, דתמן נחית אדם בתלת גלגולין, ומאן אתר אזדריקו מההוא דנחית בהון (דא יח"ו) מסטרא דחכמה עלאה.

ובנגד שלש הטפות הללו תקנו שלש מצות בפסח, אחת המצה שלמעלה לברך בה המוציא, השניה לחם משנה, השלישית לחם עני בלי מלח, שהרי נאמר על קרבנך תקריב מלח, משום שהיא מצה פרוסה, כמו שפורס פריסת מלכותך, עד שתהיה שלמה לא צריך להקריב עליה מלח, שהוא חל"ם, ומה הוא חל"ם? שהוא אמצעי (של כל השלש). שלש הטפות העליונות הן סגולת"א, שתלויות מהמח הנסתר העתיק של העתיקים. שרש טפות נזרקו בגלגלת מן

ולקבל תלת טפין אלין תקינו תלת מצות בפסח, חד (דף קי ע"א) מצה דלעילא לברכא בה המוציא, תננינא לחם משנה, תליתאה לחם עוני בלא מלחא, דהא אתמר (ויקרא ב יג) על כל קרבנך תקריב מלח, בגין דאיהי מצה פרוסה, פגוונא (דניאל ה כח) דפריס פריסת מלכותך, עד דתהא שלימה לא צריך לקרבא עליה מלח, דאיהו חל"ם, ומאי ניהו חל"ם אמצעי (דכלהו תלת), תלת טפין עלאין אינון סגולת"א, דתליין ממוחא סתימא עתיקא דעתיקין.

תלת טפין אזדריקו בגולגלתא ממוחא

המח השני, והן סגול, איפה נזרקו? בשני עמודי אמת וברית, שהם כנגד נח שם ויפת. נח נזרק בצדיק, והו שכתוב נח איש צדיק, שם ויפת בשני עמודי אמת, ועליהם נאמר ברא שית. שלש טפות עליונות שהן סגולת"א, שנוזקו מהמח הנסתר, הן הקוץ של האות י' למעלה, והקוץ שלה למטה, והגו באמצעיתה, המח שנוזקו שלש הטפות הללו ממנו, הוא י', וזו י' שהיא מעל לאות א, י' למטה מן א - המח השני, ושלש הטפות שנוזקו ממנה הן סגול, שלש הטפות של אדם הראשון שהם שלשה גלגולים, ושלש של האדם השני שלשה גלגולים.

מי האדם העליון והאדם השני? אלא מה שמו ומה שם בנו. מה שמו? אדם עליון, מה שם בנו? אדם תחתון, ושניהם נרמזו באותו פסוק שאמר משה, ואמרו לי מה שמו מה אמר? שלש טפות, אחת אופה במח שהוא כנגד ימין, שהוא האופה, שהוא שר האופים, ואחת עורכת זה המח, שהוא מצד השמאל, שנמר בה אף ערכה שלחנה, והרי פרשהו שלחן בצפון כנגד הלב, ואחת מקטפת כנגד המח, שהוא לאחור כלפי הפתח, וכנגד שלש הטפות הללו הם שלש יודים, שהם ביו"ד ה"י וא"ו ה"י, שמעידין על עלת כל העלות, שעליו נאמר אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים, שהוא ראשון ואחרון ומבלעדי אין אלהים.

ומששת התקונים הללו רצה הקדוש ברוך הוא לברא את שת, שיהיה שמו שית, שיהיו בו שלשה גלגולים של אדם ושלשה של הבל, אלא שפרחה י' משת,

תנינא ואינון סגול, באן אזדריקו, בתרי סמכי קשוט וברית, דאינון לקבליהו נח שם ויפת, נח אזדריק בצדיק, הך הוא דכתיב (בראשית ו ט) נח איש צדיק, שם ויפת בתרי סמכי קשוט, ועלייהו אתמר ברא שית, תלת טפין עלאין דאינון סגולת"א, דאזדריקו ממוחא סתימא, אינון קוצא דאת י' לעילא וקוצא דילה לתא, וגו באמצעיתא דילה, מוחא דאזדריקו תלת טפין אלין מינה, איהי י', ודא י' דאיהי לעילא מאת א, י' לתא מן א מוחא תנינא, ותלת טפין דאזדריקו מינה אינון סגול, תלת טפין דאדם קדמאה דאינון תלת גלגולים, ותלת דאדם תנינא תלת גלגולין.

מאן אדם עלאה ואדם תנינא, אלא (משלי ל ד) מה שמו ומה שם בנו, מה שמו אדם עלאה, מה שם בנו אדם תתאה, ותרוייהו אתרמיזו בההוא קרא דאמר משה, (שמות ג א) ואמרו לי מה שמו מה אמר, תלת טפין חד אופה במוחא דאיהו לקבל ימינא, דאיהו אופה דאיהו שר האופים, וחד עורכת דא מוחא דאיהו מסטרא דשמאלא, דאתמר בה (משלי ט ב) אף ערכה שלחנה, והא אוקמוהו שלחן בצפון לקבל לבא, וחד מקטפת לקבל מוחא דאיהו לאחורא כלפי פתח, ולקבל אילין תלת טפין אינון תלת יודין דאינון ביו"ד ה"י ואו ה"י, דמעידין על עלת כל העלות, דעליה אתמר (ישעיה מד ו) אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים, דאיהו ראשון ואחרון ומבלעדי אין אלהים.

ומשית תקונין אלין בעא קודשא בריה הוא למברי לשת, למהוי שמייה שית, למהוי ביה תלת גלגולין דאדם ותלת דהבל,

שְׁהִיא נְקֻדָּה, אֲבָן שְׁתִּיָּה, שְׁמֶשׁ
הַשֶּׁתֶּת הַעוֹלָם.

וְכוּי' הַזו חֲטָא יוֹסֵף, זְהוּ שְׁכַתוּב
וְחֲשֵׁב בְּאִיתָן קִשְׁתוּ וַיִּפְזוּ זְרוּעֵי
יָדָיו. מַה זֶה וַיִּפְזוּ? שְׁנִזְרָקָה
הַטְּפָה שְׁהִיא י' בֵּין עֶשֶׂר אֲצַבְעוֹת
וְנִחְלָקָה לַעֲשָׂרָה נִיצוּצוֹת שְׁנִזְרָקוּ
מִהֶקֶשֶׁת, שְׁהִיא הַבְּרִית, וּבְאִיזָה
מְקוֹם נִזְרָקוּ? בַּעֲשָׂרָה הַרוּגֵי
מַלְכוּת. אָמַר לוֹ, וְהָרִי שְׁמַעְתִּי
שַׁעֲשָׂרָה הַרוּגֵי מַלְכוּת הָיוּ בְּנֵי
יַעֲקֹב? אָמַר לוֹ: חֵס וְשָׁלוֹם, אֲלֵא
בְּדַמּוֹתָם הָיוּ.

אָמַר לוֹ, וּמִי גֵרָם שְׁנִזְרָקוּ לְשֶׁם?
אָמַר לוֹ, דְּמוּת אָבִיו שְׁהַזְדַּמְנָה
אֵלָיו, שְׁהִיָּתָה בְּדַמּוֹתוֹ שֶׁל אָדָם
הַרְאֵשׁוֹן, זֶה גֵרָם שְׁנִזְרָקוּ לְהֵן,
וְנַעֲץ צִפְרָנְיוֹ בְּקַרְקַע וְהַבְּרִית אֶת
עַצְמוֹ, וְלֹא נִזְרָקוּ (בְּאוֹתָהּ הַזּוּגָה, שָׁאם
לֹא שְׁנִרְאָתָהּ לוֹ דְּמוּת אָבִיו, לֹא הָיוּ נִזְרָקוֹת כִּי,
וְדַמּוֹת אָבִיו גֵּרְמָה שְׁאוֹתָהּ הַטְּפָה וַיִּנְס וַיִּצָּא
הַחוּצָה, וְלֹא בַעֲבָרָה, וּבִשְׂכַר וַיִּנְס) (בַּזּוּגָה הַזֹּאת.
שָׁאם הָיָה זֶרֶק אוֹתָן בַּזּוּגָה הַזֹּאת, הָיוּ יִשְׂרָאֵל
טוֹבְעִים בָּיָם, וְלֹא לַחֲנֹם בְּאֶרֶץ הַקְּדֻמוֹנִים, בִּשְׂכַר
וַיִּנְס) - הֵינִים רְאָה וַיִּנְס, וְאִם לֹא,
לֹא הָיוּ יוֹצְאִים יִשְׂרָאֵל מִן הַיָּם,
וְהוּא קָבַל עָנְשׁוֹ בְּאֵלּוֹ עֲשָׂרָה
הַרוּגֵי הַמַּלְכוּת, שְׁהָיוּ עֲתִידִים
לְצֵאת מִמֶּנּוּ עֲשָׂרָה שְׁבָטִים,
וּמִשׁוֹם זֶה הָיוּ עֲשָׂרָה הַרוּגֵי
מַלְכוּת כִּמוֹ שַׁעֲשָׂרַת הַשְּׁבָטִים
שְׁהָיוּ עֲתִידִים לְצֵאת מִמֶּנּוּ, וְהָיוּ
חוֹשְׁבִים הַחֲבָרִים שַׁעֲשָׂרָה בְּנֵי
יַעֲקֹב הָיוּ.

אָמַר לוֹ, אִם כֵּן, מִי נִתֵּן סוּד זֶה
בְּשֵׁת? (אָמַר לוֹ, נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים נִבְרָאוּ קֹדֶם
שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כִּמוֹ שֶׁבְּאֶרֶץ הַרְאִשׁוֹנִים) (כַּמ"ש
בְּרַאשִׁית, אֵין רַאשִׁית אֲלֵא נִשְׁמָה, וְכוּי' עֵין לִקְמוֹן
קִיב ע"א). אָמַר לוֹ, בְּגִלְלָה זֶה אָמַר
הַפְּתוּב מְגִיד מְרַאשִׁית אַחְרִית,
וּמִשׁוֹם זֶה שְׁ"ת הוּא סִיּוּם
הָאוֹתִיּוֹת, וּמִמָּהם נוֹדְעִים רַאשׁ

אֲלֵא דְפָרַח י' מִשֶּׁת דְּאִיהִי נְקֻדָּה אֲבָן שְׁתִּיָּה
דְּמַתְּמָן הַיּוֹשֶׁת עֲלֵמָא.

וּבְהֵאֵי י' חֵב יוֹסֵף, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (בְּרַאשִׁית
מִט כד) וְחֲשֵׁב בְּאִיתָן קִשְׁתוּ וַיִּפְזוּ זְרוּעֵי
יָדָיו, מֵאִי וַיִּפְזוּ, דְּאִזְדְּרִיקַת טִיפָּה דְּאִיהִי י'
בֵּין עֶשֶׂר אֲצַבְעָאן, וְאִתְּפְּלִיגַת לַעֲשָׂר נִיצוּצִין
דְּאִזְדְּרִיקוּ מִקְּשֶׁת דְּאִיהוּ בְּרִית, וּבְאֵן אֶתֶר
אִזְדְּרִיקוּ בַּעֲשָׂרָה הַרוּגֵי מַלְכוּת, אָמַר לִיה, **וְהָא שְׁמַעְנָא דַּעֲשָׂרָה הַרוּגֵי מַלְכוּת בְּנֵי יַעֲקֹב הוּוּ, אָמַר לִיה חֵס וְשָׁלוֹם, אֲלֵא בְּדִיּוֹקְנֵיהוּ הוּוּ.**

אָמַר לִיה וּמֵאֵן גֵּרִים דְּאִזְדְּרִיקוּ תְּמָן, אָמַר
לִיה דִּיּוֹקְנָא דְּאָבוּהַ דְּאִזְדְּמָן לְגַבִּיָּה,
דְּהוּוּ דִּיּוֹקְנָא דְּאָדָם קְדַמָּא, דָּא גֵרִים
דְּאִזְדְּרִיקוּ לוֹן, וְנַעֲץ צִפְרָנְיוֹ בְּקַרְקַע וּבְרַח
גֵּרְמִיָּה, וְלֹא אִזְדְּרִיקוּ (בְּהֵאֵי זֹנְתָה, דָּאִי לֹא דְּאִתְּחַזִּיאַת
לִיה דִּיּוֹקְנָא דְּאָבוּהַ לֹא הוּוּ אִזְדְּרִיקוּ חֵב, וְדִיּוֹקְנָא דְּאָבוּהַ גֵרָם
דְּהֵאֵי טִפָּה וַיִּנְס וַיִּצָּא הַחוּצָה, וְלֹא בַעֲבִירָה, וּבִשְׂכַר וַיִּנְס), (ג"א
בְּהֵאֵי זֹנְתָה, דָּאִי הָוּוּ זְרִיק לוֹן בְּהֵאֵי זֹנְתָה, הוּוּ יִשְׂרָאֵל טַבְּעִין בִּימָא,
וְלֹא לְמַנְנָא אוֹקְמוּהַ קְדַמָּאִין, בִּשְׂכַר וַיִּנְס). (דף קי ע"ב) הֵינִים
רְאָה וַיִּנְס (תהלים קיד ג), וְאִי לֹא, לֹא הוּוּ נְפָקִין
יִשְׂרָאֵל מִן יַמָּא, וְאִיהוּ קָבִיל עוֹנֵשִׁיָּה בְּאֵלִין
עֲשָׂרָה הַרוּגֵי מַלְכוּת, דְּהוּוּ עֲתִידִין לְמִיפַק
מִינֵיהַ עֲשָׂרָה שְׁבָטִין, וּבְגִין דָּא הוּוּ עֲשָׂרָה
הַרוּגֵי מַלְכוּת כְּגוֹוְנָא דַּעֲשָׂרָה שְׁבָטִין דְּהוּוּ
עֲתִידִין לְמִיפַק מִנֵּיהַ, וְהוּוּ חֲשְׁבִין חֲבָרִיא
דַּעֲשָׂרָה בְּנֵי יַעֲקֹב הוּוּ.

אָמַר לִיה אִם כֵּן מֵאֵן יְהִיב רְזָא דָּא בְּשֵׁת,
(אָמַר לִיה נִשְׁמַתְהוֹן דְּצְדִיקָא אֶתְבְּרִאוּ קֹדֶם דְּאִתְּבְּרִי
עֲלֵמָא כְּמָה דְּאוֹקְמוּהַ קְדַמָּאִין), (ג"א כַּמ"ש בְּרַאשִׁית, אֵין רַאשִׁית
אֲלֵא נִשְׁמָה, וְכוּי' עֵין לִקְמוֹן קִיב ע"א), אָמַר לִיה בְּגִין דָּא
אָמַר קְרָא (ישעיהו מו י) מְגִיד מְרַאשִׁית אַחְרִית,
וּבְגִין דָּא שֶׁת אִיהוּ סִיּוּמָא דְּאֶתְוּוֹן, וּמִינֵיהוּ אֲשַׁתְּמוּדְעָאן רִישָׁא דְּאֶתְוּוֹן

האֹתוֹת שֶׁהוּא א"ב בַּא"ת ב"ש, וְעוֹד שֶׁת, הַשׁ שְׁלוֹ הֵם שְׁלֹשֶׁת עֲנָפֵי הָאֵילָן לְמַעְלָה, וְהִיא הַשְּׂרֵשׁ לְמַטָּה, וְהִרְאָה בָּהֶם שְׁלֹשֶׁת גִּלְגּוּלִים לְמַעְלָה וּשְׁלֹשֶׁת לְמַטָּה. ת' תַּפְאָרֶת (ש) שְׁלוֹם, כּוֹלֵל שֵׁשׁ צְדָדִים, וְזוֹ דְרָגַת מֹשֶׁה, כּוֹלֵל שְׁלֹשֶׁת אַבֹּת, וְשֹׁשׁ דְרָגוֹת תַּחְתִּיָּהוּ, וְהֵם הַגִּלְגּוּל שֶׁל אָדָם, שֶׁת אָנוּשׁ הֶבֶל נֹחַ שֶׁם יָפֶת, וּמִשֶׁת וְאָנוּשׁ אֲתִיחָסוּ וְאָנוּשׁ הַתִּיחָסוּ כָּל הַדּוֹרוֹת, זֶהוּ שְׁכָתוּב אִז הוֹחֵל לְקַרֵּא בְּשֵׁם יְהו"ה, אִז, אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (כ"מ הַפִּיּוּם מִשִּׁיתָהוּ), אִז הוֹחֵל לְבַא בְּגִלְגּוּל אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ אִז יִשִּׁיר מֹשֶׁה. וּמִשׁוֹם זֶה שֶׁת, מִשֶׁם הַשְּׁתַּת הָעוֹלָם, וּמִשׁוֹם זֶה כִּי שֶׁת לִי אֱלֹהִים זָרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ בְּשֵׁגֶם זֶה הֶבֶל, וְאִיּוֹב אָמַר עָלָיו מִי שֶׁת בְּטוֹחוֹת חֲכָמָה. חֲכָמָה - מִי"ם עֲלִיוֹנִים, מִשֶׁם נִמְשָׁךְ, וּמִשׁוֹם זֶה כִּי מִן הַפִּיּוּם מִשִּׁיתָהוּ, שׁ שְׁלֹשֶׁת הָאֲבֹת, וְזֶה מ"ש מִן מֹשֶׁה, ה' שְׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, הֶבֶל ה' ל"ב.

וּכְפַל שְׁמוֹ פְּעָמִים מֹשֶׁה מֹשֶׁה, לְאַחַז בְּשֵׁנֵי הַהִי"ן, הַה' הָעֲלִיוֹנָה וְהַה' הַתַּחְתּוֹנָה, וְלְאַחַז בְּשְׁלֹשָׁה עֲנָפִים וּבְשְׁלֹשָׁה שְׂרָשִׁים שֶׁהֵם שׁ, פְּעָמִים מ"ה מִמֹּשֶׁה, הוּא מִרְאָה הַסּוּד מֵה שְׁמוֹ מֵה שֶׁם בְּנוֹ, שֶׁבְּשְׁלֹשֶׁת הָאֲבֹת הַתְּלַבֵּשׁ מ"ה שְׁלֹשֶׁת הָאֲבֹת, וּמִשְׁלֹשׁ הַדְּרָגוֹת שְׁלֹשֶׁת מ"ה שְׁלֹשֶׁת הָאֲבֹת, כּוֹלֵל אֶת שְׁנֵיהֶם, הוּא מְרַכְּבָה שְׁלֹשָׁה עֲלִיוֹנָה וְתַחְתּוֹנָה, כְּמוֹ זֶה שׁ מִן מֹשֶׁה, שְׁלֹשֶׁת הָאֲבֹת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ וּפְנֵי אֲרִיָּה אֵל הַיָּמִין וּפְנֵי שׁוֹר וּפְנֵי נֶשֶׁר כּו', מ"ה שֶׁל מֹשֶׁה וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, וּמִשׁוֹם שֶׁהוּא מְרַכְּבָה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, אָמַר וְאָמְרוּ לִי מֵה שְׁמוֹ

דְּאִיהוּ א"ב בַּא"ת ב"ש, וְעוֹד שֶׁת, ש' דִּילִיָּה אֵינוֹן תְּלַת עֲנָפֵי אֵילָנָא לְעֵילָא, וְאִיהִי שְׂרֵשׁ לְתַתָּא, וְאֲחִזִּי בְּהוֹן תְּלַת גִּלְגּוּלִין לְעֵילָא, וְתַתַּל לְתַתָּא.

ת' תַּפְאָרֶת [ש'] שְׁלוֹם, כְּלִיל שִׁית סְטָרִין, וְדָא דְרָגָא דְמֹשֶׁה, כְּלִיל תְּלַת אַבְהֵן וְתַתַּל דְרָגִין תַּחוּתֵיהוּ, וְאֵינוֹן גִּלְגּוּלָא דְאָדָם, שֶׁת אָנוּשׁ הֶבֶל, נֹחַ שֶׁם יָפֶת, וּמִשֶׁת וְאָנוּשׁ אֲתִיחָסוּ כָּל דְרִין, הִדָּא הוּא דְכָתִיב (בְּרַאשִׁית ד' כו') אִז הוֹחֵל לְקַרֵּא בְּשֵׁם יְהו"ה, אִז הוּא דְאֲתָמַר בִּיה (שְׁמוֹת ב' א') (כ"מ הַפִּיּוּם מִשִּׁיתָהוּ), אִז הוֹחֵל לְמִיתִי בְּגִלְגּוּלָא, הוּא דְאֲתָמַר בִּיה (שֶׁם טו' א') אִז יִשִּׁיר מֹשֶׁה.

וּבְגִין דָּא שֶׁת מִתְּמָן הוֹשְׁתַּת עֲלֵמָא, וּבְגִין דָּא כִּי שֶׁת לִי אֱלֹהִים זָרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל, (בְּרַאשִׁית ד' כה) דְּאֲתָמַר בִּיה בְּשֵׁגֶם זֶה הֶבֶל, וְאִיּוֹב עָלִיָּה אָמַר (אִיּוֹב ל' לו') מִי שֶׁת בְּטוֹחוֹת חֲכָמָה, חֲכָמָה, חֲכָמָה מִי"ם עֲלִיוֹנִים, מִתְּמָן אֲתִמְשָׁךְ, וּבְגִין דָּא כִּי מִן הַפִּיּוּם מִשִּׁיתָהוּ, שׁ תְּלַת אַבְהֵן, וְדָא מ"ש מִן מֹשֶׁה, ה' שְׁכִינָתָא תַּתָּא, הֶבֶל ה' ל"ב.

וּכְפַל שְׁמִיָּה תְרִין זְמַנִּין מֹשֶׁה מֹשֶׁה (שְׁמוֹת ג' ד'), לְאַחַדָּא בְּתִרִין הַהִי"ן ה' עֲלָאָה ה' תַּתָּא, וְלְאַחַדָּא בְּתַלַּת עֲנָפִין וּבְתַלַּת שְׂרָשִׁין דְּאֵינוֹן שִׁית, תְּרִי זְמַנִּין מ"ה מִמֹּשֶׁה אִיהוּ אֲחִזִּי רְזָא (מְשַׁלִּי ל' ד') מֵה שְׁמוֹ וּמֵה שֶׁם בְּנוֹ, דְּבַתְּלַת אַבְהֵן אֲתִלְבֵּשׁ מ"ה דְלְעֵילָא, וּבַתְּלַת דְרָגִין דְלְתַתָּא מ"ה דְלְתַתָּא, וּמִשֶׁה כְּלִיל תְּרוּוִיָּהוּ, אִיהוּ מְרַכְּבָתָא שְׁלִימָתָא עֲלָאָה וְתַתָּא, כְּגוֹנוֹנָא דָּא שׁ מִן מֹשֶׁה תְּלַת אַבְהֵן, דְּאֲתָמַר בָּהּ (יְחֻזְקָא א' א') וּפְנֵי אֲרִיָּה אֵל הַיָּמִין וּפְנֵי שׁוֹר וּפְנֵי נֶשֶׁר וּכּו', מ"ה דְּמֹשֶׁה וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, וּבְגִין דְּאִיהוּ מְרַכְּבָה לְעֵילָא וְתַתָּא,

אָמַר (שְׁמוֹת ג' יג) וְאָמְרוּ לִי מֵה שְׁמוֹ מֵה אָמַר אֲלֵיהֶם, אֲדַהְכִּי הָא רַבִּי יִצְחָק

מה אמר אליהם. בינתים הרי רבי יצחק ורבי יודאי ורבי יהודה ושאר החברים באו. אמר להם רבי שמעון: במה עסקתם? אמרו לו: שמענו עליך ובאנו אליך, ששאלנו עליך את כל החברים ולא מצאנו מי שמודיע לנו עליך, עד שפגשנו את רבי יוסי ורבי אלעאי ורבי אלעזר שהיו מתעסקים בסוד של הכל בכל בגלגליו.

אמר רבי שמעון: ודאי שמעשה הצדיקים תלוי למעלה, ושם הכל נודע, וההתעוררות שלמטה גורמת להתעוררות שלמעלה, בודאי שסוד הגלגול הוא במקום אחד, וכל הגלגולים הם כמו הגלגלים שעולים ויורדים, ונגלגל אחד הוא קבוע באמצע ביניהם, והוא לא מתנענע לכאן ולכאן.

וסוד הדבר הרי פשוטה, דור הלך ודור בא והארץ לעולם עמדת, שהיא קבועה ביניהם (כמו זה הנפש

היא בקביעות של הגוף, והרוח עולה ויורדת בגוף ומתפשטת בכל ורידי הלב, כבר אמרנו שהגלגולים הם כמו הגלים שעולים ויורדים בגלגול אחד), כמו זה הנפש היא בקביעות בגוף, והרוח יורדת ועולה בגוף, ומתפשטת בכל ורידי הלב שמתנענעים, זהו שכתוב אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו, אבל הנפש קבועה בלב פאשה שהיא קבועה בבית, זהו שכתוב מושיבי עקרת הבית, ובעלה ויצא ויצא ושוב, כך דור הלך ודור בא, זה העמוד האמצעי, הוא הולך ונבא בגלגול, אבל השכינה לעולם עמדת, היא לא הולכת בגלגול ולא מרכבת במקום אחר, ומשום זה נאמר בה אשתך כגפן פריה, מה גפן לא מקבלת עליה הרפכה ממין אחר מפל עץ שבעולם, כך השכינה לא מקבלת עליה

ורבי יודאי ורבי יהודה ושאר חבריאי קאתו, אמר להו רבי שמעון במאי עסקיתו, אמרו ליה שמענא בך ואתינא לגבך, דשאלנא עלך לכל חבריאי ולא אשפחנא מאן דאודע לך מינך, עד דאערענא ברבי יוסי ורבי אלעאי ורבי אלעזר דהו מתעסקין ברזא דהכל בכל גלגולין דיליה.

אמר רבי שמעון ודאי עובדא דצדיקאי לעילא תליא, ותמן אשתמודע פלא, ואתערוותא דלתתא גרים אתערוותא דלעילא, בודאי רזא דגלגולא באתר חד איהו, וכל גלגולים אינון כגוונא דגלגלים דסלקין ונחתין, ונגלגל חד איהו קבוע באמצעיתא בינייהו, ואיהו לא מתנענעא הכא והכא.

ורזא דמלה הא אוקמוהי, (קהלת א ד) דור הלך ודור בא והארץ לעולם עמדת, דאיהי קביעא בינייהו (כגוונא דא, נפש איהו בקביעו דגופא,

ורוחא סלקא ונחתא כגופא ומתפשטא בכל ורידי דלבא, כבר אמרנא דגלגולים אינון כגוונא דגלגלים דסלקין ונחתין בגלגול חד), כגוונא דא נפש איהי בקביעו דגופא, ורוחא נחתא וסלקא כגופא, ומתפשטא בכל ורידי דלבא דמתנענעין, הדא הוא דכתיב (יחזקאל א כ) אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו, אבל נפשא קביעא בלבא, פאתתא דאיהי קביעא בביתא, הדא הוא דכתיב (תהלים

קיג ט) מושיבי עקרת הבית, ובעלה (בראשית ח

ז) ויצא ויצא ושוב, הכי דור הולך ודור בא, דא עמודא דאמצעיתא, איהו אזיל ואתי בגלגולא, אבל שכינתא לעולם עומדת, איהי לא אזלא בגלגולא, ולא אתרכיבת באתר אחרא, ובגין (דף קיא ע"א) דא אתמר בה, (תהלים

קכח ג) אשתך כגפן פריה, מה גפן לא קבילת הרפכה ממין אחרא מפל אילנא דעלמא, הכי

הרפכה אחרת בעולם אלא
מבעלה.

קמו כל החברים והשתטחו לפניו
ואמרו: אלו לא באנו לעולם אלא
לשמע את זה - די. פתח ואמר:
וזרח השמש ובא השמש, וזרח
השמש זה העמוד האמצעי,
שהוא משה בדמותו. וזרח, זהו
שכתוב יהו"ה מסיני בא וזרח
משעיר למו. ובא השמש,
כשהתפנס משה, ועם כל זה,
שהתפנס אל מקומו, שואף זורח
הוא שם, וזה יהושע שהיה כמו
הלכנה, שהיא השכינה.

ועוד, וזרח השמש זה משה,
כשיבא בגלגול בצדיק גמור,
וכשהוא לא בצדיק גמור - ובא
השמש, מתפנס ממנו והולך ובא
בגלגול, עד שמוצא את מקומו,
ומשום זה אל מקומו שואף זורח
הוא שם.

ועוד, וזרח השמש זה הקדוש
ברוך הוא, באיזה מקום? באדם
שהשכינה עמו, כמו שנאמר בכל
מקום אשר אזכיר את שמי וגומר,
ותרגם אינקלוס, במקום שתשרה
שכינתו שם, ואם אין שם שכינה
- ובא השמש, מתפנס ממנו
הקדוש ברוך הוא ונשאר
בחשכה, ושולטים עליו כמה
מחבלים וכמה יסורים רעים
שאינם יסורים של אהבה. זהו
שכתוב על פי אין אלהי בקרבי
מצאוני הרעות האלה, שהרעות
הללו ממנות על כל העתים
והרגעים, שעליהם נאמר
ותפקדנו לבקרים לרגעים
תבחננו, וזהו שאמר דוד בידך
עתותי וגומר, ומי גורם שלא
שורה עליו שכינה ולא מאיר
עליו השמש? בגלל ההכל של
שקר ודברי שקר שיוצאים מפיו,

שכינתא לא קבילת עליה הרפכה אחרא
בעלמא אלא מבעלה.

קמו פלהו חבריא ואשתטחו קמיה, ואמרו
אלו לא אתינא לעלמא אלא למשמע
דא די, פתח ואמר וזרח השמש ובא
השמש (קהלת א ה), וזרח השמש דא עמודא
דאמצעיתא, דאיהו משה בדיוקניה, וזרח
הדא הוא דכתיב (דברים לג ב) יהו"ה מסיני בא
וזרח משעיר למו, ובא השמש פד אתפניש
משה, ועם כל דא דאתפניש אל מקומו שואף
זורח הוא שם, ודא יהושע דהוה פגוונא
דסיהרא דאיהי שכינתא.

ועוד וזרח השמש דא משה, פד ייתי בגלגולא
בצדיק גמור, וכד לא איהו בצדיק גמור
ובא השמש, אתפניש מניה, ואזל ואתי
בגלגולא עד דאשפח אתריה, ובגין דא אל
מקומו שואף זורח הוא שם.

ועוד וזרח השמש דא קודשא בריך הוא, באן
אתר, בכר נש דשכינתא עמיה, כמה
דאת אמר (שמות כא) בכל המקום אשר אזכיר
את שמי וגומר, ותרגם אנקלוס באתר דתשרי
שכינתיה תמן, ואי לית שכינתא תמן ובא
השמש, אתפניש מניה קודשא בריך הוא,
ואשתאר בחשוכא ושלטין עליה כמה מחבלין
וכמה יסורין בישין, דלאו אינון יסורין של
אהבה, הדא הוא דכתיב (דברים לא יז) על פי אין
אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה, דאלין
רעות ממנן על כל עתין ורגעין, דעלייהו
אתמר (איוב ז יח) ותפקדנו לבקרים לרגעים
תבחננו, וזהו שאמר דוד (תהלים לא טז) בידך
עתותי וגומר, ומאן גרים דלא שריא שכינתא
עליה, ולא נהיר שמשא עליה, בגין הכל
דשקרא ומלין דשקרא דנפקין מפומוי, ובגין דא

יש הכל אשר

ומשום זה - יש הכל אשר נעשה על הארץ. יש הכל ויש הכל. יש הכל מבעלי השקר שנאמר בהם הכל המה מעשה תענועים, שהם תועים במעשה של שקר. ויש הכל שנאמר בו כי על כל מוצא פי יהו"ה יחיה האדם, וזה ההכל של התורה, שהוא חמשה חמשי תורה, מן ב' של בראשית עד ל' של לעיני כל ישראל, וזהו הכל, והרי שש הם עם זה ספר? אלא זה ו' שהוא הקול, שעולה בהכל שהוא ה'. אשרי הוא מי שמחבר אותם כאחד ומוציא אותם מפיו באהבה ויראה של י"ה, ומשום זה יש הכל וכו', אשר יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים.

אמרו לו החברים: רבי רבי אם כן שהם צדיקים, למה מגיע אליהם כמעשה הרשעים? אמר להם: הגלגול גרם להם שביא להם כמעשה הרשעים, כאלו היו רשעים, כן יבאו להם יסורים ודחק, ואלו הם שנשמותיהם מהצד של אדם והכל, שזה חטא במחשבה ומעשה, ומשום זה אמר עליהם הכתוב בשגם, זה הכל, גם - לרבות אדם.

אמרו לו: ידענו שמחשבה היא אדם קדמון, מ"ה שלמעלה, מ"ה שמו, מעשה כ"ח שלו, עשרים ושמונה אותיות של מעשה של בראשית ברא וכו', והכל חכמה, פח מה, אם כן במה היו יכולים לחטא כן? אמר להם: בודאי כל מי שחטא בגופו ששם המעשה, ובנשמתו ששם המחשבה, כאלו חטא באותו שהוא נברא בדמותו. זהו שכתוב ויברא אלהים את האדם בצלמו וכו'.

ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, שיש להם

נעשה על הארץ, אית הכל ואית הכל, אית הכל ממארי דשקרא דאתמר בהון (ירמיה י טו) הכל המה מעשה תענועים, דאינון תועים בעובדא דשקרא.

ויש הכל דאתמר ביה, (דברים ח ג) כי על כל מוצא פי יהו"ה יחיה האדם, ודא הכל דאורייתא, דאיהו חמשה חמשי תורה, מן ב' דבראשית עד ל' לעיני כל ישראל, ודא הוא הב"ל, והא שית אינון עם זה ספר, אלא דא ו' דאיהו קול דסליק בהכל דאיהו ה', זפאה איהו מאן דמחבר לון פחדא, ואפיק לון מפומוי ברחימו ודחילו די"ה, ובגין דא (קהלת ח יד) יש הכל וכו', אשר יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים.

אמרו ליה חבריא רבי רבי אי הכי דאינון צדיקיא אמאי מגיע אליהם כמעשה הרשעים, אמר לון גלגולא גרים לון דייתי לון פעובדא דרשיעיא, כאלו הוו רשיעיא הכי ייתי לון יסורין ודחקין, והאי אינון דנשמתינ דלהון מסטרא דאדם והכל, דדא חאב במחשבה ועובדא, ובגין דא אמר עלייהו קרא (קהלת א טו) בשגם זה הכל, גם לרבות אדם. אמרו ליה ידענא דמחשבה איהי אדם קדמאה, מ"ה דלעילא, מ"ה שמו, עובדא כ"ח דיליה, כ"ח אתוון דעובדא דבראשית ברא וכו', וכלא חכמה פח מה, אם כן במאי הוו יכלי למחטי הכא, אמר לון בודאי כל מאן דחב בגופיה דתמן עובדא, ובנשמתייה דתמן מחשבה, כאלו חאב ביהוה דאתברי איהו בדיוקניה, הדא הוא דכתיב (בראשית א כז) ויברא אלהים את האדם בצלמו וכו'.

ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה

עֲשֵׂר וְשָׁלוֹם וְאֲרִיכוֹת יָמִים
בְּעוֹלָם הַזֶּה. אָמְרוּ לוֹ: מֵאֲחֵר
שֶׁהֵם רָשָׁעִים, לָמָּה יֵשׁ לָהֶם אֶת
כָּל הַכְּבוֹד הַזֶּה? אָמַר לָהֶם:
הַטּוֹבָה הַזֹּאת שֶׁלָּהֶם הִיא הַכֵּל
וְרַעוּת רִיחַ, שֶׁהַגְּלוּל שֶׁלָּהֶם גָּרַם
לָהֶם שְׂיָהוּוּ רָשָׁעִים גְּמוּרִים, וְעָשׂוּ

(זכיות כּמה מהם, וּהַתְּקַצְרוּ בְּקֶצֶר שָׁנִים וְלֹא
הִשְׁתַּלֵּם לָהֶם) כּמה מִיָּנִי טוֹבוֹת,
הֵבִיא אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּגִלְגּוּל לְהַשְׁלִים לָהֶם שְׂכָרָם
בְּעוֹלָם הַזֶּה, זֶהוּ שֶׁפְּתוּב וּמְשֻׁלָּם
לְשִׁנְאֵיו אֶל פָּנָיו כּו', וְעַלֵּיהֶם
נֶאֱמַר וּבִכֵּן רָאִיתִי רָשָׁעִים קְבוּרִים
וּבָאוּ כּו'. בִּינְיָתִים הִנֵּה רַבִּי פִּנְחָס
שִׁירָד מִהַיְשִׁיבָה הָעֲלִינָה,
וְנִרְאָה תַּחַת צֵלוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן,
וְאָמַר לוֹ: מַה זֶה הַכֵּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה
עַל הָאָרֶץ, וְכִי עַל הָאָרֶץ נַעֲשֶׂה
הַכֵּל? אֵלָּא כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵד
יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ, שִׁישׁ הַכֵּל אֲשֶׁר
נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ, הַהַכֵּל שֶׁל
תְּפִלוֹת וְהַהַכֵּל שֶׁל הַתּוֹרָה נַעֲשֶׂה
עַל הָאָרֶץ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
שֶׁהִיא שְׂכִינָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בֵּה
וְהָאָרֶץ הַדָּם רִגְלֵי, וּמֵהוּ הַהַכֵּל
שֶׁנַּעֲשֶׂה עָלֶיהָ? אֵלָּא הַפֶּךָ הַכֵּל
וְתַמְצָא הַלֵּב, וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵא הַכֵּל,
וְזוֹ הַנֶּפֶשׁ, וּבֵה עוֹלָה הַדְּבוּר,
הַרוּחַ יוֹצֵאת מֵאֶזֶן שְׂמָאל שֶׁל
הַלֵּב, וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵא הַקּוֹל, וְהַקּוֹל
הוּא הָאֵילָן, שֶׁנִּחְלַק לְכַמָּה קוֹלוֹת
שֶׁהֵם עֲנָפֵי הָאֵילָן, וְהַפְּרִי שֶׁלוֹ
הוּא הַדְּבוּר, וּשְׂנֵייהֶם עֵץ פְּרִי, וְהֵם
גּוֹף וּבְרִית, הָעֵץ זֶה ו', וְהַפְּרִי זֶה
י', אוֹת הַבְּרִית.

ה' תַּתְּחוּנָה שְׂרַשׁ הָאֵילָן, שִׁישׁ
בוֹ שְׁלֹשָׁה וָיִי"ם כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה
הָעֲנָפִים שֶׁל ש, ה' הָעֲלִינָה
שְׁלֹשָׁה עֲנָפִים, וְהֵם שְׁלֹשַׁת
הַוָּי"ם מִן וַיִּסַּע וַיָּבֵא וַיֵּט, זֶהוּ
עֵץ הַחַיִּים שֶׁעָקַר עֲנָפוֹ, שֶׁקָּצַץ
בְּנִטְיַעוֹת וְאֶסְתַּלַּק אִיבָא, וְהַתְּמַר בְּאֵילָנָא

הַצְּדִיקִים, דְּאִית לוֹן עוֹתְרָא וּשְׁלָם וְאֲרִיכוֹ
דְּיוֹמִין בְּהַאי עֲלָמָא, אָמְרוּ לִיה בְּתַר דְּאִינוּן
רָשָׁעִים אֲמַאי אִית לוֹן כָּל הַאי יָקָר, אָמַר לוֹן
הַאי טוֹבָה דְּלֵהוֹן אִיהוּ הַכֵּל וְרַעוּת רִיחַ,
דְּגִלְגּוּלָא דְּלֵהוֹן גָּרַם לוֹן דְּהוּוּ רָשָׁעִים
גְּמוּרִים, וְעָבְדוּ (זְכוּן כּמה מִנְיָהוּ, וְאֶתְקַצְרוּ בְּקֶצֶר שָׁנִים
וְלֹא אִשְׁתַּלֵּם לוֹן), כּמה מִיָּנִי טָבִין, אִיִּיתִי לְהוֹן
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִלְגּוּלָא לְאִשְׁלָמָא לוֹן
אֲגִרִיִּיהוּ בְּהַאי עֲלָמָא, הִדָּא הוּא דְכָתִיב (דְּבָרִים
ד' ו') וּמְשֻׁלָּם לְשִׁנְאֵיו אֶל פָּנָיו וְכו', וְעַלֵּיִיהוּ
אֲתָמַר (קֵהֶלֶת ח' ו') וּבִכֵּן רָאִיתִי רָשָׁעִים קְבוּרִים
וּבָאוּ וְכו'. (דף ק"א ע"ב) אֲדַהֲכִי הָא רַבִּי פִּנְחָס
קָא נְחִית מִמְּתִיבְתָא עֲלָאָה, וְאֶתְחַזִּי תַּחַת
טוֹלָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאָמַר לִיה מַאי הַכֵּל אֲשֶׁר
נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ, וְכִי עַל הָאָרֶץ אֲתַעְבִּיד הַכֵּל,
אֵלָּא כּמה דָּאת אָמַר (בְּרַאשִׁית ב' ו') וְאֵד יַעֲלֶה מִן
הָאָרֶץ, דְּאִית הַכֵּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ, הַכֵּל
דְּצִלוֹתִין וְהַכֵּל דְּאוּרִיִּיתָא אֲתַעְבִּיד עַל אַרְעָא
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאִיהִי שְׂכִינְתִּיהָ, דְּאֶתְמַר
בֵּה (יִשְׁעִיָּה טו' א') וְהָאָרֶץ הַדָּם רִגְלֵי, וּמַאי נִיהוּ הַכֵּל
דְּאֶתְעָבִיד עָלֶיהָ, אֵלָּא הַפּוֹךְ הַכֵּל וְתַשְׁכַּחִיהָ
הַלֵּב, וּמִנְיָה נָפִיק הַכֵּל וְדָא נֶפֶשׁ וּבִיה סָלִיק
דְּבוּר, רוּחָא נָפִיק מֵאוּדְנָא שְׂמָאלָא דְלִבָּא,
וּמִנְיָה נָפִיק קָלָא, וְקָלָא אִיהוּ אֵילָנָא, דְּאֶתְפִּלַּג
לְכַמָּה קָלִין דְּאִינוּן עֲנָפִין דְּאֵילָנָא, וְאִיבָא
דִּילִיָּה דְּבוּר, וְתַרְוִיִּיהוּ עֵץ פְּרִי, וְאִינוּן גּוֹף
וּבְרִית, דָּא עֵץ ו', וְדָא פְּרִי י' אוֹת הַבְּרִית.

ה' תַּתְּחָא שְׂרַשָּׁא דְאֵילָנָא, דְּאִית בִּיה תַּלְת
וָוִי"ן לְקַבֵּל תַּלְת עֲנָפִין דְּש, ה' עֲלָאָה תַּלְת
עֲנָפִין, וְאִינוּן תַּלְת וָוִי"ן מִן וַיִּסַּע וַיָּבֵא וַיֵּט,
הַאי אִיהוּ עֵץ הַחַיִּים דְּאֶעְקַר עֲנָפוֹ דְּקָצַץ
בְּנִטְיַעוֹת וְאֶסְתַּלַּק אִיבָא, וְהַתְּמַר בְּאֵילָנָא (דְּנִיָּאֵל
ד' י"א) גִּדּוּ אֵילָנָא וְקַצְצוּ עֲנָפוֹהִי וְכו', בְּרַם עָקַר

באילן גדו האילן וקצצו ענפיו וכו'. ברם, עקר שרשיו בארץ השאירו, שהיא ה' הפחתונה, הסתלק הו"י ונשארה ה', ומשום זה שלש משמרות הו"י הלילה, ובכל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי וכו', ה' של הלילה עליה שואג הקדוש ברוך הוא בשלש משמרות ששם הו"י, שם הו"י הוא ודאי.

ומנין לנו שעקר אדם את האילן והפרי והענפים שלו, ולא נשאר שם אלא השרש שהיא ה' הפחתונה? זהו שכתוב ויאמר לו איכה, כמו שאיכה שנאמר בה איכה ישבה בדר, איך ה' ישבה בדר? בגלל זה התגלגל אדם בשלשת האבות, שהם ענפי האילן והגוף והפרי של האילן, והתפקן מה שעקר, ירד באברם ונטע בו ה', שהיא ענפי האילן, ירד ביצחק ועשה פרי שהוא י' מן יצחק, ירד ביצקב ונטע בו ו' שהוא האילן, שנאמר בו ואלהי יצקב.

אחר כך בא משה שנאמר בו בשגם הוא בשר, שגם זה הבל, והוריד חמשה חמשי תורה, שהיא שרש האילן, והשלים את האילן בשם של יהו"ה, ומשום זה השתלם בו שם יהו"ה, כמו שנאמר ואמרו לי מה שמו מה אמר אליהם, כי יאמרו לא נראה אליך יהו"ה, דלא אבהן לא אתגלי לון, בגין דלא הוה שלים שמא, באבהן לא אתגליא לון, הדא הוא דכתיב (שם ו ג) ושמי יהו"ה לא נודעתי להם, במה דחב אדם אתתקן, ובמה דחב הבל אתתקן, ואתחזר כללא בתקונייה בענפוי בשרשוי בגופיה באיביה, וכלא אשתלים בב"ר דאיהו משה, ב"ר מן בראשית, מה שהיה שת ירדה לשם י' ונעשה שי"ת, ומתחיל בב' שהיא ברכה להוציא

שרשוהי בארעא שבקו, דאיהו ה' תתאה, אסתלק הו"י ואשתאר ה', ובגין דא שלש משמרות הו"י הלילה, ובכל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי וכו', ה' דהלילה עליה קודשא ברוך הוא שואג בשלש משמרות דתמן הו"י, תמן הו"י איהו ודאי.

ומנא לן דאעקר אדם אילנא ואיבא וענפין דיליה, ולא אשתאר תמן אלא שרשא

דאיהי ה' תתאה, הדא הוא דכתיב (בראשית ג ט) ויאמר לו איכה, פגוונא דאיכה דאתמר ביה (איכה א א) איכה ישבה בדר, איך ה' ישבה בדר, בגין דא אתגלגל אדם בתלת אבהן, דאינון ענפין דאילנא וגופא ואיבא דאילנא, ואתתקן מה דאעקר, נחית באברם ונטע ביה ה' דאיהי ענפין דאילנא, נחית ביצחק ועביד איבא דאיהו י' מן יצחק, נחית ביצקב ונטע ביה ו' דאיהו אילנא, דאתמר ביה ואלהי יצקב.

דבתר אתא משה דאתמר ביה (בראשית ו א) בשגם הוא בשר, שגם זה הבל, ונחית חמשה חמשי תורה, דאיהי שרשא דאילנא, ואשלים אילנא בשמא דיהו"ה, ובגין דא אשתלים ביה שם יהו"ה, פמה דאת אמר (שמות ג יג) ואמרו לי מה שמו מה אמר אליהם, (שם ד א) פי יאמרו לא נראה אליך יהו"ה, דלא אבהן לא אתגלי לון, בגין דלא הוה שלים שמא, באבהן לא אתגליא לון, הדא הוא דכתיב (שם ו ג) ושמי יהו"ה לא נודעתי להם, במה דחב אדם אתתקן, ובמה דחב הבל אתתקן, ואתחזר כללא בתקונייה בענפוי בשרשוי בגופיה באיביה, וכלא אשתלים בב"ר דאיהו משה, ב"ר מן בראשית, מה שהיה שת ירדה לשם י' ונעשה שי"ת, ומתחיל בב' שהיא ברכה להוציא

את הארץ מקללתה, שנאמר ב' ארוה האדמה בעבורך, ואחר ירדה ר' עליה, שהיא ראשית חכמה, וכשקרב להר סיני, ירדה א' מן בראשית, שהיא אנכי, וירד עליה הכתר, שהן האותיות של עשר אמירות, והשתלם האילן בכל התקונים שלו.

אמרו לו: רבי רבי, הרי האילן שלם ביהו"ה, למה ירדה א' מן בראשית? אלא משום שהוא מעין להשקות את האילן, שמשם אלהי"ם מליא"ה מכל תשע הספירות, שהם בכראשית, שש הן שש הספירות, ברא, שלש ספירות העליונות, אלהי"ם היא העשירית מליאה מכל התשע, השלמות של כלם, ומשום זה בראשית ברא אלהי"ם, בראשית ברא עם אלהי"ם, את השמים ואת הארץ. באו לנשק אותו ופרח למעלה.

אמר רבי שמעון: חברים, בודאי שהקדוש ברוך הוא הסכים עמנו, שעליונים ותחתונים להיות עמנו בחבור הזה, אשרי הדור שזה התגלה בו, שעתיד כל זה להתחדש על ידי משה בסוף הימים בדור האחרון, לקיים את הפתוב מ"ה ש"היה ה"וא שיהיה, ובו מ'מכון ש'בתו ה'שגית, אשרי העם שפכ"ה לו בגימטריא משה, אשרי העם שיהו"ה אלהיו, שעליו נאמר דור הלך ודור בא, ואין דור פחות מששים רבוא, ועליו נאמר דבר צנה לאלף דור, והתפשטותו היא בכל דור ודור ובכל צדיק וחסם שמתעסק בתורה, עד ששים רבוא, להשלים את כלם מהפגם שלהם, וסוד הדבר - והוא מחלל מפשעונו, שהוא שקול לכלם,

בראשית, מה דהוה שת נחית תמן י' ואתעביד שי"ת, ומתחיל בב' דאיהי ברכה לאפקא ארעא מלווטיא, דאתמר בה (בראשית ג יז) ארוה האדמה בעבורך, ולבתר נחית ר' עליה דאיהי ראשית חכמה, וכד קריב לטורא דסיני נחית א' מן בראשית דאיהי אנכי, ונחית עליה פתר, דאינון אתוון דעשר אמירן, ואשתלים אילנא בכל תקונין דיליה.

אמרו ליה רבי רבי, הא אילנא שלים ביהו"ה, אמאי נחית א' מן בראשית, אלא בגין דאיהו נביעו לאשקאה אילנא, דמתמן אלהי"ם מליא"ה מכל תשע ספיראן, דאינון בבראשית, שית אינון שית ספיראן, ברא תלת ספיראן עלאין, אלהי"ם איהו עשיראה מליאה מפלהו תשע, שלימו דכלהו, ובגין דא בראשית ברא אלהי"ם, בראשית ברא עם אלהי"ם, את השמים ואת הארץ, אתו לנשקא ליה פרח לעילא.

אמר רבי שמעון חבריא בודאי קודשא בריך הוא אסתפם עמנא, עלאין ותתאין למהוי בהאי חבורא, זפאה דרא דהאי אתגלייא ביה, דעתיד פולי האי לאתחדשא על ידא דמשה בסוף יומיא בדרא בתראה, לקיימא קרא (קהלת א ט) מ"ה ש"היה ה"וא שיהיה, וביה (דף קיב ע"א) (תהלים לג יד) מ'מכון ש'בתו ה'שגית, (שם קמד טו) אשרי העם שפכ"ה לו בגימטריא משה, אשרי העם שיהו"ה אלהיו, דעליה אתמר (קהלת א ד) דור הולך ודור בא, ולית דור פחות מששים רבוא, ועליה אתמר (תהלים קה ה) דבר צנה לאלף דור, ואתפשטותיה הוא בכל דרא ודרא, בכל צדיק וחסם דמתעסק באורייתא, עד שתין רבוא,

לאשלמא לכלהו מפגימו דלהון, ורזא דמלה (ישעיה נג ה) והוא מחולל

כמו שבארנוהו בעלי המשנה,
אשה אחת ילדה ששים רבוא,
ומיהו? משה ששקול פששים
רבוא, ומשום זה נאמר עליו דור
הלך (דור בא), לאותו העולם, ודור
בא הוא יבא כמו מקדם.

ועוד, פי שת לי אלהי"ם זרע
אחר, התפשטותו של שת היתה
עד יעקב, שפרח בו י' מן שית
ונשאר שת, ונשאר יעקב עקב,
שיעקב היה דיוקנו של אדם
הראשון, כמו שבארנו, יפיו של
יעקב כעין יפיו של אדם
הראשון, ובשכיל הי' זהו נאמר
אבן מאסו הבונים, שהם אברהם
ויצחק, שנאמר בה לאדם, הוא
ישופך ראש ואתה תשופנו עקב,
שהיו יודעים שהיה עתיד ללקות
מהנחש, ומשום זה נאמר בה אבן
מאסו הבונים.

אמרו לו החברים: והרי אמר רבי
פנחס שאות י' היא ביצחק?
אמר: ודאי י' עליונה היא מן
חכמה, וזו היא י' קטנה, ומשום
זה נאמר בה עקב, זהו שכתוב
ואתה תשופנו עקב, וזו פה ירף
יעקב שנאמר בה ויגע בכף ירכו,
ונאמר בו ויגע בכף ירכו, ונאמר
בו והוא צלע על ירכו, וזה י' מן
אדני, והוא י' מן הוה"י, שבה
ויסתר משה פניו כי ירא מהביט
למקום שחטא בראשונה, לפני
שיבא בגלגול. פיון שבא יעקב
לשם, מיד - ויעקב נסע ספתה
ויבן לו בית, בית י', מיד השתלמה
י' עם עקב ונעשה יעקב, וזהו
שאמר הכתוב ויבא יעקב שלם,
ואחר כך בא משה והפך הוה"י
מדין לרחמים, וחסר יהו"ה, וזהו
הסוד של אבן מאסו הבונים.
באותו זמן פלם אמרו מאת
יהו"ה היתה זאת כו'.

מפשענו, דאיהו שקיל לכלהו, כמה דאוקמוה
מארי מתניתין אשה אחת ילדה ששים רבוא,
ומנו משה דשקיל פששים רבוא, ובגין דא
אתמר עליה דור הולך (דור בא) לההוא עלמא,
ודור בא איהו ייתי כמלקדמין.

ועוד (בראשית ד כה) פי שת לי אלהי"ם זרע אחר,
שת אתפשטותיה הוה עד יעקב, דפרח
ביה י' מן שית ואשתאר שת, ואשתאר יעקב
עקב, דיעקב דיוקניה דאדם קדמאה הוה,
כמה דאוקמוה שופריה דיעקב פעין שופריה
דאדם הראשון, ובגין האי י' אתמר (תהלים קיח
כא) אבן מאסו הבונים, דאינון אברהם ויצחק,
דאתמר בה לגבי אדם (בראשית ג טו) הוא ישופך
ראש ואתה תשופנו עקב, דהוה ידעין דהוה
עתידה לאלקאה מחו"א, ובגין דא אתמר בה
אבן מאסו הבונים.

אמרו ליה חבריא, והא אמר רבי פנחס דאת
י' איהי ביצחק, אמר ודאי י' עלאה
איהי מן חכמה, והאי איהי י' זעירא, ובגין
דא אתמר בה עקב, הדא הוא דכתיב ואתה
תשופנו עקב, ודא פה ירף יעקב, דאתמר
בה (בראשית לב כו) ויגע בכף ירכו, ואתמר ביה
והוא צלע על ירכו, ודא י' מן אדני, ואיהו
י' מן הוה"י, דבה (שמות ג ו) ויסתר משה פניו כי
ירא מהביט לאתר דחב בדקדמיתא, קדם
דייתי בגלגולא, פיון דאתא יעקב תמן,
מיד (בראשית לג יז) ויעקב נסע ספתה ויבן לו בית,
בית י', מיד אשתלים י' בעקב ואתעביד יעקב,
ודא איהו דאמר קרא (שם טו) ויבא יעקב שלם,
ולבתר אתא משה והפך הוה"י מדינא לרחמי
ואתחסר יהו"ה, ודא איהו רזא אבן מאסו
הבונים, בההוא זמנא אמרו פלהו מאת יהו"ה
היתה זאת וכו'.

(אמר המגיה זה הלשון מצאתי בספר אחר).

בְּרֵאשִׁית, אין ראשית אלא נְשֵׁמָה. אמר לו, מִפֶּאֱן נֹדַע שְׂבָאוֹת בְּרִית הַמִּלָּה הַזֶּה חָטָא אָדָם וְכָל הַדּוֹרוֹת שְׂבָאוֹ אַחֲרָיו, וְזֶהוּ שְׂאֵמֶר הַפְּתוּב פֶּקֶד עֲוֹן אָבוֹת עַל בְּנִים, מִשּׁוֹם שְׂמַעְשָׂה אָבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם. אמר לו, נִמְצָא שֵׁשֶׁת גִּלְגּוּל שֶׁל אָדָם וְהֵבֵל, שְׂנֵאֵמֶר בּוֹ בְּשֵׁם הוּא בְּשֵׁר, בְּשֵׁם זֶה הֵבֵל, וְסוּד הַדְּבָר - אִזְ הוּחַל לְקָרָא בְּשֵׁם יְהו"ה, וְאֲדַעַף בְּשֵׁם, אִזְ, אוֹתוֹ שְׂנֵאֵמֶר בּוֹ אִזְ יִשִּׁיר מִשָּׁה, בְּשֵׁם יְהו"ה וְאֲדַעַף בְּשֵׁם, בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת, מֵה שְׁמוֹ וּמֵה שֵׁם בְּנוֹ, וְנֵאֵמֶר בּוֹ הוּחַל, שְׂמַשֵּׁם הַשְּׁתֵּת הַעוֹלָם.

בִּינְיָתִים הִנֵּה רַבִּי שְׂמַעוֹן וְרַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יוֹדָאי וְרַבִּי יְהוּדָה וְשֵׁאֵר הַחֲבָרִים פִּגְשׁוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר וְחֲבָרָיו שֶׁהָיוּ עִמּוֹ. אמר להֶם, בְּמָה עֲסַקְתֶּם? אָמְרוּ לוֹ, בְּסוּד הַגִּלְגּוּל שֶׁל אָדָם וְהֵבֵל. אמר, וְדָאי בְּסוּד הַעֲלִיּוֹן שֶׁהָיִינוּ מִתְעַסְקִים אִתְּם הֵייתֶם מִתְעַסְקִים.

פִּתְחָ כְּמוֹ מִקְדָּם וְאָמַר, יֵשׁ הֵבֵל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ וְכו', זֶה אָדָם וְהֵבֵל, בְּמַחְשְׁבָה וּבְמַעֲשֶׂה חָטָאוּ, כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ לְמַעֲלָה, וּמָהֶם מַחְשְׁבָה וּמַעֲשֶׂה? הָאֵב וְהָאֵם, חֲכָמָה וּבִינָה, שְׂעֵלֵיהֶם נֵאֵמֶר כָּלֶם בְּחֲכָמָה עֲשִׂיתָ, הָרִי

עֲשִׂיהָ, מִשּׁוֹם שֵׁשֶׁם כַּח מָה, זֶה הַחֲכָמָה שֶׁהִתְחַלְקָה לְשֵׁנֵי צְדִידִים, מ"ה הוּא אָדָם, מַחְשְׁבָה - חֲשֵׁב מ"ה, מ"ה - אָדָם, תִּמְצָא שְׂאֵדָם הוּא מַחְשְׁבָה, בִּינָה שֵׁם י"ה, הָאֵב וְהָאֵם, וְהִבֵּן בְּתוֹכָם הַעֲמוּד שְׂסוּמָף אוֹתָם, אוֹתוֹ שְׂנֵאֵמֶר בּוֹ בְּשֵׁם הוּא בְּשֵׁר, בְּשֵׁם זֶה הֵבֵל, שֶׁהוּא מִשָּׁה, מִשֵּׁם הִיָּה, וְכַף פִּרְשׁוּהוּ הָרֵאוּשׁוֹנִים בְּשֵׁם זֶה מִשָּׁה, הֵבֵל נִקְרָא עַל שֵׁם ב' מִן בְּרֵאשִׁית, ל' לְעִינֵי כָל יִשְׂרָאֵל, ה' חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁי תוֹרָה דַּעֲתִיד לְאִתִּיּהֶבָא עַל פִּי יְהו"ה, וְדָאי אִיְהוּ הֵב"ל, דְּאִתְמַר בִּיהַ כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִי יְהו"ה יִחִיהַ הָאָדָם.

וְיֵשׁ הֵבֵל שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר שְׂנֵאֵמֶר בּוֹ הֵבֵל הֵמָּה מַעֲשֶׂה תַעֲתוּעִים, וְזֶהוּ הֵבֵל שֶׁל נְבִלּוֹת הַפֶּה וְדְבָרִים בְּטִלִּים, שְׂאִין בָּהֶם תּוֹעֲלַת כָּלֶל, וּמִשּׁוֹם זֶה יֵשׁ הֵבֵל כּו' שְׂמִינֵיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֶׂה הַרְשָׁעִים וְיֵשׁ הֵבֵל אֲשֶׁר מְגִיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֶׂה הַצַּדִּיקִים. מִי זֶה הַרְשָׁעִים? זֶה סִמְא"ל וְנַחֲשׁ, שֶׁל מִשָּׁה

בְּרֵאשִׁית לִית רֵאשִׁית אֶלָּא נְשֵׁמָה, אָמַר לִיהַ מַהֲכָא אֲשֶׁתְּמוּדַע דְּבִהָאֵי אוֹת דְּכָרִית מִילָה חָאב אָדָם וְכָל דְרִין דְּאָתוּ אַבְתָּרִיהַ וְדָא אִיְהוּ דְּאָמַר קָרָא פֶּקֶד עֲוֹן אָבוֹת עַל בְּנִים בְּגִין דְּמַעֲשָׂה אָבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם, אָמַר לִיהַ אֲשֶׁתְּכַח דִּשְׁת אִיְהוּ גִלְגּוּלָא דְּאָדָם וְהֵבֵל דְּאִתְמַר בִּיהַ בְּשֵׁם הוּא בְּשֵׁר בְּשֵׁם זֶה הֵבֵל וְרָזָא דְּמִלָּה אִזְ הוּחַל לְקָרוא בְּשֵׁם יְהו"ה, וְאֲדַעַף בְּשֵׁם, אִזְ, הַהוּא דְּאִתְמַר בִּיהַ אִזְ יִשִּׁיר מִשָּׁה, בְּשֵׁם יְהו"ה וְאֲדַעַף בְּשֵׁם, בְּתִרִין שְׂמִינֵן מֵה שְׁמוֹ וּמֵה שֵׁם בְּנוֹ וְאִתְמַר בִּיהַ הוּחַל דְּמַתְּמֵן הוֹשְׁתַּת עֲלֵמָא.

אֲדַהֲכִי הָא רַבִּי שְׂמַעוֹן וְרַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יוֹדָאי וְרַבִּי יְהוּדָה וְשֵׁאֵר חֲבָרָיא, פִּגְעוּ בְּרַבִּי אֶלְעָזָר וְחֲבָרָיו דְּהוּוּ עִמֵּיהַ, אָמַר לוֹן בְּמָאי עֲסַקְתוּ אָמְרוּ לִיהַ בְּרָזָא דְּגִלְגּוּלָא דְּאָדָם וְהֵבֵל, אָמַר וְדָאי בְּרָזָא עֲלָאָה דְּהוֹינָא מִשְׁתַּדְּלִין, הוֹיִתוֹן אִתּוֹן מִשְׁתַּדְּלִין.

פִּתְחָ כְּמִלְקַדְמִין וְאָמַר יֵשׁ הֵבֵל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ וְכו', דָּא אָדָם וְהֵבֵל, בְּמַחְשְׁבָה וּבְמַעֲשֶׂה חָאבוּ, כְּמָה דְּאוּקִימָנָא לְעִילָא, וּמָאי נִיהוּ מַחְשְׁבָה וּמַעֲשֶׂה, אָבָא וְאִמָּא חֲכָמָה וּבִינָה עֲלֵיהוּ אִתְמַר כָּלֶם בְּחֲכָמָה עֲשִׂיתָ הָרִי עֲשִׂיהַ בְּגִין דְּתַמֵּן כַּח מָה, דָּא חֲכָמָה דְּאִתְפִּלַּג לְתִרִין סְטָרִין, מ"ה אִיְהוּ אָדָם מַחְשְׁבָה חֲשֵׁב מ"ה, מ"ה אָדָם, תִּשְׁכַּח דְּאִיְהוּ אָדָם מַחְשְׁבָה, בִּינָה, תַמֵּן י"ה אָבָא וְאִמָּא וּבִן בְּגִינֵיהוּ עֲמוּד דְּסִמְיָד לוֹן, הַהוּא דְּאִתְמַר בִּיהַ בְּשֵׁם הוּא בְּשֵׁר, בְּשֵׁם זֶה הֵבֵל, דְּאִיְהוּ מִשָּׁה, מַתְמֵן הוּהוּ, וְהִכִּי אוּקְמוּהוּ קְדָמָיו בְּשֵׁם זֶה מִשָּׁה, הֵבֵל אִתְקָרִי עַל שֵׁם ב' מִן בְּרֵאשִׁית, ל' לְעִינֵי כָל יִשְׂרָאֵל, ה' חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁי תוֹרָה דַּעֲתִיד לְאִתִּיּהֶבָא עַל יְדֵיהַ, וְדָאי אִיְהוּ הֵב"ל, דְּאִתְמַר בִּיהַ כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִי יְהו"ה יִחִיהַ הָאָדָם.

וְאִיתָ הֵבֵל דְּסִטְרָא אַחֲרָא דְּאִתְמַר בִּיהַ הֵבֵל הֵמָּה מַעֲשֶׂה תַעֲתוּעִים וְדָאי הוּא הֵבֵל דְּנְבִלּוֹת הַפֶּה וּפְתִיגְמִין כְּמִלִּין דְּלִית דְּלִית תּוֹעֲלַת כָּלֶל, וּבְגִין דָּא יֵשׁ הֵבֵל וְכו' שְׂמִינֵיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֶׂה הַרְשָׁעִים וְיֵשׁ

פִּי יְהו"ה? יִחִיהַ הָאָדָם.

היא שלשה ענפים של שרש האילן, וזו ש מן שת, מ"ה מן משה זה אדם, שהוא בדמות האדם שלמעלה, וזהו מה שמו ומה שם בנו, וזה המ"ה, (ה) תורת יהו"ה תמימה, ה' חמשה חמשי תורה, שנתנו לו בארבעים ימים וארבעים לילות שלחם לא אכל וימים לא שטה.

וכשום שעקר ש, שהיא שרש האילן, ממקומה, ונעשתה שלשה ענפים שהם שלשה זינים כמו זה: ש, של זרע שהוא יורה כחץ, נעשה ז', ששלש טפות התפשטו ונעשו שרביטים, ומשום שעקר אותם ממקומם, ומה שהיה שרש אחד, עקר אחד, התחלקו לשלשה, כף הוא נזרק בשלשה גלגולים, אחד בנח, ושנים בשם ויפת, ומשום שפשבא נח, לא בקש רחמים על אנשי המבול, התבייש אחר כף ואמר, ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, ושם, לא לחנם היה קובע מדרשות, וכיפת נאמר יפת אלהי"ם ליפת וישכן באהלי שם, בשלשת אלה היה צריך להשתרש בשרשיו. ראה שלא הצליח, עקר אותו משם ונטע אותו אחר כף יחידי.

אבר אדם ננטע בשלשת האבות, והצטרף והתלבן בהם והשתרש בשרשיו והצליח, מיד בא משה שהוא בנו של אדם, ונתן הקדוש ברנף הוא תורה על ידו להשקות את האילן להתגדל בשרשיו וענפיו. באותו זמן התפקן האילן שעקר, החטא שחטא בעץ כאן תקן הכל, אחר שהתכנס משה מן העולם נאמר בו וזרח השמש ובא השמש, ונאמר בו הולך אל דרום וסובב אל צפון סובב סובב הולך הרוח, שלש פעמים סובב כנגד שלשה גלגולים שרוחו סובבה שם. מיד כשמצא שם לשרות, מה כתוב? ועל סביבותיו שב הרוח.

אמר לו רבי אלעזר: כאן נודע סוד עליון מרוח הקדש שלמעלה, שהוא בן י"ה, שסובב לימין ושמאל והעמוד האמצעי, ואחר כף לשלשת התחתונים, שהם צדיק ושני עמודי האמת, וכף אדם העליון אף כף בששה צדדים, וזה הסוד של בראשית ברא שית למעלה, ברא שית למטה, שפרחה.

הכל אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים, מאי הרשעים דא סמא"ל ונחש ש דמשה איהי תלת ענפין דשרשא דאילנא ודא ש מן שת, מ"ה מן משה דא אדם, דאיהו בדיוקנא דאדם דלעילא, ודא איהו מה שמו ומה שם בנו ותאי מ"ה, (ה) תורת יהו"ה תמימה, ה' חמשה חומשי תורה דאתייהבו ליה בארבעין יומין וארבעין לילון דלחם לא אכל וימים לא שטה.

ובגין דעקר ש דאיהי שרשא דאילנא מאתרה ואתעבדת תלת ענפין דאינון תלת זינין כגוונא דא ש, דזרע דאיהו יורה כחץ, אתעבד ז', דתלת טפין אתפשטו ואתעבדו שרביטין, ובגין דאעקר לון מאתרייהו ומה דהיה שרשא חדא עקרא חדא, אתפלגו לתלת, הכי איהו אודריק בתלת גלגולין, חד בנח, ותרין בשם ויפת, ובגין דכד אתא נח לא בעא רחמי על אילין גוברין דטופנא אתבייש לבתר ואמר ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, ושם לאו למננא הוה קבע מדרשות, ויפת אתמר ביה יפת אלהי"ם ליפת וישכון באהלי שם, באילן תלת הוה בעי לאשתרשא בשרשוי חמא דלא אצלח, אעקר ליה מתמן ונטע ליה לבתר יחידא.

אבל אדם אתנטע בתלת אבהו ואצטרף ואתלבן בהו ואשתרש בשרשוי ואצלח, מיד אתא משה דאיהו בריה דאדם ויהיב קודשא בריך הוא אורייתא על ידו לאשקאה אילנא לאתגדלא בשרשוי וענפוי בהווא זמנא אתפקן אילנא דעקר, חוכא דחאב באילנא הכא תקין כלא, לבתר דאתפניש משה מעלמא אתמר ביה וזרח השמש ובא השמש ואתמר ביה הולך אל דרום וסובב אל צפון סובב סובב הולך הרוח תלת זמנין סובב לקבל תלת גלגולין דרוחיה אסחיר תמן, מיד דאשכח תמן לשריא, מה בתיב ועל סביבותיו שב הרוח.

אמר ליה רבי אלעזר אשתמודע הכא רזא עלאה, מרוחא דקודשא דלעילא דאיהו בן י"ה, דאסחר לימינא ושמאלא ועמודא דאמצעייתא ולבתר לתלת תתאין דאינון צדיק ותרי סמכי קשוט, והכי אדם עלאה אוף הכי בשית סטרין, ודא רזא דבראשית, ברא שית לעילא, ברא שית לתתא, י' דפרח.

מן שת איהו י' דיַעֲקֹב, דְּפָרַח י' מִיְגִיָּה וְאַשְׁתָּאֵר עֲקֹב, וְדָא אִיהוּ רִזָּא דְהוּא יִשׁוּפֵף רֵאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפְנֵנּוּ עֲקֹב, וּבְגִין דָּא כַּד פָּרַח י' מִן שֵׁת מַה כְּתִיב בֵּיה כִּי שֵׁת לִי אֱלֹהִים זֵרַע אַחַר, אַחַר גְּרִים דְּאַתָּאבְדִּי י' דְּאִיהִי זֵרַע מִן שֵׁת, וְרִזָּא דְשֵׁת כֹּל שֵׁתָה תַחַת רַגְלֵיו, כֹּל וְדָאֵי דְאִיהוּ זֵרַע אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ, בְּהוּא זְמַנָּא אֲתָא מִשֵּׁה בְתָרִין לוֹחֲזִין דְּאִינוּן ב' מִן בְּרֵאשִׁית וְכֹסֵי עַל שֵׁת וְאַתְעֵבִיד בְּשֵׁת, וּבְאֵן אֲתֵר כְּפִי ב' עַל שֵׁת בְּזִמְנָא דְאַמְר וְיִסְתֵּר מִשֵּׁה פְּנֵיו וְאַת י' אִיהוּ תְמוֹנַת יְהו"ה, בְּשִׁכְר וְיִסְתֵּר מִשֵּׁה פְּנֵיו כִּי יֵרָא מִהֵבִיט, וְתְמוֹנַת יְהו"ה יֵבִיט, וְאַשְׁתְּלִים שֵׁת.

וְהִינּוּ בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֲשֶׁתְלִים בְּשִׁית, שֵׁת סִימָא דְאַלְפָּא בֵּיתָא, אֲב רִישָׁא דְאַלְפָּא בֵּיתָא, וְדָא הוּא רִזָּא דְאַ"ת ב"ש, הֵכָא אֲתַתְקֵן אֲב עִם בֵּן תְּרוּיְהוּ דָא עַל גַּב דָּא, בְּכָל אֲתֵר דְאַזְלוּ לָא אֲתַפְּרְשוּ דָא מִן דָּא, בְּרֵאשִׁית תְּמֵן א"ת ב"ש, א"ב ש"ת, אֲשֶׁתָּאֵר ר' י' מִן בְּרֵאשִׁית, עֲלִיה אֲתַמְר וְיֵרָא רֵאשִׁית לו, דְּאִיהוּ רֵאשִׁית חֲכָמָה וְרֵאֲת יְהו"ה, בְּגוּוּנָא דָא בֵּן בְּגוּ אֲבָא, וְיֵרָא רֵאשִׁית לו, מִתְמֵן יְרִית לו נְשָׁמָתָא וְאַתְקֵרֵי רֵאשִׁית לו כְּשָׁמִיָּה, וְאַתְקֵרֵי אֲדָם כְּשָׁמִיָּה בְּתַלְת אֲבָהִן דְּאִינוּן ש, אֲתָא אֲדָם בְּמִשֵּׁה, וּבְמִשֵּׁה כְּלִיל כְּלָא, וּבְגִין דָּא ש מִן מִשֵּׁה שְׁקִיל ש' לְתַלְת אֲבָהִן, מ"ה דִּילִיה בְּגוּוּנָא דְאַדָּם קְדָמָאָה, מְרַכְבְּתָא שְׁלִימָתָא הוּת בְּמִשֵּׁה בְּלַחוּדוּי, כְּמָה דְהוּהוּ בְּתַלְת אֲבָהִן, וְאַדָּם עֲלָאָה הוּהוּ בְּמִשֵּׁה, תַּלְת עַנְפִּין דְּש אַרְיָה שׁוּר נֶשֶׁר, מ"ה וְדָמוֹת פְּנִיָּהם פְּנֵי אֲדָם, וְאַתְמֵר בֵּיה מִשֵּׁה מִשֵּׁה תְרִין זְמַנִּין לְקַיָּמָא בֵּיה מַה שְּׁהִיָּה הוּא שְׁהִיָּה וְאַשְׁר לְהִיּוֹת כְּכָר הִיָּה דָא אֲדָם תְּרֵאשׁוּן, אֲשֶׁתְּמַחוּ כְּלָהוּ קָמִיָּה וְאַמְרו זְכָאָה חוּלְקָנָא דְאַעֲרַעְנָא כְּד לְמַנְדַּע רִזִּין עֲלָאִין טְמִירִין דְעַתִּיק יוֹמִין.

וְהִינּוּ בְּרֵאשִׁית בְּרָא, הַשְׁתְּלִים בְּשִׁית, שֵׁת הוּא סִיּוּם שְׁל אֲלְפָּא בֵּיתָא, אֲב הָרֵאשׁ שְׁל אֲלְפָּא בֵּיתָא, וְזָהוּ הַסּוּד שְׁל א"ת ב"ש, כְּאֵן הִתְתַּקֵּן הָאָב עִם הַבֵּן, שְׁיָהֵם זָה עַל גַּב זָה, בְּכָל מְקוֹם שְׁהִלְכוּ לָא נִפְרְדּוּ זָה מִזָּה. בְּרֵאשִׁית, שֵׁם א"ת ב"ש, א"ב ש"ת, נִשְׁאַרוּ ר' י' מִן בְּרֵאשִׁית, עֲלִיו נְאַמְר וְיֵרָא רֵאשִׁית לו, שְׁהוּא רֵאשִׁית חֲכָמָה וְרֵאֲת יְהו"ה, כְּמוּ זָה בֵּן בְּתוֹךְ הָאָב, וְיֵרָא רֵאשִׁית לו, מִשֵּׁם הוּרִיש לו נְשָׁמָה וְנִקְרָא רֵאשִׁית לו כְּשָׁמוּ, וְנִקְרָא אֲדָם כְּשָׁמוּ בְּשִׁלְשֵׁת הָאָבוֹת שְׁהֵם ש, כָּא

אֲדָם בְּמִשֵּׁה, וּבְמִשֵּׁה כּוֹלֵל הַפֶּל, וּמִשׁוּם זָה ש מִן מִשֵּׁה שְׁקִיל ש לְשִׁלְשֵׁת הָאָבוֹת, מ"ה שְׁלו כְּמוּ שְׁל אֲדָם תְּרֵאשׁוּן, מְרַכְבְּהָ שְׁלֵמָה הִיָּתָה בְּמִשֵּׁה לְכַדּוּ, כְּמוּ שְׁהִיָּתָה בְּשִׁלְשֵׁת הָאָבוֹת, וְאַדָּם הַעֲלִיּוֹן הִיָּה בְּמִשֵּׁה. שְׁלְשֵׁת הַעֲנַפִּים שְׁל ש - אַרְיָה שׁוּר נֶשֶׁר, מ"ה וְדָמוֹת פְּנִיָּהם פְּנֵי אֲדָם, וְנְאַמְר בּוּ מִשֵּׁה מִשֵּׁה פְּעַמִּים, לְקַמֵּם בּוּ מַה שְּׁהִיָּה הוּא שְׁהִיָּה וְאַשְׁר לְהִיּוֹת כְּכָר הִיָּה, זָה אֲדָם תְּרֵאשׁוּן. הַשְׁתְּמַחוּ כֹּלָם לְפָנָיו וְאַמְרו: אֲשָׁרֵי חֲלַקְנּוּ שְׁפַגְשָׁנוּ כְּד לְדַעַת סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים טְמִירִים שְׁל עַתִּיק הַיָּמִים.

אֲמַר רַבִּי אֲלַעְזָר: נוֹדַע מִכָּאן, שְׁמִשֵּׁה מְאוּתִיּוֹתָיו מִשְׁמַע שְׁהוּא הֵבֵל וְהוּא שֵׁת וְהוּא מִשֵּׁה, וְהִתְפַּשְׁטוּתוֹ שְׁל מִשֵּׁה כְּכָל דוֹר וְדוֹר וּבְכָל צְדִיק וְצְדִיק, וְהוּא הוֹלֵךְ בְּשִׁלְשׁ שְׁלֵשׁ, וּבְכָל שְׁלֵשׁ שְׁהוּא רֹכֵב נְאַמְר בְּהֵם לָא יְמוּשׁוּ מִפִּיד וּמִפִּי זֵרַע וּמִפִּי זֵרַע. מִכָּאן נוֹדַע שְׁהוּא לָא נִמְצָא אֲלָא בְּמְקוֹם שֵׁישׁ בּוּ תוֹרָה, וּמִשׁוּם זָה זְכָרוֹ תוֹרַת מִשֵּׁה עֲבָדִי.

מִן שֵׁת אִיהוּ י' דִּיעֲקֹב, דְּפָרַח י' מִיְגִיָּה וְאַשְׁתָּאֵר עֲקֹב, וְדָא אִיהוּ רִזָּא דְהוּא יִשׁוּפֵף רֵאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפְנֵנּוּ עֲקֹב, וּבְגִין דָּא כַּד פָּרַח י' מִן שֵׁת מַה כְּתִיב בֵּיה כִּי שֵׁת לִי אֱלֹהִים זֵרַע אַחַר, אַחַר גְּרִים דְּאַתָּאבְדִּי י' דְּאִיהִי זֵרַע מִן שֵׁת, וְרִזָּא דְשֵׁת כֹּל שֵׁתָה תַחַת רַגְלֵיו, כֹּל וְדָאֵי דְאִיהוּ זֵרַע אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ, בְּהוּא זְמַנָּא אֲתָא מִשֵּׁה בְתָרִין לוֹחֲזִין דְּאִינוּן ב' מִן בְּרֵאשִׁית וְכֹסֵי עַל שֵׁת וְאַתְעֵבִיד בְּשֵׁת, וּבְאֵן אֲתֵר כְּפִי ב' עַל שֵׁת בְּזִמְנָא דְאַמְר וְיִסְתֵּר מִשֵּׁה פְּנֵיו וְאַת י' אִיהוּ תְמוֹנַת יְהו"ה, בְּשִׁכְר וְיִסְתֵּר מִשֵּׁה פְּנֵיו כִּי יֵרָא מִהֵבִיט, וְתְמוֹנַת יְהו"ה יֵבִיט, וְאַשְׁתְּלִים שֵׁת.

וְהִינּוּ בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֲשֶׁתְלִים בְּשִׁית, שֵׁת סִימָא דְאַלְפָּא בֵּיתָא, אֲב רִישָׁא דְאַלְפָּא בֵּיתָא, וְדָא הוּא רִזָּא דְאַ"ת ב"ש, הֵכָא אֲתַתְקֵן אֲב עִם בֵּן תְּרוּיְהוּ דָא עַל גַּב דָּא, בְּכָל אֲתֵר דְאַזְלוּ לָא אֲתַפְּרְשוּ דָא מִן דָּא, בְּרֵאשִׁית תְּמֵן א"ת ב"ש, א"ב ש"ת, אֲשֶׁתָּאֵר ר' י' מִן בְּרֵאשִׁית, עֲלִיה אֲתַמְר וְיֵרָא רֵאשִׁית לו, דְּאִיהוּ רֵאשִׁית חֲכָמָה וְרֵאֲת יְהו"ה, בְּגוּוּנָא דָא בֵּן בְּגוּ אֲבָא, וְיֵרָא רֵאשִׁית לו, מִתְמֵן יְרִית לו נְשָׁמָתָא וְאַתְקֵרֵי רֵאשִׁית לו כְּשָׁמִיָּה, וְאַתְקֵרֵי אֲדָם כְּשָׁמִיָּה בְּתַלְת אֲבָהִן דְּאִינוּן ש, אֲתָא אֲדָם בְּמִשֵּׁה, וּבְמִשֵּׁה כְּלִיל כְּלָא, וּבְגִין דָּא ש מִן מִשֵּׁה שְׁקִיל ש' לְתַלְת אֲבָהִן, מ"ה דִּילִיה בְּגוּוּנָא דְאַדָּם קְדָמָאָה, מְרַכְבְּתָא שְׁלִימָתָא הוּת בְּמִשֵּׁה בְּלַחוּדוּי, כְּמָה דְהוּהוּ בְּתַלְת אֲבָהִן, וְאַדָּם עֲלָאָה הוּהוּ בְּמִשֵּׁה, תַּלְת עַנְפִּין דְּש אַרְיָה שׁוּר נֶשֶׁר, מ"ה וְדָמוֹת פְּנִיָּהם פְּנֵי אֲדָם, וְאַתְמֵר בֵּיה מִשֵּׁה מִשֵּׁה תְרִין זְמַנִּין לְקַיָּמָא בֵּיה מַה שְּׁהִיָּה הוּא שְׁהִיָּה וְאַשְׁר לְהִיּוֹת כְּכָר הִיָּה דָא אֲדָם תְּרֵאשׁוּן, אֲשֶׁתְּמַחוּ כְּלָהוּ קָמִיָּה וְאַמְרו זְכָאָה חוּלְקָנָא דְאַעֲרַעְנָא כְּד לְמַנְדַּע רִזִּין עֲלָאִין טְמִירִין דְעַתִּיק יוֹמִין.

אֲמַר רַבִּי אֲלַעְזָר אֲשֶׁתְמוּדַע מִהֵכָא דְמִשֵּׁה מְאוּתוּי מִשְׁמַע דְּאִיהוּ הֵבֵל וְאִיהוּ שֵׁת וְאִיהוּ מִשֵּׁה, וְאַתְפַּשְׁטוּתִיה דְּמִשֵּׁה בְּכָל דְרָא וְדָא וּבְכָל צְדִיק וְצְדִיק, וְאִיהוּ אֲזִיל בְּתַלְת תַּלְת, וּבְכָל תַּלְת דְּאִיהוּ רְכִיב אֲתַמְר בְּהוּן לָא יְמוּשׁוּ מִפִּיד וּמִפִּי זֵרַע וּמִפִּי זֵרַע וְרַעְדָּה, מִהֵכָא אֲשֶׁתְמוּדַע דְּאִיהוּ לָא אֲשֶׁתְכַח אֲלָא בְּאַתֵּר דְּאִית בֵּיה אוּרִיָּתָא, וּבְגִין דָּא זְכָרוֹ תוֹרַת מִשֵּׁה עֲבָדִי.

אֲדָם בְּמִשֵּׁה, וּבְמִשֵּׁה כּוֹלֵל הַפֶּל, וּמִשׁוּם זָה ש מִן מִשֵּׁה שְׁקִיל ש לְשִׁלְשֵׁת הָאָבוֹת, מ"ה שְׁלו כְּמוּ שְׁל אֲדָם תְּרֵאשׁוּן, מְרַכְבְּהָ שְׁלֵמָה הִיָּתָה בְּמִשֵּׁה לְכַדּוּ, כְּמוּ שְׁהִיָּתָה בְּשִׁלְשֵׁת הָאָבוֹת, וְאַדָּם הַעֲלִיּוֹן הִיָּה בְּמִשֵּׁה. שְׁלְשֵׁת הַעֲנַפִּים שְׁל ש - אַרְיָה שׁוּר נֶשֶׁר, מ"ה וְדָמוֹת פְּנִיָּהם פְּנֵי אֲדָם, וְנְאַמְר בּוּ מִשֵּׁה מִשֵּׁה פְּעַמִּים, לְקַמֵּם בּוּ מַה שְּׁהִיָּה הוּא שְׁהִיָּה וְאַשְׁר לְהִיּוֹת כְּכָר הִיָּה, זָה אֲדָם תְּרֵאשׁוּן. הַשְׁתְּמַחוּ כֹּלָם לְפָנָיו וְאַמְרו: אֲשָׁרֵי חֲלַקְנּוּ שְׁפַגְשָׁנוּ כְּד לְדַעַת סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים טְמִירִים שְׁל עַתִּיק הַיָּמִים.

אֲמַר רַבִּי אֲלַעְזָר: נוֹדַע מִכָּאן, שְׁמִשֵּׁה מְאוּתִיּוֹתָיו מִשְׁמַע שְׁהוּא הֵבֵל וְהוּא שֵׁת וְהוּא מִשֵּׁה, וְהִתְפַּשְׁטוּתוֹ שְׁל מִשֵּׁה כְּכָל דוֹר וְדוֹר וּבְכָל צְדִיק וְצְדִיק, וְהוּא הוֹלֵךְ בְּשִׁלְשׁ שְׁלֵשׁ, וּבְכָל שְׁלֵשׁ שְׁהוּא רֹכֵב נְאַמְר בְּהֵם לָא יְמוּשׁוּ מִפִּיד וּמִפִּי זֵרַע וּמִפִּי זֵרַע. מִכָּאן נוֹדַע שְׁהוּא לָא נִמְצָא אֲלָא בְּמְקוֹם שֵׁישׁ בּוּ תוֹרָה, וּמִשׁוּם זָה זְכָרוֹ תוֹרַת מִשֵּׁה עֲבָדִי.

אמר ליה רבי יהודה: התפשטותו בכני אדם יש לה שעור? אמר לו: כן, עד ששים רבוא, וסוד הדבר - דור הלך ודור בא, ופרשה הקדמונים, אין דור פחות מששים רבוא, ומשום זה נאמר בו אשה אחת ללדה במצרים ששים רבוא בכרס אחד, ומיהו? זה משה שהוא שקול כששים רבוא מישראל. אמר לו רבי שמעון: ברוך בני לעתיק הימים.

ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה ליהו"ה, מקום הביא אותה? מק"ץ ימ"ם, מהשירים שלו, כמו אדם שבסוף ימיו חוזר בתשובה כשאין לו כח לעשות טוב ורע, ובעלומיו, כשהוא בכחו, לא שב, כמו שבארנוהו מפני שיבה תקום, ומשום זה ואל קין ואל מנחתו לא שעה, אבל הכל מבכורות צאנו הביא לו קרבן, מהיפה שלו, ומשום זה וישע יהו"ה אל הכל. ועוד, אל קין ואל מנחתו לא שעה, משום שקרבנו היה מאותו מקום שנקרא ערוה, ומה היה? פשתים, שנאמר בו ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה.

אמר לו רבי אלעזר: שהתכסה בו בשר ערוה - טוב הוא. אמר לו: בני, לא כל העריות שוים, זה לא הקריב קרבן זה אלא לקרב את ערותו לה, שנאמר בו איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני יהו"ה, ומה ערותו? הזנה, הערלה הרעה, הנקבה של ערלה, אותה שנאמר בה אדם הראשון היה מושף בערלתו, ומה היא האם של הערובה הרעה? הפרי של העץ של טוב ורע, שנאמר בה ותקח באים ערב רב שהם מערכים עם

אמר ליה רבי יהודה אתפשטותא דיליה בכני נשא אית ליה שעורא, אמר ליה אין, עד שתין רבוא, ורוא דמלה דור הולך ודור בא, ואוקמוה קדמאין דלית דור פחות מששים רבוא, ובגין דא אתמר ביה אשה אחת ללדה במצרים ששים רבוא בכרס אחד, ומנו דא משה דאיהו שקול כששים רבוא מישראל, אמר ליה רבי שמעון ברוך בני לעתיק יומין.

ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה ליהו"ה (בראשית ד ג), מאן אתר אייתי ליה, מקץ ימים, משוירין דיליה, כגון בר נש דאיהו בסוף יומיו חוזר בתשובתא, בד לא אית ליה חילא למעבד טב וביש, ובעולמוי בתוקפיה לא תב, כמה דאוקמוהו (ויקרא יט לב) מפני שיבה תקום, ובגין דא ואל קין ואל מנחתו לא שעה, אבל הכל מבכורות צאנו אייתי ליה קרבנא משפירו דיליה, ובגין דא וישע יהו"ה אל הכל. ועוד אל קין ואל מנחתו לא שעה, בגין דקרנא דיליה הוה מההוא אתר דאקרי ערוה.

ומאי הוה פשתים, דאתמר ביה (שמות כח מב) ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה. אמר ליה רבי אלעזר, דאתכסי ביה בשר ערוה טב איהו, אמר ליה רבי לאו כל (דף קיב ע"ב) עריות שוין, האי לא קריב קרבנא דא אלא לקרבא ערוה דיליה לה, דאתמר ביה (ויקרא יח ו) איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני יהו"ה, ומאי ערוה דיליה זנהמא בישא ערלה, ניקבא דערלה, ההיא דאתמר בה אדם הראשון מושף בערלתו הוה, ומאי ניהי אימא דערבוביא בישא, איבא דאלנא דטוב ורע, דאתמר בה (בראשית ג ו) ותקח מפריו ותתן גם לאישה עמה, ומאי ניהי לילית, מתמן קא אתיין ערב רב דאנון מעורבין בישראל, דאתמר בהון (ישעיה א ד) הוי גוי הוטא, דאינון זרע מפריו ותתן גם לאישה עמה, ומי היא? לילית, שמשם

ישראל, שנאמר בהם הוי גוי חוטא, שהם זרע מרעים בנים משחיתים וכו', ואמרו אלה אלהי' ישראל לעגל, ומשום זה ואל קין ואת מנחתו לא שעה. והרי נתבאר בהקדוש ברוך הוא עליהם ורחמיו על כל מעשיו, ונאמר בו פי לא אהפץ במות המת, וקבל אותם, כל שפן את קרבן קין? אלא שהיה רצונו לרע כמו שנאמר, אבל הכל היה רצונו בקרבנו לקרב השכינה, לאותו שנאמר בו ועתיק הימים יושב לבושו פשג לבן ושער ראשו כצמר נקי. במה? באותו שהקריב מבכורות צאנו ומחלבהן, ומשום זה וישע יהו"ה אל הכל, והרי נתבאר.

ומיד שלא התקבל קרבנו של קין, ויחר לקין מאד, ויאמר יהו"ה לקין למה חרה לך שלא מתקבל קרבנך? אם תטיב מעשיך בגלגול - שאת לך בעולם ותתקבל בתשובה, ואם לא - לפתח חטאת רבץ. אמר רבי אלעזר: פאן לא צריך לכסות את הסוד מה זה שא"ת, ולא באנו לדרש בפסוק הזה, אלא ששאת זה הוא משא, ובהפוך אותיות שא"ת הוא אש"ת. פאן רמז שעבר על ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך כו', שבא על תאומתו של הכל, וזהו ויקם קין אל הכל, קם על תאומתו, ואחר כך הרג את בעלה, כמו המצרי, וסוד הדבר - ויפן כה וכה, ואמרו הראשונים מה זה ויפן כה וכה? אלא ראה מה עשה בפית ומה עשה בשדה, ואין שדה אלא אשה, כמו שנאמר פי בשדה מצאה, זהו שכתוב ויהי בהיותם בשדה. ויפן כה וכה, הסתפל אם

מרעים בנים משחיתים וכו', ואמרו אלה אלהי' ישראל לעגלא, ובגין דא (בראשית ד ה) ואל קין ואל מנחתו לא שעה.

והא קודשא בריך הוא אתמר ביה (תהלים קמה ט) ורחמיו על כל מעשיו, ואתמר ביה (יחזקאל יח לב) כי לא אהפוך במות המת, וקביל לון, כל שפן לקרבנא דקין, אלא דהוה רעותיה לביש כמה דאתמר, אבל הכל הוה רעותיה בקרבנא דיליה, לקרבא שכינתא להווא דאתמר ביה (דניאל טו ט) ועתיק יומין יתיב לבושיה כתלג חוור ושער רישיה פעמר נקי, במאי, בהווא דקריב מבכורות צאנו ומחלבהן, ובגין דא וישע יהו"ה אל הכל והא אתמר.

ומיד דלא אתקבל קרבנא דקין, ויחר לקין מאד, ויאמר יהו"ה לקין למה חרה לך דלא מתקבל קרבנך, אם תטיב עובדך בגלגולא, שאת לך בעלמא, ותתקבל בתויבתא, ואם לאו לפתח חטאת רובץ, אמר רבי אלעזר הכא לא צריך לאתפסיא רזא, מאי שא"ת, ולא אתינא לדרשא בהאי קרא, אלא דהא שאת משא איהו ובהפוך אתון, שא"ת איהו אש"ת, הכא רמיז דעבר על (ויקרא יח כ) ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך וכו', דאתא על תאומתו של הכל, ודא איהו (בראשית ד ח) ויקם קין אל הכל, קם על תאומתו, ולבתר קטיל לבעלה, פגוונא דמצרי, ורזא דמלה (שמות כ י) ויפן כה וכה, ואמרו קדמאין מאי ויפן כה וכה, אלא ראה מה עשה בבית (דף קיג ע"א) ומה עשה בשדה, ולית שדה אלא אשה, כמה דאת אמר (דברים כב כז) פי בשדה מצאה, הדא הוא דכתיב (בראשית ד ח) ויהי בהיותם בשדה, ויפן כה וכה, אסתפל אם הוה ביה מסטרא דטוב,

דלזמנין אתפרש טוב מן

היה בו מצד הטוב, שלפעמים נפדר טוב מרע, ומשם הם הגרים, ומשום זה הסתפל מפל צד עד ששים רבוא ולא ראה שם גר שיוצא ממנו, ויך את המצרי.

אחר כך מה פתוב? ואם לא תיטיב, אל תקרי ואם אלא ואם, שהוא יתר שאת ויתר עו. לפתח חטאת רבץ, מה זה רבץ? אלא פי תראה חמור שנאף רבץ וכו', שהוא לא יכול לשאת על כתפו חמרת התורה, לא יכול לשאת על המלכות בגלות, וחדלת מעזב לו, כאן הראה לקין שעתידים ישראל להיות בדיק בגלות, עני ורכב על חמור, שיהיו כחמור, שמשאו על כתפו מעל המס בגלות ומכד המלאכה, וזהו רבץ תחת משאו - בגלות, ובני קין שהיו עשירים וחזקים כמלכים בחזק רב, ומשום זה אמר אם תיטיב שאת, הלא אם תיטיב להיות שאת לעניי ישראל, שהם כבדים במשא כבד (יכבדו ממוני), אני אסבל את בניך בעולם ומאריך עליהם, ואם לא - לפתח חטאת רבץ, לשער הגיהנם נפתחה, לטל נקמה ממך ומבניך. אמר רבי שמעון: ברוך בני לעתיק הימים, שהרי רוח הקדש התעוררה אליך לגלות כאן חדושים שלא נודעו עד עתה. אמר: ודאי זהו קול דמי אחיך צעקים אלי, אותם דמים של ישראל, שעתידים לגזול אותם בני קין, ערב רב, החיבים הרשעים בגלות, וזהו כי מלאה הארץ חמס מפניהם, וזהו ההרג של קין אל הבל, שעני חשוב כמת.

ויהי מקץ ימים וגו', פתח רבי שמעון ואמר: מה זה מקץ ימים? אלא מאותו מקום שעתידי לומר

רע ומתמן אינון גרים, ובגין דא אסתפל מפל סטרא עד שתין רבוא, ולא חזא תמן גיורא דנפיק מניה, ויך את המצרי.

ולביתר מה פתיב ואם לא תיטיב, אל תקרי ואם אלא ואם, דאיהו (שם מט ג) יתר שאת ויתר עז, לפתח חטאת רבץ, מאי רבץ, אלא (שמות כג ה) פי תראה חמור שנאף רבץ וכו', דאיהו לא יכיל למסבל על כתפוי חמרא דאורייתא, לא יכיל למסבל עליה עול מלכות בגלותא, וחדלת מעזוב לו, הכא אחזי לקין דעתידין למהוי ישראל בדוחקא בגלותא, עני ורכב על חמור, דיהון כחמור משאוי על כתפוי, מעול המס בגלותא ומכובד המלאכה, ודא איהו רבץ תחת משאוי בגלותא, ובנוי דקין דהו עתירין ותקיפין כמלכים בתוקפא סגיא, ובגין דא אמר הלא אם תטיב שאת, הלא אם תטיב למהוי שאת לעניי ישראל דאינון כבדים במשא כבד (יכבדו ממוני), אנא אסביל לבריה בעלמא, ומאריך עליהו, ואם לאו, לפתח חטאת רבץ, לתרעא דגיהנם אתפתחת, לנטלא נוקמא מנך ומברך.

אמר רבי שמעון, בריך ברי לעתיק יומין, דהא רוח קדשא אתער לגבך, לגלאה הכא חדושים דלא אשתמודעו עד השתא, אמר ודאי דא איהו (בראשית ד י) קול דמי אחיך צועקים אלי, אינון דמים דישראל, דעתידין למגזול לון בנוי דקין ערב רב רשיעייא חייביא בגלותא, ודא איהו (שם ו יג) פי מלאה הארץ חמס מפניהם, ודא הוא קטולא דקין להבל דעני חשוב כמת.

ויהי (דף קיג ע"ב) מקץ ימים וגומר, פתח רבי שמעון ואמר מאי מקץ ימים, אלא

מההוא אתר דעתידי למימר ביה (שם ו יג) קץ כל בשר בא לפני, (איוב כח ג) קץ

בו קץ כל בשר בא לפני, קץ שם לחשף, ותרגם יונתן בן עזיאל, קץ כל בשר - המחבל של כל בשר, מלאכי חבלה. ראה שעתידים לצאת ממנו מחבלים כרמים, שהם ישראל, שנאמר בהם כי כרם יהוה צבאו בית ישראל, בגלל כך ואל קין ואל מנחתו לא שעה, וראה שעתידים לצאת מהבל פמה צדיקים, בגלל זה וישע יהוה אל הבל ואל מנחתו.

והרי בשעה שנולד קין, נאמר בו קניתי איש את יהוה, ולא היה כך, משום שלא התבשמה, והנחש הקשה הטיל בה זמה של הדין הקשה, ומשום זה לא התבשמה, וכשקין מצד הנקבה יצא תקיף קשה בדינו, כיון שזה יצא, היא נחלשה ונתבשמה אחריו זה, והוציאה אחר יותר מבשם, ועלה הראשון שהיה תקיף קשה על האחר, שהרי כל הדינים התעוררו עמו.

בא וראה מה כתוב? ויהי בהיותם בשדה, בשדה שנודע למעלה, שנקרא שדה של תפוחים, ונצח הדין הזה את אחיו, משום שהיה קשה ממנו, והכניע אותו והטמין אותו תחתיו, עד שהתעורר הקדוש ברוך הוא והעבירו מלפניו, ושקע אותו בנקב תהום רבה, וכלל את אחיו בשקוע של הים הגדול שמבשם את הדמעות העליונות.

ומהם יורדות הנשמות לעולם, איש כפי דרכו, ואף על גב שהם טמירים, מתפשטים זה עם זה ונעשים גוף אחד, ומהגוף הזה יורדות נשמות של הרשעים עזי הרוח, האם עולה בדתך משניהם יחד? לא, אלא אחד מהגוף הקדוש הזה שנקרא אדם,

שם לחשף, ותרגם יונתן בן עזיאל קץ כל בשר, חבילו דכל בשרא, מלאכי חבלה, חמא דעתידין למיפק מניה מחבלים כרמים, דאינון ישראל דאתמר בהון ^(ישעיה ד ז) כי כרם יהוה צבאו בית ישראל, בגין כך ואל קין ואל מנחתו לא שעה, וחמא דעתידין למיפק מהבל פמה צדיקיא, בגין דא וישע יהוה אל הבל ואל מנחתו.

והא בשעתא דאתיליד קין אתמר ביה קניתי איש את יהוה, ולא הוה הכי, משום דלא אתבסמת, וחויא תקיפא אטיל בה זוהמא דדינא קשיא, ובגין דא לא הוה אתבסמת, וכד קין מסטרא דנוקבא נפק תקיפא קשיא בדינוי, כיון דנפק דא אתחלשת איהי ואתבסמת, בתר דא ואפיקת אחרא בסימא נתיר, וסליק קדמא דהוה תקיף קשיא על אחרא, דהא כל דינין אתערו עמיה.

תא חזי, מה פתיב ^(בראשית ד ח) ויהי בהיותם בשדה, בשדה דאשתמודע לעילא, בשדה דאקרי שדה של תפוחים, ונצח האי דינא לאחוי משום דהוה קשיא מניה, ואכפיה ואתמריה תחותוי, עד דאתער בהאי קודשא בריך הוא, ואעבריה מקמיה ושקעיה בנוקבא דתהומא רבא, וכליל לאחוי בשקועא דימא רבא דמבסם דמעין עלאין.

ומנהון נחתין נשמתין לעלמא, אינש פפום ארחיה, ואף על גב דטמירין אינון, מתפשטין דא בדא ואעבדו חד גופא, ומהאי גופא נחתין נשמתהון דרשיעיא תקיפי רוחא, מתרויהון סלקא דעתך פחדא, לא אלא חד לסטרוי וחד לסטרוי, זכאין אינון צדיקיא, דמשלפי נשמתהון מהאי גופא קדישא דאקרי לצדו ואחד לצדו. אשרי הם הצדיקים ששולפים נשמותיהם

שכולל הכל, המקום שהפטרם והעטרות הקדושות מתחברים שם בצרור האשכול.

(נ"א) ויהי מקץ ימים ויבא קין, מה זה מקץ ימים? אלא מאותו שעתידי להאמר בו קץ כל בשר בא לפני, ומשום זה ואל קין ואל מנחתו לא שעה. ועוד מקץ ימים, ולא אמר מראש ימים, אלא מהשירים שלו ולא מן היפה, כאדם שבא עני לשער שלו ובזמן שהוא תאב לאכל, כדי שלא לתת לו מהיפה שבמאכלים, לא רוצה לתת לו דבר אחר שאכל את היפה מהכל, כנס את אותו שהוא בסוף ונתן לפני הזה שהתיאש ממנו. אמר לו הקדוש ברוך הוא, לכלב תזרקו אותו, ומשום זה ואל קין ואל מנחתו לא שעה, אבל הכל לא הקריב אלא מהיפה של הכל, זהו שכתוב והכל הביא גם הוא מבכורות צאנו.

ומחלביהן, לא הקריב אלא שירים, ומשום זה וישע יהו"ה אל הכל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה, ויאמר יהו"ה לקין למה חרה לך ולמה נפלו פניך, הלוא אם תיטיב שאת. אמר לו, אם אתה תיטיב מעשיך - שאת, יתעלה קרבנדך, ואם לא תיטיב מעשיך - לפתח חטאת רבך, שיפרע ממך. נאמר כאן רבך, ובמקום אחר כתוב פי תראה חמור שנאך רבך תחת משאו כו' לא תראה את חמור אחיך וכו' זה קין שהוא רובך מכבד עונו, ואם לא רוצה לחזר בתשובה, וחדלת מעזוב לו, שלא עושה מעשה אחיך, ואם חוזר

בתשובה, עזב מעזוב עמו. מה עשה הכל? קם עליו והפילו לארץ, ואחר כך קם קין והרגו, שפן כתוב ויקם קין אל הכל אחיו ויהרגהו, ומשום זה אמר בן סירא טוב לרע אל תעשה, ולא יגיע אליך רע.

ויאמר יהו"ה לקין אי הכל אחיך כו', אמר רבי שמעון: וכי לא היה יודע הקדוש ברוך הוא איפה היה ששואל אותו, והרי אין מכסה ממנו דבר, כמו שנאמר אם יסתר איש במסתרים

אדם דכליל כללא, אתר דכתרין ועטרין קדישין (ד קיד ע"א) מתחברין תמן בצרורא דאתכלא.

(נ"א) ויהי מקץ ימים ויבא קין מאי מקץ ימים אלא מההוא דעתידי לאתמר ביה קץ כל בשר בא לפני, ובגין דא ואל קין ואל מנחתו לא שעה, ועוד מקץ ימים ולא אמר מראש ימים, אלא משירין דיליה ולא משפירו, כבר נש דאתי מסכנא לתרעה ובזמנא דאיהו תאיב למוכל, בגין דלא למהיב ליה משפירו דמאכל, לא בעי למהיב ליה מדי בתר דאכיל שפירו דכלא, בגין ההוא דאיהו בסופא ויהיב למסכנא דא דאתיאש מניה, אמר ליה קודשא בריך הוא לכלבא תרמון ליה, ובגין דא ואל קין ואל מנחתו לא שעה, אבל הכל לא אקריב אלא משפירו דכלא דרא הוא דכתיב והכל הביא גם הוא מבכורות צאנו.

ומחלביהן לא קריב לגביה שירין, ובגין דא וישע יהו"ה אל הכל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה, ויאמר יהו"ה לקין למה חרה לך ולמה נפלו פניך, הלא אם תטיב שאת, אמר ליה אם אנת תטיב עובדך, שאת יסתלק קרבנדך, ואם לא תטיב עובדך לפתח חטאת רבך דיתפרע מינדך, אתמר הכא רובך ובאתר אחרא כתיב כי תראה חמור שנאך רובך תחת משאו וכו' לא תראה את חמור אחיך דא קין דאיהו רביך מכובד עונו, ואי לא בעי לאהדרא בתיובתא, וחדלת מעזוב לו דלא עביד עובדו דאחוד, ואי חדר בתיובתא עזוב תעזוב עמו, מה עבד הכל, קם עליה ואפליה לארעא ולבתר קם קין וקטליה דכן כתיב ויקם קין אל הכל אחיו ויהרגהו, ובגין דא אמר בן סירא טוב לביש לא תעביד ובישא לא מטי לך.

ויאמר יהו"ה לקין אי הכל אחיך וכו' (בראשית ד טו), אמר רבי שמעון וכי לא היה יודע קודשא בריך הוא אן היה הכל דשאל ליה,

בתשובה, עזב מעזוב עמו. מה עשה הכל? קם עליו והפילו לארץ, ואחר כך קם קין והרגו, שפן כתוב ויקם קין אל הכל אחיו ויהרגהו, ומשום זה אמר בן סירא טוב לרע אל תעשה, ולא יגיע אליך רע.

ויאמר יהו"ה לקין אי הכל אחיך כו', אמר רבי שמעון: וכי לא היה יודע הקדוש ברוך הוא איפה היה ששואל אותו, והרי אין מכסה ממנו דבר, כמו שנאמר אם יסתר איש במסתרים

כר? אלא אוי לבני אדם
 הטפשים, אטומי הלב, סתומי
 העינים, שעליהם נאמר עינים
 להם ולא יראו, באור של התורה,
 אלו אותם בהמות שלא
 מסתכלים ולא יודעים אלא בתבן
 של התורה, שהיא קלפה מבחוץ
 והמוץ שלה, שנאמר בהם מוץ
 ותבן פטורין מן המעשר,
 שהחכמים של התורה, בעלי
 הסודות, זורקים התבן והמוץ
 החיצונים, ואוכלים את החטה
 של התורה שהיא מבפנים,
 עשרים ושתים האותיות של
 התורה שעולות לחשבון חט"ה.
 בא וראה, אלו הבהמות חושבים
 ששאל אותו הקדוש ברוך הוא
 א"י הבל אחיך, כמי שלא ידע
 איפה הוא, אלא א"י, הוא
 שהסתלק מן אדני, שהוא א'
 אהי"ה האם העליונה אנכי, י'
 יהו"ה שעולה עמה לדון את קנן.
 בגלל זה כשהסתלקה א"י מן
 אדני, נשאך ד"ן, בגלל זה א"י
 הבל אחיך, ויאמר לא ידעתי
 השמר אחי אנכי! לא ידעתי
 ששכינה, שהיא אנכי, עמו שם,
 א"י שהתעלה האם והבן אל
 החכמה לטל ממנו נקמה, ולמה
 אל החכמה? משום שהאדם
 העליון הוא שנברא אדם תחתון
 בדמותו.

ויאמר קול דמי אחיך צועקים
 אלי, מה זה דמי? דם הנה צריך
 להיות! אלא מה זה דמי? ד"ן
 כחשבון דמ"י, וזהו דן אנכי
 ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. ועוד,
 מה זה קול דמי? קול דם הנה
 צריך להיות! אלא תרגם
 אונקלוס, קול זרעיותיו שעתידים
 לצאת מאחיך, אותם ששים רבוא
 שעתידים לצאת מהבל, באותו
 שנאמר בו בשגם זה הבל, כלם
 צועקים מן האדמה. כאן רמז

והא לא אתפסי מניה מלה, כמה דאת
 אמר (ירמיה כג כד) אם יסתר איש במסתרים וכו',
 אלא ווי לון לבני נשא טפשיא אטימין לבא
 סתימי עינא, דעלייהו אתמר (תהלים קטו ה) עינים
 להם ולא יראו בנהורא דאורייתא, אלין אינון
 בעירן דלא מסתכלין ולא ידעין אלא בתבנא
 דאורייתא, דאיהי קליפה מלבר ומוץ דילה,
 דאתמר בהון מוץ ותבן פטורין מן המעשר,
 דחפימין דאורייתא מארי דרזין זרקין תבנא
 ומוץ דלבר, ואכלין חטה דאורייתא דאיהי
 מלגאו, כ"ב אתוון דאורייתא דסלקין לחושבן
 חט"ה.

תא חזי אלין בעירן חשבין דשאל ליה
 קודשא בריך הוא א"י הבל אחיך כמאן
 דלא ידע אן הוא, אלא א"י איהו דאסתלק
 מן אדני, דאיהו א' אהי"ה אימא עלאה
 אנכי, י' יהו"ה דסליק עמה למדן לקין, בגין
 דא כד אסתלק א"י מן אדני אשתאר ד"ן,
 ובגין דא א"י הבל אחיך, (בראשית ד ג) ויאמר לא
 ידעתי השומר אחי אנכי, לא ידענא דשכינתא
 דאיהי אנכי, עמיה תמן, א"י דאסתלק אימא
 וברא לגבי חכמה למיטל ניקמא מיניה,
 ואמאי לגבי חכמה, בגין דאיהו אדם עלאה
 דאתברי אדם תתאה בדיוקניה.

ויאמר קול דמי אחיך צועקים אלי, מאי דמי,
 דם מבעי ליה, אלא מאי דמי ד"ן
 כחשבון דמ"י, ודא איהו (שם טו יד) דן אנכי
 ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. ועוד מאי קול
 דמי, קול דם מבעי ליה, אלא תרגם אונקלוס,
 קל זרעין דעתידין למיפק מן אחוץ, אינון
 שתין רבוא דעתידין למיפק מהבל, בההוא
 דאתמר ביה בשגם זה הבל, כלהו צווחין מן
 ארעא, הכא רמיז ענוי הדין ועוות (ד' ק"ד

ענוי הדין ועוות הדין וחמס ושוד
 ושבר שעתידים בני קנן לעשות
 בכני הקדוש ברוך הוא, וזהו קול
 דמי אחיד, אחיד נקרא מצד
 אותם שנאמר בהם הרגו איש את
 אחיו.

(א"א) ויאמר יהו"ה אל קנן אי הכל
 אחיד, אמר רבי שמעון, וכי לא
 היה יודע הקדוש ברוך הוא איפה
 הכל שהיה שואל איה הכל
 אחיד? וכי הוא לא היה יודע
 שהקדוש ברוך הוא אין דבר
 מכסה ממנו, אפלו מחשבת הלב,
 כל שכן דבר של העולם, שאמר
 לא ידעתי השמר אחי אנכי?
 אלא, אוי לטפשים אטומי הלב,
 ועינים להם ולא מסתפלים אלא
 בתבן לאכל ממנו כבהמות,
 שחכמים שפפירים בחטא של
 התורה, שהיא עשרים ושתים
 אותיות כחשבון חט"ה, אלו
 זורקים התבן מן התורה,
 ואוכלים את החטא של התורה
 מבפנים. עוד אראה לכם סודות
 טמירים בפסוק זה, בזמן שהרג
 קנן את הכל, עלה א"י מן אדני
 ונשא דין, א' הוא אנכי, האם
 העליונה, י' יהו"ה של יודיין
 אבא, שעלו לתבע דין על בנם
 שהוא הכל, ומשום זה אמר
 הקדוש ברוך הוא אי הכל אחיד.
 באותו הזמן הוא אמר לא ידעתי
 השמר אחי אנכי. ראה הקדוש
 ברוך הוא שלא הזכיר י', אלא
 א' שהוא אנכי, אמר לו קול דמי
 אחיד צעקים אלי, דם אחיד היה
 צריך להיות, מה זה דמי? אלא זה דם י'. ועוד דמי הוא דין כחשבון שנשא מן אדני, והכל
 אמת, ששלשה שמות כלולים באותו שם, האב האם והבת, שהם יהו"ה אהי"ה אדני, משום
 שהכל היה דמות של אדם שלמעלה שהוא העמוד האמצעי, והוא הקול שנאמר בו קול דמי
 אחיד. ויש סוד אחר, קול דמי? קול דם היה צריך להיות, אלא תרגם אונקלוס, קול דם ורעיות
 שעתידים לצאת מאחיד, והם ששים רבוא.

ע"ב) הדין וחמס ושוד ושבר דעתידין בנוי דקין
 למעבד לבנוי דקודשא בריך הוא, ודא איהו
 קול דמי אחיד, אחיד אתקרי מסטרא דאנון
 דאתמר בהון (שמות לב כז) הרגו איש את אחיו.

(נ"א) ויאמר יהו"ה אל קנן אי הכל אחיד, אמר רבי שמעון וכי
 לא היה ידע קודשא בריך הוא אי הכל דהוה שאיל
 אי הכל אחיד, וכי איהו לא הוה ידע דקודשא בריך הוא לית
 מלה דיתבסי מניה אפילו מחשבה דלכא כל שפן מלה דעלמא,
 דאמר לא ידעתי השומר אחי אנכי, אלא ווי לון למפשיין אטימין
 דלכא ועיינין לון ולא מסתכלין אלא בתבן למיכל מניה כבעירן,
 דחסימין דידעין בחטא דאורייתא דאיהו שנים ועשרים אתון
 כחשבון חט"ה, אלו ורקין תבנא מדאורייתא ואכלין חטא דאורייתא
 מלגו, תו אחיו לכוון ריון טמירין בהאי קרא בזמנא דקטל קון להכל,
 סליק א"י מן אדני ואשתאר דין, א' איהו אנכי אימא עלאה, י'
 יהוה דיודין אבא, דסליקו למתבע דינא על בנייהו דאיהו הכל
 ובגין דא אמר קודשא בריך הוא אי הכל אחיד.

בתחוא זמנא אמר איהו לא ידעתי השומר אחי אנכי, חמא
 קודשא בריך הוא דלא אדכור י', אלא א' דאיהו אנכי,
 אמר ליה קול דמי אחיד צעקים אלי, דם אחיד מבעי ליה, מאי
 דמי, אלא דא דם י', ועוד דמי איהו דין כחשבון דאשתאר מן
 אדני, וכלא קשומ, דתלת שמיהן כלילין בתחוא שמא, אבא ואימא
 וברתא, דאנון יהו"ה אהי"ה אדני, בגין דהכל הוה דיוקנא דאדם
 דלעילא דאיהו עמודא דאמצעייתא ואיהו קול דאתמר ביה קול
 דמי אחיד, ואית רזא אחרא, קול דמי, קול דם מבעי ליה, אלא
 תרגם אונקלוס קל דם ורעין דעתידין למיפק מן אחוד, ואנון שתין
 רבוא.

בתחוא זמנא דחמא דחובא דא באתר עלאה הוה תליא, הרהר
 בתובתא ואמר גדול עוני מנשוא, הן גרשת אותי היום
 מעל פני האדמה ומפניך אסתר והייתי נע ונר בארץ וכו', הכא
 אתרמז גלגולא דרשיעיא דאתמר בהון ובכך ראיתי רשעים קברים
 צריך להיות, מה זה דמי? אלא זה דם י'. ועוד דמי הוא דין כחשבון שנשא מן אדני, והם ששים רבוא.
 אמת, ששלשה שמות כלולים באותו שם, האב האם והבת, שהם יהו"ה אהי"ה אדני, משום
 שהכל היה דמות של אדם שלמעלה שהוא העמוד האמצעי, והוא הקול שנאמר בו קול דמי
 אחיד. ויש סוד אחר, קול דמי? קול דם היה צריך להיות, אלא תרגם אונקלוס, קול דם ורעיות
 שעתידים לצאת מאחיד, והם ששים רבוא.

באותו זמן שראה שהחטא הזה היה תלוי במקום עליון, הרהר בתשובה, ואמר גדול עוני
 מנשוא, הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר והייתי נע ונר בארץ וכו'. כאן
 נרמז גלגולא דרשיעיא שנאמר בהם ובכך ראיתי רשעים קברים וכו'. וזהו הן גרשת אתי

היום - זה גלגול ראשון, והייתי נע - זה גלגול שני, ונד - זה גלגול שלישי, וזהו סוד על שלשה פשעי ישראל, אם שב בתשובה בשלשה גלגולים - יפה, ואם לא - פתוב בו ועל ארבעה לא אשיבנו, לא מחזיר אותו בגוף אחר, אלא יד ליד לא ינקה רע, וכף הולך נע ונד עד ששים רבוא, ולכל אחד כפי כחו, של אותו שהורג כף, הקדוש ברוך הוא נוטל ממנו נקמה. (ע"כ)

בספר אחר.

אמר רבי אלעזר: אם כן, כשנודע שכל הצרות הללו יהיו בגלות האחרונה, למה נאמר קניתי איש את יהו"ה? אם תאמר בשביל קניי שיצא ממנו זרע מעלה, אחר שהוא יתפנס, יתעוררו בני קין להחריב את העולם, ומהם קול דמי אחיך צועקים, זהו שכתוב משוד עניים מאנקת אביונים כו'. אמר לו רבי שמעון: בני, קין היה מצד העץ של טוב ורע, והתפשטות הטוב היתה בגלגול עד קניי חותן משה, משם ואילך התפשטות הרע, ומשום שהראה לו הקדוש ברוך הוא מה שעתידים לעשות בניו לישראל בכל דור ודור, שהכל הוא הראה לו, הוא אמר גדול עוני מנשוא, ומנין לנו שהראה לו את גלגולו בכל דור ודור? זהו שכתוב הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתור והייתי נע ונד בארץ, נע ונד ודאי, כאן רומז את גלגולו ושל בניו. זהו שכתוב וכך ראיתי רשעים קברים וכאו, והרי בארנו אותם ומשלם לשנאיו וכו'. הן גרשתי אותי - זה גלגול ראשון, היום - כמו אותו שנאמר בו היום אם בקלו תשמעו, והייתי נע ונד - שני גלגולים אחרים, אסתור - כאן רמז ויאמר אסתירה פני מהם וכו', והן כל אלה יפעל אל פעמים

וכאו וכו', ודא איהו הן גרשת אותי היום דא גלגולא קדמאה, והייתי נע דא גלגולא תניינא, ונד דא גלגולא תליתאה, דא איהו רוא על שלשה פשעי ישראל, אם תב בתויבתא בתלת גלגולין שפיר, ואם לא, כתיב ביה ועל ארבעה לא אשיבנו, לא אהדר ליה בגופא אחרא, אלא יד ליד לא ינקה רע והכי אויל נע ונד עד שתין רבוא, ולכל חר כפום חיליה, דההוא דקטיל הכי נטיל קודשא בריך הוא נוקמא מניה.

אמר רבי אלעזר אם כן אשתמודע דכל עאקו דא יהא בגלותא בתראה, אמאי אתמר (בראשית ד ב) קניתי איש את יהו"ה, אי תימא בגין קני דנפיק מניה זרעא מעליא, פתר דיתכניש איהו יתערוך בנוי דקין לחרבא עלמא, ומנייהו קול דמי אחיך צועקים, הדא הוא דכתיב (תהלים יג ו) משוד עניים מאנקת אביונים וכו'.

אמר ליה רבי שמעון, ברי, קין מסטרא דאילנא טוב ורע הוה, ואתפשטותא דטוב הוה בגלגולא עד קני חותן משה, מתמן ואילך אתפשטותא דרע, ובגין דאחזי ליה קודשא בריך הוא מה דעתידין למעבד בנוי לישראל בכל דרא ודרא, דכלא אחזי ליה, אמר גדול עוני מנשוא, ומנא לן דאחזי ליה גלגולא דיליה בכל דרא ודרא, הדא הוא דכתיב (בראשית ד יד) הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתור והייתי נע ונד בארץ, נע ונד ודאי, הכא רמיז גלגולא דיליה ובנוי, הדא הוא דכתיב (קהלת ח ט) ובכן ראיתי רשעים קברים וכאו, והא אוקימנא לון (דברים ז ט) ומשלם לשנאיו וכו', הן גרשת אותי דא גלגולא קדמאה, היום פההוא דאתמר ביה (תהלים צה ז) היום אם בקולו תשמעו, והייתי נע ונד תרין גלגולין אחרנין, אסתור הכא רמיז (דברים לב ט) ויאמר אסתירה פני מהם וכו', גלגולים אחרים, אסתור - כאן רמז ויאמר אסתירה פני מהם וכו', והן כל אלה יפעל אל פעמים

שלוש עם גבר, ועליהם נאמר על שלשה פשעי ישראל, ועל ארבעה לא אשיכנו, שלא מחזיר אותם לגוף רביעי ולא בגאולה רביעית, אלא נאמר בישראל יהו"ה בדרך נחננו ואין עמו אל נכר, בגלל זה פרשה בעלי המשנה אין מקבלים גרים לימות המשיח.

ועוד אי הבל אחיד, בא וראה, שתי האותיות הללו שמעתי שלמקום עליון היו עולות, א"י א' אמון מפלא ומכסה, י' מחשבה, שבמקום הזה חטאו אדם והבל, ונאמר שהם א' פתר עליון, י' מחשבה, למעלה למעלה התעלה החטא הזה. אמר לו רבי אלעזר: אבא, והרי כמה מחשבות הן; השכינה נקראת מחשבה, והיא י' מן אדנ"י וחקמה מחשבה, וכתר שהיא א' מן אדנ"י מחשבה, וכמה מחשבות הן זו למעלה מזו וזו על גב זו, זהו שפתוב פי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם, ולמעלה מפלג המחשבה הנסתרת של כל הנסתרים, עליונה על כל העליונים, שאין מחשבה אחרת למעלה ממנה, וכמה מחשבות הן לבושים זו לזו, והוא נודע שלא חטא אלא במחשבה שהיא לבוש, זהו שפתוב ואירא פי עירום אנכי ואחבא. נאמר באדם ואחבא, ונאמר במשה ויסתר משה פניו. אמר רבי שמעון: בני, בודאי בכל חטא אדם, במחשבה שהיא לבוש, ובמחשבה שהיא מבפנים, ומשום זה אמר למשה בזמן שאמר הראני נא את פכדך, אמר, פי לא יראני האדם וחי, שאם זכה שיראני, וחי לעולם,

והן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר, ועליהו אתמר (עמוס ב ו) על שלשה פשעי ישראל, ועל ארבעה לא אשיכנו, דלא אהדר לון בגופא רביעאה, ולא בפורקנא רביעאה, אלא אתמר בישראל (דברים לב יב) יהו"ה בדרך נחננו ואין עמו אל נכר, בגין דא אוקמוה מארי מתניתין אין מקבלים גרים לימות המשיח.

ועוד (דף קטו ע"א) אי הבל אחיד, תא חזי תרין אתוון אלין שמענא דלא תר עלאה הוו סלקין, א"י, א' אמון מפלא ומכסה, י' מחשבה, דבהאי אתר חאבו אדם והבל, ואתמר דאינון א' פתר עליון, י' מחשבה, לעילא לעילא אסתלק האי חובה, אמר ליה רבי אלעזר, אבא, והא כמה מחשבות אינון, שכינתא אתקרי מחשבה, ואיהי י' מן אדנ"י וחקמה מחשבה, וכתר דאיהי א' מן אדנ"י מחשבה, וכמה מחשבין אינון דא לעילא מן דא, ודא על גב דא, הדא הוא דכתיב (קהלת ה ו) פי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם, ולעילא מפלהו מחשבה סתימא דכל סתימין, עלאה על כל עלאין, דלית מחשבה אחרא לעילא מניה, וכמה מחשבין אינון לבושין דא לדא, ואיהו אשתמודע דלא חאב אלא במחשבה דאיהי לבושא, הדא הוא דכתיב (בראשית ג י) ואירא פי עירום אנכי ואחבא, אתמר באדם ואחבא ואתמר במשה (שמות ג ו) ויסתר משה פניו.

אמר רבי שמעון, ברי, בודאי בכלא חאב אדם, במחשבה דאיהי לבושא, ובמחשבה דאיהי מלגאו, ובגין דא אמר למשה בזמנא דאמר (שמות לג יח) הראני נא את פכדך, אמר, פי לא יראני האדם וחי, דאם

זכה שיראני, וחי לעולם,

ומשום זה אמר לו לא תוכל לראות את פני, ולא אינון פנים הכא אלא פנים דלא נראין, באתר דאשתמודע עלת העלות, ובאתר דאתגלויא, וחובא דאדם גרים דלא יכיל משה לאסתכלא ביה, כל שפן אחרא, דעלת העלות אסתלק ממחשבה דחאב בה אדם, ובגין דא עין לא תשורהו, ומחשבה לא תכילהו, לא יכיל לאשגא ליה, דאיהו חי החיים, ובאתר דאיהו שריא לית מיתה תמן, ומחשבה דאסתלק מניה, בודאי איהו חכמה לבושא לחכמה סתימאה, בודאי בה חאב אדם, ובגין דא אתמר ביה (בראשית ג') ואירא פי עירום אנכי ואחבא.

אמר רבי אלעזר, והא מהכא משמע דלא חאב במחשבה עלאה אלא בההיא דאיהי לבושא מניה, ואשתתאר איהו (דף קטו ע"ב) בההיא דאיהי מלגאו, במוחא בלא קרקפתא, ובגין דא ואירא, דאזדעזע מההיא דלגו מן מחשבה סתימא דאיהו עלת העלות, אמר ליה רבי שמעון, ברי, במחשבה דאיהו מוחא אוף הכי חב דזרעא מתמן נפיק, דאיהו נביעו דאילנא דחיי דאיהו אור קדמון ואור צח ואור מצוחצח, תלת טפין דאתרמיזו ביי עלאה, קוצא דלעילא וקוצא דלתתא וגיו באמצעיתא, וערב תמן חשף דאפטיק בין עלת העלות למוחא סתימא, ובגין דא (שמות לג כ) פי לא יראני האדם וחי עד דההוא חשף אתעבר מתמן, ודא איהו רזא (ישעיה נט כ) פי אם עונותיכם היו מבדלים בינכם ובין אלהיכם, ובגין ההוא חשף, לית מחשבה יכילא לאשגא תמן, כל שפן עין, עד דאתעבר מתמן ההוא חשף, וכגוונא דיליה לתתא אית עננא חשוכא דאתמר בה (איכה ג מד) סכתה בענן לך וכו'.

ומשום זה אמר לו לא תוכל לראות את פני, ולא אינון פנים הכא אלא פנים דלא נראין, באתר דאשתמודע עלת העלות, ובאתר דאתגלויא, וחובא דאדם גרים דלא יכיל משה לאסתכלא ביה, כל שפן אחרא, דעלת העלות אסתלק ממחשבה דחאב בה אדם, ובגין דא עין לא תשורהו, ומחשבה לא תכילהו, לא יכיל לאשגא ליה, דאיהו חי החיים, ובאתר דאיהו שריא לית מיתה תמן, ומחשבה דאסתלק מניה, בודאי איהו חכמה לבושא לחכמה סתימאה, בודאי בה חאב אדם, ובגין דא אתמר ביה (בראשית ג') ואירא פי עירום אנכי ואחבא.

אמר רבי אלעזר, והא מהכא משמע דלא חאב במחשבה עלאה אלא בההיא דאיהי לבושא מניה, ואשתתאר איהו (דף קטו ע"ב) בההיא דאיהי מלגאו, במוחא בלא קרקפתא, ובגין דא ואירא, דאזדעזע מההיא דלגו מן מחשבה סתימא דאיהו עלת העלות, אמר ליה רבי שמעון, ברי, במחשבה דאיהו מוחא אוף הכי חב דזרעא מתמן נפיק, דאיהו נביעו דאילנא דחיי דאיהו אור קדמון ואור צח ואור מצוחצח, תלת טפין דאתרמיזו ביי עלאה, קוצא דלעילא וקוצא דלתתא וגיו באמצעיתא, וערב תמן חשף דאפטיק בין עלת העלות למוחא סתימא, ובגין דא (שמות לג כ) פי לא יראני האדם וחי עד דההוא חשף אתעבר מתמן, ודא איהו רזא (ישעיה נט כ) פי אם עונותיכם היו מבדלים בינכם ובין אלהיכם, ובגין ההוא חשף, לית מחשבה יכילא לאשגא תמן, כל שפן עין, עד דאתעבר מתמן ההוא חשף, וכגוונא דיליה לתתא אית עננא חשוכא דאתמר בה (איכה ג מד) סכתה בענן לך וכו'.

הודיעו רבי אלעזר וכל החברים, והודיעו הזקנים בעלי הישיבה. אמר רבי אלעזר: עד עכשו לא ידעתי שחטאו של אדם כף היה עליון, שהגיע למקום העליון של כל העליונים. אמר: אבא, תן לי רשות לשאל אף על גב שלא נתנה רשות לכל אדם לשאל, כל שכן לדעת. אמר לו: אמר בני, שהרי רצון נמצא, והרשות נתנה לגלות כל מה שיש לנו לדעת. אמר לו: אבא, נודע בשביל אותו החשף שהפסיק בין עלת העלות לבין המחשבה הנסתרת, שעלת על כל העלות לא השתתף בשום מחשבה נסתרת, כל שכן גלויה, ולא בשום אור גנוז וטמיר וקדמון וצח ומצחצח. אמר: ודאי כף הוא, שאם האורות הללו והמחשבות היו ממנו, לא היה יכול החשף להפרד, אבל עלת על כל העלות הוא על כל האורות הגנוזים והנסתרים כנשמה בגוף, והאור הקדמון, אף על גב שהוא נסתר וגנוז והוא קדמון לכל הספירות ולכל האותיות והנקודות והטעמים, כף הוא לגבי עלת על כל העלות כמו גוף לנשמה, שבעלת העלות אין בו גון ולא צורה ולא דמות ולא שתפות, ובמקום שהעין לא שולטת, מי יכול לעשות דמיון? אחר שהרהר תשובה אדם למטה, חזר הלבוש למח, שהוא האב, הקרקפת של התפלין, והתחבר המח, שהוא החכמה, באם, מיד ויעש יהו"ה אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם, והם התפלין שהם מעור. באותו זמן עמדה תשובה, שהיא האם, קרקפת התפלין, עם אדם להגן ולכסות עליו, שהיה ערם, כמו שהוא כסה על המח

ואודיעו רבי אלעזר וכלהו חבריא ואודיעו סבין מארי דמתיבתא, אמר רבי אלעזר עד כען לא ידענא דחובא דאדם הכי הוה עלאה, דמטא לאתר עלאה דכל עלאין, אמר, אבא, הב לי רשו למשאל אף על גב דלא אתייהיב רשו לכל בר נש למשאל כל שכן למנדע, אמר ליה אימא ברי דהא רעוא אשתפח ורשותא אתייהיב לגלאה כל מה דיכילנא למנדע, אמר ליה, אבא, אשתמודע בגין ההוא חשף דאפסיק בין עלת העלות למחשבה סתימא, דעלת על כל העלות לא אשתתף בשום מחשבה סתימא כל שכן גליא, ולא בשום אור גניז וטמיר וקדמון וצח ומצחצח, אמר ודאי הכי הוא דאם אלין נהורין ומחשבין הוו מניה לא הוה יכול חשף לאפרשא, אבל עלת על כל העלות איהו על כל נהורין גניזין וסתימין כנשמתא בגופא, ואור קדמון אף על גב דאיהו סתים וגניז ואיהו קדמון לכל ספירן ולכל אתון ונקודי וטעמי, הכי איהו לגבי עלת על כל העלות, כגופא לגבי נשמתא, דבעלת העלות לית ביה גוון ולא צורה ולא דיוקנא ולא שותפו, ובאתר דעין לא שליט מאן יכול למעבד דמיון.

בתר דהרהר תשובה אדם לתתא, הדרא לבושא לגבי מוחא דאיהו אבא קרקפתא דתפלי, ואתחבר מוחא דאיהו חכמה באימא, מיד (בראשית ג כא) ויעש יהו"ה אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם, ואינון תפלין דאינון מעור, בההוא זמנא קמת תשובה דאיהו אימא קרקפתא דתפלי עם אדם לאגנא עליה ולכסיא עליה דהוה ערום, כגוונא דאיהו פסי על מוחא עלאה, וברי, כל העליון. ובני, כל מי שמניח תפלין כאלו כסה על המח העליון, ומשום זה השכינה העליונה

לא זזה ממנו, וסוד הדבר - אם עונות תשמר זה אדניי מי יעמד, מ"י יעמד ודאי, שהיא האם העליונה, התשובה, הרי עמדה עם האדם העליון, והשכינה שהיא תפלה של יד עם האדם התחתון, השכינה העליונה ירדה עם אדם, והשכינה התחתונה עם הכל, ועם כל (ה) בעלי הטירה שפאים מהם, ומשום זה ותלכנה שפיהן.

מיד שחטאו ישראל בחטא העגל מה פתוב? ובפשעכם שלחה אמכם, שנאמר בה כי אם לפנינה תקרא, השתלחה (והסתלקה) מהם, ותרם מעל הארץ, שלא יורדת עליהם אלא בשפלות וימים טובים, ונשאת השכינה התחתונה יחידה למטה, והשכינה העליונה יחידה למעלה, והרי פרשוה איכה ישבה בך, שבהתחלה לא היתה השכינה העליונה זזה מהם, כמו שהשכינה התחתונה. אשרי הם בעלי התשובה שמורידים אותה עליהם בכל יום ושעה ורגע, ולא זזה מהם בכל מקום, שעליהם נאמר בהתהלךך תנחה אותך כו', ואין לה עליהם יום ידוע כמו שאחרים, שלא יורדת עליהם אלא בשפלות וימים טובים, אבל בעלי תשובה לא זזה מהם לעולם.

ומשום זה, בני, א"י הכל אחיד, אם יכלנו לומר א' י' מן אהי"ה האם העליונה, ונשארו ה' ה', ונאמר עליהן ותלכנה שפיהן, כאן חטא הכל, אדם חטא ב"ו מן יהו"ה והסתלק י"ו ונעשה ו' י'. אמר רפי אלעזר: והרי י' ו' הם י' למעלה ו' למטה, מה זה ו' י' אמר: בני, כך זה ודאי,

מאי ו' י', אמר ברי הכי

מאן דאנח תפלין כאלו פסי על מוחא עלאה, ובגין דא שכינתא עלאה לא זזה מניה, ורזא דמלה (תהלים קלז) אם עונות תשמר י"ה אדניי מי יעמוד, מ"י יעמוד ודאי דאיהי אימא עלאה תשובה הא קמת באדם עלאה, ושכינתא דאיהי תפלה של יד באדם תתאה, שכינתא עלאה נחתת עם אדם, ושכינתא תתאה עם הכל, ועם כל (דא) מארי דדכיו דקא אתיין מנייהו, ובגין דא (רות א יט) ותלכנה שפיהן.

מיד דחאבו ישראל בעובדא דעגלא מה פתיב (ישעיה ג ב) ובפשעיעכם שלחה אמכם דאתמר בה (משלי ב ג) כי אם לפנינה תקרא, אשתלחת (נ"א ואסתלקת) מנייהו ותרם מעל הארץ, דלא נחתת עלייהו אלא (דף קטז ע"ב) בשפלות וימין טבין, ואשתארת שכינתא תתאה יחידאה לתתא, ושכינתא עלאה יחידאה לעילא, והא אוקמוה איכה ישבה בך, דבגדמיתא לא הות שכינתא עלאה זזה מנייהו פגוונא דשכינתא תתאה, זכאין אינון מארי דתיובתא דנחתת לה עלייהו בכל יומא ושעתא ורגעא ולא זזת מנייהו בכל אתר, דעלייהו אתמר (שם ו כב) בהתהלךך תנחה אותך וכו', ולא אית לה עלייהו יומא ידוע פגוונא דאחרנין דלא נחתת עלייהו אלא בשפלות וימין טבין, אבל מארי תיובתא לא זזת מנייהו לעלם.

ובגין דא ברי, א"י הכל אחיד, אי יכלינן למימר א' י' מן אהי"ה אימא עלאה, ואשתארו ה' ה', ואתמר עלייהו ותלכנה שפיהן, הכא חאב הכל, אדם חב ב"ו מן יהו"ה ואסתלק י"ו ואתעביד ו' י', אמר רפי אלעזר והא י' ו', אינון, י' לעילא ו' לתתא,

שחטא הנה הוא למעלה באות א
שהתעלטה במחשבה, שהיא י'
העליונה, ששם עלת העלות,
ונשארה ו' י' כמו זה: א, ועל ה'
העליונה נאמר כי ידע שמי שם י',
יקראני ואענהו. אשרי הוא מי
שמוריד אותו במחשבתו
למקומו, שעל המחשבה הזו
נאמר זאת התורה לעלה למנחה
ולחטאת ולאשם ולמלוואים
ולזבח השלמים.

ורכח נאמר באות י' כי ידע שמי?
אלא, כמו שאין באות י' שתפוח
של אות אחרת, כך אין בו
שתפוח, שהוא אחד ואין שני לו,
אחד בלי חשבון, הוא כרא את
הכל ואין בורא עליו, וכי יש מי
שיכול לברא אפלו יתוש קטן,
אלא הוא? אלא למים יש כח
לברא אילנות ועשבים, והם
נבראו, אבל בורא העולמים ברא,
ואין עליו מי שברא אותו ודי
לחכם ברמו, שבמקום הנה אין
לגלות יותר.

אמר רבי אלעזר: מכאן משמע
שיש בורא בשתפוח של
האותיות, כמו ב' מן בראשית,
שהיא האם, ר' מן ראשית שהיא
חכמה, ו' מן בורא שהוא העמוד
האמצעי, א' מן בראשית שהוא
כתר, שי"ת, שש ספירות, הרי
כלן עשר, אם אחד חסר לא
השתלמה הבריאה, אבל עלת על
כל העלות הוא ברא הכל, בלי
שתפוח כלל.

אמר רבי אלעזר: וכמו זה שמענו
שבבעשר ספירות לא נאמר שם
אלא אצילות ולא בריאה. אמר
רבי שמעון: ומי אמר שיש בהם
בריאה? אלא כל העשר בשתפוח
זו עם זו עושות בריאה בעולם,
ואני אומר, שאם היה חסר אחד
מן המנין, לא השתלמה אותה
בריאה, אבל עלת על כל העלות

איהו ודאי, דחובה דא איהו לעילא באת א
דאסתלקת במחשבה דאיהי י' עלאה דתמן
עלת העלות, ואשתאר ו' י' כגוונא דא א,
ועל י' עלאה אתמר (תהלים צא יד) כי ידע שמי,
שם י', יקראני ואענהו, זכאה איהו מאן דנחית
ליה במחשבתיה לאתריה, דהאי מחשבה עלה
אתמר (ויקרא ז לו) זאת התורה לעלה למנחה
ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים.

ואמאי אתמר באת י' כי ידע שמי, אלא, כמה
דלית באת י' שותפו דאת אחרא, הכי
לית ביה שותפו דאיהו אחד ואין שני לו,
אחד בלא חשבון, הוא ברא בלא ולית בורא
עליה, וכי אית דיכיל למברי אפילו יתוש זעיר
אלא הוא, אלא, מים אית לון חילא למברי
אילנין ועשבין, ואינון אתבריאו, אבל בורא
עלמין ברא ולית עליה מאן דברא ליה
ולחפימא ברמיזא דבאתר דא לית לגלאה
יתיר.

אמר רבי אלעזר מהכא משמע דאית בורא
בשותפו דאתון, כגון ב' מן בראשית
דאיהי אימא, ר' מן ראשית דאיהי חכמה, ו'
מן בורא דאיהו עמודא דאמצעיתא, א' מן
בראשית דאיהו כתר, שי"ת, שית ספירן, הא
כלהו עשר, אם חסר חד לא אשתלים בריאה,
אבל עלת על כל העלות איהו ברא כלא בלא
שותפו כלל.

אמר רבי אלעזר וכי הא שמענא, דבעשר
ספירן לא אתמר תמן אלא אצילות ולא
בריאה, אמר רבי שמעון ומאן אמר דאית
בהון בריאה אלא כלהו עשר בשותפו דא עם
דא עבדין בריאה בעלמא, ואנא אימא דאם
היה חסר חד מן מנינא לא אשתלים ההיא
בריאה, אבל עלת על כל העלות איהו בורא

הוא בורא בלי שתפוח אחרת, שהוא אחד בלי שתף כלל, לא למעלה ולא למטה ולא באמצע ולא מכל צד כלל. אמר, ודאי בעת התגלה מה שלא נמסר לגלות אפלו מהלב לפה, וסוד זה צריך לכסות מפל אדם, שאין כל מח יכול לסבל את זה, אלא אלו שיודעים בסודות אלו שחקמתם עולה על כל הנביאים והחכמים.

אמר רבי אלעזר: אבא, הרי התגלתה א' בסוד עליון כשהסתלק עלת העלות באות י' ונשאר וי, אלא מה זה אוי? אמר לו: (א' העליונה) (ש א') למעלה מן א', שיש א' מהאותיות הגדולות, ויש א' מן האותיות הקטנות, ויש א' מן האותיות הבינוניות, הם אדם של בריאה, אדם של יצירה, אדם של עשיה, ועליהם נאמר כי גבה מעל גבה שמר, ויש שלשה עליונים עליהם בדרך אצילות, ועליהם נאמר וגבהים עליהם.

ואותם של בריאה הם לבושים לאותם של אצילות, וזהו אור לבוש עליון, ואותם עשרה מתלבשים בעשר, ואלו של אצילות אמרו לאותם של בריאה שמתלבשים בהם, נעשה אדם בצלמנו פדמותנו, כל ספירה נתנה בו חלקו מבפנים ומבחוץ, ואם חסרה אחת מעשר ספירות שלא היתה נותנת בו חלקה, לא היה משתלם בנינו של אדם, ובזמן שחטא אדם, כל ספירה וספירה נטלה חלקה ממנו, ונשאר אין, וסוד הדבר - ומותר האדם מן הבהמה אין, ומשום זה אמרו בעלי המשנה, ואדם ביקר כל ילין נמשל בפמהות נדמו. אדם שהיה לן בכבוד שלמעלה ולא שמר אותו, נמשל בפמהות הדמות שלו, שהן חיות

בלא שותפו אחרת דאיהו חד בלא שותפא כלל לא לעילא ולא לתתא ולא באמצעיתא ולא מפל סטרא כלל, אמר ודאי פען אתגליא מה דלא אתמסר לגלאה אפילו מלבא לפומא, ורזא דא צריך לאתכסיא מפל בר נש, דלאו כל מוחא יכיל למסבל האי, אלא אלין דידיעין ברזין, אלין דחכמתא דלהון סליק על כל נביאיא וחכמיא.

אמר רבי אלעזר אבא, הא אתגליא א' ברזא עלאה פד אסתלק עלת העלות באת י' ואשתאר וי אלא מאי אוי, אמר ליה (א' עלאה) (נ"א אית א') לעילא מן א', דאית א' מאתוון רברבן, ואית א' מאתוון זוטון, ואית א' מאתוון בינוניים, אינון אדם דבריאה אדם דיצירה אדם דעשיה, ועלייהו אתמר (קהלת ה) פי גבוה מעל גבוה שומר, ואית תלת עלאין עלייהו בארץ אצילות, ועליהם אתמר וגבהים עליהם.

ואינון דבריאה אינון לבושין לאינון דאצילות, והאי איהו אור לבוש עליון, ואינון עשר מתלבשין בעשר, ואלין דאצילות אמרו לאינון דבריאה דמתלבשין בהון, (בראשית א כו) נעשה אדם בצלמנו פדמותינו, כל ספירה יהיב ביה חולקיה מלגאו ומלבר, ואם חסר חד מעשר ספירן דלא הוה יהיב ביה חולקיה לא הוה אשתלים בניינא דאדם, ובזמנא דחב אדם כל ספירה וספירה נטיל חולקיה מגיה ואשתאר אין, ורזא דמלה (קהלת ג ט) ומותר האדם מן הבהמה אין, ובגין דא אמרו מארי מתניתין (תהלים מט יג) ואדם ביקר כל ילין נמשל בפמהות נדמו, אדם דהוה לן ביקר דלעילא ולא נטיר ליה, נמשל בפמהות דמות דיליה, דאינון חיות הקדש,

הקדש, אכל עלת העלות כשברא אותו, כמו שנאמר (זהו שכתוב) ויברא אלהים את האדם בצלמו, הוא נטל ממנו הכל, ונתן בו בלי שתפוח של אחר, שהאב והאם עשו אותו בציוריהם בשני ציורים, זהו שכתוב וייצר יהו"ה אלהים, וייצר בשני ציורים, הציור של האב שהוא יהו"ה, והציור של אלהים שהיא האם, וזהו וייצר יהו"ה אלהים, ואחר כך עשה אותו כלי, זהו שכתוב עפר מן האדמה, לא כתוב מן האדמה, אלא עפר מן האדמה, וזו השכינה התחתונה, שנאמר בה ואדם על עפר ישוב, שהיא הגלגול שלו.

אמר רבי אלעזר: אבא, אחר שנמצא רצון, צריך לפתח בדברים בגלוי, מה האדם שברא עלת העלות בדמותו, שהרי כתוב שאין בו דמות? אמר לו: בני, כאן לא אמר בצלמנו, שיש בו דמות, אלא בצלמו, רוצה לומר, כמו שהוא רואה ואינו נראה, שהוא יהיה כן, וכמו שאין בו דמות, שהוא יהיה כן, וכמו שאין קדמון עליו, שהוא יהיה כן, וכמו שהוא עלת העלות אחד בלי שתפוח ובלי חשבון, שהוא יהיה כן, הכל כמותו.

ויש אדם של בריאה ויצירה ועשיה בגון אחר בלבוש וגוף (של בחי' (בלבד), שבאצילות הרי נאמר שאין בו בריאה ויצירה ועשיה כלל. יש בריאה שהוא ברא למטה בדמותו, אבל לא שהוא נברא.

ובא וראה, אף על גב שנאמר בספירות בריאה, הוא בלבוש מבחוץ, ולא מבפנים, ומשום זה כתוב ויברא אלהים את האדם בצלמו, כאן סוד אחר בגוף, יש ספירות של בריאה, ויש ספירות

אכל עלת העלות כד ברא ליה כמה דאת אמר (נ"א ה"א הוא דכתיב) (בראשית א כז) ויברא אלהים את האדם בצלמו, איהו נטיל כלא מיניה, ויהיב ביה כלא שותפו דאחרא, דאבא ואימא עבדו ליה בציוריהו (דף קט"ז ע"ב) בתרין ציורין, ה"א הוא דכתיב (בראשית ב ד) וייצר יהו"ה אלהים וייצר בתרין ציורין, ציורא דאבא דאיהו יהו"ה, וציורא דאלהים דאיהו אימא, ודא איהו וייצר יהו"ה אלהים, ולבתר עבד ליה מאנא ה"א הוא דכתיב (שם) עפר מן האדמה, מן האדמה לא כתיב, אלא עפר מן האדמה, ודא שכונתא תתאה דאתמר בה (איוב לד טו) ואדם על עפר ישוב דאיהו גלגולא דיליה.

אמר רבי אלעזר, אבא, בתר דרענא אשתפח צריך למפתח מלין באתגליא, מאי אדם דברא עלת העלות בדיוקניה, דהא כתיב דלית ביה דמות, אמר ליה, ברי, הכא לא אמר בצלמנו, דאית ביה דיוקנא, אלא בצלמו רוצה לומר פגוונא דאיהו רואה ואינו נראה, דיהא איהו הכי, וכגוונא דלית ביה דיוקנא, דיהא איהו הכי, וכגוונא דלית קדמון עליה דיהא איהו הכי, וכגוונא דאיהו עלת העלות חד בלא שותפו ובלא חשבון, דיהא איהו הכי, כלא פגוונא דיליה.

ואית אדם דבריאה ויצירה ועשיה בגוונא אחרא בלבושין וגופא (דלכר) (נ"א בלבד), דבאצילות הא אתמר דלית ביה בריאה ויצירה ועשיה כלל, אית בריאה דברא הוא לתתא בדיוקניה, אבל לאו דאתברי איהו.

ותא חזי אף על גב דאתמר בספירן בריאה, בלבושא מלכר איהו, ולא איהו מלגאו, ובגין דא כתיב (בראשית א כז) ויברא

שֶׁל אֲצִילוֹת, וּמִשּׁוּם זֶה וַיִּבְרָא
 אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, זֶה הַעֲמוּד
 הָאֲמֻצָּע, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ כְּתַפְאֶרֶת
 אָדָם לְשֶׁבֶת בֵּית. בְּצִלְמוֹ - שְׂכִינָה
 תַּחְתּוֹנָה, בְּצִלְם אֱלֹהִים - שְׂכִינָה
 עֲלִיוֹנָה, וַיִּצְרֵהוּ יְהוָה אֱלֹהִים אֶת
 הָאָדָם - זֶה צְדִיק חַי הַעוֹלָמִים,
 יִצְרוּ בִיצִירָה עֲלִיוֹנָה וּבִיצִירָה
 תַּחְתּוֹנָה שֶׁהֵם " מִן א, ו' מִן
 וַיִּצְרֵהוּ הוּא הוּא שֶׁבְּאֲמֻצָּע, שֶׁהוּא
 בְּשְׁנֵי יוֹדֵי"ן בָּאוֹת א, וְעַל שְׁנֵי
 יוֹדֵי"ם נֶאֱמַר חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנֶתֶה
 בֵּיתָה, וְהֵם חֲכָמָה קְדוּמָה וְחֲכָמָה
 תַּחְתּוֹנָה.

וְאָדָם מֵצַד שֶׁל אוֹת הַבְּרִית י'
 נוֹלָד מֵהוּל, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַתֵּרָא
 אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא, אָמְרוּ צְדִיק כִּי
 טוֹב, שֶׁשֵּׁם אֵין קִלְפָה שֶׁל עֲרֵלָה
 כָּלֵל, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר אָדָם הִרְאִישׁוֹן
 מוֹשֵׁף בְּעֲרֵלְתוֹ הִנֵּה, זֶה אָדָם שֶׁל
 עֲשִׂיָּה, וּמָה הוּא? זוֹ הַקִּלְפָה
 שֶׁהַתְּלַבְּשָׁה בּוֹ (בַּה) לְשֵׁלֵט עַל
 הַכֵּל, זֶה שֶׁכְּתוּב וּמְלַכּוֹתוֹ בְּכֹל
 מְשָׁלָה, וּמִשּׁוּם זֶה נֶאֱמַר בָּה
 נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצִלְמֵנוּ כְּדַמוֹתֵנוּ,
 לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּכֹל הַדְּיוֹקְנָאוֹת
 וְהַקִּלְפּוֹת.

וְעוֹד נֶאֱמַר בְּשִׂכְנָה הַתַּחְתּוֹנָה
 נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצִלְמֵנוּ כְּדַמוֹתֵנוּ,
 שֶׁתִּהְיֶה כְּלוּלָה מִכָּל הַסְּפִירוֹת,
 שֶׁכָּל עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת כֹּל אַחַת
 נִתְּנָה בּוֹ חִלְקָה, וּמָה חִלְקָה? אֵלֶּא
 כֹּל סְפִירָה נִתְּנָה בּוֹ עֲשׂוֹר שְׁלָה,
 שֶׁכָּל סְפִירָה עוֹלָה לַעֲשָׂרָה, וְנִתְּנָה
 לוֹ כֹּל אַחַת וְאַחַת הַעֲשׂוֹר שְׁלָה,
 נִשְׂאָרוֹ הֵן תִּשְׁעֵי תִשְׁעֵי, וְכֹל אַחַת
 וְאַחַת הַשְּׁתַּלְּם בָּה לַעֲשָׂרָה,
 וּמִשּׁוּם כֵּן מְעַשְׂרִים אֶחָד
 מְעַשְׂרָה, וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא כְּלוּלָה
 מִכָּלֵם, נֶאֱמַר בָּה אֶהְבֵּת
 כְּלוּלוֹתֶיךָ, כְּלוּלָה מִן הַכֵּל, וְאַחַר
 שֶׁנִּקְלְלָה מִן הָעֲלִיוֹנִים נֶאֱמַר בָּה

אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ הֵכָא רָזָא אֶחְרָא
 בְּגוּפָא, אִית סְפִירָן דְּבְרִיאָה וְאִית סְפִירָן
 דְּאֲצִילוֹת, וּבְגִין דָּא וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם,
 דָּא עֲמוּדָא דְּאֲמֻצָּעִיתָא דְּאֶתְמַר בֵּיה (ישעיה מד
 כ) כְּתַפְאֶרֶת אָדָם לְשֶׁבֶת בֵּית, בְּצִלְמוֹ שְׂכִינְתָּא
 תַּתְּאָה, בְּצִלְם אֱלֹהִים שְׂכִינְתָּא עֲלָאָה, וַיִּצְרֵהוּ
 יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם דָּא צְדִיק חַי עֲלַמִּין,
 יִצְרוּ בִיצִירָה עֲלָאָה וּבִיצִירָה תַּתְּאָה, דְּאִינוּן
 " מִן א, ו' מִן וַיִּצְרֵהוּ אִיהוּ ו' דְּאֲמֻצָּעִיתָא,
 דְּאִיהוּ בְּתַרִּין יוֹדִין בָּאֵת א, וְתַרִּין יוֹדֵי"ן
 עֲלִיָּהוּ אֶתְמַר (משלי יד א) חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנֶתֶה
 בֵּיתָה וְאִינוּן חֲכָמָה קְדוּמָה וְחֲכָמָה תַּתְּאָה.

וְאָדָם מִסְטָרָא דְאוֹת בְּרִית י' אֶתְלִיד מֵהוּל,
 הֵדָא הוּא דְכְּתִיב (שמות ב ב) וַתֵּרָא אוֹתוֹ
 כִּי טוֹב הוּא, (ישעיה ג י) אָמְרוּ צְדִיק כִּי טוֹב,
 דְּתַמֵּן לֹאוֹ קְלִיפָה דְּעֲרֵלָה כָּלֵל, וְהָא דְּאֶתְמַר
 אָדָם הִרְאִישׁוֹן מוֹשֵׁף בְּעֲרֵלְתוֹ הִנֵּה, דָּא אָדָם
 דְּעֲשִׂיָּה, וּמֵאִי נִיהוּ דָּא קְלִיפָה דְּאֶתְלַבְּשָׂא בֵּיה
 (נ"א דְּאֶתְלַבְּשֵׁת בַּה) לְשֵׁלֵטָאָה עַל כָּלָא, הֵדָא הוּא
 דְכְּתִיב (תהלים קג יט) וּמְלַכּוֹתוֹ בְּכֹל מְשָׁלָה, וּבְגִין
 דָּא אֶתְמַר בָּה (בראשית א כו) נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצִלְמֵנוּ
 כְּדַמוֹתֵנוּ לְאֶתְלַבְּשָׂא בְּכֹל דְּיוֹקְנִין וּקְלִיפִין.

וְעוֹד אֶתְמַר בָּה בְּשִׂכְנְתָּא תַּתְּאָה, נַעֲשֶׂה אָדָם
 בְּצִלְמֵנוּ כְּדַמוֹתֵנוּ, דְּתַהָא כְּלִילָא מִכָּל
 סְפִירָן, דְּכָל עֶשֶׂר סְפִירָן יְהִיבוּ בָּה כֹּל חַד
 חוּלְקִיָּה, וּמֵאִי חוּלְקִיָּה, אֵלֶּא כֹּל סְפִירָה יְהִיב
 בָּה עֲשׂוֹר דִּילִיָּה, דְּכָל סְפִירָה סְלִיק לַעֲשָׂרָה,
 וַיְהִיבוּ לִיָּה כֹּל חַד וְחַד עֲשׂוֹר דִּילִיָּה אֶשְׁתְּאָרוּ
 אִינוּן תִּשְׁעֵי תִשְׁעֵי, וְכֹל חַד וְחַד אֶשְׁתַּלְּמִים בָּה
 לַעֲשָׂרָה, וּבְגִין דָּא מְעַשְׂרִין חַד מְעַשְׂרָה, וּבְגִין
 דְּאִיָּהִי כְּלִילָא מִכָּלָהוּ אֶתְמַר בָּה (ירמיה ב
 ב) אֶהְבֵּת כְּלוּלוֹתֶיךָ, כְּלִילָא מִכָּלָא, וְלִבְתַּר
 דְּאֶתְכִּלִּילֵת מִעֲלָאִין אֶתְמַר בָּה (בראשית א כו) וַרְדּוּ

בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם

וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ, ובבהמה ובכל הארץ, וכללם בתחתונים, ואפלו בכל הקלפות של הצד האחר התלבשה, לקיים בה ומלכותו בכל משלה, ובכל מה שהתלבשה נכללה (נקראה) בשמו, הרי פאן אדם של עשייה ויצירה.

האדם של בריאה פרשהו על תפארת. מה זה בצלמו? בצלם, שתי דמיות שלו למעלה, אלא (אל) הן וא"ו, שתי ווי"ן, הם שתי דמיות של א שהוא אדם של האמצע, ששכינה העליונה היא דמות אדם עליון, שהוא חכמה עליונה, ושכינה התחתונה - דמות אדם, שהוא העמוד האמצעי.

ועוד, העמוד האמצעי בדמות הפתח, וזה אדם של בריאה, ואדם של יצירה - צדיק בדמות של חכמה, ומשום זה ויהו"ה נתן חכמה לשלמה, שהוא צדיק ברית שלום שלם ה', ושכינה תחתונה - אדם של עשייה, הדמות של השכינה העליונה, והכל אמת, (השכינה ודאי נכללת בכל), ומשום זה לפעמים נקראת נשר לפעמים חיה. לפעמים יונה, לפעמים צפור, בכל מה ששולטת נקראת בשמה, ובעשבים נקראת שושנה, עץ פרי עשה פרי, וכששולטת על הארץ נקראת ארץ, וכששולטת על הים נקראת ים על שמו, וכששולטת על ההרים נקראת סלע, אין בריה בעולם ששולטת עליה שלא נקראת בשמה, אבל עם כל זה ששולטת על הכל, עושה הפרדה בין הדרגות שהן מח ופרי, לבין הקלפות של הצד האחר שהן פקלפות האגוז שמכסות על המח, וסוד הדבר - ובדל אלה"ם בין האור ובין החשך. אוי למי שמערב את קלפות הצד האחר עם הדרגות של צד הטהרה.

ובבהמה ובכל הארץ, אתכלילת בתתאין, ואפילו בכל קליפין דסטרא אחרא אתלבשת, לקיימא בה ומלכותו בכל משלה, ובכל מה דאתלבשת אתכלילת (נ"א אתקריאת) בשמיה,

הא הכא אדם דעשייה ויצירה.

אדם דבריאה אוקמוהו על תפארת, מאי בצלמו, בצלם, תרין דיוקנין דיליה לעילא, אלא (ס"א אלון) אינון וא"ו תרין ווי"ן, אינון תרין דיוקנין דא דאיהו אדם דאמצעיתא, דשכינתא עלאה איהי דמות אדם עלאה דאיהו חכמה עלאה, ושכינתא תתאה דמות אדם דאיהו עמודא דאמצעיתא.

ועוד, עמודא דאמצעיתא בדיוקנא דכתר ודא אדם דבריאה, ואדם דיצירה צדיק בדיוקנא דחכמה, ובגין דא (מלכים א ה כו) ויהוה נתן חכמה לשלמה דאיהו צדיק ברית שלום שלם ה', ושכינתא תתאה אדם דעשייה דמות דשכינתא עלאה וכלא קשוט, (ושכינתא ודאי אתכלילת בכלא), ובגין דא זמנין אתקריאת נשר, זמנין חיה. (דף ק"ז ע"ב) זמנין יונה, זמנין צפור, בכל מה דשליטא אתקריאת בשמיה, ובעשבין אתקריאת שושנה, עץ פרי עושה פרי, וכד שלטא על ארעא אתקריאת ארץ, וכד שלטא על ימא אתקריאת ים על שמיה, וכד שלטא על טורין אתקריאת סלע, לית בריה בעלמא דשליטא עליה דלא אתקריאת בשמיה, אבל עם כל דא דשליטא על כלא, עבידת אפרשותא בין דרגין דאינון מוחא ואיבא, לקליפין דסטרא אחרא דאינון פקליפין דאגוזא דמכסיין על מוחא, ורזא דמלה (בראשית א ד) ויבדל אלה"ם בין האור ובין החשך, ווי ליה למאן דמערב קליפין דסטרא אחרא עם דרגין דסטרא דדכיו.

(כאן חסר) (אמר המגיה עוד מצאתי בס"א זה הלשון).

וְהָאֲדָם יָדַע אֶת חוּהָ אֲשֶׁתוֹ וְכוּ' (שם ד א), וְכִי
 לֹא אֲשַׁתְּמוּדַע בָּהּ עַד הֵיכָּא זְמַנָּא,
 אֲלֵא מִיּוֹמָא דְאִתְחַרַּב בֵּי מַקְדָּשָׁא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא לֹא אִתְיַחַד בְּשִׁכְיִנְתִּיהָ בְּיוֹמֵי דְחוּל, וְלֹא
 הוּוּ יִשְׂרָאֵל אֲשַׁתְּמוּדַעַן תּוֹקֶפְיָה בְּיוֹמֵי דְחוּל,
 בְּגִין דְּמִמְשָׁלָה דְעֶבֶד וְשִׁפְחָה בְּהוֹן, בְּתַר
 דִּיתְעַבְרוּן מֵעֲלָמָא מִיַּד וַיִּדַע אָדָם עוֹד אֶת
 אֲשֶׁתוֹ וּבִהֵיכָא זְמַנָּא (ישעיה יא ט) כִּי מְלָאָה הָאָרֶץ
 יְדָעָה אֶת יְהו"ה, וּבִהֵיכָא זְמַנָּא אֲתַקְיִים
 קָרָא (ירמיה לא לג) כִּי כָלָם יִדְעוּ אוֹתִי לְמַקְטָנָם
 וְעַד גְּדוּלָם, (זכריה יד ט) וּבְיָוִם הַהוּא יִהְיֶה יְהו"ה
 אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד.

דְּבַר אַחַר וְהָאֲדָם יָדַע אֶת חוּהָ אֲשֶׁתוֹ וַתְּהַר
 וַתֵּלֶד אֶת קִין, יָדַע וַדַּאי כְּגוֹן (אסתר ד א)
 וּמְרַדְכֵי יָדַע, אִית יְדִיעָה לְטַב וְאִית יְדִיעָה
 לְבִישׁ, בְּזְמַנָּא דְאוֹלִידַת לְקִין יָדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר
 נַעֲשָׂה הַהוּא זוּהֵמָא, וְעַד הַהוּא אַתְר דְּמִטִּי
 וְאִתְפְּשֵׁט הַהוּא זוּהֵמָא בְּכָל דְרִין, וַתֵּלֶת
 גְּלַגּוּלִי, עֲלִייהוּ אֲתַמַּר (איוב לג כט) הֵן כָּל אֱלֹהִי
 יִפְעַל א"ל פְּעַמִּים שְׁלֹשׁ עִם גְּבַר, בְּתַר דִּיתַגְבַּר
 בְּיַצְרִיהָ דְלֹא עֲבִיד חֲטָאָה, וְהָאִי יְדִיעָה דְקִין
 אִיהוּ דְאִתְגַּלִּי לִיהָ עַד הַהוּא אַתְר דְאִתְפְּשֵׁט,
 דְעֲלִיָּה אֲתַמַּר (ישעיה יד כט) כִּי מִשְׁרֵשׁ נָחַשׁ יֵצֵא
 צָפַע, בְּגִין דְאִיהוּ מִשְׁרֵשׁ נָחַשׁ דְאֵטִיל זוּהֵמָא
 בְּחוּהָ, מְלֵאן הַמּוֹת דְגָרִים מִיְתָה לְאָדָם וְלְכָל
 דְרִין דִּילִיָּה, הֵכִי, הָאִי דְרַפְיָה לְקַטְלָא, וּבְגִין
 דָּא קָטִיל לְהַבֵּל.

וְהָאִי זוּהֵמָא דְאִתְנַטִּיל מְגִיָּה אִיהִי לִילִי"ת
 אִימָא דְעֶרְב רַב, עֲלָה אֲתַמַּר (משלי ה
 ה) רְגֵלֶיהָ יוֹרְדוֹת מְוֹת וְכוּ', דְאִיהִי סַם מְוֹת
 דְאֵל אַחַר דְאִיהוּ סַמָּא"ל, וְאִיהִי אִיבָא דִּילִיָּה,
 גַּם לְרַבּוֹת אֵל אַחַר, נָחַשׁ בְּגִינָה אֲתַמַּר (בראשית

כאן חסר) (אמר המגיה עוד מצאתי בס"א זה

הלשון)

וְהָאֲדָם יָדַע אֶת חוּהָ אֲשֶׁתוֹ וְכוּ',
 וְכִי לֹא יָדַע אוֹתָהּ עַד אוֹתוֹ הַזְּמַן?
 אֲלֵא מִיּוֹם שְׁנַחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא הִתְיַחַד עִם
 שְׁכִינְתוֹ בַּיּוֹם הַחַל, וְלֹא הָיוּ
 יִשְׂרָאֵל מְכִירִים אֶת כַּחוּ בַּיּוֹם
 הַחַל, מִשּׁוּם שְׁמִמְשָׁלַת הָעֶבֶד
 וְהַשִּׁפְחָה כְּהֵם, אַחַר שִׁיעֲבָרוּ מִן
 הָעוֹלָם, מִיַּד וַיִּדַע אָדָם עוֹד אֶת
 אֲשֶׁתוֹ, וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן, כִּי מְלָאָה
 הָאָרֶץ יְדָעָה אֶת יְהו"ה, וּבְאוֹתוֹ
 זְמַן יִתְקַיֵּם הַפְּתוּב כִּי כָלָם יִדְעוּ
 אוֹתִי לְמַקְטָנָם וְעַד גְּדוּלָם, וּבְיָוִם
 הַהוּא יִהְיֶה יְהו"ה אֶחָד וְשְׁמוֹ
 אֶחָד.

דְּבַר אַחַר, וְהָאֲדָם יָדַע אֶת חוּהָ
 אֲשֶׁתוֹ וַתְּהַר וַתֵּלֶד אֶת קִין, יָדַע
 וַדַּאי, כְּמוֹ וּמְרַדְכֵי יָדַע. יֵשׁ יְדִיעָה
 לְטוֹב וְיֵשׁ יְדִיעָה לְרַע. בְּזְמַן
 שְׁהוֹלִידָה אֶת קִין, יָדַע אֶת כָּל
 אֲשֶׁר נַעֲשָׂה, אוֹתָהּ זְהֵמָה, וְעַד
 אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁמַגִּיעָה וּמִתְפַּשְּׁט
 אוֹתָהּ זְהֵמָה בְּכָל הַדּוֹרוֹת.
 וְשִׁלְשָׁה גְלַגּוּלִים, עֲלִיָּהֶם נֹאמַר
 הֵן כָּל אֱלֹהִי יִפְעַל א"ל פְּעַמִּים
 שְׁלוֹשׁ עִם גְּבַר, אַחַר שִׁיתַּגְבַּר
 בְּיַצְרוֹ, שְׁלֵא עוֹשָׂה חֲטָא,
 וְהַיְדִיעָה הַזֹּאת שֶׁל קִין הִיא
 שְׁהִתְגַּלְתָּה לוֹ עַד אוֹתוֹ מְקוֹם
 שְׁהִתְפַּשְּׁטָה, שְׁעָלִיו נֹאמַר כִּי
 מִשְׁרֵשׁ נָחַשׁ יֵצֵא צָפַע, מִשּׁוּם
 שְׁהוּא מִשְׁרֵשׁ נָחַשׁ שְׁהִטִּיל זְהֵמָה
 בְּחוּהָ, מְלֵאן הַמּוֹת שְׁגָרַם מִיְתָה
 לְאָדָם וְלְכָל הַדּוֹרוֹת שְׁלוֹ, כִּף זֶה
 דְרַכּוֹ לְהַרְג, וּמִשּׁוּם זֶה הַרְג אֶת
 הַבֵּל.

וְהַזְהֵמָה הַזֹּאת שְׁנִטְלָה מִמְּנוֹ הִיא
 לִילִי"ת, אִמָּם שְׁל הָעֶרְב רַב,
 עֲלִיָּה נֹאמַר רְגֵלֶיהָ יוֹרְדוֹת מְוֹת
 וְכוּ', שְׁהִיא סַם הַמּוֹת שֶׁל אֵל
 אַחַר שְׁהוּא סַמָּא"ל, וְהִיא הַפְּרִי
 שְׁלוֹ, גַּם - לְרַבּוֹת אֵל אַחַר,

הנחש, בגללה נאמר ותקח מפריו ותאכל. כאן הסוד של חנה, ותתן גם לאישה עמה ויאכל, גם - לרבות, ואחר כך ראה אותו שהתחרט, כמו שנאמר גדול עוני מנשוא, ובשביל זה קניתי איש את יהו"ה. כאן רמז קיני חותן משה שעתידי לחזור בתשובה ולקבל אות הברית. זהו שכתוב וישם יהו"ה לקין אות, אות ברית מילה להגן עליו.

ומשום זה ותוסף ללדת את אחיו את הבל, מה זה ותוסף? אלא סוד הדבר - ולא יסף עוד לדעתה, בגלל אותה וזהה שיצאה ממנו, וראה התפשטותו בכל דור. כיון שראה את הבל, שהתפשטותו בכל דור לטוב, אמר ותוסף ללדת, היא הוסיפה כמה קרבנות וכמה תחנונים וכמה בכיות בשבילו, כיון שהוא היה עתיד לטהר את הזנהמה שלו מן העולם, והרי קהלת אמר יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים. כאן התגלה צדיק ורע לו רשע וטוב לו, יש הבל ויש הבל, ועליהם נאמר לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו, בשגם זה הבל, והרי פרושהו בשגם זה משה, משה זה שת, והוא שם, והוא הבל, והן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלוש עם גבר. וסוד הדבר - איה השם בקרבנו, שהוא מה שמו, וזה האדם שהוא רביעי, ובשבילו נאמר ועל ארבעה לא אשיכנו, לא אשיכנו יותר בגלגול. כיון שגח בו אביו שהוא אדם, באותו זמן נודע מה שמו ומה שם בנו כי תדע, וזהו הסוד של מה שמו מה אמר אליהם, וזוהי מרפכה שלמה, ש שלש חיות שרוכב עליהם מ"ה,

ותקח מפריו ותאכל, הקא רזא דחנה ותתן גם לאישה עמה ויאכל גם לרבות, ולכתר חזא ליה דאתחרט כמה דאת אמר (שם ד יג) גדול עוני מנשוא, ובגין דא (שם ב) קניתי איש את יהו"ה, הקא רמיז קני חותן משה, דעתיד לאהדרא בתשובה ולקבלא את ברית, הדא הוא דכתיב (שם טו) וישם יהו"ה לקין אות, אות ברית מילה לאגנא עליה.

ובגין דא ותוסף ללדת את אחיו את הבל, מאי ותוסף אלא רזא דמלה ולא יסף עוד לדעתה (שם לח כו), בגין ההוא זיהמא דנפיק מגייה, וחמא אתפשטותיה בכל דרא, כיון דחמא להבל דאתפשטותיה בכל דרא לטב, אמר ותוסף ללדת, אוסיפת איהי כמה קרבנין וכמה תחנונין וכמה בכיין בגיניה, כיון דאיהו הוה עתיד לדפאה זיהמא דיליה מעלמא, והא קהלת אמר (קהלת ח יד) יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, הקא אתגלי צדיק ורע לו רשע וטוב לו, אית הבל, ואית הבל ועליהו אתמר (שם י ב) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו, בשגם זה הבל, והא אוקמוהו בשגם זה משה, משה זה שת, ואיהו שם, ואיהו הבל, והן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלש עם גבר.

ורזא דמלה (ישעיה סג יא) איה השם בקרבנו, דאיהו (שמות ג יג) מה שמו, ודא אדם דאיהו רביעאה, ובגיניה אתמר (עמוס ב ו) ועל ארבעה לא אשיכנו, לא אשיכנו בגלגולא יתיר, כיון דנח ביה אבוי דאיהו אדם, ביהוה זמנא אשתמודע (משלי ל ד) מה שמו ומה שם בנו כי תדע, ודא איהו רזא מה שמו מה אמר אליהם, ודא איהו מרפכתא שלימא, ש תלת

ועליהם נאמר הן כל אלה יפעל
א"ל פּעֲמִים שְׁלוֹשׁ עִם גָּבֵר.

קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר: וְתוֹסֵף
לְלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הַבֵּל, אוֹי
לְעוֹלָם שֵׁשׁ לָהֶם עֵינַיִם וְלֹא
רוֹאִים, אֲזַנַּיִם וְלֹא שׁוֹמְעִים אֶת
סוּדוֹת הַתּוֹרָה, וְהוֹלְכִים אַחַר
הַבְּצַע שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. בֹּא וּרְאֵה,
קִינָן הוּא יֵצֵר הָרַע, הַבֵּל יֵצֵר
הַטּוֹב, הַבֵּל הוּא הַלֵּב, וְהֵם שְׁנֵי
בְּתֵי הַלֵּב, זֶהוּ שֶׁפְּתוּב לֵב חָכֵם
לִימִינוֹ לֵב כְּסִיל לְשִׁמְאֵלוֹ, לֵב
חָכֵם לִימִינוֹ זֶה הַבֵּל, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ
וְתוֹסֵף לְלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הַבֵּל,
הוּא תוֹסֵפֶת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, קִינָן הוּא
רוּחַ הַטְּמֵאָה, שֶׁהוּא גּוֹרֵעַ וְלֹא
מוֹסִיף, קִינָן הַגּוֹיִף, קִינָן לְשִׁנְיָהִם,
וּבְשִׁבִילָהּ נֶאֱמַר אֵל תִּסְתַּפֵּן
בְּקִנְיָן אֶלֶּא בְּמַה שֵׁשׁ בּוֹ. וְדַאי
קִינָן הוּא הַלֵּב, שֶׁהוּא קִלְפַת
הָאֵגוֹז, לֹא אוֹתוֹ שֶׁלְמַעַלָּה שֶׁהוּא
פְּרִי עֵץ הַחַיִּים, וּמְשׁוּם שֶׁהִקִּין
הַזֶּה יֵשׁ בּוֹ טוֹב וְרַע, נֶאֱמַר בּוֹ
וּמַעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל
מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁעוֹבְרַת אוֹתָהּ הִקְלִפָּה
מִהָאֵגוֹז, הַפְּרִי שֶׁנִּקְרָא מִיָּתֵהּ
וְחַיִּים, אוֹר וְחֹשֶׁךְ, הַבֵּל טוֹב
וְהַבֵּל רַע, הַהַבֵּל שֶׁל הַתּוֹרָה
שֶׁהוּא לְהַב, עָלָיו נֶאֱמַר קוֹל
יְהוָה חֲצֹב לְהַבּוֹת אֵשׁ, וְזוֹ הִ'
שֶׁל מֹשֶׁה, מ' מֹשֶׁה, ש' שֵׁת,
שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ כִּי מִן הַפָּיִם מְשִׁיתָהוּ,
ש' שֵׁם, וְלֹא לְחִנָּם הִיָּה שֵׁם קוֹבֵעַ
מִדְּרָשׁוֹת בַּתּוֹרָה, וְהִיָּה שֵׁת,
הַסִּיּוּם שֶׁל אֶלְפָּא בֵּיתָא, שֵׁת
בְּגִלָּל כֹּל שֶׁתָּה תַחַת רִגְלָיו.

וְהַבֵּל מִצַּד הַיְמִין הוּא כּוֹלָל
שְׁבַעַת הַבָּלִים, וְהֵם אַבְגִּית"ן
וְכוּ', שֵׁשׁ עוֹלָיִם, שֶׁהֵם לְהַבִּים
בְּשֵׁשׁ טַבְעוֹת הַקְּנָה, וְהַבֵּל שֶׁל
הַפָּה שְׁבִיעִי, וּכְנֻגָדָם אָמַר דּוֹד
שְׁבַעַת קוֹלוֹת שֶׁל הַבּוֹ לִיהוּ"ה
בְּנֵי אֱלִים, וְעַל שְׁבַע הַלָּלוֹ נֶאֱמַר
(תהלים

חִיוּן, דְּרָכִיב עֲלֵייהוּ מ"ה, וְעֲלֵייהוּ אֶתְמַר הֵן
כֹּל אֱלֹהִים יִפְעַל א"ל (דף קיז ע"ב) פְּעֲמִים שְׁלֹשׁ
עִם גָּבֵר.

קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (בראשית דב) וְתוֹסֵף לְלֶדֶת
אֶת אָחִיו אֶת הַבֵּל, וְוִי לְעֲלֵמָא דְאִית לּוֹן
עֵינַיִן וְלֹא חֲזָאן, אוֹדְנִין וְלֹא שְׁמַעִין בְּרִזִּין
דְּאוּרִייתָא, וְאֲזַלִּין בְּתַר בְּצַעִין דְּהַאי עֲלֵמָא,
תָּא חֲזִי קִינָן אִיהוּ יֵצֵר הָרַע, הַבֵּל יֵצֵר הַטּוֹב,
הַבֵּל אִיהוּ הַלֵּב, וְאִינוּן תְּרִי בְּתֵי לְבָא, הַדָּא
הוּא דְכְּתִיב (קהלת יב) לֵב חָכֵם לִימִינוֹ וְלֵב כְּסִיל
לְשִׁמְאֵלוֹ, לֵב חָכֵם לִימִינוֹ דָּא הַבֵּל, דְּאֶתְמַר
בֵּיהּ וְתוֹסֵף לְלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הַבֵּל, אִיהוּ
תוֹסֵפֶת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, קִינָן אִיהוּ רוּחַ הַטְּמֵאָה
דְּאִיהוּ גֹרֵעַ וְלֹא אוֹסִיף, קִינָן גּוֹפָא, קִינָן
לְתַרוּייהוּ, וּבְגִינָה אֶתְמַר אֵל תִּסְתַּפֵּל בְּקִנְיָן
אֶלֶּא בְּמַה דְאִית בֵּיהּ, וְדַאי קִינָן אִיהוּ לְבָא,
דְּאִיהוּ קְלִיפָה דְּאֵגוֹזָא, לֹא הוּא דְלַעִילָא
דְּאִיהוּ אִיבָא דְאִילָנָא דְחַיִּי, וּבְגִינָן דְּהַאי קִינָן
אִית בֵּיהּ טַב וּבִישׁ, אֶתְמַר בֵּיהּ (בראשית ב יז) וּמַעַץ
הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, עַד דְּאֶתְעַבֵּר
הִהִיא קְלִיפָה מְנִיָּה דְּאֵגוֹזָא, אִיבָא אֶתְקַרִּי
מִיָּתֵהּ וְחַיִּי אוֹר וְחֹשֶׁךְ, הַבֵּל טַב וְהַבֵּל בִּישׁ,
הַבֵּל דְּאוּרִייתָא דְאִיהוּ לְהַב, עֲלָה אֶתְמַר (תהלים
כט ז) קוֹל יְהוָה חֲצֹב לְהַבּוֹת אֵשׁ, וְדָא הִ'
דְּמֹשֶׁה, מ' מֹשֶׁה, ש' שֵׁת, דְּאֶתְמַר בֵּיהּ (שמות
כ) כִּי מִן הַפָּיִם מְשִׁיתָהוּ, ש' שֵׁם, וְלֹא לְמַגְנָא
הָוָה שֵׁם קוֹבֵעַ מִדְּרָשׁוֹת בְּאוּרִייתָא, וְהוּוּה שֵׁת
סִיּוּמָא דְּאֶלְפָּא בֵּיתָא, שֵׁת בְּגִינָן (תהלים ח ז) כֹּל
שֶׁתָּה תַחַת רִגְלָיו.

וְהַבֵּל מִסְטָרָא דִימִינָא אִיהוּ כְּלִיל ז' הַבָּלִים,
וְאִינוּן אַבְגִּית"ן וְכוּ', שֵׁת סְלִקִּין,
דְּאִינוּן לְהַבִּים בְּשֵׁת עֲזָקָאן דְּקִנְיָה, וְהַבֵּל דְּפָה
שְׁבִיעָאָה, וְלִקְבִלֵיהוּ אָמַר דּוֹד שְׁבַע קִלִּין דְּהַבּוֹ לִיהוּ"ה בְּנֵי אֱלִים (תהלים

כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם פי על כל מוצא פי יהו"ה יחיה האדם, ושבעה הקולות הללו עולים בשבעה רקיעים, ויש שבע של השמאל שיוֹרְדִים בשבע ארצות, ועליהם אמר קהלת פי מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה וכו'.

שבעה הכלים טובים אלו, הם שבע שנות השבע, וכנגדם אחרים כנגד שבע שני הרעב, אלו הכלים של חיים, ואלו הכלים של מיתה, ומשום זה יש הכל ויש הכלים, ה' לב, ד' ארבע חיות הפסא, ו' שש המדרגות של הפסא, ועליהם שורים עשר אמירות שהן י', ו' שיוצא מהכל הוא קול שהוא פורח באויר, שהוא אור, חמשה אור ודאי הם ה' העליונה, י' דבור ואמירה, ואותם הכלים, הכל עולה בה' העליונה, והכל יורד בה' תחתונה, הדבור יורד, ובהכלים הללו עולה באחד, הקול עולה, וכנה יורד, בה' התחתונה עולה הקול שהוא ו', בה' העליונה יורד הדבור שהוא י'.

וההכלים עולים ויורדים בלב, והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים שם והם י"ו, ה' תחתונה מצב ארצה, וראשו מגיע השמימה - זו ה' עליונה שנקראת השמימה, ואם לא עולים במחשבה שהיא יו"ד ה"א וא"ו ה"א, לא מסתכלים בתפלות, אלו הכלים שאינם מצד של היחוד, והכלים האחרים הם בפרוד, ועולים במחשבה רעה, ומשום שיש שם פרוד, נאמר במחשבה שלהם מחשבה רעה מצטרפת למעשה, (והכלים שאין בהם פרוד,

המחשבה שלהם מצטרפת למעשה).

והעקר של ארבע אותיות ועשר האותיות היא המלכות, שהיא

כט) ועל אלין שבע אתמר (דברים ח ג) פי לא על הלחם לבדו יחיה האדם פי על כל מוצא פי יהו"ה יחיה האדם, ואלין ז' קלין סלקין בז' רקיעין, ואית ז' דשמאלא דנחתין בשבעה ארעין, ועלייהו אמר קהלת (קהלת ג כז) (בי) מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה וכו'. שבעה הכלים טובין אלין אינון שבע שני השבע, ולקבלייהו אחרנין לקבל שבע שני הרעב, אלין הכלים דחיי, ואלין הכלים דמיתה, ובגין דא יש הכל ויש הכלים, ה' לב, ד' ארבע חיוון דכרסייא, ו' שית דרגין דכרסייא, ועלייהו שריין עשר אמירן דאינון י', ו' דנפיק מהכל איהו קול דאיהו פורח באויר, דאיהו אור חמש אור ודאי אינון ה' עלאה, י' דבור ואמירה, ואינון הכלים הכל סליק בה' עלאה, והכל נחית בה' תתאה, נחית דבור, ובאלין הכלים סליק בחד קלא סליק, ובדא נחית, בה' תתאה סליק קלא דאיהו ו', בה' עלאה נחית דבור דאיהו י'.

והכלים סלקין ונחתין בלבא, והנה מלאכי אלהים סלקין ונחתין תמן ואינון י"ו, ה' תתאה מוצב ארצה, וראשו מגיע השמימה דא ה' עלאה דאתקרי השמימה, ואם לא סלקין במחשבה דאיהי יו"ד ה"א וא"ו ה"א, לא מסתכלין בצלותין, אלין הכלים דלאו אינון מסטרא דיהודא, והכלים אחרנין אינון בפירודא, וסלקין במחשבה בישא, ובגין דאית תמן פירודא אתמר במחשבה דלהון מחשבה בישא מצטרפא למעשה, (והכלים דלית בהון פרודא מחשבה דלהון מצטרפא למעשה).

ועקר דארבע אתוון ועשר אתוון איהי מלכותא, דאיהי כלילא מפל עשר

כלולה מכל עשר הספירות, ובה צריך הכל להכליל, שכל מי שנוטל מלכות בלי תשע ספירות, הוא מקצץ בנטיעות, וכל מי שנוטל תשע ספירות בלי מלכות, הוא כופר בעקר.

ההבדלים של הצד האחר, עליהם נאמר הכל המה מעשה תעוועים, שאותם הבלים עולים בנבלות הפה ובשקרות, וכלם עולים למח, יש חמה ולבנה וכוכבים ומזלות ברקיעים שהם קלפות, שעליהם נאמר הוי מושכי העון בחבלי השוא, ועליהם נאמר פי שמים פעשן נמלחו, וחפרה הלבנה ובושה החמה וכו', וכמה הבלים יש להם שפלים מלאים שקר ושוא, וכל מי שמוציא דברי שקר, פמה מלאכי חבלה פותחים פניהם פנגדם. זהו שכתוב פי עוף השמים יוליך את הקול וכו', והדבורים הללו הם בונים פמה בנינים.

ספירן, וביה צריך כלל לאכללא, דכל מאן דנטיל מלכות בלא תשע ספירן איהו מקצץ בנטיעון, וכל מאן דנטיל תשע ספירן בלא מלכות איהו כופר בעיקר.

הבדלים דסטרא אחרא עלייהו אתמר (ירמיה י טו) הבל המה מעשה תעוועים, דאינון הבלים סלקין בנבלות הפה ובשקרות, וכלהו סלקין לגבי מוחא אית חמה ולבנה וככביא ומזליא ברקיעין דאינון קליפין, דעלייהו אתמר (ישעיה ה יח) הוי מושכי העון בחבלי השוא, ועלייהו אתמר (שם נא ו) פי שמים פעשן נמלחו, וחפרה הלבנה ובושה החמה וכו' (שם כד כג), וכמה הבלים אית לון דכלהו מליין שקר ושוא, וכל מאן דאפיק מליין דשקרא פמה מלאכי חבלה פתחין גדפיהו לקבלון, הדא הוא דכתיב (קהלת י כ) פי עוף השמים יוליך את הקול וכו', ואלין מלולין אינון בנין פמה בניינין. (דף קיח ע"א).

אמר המגיה, הנמשך אחר זה כבר נדפס בדף ק"ד ע"א, אמנם אחר כך מצאתי זאת הנסחא מדוייקת יותר מהאחרת, וכדי שלא לכפול הדברים ארמוז לך החלוף שיש ביניהם בלבד, בואת הנסחא לא מצאתי או אשא על מיא בשורה ל', ובשורה ל"ד נקודין מן י' טעמים מן ו' איהי בת קול, ובדף ק"ה ע"א שורה ז' צ"ל ואיהי לב דכלהו בה אתכלילין ומינה נפיק דפיקו, ובשורה ט' וכד דפיק, ובשורה י' צ"ל רשפים ובשורה י"ב נחית צ"ל אחיד, דף ק"ד ע"ב בשורה י"ו דא צ"ל דמלה, בשורה י"ח ד' דילה צ"ל ד' דלה, שורה י' אויר קדמון צ"ל אוירא קדמאה.

אמר המגיה זה התקון מצאתיהו מפוזר ומפורד ומוטעה, והרכה עמלתי וטרחתי להגיהו ולסדר הדברים על אופניהם, ובמקומות ממנו כתבתי הדברים פעמים מפני חלוף הנסחאות. עוד ראה זה מצאתי.

ותוסף ללדת את אחיו את הבל (בראשית ד ב), תא חזי הבל איהו הלב, ואית ב' פתים בלבא, (קהלת י א) לב חכם לימינו הבל, לב פסיל לשמאלו דא הבל, קין איהו יניק מתרוייהו,

קין הוא יונק משניהם, והוא עץ

טוב ורע, וקין הוא הנחמה שהנחש הטיל בחוה, ועליו נאמר כי משרש נחש יצא צפע. מה דרכו של הנחש להרג, כף זה הרג ואחר כף התחרט, ומשום זה וישם יהו"ה לקין אות, אות ברית מילה, ומשום זה אמר קניתי איש את יהו"ה, ואף על פי שקנין הוא זממה, יכול לעשות נק"י, כמו יתרו שנאמר בו ובני קיני חתן משה.

וסוד הדבר - הבל הבלים אמר קהלת, ואמרו הראשונים, יש הבל ויש הבל, יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים וכו', אמרתי שגם זה הבל, הבל של הימין, ה' הפסא, ו' שש מעלות לפסא, ד' ארבע חיות, אלו ההבלים הם לבוש לתפארת ומלכות שהן ו"ה, י"ה פלולים, י' באויר, ה' תחתונה דבור שעולה בהבל, והכל נכלל בשם של האדם שמתפלל תפלה או שעוסק בתורה, אבל הבלים אחרים שנעשים בארץ, עולים באויר של העולם הזה בקול ודבור של חל, וישראל מתפללים בהם המבדיל בין קדש לחל, ויש אחרים שנאמר בהם הבל המה מעשה תעוועים, ואותם הבלים וקול ודבור של נבלות הפה, הם מצד של אלהים אחרים, הממנים של שאר העמים שהם סמאל ונחש, עליהם נאמר בהבדלה ובין ישראל לגוים, כל אחד כפי מעשיו כף בונה בנזן, שזה לעמת זה עשה האלהים.

ובא וראה, מי שבנינו למעלה בצד הטהרה, עם כל ההבלים הללו של תורה ותפלה, עליו אמר הכתוב ואשים דברי בפיך וכו', ולאמר לציון עמי אתה, והרי פרשוהו אל תקרי עמי אלא

ואיהו עץ טוב ורע, וקין איהו זיהמא דנחש דאטיל בחוה, ועליה אתמר (ישעיה יד כט) כי משרש נחש יצא צפע, מה ארחה דחויא למקטל, כן דא קטל, ולבתר אתחרט, ובגין דא (בראשית ד טו) וישם יהו"ה לקין אות, אות ברית מילה, ובגין דא אמר (סם) קניתי איש את יהו"ה, ואף על גב דקנין איהו זיהמא, יכול למעבד נק"י, כגון יתרו דאתמר ביה (שופטים א טז) ובני קיני חותן משה.

ורוא דמלה הבל הבלים אמר קהלת, ואמרו קדמאין אית הבל ואית הבל, יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים וכו', (קהלת ח יד) אמרתי שגם זה הבל, הבל דימינא ה' פרסיא, ו' שש מעלות לפסא, ד' ארבע חיוון, אלין הבלים אינון לבושא לתפארת ומלכות דאינון ו"ה, י"ה פלילין, י' באויר, ה' תתאה דבור דסליק בהבל, וכלא אתפליל בשמא דבר נש דצלי צלותא או דעסיק באורייתא, אבל הבלים אחרנין דאתעבידן בארעא, סלקין באויר דהאי עלמא בקול ודבור דחול, וישראל מצלין בהון המבדיל בין קדש לחול, ואית אחרנין דאתמר בהון (ירמיה י טו) הבל המה מעשה תעוועים, ואינון הבלים וקול ודבור דנבלות הפה, אינון מסטרא דאלהים אחרים ממנן דשאר עמין דאינון סמאל ונחש, עליהו אתמר בהבדלה ובין ישראל לגוים, כל חד כפום עובדוי כף בני בנינא, (קהלת ז יד) דזה לעמת זה עשה האלהים.

ותא חזי מאן דבנינא דיליה לעילא בסטרא דדכיו, בכל אלין הבלים דאורייתא וצלותא, עליה אמר קרא (ישעיה לו טז) ואשים דברי בפיך וכו' ולאמר לציון עמי אתה, והא

עמי, מה אני בדבור שלי עשיתי שמים וארץ, כמו שנאמר בדבר יהוה שמים נעשו, כף אתה בשתפות עמי תעשה בדבור, אבל אחרים שמוציאים מפיהם הכלים של שבועה, עליהם נאמר פי רבים חללים הפילה, ואלה נקראו חללים, שמחללים שם יהוה ומוציאים הכלים מפיהם, וקול ודבור לשקר ושבועה לשקר, ומזכירים שמו לחנם ולשקר. באותו שם שמוציאים לבטלה ולשקר, בונים להם בנינים שמבטלים אותם מן העולם, זהו שכתוב לשוא הכיתי את בניכם. אוי להם לבני אדם שמוציאים מפיהם דבורים ושבועות שקר, טוב להם שלא יבאו לעולם. קמו כל החברים ואמרו, הרחמן יצילנו, הרחמן יצילנו.

אמר רבי שמעון: חכמים, כל הבנינים הללו תלויים במחשבה, כמו שמצאנו בקין והבל, קין היה עובד אדמה והביא קרבן פשתים, מאותו הצד של ערוה, היתה מחשבה להקריב לפני הקדוש ברוך הוא ערוה, ומנין שפשתים הוא מצד הערוה? שנאמר ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה, הכל היה רועה צאן, הקריב קרבן מבכורות צאנו, זהו שכתוב והכל הביא גם הוא מבכורות צאנו, מחשבתו היתה באותו מקום שנאמר בו ועתיק הימים יושב, לבושו כשלג לבן, ושער ראשו כצמר נקי, והקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה, ומשום זה קבל אותו, ומחשבה רעה אינו מצרפה למעשה, וזהו קרבנו של קין, ומשום זה תרה לו. מיד ויאמר יהוה לקין למה תרה לך וכו', הלא אם תטיב שאת, אם

אוקמוהו אל תקרי עמי, אלא עמי, מה אנא במלולא דילי עבדית שמיא וארעא כמה דאת אמר (תהלים לג ו) בדבר יהוה שמים נעשו, כף את בשותפו עמי תעביד במלולא, אבל אחרנין דמפקין מפומייהו הכלים השבועה, עלייהו אתמר (משלי ז כז) פי רבים חללים הפילה, ואלין אתקריאו חללים, דמחללין שם יהוה, ונפקין הכלים מפומייהו וקלא ודבורא לשקרא ואומאה לשקרא, ודכרין שמייה למגנא ולשקרא, בההוא שמה דנפקין לבטלא ולשקרא בנין לון בנינין דבטלין לון מעלמא, הדא הוא דכתיב (ירמיה ב ז) לשוא הפתי את בניכם, ווי לון לבני נשא דנפקין מפומייהו מלולין ואומאין דשקרא, טב לון דלא יתון לעלמא, קמו חבריא פלהו ואמרו רחמנא לשזבן רחמנא לשזבן.

אמר רבי שמעון, רבנן, כל אלין בנינין תליין במחשבה, כמה דאשפחנא בקין והבל, קין היה עובד אדמה ומייתי בקרבנא פשתים, מההוא סטרא דערוה, הוה מחשבה לקרבא קמי קודשא בריך הוא ערוה, ומנין דפשתים איהו מסטרא דערוה שנאמר (שמות כח מב) ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה, הכל הוה רועה צאן, קריב קרבנא מבכורות צאנו, הדא הוא דכתיב (בראשית ד ד) והכל הביא גם הוא מבכורות צאנו, (דף קיח ע"ב) מחשבתיה הוה בההוא אתר דאתמר ביה, (דניאל ז ט) ועתיק יומין יתיב לבושה פתלג חוור ושער ראשה כצמר נקא, וקודשא בריך הוא מחשבתיה טבא צרפה למעשה, ובגין דא קביל ליה, ומחשבה רעה לא מצרפה למעשה, ודא הוא קרבנא דקין, ובגין דא תרה לו, מיד ויאמר יהוה לקין למה תרה לך וכו', הלא אם תטיב

תיטיב מעשיך - שאת, אני מחכה לך ואטל משאך עלי, ומנין לנו ששאת הוא משא העונות? שכתוב נלאתי נשוא, ואם לא תיטיב מעשיך - לפתח חטאת רבץ, וזה פתח הגיהנם, ששם החטאים שלך שולטים עליך, ואם תיטיב מעשיך, אתה תמשל בו.

הרשעים לא שולט בהם מוסר אלא שומרים שנאה, כמו שעשו - וישטם עשו את יעקב, יעקב כמו שהבל, ועשו כמו שקין. ויאמר מה עשית וכו', החטא הזה שהרגת את אחיך לא עשית אותו אלא לשם שנקרא מ"ה, מ"ה אעידך ואעיד עליך, והיא תובעת אותך, ולא עוד, אלא מ"ה שהוא אדם שעשה אותך, גרם את זה שמלאך המות הוציא אותך לעולם, וזהו פקד עון אבות על בנים, והרי נתבאר אם אוחזים מעשה אבותיהם בידיהם, אלא כף היה, מעשי אביו היה בידו, ועל סבה של אשה זה היה, כמו שנאמר ויהי בהיותם בשדה, ואין שדה אלא אשה, האשה גרמה מיתה לאדם וגרמה מיתה להבל, כמו שנאמר בייעקב עם הממנה של עשו ויאבק איש עמו, כמו זה היה קין והבל, ונצח הבל את קין, והוא מצד הרחמים, שחס עליו ולא רצה להרגו, וקם הוא והרגו, והאשה גרמה את זה, עליה נאמר ורגליה ירדות מות, ובקנאתו הרג אותו.

ויאמר קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה, אתה הוא בנו של הנחש שגרם מיתה לאדם, שנאמר בו ארור אתה מפל הבהמה, כף יש לך לירש ממנו, שמעשהו בידך, בגלל זה ארור

שאת (בראשית ד ו), אם תטיב עובדך שאת, אנא מאריך לך ואטול מטולך עלי, ומנלן דשאת מטולא דחובין הוא, דכתיב (ישעיה א יד) נלאתי נשוא, ואם לא תטיב עובדך לפתח חטאת רובץ, ודא פתח דגיהנם, דתמן חובין דילך שלטין עלך, ואם תטיב עובדך אתה תמשול בו.

רשיעיא לא שליט בהון מוסר אלא נטרין דכבו, פגוונא דעשו וישטם עשו את יעקב (בראשית כז מא), יעקב פגוונא דהבל ועשו פגוונא דקין, ויאמר מה עשית וכו' (שם ד ו) חובא דא דקטלת לאחורף לא עבדת ליה אלא לשמא דאתקרי מ"ה, מ"ה אעידך ואסהיד עלך, ואיהי תבעה לך, ולא עוד אלא מ"ה דאיהו אדם דעביד לך, גרם דא דאפיק מלאך המות בך לעלמא, ודא איהו פוקד עון אבות על בנים (שמות כה), והא אתמר אם אוחזין מעשה אבותיהם בידיהם, אלא כף הוה עובדי אבוה הוה בידיה, על סבה דאשה הוה, כמה דאתמר ויהי בהיותם בשדה, ואין שדה אלא אתתא, אתתא גרמת מיתה לאדם, וגרמת מיתה להבל, כמה דאתמר בייעקב עם ממנא דעשו ויאבק איש עמו (בראשית לב כה), פגוונא דא הוה קין והבל, ונצח הבל לקין, ואיהו מסטרא דרחמי דחייס עלוי ולא בעא למקטליה, וקם הוא וקטליה, ואתתא גרמא דא, עלה אתמר (משלי ה ה) רגליה ירדות מות, ובקנאה דיליה קטיל ליה.

ויאמר קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה (בראשית ד ו), אנת הוא ברירה דחונא דגרם מיתה לאדם, דאתמר ביה (שם ג יד) ארור אתה מפל הבהמה, כף אית לך לירתא מגייה, דעובדא דיליה בידך, בגין דא ארור אתה מן האדמה אשר פצתה

מגיה, דעובדא דיליה בידך, בגין דא ארור אתה מן האדמה אשר פצתה

אֶתָּה מִן הָאָדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת פִּיהָ, זוֹ הִיְתָה הָאָרֶץ שֶׁקָּלַל אֹתָהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תִשַׁע קָלָלוֹת, וְקָלַל אֶת קִיָּן אַחַת לְהַשְׁלִים לְעִשְׂרָה, וּמִשּׁוֹם זֶה אָמַר אֲרוּר אֶתָּה מִן הָאָדָמָה וְכוּ', כִּי תַעֲבֹד אֶת הָאָדָמָה וְכוּ', שְׂפָתֶיהָ יִהְיֶה תִשׁוּשׁ אֲלֵיךָ, וְלֹא יֵצְאוּ מִמֶּךָ מְלָכִים וְשְׁלִיטִים.

נֶעַ וְנָד תִּהְיֶה בְּאֶרֶץ, שְׂאֵנִי אִמְרָתִי לְאָדָם וְיִרְדּוּ בְדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה (שם א טו), דְּאֲנוּן בְּנֵי נִשְׂא דְתַלְיִין בְּמַזְלוֹת, דְּדַמְיִין לְחִיוּן וּבְעִירָן וְעוֹפוֹת, כְּלֵהוּ אֲזָלוּ לְגַבְרָה לְקַטְלָא לָךְ, וְאַנְתָּ תִזְיֵל נֶעַ וְנָד מִקְדָּמָא, נ"ע וְנ"ד עו"ן ד"ן, וְעוֹד נֶעַ וְנָד בְּגִין דְּאַנְתָּ עו"ן דְּנִד"ה, וּבְנִידָה אֲתַעֲבִידַת דְּאִיְהִי זִוְהֵמָא דְהַטִּיל נַחֲשׁ לְחֹהָה, בְּגִין דָּא נֶעַ וְנָד תִּהְיֶה, וְעוֹד נֶעַ בְּגִין דְּאַנְתָּ מִסְטָרָא דְסַמָּא"ל, נָד בְּגִין דְּאַנְתָּ מִסְטָרָא דְנַחֲשׁ, נֶעַ בְּעַלְמָא דִין, נָד בְּעַלְמָא דְאַתִּי, דְּאִינוּן שְׂכִינְתָּא עֲלָאָה וּשְׂכִינְתָּא תַתָּאָה, דְּנִטְלִין תְּרוּיְהוּ נִיקְמָא מִינָךְ.

וּבְגִין דָּא פִּד שְׁמַע דְּבַאֲתֵר עֲלָאָה דָּא הוּא תְּלִיא הֶבֶל, מִיָּד וַיֹּאמֶר קִיָּן אֶל יְהוָה גְּדוֹל עוֹנֵי מְנַשׂוּא (בְּרֵאשִׁית ד יג), הֶכָא תָב בְּתִיבְתָא וְאַתְחַרְט, בְּגִין דָּא וַיֵּשֶׁם יְהוָה לְקִיָּן אֹת (שם טו), הֶכָא רָמַז אֹת בְּרִית מִלָּה דְקָבִיל יִתְרוֹ, דְּאַתְמַר בֵּיה (שׁוֹפְטִים א טז) וּבְנֵי קִיָּן חוֹתֵן מֹשֶׁה שְׁנַפְרַד מְקִיָּן, (צ"ל) (שם ד יא) וְחָבַר הַקִּנִּי נִפְרַד מְקִיָּן, (וְחָבַר הַקִּנִּי נִפְרַד מְקִיָּן), וּבִיתְרוֹ הַתְּפַקֵּן קִיָּן מִחֻטָּא, וְעוֹד בְּאוֹתוֹ זְמַן קָבַל אוֹתוֹ, מִשּׁוֹם שְׁהִרָאָה לוֹ בְּנֵי קִיָּן חוֹתֵן מֹשֶׁה שְׁהִיּוּ עֲתִידִים לְהִיּוֹת בְּלִשְׁפַת הַגְּזִית, אָמַר, וְכִי אֶת הַרְשָׁעִים קָבַל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתִשׁוּבָה, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה אֶת הַצְּדִיקִים, מִיָּד וַיֵּצֵא קִיָּן מִלְּפָנֵי יְהוָה, בְּזָה יֵצֵא מִן

אֶת פִּיהָ, דָּא הוּא אֲרַעָא דְלֵיט לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תִשַׁע לְוֹטִין, לֵיט לְקִיָּן חַד לְאַשְׁלָמָא לְעִשְׂרָה, וּבְגִין דָּא אָמַר (שם יא) אֲרוּר אֶתָּה מִן הָאָדָמָה וְכוּ', כִּי תַעֲבֹד אֶת הָאָדָמָה וְכוּ' דִּתְהִיא תִשׁוּשׁ חִילָהָא לְגַבְרָה, וְלֹא יִפְקוּן מִינָךְ מְלָכִין וְשְׁלִיטִין.

נֶעַ וְנָד תִּהְיֶה בְּאֶרֶץ, דְּאַנְא אִמְרִית לְאָדָם וְיִרְדּוּ בְדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה (שם א טו), דְּאֲנוּן בְּנֵי נִשְׂא דְתַלְיִין בְּמַזְלוֹת, דְּדַמְיִין לְחִיוּן וּבְעִירָן וְעוֹפוֹת, כְּלֵהוּ אֲזָלוּ לְגַבְרָה לְקַטְלָא לָךְ, וְאַנְתָּ תִזְיֵל נֶעַ וְנָד מִקְדָּמָא, נ"ע וְנ"ד עו"ן ד"ן, וְעוֹד נֶעַ וְנָד בְּגִין דְּאַנְתָּ עו"ן דְּנִד"ה, וּבְנִידָה אֲתַעֲבִידַת דְּאִיְהִי זִוְהֵמָא דְהַטִּיל נַחֲשׁ לְחֹהָה, בְּגִין דָּא נֶעַ וְנָד תִּהְיֶה, וְעוֹד נֶעַ בְּגִין דְּאַנְתָּ מִסְטָרָא דְסַמָּא"ל, נָד בְּגִין דְּאַנְתָּ מִסְטָרָא דְנַחֲשׁ, נֶעַ בְּעַלְמָא דִין, נָד בְּעַלְמָא דְאַתִּי, דְּאִינוּן שְׂכִינְתָּא עֲלָאָה וּשְׂכִינְתָּא תַתָּאָה, דְּנִטְלִין תְּרוּיְהוּ נִיקְמָא מִינָךְ.

וּבְגִין דָּא פִּד שְׁמַע דְּבַאֲתֵר עֲלָאָה דָּא הוּא תְּלִיא הֶבֶל, מִיָּד וַיֹּאמֶר קִיָּן אֶל יְהוָה גְּדוֹל עוֹנֵי מְנַשׂוּא (בְּרֵאשִׁית ד יג), הֶכָא תָב בְּתִיבְתָא וְאַתְחַרְט, בְּגִין דָּא וַיֵּשֶׁם יְהוָה לְקִיָּן אֹת (שם טו), הֶכָא רָמַז אֹת בְּרִית מִלָּה דְקָבִיל יִתְרוֹ, דְּאַתְמַר בֵּיה (שׁוֹפְטִים א טז) וּבְנֵי קִיָּן חוֹתֵן מֹשֶׁה שְׁנַפְרַד מְקִיָּן, (צ"ל) (שם ד יא) וְחָבַר הַקִּנִּי נִפְרַד מְקִיָּן, (וְחָבַר הַקִּנִּי נִפְרַד מְקִיָּן), וּבִיתְרוֹ הַתְּפַקֵּן קִיָּן מִחֻטָּבִיה, וְעוֹד בְּהֵהוּא זְמַנָּא קָבִיל לֵיה, בְּגִין דְּאַחְזִי לֵיה בְּנוֹי דְקִיָּן חוֹתֵן מֹשֶׁה דְהוּוּ עֲתִידִין לְמַהוּי בְּלִשְׁפַת הַגְּזִית, אָמַר וְכִי לְחִיִּבָּא קָבִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּתִשׁוּבָה, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה לְצַדִּיקֵיִיא, מִיָּד וַיֵּצֵא קִיָּן מִלְּפָנֵי יְהוָה (בְּרֵאשִׁית ד טז), בְּהֵאִי נִפְק מִן דִּינָא, וְקָבִיל עֲלֵיהָ כָּל מַה דְּאַתְגְּזֵר בֵּיה,

הדין וקבל עליו כל מה שנגזר בו, שפתיב וישב בארץ נוד. מה שאמר לו נד, שם עליו ו' ונעשה נוד, וזהו שנאמר בו וישם יהו"ה לקנן אות לבלתי הכות אותו, שאם היה נד, נאמר בו והיה כל מוצאי יהרגני, ומשום ששב בתשובה וקבל עליו אות ברית, שם עליו האות ו' להצילו, ולא עוד, אלא ששם אותו קדמת עדן, שבגללו זכה לגן עדן.

וידע קין את אשתו ופתה ותלד את חנוף. כל אלו התולדות מונעים אותו להתרצות בהם, והם חנוף ועירד ומחויאל ומתושאל ולמך, ולמך נטל שתי נשים, עדה וצלה, עדה - חנוף לטוב, חנוף לנער על פי דרכו, צלה - חנוף של רע, וזה מלאך המות שמחנף את האדם בחנוכים רעים, עירד לאחר מפן הכניס ועדה באדם באיכריו, ואחר שמפיל את האדם לחטאים, מלשין עליו ומראה לא"ל כל מה שעשה, וזהו מחויאל - מראה א"ל, ואחר כך יורד ומתיש פחו והורג אותו, וזהו מתושאל, ששם מות שאל, ואין מות אלא עניות, ואחר מולך עליו, וזהו למך, שמתהפף עליו למלך, ושתי נשותיו, אחת עדה שמעיד על חטאי האדם, והשניה צלה, שהולך עליו כצל, כמו שנאמר פי צל ימינו עלי ארץ, וכתוב ימיו כצל עובר.

ותלד עדה את יבל, אחר שהורג אותו בעניות ושולטים עליו עדה וצלה, יבל, כמו שמים וארץ שנאמר בהם כי שמים פעשן נמלחו והארץ כפגד תבלה, ויבל הוא אבי יושב אהל ומקנה, שפנס ממוז, ואחר כך נאמר בו לא יועיל הון, והרי נתבאר ששולטת עליו עניות שהוא מות, ואין

דכתיב וישב בארץ נוד, מה דאמר ליה נד, שוי עליה ו' ואתעביד נוד, ודא איהו דאתמר ביה וישם יהו"ה לקנן אות לבלתי הכות אותו, דאם הוה נד אתמר ביה (שם) והיה כל מוצאי יהרגני, ובגין דתב בתיובתא וקביל עליה אות ברית, שוי עליה אות ו' לשזבא ליה, ולא עוד אלא דשוי ליה קדמת עדן, דבגיניה זכה לגן עדן.

וידע (דף קיט ע"א) קין את אשתו ופתה ותלד את חנוף (בראשית ד יז), כל אלין תולדין מנעין ליה לאתרעא בהון, ואינון חנוף ועירד ומחויאל ומתושאל ולמך, ולמך נטיל תרי נשין עדה וצלה, עדה חנוף לטב, חנוף לנער על פי דרכו, צלה חנוכא דביש, ודא מלאך המות דמחנף לבר נש בחנוכין בישין, עירד לבתר אעיל ועדה כבר נש באברין דיליה, ולבתר דאפיל לבר נש בחוכין, אלשין עליה ואחזי לא"ל כל מה דעביד, ודא איהו מחויאל מחוי א"ל, ולבתר נחית ותשש חיליה וקטיל ליה, ודא איהו מתושאל דתמן מות שאל, ואין מות אלא עניות, ולבתר אמליך עליה ודא איהו למך אתהפף עליה למלך, ותרין נשין דיליה חד עדה דמעיד על חוכוי דבר נש, ותניינא צלה דאזיל עליה כצל, כמה דאת אמר (איוב ח ט) פי צל ימינו עלי ארץ, וכתיב (תהלים קמד ד) ימיו כצל עובר.

ותלד עדה את יבל (בראשית ד כ), בתר דקטיל ליה בעניותא, ושלטין עליה עדה וצלה, יבל, כגוונא דשמיא וארעא דאתמר בהון (ישעיה נא ו) פי שמים פעשן נמלחו והארץ כפגד תבלה, ויבל איהו אבי יושב אהל ומקנה, דכניש ממונא, ולבתר אתמר ביה (משלי יא ד) לא יועיל הון, והא אתמר דשליט עליה עניותא

עניות לפני הקדוש ברוך הוא
 בעניות של התורה, ואין מות כמו
 אותם שעוברים על דברי התורה,
 שנקראו מתים, ומשום זה אמר
 הכתוב שובו וחי, ואחי יבל היה
 אבי כל תפוש פנור ועגב,
 שמנגנים בו בכל מיני נגונים,
 והאדם ששמח בהם ומתעסק
 בהבלי העולם, עליו אמר קהלת
 שמח בחור בילדותך וכו', ואחר
 כך מה אמר לו? ודע כי על כל
 אלה יביאך האלהים במשפט,
 שעליהם אמרו בעלי המשנה,
 זמר בבית - חרב בבית, אלא
 ושמחתם לפני יהוה אלהיכם,
 כמו (שודר) שנאמר (וב) והיה כנגן
 המנגן ותהי עליו יד יהוה.

וצ"ה גם היא ילדה את תובל קין
 לטש כל חרש נחשת וברזל זה
 יצר הרע, שנאמר בו אם יצרך
 מתגבר עליך משכהו לבית
 המדרש וכו'. ואחות תובל קין
 נעמה, זו אם השדים, ולמך,
 בשעה ששולט על האדם ומחזיק
 בו כאבן וכברזל ולא עוסק
 בתורה, שולט עליו והורג אותו,
 ועושה בו פצע וחבורה, כמו
 שנאמר כי איש הרגתי לפצעי
 וילד לחברתי. באותו זמן עתיד
 לטל הקדוש ברוך הוא משניהם
 נקמה, זהו שכתוב כי שבעתים
 יוקם קין ולמך שבעים ושבעה,
 זהו שכתוב בלע המות לנצח.

וידע אדם עוד את אשתו ותלד
 בן ותקרא את שמו ש"ת, הסיוס
 של אלפא ביתא, ועליו אמר איוב
 מי שת בטחות חכמה, מה
 החכמה? זו שחסר ממנה י',
 שבה היה שית, שהוא ברא שית
 והוא ראשית, והיה נאמר בו מגיד
 מראשית אחרית, היה משמש
 שית במקום הכל, ומשום שחסר
 ממנו י' נקרא אחר, משום
 שכאשר חטא אדם פרחה ממנו

דאיהו מות, ולית עניותא קמי קודשא בריך
 הוא בעניותא דאורייתא, ולית מות פאינון
 דעברין על פתגמי אורייתא דאתקריאו מתים,
 ובגין דא אמר קרא (יחזקאל יא לב) שובו וחי,
 ואחי יבל היה אבי כל תופש פנור ועגב,
 המנגנים בכל מיני נגונים, ובר נש דחדי בהו
 ואשתדל בהבלי עלמא, עליה אמר
 קהלת (קהלת יא ט) שמח בחור בילדותך וכו',
 ולבתר מה אמר ליה (שם) ודע כי על כל אלה
 יביאך האלהים במשפט, דעליהו אמרו
 מארי מתניתין, זמרא בביתא חרבא בביתא,
 אלא ושמחתם לפני יהוה אלהיכם (ויקרא כג
 מ), כגוונא (דדוד) דאתמר (ביה) (מלכים ב ג טו) והיה
 כנגן המנגן ותהי עליו יד יהוה.

וצ"ה גם היא ילדה את תובל קין, לוטש כל
 חרש נחשת וברזל (בראשית ד כב), דא יצר
 הרע, דאתמר ביה אם יצרך מתגבר עלך
 משכהו לבית המדרש וכו', ואחות תובל קין
 נעמ"ה דא אימן של שדים, ולמך בשעתא
 דשליט על בר נש ואיהי ביה תקיף כאבנא
 וכפרזלא, ולא עסיק באורייתא, שליט עליה
 וקטיל ליה, ועביד ביה פצע וחבורה, כמה
 דאת אמר (שם כג) כי איש הרגתי לפצעי וילד
 לחבורתי, בהווא זמנא עתיד לנטלא קודשא
 בריך הוא נוקמא מתרוייהו, הדא הוא
 דכתיב (שם) כי שבעתים יוקם קין ולמך
 שבעים ושבעה, הדא הוא דכתיב (ישעיה כה
 ח) בלע המות לנצח.

וידע אדם עוד את אשתו ותלד בן ותקרא את
 שמו ש"ת, סיומא דאלפא ביתא, ועליה
 אמר איוב (איוב לח לו) מי שת בטחות חכמה,
 מאי חכמה דא דחסר מגיה י', דבה הוה שית,
 דאיהו ברא שית, ואיהו ראשית, והוה אתמר

י, וְעָשָׂה אֶת שֵׁת בְּלֵי י', שְׁהִיא חֲכָמָה, וּמְשֹׁם זֶה הָרָאשִׁית הִיְתָה מִן ח', שֶׁהֵם שְׁמוֹנֵה יָמִים שֶׁל בְּרִית מִלָּה, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר אֲז הַיּוֹחֵל לְקָרָא בְּשֵׁם יְהו"ה, וּמְשֹׁם עֲבָרוּ בְרִית מִלָּה, וְהַעֲבִירוּ מִמֶּנּוּ עָרְלָה וּפְרִיעָה לְמַעְלָה בְּד' וְלֹא בַח', שֶׁהָרָאשִׁית שֶׁל ח' הִיא בִּינָה, לְמַנְצַחַת עַל הַשְּׂמִינִית, וְעַלֶּיהָ נֵאָמַר אֲז הַיּוֹחֵל וְעוֹד, אֲז הַיּוֹחֵל לְשׁוֹן תְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר אֲז תִּקְרָא וַיְהו"ה יַעֲנֵה, זֹהִי שְׂמִירָה טוֹבָה, שְׂאָף עַל גֵּב שְׁהֵבֵל הָרְגוּ קִיץ, שְׂמִמְנוּ הִיָּה יוֹצֵא מִי שִׁינְקוּם בְּשִׁבְלֹו, זֶהוּ שִׁכְתוּב אֲז יִשִּׁיר מִשָּׁה, רוּעָה יִנְקוּם לְרוּעָה, וְאַחַר כֵּף אֲז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שְׂפָה בְרוּרָה לְקָרָא כָּלֶם בְּשֵׁם יְהו"ה, אֲבָל כְּשַׁעְמֶלֶק, שֶׁהֵם בְּכוּרֵי מִצְרַיִם, עָרַב רַב הַמְעַרְבִים עִם יִשְׂרָאֵל, עַלֶּיהֶם נֵאָמַר תִּמְחָה אֶת זִכְרֵ עַמְלֶק, שְׁלֹא יִשְׂאָר מֵהֶם שְׂרִיד, שְׂאֵלוֹ הֵם עַרְבוּבָיָה מְכַל הָאֲמוֹת וְאַפְלוּ מִקִּיץ, וּמִיָּד כְּשִׁימְחוּ מִן הָעוֹלָם, אֲז הַיּוֹחֵל לְקָרָא בְּשֵׁם ה'.

תקון שבעים

בְּרָאשִׁית, בְּרָא שֵׁית, וְזֶה מִטְטְרוּן, אוֹת בְּצָבָא שְׁלוּ, וּבְשִׁבְלֹו נֵאָמַר וַיִּשֵׁם יְהו"ה לְקִיץ אוֹת, לְהִגֵּן עָלָיו, וּמָה שְׁהִיָּה הוֹלֵף נַע וְנָד בְּגִלְגּוּל, נַעֲשֵׂה נוֹד, מִיָּד וַיֵּשֶׁב בְּאַרְץ נוֹד קְדָמַת עֵדֶן, וְזֶה אוֹת בְּרִית מִלָּה שְׁקָנָא עָלָיו בְּאַחֲיוּ מְשֹׁם שְׁנוּלֵד מֵהוּל, וּבְאַיָּה מְקוּם זָכָה לוֹ? בְּקִינֵי, מְשֹׁם שְׁחֹזַר שֵׁם בְּתִשׁוּבָה, וַיִּצְאוּ מִמֶּנּוּ בְּנָיו שְׁנִכְנְסוּ לְגֵן עֵדֶן, וּמְשֹׁם זֶה וַיֵּשֶׁב בְּאַרְץ נוֹד קְדָמַת עֵדֶן.

תָּמַן בְּתִיּוּבָתָא, וְנִפְקוּ בְּנוֵי מִינֵיהּ דְּעָאלוּ לְגֵן עֵדֶן, וּבְגִיץ דָּא וַיֵּשֶׁב בְּאַרְץ נוֹד קְדָמַת עֵדֶן.

בִּיה (ישעיה מו י) מַגִּיד מִרְאשִׁית אַחֲרִית, הָיָה מְשִׁמֵּשׁ שֵׁת בְּאַתְרֵ דְהֵבֵל, וּבְגִיץ דְחֲסֵר מִנֵּיהּ י' אֶתְקָרִי אַחַר, בְּגִיץ דְכַד חָב אָדָם פָּרַח מִנֵּיהּ י', וְעַבְד שֵׁת בְּלֹא י' דְאִיְהִי חֲכָמָה, וּבְגִיץ דָּא שִׁירוּתָא הָיָה מִן ח', דְאִינּוֹן ח' יוֹמִין דְּבְרִית מִלָּה, כְּמָה דְאֵתָּא אָמַר (בראשית ד כו) אֲז הַיּוֹחֵל לְקָרָא בְּשֵׁם יְהו"ה, וּמִתְמָן עֲבָרוּ בְרִית מִלָּה, וְאַעֲבָרוּ מִנֵּיהּ עָרְלָה וּפְרִיעָה לְמַעְלָה בְּד' וְלֹא בַח', דְּשִׁירוּתָא דַח' אִיְהִי בִינָה, לְמַנְצַחַת עַל הַשְּׂמִינִית (תהלים יב א), וְעַלֶּיהָ אֶתְמַר אֲז הַיּוֹחֵל, וְעוֹד אֲז הַיּוֹחֵל לִישְׁנָא דְצָלוּתָא, כְּמָה דְאֵתָּא אָמַר (ישעיה נח ט) אֲז תִּקְרָא וַיְהו"ה יַעֲנֵה, דָּא הוּא נְטוּרָא טָבָא, דְאָף עַל גֵּב דְהֵבֵל קָטִיל לִיָּה קִיץ, דְּמִנֵּיהּ הָיָה נְפִיק מְאֵן דְּנוֹקִים לִיָּה, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב (שמות טו א) אֲז יִשִּׁיר מִשָּׁה, רוּעָה נוֹקִים לְרוּעָה, וְלִבְתַּר אֲז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שְׂפָה בְרוּרָה לְקָרָא כָּלֶם בְּשֵׁם יְהו"ה (צפניה ג ט), אֲבָל כַּד עַמְלֶק דְאִינּוֹן (דף קיט ע"ב) בְּכוּרֵי מִצְרַיִם עָרַב רַב מְעוֹרְבִין בִּישְׂרָאֵל, עַלֶּיהֶוּ אֶתְמַר (דברים כה יט) תִּמְחָה אֶת זִכְרֵ עַמְלֶק, דְּלֹא אֶשְׁתָּאֵר מִנְהוֹן שְׂרִיד, דְּאֵלִין אִינּוֹן עַרְבוּבָיָה מְכַל אוּמִין וְאַפְלוּ מִקִּיץ, וּמִיָּד דִּיתְמַחוּן מִעֲלָמָא אֲז הַיּוֹחֵל לְקָרָא בְּשֵׁם יְהו"ה (בראשית ד כו).

תקונא שבעים

בְּרָאשִׁית בְּרָא שֵׁית, וְדָא מִטְטְרוּן, אוֹת בְּצָבָא דִּילֵיהּ, וּבְגִינֵיהּ אֶתְמַר (שם טו) וַיִּשֵׁם יְהו"ה לְקִיץ אוֹת לְאֶגְנָא עַלֶּיהּ, וּמָה דְהָיָה אֲזִיל נַע וְנָד בְּגִלְגּוּלָא, אֶתְעַבִּיד נוֹד, מִיָּד וַיֵּשֶׁב בְּאַרְץ נוֹד קְדָמַת עֵדֶן, וְדָא אוֹת דְּבְרִית מִלָּה דְקִינֵיהּ עַלֶּיהּ בְּאַחֲוָה בְּגִיץ דְּנוּלֵד מֵהוּל, וּבְאֵן אֶתְרֵ זָכִי לִיָּה, בְּקִינֵי, בְּגִיץ דְחֹזַר מִינֵיהּ דְּעָאלוּ לְגֵן עֵדֶן, וּבְגִיץ דָּא וַיֵּשֶׁב בְּאַרְץ נוֹד קְדָמַת עֵדֶן.

אחר כך עשה תולדות מצד הרע, והתפשטו בגלגולים בעולם, ועליהם נאמר וידע קין את אשתו ובהר ותלד את חנוך, חנוך מצד קין, וזה יצר הרע, החנוך לרע, ויש חנוך מצד של אנוש, שהוא יצר הטוב, החנוך לטוב, ונאמר בו ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו פי לקח אותו אלהים, וזה חנוך שהתהפך בשרו ללפיד אש. ושרשה הם, אדם שת אנוש. אנוש, שמשם התיחסו כל הדורות, זהו שכתוב אז הוחל לקרא בשם יהוה, משם התפשטו כל גלגולי הצדיקים. חנוך שיצא מאנוש הוא מטטרו"ן שנהפך בשרו ללפיד אש, והוא נוריא"ל, ועל שניהם נאמר והחיות רצוא ושוב, רצוא זה נוריא"ל, ושוב זה מטטרו"ן, כך עולים בחדש בון כמרא"ה הפזק, אלא הוא כמראה הקשת אשר יהיה בענן, שנאמר בו והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן, ובשבילו נאמר ולא יהיה מבול לשחת כל בשר, משום שהתהפך בשרו ללפיד אש, וכל המלאכים הממנים על נשמות הגלגולים, משם היו.

ועוד כמראה הקשת, עליו נאמר למשה וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר, כמראה אשר הראה יהוה את משה בן עשה את המנורה, וזה מטטרו"ן, מ' מנורה שלו, נוריא"ל הנור"ר שלו, והוא ט"ט, והיו לטטפ"ת בין עיניך, והכל התפשט מאנוש, ומשום זה אז הוחל לקרא בשם יהוה.

בראשית, ברא שית, והם ששה היכלות, האם העליונה השביעית, ובאלו הששה וידע

לבתר עביד תולדין מסטרא דרע, ואתפשטו בגלגולין בעלמא, ועלייהו אתמר (שם) וידע קין את אשתו ותלד את חנוך, חנוך מסטרא דקין, ודא יצר הרע חנוכא לביש, ואית חנוך מסטרא דאנוש, דאיהו יצר הטוב חנוכא לטב, ואתמר ביה (שם) ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו פי לקח אותו אלהים, ודא חנוך דאתהפך בשריה ללפיד אש.

ותרתא אינון אדם שת אנוש, אנוש דמתמן אתיחסו כל דרין, הדא הוא דכתיב (שם ד כו) אז הוחל לקרוא בשם יהוה, מתמן נתפשטו כל גלגולין דצדיקייא, חנוך דנפק מאנוש איהו מטטרו"ן דנהפך בשרו ללפיד אש, ואיהו נוריא"ל, ועל תרווייהו אתמר (יחזקאל א יד) והחיות רצוא ושוב, רצוא דא נוריא"ל, ושוב דא מטטרו"ן, הכי סלקין בחושבון, כמרא"ה הפזק, אלא איהו כמראה הקשת אשר יהיה בענן (שם כח), דאתמר ביה (בראשית ט יד) והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן, ובגיניה אתמר (שם טו) ולא יהיה מבול לשחת כל בשר, בגין דאתהפך בשרו ללפיד אש, וכל מלאכין דממנן על נשמתין דגלגולין מתמן הוו.

ועוד כמראה הקשת, עליה אתמר למשה (שמות כה מ) וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר, כמראה אשר הראה יהוה את משה בן עשה את המנורה (במדבר ח ד), ודא מטטרו"ן, מ' דיליה מנורה, נוריא"ל נור"ר דיליה, והוא ט"ט, והיו לטטפ"ת בין עיניך, וכלא אתפשט מאנוש, ובגין דא אז הוחל לקרוא בשם יהוה.

בראשית ברא שית, ואינון שית היכלין, אימא עלאה שביעאה, ובאלין

אָדָם עוֹד אֶת אֲשֶׁתוֹ וּתְלֵד בֵּן וּתְקַרָא אֶת שְׁמוֹ שֶׁת וְכוּ', שֶׁת סִיּוּמָא סִיּוּם הָאוֹתִיּוֹת, תַּחַת הַבֶּל, זֶהוּ שְׁכָתוּב כּל שְׁתָּה תַּחַת רַגְלָיו. הַסְּתַלְקָה י' מִן שֵׁת וַיִּרְדֶּה בּוֹ ה' מִן הַבֶּל, וַנְּעַשֶׂה שְׁתָּה, כּל שְׁתָּה תַּחַת רַגְלָיו.

וְעוֹד שֶׁת, עַל שֵׁם כִּי מִן הַמִּים מְשִׁיתָהוּ, וְעוֹד שֶׁת, עֲלָיו אָמַר אֵיבֹב מִי שֶׁת בְּטַחֲוֹת חֲקָמָה, וְזוֹ י' שְׁבָה הִיָּה שֵׁת, אוֹ מִי נָתַן לְשִׁכּוּי בִּינָה, זוֹ ה' מִן הַבֶּל, וְשֶׁת הוּא הַגְּלוּל הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַבֶּל, לְאוֹתוֹ שְׁנָאֵמַר בּוֹ בְּשֵׁם זֶה הַבֶּל, בְּשֵׁם זֶה מֹשֶׁה, וְהָרִי בְּאָרְנוֹ אוֹתוֹ שְׁנָאֵמַר בּוֹ אֲזִי לְשִׁיר מֹשֶׁה, וּמִשׁוּם זֶה אֲזִי הוּחַל לְקָרָא בְּשֵׁם יְהו"ה. הוּחַל, שֵׁם הַהֲתַחֲלָה שֶׁל הַגְּלוּל הָרֵאשׁוֹן.

וְהַתְּפַשְׁטוּתָא שֶׁל הָאוֹת י' לְמַעַלָּה מִשֶׁת (מִשִּׁית), הַתְּפַשְׁטָה עַד הַסְּפִירָה הַשְּׁשִׁית, דְּרַגְתּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וְזוֹ אֲבָן הַשְּׁתִּיָּה שְׁמִשֵּׁם הַשְּׁפַת הָעוֹלָם, שְׁנָאֵמַר בָּהּ מִשֵּׁם רֹעֵה אֲבָן יִשְׂרָאֵל, וְאַחֲרָיו אֲזִי, וְזֶהוּ מֹשֶׁה שְׁמוֹזְכִירִים אַחַר יַעֲקֹב, וּמִשׁוּם זֶה הוּחַל לְקָרָא בְּשֵׁם יְהו"ה. מִשֵּׁם וְאֵילָף, אֲזִי תְקַרָא וְיְהו"ה יַעֲנֶה, וּמִשׁוּם זֶה שְׁתָּה, אַחַר שֶׁת ה', וְהֵם י"ה, י' מִן שֵׁת ה' מִן הַבֶּל, וְהֵם אָב וְאֵם, שֵׁת ו' הַבֵּן בְּאֲמַצְעוֹ, וְשִׁלַּשׁ אוֹתִיּוֹת נִכְלְלוּ בִיעֲקֹב. כְּשֶׁבֵּא מֹשֶׁה אַחַר יַעֲקֹב, הַשְּׁתַלְמָה בּוֹ ה' אַחֲרוּנָה וְשׁוּרָה עֲלָיו יְה"ו, וְנִשְׁתַּלֵּם בּוֹ יְהו"ה, וּמִשׁוּם זֶה וּשְׁמִי יְהו"ה לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם, אֲבָל לְמֹשֶׁה וְאָמְרוּ לִי מ"ה שְׁמ"ו מ"ה אָמַר אֲלֵיהֶם, מִשׁוּם שֶׁהַשְּׁתַלֵּם יְהו"ה בְּמֹשֶׁה, אָמַר אֲזִי הוּחַל לְקָרָא בְּשֵׁם יְהו"ה, שְׁבָרָא שׁוֹנָה, וּשְׁמִי יְהו"ה לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם, וְאַחַר שֶׁהַשְּׁתַלֵּם

שֵׁת וַיִּדַע אָדָם עוֹד אֶת אֲשֶׁתוֹ וּתְלֵד בֵּן וּתְקַרָא אֶת שְׁמוֹ שֶׁת וְכוּ' (בְּרֵאשִׁית ד' כה), שֶׁת סִיּוּמָא דְאַתּוּוֹן, תַּחַת הַבֶּל, הֵדָא הוּא דְכָתִיב (תְּהִלִּים ח' ט) כּל שְׁתָּה תַּחַת רַגְלָיו, אִסְתַּלַּק י' מִן שֵׁת וַנְּחִיתָת בֵּיהּ ה' מִן הַבֶּל וְאַתְּעֲבִיד שְׁתָּה, כּל שְׁתָּה תַּחַת רַגְלָיו.

וְעוֹד שֶׁת עַל שֵׁם (שְׁמוֹת ב' ו') כִּי מִן הַמִּים מְשִׁיתָהוּ, וְעוֹד שֶׁת עֲלָיָה אָמַר אֵיבֹב (אֵיבֹב לז לו) מִי שֶׁת בְּטַחֲוֹת חֲקָמָה, וְדָא י' דְבָהּ הָוָה שֵׁת, אוֹ מִי נָתַן לְשִׁכּוּי בִּינָה (ש"ס) דָּא ה' מִן הַבֶּל, וְשֶׁת אִיהוּ גְלוּלָא קְדָמָא דְהַבֶּל, לְהָוָה דְאַתְּמַר בֵּיהּ בְּשֵׁם זֶה הַבֶּל, בְּשֵׁם זֶה מֹשֶׁה, וְהָא אוּקְיָמָנָא הָהוּא דְאַתְּמַר בֵּיהּ (שְׁמוֹת טו א) אֲזִי לְשִׁיר מֹשֶׁה, וּבְגִין דָּא אֲזִי הוּחַל לְקָרוא בְּשֵׁם יְהו"ה (בְּרֵאשִׁית ד' כו), הוּחַל תַּמָּן הַתְּחִלָּה דְגְלוּלָא קְדָמָא.

וְאַתְּפַשְׁטוּתָא דָּאת י' לְעֵילָא מִשֶׁת (ג"א מִשִּׁית), אַתְּפַשְׁטָת עַד סְפִירָה שְׁתִּיתָא דְרַגְיָה דִיעֲקֹב, וְדָא אֲבָן הַשְּׁתִּיָּה דְמַתְמָן הוֹשְׁתַת עֲלָמָא, דְאַתְּמַר בָּהּ (ש"ס מט כד) מִשֵּׁם רֹעֵה אֲבָן יִשְׂרָאֵל, וְאַבְתְּרִיָּה אֲזִי, וְדָא מֹשֶׁה דְמַדְפְּרִין לֵיהּ בְּתַר יַעֲקֹב, וּבְגִין דָּא אֲזִי הוּחַל לְקָרוא בְּשֵׁם יְהו"ה, מַתְמָן וְאֵילָף אֲזִי תְקַרָא וְיְהו"ה יַעֲנֶה (יִשְׁעִיָּה נה ט), וּבְגִין דָּא שְׁתָּה, בְּתַר שֶׁת ה', וְאֵינוֹן י"ה, י' מִן שֵׁת ה' מִן הַבֶּל, וְאֵינוֹן אָבָא וְאֵימָא, שֵׁת ו' בְּרָא בְּאֲמַצְעִיתָא, וּתְלַתָּא אַתּוּוֹן אַתְּפְּלִילוּ בִיעֲקֹב, כִּד אַתָּא מֹשֶׁה בְּתַר יַעֲקֹב אִשְׁתַּלֵּם בֵּיהּ ה' בְּתַרְאָה, וְשְׂרִיא (דף קכ ע"א) עֲלָיָה יְה"ו, וְאַשְׁתַּלֵּם בֵּיהּ יְהו"ה, וּבְגִין דָּא וּשְׁמִי יְהו"ה לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם (שְׁמוֹת ו' ג), אֲבָל לְמֹשֶׁה וְאָמְרוּ לִי מ"ה שְׁמ"ו מ"ה אוֹמַר אֲלֵיהֶם (ש"ס ג יג), בְּגִין דְאַשְׁתַּלֵּם יְהו"ה בְּמֹשֶׁה, אָמַר אֲזִי הוּחַל לְקָרוא בְּשֵׁם יְהו"ה, דְבְּקָדְמִיתָא

בְּמִשְׁהַ יְהו"ה, שָׁרָה עָלָיו יו"ד
ה"א וא"ו ה"א וּנְקָרָא מ"ה.
בְּאוֹתוֹ זְמַן, מֵה שֶׁהִסְתַּלַּק
בְּרֵאשׁוֹנָה הַחֲזִירוּ לְמִקְוֵמו, וְהַכֵּל
הַתַּפְקָן.

וְלֹא עוֹד, אֲלֵא פְעָמִים נֹאמֵר
בְּפִסּוּק הַזֶּה מֵה, זֶהוּ שְׁכַתוֹב
וְאָמְרוּ לִי מֵה שְׁמוֹ מֵה אָמַר
אֲלֵיהֶם, שֶׁהַכֵּל חֲזַר לְמִקְוֵמו, מֵה
שֶׁלְמַעֲלָה וּמֵה שֶׁלְמַטָּה, שֶׁהֵם מֵה
שְׁמוֹ וּמֵה שֵׁם בְּנוֹ, וְחֲזַר הַכֵּל עַל
תְּקוּנָו, וְעַלֵּת הַעֲלוֹת יָרַד עַל הַכֵּל.

בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁחֲזָרָה אָמוּנָה (מְמוּנָה)
לְמִקְוֵמָה, אָמַר מִלְּשָׁה שְׁמַע
יִשְׂרָאֵל יְהו"ה אֱלֹהֵינוּ יְהו"ה
אֶחָד, שֶׁהָרִי הַכֵּל בְּיַחְדוֹ אֶחָד, אֵין
שֵׁם קְצוּץ וּפְרוּד, וְאִם חֶטָּא אָבִיו
וְאִנִּי וְעִשְׂתִּי הַפְּרָדָה, הָרִי קְבֻלָּתִי
עֲנֵשׁ, וְהַחֲזַרְתִּי הַכֵּל לְמִקְוֵמו
בְּיַחְדוֹ שְׁלֵם בְּלִי קְצוּץ וּפְרוּד.

וְעוֹד בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהֵינוּ, בְּרֵא
שִׁית, שֶׁשָׁה הֵיכְלוֹת, הָאִם
הַעֲלִינָה הַהֵיכָל הַשְּׁבִיעִי. בֵּא
וּרְאָה, שֶׁבְעָה הֵיכְלוֹת הֵם שְׁבַנְיָנִים
בְּשַׁבְעָה שְׁמוֹת אֲבִגִית"ץ וְכו'.

הַהֵיכָל הַרְאֵשׁוֹן מְרַקֵּם בְּכֵל מֵה
שֵׁשׁ בַּיּוֹם הַרְאֵשׁוֹן שֶׁל בְּרֵאשִׁית,
א' מִן אֲבִגִית"ץ הוּא פֶתֶר אָמוֹן
מִפְּלֵא וּמְכֻסָּה, הָאוֹת ב' הִיא שְׁנֵי
אֲלָפִים (י"ם) שֶׁהִיָּתָה תוֹרָה טְמוּנָה
בְּחִיקוֹ, שֶׁעֲשׂוּעִים יוֹם יוֹם, ג'
גּוּמְלַת וּמְגַדְלַת, וְהִיא הָאִם
הַעֲלִינָה, גּוּמְלַת חֶסֶד עִם
הַסְפִּירָה הַרְבִּיעִית שֶׁהִיא ד',
יִת"ץ י' חֲכָמָה, ה' תְּפַאֲרַת, צ'
צְדִיק, וּמִי הוּא חֲכָמָה י' כָּאֵן? זוֹ
חֲכָמַת שְׁלֵמָה.

א' אָמוֹן מִפְּלֵא, רְקִים וְצִיר צִיר
בְּהֵיכָל שֶׁל אָדָם הַרְאֵשׁוֹן שֶׁל כֵּל
הַקְּדוּמִים, שֵׁשׁ אָדָם וְיֵשׁ אָדָם,
יֵשׁ אָדָם שְׁאֵין סְפִירָה שְׁלֵא
נְקָרַאת אָדָם, אֲבָל אָדָם הַרְאֵשׁוֹן,

וְשְׁמֵי יְהו"ה לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם, וּבִתֵּר דְּאִשְׁתְּלִים
בְּמִשְׁהַ יְהו"ה שְׁרִיא עָלֶיהָ יו"ד ה"א וא"ו
ה"א, וְאִתְקַרֵּי מ"ה, בְּהֵוֹא זְמַנָּא מֵה דְּאִסְתַּלַּק
בְּקַדְמִיתָא אֶהְדַּר לִיָּה לְאַתְרֵיהָ, וְאַתְתַּפְקָן כְּלֵא.
וְלֹא עוֹד אֲלֵא תְרִין זְמַנִּין אֶתְמַר בְּהֵאִי קְרֵא
מֵה, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב וְאָמְרוּ לִי מֵה שְׁמוֹ
מֵה אוֹמַר אֲלֵיהֶם, דְּכֻלָּא חֲזַר לְאַתְרֵיהָ, מֵה
דְּלַעֲיָלָא מֵה דְלַתְתָּא, דְּאִינוּן מֵה שְׁמוֹ וּמֵה
שֵׁם בְּנוֹ (מְשַׁלֵּי ל' ד'), וְחֲזַר כְּלֵא עַל תְּקוּנֵיהָ, וְעַלֵּת
הַעֲלוֹת נְחִית עַל כְּלֵא, בְּהֵוֹא זְמַנָּא דְהִדַּר
אָמוּנָה (ס"א מְמוּנָה) לְאַתְרָהּ, אָמַר מִלְּשָׁה (דְבָרִים ו'
ד') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהו"ה אֱלֹהֵינוּ יְהו"ה אֶחָד,
דְּהֵא כְּלֵא בְּיַחְדוֹא חֲדָא לִית תְּמָן קְצוּץ וּפְרוּד,
וְאִי חָאב אָבוּי וְאִנָּא וְעַבְיָדָא הַפְּרָשָׁה הָא
קְבִילָנָא עוֹנָשָׁא, וְחֲזַרְנָא כְּלֵא לְאַתְרֵיהָ בְּיַחְדוֹא
שְׁלֵם כְּלֵא קְצוּץ וּפְרוּד.

וְעוֹד בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהֵינוּ, בְּרֵא שִׁית, שִׁית
הֵיכְלִין, אֵימָא עֲלָאָה הֵיכְלָא שְׁבִיעָאָה, תָּא
חֲזִי שְׁבַע הֵיכְלִין אֵינוּן דְּבַנְיָנָא דְלֵהוֹן בְּשַׁבַּע
שְׁמָהֶן אֲבִגִית"ץ וְכו'.

הֵיכְלָא קְדָמָאָה מְרַקְמָא בְּכֵל מֵה דְאִית בְּיוֹמָא
קְדָמָאָה דְּבְרֵאשִׁית, א' מִן אֲבִגִית"ץ
אִיהוּ פֶתֶר אָמוֹן מוּפְלָא וּמְכֻסָּה, אֶת ב אִיהוּ
שְׁנֵי אֲלָפִים (י"ם) דְּהוּה אורִייתָא טְמִירָא
בְּחִיקוֹ, שֶׁעֲשׂוּעִים יוֹם יוֹם, ג'
גּוּמְלַת וּמְגַדְלַת, וְאִיהִי אֵימָא עֲלָאָה גּוּמְלַת חֶסֶד עִם סְפִירָה
רְבִיעָאָה דְאִיהִי ד', יִת"ץ י' חֲכָמָה, ת' תְּפַאֲרַת,
צ' צְדִיק, וּמֵאֵן אִיהוּ חֲכָמָה י' הָכָא, דְּאִ חֲכָמַת
שְׁלֵמָה.

א' אָמוֹן מוּפְלָא, רְקִים וְצִיר צִיר בְּהֵיכְלָא
דְּאָדָם קְדָמָאָה דְּכֵל קְדוּמִים, דְּאִית אָדָם
וְאִית אָדָם, אִית אָדָם דְּלִית סְפִירָה דְלֵא
אֶתְקַרִּיאת אָדָם, אֲבָל אָדָם קְדָמָאָה עֲלָאָה דְכֻלָּהוּ, פֶּתֶר עֲלִיוֹן, סְתִים

וּטְמִיר, סְתִים דְּכָל סְתִימִין, עֵלַת הָעֵלוֹת, קְדָמוֹן לְכָל קְדוּמִים, בְּגִין הָאֵי אָדָם קְדָמוֹן אֲתָמַר בְּעֵלַת הָעֵלוֹת, וְאֵהִיָּה אֶצְלוֹ אָמוֹן, וְלֵהֱוֵא קְדָמוֹן אָמַר (בראשית א כו) נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, אֲנִתָּ יְהִיב כָּל צִיּוּרִין וְכָל דִּיּוֹקְנִין וְכָל תְּקוּנִין סְתִימִין, וְכָל אֲבָרִין דְּכָל מִינִין, וְאֲנִתָּ (ג"א וּאָנָא) יְהִיב חֵילָא בִּיהַ דְּאֲשַׁתְּמוּדְעָנָא (דִּישְׁתְּמוּדַע) בִּיהַ, דָּאָם לָא יְהִיב לִיהַ שְׁכָל הָא לָא יְכִיל לְמַנְדַּע אָמוּנָה דִּילִי, וּבְדָא יְהֵא שְׁלִיט עַל כָּל חֵילֵי שְׁמַיָא וְאַרְעָא וַיִּמָּא, הָדָא הוּא דְכְתִיב (שם) וַיִּרְדּוּ בְדַגַּת הַיָּם וַגּוֹמֵר.

הָעֵלוֹן שֶׁל כָּלִם, כְּתָר עֵלוֹן, סְתִים וְגַנּוּז, נְסִתָר כָּל הַנְּסִתָרִים, עֵלַת הָעֵלוֹת, קְדָמוֹן לְכָל קְדוּמִים, בְּשִׁבִיל הָאָדָם הַקְּדָמוֹן הַזֶּה נֶאֱמַר בְּעֵלַת הָעֵלוֹת וְאֵהִיָּה אֶצְלוֹ אָמוֹן, וְלֵאוֹתוֹ קְדָמוֹן אָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, אֲתָהּ נִתְתָּ אֶת כָּל הַצִּיּוּרִים וְכָל הַדְּמִיּוֹת וְכָל הַתְּקוּנִים הַנְּסִתָרִים וְכָל אִיבָרֵי כָּל הַמִּינִים, וְאֲתָהּ (וּאָנָא) נִתְתָּ כּוּ כֹחַ שְׂדֵעֵנוּ (שְׂדֵעַ) כּוּ, שְׂאָם לֹא נִתְתָּן לוֹ שְׁכָל, הָרִי אֵינּוּ יְכוּל לְדַעַת אֶת אָמוּנָתִי, וּבְזֵה יְהִיָּה שׁוֹלֵט עַל כָּל צְבָא הַשְּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְהַיָּם, זֵהוּ שְׁכַתּוּב וַיִּרְדּוּ בְדַגַּת הַיָּם וַגּוֹמֵר.

וּמָאֵי נִיהוּ הָאֵי אָדָם דְּאָמַר עֲלֵיהַ נַעֲשֶׂה אָדָם, דָּא חֲכָמָה עֲלָאָה דְּאִיהִי בְּדִיּוֹקְנָא דְכְתָר, וְעוּד נַעֲשֶׂה אָדָם דָּא עֲמוּדָא דְאֲמַצְעִיתָא, בְּצַלְמֵנוּ דָּא חֲכָמָה, כְּדְמוּתֵנוּ דָּא אִימָא עֲלָאָה, דְכָמָה דְאִיהוּ אָדָם דְּבְרִיאָה אָדָם דִּיצִירָה אָדָם דַּעֲשִׂיָּה, בְּדִיּוֹקְנָא דְכְתָר עֵלוֹן חֲכָמָה וּבִינָה, הֲכִי אִיהוּ בְּדִיּוֹקְנָא דְעֲמוּדָא דְאֲמַצְעִיתָא וְצַדִּיק וְשְׁכִינְתָא תְתָאָה, דְּבִסְפִירָן כָּלָא אִיהוּ אֲצִילוֹת. וְעוּד נַעֲשֶׂה אָדָם, עֵלַת הָעֵלוֹת לְמָאן אָמַר הָאֵי, אָלָא עֵלַת הָעֵלוֹת אָמַר לְיוֹד ה"א וְא"ו ה"א דְאִיהוּ לְגוּ מַעֲשֵׁר סְפִירָן, וּמָאֵי נִיהוּ עֲשֵׁר סְפִירָן אֵל"ף ה"א יו"ד ה"א, וְהֵהוּא דְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם אִיהוּ יו"ד ה"י וְא"ו ה"י, אָנִי רֵאשׁוֹן וְאָנִי אַחֲרוֹן וּמִבְּלַעֲדֵי אֵין אֱלֹהִים (ישעיה מד ו). תְּלַת יוֹדִין מְעִידִין עֲלֵיהַ דְּלִית לְעִילָא מְגִיָּה וְלִית לְתַתָּא מְגִיָּה וְלֹא בְּאֲמַצְעִיתָא, לִית אֱלוֹהַּ בְּכָל צַד בְּר מִינָהּ, בְּהָאֵי שְׁמָא אֲשַׁתְּמוּדַע הוּא בְּלָא חוּשְׁבָן.

זכור הוא האדם הזה שאמר עליו נעשה אדם? זו חכמה העליונה שיהיא בדמות הכתר. ועוד נעשה אדם - זה העמוד האמצעי, בצלמנו - זו חכמה, כדמותנו - זו האם העליונה, שכמו שאדם של בריאה, אדם של יצירה, אדם של עשייה, בדמות של כתר עליון חכמה ובינה, כף הוא בדמות העמוד האמצעי וצדיק ושכינה תחתונה, שבספירות הכל הוא אצילות.

ועוד נעשה אדם, למי אמר את זה עלת העלות? אלא עלת העלות אמר ליו"ד ה"א וְא"ו ה"א שהיא לפנים מעשר הספירות, ומה הוא עשר הספירות? אֵל"ף ה"א יו"ד ה"א, ואותו שאמר נעשה אדם הוא יו"ד ה"י וְא"ו ה"י, אָנִי רֵאשׁוֹן וְאָנִי אַחֲרוֹן וּמִבְּלַעֲדֵי אֵין אֱלֹהִים. שֶׁלשׁ יוֹדִים מְעִידוֹת עֲלֵי שְׂאִין לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ וְאֵין לְמַטָּה מִמֶּנּוּ וְאֵין בְּאֲמַצְעַי. אֵין אֱלוֹהַּ בְּכָל צַד פֶּרֶט לוֹ, בְּשֵׁם הַזֶּה הוּא נוֹדַע בְּלֵי חֲשׁוֹבָן.

וְצִיּוּרָא דְהָאֵי הֵיכַל, אֵינּוֹן עֲשֵׁר סְפִירָן דְמַתְּלַבְּשָׁן בְּעֲשָׂרָה דְבָרִים דְּאֲתַבְּרִיאֵוּ בְיוֹמָא קְדָמָאָה, וְאֵינּוֹן שְׁמַיִם וְאַרְצָן, אוֹר

וְצִיּוּר הַהֵיכַל הַזֶּה הֵן עֲשֵׁר סְפִירוֹת שְׁמַתְּלַבְּשוֹת בְּעֲשָׂרָה

דברים שנבכראו ביום הראשון, והם שמים וארץ, אור וחשך, תהו ובהו, רוח ומים, מדת יום ומדת לילה. שמים יש למעלה משמים, שהוא שמי השמים העליונים, ויש אור למעלה למעלה שנבכרא אור הגנוז לצדיקים לעולם הבא, שעין לא שולטת עליו, ויש חשך נסתר שנאמר בו ישות חשך סתרו, ויש תהו ובהו למעלה, שנאמר בהם קו תהו ואבני בהו. ויש רוח הקדש שנאמר בה רוחו הקדוש המרחפת על פני מי התורה, מדת יום ומדת לילה, מדת יום - השכינה העליונה, מה זה יום? העמוד האמצעי שממנו ימים ארפים, זהו שכתוב ארץ ימים בימינה, זהו שכתוב יומם יצוה יהו"ה חסדו, ימים קטנים מצד של זעיר אנפין צדיק, מדת לילה - האם התחזקה. עד פאן א' מן אב"ג.

מה זה ב' (בינה)? בה נודעים דו הפרצופים של האדם העליון, ג' שלש דמיות, כמו שאדם של בריאה ואדם של יצירה ואדם של עשיה, ג' יש לה ראש וגוף וזנב, הראש זה י', הגוף הפרצוף, הקוץ שלמטה זנב, ומשום זה אמרו בעלי המשנה, אדם הראשון עשה לו פרצוף ולבסוף זנב. על הזנב נאמר ויגדל הילד ויגמל, עד שיעשה פרצוף.

ועוד אבגית"ץ, א' מורה על א"ל מסתתר מעיני כל חי ונעלם מפל היצורים כלם, על אדירירון נאמר קומה אדיר ירון, ויש ממנה תחת דו שנבכרא אדיר"ר אדירים, ותחת משלתו אתני"ה, והוא יוצא מהפסוק הזה, אית"ן מושבך ושים בסלע קנ"ף, שם אית"ן והוא תנ"א. ק' קנף, קנה חכמה קנה בינה, יהו"ה קנני ראשית דרכו למעלה מהכל, קדם מפעליו מאז, מעולם נסכתי מראש מקדמי ארץ. מה זה

וחשך, תהו ובהו, רוח ומים, מדת יום ומדת לילה, שמים אית לעילא מן שמים דאיהו שמי השמים העליונים, ואית אור לעילא לעילא דאתקרי אור הגנוז לצדיקייא לעלמא דאתי, דעינא לא שליט עליה, ואית חשך סתים דאתמר ביה (תהלים יח יב) ישות חשך סתרו, ואית תהו ובהו לעילא, דאתמר בהון (ישעיה לד יא) קו תהו ואבני בהו. (דף קכ ע"ב) ואית רוחא דקודשא, דאתמר ביה רוחו הקדוש המרחפת על אנפי מיא דאורייתא, מדת יום ומדת לילה, מדת יום שכינתא עלאה, מאי יום עמודא דאמצעיתא, דמניה יומין ארוכין, הדא הוא דכתיב (משלי ג ב) ארץ ימים בימינה, הדא הוא דכתיב (תהלים מב ט) יומם יצוה יהו"ה חסדו, יומין זעירין מסטרא דזעיר אנפין צדיק, מדת לילה אימא תתאה, עד הכא א' מן אב"ג.

מאי ב' (בינה), בה אשתמודעין דו פרצופין דאדם עלאה, ג' תלת דיוקנין, פגיונא דאדם דבריאה ואדם דיצירה ואדם דעשיה, ג' אית לה רישא וגופא וזנבא, רישא דא י', גופא פרצופא, קוצא דלתתא זנב, ובגין דא אמרו מארי מתניתין, אדם הראשון עשה לו

פרצוף ולבסוף זנב, זנב עליה אתמר (בראשית כא ח) ויגדל הילד ויגמל, עד דיתעביד פרצוף.

ועוד אבגית"ץ, א' איהי מורה על א"ל מסתתר מעיני כל חי ונעלם מפל היצורים כלם, אדירירון עליה אתמר קומה אדיר ירון, ואית ממנא תחות ידיה דאתקרי אדיר"ר אדירים, ותחות ממשלתיה אתני"ה, ואיהו נפיק מהאי פסוק (במדבר כד כא) אית"ן מושבך ושים בסלע קנ"ף, תמן אית"ן ואיהו תנ"א, ק' קנף, קנה חכמה קנה בינה (משלי ד

ראשית דרכו למעלה מהכל, קדם מפעליו מאז, מעולם נסכתי מראש מקדמי ארץ. מה זה

מראש? אלא כף אַמְרָה תּוֹרָה שְׁהִיא רֵאשִׁית, אָנִי הַקְדַּמְתִּי לְהִיּוֹת רֵאשׁ לְעוֹלָם.

ב' ביהרירוין (ביהרירין), פי בַּיְהוּה יהוה צור עולמים, והוא ב' ברוך, וסימן ברוך ראשי אותיות - ר' ראש, ו' ומקור, ך' פל, ב' ברכות, שזהו ראש ומקור לכל הברכות, ומשום זה ב' היא חכמה, ומורה על הפתר שהוא ראש ומעין לכל הברכות, ומשום זה ב' שנים לחשבון.

ג' גיהרירין, והוא שלישי, וזו השכינה הספירה השלישית, (ומשום זה ב' היא חכמה, ומורה על הפתר שהוא ראש של מעין כל הברכות), ועליה נאמר כל גיא ינשא, והוא גימטריאות פּרפראות לחכמה.

ועוד, ברוך ב' מראה שנים, שכינה עליונה ותחתונה, ר' ראשית חכמה, ו' מראה שש ספירות, ך' מראה על פתר עליון, וזהו סוד כל הפורע פורע בברוך ממעלה למטה, לכרע בו לאותו (לדעת בו באות) שכל המענינות והמקורות של הברכות בידו, שהוא עלת העלות, וכל הזקף זקף בשם, צריך לזקף אותו ביו"ד ה"א וא"ו ה"א שהוא מבפנים של עשר הספירות, שהוא עליון וזקוף על הכל ואין אלו"ה למעלה ממנו, ומשום זה ב' מראה על הפריעה, שכל הפורע פורע בברוך, שנאמר בו וברוך א"ל עליון. ג' מראה על הזקיפה, שהוא גאה גאה על הכל, ואין מי שיתגאה עליו, ובמה הוא מתגאה על הכל? באות י' מן אבגית"ץ, וזה יגבי"ה. ועוד מצאנו בגון אחר יגבי"ה (יגביהיה), ואותיותיו גפי ה"ה (גבוה ה"ה), עליון של כל העליונים.

י' מן אבגית"ץ, ודא יגבי"ה, ועוד אשפחנא בגוונא אחרא יגבי"ה (ג"א יגביהיה), ואתון דיליה גפי ה"ה (ג"א גבוה ה"ה), עלאה דכל עלאי.

ה. יהו"ה קנני ראשית דרפו (שם ח כב) לעילא מפלא, קדם מפעליו מאז, מעולם נסכתי מראש מקדמי ארץ (שם), מאי מראש, אלא הכי אמרת אורייתא דאיהי ראשית, אנא אקדימת למהוי רישא לעלם.

ב' ביהרירוין (ג"א ביהרירין) פי בַּיְהוּה יהוה צור עולמים (ישעיה כו ד), ואיהו ב' ברוך, וסימן ברוך ראשי אתון, ר' ראש, ו' ומקור, ך' פל, ב' ברכות, דדא הוא ראש ומקור לכל הברכות, ובגין דא ב' איהי חכמה, ומורה על הפתר דאיהו רישא ומבועא דכל ברכאן, ובגין דא ב' תרין לחשבנא.

ג' גיהרירין, ואיהו תליתאה, ודא שכינתא ספירה תליתאה, (ובגין דא ב' איהי חכמה, ומורה על הפתר דאיהו רישא ומבועא דכל ברכאן), ועלה אתמר (ישעיה מ ד) כל גיא ינשא, ואיהו גמטריאות פּרפראות לחכמה.

ועוד ברוך ב' אחזי תרין, שכינתא עלאה ותתאה, ר' ראשית חכמה, ו' אחזי שית ספירן, ך' אחזי על פתר עלאה, ודא איהו רזא פל הפורע פורע בברוך מעילא לתתאה, למכרע ביה לההוא (למנדע ביה בההוא) דכל מבועין ומקורין דברכאן בידיה, דאיהו עלת העלות, וכל הזקף זקף בשם, צריך לזקפא ליה ביו"ד ה"א וא"ו ה"א דאיהו מלגאו דעשר ספירן, דאיהו עלאה וזקיף על פלא, ולית אלו"ה לעיל מגייה, ובגין דא ב' אחזי על הפריעה, דכל הפורע פורע בברוך, דאתמר ביה (בראשית יד ב) וברוך א"ל עליון, ג' אחזי על הזקיפה דאיהו גאה גאה על פלא, ולית מאן דיתגאה עליה, ובמאי אתגאה על פלא, באת

י' מן אבגית"ץ, ודא יגבי"ה, ועוד אשפחנא בגוונא אחרא יגבי"ה (ג"א יגביהיה), ואתון דיליה גפי ה"ה (ג"א גבוה ה"ה), עלאה דכל עלאי.

ת' תלמי"ה, ת' תל שֶהַפֶּל פּוֹנִים בּוֹ, שֶשֶׁם הוּא אוֹתוֹ שֶפֶּל הַעֵינַיִם וְהַמְחַשְׁבוֹת עוֹלָיִם אֵלָיו, בְּגִלְלָה זֶה ת' תוֹרָה קְדוּמָה שֶל כָּל הַקְּדוּמִים, תוֹרַת חֶכֶם מְקוֹר חַיִּים, תוֹרַת יְהו"ה תְּמִימָה. וְעוֹד תְּלָמִיד, תְּלָמִיד רַוָּה נַחַת גְּדוּדִיהָ וְגוֹמֵר, בְּשֵׁם הַזֶּה נַעֲשֶׂה הַיָּם תְּלָמִים תְּלָמִים. וְעוֹד תְּלָמִיד, זֶה הַתוֹרָה, שֶתְּלִוּיִים מְמַנֶּה כְּמָה תְּלִי תְּלִים שֶל הַלְכוֹת פְּסוּקוֹת שָׂאִין לְהֵן חֲשׁוֹבֵן.

צ' צַתְנִי"ה זֶה צַדִּיק, הַעֲמוּד שְׁנוּשָׂא הַכֹּל, וְבוֹ נוֹדַע מִי שֶהוּא לְמַעְלָה מִן הַכֹּל, מִשׁוּם שֶצַּדִּיק כּוֹלֵל אֶת כָּל הַסְּפִירוֹת, וְבוֹ מְתִיחָדִים כָּלֶם וְנַעֲשִׂים אֲגֻדָּה אַחַת, הוּא הַלּוֹבֵב שְׂאוּגֵר אֶת כָּל הַסְּפִירוֹת, וּבְאוֹת צ' מְצַיְרִים כָּל הַצִּיּוּרִים שֶל הַהִיכָלוֹת שֶמְקִיפִים אֶת גֵּן הָעֵדֶן שֶלְמַעְלָה, בְּכַמָּה צִיּוּרִים שֶל כָּל מַעֲשֵׂה בְרָאשִׁית שְׁיֹרְשִׁים אוֹתָם הַצִּדִּיקִים, וְבוֹ נְקוּדִים כָּל הַנְּקוּדִים שֶל הַתוֹרָה, שֶהֵם נְקוּדִים בְּהִיכָל שֶהוּא הַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה, וְכָלֶם מְאִירִים עַל הַצִּיּוּרִים כְּמוֹ אֲבְנֵי מְרַגְלִיּוֹת שֶמְאִירִים עַל רֹאשׁ הַכֶּתֶר, וּכְמוֹ שֶהַכּוֹכְבִים שֶמְאִירִים בְּרַקִּיעַ, וּמִשׁוּם שֶכָּל הַנְּקוּדִים שֶל הַכּוֹכְבִים בּוֹ, נֶאֱמַר וַיִּתֵּן אֶתֶם אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, זֶה הַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. (זֶה נִשְׁמָוֶת הַצִּדִּיקִים שְׁעוֹסִים בַּתוֹרָה לְהוֹצִיא לְאוֹר כָּל תַּעֲלוּמָה, הַדָּא תַעֲלוּמָה. זֶהוּ שְׁתּוּבֵן וְהַמְשַׁכְּלִים יוֹהָרוּ בּוֹהֵר הַרְקִיעַ וְגוֹמֵר).

הַחִיכָל הַשְּׁנִי מְרַקֵּם מְכַמָּה צִיּוּרִים קְפוּאִים בְּמִים, אֲבְנֵי הַמְרַגְלִיּוֹת כָּלֶם מְלֵאִים מִיָּם, וְהֵם אֲבְנֵי שִׁישׁ טְהוֹר, שֶהַחִיכָל הַשְּׁנִי כְּתוּכּוֹ, הוּא בְּנוֵי מְהֵם, בְּשֵׁם הַזֶּה: קְרַע שֶׁטָּן, וְהוּא רַקִּיעַ מִיָּם טְמֵאִים, וּמִשׁוּם זֶה יְהִי רַקִּיעַ

ת' תלמי"ה, ת' תל שֶהַפֶּל פּוֹנִים בּוֹ, דְתַמָּן אִיהוּ הַהוּא דְכָל עֵינַיִן וּמְחַשְׁבֵּתִין סְלָקִין לְגַבִּיּה, בְּגִין דָּא ת' תוֹרָה קְדוּמָה דְכָל קְדוּמִין, תוֹרַת חֶכֶם מְקוֹר חַיִּים (מְשַׁלֵּי יַג יֵד), תוֹרַת יְהו"ה תְּמִימָה (תְּהַלִּים יֵט ח), וְעוֹד תְּלָמִיד רַוָּה נַחַת גְּדוּדִיהָ וְגוֹמֵר (שֵׁם סֵה יֵא), בְּהֵאִי שְׂמָא אֲתַעְבִּיד יְמָא תְּלָמִים תְּלָמִים, וְעוֹד תְּלָמִיד דָּא אוֹרִיִּיתָא, דְתַלְיִין מִינָה כְּמָה תְּלִי תְּלִין דְהַלְכוֹת פְּסוּקוֹת דְלִית לֹון חוֹשְׁבֵן.

צ' צַתְנִי"ה צַתְנִי"ה דָּא צַדִּיק, עֲמוּד סְבִיל כְּלָא, וְבִיּה אֲשַׁתְּמוּדַע מָאן דָּאִיהוּ לְעֵילָא מְכַלָּא, בְּגִין דְצַדִּיק אִיהוּ כְּלִיל כָּל סְפִירָן, וְבִיּה מְתִיחָדִין כְּלָהוּ, וְאֲתַעְבִּידוּ אֲגוּדָה אַחַת, אִיהוּ לּוֹבֵב אֲגוּדָה דְכְּלָהוּ סְפִירָן, וְאֵת צ' בִּיּה מְצוּיְרִין כָּל צִיּוּרִין דְהִיכָלִין דְסַחְרִין לְגַנְתָּא דְעֵדֶן דְלְעֵילָא, בְּכַמָּה צִיּוּרִין דְכָל עוֹבְדָא דְבְּרָאשִׁית, דִּירְתִין לֹון צַדִּיקָא וְבִיּה (דָּק קַכָּא ע"א) נְקוּדִין כָּל נְקוּדִין דְאוֹרִיִּיתָא, דְאִינוּן נְקוּדִין בְּהִיכָלָא דְאִיהִי שְׂכִינְתָא תַתָּא, וְנַהֲרִין כְּלָהוּ עַל צִיּוּרִין, כְּאֲבְנֵי מְרַגְלָאן דְנַהֲרִין עַל רִישָׁא דְכַתְרָא, וּכְגוּוֹנָא דְכַכְבָּא נַהֲרִין בְּרַקִּיעָא, וּבְגִין דְכָל נְקוּדִין דְכַכְבָּא בִיּה, אֲתַמֵּר (כְּרָאשִׁית א"י) וַיִּתֵּן אֶתֶם אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, דָּא שְׂכִינְתָא תַתָּא (ס"א דָּא נִשְׁמָתָהוּן דְצַדִּיקָא דְמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרִיִּיתָא לְהוֹצִיא לְאוֹר כָּל תַּעֲלוּמָה, הַדָּא הוּא דְכַתִּיב (דְּנִיאל יב ג) וְהַמְשַׁכְּלִים יוֹהָרוּ בּוֹהֵר הַרְקִיעַ וְגוֹמֵר).

הַיְכָלָא תְּנִינָא, מְרַקֵּמָא מְכַמָּה צִיּוּרִין גְּלִידִין בְּמֵא, אֲבְנֵין מְרַגְלָן כְּלָהוּ מְלִיִן מֵא, וְאִינוּן אֲבְנֵי שִׁישׁ טְהוֹר, דְהִיכָלָא תְּנִינָא בְּגוּיָה, מְנִיּוּהוּ אִיהוּ בְּנוֵי, בְּשְׂמָא דָּא קְרַע שֶׁטָּן, וְאִיהוּ רַקִּיעַ קְרַע, דְבִיּה קְרַע יְמָא, וְאֲפְרִישׁ מִתַּמָּן הַשֶּׁטֶן דָּאִיהוּ מִיִּין מְסַאֲבִין, וּבְגִין דָּא קְרַע, שְׁבוּ קְרַע אֶת הַיָּם, וְהַפְרִיד מִשָּׁם אֶת הַשֶּׁטֶן, שֶהוּא

יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וְיִהְיֶה מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם (בראשית א ו), דָּא הוּא שְׂמָא דְעֶקֶר שְׁטַן מִן יִמָּא דְאוּרִייתָא, וְאַפְרִישׁ לִיהּ מִתַּמָּן, בְּגִין דְּאִיהוּ עֶקֶר הָאֲמוּנָה דִּישְׂרָאֵל עֲלָאָה דְכָל עֲלָאִין, (ס"א מצאתי, סמוך דישׂראל וביומא תגנא לית תמן טוב בגין דביה אתברי גיהנם, כאן חסר).

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם (שם ה א), פִּתְח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, סְלִיקְנָא יְדִין לְמָאן דְּבָרָא עֲלֵמָא, דִּיגְלִי לָן רְזִין עֲלָאִין סְתִימִין גְּנִיזִין טְמִירִין, לְמִימַר קַמִּי שְׂכִינְתָּא, וְשִׁתִּין רַבּוּא דְחִיילִין דִּילִיהּ דְּמִלְאַכִּין קְדִישִׁין דְּלַעֲלֵא, וְשִׁתִּין רַבּוּא דְּמִלְאַכִּין קְדִישִׁין דְּלַתְתָּא דְּלֹא אִיעוּל בְּכִסּוּפָא קְדָמָּה.

פִּתְח וְאָמַר, זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם, זֶה וְדַאי כְּלִיל תַּרְיַן עֶשֶׂר מְזֻלוֹת דְּאָדָם דְּלַעֲלֵא, דְּאַתְמַר עֲלֵיהּ (תהלים קכב ד) שְׂבֻטֵי י"ה עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל, זֶה וְדַאי אֵינוֹן אַרְבַּע אַנְפִּין דְּאַרְיָה, אַרְבַּע אַנְפִּין דְּשׁוּר, אַרְבַּע אַנְפִּין דְּנֶשֶׁר, דְּבַהוֹן אֲשַׁתְּמוּדְעִין פְּרָצוּפִין דְּבְגֵי נְשָׂא, וְכִלְהוּ אַנְפִּין אֵינוֹן רְשִׁימִין בְּאַרְבַּע אַתְוֹן דְּאֵינוֹן יְהו"ה, מַאי אָדָם יו"ד ה"א וּא"ו ה"א, וְעֲלִיהּ אַתְמַר (ישעיה מד יג) כִּתְפֹאֲרַת אָדָם לְשֹׁבֵת בֵּית, מָאן בֵּית דִּילִיהּ, דָּא שְׂכִינְתָּא דְּאַתְקַרִּיאַת דְּמוֹת אָדָם, דְּכָל דְּמִיוֹנִין וּפְרָצוּפִין דְּבְגֵי נְשָׂא בַּהּ אֲשַׁתְּמוּדְעוּ, וְכָל צִיּוּרִין דְּעֲלָאִין וְתַתְּאִין, וּבְגִינָה אַתְמַר (הושע יב יא) וּבְכִיד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה.

(אמר המגיה, אתה בן אדם קודם שתכנס בעיון זה, להוזהרך באתי שתעמד על רגליך על במותי האמונה האמתית, ותקעת יתד במקום נאמן, פן יפתוך רעיונים זדונים, ויעלו דברים על לבבך, ומלין לצד עלאה תמלל, בראותך בתיקון זה שידובר בו משערא ומצחא ואודנין ואנפין ושאר אברים גשמיים, השמר אל תפן אל און ליחס ולתאר לעלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין שמין דבר מזה אפילו בהרהור, כי לעלת העלות לית מחשבה תפיסא ביה כלל, לית ביה לא דיוקן ולא דמיון ולא צורה ולא אברים גשמיים ולית ליה שם ידיע, אבל הוא ממלא כל שמהן, והוא שלימו דכלהו, ראה גם ראה מה שכתב התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי, כשרצה לגלות סתרי התורה באדרא, פתח ואמר ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה (דברים כז טו), וזה להסיר מלב כל המעיינים כל דבר עתק, פן ח"ו יכשלו ונפלו, ועברו ממשכיות לבב, ימיקו וידברו ברע, מאחר שהיה רוצה לדבר מראש ועין ואון ושאר אברים גשמיים, היה ירא שמא ישעו ליחס ולתאר לבורא יתברך גוף ותמונה, ומשה אמר כי לא ראיתם כל תמונה (דברים ד טו), וישעיה אמר (ישעיה מ יח) ואל מי תדמיון א"ל ומה דמות תערכו לו, ואל מי תדמיוני ואשוע יאמר קדוש (שם כה), ודומיהם, שכלם יעידון יגידון שאין דמיון בינו יתברך וכינינו מצד (דף קכא ע"ב) העצם

והתבנית, אלא שהאברים שבנו הם עשויים כסימנים לדברים עליונים סתומים וחתומים שאין כח השכלי שבאדם יכול להשיגם, ואין שיח ואין שיוג לו להבינם, וקצר מצע דעתו לדרת לעמקם, ואינו רשאי להכניס ראשי בין ההרים הרמים הלא הם בעלי הקבלה אשר העמיקו הרחיבו דבריהם על הדרוש הזה, רק מעי רתחו ולא דמו, מיראתי פן עובדי פשתים שריקות וארנים חורי קורי עכביש יארגו, בדעות כוזבות יאריכו למעניתם, לך נא ראה מה שכתב על זה ר' יוסף בן גיקיטיליא בהקדמת שערי אורה, ובמה שכתב בעל החנוך בהקדמתו לפירוש התורה, והאלקי ר' מנחם מריקנאטי ז"ל בפרשת ויחי בפסוק בן פורת יוסף, ובמה שכתב ר' יהודה חייט בפירוש מערכת האלקות (ד' לד), וזה לשונו, סוף דבר כל מקום שתראה שידברו בענין הספירות, דברים שאין ראוי לאמרם בבורא יתברך, כגון שעור וקומה והדומים להם, הכל נאמר על הספירות, וכשתראה שידברו על דרך שבח והודאה הכל נאמר על הבורא שבתוכו, וכן בחוצה להן, כי אין דבר שיוגבלוהו, ועל כן אין לומר בבורא יתברך לא ימין ולא שמאל ולא פנים ואחור ומעלה ומטה וכו' עיין שם.

עוד כתב (בדף לה ע"ב) כי אף על פי ששעור הקומה מהפרסאות הוא במדות ולא בבורא, אפילו הכי אין לחשוב חלילה שהפרסאות הללו הם שעור כמותי, אלא הם מלשון (דניאל ה כח) פרס פריסת מלכותך, וכל הפרסאות הללו שבשעור קומה הם אותיות, שכל אחת נקראת פרסה, על כי נחתכו מהעיסה, כאבנים הנחתכים מההר, ואמר שרבווי הפרסאות שהזכיר ככאן, רומז לניצוצות המתפוצצות מהכאת הפטיש בקורנם, והם השמות הנעשים מחבור האותיות והצורפים הנעשים מהאלפא ביתות דספר יצירה, שעמהם נבראו הדברים וכו', ואם תדקדק היטב בדברי רבי שמעון בענין זה, תשכיל ותדע כי דברי רבי יהודה חייט ז"ל ואשר במסלתו ילכו, הם נכוחים למכין וישרים למוצאי דעת, ולא יעכטון ארחותיהם.

פְּתַח וְאָמַר, וְאֵתָהּ תַחְזֶה מִכָּל הָעַם אֲנָשֵׁי חֵיל יִרְאִי אֱלֹהִים אֲנָשֵׁי אֲמַת שְׁנָאֵי בְּצַע (שמות יח כא), אֲנָשֵׁי חֵיל מִסְטָרָא דְחֶסֶד דְתַמָּן י', וּבְגִינְיָה אֲתַמַּר הַרוּצָה לְהַחֲפִים יְדָרִים, יִרְאִי אֱלֹהִים מִסְטָרָא דְגְבוּרָה דְתַמָּן ה', וּבָהּ אֲתַמַּר הַרוּצָה לְהַעֲשִׂיר יִצְפִּין, אֲנָשֵׁי אֲמַת מִסְטָרָא דְעַמּוּדָא דְאֲמָצְעִיתָא דְתַמָּן ו' וְתַמָּן אֲמַת, שְׁוֹנָאֵי בְּצַע מִסְטָרָא דְמַלְכוּת דְתַמָּן ה', הָא הָכָא אַרְבַּע תְּקוּנֵין דְאֵינוּן פְּרָצוּפִין דְבְּנֵי נָשָׂא, אֲלֵין אֵינוּן מְרָאָה (ס"א מְרָאִין).

וְאֵית אַרְבַּע דְּמַתְּלִבְשִׁין בְּהוּן דְאֵינוּן דְמִיּוּן וְאֵינוּן אַדְנִי, וְעַלְיָהּ אֲתַמַּר (שם) וְשִׁמְתָ עֲלֵיהֶם שְׂרֵי אֲלָפִים מִסְטָרָא דָא, שְׂרֵי מְאוֹת מִסְטָרָא דָאֵת ד', דְאֵיהוּ אַרְבַּע מְאוֹת דְאֲשַׁתְעֲבִידוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַצְרַיִם בְּגִין דְבָהּ חָאבוּ, הָא דְאֲתַמַּר בֵּיהּ (בראשית כג טו) אַרְבַּע מְאוֹת שְׁקָל כֶּסֶף, וְשְׂרֵי חֲמִשִּׁים מִסְטָרָא דָאֵת נ', וְשְׂרֵי עֶשְׂרוֹת מִסְטָרָא דָאֵת י'. אֲשַׁתְאָרוּ עֶשְׂרֵי תְקוּנֵין, עַלְיָהּ אֲתַמַּר וְאֵתָהּ תַחְזֶה מִכָּל הָעַם, בְּשַׁעְרָא

בגוונין דיליה באריכו דיליה בקמיטו דיליה, במצחא בקמיטו דמצחא באריכו דמצחא בפותיא דמצחא בשרטוטין דמצחא, באודנין (בס"א באודנין שערא דנחית עליהו או תחומייהו), באלין אדרין דאודנין בשערא דתחות אודנין, באנפין בדיוקנין דאנפין בפרצופא דאנפין, בעיינין בגוונין דעיינין בקריצין דעל עיינין, בחוטמא באריכו דילה בפותיא דילה בקמיטו דילה, בפומא בפתיחו דילה בזעירו דילה, בצואר באריכו דיליה (דף קכב ו"א) בקמיטו דיליה, בידין בשרטוטין דידין בפתיחו דלהון בסתימו דלהון, בגופא בקומה דיליה באריכו דיליה בקמיטו דיליה.

בשערא בגוונין דשערא, שערא חוורא איהו מאלין אנשי חיל, דאתמר ביה (דניאל ז ט) ועתיק יומין יתיב לבושיה פתלג חוור ושער ראשה פעמר נקא, שערא סומקא מאלין דאתקריאו יראי אלהי"ם, שערא ירוקא מאלין דאתקריאו אנשי אמת, ואינון מסטרא דיעקב דאתמר ביה (מלכה ז ט) תתן אמת ליעקב, ותלת גוונין, עלייהו אתמר תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, תליתאה פחד יצחק, גוון אוכמא מסטרא דההוא דאתמר בה (שיר א ה) שחורה אני ונאווה, מסטרא דאלין דאתקריאו שונאי בצע, ואיהי שערא דילה אוכמא, ואיהי שעורא דאתוון דאורייתא, פל נימא ונימא דיליה, דאתמר עלייהו (שם ה יא) קוצותיו תלתלים שחורות פעורב, וכל נימא אית ליה מבוועא דאיהי י', ונימא שעורא דאת ו'.

שערא קמיטא ברזא דה' זעירא דנטלת מאת י', שערא אריכא מסטרא דה' עלאה דנטלא מאת ו', עשר תקונין אלין, פל תקונא ותקונא אית ליה (ג"א ביה) ארבע שעורין דסלקין לעשר, בגוונא דרשות היחיד דרחבו ארבעה וגבהו עשרה, ארבעה יהו"ה עשרה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, לית נימא דשערא דלא אחזי עלמא עלאה סתימא, דעלייהו אתמר (שם ו ח) ועלמות אין מספר, פל אלין עלמין תליין מפתרא דרישא, כגוונא דאבנין ומרגלן דנהרין בכתרא דספר תורה או בעטרה דמלפא, והכי אינון נהרין פככביא ברקיעא וביה קבועין.

והכי תליין צבא השמים מימינא ומשמאלא דקודשא בריך הוא, כגוונא דשערא דתליין מעל אודנין מימינא ומשמאלא, הדא הוא דכתיב (מלכים א כב יט) וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו, ובגין דא צריך לבערא שערא מעל (ס"א מנו) אודנין, דלא יהון סתימין תרעין דשמיעה דצלותא, דבהון שמע צלותין ההוא דאתמר ביה (תהלים סה ג) שומע תפלה עדיף פל בשר נבאו.

דארבע תקונין אינון, ראיה שמיעה ריחא דבור, ראיה איהי למזרח (ג"א

לְדָרוֹם), וְעַל־יָהּ אֶתְמַר (שמות יח כא) וְאַתָּה תַחֲזֶה מִכָּל הָעָם אֲנָשֵׁי חֵיל, וְכַמָּה נְטוּרֵי תִרְעִין תִּפְּזֶן דְּאֶתְקַרִּיאוּ עֵינַי יְהו"ה, וְעַל־יָהּ אֶתְמַר (דניאל ט יח) פִּקְחַ עֵינֶיךָ וּרְאֵה שׁוֹמְמֵתֵינוּ, שְׂמִיעָה יִרְאֵי אֱלֹהִיִּם, וְעַל־יָהּ אֶתְמַר (שם) הִטָּה יְהו"ה אֶזְנוֹךָ וּשְׁמָע, וְתִפְּזֶן דְּחִילוֹ וּפְחַד יִצְחָק, הֲדָא הוּא דְכָתִיב (חבקוק ג ב) יְהו"ה שְׂמַעְתִּי שְׂמַעְךָ יִרְאֵתִי, וּמֵאֵן דִּי מְשַׁתְּמַע תִּפְּזֶן קְלִיָּה בֵּין בְּאוּרִייתָא בֵּין בְּצִלוֹתָא בֵּין בְּצַעֲקָה בְּלֹא דְחִילוֹ, מִיָּד (במדבר יא א) וַיִּשְׁמַע יְהו"ה וַיַּחֲרֹ אָפוֹ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ יְהו"ה, וְכַמָּה נְטוּרֵי תִרְעִין תִּפְּזֶן דְּאֶתְקַרִּיאוּ אֶזְנֵי יְהו"ה.

רִיחָא תִפְּזֶן אֲנָשֵׁי אֲמַת, וְתִפְּזֶן סְלִקִּין כָּל רִיחִין וּקְטוּרִין וְעֲשֻׁנִין דְּקַרְבָּנִין, וְצִלוֹתִין דְּאֶתְחַשְׁבּוּ כְּקַרְבָּנִין, וְאִם לֹא סְלִיק לֹזֶן בַּר נֶשׁ בְּדְחִילוֹ וּרְחִימוּ, מַה כְּתִיב בֵּיהּ (דברים כט יט) כִּי אֲזַ יַעֲשֶׂן אִף יְהו"ה וְקִנְאָתוֹ בְּאִישׁ הַהוּא, דְּבוּר לְקַבֵּל שׁוֹנְאֵי בְּצַע, תִּפְּזֶן סְלִקִּין קְלִין וְדְבוּרִין דְּאוּרִייתָא וְצִלוֹתָא, אֲלִין דְּאֶתְמַר עַל־יָהּ (קהלת י כ) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וּבַעַל כְּנָפַיִם יִגִּיד דְּבַר, לֹא אֵית תְּקוּנָא מֵאֲלִין, אַרְבַּע דְּלִית תִּפְּזֶן יְהו"ה, וְאִיהוּ י אֶסְתַּכַּל, ה וּשְׁמָע, ו וּמְרִיחַ, ה וּמְמַלְל, בְּאֲלִין אַרְבַּע תְּקוּנִין. אַרְיָה דָּא רְאִיָּה, וְאַתְמַר בֵּיהּ (יחזקאל א י) וּפְנֵי אַרְיָה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם, בְּכָל אֶתְר אַרְבַּעַתָּם דָּא יְהו"ה, אַרְבַּע אֲתוּוֹן דִּילִיָּה דְשִׁלְטִין עַל כָּלָא, וְהַפּוּךְ אַרְיָה וְתִשְׁכַּח לִיָּה רְאִיָּה, וְאִיהוּ לִימִנָא דְחֶסֶד, דְּאִיהוּ יוֹמָא קְדָמָאָה, דְּתִפְּזֶן א' (נ"א י') אֹר, רְאוּבֵן דְּאִיהוּ לִימִנָא עַל שְׁמִיָּה אֶתְקַרִּי אֹר בֶּן, שְׂמִיעָה לְשִׁמְאָלָא, וְעַל־יָהּ אֶתְמַר (שם) וּפְנֵי שׁוּר מֵהַשְּׂמָאל, נִשְׁר רִיחָא בְּאֶמְצַעִיתָא, עַל־יָהּ אֶתְמַר (משלי ל ד) מִי אֶסֶף רוּחַ בְּחַפְזָיו, דְּאִינוּן תְּרִין נוֹקְבִין דְּחוּטָמָא, פּוּמָא דְבוּרָא, דָּא אָדָם כָּלִיל אַרְבַּע אֲתוּוֹן וְכָלִיל עֶשֶׂר אֲתוּוֹן, וְדָא שְׁכִינְתָא, בְּאֲלִין (דף קכב ע"ב) אַרְבַּע תְּקוּנִין אָמַר לְמֹשֶׁה וְאַתָּה תַחֲזֶה מִכָּל הָעָם וּגּוֹמֵר וְצָרִיךְ לְאַחֲזָרָא עַל־יָהּ.

וְאַתָּה תַחֲזֶה בְּשַׁעְרָא, עַל־יָהּ אֶתְמַר (שיר ה יא) רֵאשׁוּ כְּתָם פּוֹ דָּא כְּתַר עֲלָאָה, וּמְלָגָאוּ מוֹחָא, דְּמִנְיָה נְפִקִּין מְבוּעִין לְכָל סְטָרָא, לְאַשְׁקָאָה לְכָל נִימָא וְנִימָא דְאִיָּה עֲלָמָא סְתִימָאָה, וְכָל מְבוּעָא אֶתְעֵבִיד נִיצוּץ, וְכָל נִימָא אֶתְעֵבִיד שְׂרָבִיט, מוֹחָא סְתִימָא אֶתְקַרִּי אִין סוּף, דְּאֶתְפְּלַג לְתַלַּת מוֹחִין דְּאִינוּן י' י' י', דְּאֶתְרַמִּיזוּ בְּהַאי שְׁמָא (י"ד ה"א ו"א ה"א נ"א י"ד ה"י ו"א ה"י).

(קם) סְכָא דְסָבִין עֲתִיקָא דְעֲתִיקוֹן, וְאָמַר בּוּצִינָא קְדִישָׁא, וְדָא שְׁמָא דְאַתְרַמִּיזוּ תַלַּת יוּדִין (דא) יו"ד ה"י ו"א ה"י וְדָא אִיָּהוּ מְלָגָאוּ, אָבַל שְׁמָא דְאִיהוּ יו"ד ה"א ו"א ה"א, אִיָּהוּ כָלִיל תַלַּת אֲלָפִין א' א' א', אִינוּן תַלַּת אוּרִין.

דמתלבשין בהון תלת מוחין י' י' י', שְׁמָא חד איהו גופא, ושְׁמָא תנינא מוחא, דא מלגא, ודא מלבר.

תלת ווי"ן אית בהאי שְׁמָא, דאנון שרביטין, שְׁעַר אתקרי על שם שְׁעוּר קומתיה דקודשא בריהּ הוא, וכל נימא ונימא אתקרי נשמתא, ואית נימין דאתקריאו מלאכין, וכל ניצוץ אתקרי אופן ואתקרי גלגל, ואית מנייהו דאינון נימין מאשא חוורא כלהו רחמי, ואית מנייהו דאינון נימין דאינון מאשא סומקא וכלהו דין, ואית נימין כלהו ירוקין מאשא ירוקא, ואית נימין כלהו מאשא אוכמא, אלין אתקריאו שְׁעַר דקודשא בריהּ הוא.

כר ניצוץ שְׁעוּר מהלך דיליה עֶשֶׂר אלפין, וכל נימא איהי שְׁעוּרָא דאצבעא דקודשא בריהּ הוא, וכל אצבע איהו פרסה זעירא, וכל פרסה אית בה תלת מיל, לקבל תלת פרקין דאצבעא, וכל מיל איהו עשרת אלפים, אבל מיל דפרסה עלאה איהו עשרת אלפים רבוא, והכי דרועא תשפח בה תלת פרקין, וכל פרק איהו י', וכל אמה איהו ו', אבל אצבע ואמה דא שְׁעוּרִיה זעיר מסטרא דזעיר אנפין, ודא שְׁעוּרִיה רב מסטרא דאריה אנפין.

ובכר אבר ואבר איהו יהו"ה, ואיהו שְׁעוּרָא דכל אבר ואבר, בגבחה בארפא עילא ותתא, ולארבע סטרין, ואיהו בין כל אבר ואבר, לית אתר פנוי מניה, כנשמתא דאשתפחת בכל אבר ואבר דגופא, ואית אבר עלאה דאתקרי יהו"ה על שמייה, דשְׁלֹטְנוּתִיה באתר ידיעא, הדא הוא דכתיב (זכריה יד ט) והיה יהו"ה למלך על כל הארץ.

ואית תרין אברין עלאין מניה, דאתקריאו יהו"ה אלהי"ם דשְׁלֹטְנוּתִיהוּן בשמא ובארעא, הדא הוא דכתיב (דברים ד לה) פי יהו"ה הוא האלהי"ם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, ואית אבר דאתקרי אלהי"ם, ושְׁלֹטְנוּתִיה בכל ארעא, הדא הוא דכתיב (תהלים מ"ז) מלך כל הארץ אלהי"ם, ואית אחרא דשְׁלֹטְנוּתִיה איהו בתרין אברין במוחא ובלבא, ועליה אתמר (דברים ד) פי יהו"ה הוא האלהי"ם אין עוד מלבדו, ואף על גב דהאי קרא על קודשא בריהּ הוא אתמר דאין עוד מלבדו, עם כל דא הקא רזא דדיוקנא עלאה דיליה, לאחזאה בכל אבר ואבר דגופיה שולטנותיה, לאשתמודעא לבר נש איך אתנהיג עלמא, וינדע למקרי ליה בכל אבר פדקא יאות ליה, ואיך אשתני שמייה לפום ההוא אבר.

ואית אבר דאתקרי ביה יהו"ה רחמי, ואית אבר דאתקרי ביה אלהי"ם, ואית אבר דאתקרי ביה אהי"ה, ואית אבר דאתקרי ביה צבאו"ת,

וְאִית אַבְר דְּאַתְקְרִי בֵּיה א"ל, וְאִית אַבְר דְּאַתְקְרִי בֵּיה שְׂד"י, וְאִית אַבְר
 דְּאַתְקְרִי בֵּיה אַדְנִי, יְהו"ה מְמַנָּא עַל קְלָא, הִדָּא הוּא דְכְתִיב (תהלים כט
 ה) קוֹל יְהו"ה בַּפֶּחַח, אַהֲיִיָּה עַל הַיְוִיָּה וְהַבֵּל דְּלִפְא, הַהוּא דְרָכִיב עַל קְלָא
 דִּיהו"ה אִיהוּ עֵלְת עַל כָּל הָעֲלוֹת, סְתִים וְטָמִיר וְלֹא אַתְגְּלִיא, וְאִיהוּ רָכִיב
 וְשִׁלִּיט עַל כָּלָא, אַהֲיִיָּה אַחְזִי עַל עֵלְת הָעֲלוֹת דְּאִיהוּ הִנָּה (דף קכג ע"א) הוּא
 וְיִהִיָּה, וְאִיהוּ הַבֵּל דְּסִלִּיק עַד אֵין סוּף, וּבֵיה רָכִיב עֵלְת עַל כָּל הָעֲלוֹת.
 א"ל אַחְזִי עַל אֱלֹהוֹת דְּעֵלְת עַל כָּל הָעֲלוֹת, וְעֵלְיָה אָמַר אִיּוֹב (אִיּוֹב ה' ח)
 אֲנִי אֲדַרְוֶשׁ אֶל א"ל, אֶל אֱלֹהֵי מִנִּיָּה, וְכַד רָכִיב עַל א"ל אֲשַׁתְּמוּדְעִין
 לִיָּה כָּל אֱלֹהֵיִם, וּמְזַדְּעִזְעִין מְנִיָּה, וְכָל מְלֹאכְיָא דְאַתְקְרִיאוּ בְּהַאי א"ל
 כְּגוֹן מִיכָאֵל גְּבַרְיָאֵל, כְּלָהוּ מְזַדְּעִזְעִין מְהַאי א"ל דְּאִיהוּ אֱלֹהֵיִי
 הָאֱלֹהֵיִם, וּמָאן דְּקָרָא לֹוֹן בֵּיה, מִיָּד עוֹנִין לִיָּה בְּכָל שְׁעָתָא, וְהַכִּי כָּל
 מְלֹאכְיָא דְאַתְקְרִיאוּ קְלִין בְּשִׁמָּא דִּיהו"ה, כָּל מָאן דְּקָרָא לֹוֹן בִּיהו"ה
 בְּעֵלְת עַל כָּל הָעֲלוֹת מִיָּד עוֹנִין לִיָּה בְּקִלְיָה, דְּעֵלְת עַל כָּל הָעֲלוֹת אִיהוּ
 חַד בְּכָל שְׁמָהָן וְלֹא אֲשַׁתְּנִי בְּכָלְהוּ, דְּשְׁנוּיִין בְּשִׁמָּהָן אֵינוֹן וְלֹאוּ בֵּיה,
 דְּאִיהוּ בְּכָלְהוּ כְּנִשְׁמָתָא בְּכָל אַבְר וְאַבְר, אִית אַבְר דְּשָׁמַע בֵּיה כְּגוֹן אוּדְנִין,
 וְאִית אַבְר דְּמִסְתַּפֵּל מְנִיָּה (נ"א ביה) עַל עֲלָמָא, וְאִית אַבְר דְּאַרְח בֵּיה כָּל
 רִיחִין וּבוֹסְמִין דְּצִלוֹתִין, וְרִיחִין טְבִין דְּהַבְּלִים דְּנִפְקִין מְאוּרִייתָא מְפוּמָּא
 דְּבְנֵי נֶשָׂא, וְדָא רִיחָא דְּחוּטְמָא, וְאִית אַבְר דְּמִלִּיל בֵּיה, וּבְאֵלִין אַבְרִין
 אִית שְׁנוּיָא, אָבַל בֵּיה לִית שְׁנוּיָא, וְאִית אַבְר דְּמְמַנָּא עַל דְּבוּרָא וְדָא
 אַדְנִי, וְאַבְר דְּמְמַנָּא עַל מַחְשְׁבָה, וְאַבְרִין אֵלִין כְּלָהוּ בְּסַפִּירָן.

רִישָׁא כְּתֵר עֲלִיּוֹן, מוֹחָא חֲכָמָה, בִּינָה לְפָא וּבָה לֵב מְבִין, תְּרִין דְּרוּעִין
 חֲסֵד גְּבוּרָה, גּוּפָא עֲמוּדָא דְּאֲמַצְעִיתָא, תְּרִין שׁוֹקִין נֶצַח וְהוֹד,
 יְסוּד אָמָה, שְׂכִינְתָּא אוֹת דִּילִיָּה. כְּתֵר אַתְקְרִי א"ל עֲלִיּוֹן, קוֹנֵה הַכֹּל,
 (חֲכָמָה וּבִינָה) אֱלֹהֵינָּו בִּינָה, וְאַלְהֵיִי אֲבוֹתֵינוּ חֲכָמָה, וְאִיהוּ אֱלֹהֵיִי אַבְרָהָם
 אֱלֹהֵיִי יִצְחָק וְאַלְהֵיִי יַעֲקֹב, הָא"ל הַגְּדוֹל מְסֻטְרָא דְּגְדוּלָה, וְהַגְּבוּר
 מְסֻטְרָא דְּגְבוּרָה, וְהַנּוֹרָא מְסֻטְרָא דְּעֲמוּדָא דְּאֲמַצְעִיתָא.

אַדְרָכִי הָא אֱלִיָּהוּ קָא נְחִית, וְאַמְר רַבִּי בּוֹצִינָא קְדִישָׁא, שְׁמַעְנָא לְעִילָא
 תְּקוּנָא דִּילָךְ בְּשִׁמָּהָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְצִלוֹתָא דִּילִיָּה, חֲזוֹר
 בְּךָ, דְּאַתְּ צְרִיךְ לְתַקְנָא שְׁמָהָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדָקָא יְאוּת, דְּהָא כְּלָהוּ
 אֲזִלִּין בְּתַלְת תַּלְת, מְסֻטְרָא דְּרַחֲמֵי אַתְקְרִיאוּ יְהו"ה יְהו"ה יְהו"ה תַּלְת
 אַבְהָן, וְאֵינוֹן אֲשֶׁר דְּלֹא אִיהוּ שׁוֹרְף, וְאַתְקְרִיאוּ בְּתַלְת שְׁמָהָן אַהֲיִיָּה אַהֲיִיָּה
 אַהֲיִיָּה, וְהַאי אִיהוּ אֲשֶׁר דְּאִיהוּ שׁוֹרְף וְלֹא אָכִיל, וְאִית שְׁמָהָן דְּאַתְקְרִיאוּ
 אַדְנִי אַדְנִי אַדְנִי, וְדָא אֲשֶׁר דְּאִיהוּ שׁוֹרְף וְאָכִיל וְשִׁצִי כְּלָא, הִדָּא הוּא

דכתיב (ויקרא ט כד) ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים.
 א' איהו פתך על פלהו שמהן, ואיהו אתקרי א"ל, אהי"ה, אדנ"י,
 אלהי"ם, אלה"י, אלו"ה, אלהינ"ו אי"ה, או"ה, (ורזא דמלה א"ל אלהי"ם
 יהו"ה דבר ויקרא ארץ) (תהלים נ א). י' ביה אתקרי י"ה, יה"ו, יהו"ה, יה"י, יהי"ה,
 פלהו שמהן דפתחין בהוי"ו ת ב"י, עקרא דלהון בחכמה, וכלהו שמהן
 דפתחין בא', עקרא דלהון אימא עלאה, וכמה דעמודא דאמצעייתא איהו
 כליל מימינא ומשמאלא, הכי פתך עלאה כליל תרין שמהן אלין דאבא
 ואימא, ואיהו פתך על רישיהו, ואשפתנא תקונא פגוונא דא, אהי"ה
 פתך עלאה, יהו"ה עמודא דאמצעייתא, אדנ"י שכינתא תתאה.
 ומסטרן דכתך אתקריאו תלת ספירן אהי"ה אשר אהי"ה, חסד א"ל,
 גבורה אלהי"ם, עמודא דאמצעייתא יהו"ה, ורזא דמלה א"ל
 אלהי"ם יהו"ה דבר ויקרא ארץ, נצח והוד צבאות, צדיק שד"י, מלכות
 אדנ"י.

ובצלותא ברוך אתה יהו"ה, כל הפורע פורע בברוך, ודא צדיק חי
 עלמין, ועליה אתמר (מכילים א ב מה) והמלוך שלמה ברוך, אתה
 את ה' זעירא, בה צריך לנחתא ברכאן, וכל הזוקף זוקף בשם דא יהו"ה
 עמודא דאמצעייתא, אלהינ"ו אימא עלאה, ואלה"י אבותינו אבא, הא"ל
 הגדול חסד, הגבור גבורה, והנורא עמודא דאמצעייתא, דביה אתכלילין
 מתתא לעילא ומעילא לתתא, כל ספיראן בעמודא דאמצעייתא, ובגין ^{דף}
 קבג ע"ב) דא צריך לאכללא ביה תתאין בהכרעה, ולבתר עלאין בזקיפה.
 א"ל עליון, גומל חסדים טובים קונה הכל, וזוכר חסדי אבות, דא פתך
 עליון על פלהו, ומביא גואל לבני בנייהם דאבהן, אלין נצח והוד, למען
 שמו באהבה דא שכינתא תתאה, ועמודא דאמצעייתא איהו כליל תלת
 ברכאן קדמאין, דאינון אבהן וגבורות וקדושת השם, ואיהו כליל תלת
 בתראין בעבודה, ואיהו כליל אמצעייתא, לקיימא ביה אני ראשון ואני
 אחרון ומבלעדי אין אלהי"ם (ישעיה מד ו), זפאה איהו מאן דיידע לצלאה
 לקודשא בריך הוא בכל תקונין דיליה פדקא יאות, ולמשאל מגיה בכל
 דרגא ודרגא ודרגא פדקא יאות.

חבימין פלהו אינון רשימין דיוקניהון בחכמה, ונבוינן רשימין דיוקניהון
 בכינה, ומארי גמילות חסדים דיוקניהון רשימין בחסד, וגברינן
 ביצריהון פלהו רשימין בגבורה, ומארי תורה פלהו רשימין דיוקניהון
 בעמודא דאמצעייתא, ונביאים פלהו רשימין דיוקניהון בנצח והוד דאינון
 תרי סמכי קשוט, וצדיקים נטרי ברית פלהו רשימין דיוקניהון בצדיק,

וּמֵאֲרֵי מְלָכוּתָא פְּלָהוּ רְשִׁימִין בְּמַלְכוּת, וּמֵאֲרֵי יַחֲוּדָא פְּלָהוּ רְשִׁימִין בְּכַתְרָא
עֲלָאָה דְאִיהוּ מַחְשְׁבָהּ, דְתַמָּן צְרִיף לְסַלְקָא יַחֲוּדָא בְּמַחְשְׁבָהּ סְתִימָא,
וּבְכַלְהוּ תְקוּנִין אֲלִין צְרִיף לְשַׁבְחָא לְעֵלְתָא עַל כָּל הָעֲלוֹת, דְאִיהוּ מְלַגְאוּ
פְּנִשְׁמַתָּא בְּגוּפָא, וּבְגִין דְבְנֵי נֶשְׁא רְשִׁימִין בְּאֲלִין דִּיּוֹקְנִין, אָמַר לְמִשְׁה
וְאַתָּה תַחֲזֶה וְגוּמַר.

וְאַתָּה תַחֲזֶה בְּשַׁעְרָא, אִי אַרְיָךְ, אוֹ קְמוּט, אוֹ עָגוּל, שְׁעָרָא שְׁעִיעַ אַרְיָךְ,
אַרְחָא מְתַפְּלַג בֵּיהּ לְכַמָּה אוּרְחִין, עֲלָה אַתְּמַר (ישעיה מג טו) הַנּוֹתֵן
בְּיָם דָּרָךְ, וְאַרְחִין אַחֲרָנִין דְּמִתְּפַרְשִׁין מִינָהּ, אֵינּוּן נְתִיבִין, הֵדָא הוּא
דְכַתִּיב (שם) וּבְמִים עֲזִים נְתִיבָהּ, תְּלַתִּין וְתָרִין שְׁבִילִין מִתְּפַרְשָׁן מֵהָאִי
אַרְחָא.

אֲדַהְבִי הָא אֲלִיהוּ אֲתִי לְגַבִּיָּהּ, וְאָמַר לִיהּ, וְהָא דִּיּוֹקְנִין אֲלִין צְרִיף לְתַקְנָא
לוֹן בְּאַתְרֵי דְלָהוֹן, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַבִּי אֶבְרָהָם, אֶפֶס עַל גַּב דְּבַעְלָמָא
דְּפִירוּדָא, דִּיּוֹקְנִין אֵית סְגִיָּאִין דְּאַכְחֲשִׁין עוּבְדָא דְּבְרָאשִׁית, דְּלָאוּ אֵינּוּן
אוּרְחַ מִישׁוּר, וְאֵינּוּן חֲשׁוּכִין, מְגוּ חֲשׁוּכָא אֲשַׁתְּמוּדַע נְהוּרָא, דִּיּוֹקְנִין
דְּגַנְתָּא דְּאַנְהָרִין בְּצִיּוּרָא דְּעוּבְדָא דְּבְרָאשִׁית, מְרַקְמֵי בְּכַמָּה גְּוונִין נְהִירִין,
וְאֵינּוּן פְּלָהוּ בְּקוּ וּבְמַדָּה, וְאֲלִין דְּעֲלָמָא דְּפִירוּדָא אֵינּוּן פְּקַלִּיפִין דְּאַגְוָזָא
לְגַבִּיָּהּ, דְּאֵינּוּן מוּחָא מְלַגְאוּ, וְעַם כָּל דָּא מְגוּ חֲשׁוּכָא אֲשַׁתְּמוּדַע נְהוּרָא,
וּמְגוּ אֲלִין קְלִיפִין דְּאֵינּוּן דִּיּוֹקְנִין חֲשׁוּכִין, אֲשַׁתְּמוּדַעֵן צִיּוּרִין דְּגַנְתָּא
דְּעַדָן דְּלִתְתָא, דְּאֵינּוּן דִּיּוֹקְנָא דְּמֵאֲנֵי מִשְׁפָּנָא, אָמַר וְדָאִי הָכִי הוּא.

פְּתַח וְאָמַר, שְׁעָרָא שְׁעִיעַ אַרְיָךְ אִיהוּ רַחֲמֵי מְסַטְרָא דְּאַרְיָךְ אֲנַפִּין, דְּאִיהוּ
א, תָּרִין אֲנַפִּין דִּילִיָּהּ ו' ו', פְּגוּוֹנָא דָא וְאוּ א בִּינִיָּהּ, וְאִיהוּ סְבָא
דְּסָבִין עֲתִיק דְּעֲתִיקִין, וְאִיהוּ (ס"א וְאַתְקִר) אַרְיָךְ אֲפִים. שְׁעָרָא קְמִיטָא וְלָא
שְׁעִיעַ אֲלָא קְמִיט וְחָרִישׁ (נ"א וְחָרִישׁ) אִיהוּ דִּינָא, דָּא רַחֲמֵי וְדָא דִּינָא, דָּא
אַרְיָךְ אֲנַפִּין מְסַטְרָא דו', וְדָא זְעִיר אֲנַפִּין מְסַטְרָא דִּי, שְׁעָרָא לָא קְמִיט
וְלָא אַרְיָךְ אִיהוּ בִּינוּנִי.

וְאִיהוּ שְׁעָרָא דְּאַרְיָךְ אֲנַפִּין פְּגוּוֹנָא דְּתַקִּיעָה, וְקְמִיט וְחָרִישׁ (נ"א
וְאַרְיָךְ) פְּגוּוֹנָא דְּשַׁבְרִים ו' ו' ו', לָא אַרְיָךְ וְלָא קְמִיט אִיהוּ פְּגוּוֹנָא
דְּתַרְוַעָה, שְׁלִשְׁלֹ"ת דְּתַרְוִיָּהּ, שְׁעָרָא בְּעַגוּלָא פְּלִיל פְּלָא, וְאִיהוּ כְּמִין
כִּיפָה דְּרַקִּיעָא דְּאַסְחָר פְּלָא.

בְּגוּוֹנָא דָּא יְהו"ה דָּא מְלָכוּתָא קְדִישָׁא, אֲנָשִׁי חִיל שְׁעָרָא שְׁעִיעַ אַרְיָךְ,
יְרָאִי אֱלֹהִים שְׁעָרָא חָרִישׁ (נ"א אַרְיָךְ) וְקְמִיט, אֲנָשִׁי אָמַת שְׁעָרָא
לָא אַרְיָךְ וְלָא קְמִיט, שְׁלִשְׁלֹ"ת דְּכַלְהוּ, שׁוּנְאֵי בְּצַע שְׁעָרָא בְּעַגוּלָא.
דוּר שְׁבַעָה מִינֵי דְּהָבָא הוּא בְּשַׁעְרוֹי, זָהָב יִרְקָק, זָהָב אוּפּוּז, זָהָב אוּפִיר,

זֶהָב פְּרוֹיִם, זֶהָב סָגוּר, זֶהָב תְּרָשִׁישׁ, זֶהָב כְּלִיל כָּל גְּוֹנוֹנִים, וְאִיהוּ (דף קכד
 ר"ט) זֶהָב שְׂבָא, וְהֵאֵי אִיהוּ זֶהָב מְזוּקָק שְׂבַעְתִּים, וְהֵכִי אֵינוֹן שְׂבַעָה מִינֵי
 חוּרוֹ, וְשִׁבַע מִינֵי סוּמָקוֹ, כָּל סְפִירָן אֲתַקְרִיאָו שְׂבִיעֵיזוֹת מְסֻטְרָא דְצַדִּיק,
 עֲמוּדָא דְאֲמַצְעִיתָא אִיהוּ כְּלִיל כָּל גְּוֹנוֹנִין, שְׁעָרָא חוּרָא אִיהוּ מְסֻטְרָא
 דִּימִינָא, סוּמָקָא מְסֻטְרָא דְשְׂמָאֲלָא, יְרוּקָא מְסֻטְרָא דְעֲמוּדָא דְאֲמַצְעִיתָא,
 וְכֻלְהוּ שְׂבַעָה שְׂבַעָה, שְׁעָרָא אוּכְמָא מְסֻטְרָא דְשְׂכִינְתָא, דְאֲתַמַּר בָּהּ (שיר
 א ה) שְׁחוּרָה אָנִי וְנָאוּה, גְּוֹן יְחִידָה (נ"א יְחִידָאִית) דְלָא תְּפִיס בָּהּ גְּוֹן כְּלָל,
 מְלַגְּאוּ דִילָהּ גְּוֹן חוּר, וְרָזָא דְמִלְהָ יִשֶׁת חֲשָׁף סִתְרוֹ (תהלים יח יב).

שְׁעָרָא סוּמָקָא צְרִיף לְבַעְרָא לִיהּ מְכַל וְכַל, בְּגִין דְאִיהוּ בִי דִינָא, וְלוֹוִיִּם
 בְּגִין דְהוּוּ מְסֻטְרָא דְדִינָא, אֲתַמַּר בְּהוֹן (במדבר ח ז) וְהֵעֲבִירוּ תַעֲרַר עַל
 כָּל בְּשָׂרָם, וְאֲתַתָּא בְּגִין דְאִיהֵי מְסֻטְרָא דְשְׂמָאֲלָא, לָא צְרִיף לְאֲתַגְלִיא בָּהּ
 שְׁעָרָא, דְלָא יִשְׁתַּמּוּדְעִין בָּהּ מְאָרֵי דְדִינָא, וְשְׁעָרִין אֲחֲרָנִין דְבַר נֶשׁ צְרִיף
 לְבַעְרָא לִיהּ תַּחוּת אוּדְנִין, בְּגִין דְלָא יִתְקַרִיבוּ בֵּיהּ מְאָרֵי דְדִינִין לְגַבֵּי
 תַּרְעִין דְשְׂמַעִין בְּהוֹן צְלוֹתִין, (ס"א וְשְׁעָרָא דְאִיהוּ תַּחוּת אוּדְנִין צְרִיף לְבַעְרָא, דְאֲתַקְרִי
 מְאָרֵי דְדִינָא לְגַבִּיבוֹ) שְׁעָרָא שְׁעִיעַ עֲלֵיהּ אֲתַמַּר (במדבר ו ה) גִּדְל פָּרַע שְׁעַר רֵאשׁוֹ,
 וְצְרִיף לְגִדְלָא לִיהּ, דְלָא צְרִיף לְאֲכַחְשָׂא סְדוּרָא דְעוּבְדָא דְבְּרֵאשִׁית, אֲבַל
 שְׁעָרָא דְעֲמוּדָא דְאֲמַצְעִיתָא צְרִיף דְלָא יְהֵא לָא אַרְיָה וְלָא קָצַר, וְוִי לִיהּ
 לְמָאן דְשַׁנֵּי בֵּיהּ סְדָרֵי בְּרֵאשִׁית.

שְׁעָרָא אוּכְמָא, וְעֵינִין אוּכְמִין, וְאַנְפוּי אוּכְמִין, וְגוֹפִיָּה אוּכְמָא, אִם הוּא
 זַכָּאָה אִיהוּ מְסֻטְרָא דְשְׂכִינְתָא, דְאֲתַמַּר בָּהּ שְׁחוּרָה אָנִי וְנָאוּה,
 דְכָל גְּוֹנוֹנִין דְסֻטְרָא דִדְכִּיּוּ הֵכִי אֵינוֹן פְּגוּוֹנָא דָא, וְאִם הוּא חֲזִיבָא הוּא
 מְסֻטְרָא דְשְׂבַתָא י", פְּתִיָא אוּכְמָא, מְצַד נוּקְבָא דְקְלִיפָה, דְתַמָּן כָּל קְסָמִין
 דְעוּרְבִין אוּכְמִין וְעוֹפִין אוּכְמִין מְסֻטְרָא דְמְסָאָבוּ, דְאִית עֲלֵיהּ פְּמָה
 מְמַנָּן דְאֲתַקְרִיאָו לִילוֹת, דְעֲלֵיהּ אָמַר דָּוִד (תהלים טו ו) אֵף לִילוֹת יִסְרוּנֵי
 כְּלִיֹּתֵי, מִפְּחַד בְּלִילוֹת (שיר ג ח).

וְכֻלְהוּ נְחַתִּין תַּחוּת גְּדַפּוּי דְעוּרְבִין, וְאַחֲזִי לֹוֹן בְּתַנּוּעָה דְלֵהוֹן פְּמָה דִינִין
 דְנְחַתִּין עַל עֲלָמָא, וְאִית אֲחֲרָנִין דְמְמַנָּן עַל קְלִין דְלֵהוֹן, וְצְוּוּחִין
 קָלָא בְּתַר קָלָא כְּלֵהוּ בְּשַׁבְרִים, לְאֲחַחְזָאָה תְּבִירוֹ עַל בְּנֵי נֶשׂא, וְלִזְמָנִין
 צְוּוּחִין בְּתַלַּת סִימָנִין דְאֵינוֹן קר"ק, דְאִיהוּ תְּקִיעָה תְּרוּעָה תְּקִיעָה, לְאֲחַחְזָאָה
 דִּינָא רְפִיָא בְּרִישָׁא וּבְסִיפָא, וּבְאֲמַצְעִיתָא תְּבִירָא סְגִי, בְּתַרוּעָה דְחַקָא בְּתַר
 דְחַקָא בְּמַהִירוֹ, וְרָזָא דְמִלְהָ וּבְחַדְרֵי מְשַׁכְּבָה אֵל תְּקַלְלַ עֲשִׂיר, פִּי עוֹף
 הַשָּׁמַיִם יוֹלִיף אֶת הַקּוֹל (קהלת י ט), נְחַשׁ רְכִיב עַל קָלָא דְעוּרְבָא אֵל אַחַר,
 בַּת זוגִיָּה קָסָם סָם הַמּוֹת, דְבָהּ אֲשַׁתְּלִים סַמָּא ל אֵל אַחַר.

רְבוּבַת אִיהִי עַל תְּנוּעֵינָ דְגוּפָא דְעוֹרְב, וְאִיהִי תְנוּעָה דְכֻלְהוּ, דְנִפְקַת
 לְאַסְטָאָה לְבְנֵי נָשָׂא בְּפִרְשַׁת אֹרְחִין, תְּנוּעָה דִילָה בְּרִישָׁא
 דְעוֹרְבָא, וּבְזַנְבָא וּבְגוּפָא וּבְגִדְפִין דְעוֹרְבָא, נָחַשׁ שְׂרִיָא בְקַרְיָאָה וְאַמְרָה
 וְקָלָא וְדַבּוּר דְעוֹרְבָא, וּבְאֵלִין תְּנוּעֵינָ שְׂרִיָין כָּל הוּלְף עַל גַּחוּן וְכָל הוּלְף
 עַל אַרְבַּע מַסְטָרָא דְמַסְאָבוּ.

וּמָנָא יִדְעִין פּוּלֵי הָאֵי, בְּגִין דְסַמָּא"ל וְנָחַשׁ מְמַנָּן עַל חוּבִין דְבְנֵי נָשָׂא,
 דְאַתְדַּנּוּ מַסְטָרָא דְשְׂמָאֲלָא דְאִיהוּ גְבוּרָה, וְכַד בַּר נֶשׁ עֶבֶיד חוּבִין,
 כְּפּוּם הָהוּא בַר נֶשׁ הָכִי סְלִיק חוּבִיָּה לְאַתֵּר דְאַתְגְּזֵר נְשָׁמְתִיָּה, וְלֹא זִז
 מִתְמָן הָהוּא חוּבָא עַד דְאַתְפָּרַע מֵהָהוּא בַר נֶשׁ, וְאִם בַּר נֶשׁ אִיהוּ נְשָׁמְתִיָּה
 בְּאַרְחָ אַצִּילוֹת, אִם חָאב, חוּבִיָּה מְטִי עַד סְפִירָן, וְעוֹנָשָׂא אִיהוּ סְגִי כְּפּוּם
 דְרַגְיָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָבָא וְכִי חוּבָא אִיהוּ בְּבַר נֶשׁ דְתִלְיָא נְשָׁמְתִיָּה מֵהָהוּא
 אֲתֵר, וְכִי אִית לִיה חוּבִין, וְהָא כְּתִיב (משלי יב כא) לֹא יֵאָנֶה לְצַדִּיק כָּל
 אָוֶן, אָמַר לִיה אִין, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (ישעיה נט ב) כִּי אִם עֲוֹנוֹתֵיכֶם הָיוּ
 מִבְּדִילִים בִּינֵיכֶם לְבִין אֱלֹהִיכֶם, מֵאִי מִבְּדִילִים, אֶלָּא דְסְלִיק הָהִיא
 נְשָׁמְתָא דְאַצִּילוֹתָא מְנִיָּה וְאַתְפָּרַשׁ מְנִיָּה. (דף קכד ע"ב) וְרָזָא דְמִלָּה, וְיֵאמַר
 אֱלֹהִי"ם יְקוּוּ הַמִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוּם אֶחָד וְתִרְאֶה הַיַּבְשָׁה
 וְגוּמַר (בראשית א ו), אֶסְתַּלַּק נְשָׁמְתִיָּה מְנִיָּה וְאַשְׁתָּאֵר גּוּפָא יְבִשָׁא, מָאן גּוּפָא
 הָכָא, דָּא נְשָׁמְתָא דְכְּרִסְיָא יְקָרָא (ג"א דקב"ה יח"ה) דְאַשְׁתָּאֵרַת יְבִשָׁה, בְּגִין
 דְאַסְתַּלַּקַת מְנִיָּה נְשָׁמְתָא בְּאַרְחָ אַצִּילוֹת, דְהָאֵי נְשָׁמְתָא אִיהִי גּוּפָא
 לְנְשָׁמְתָא עֲלָאָה, וְאִי בְעֵי דְתַחְזוֹר לְגַבִּי הָהוּא נְשָׁמְתָא, לִית לָהּ רִשׁוּ
 לְאַחְזָרָא לְגַבִּיָּה, עַד דְהָהוּא חוּבָא אֲתַעְבְּרַת מְנִיָּה, וְרָזָא דְמִלָּה שׁוּבוּ אֵלַי
 וְאַשׁוּבָה אֵלֵיכֶם (מלאכי ג ז).

אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָבוּי, אָבָא אֵלִין תְּנוּעֵינָ דְעוֹרְבָא מֵאִי
 לְאַשְׁתַּמוּדַע בְּהוּ בַר נֶשׁ בְּגִין דִּיחְזוֹר בְּתִיּוּבְתָא, אָמַר לִיה בְּרִי וְדָאֵי
 אָסִיר לְאַסְתַּפְּלָא בְּהוּן לְעַמָּא קְדִישָׁא, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (במדבר כג כג) כִּי לֹא
 נָחַשׁ בַּיַּעֲקֹב וְלֹא קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל, אָבָל אִם יִזְדַּמֵּן לְבַר נֶשׁ לְפּוּם שְׁעָתָא
 וַיִּדַע בְּהוּן, יִסְתַּפַּל בְּהוּן בְּגִין דִּיחְזוֹר מֵחוּבֵי בְּתִיּוּבְתָא, וְהָאֵי לְבַר נֶשׁ
 דְכָל (ג"א דלא) עוֹבְדוּי פְּיַעֲקֹב וּכְיִשְׂרָאֵל, דְבַר נֶשׁ דִּיעֶבֶיד עֶבְדֵי דִיעֲקֹב
 דְאַתְמַר בִּיָּה (בראשית כה כג) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם, מֵה כְּתִיב בִּיָּה (ירמיה יטז) לֹא כָּאֵלָה
 חֲלַק יַעֲקֹב.

דְּמַסְטָרָא דִיעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל בְּעָא בְּלַעַם חֲיִיבָא לְאַסְתַּפְּלָא בְּנַחְשׁוּי
 וּבְקַסְמוּי, וְלֹא אֲשַׁפַּח אֲתֵר לְאַעְלָא לְגַבִּיָּה, וּבְגִין דָּא אָמַר כִּי

לא נחש ביַעקב ולא קסם בישראל. אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, וְהָא בְּלָזֵן פְּתִיב (בראשית ל כז) נחשתי ויברכני יהו"ה בגלגלה, אם פן אמאי אערב ביה, אָמַר בְּרִי הָכָא רָזָא עֲלָאָה, דְּלִזְמִינִן שׁוֹשְׁנָה אֲשַׁתְּפַחַת בֵּין קוֹצִים, וְהָכָא רָזָא דְגִלְגּוּלָא, אָמַר לִיה יַדְעָנָא, וְעַם כָּל דָּא בְּרִי, אָף עַל גַּב דְּאִתְמַר פִּי לֹא נחש ביַעקב ולא קסם בישראל, בַּר נֶשׁ צְרִיף לְמַנְדַּע כְּלָא וְאֶפִּילוּ חֲרָשִׁין, כְּמָה דְּאוּקְמוּהוּ מְאִרֵי מִתְנִיתִין, לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת (דברים יח ט), אָבֵל אַתָּה לְמַד לְהַבִּין וּלְהוֹרוֹת.

וּבְגִין דָּא תְּנוּעִין דְּעוֹרְבָא, אִית תְּנוּעָה דְסָלִיק בְּרַבִּי"ע, וְאַחֲזִי דְחוּבָא דִּילִיה תְּלִיא לְעִילָא בְּעֲלָמָא דְאַתִּי, וְאִית תְּנוּעָה דְנַחֲתִית לָהּ בְּתַבִּי"ר בְּשַׁבְּרִים, וְאַחֲזִי דְחוּבָא דִּילִיה נַחֲתִית לְתַתָּא בְּעֲלָמָא דִּין, לְמַהוּי לִיה תְּבִירוּ בְּגִינִיה, וְכָל אֲלִין סִימְנִין אִיהִי אַחֲזִי בְּאַרְחָא, כְּגוֹוְנָא דְעַמְלָק דְּאָמַר בְּגִינִיה (שם כה יח) אֲשֶׁר קָרָה בְּדֶרֶךְ, דְּסֻטְרִין אַחֲרָנִין אֵינוֹן כְּלַסְטִים דְּנַפְקִין בְּאַרְחִין, וּבְגִין דָּא עוֹרְבִין חִילָא דְלַהוֹן בְּאוֹרְחִין.

וְאֵינוֹן דְּמִזְלָהוֹן תְּלִיא בְּשַׁבְּת"י, אֵינוֹן עֲצִיבִין, וְאֵינוֹן דְּיַחְקִין רַגְלֵי שְׂכִינְתָא בְּגִלּוּתָא, דְּבִזְמַנָּא דְּאֲלִין אַתְּפִשְׁטוּ בְּעֲלָמָא, אַתְּמַר בְּרַגְלֵי שְׂכִינְתָא וַיֵּאסוּף רַגְלָיו אֶל הַמָּטָה (בראשית מט לג), אַתְּכִנְיֶשֶׁת לְגַבִּי זְרַעִיה דְּיַעֲקֹב מִטָּה שְׁלָמָה, וּבְגִין דָּא וַיִּשְׁפּוֹן יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּדָד עֵין יַעֲקֹב (דברים לג כח), דְּלֹא זֹזַת שְׂכִינְתָא מִינְיֵיהּ בְּגִלּוּתָא, בְּגִין דְּלִית בְּהוּ פְּסוּלָא, וְשַׁבְּתָא"י אִית לִיה תְּרִין בְּתִין, חַד שְׁפַל רֵאשׁ, וְתַנְיִנָא בֵּית הַסֵּהַר, דְּאִסִּירֵי מְלָכָא אִסִּירִין תְּמָן בְּגִלּוּתָא, וְאֵינוֹן דְּיַחְקִין שְׂכִינְתָא וַיִּשְׂרָאֵל (ג"א שַׁעֲתָא לְיִשְׂרָאֵל) בְּגִלּוּתָא, וּבְשַׁפַּל רֵאשׁ יִשְׂרָאֵל אֵינוֹן שְׁפַלִּין לְתַתָּא, וּמַהֲאֵי כְּכָא יִיתִי כְּפִנָּא וְעַנְיּוּתָא לְיִשְׂרָאֵל, וּמֵאֵן דְּבָעֵי לְאַסְתְּמָרָא מִנִּיהּ, צְרִיף לְשַׁנוּיֵי שְׁמִיה וּלְשַׁנוּיֵי אַתְרִיה וּלְשַׁנוּיֵי עוּבְדוּי, וְדָא אִיהוּ שְׁנוּי מְקוֹם שְׁנוּי הַשֵּׁם וְשַׁנוּי מַעֲשֵׂה, וְהָא אוּקְמוּהוּ הֵן כָּל אֵלָה יַפְעַל א"ל פְּעַמִּים שְׁלֹשׁ עַם גָּבַר (איוב לג כט).

שַׁעֲרָא חוּרָא וְעֵינוּי חוּרִין וְאַנְפוּי חוּרִין וְגוּפָא חוּרָא, אִי אִית בֵּיה עוּבְדִין טְבִין דָּא אִיהוּ מְסֻטְרָא דִּימִינָא, מְסֻטְרָא דְרַחֲיִמוּ דְאִיהוּ אַהֲבַת עוֹלָם אַהֲבַתִּיהָ עַל פִּן מְשַׁכְּתִיהָ חֲסֵד (ירמיה לא ב). שַׁעֲרָא חוּרָא וְעֵינוּי חוּרִין וְאַנְפִין חוּרִין וְגוּפָא חוּרָא, דְּלִית בֵּיה גְּמִילוּת חֲסָדִים בְּרַחֲיִמוּ דְאַהֲבָה, הָאֵי הוּא רַמְאֵי מְסֻטְרָא דְלָבָן הָאַרְמֵי, אַסְתְּמַר מִנִּיהּ, בְּהֶרַת לְבָנָה הִיא, וְלִילִי"ת הִיא בְּהֶרַת לְבָנָה אוּכְמָא סוּמְקָא יְרוּקָא, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב (ויקרא יג ד) וְאִם בְּהֶרַת לְבָנָה הִיא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְעַמוֹק אֵין מְרָאֵהוּ מִן הָעוֹר, בְּהֶרַת שְׁחוּרָה וּשְׁפָלָה אֵינְנָה מִן הָעוֹר וְהִיא כְּהָהּ, תְּרִין (ד' קכח)

ע"א) גוונין תננינן אינון ירקרק או אדמדם, פלהו מתהפכין עינוי בכעסא לחוורו ואוכמו וסומקו וירוקא, וכל דא במאי אשתמודע, דלית בר נש דלא אתכלילין ביה אלין ארבע גוונין, אלא ההוא גוון דשליט על פלהו אחרנין, ביה אתקרי, וביה אשתמודע לאתקרי חוור או אוכם או סומק או ירוק, ואלין ארבע גוונין בישין אינון ארבע קליפין דאגוזא, תהו ובהו וחשף ותהום, ואלין אינון (דברים ח טו) נחש שרף ועקרב וצמאון, נחש גוון חוור בהרת לבנה, שרף ועקרב, אדמדם שרף, או ירקרק עקרב, וצמאון שחורה, אלין אינון ארבע גוונין דאשא דגיהנם.

ואתתא בישא מתמן קא אתיא, עלה אתמר (ויקרא יד מה) ונתן את הפית את אבניו ואת עציו בעניותא, דלא אשתאר בביתא, ובגין דא חכמות נשים פנתה ביתה, ואולת פידיה תהרסנו (משלי יד א), אלין אינון ארבע גוונין דאשא דגיהנם, דמסתלקי בעיינין באנפין בשערא, ומאן אתר מסתלקי, ממרה אוכמא דטחול, וממרה סומקא דכבד, וממרה ירוקא דמרה, וממרה חוורא דריאה, אלין אינון ארבע גוונין חשוכין דמלאכי חבלה, וכלהו פלילין בלילי"ת סם המות, מאדי"ם איהו במרה אדומה למשפף דמא, ואיהו מפת חרב והרג ואבדן.

והכי שכינתא אשתמודעת בארבע גוונין שפירין נהירין, גוון חוור מסטרא דחסד, סומק מסטרא דגבורה, ירוק מסטרא דעמודא דאמצעייתא, אוכם מסטרא דאימא עלאה, דאתמר בה (משלי א ח) שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אבך, ואתמר בה (שיר א ה) שחורה אני ונאווה, אימא תתאה נטילת גוון מאימא עלאה, שוקא ימינא נטיל גוון מדרועא ימינא, הדא הוא דכתיב (תהלים טז יא) נעימות בימינך נצח, שוקא שמאלא נטיל גוון מדרועא שמאלא, אות ברית נטיל גוון מגופא, עמודא דאמצעייתא נטיל חכמה, אדם דרכיב על פלא, עלה אתמר (קהלת ח א) חכמת אדם תאיר פניו, ועליה אתמר (תהלים קד כד) יהו"ה פלם בחכמה עשית, פתר עלאה איהו סתים לא אשתמודע ביה גוון פלל לעילא, ובעמודא דאמצעייתא אחזי כל גוונין.

הא הקא רזא דשערא, דביה אשתמודעאן אנשי חיל בגוון חוור, יראי אלהי"ם בגוון סומק, אנשי אמת בגוון ירוק, שונאי בצע בגוון אוכם, ארבע אתוון מתלבשין בארבע גוונין אלין, י בגוון חוור, ה' בגוון סומק, ו' בגוון ירוק, ה' בגוון אוכם, האי שמא איהו דרקים גוונין בכל אתר, ואיהו דצייר שרטוטין במצחא, פגוונא דא יהו"ה, ואינון ארבע רשימין דשרטוטין, דאינון עמק רום ועמק תחת ועמק מזרח ועמק

מְעַרְב, שְׂרָטוּטִין זְעִירִין דְּקָרִיצִין דְּעִינָא מִסְטָרָא דָּאֵת י', שְׂרָטוּטִין בְּאוּרְכָא
 בְּפוּתָיָא בְּגָבְהָא מִסְטָרָא דְתַלְתָּ אַתּוּן דְּאִינוּן הו"ה, כְּלֵהוּן אֲשַׁמּוּדְעִין
 בְּשַׁעוֹר קוּמָה דְּבַר נֶשׁ, בְּאוּרְכָא מִסְטָרָא דְאַרְיָה קוּמָה, דְּאִינוּן אַנְשֵׁי חֵיל,
 בְּפוּתָיָא קָצֵר קוּמָה וּרְחָבָא דְקוּמָה, וְאִינוּן יִרְאֵי אֱלֹהִים, בְּגָבְהָא גְבֵהָ
 קוּמָה וְאִינוּן אַנְשֵׁי אָמֶת, זְעִירִין בְּעַגּוּלָא שׁוֹנְאֵי בְּצַע מִסְטָרָא דָּאֵת י',
 וְדוּד מִסְטָרָא דָּאֵת י' אֲתַמַּר בֵּיהּ (שְׁמוּאֵל א יז יד) וְדוּד הוּא הַקָּטָן, וְאֵלִין אִינוּן
 שׁוֹנְאֵי בְּצַע, שְׂרָטוּטִין אֵלִין בְּאַרְחַ מִישַׁר, כְּשְׂרָטוּטִין דְּגִט פְּטוּרִין דְּצָרִיף
 שְׂרָטוּטִי, אוּ אֵלִין דְּמַחֲיִיבָא אוּרִייתָא, וְעַל אֵלִין שְׂרָטוּטִין אֲתַמַּר (תְּהִלִּים כה
 כ) כָּל אַרְחוֹת יְהו"ה חֶסֶד וְאֶמֶת לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעִדּוּתוֹ.

שְׂרָטוּטִין בְּאַרְיָכוּ מִסְטָרָא דְרַבִּי"ע פְּגוּוּנָא דְתַקִּיעָה, וְאֵלִין אִינוּן אַרְיָכִין
 דְּקוּמָה מִסְטָרָא דִּימִינָא, אַרְיָ אַפִּים, אַרְיָכִין בְּקָלָא בְּצִלּוֹתִין
 בְּאוּרִייתָא, אַרְיָכִין פְּרוּגָזָא, אַרְיָכִין בְּשַׁעֲרָא בְּעֵינִין בְּאַנְפִּין בְּחוּטְמָא
 בְּשַׁפּוּן בְּדִיקְנָא בְּגוּפָא בְּדְרוּעִין בְּרַגְלִין בְּאַצְבָּעֵן (דף קבה ע"ב) רְשִׁימוֹ דְלֵהוּן
 חֲנוּר, וְוִי לֹון לְאֵלִין דְּמַכְחִישִׁין דִּיּוֹקְנִיהוּן לְעֵילָא, כְּאֵלוֹ מַכְחִישִׁין סְדְרֵי
 בְּרָאשִׁית, וְכֵאלוֹ מְמַעֲטִין אֶת הַדְּמוּת, דְּאִיהוּ שִׁיעוֹר קוּמָה דְלְעֵילָא, דְּאֵלִין
 דְּשְׂרָטוּטִיהוּן אַרְיָכִין, וְקוּמָה דְלֵהוּן וְאַבְרִים דְלֵהוּן, צְרִיכִין לְמַהוּי מְאָרִי
 דְּחֶסֶד, אַרְיָכִין דְּרוּגָזָא, מְאָרִי דְרַחֲמִינוּ, הֵהוּא דְאֲתַמַּר בֵּיהּ (ישעיה מא ח) זֶרַע
 אַבְרָהָם אוּהָבִי.

שְׂרָטוּטִין בְּרַחְבָּא, פְּגוּוּנָא דְשִׁבְרִים, תְּנוּעָה דְלֵהוּן תְּבִי"ר, וְאִינוּן רַחְבִּים
 וְקָצֵרִים דְּקוּמָה, וְאַנְפִּין רַחְבִּין וְקָצֵרִין, וְעֵינֵי רַחְבִּים, וְחוּטְמוֹי
 רַחְבִּים, וְשַׁפּוּן רַחְבִּים, אֵלִין אִינוּן יִרְאֵי אֱלֹהִים, מְאָרִי דִּירְאָה מִסְטָרָא
 דִּיצְחָק, וְוִי לְמָאן דְּאַכְחִישׁ קוּמְתִיהּ בְּעוֹבְדִין בִּישִׁין, דִּירִית נִשְׁמָתָא בִּישָׂא
 דְרַכִּיב עַל דִּיּוֹקְנִיהּ, דְּאַכְחִישׁ פְּמִלְיָא לְעֵילָא. שְׂרָטוּטִין גְּבוּהִין, וְאַנְפִּין
 גְּבוּהִין, וְעֵינֵי גְּבוּהִין, וְחוּטְמָא וְשַׁפּוּן גְּבוּהִין, וְגוּפָא גְּבוּהָ, אֵלִין אִינוּן
 מְאָרִי דְקָשׁוּט זֶרַע אָמֶת, מֵהֵהוּא דְאֲתַמַּר בֵּיהּ (מִיכָה ז כ) תַּתְּן אָמֶת לִיעֶקֶב.
 וְאֵלִין אִינוּן אַדְנִי, א' אַרְיָ אַנְפִּין וְעֵלִיהּ שְׂרִיא י', ד' רַחְבָּא דְאַנְפִּין
 וְעֵלִיהּ שְׂרִיא ה', נ' גְּבוּהָ דְאַנְפִּין וְעֵלִיהּ שְׂרִיא ו', י' רַחְבָּא דְאַנְפִּין
 וְעֵלִיהּ שְׂרִיא ה', שְׂרָטוּטִין זְעִירִין מִסְטָרָא דְתְרוּעָה בְּעַגּוּלָא בְּדִיקְנָא דָּאֵת
 י', שׁוֹנְאֵי בְּצַע, מִסְטָרָא דְדוּד דְאֲתַמַּר בֵּיהּ (שְׁמוּאֵל א יז יד) וְדוּד הוּא הַקָּטָן,
 וְאִינוּן עֵינִין זְעִירִין שְׁפִירִין בְּעַגּוּלָא, אַנְפִּין זְעִירִין בְּעַגּוּלָא שְׁפִירִין,
 חוּטְמָא זְעִירָא פּוּמָא זְעִירָא גּוּפָא דִלִּיהּ זְעִירָא, שְׁפִיר בְּכֵלָא, וְעֵלִיהּ
 שְׂרִיא ה'.

שְׂרָטוּטִין גְּבוּהִין מִסְטָרָא דְתְרוּעָה, שְׁלִשְׁלָא"ה דְתַקִּיעָה וְשִׁבְרִים, דָּא

סליק קלא בתרועעה, ודא תבר לה בשבירים, ודא בינוני בקליה, שלשלאה דתקיעה ושבירים, לא אריף ולא קצר, מאן דאיהו בדיוקנא דאת יו"ד איהו קול דממה דקה, ודא מדה לכל אברין דאנפין לעילא, מתתא לעילא, איהי מדה לכל ספירה וספירה מעשר ספיראן, ובה סליקת כל ספירה לעשרת אלפים רבי רבבות, ו' שעוריה בכל ספירה וספירה ששת אלפים רבי רבבות, ה' ה' אינון מהלף בכל ספירה וספירה ה' אלפים רבי רבבות, מעילא לתתא, ומתתא לעילא.

שרטוטין עקימין דלאו אינון רשימין בארז מישר, אנון רשימין דנחש עקלתון, דשרטוטין פשלשלאה פגוונא דא $\text{W} \text{M}$ (אינון מהלף דנונין דימא), (נ"א מהלף דלחון פנונין בימא), דאינון פגוונא דתלמידי חכמים דמתרבין בימא, ואינון רזא דתרועעה, ξ ושלשלת והכי מהלף דנוניא פגוונא דתרועעה, ואינון דרג"א לתתא, שלשלת לעילא, פגוונא דקדושה הכי אינון רשימין מסטרא דמסאבו, דהכי אוקמוה מארי מתניתין (קהלת ט"ז) זה לעמת זה עשה האלהים.

שרטוטין אינון פגוונא דלולב, דאתמר ביה נפרצו עליו פסול, הכי שרטוטין דאית בהו פרידו ופריצו, דא אחזי בגלגולא דיליה קדם דאתיא לעלמא, דהוה מקצץ פנטיעות ועביד פרודא באילנא דחיי, באתר דאתגזרת נשמתיה, ובמאי אשתמודע, אלא שרטוטין דאינון אריכין פגוונא דא - (נ"א) לית בהו פסק שלמין אינון, האי בר נש לא אכחיש דיוקניה, ולא עבד פרודא באילנא דחיי.

ואם אית בהו פסק פגוונא דא - (נ"א) - האי בר נש אכחיש דיוקניה, ועבד פגם ומום, ובההוא פגם שריא מום, פפום מום דסיהרא, פריץ איהו, מצח אשה זונה (ירמיה ג א), שריא ביה פריצו במצחו, מההוא אתר איהו פגים, וצריף לכסאה מצחו דלא יתגלי עריתיה למארי דינא, ואם חזר בתיובתא, יהא פגימו דיליה נחית לתתא, לקבל בה ענשא, ואם לאו איהו חוזר בתיובתא, מסתלקת לעילא לתבעא ליה דינא בעלמא דאתי, בההוא אתר דפגים, עליה אתמר (שמות כא טז) מעם מזבחי תקחנו למוות, ולא למגנא אמרו קדמאין, במקום שאמרו להאריף אינו רשאי לקצר, לקצר אינו רשאי להאריף, דלא נכחיש דיוקניה ויעביד (דף קכז ר"ב) פריצו בדיוקנא דלעילא.

באורייתא דלעילא מאן דרשים וציר אלין שרטוטין, איהו אמון מופלא ומכוסה, מאן דאסתכל בשפולי משפנא, אשתמודע באלין רשימין וצירין, דאתמר בהון (תהלים קלט טו) רקמתי בתחתיות ארץ, ציורא

דארבע שרטוטין אלין, אינון אריה שור נשר אדם, בכלהו ארבע רשימין,
הדא הוא דכתיב (יחזקאל א') ופני אריה אל הימין לארבעתם, ודא מיכא"ל
שר החסד לימינא, ופני שור מהשמאל לארבעתן, דא גבריא"ל שר
הגבורה, ופני נשר לארבעתן דא נוריא"ל (ג"א אוריא"ל) שר שלום עמודא
דאמצעיתא, ודמות פניהם פני אדם, רפא"ל שר שכינתא, דתמן פאר,
דאתמר בה (יחזקאל כד יז) פארך חבוש עליך.

מאן דלא אתחזיין שרטוטין ביה, לית ליה דיוקנא כלל לעילא, זכותיה
נחית לתתא, עליה אתמר (תהלים סט כט) ימחו מספר חיים, אלא אם
תב בתיובתא, דדא אשתפח דלית ליה בפה דייתי בגלגולא, מאן
דשרטוטין דיליה רכיבין פגוונא דא // (ג"א 11) דא אחזי דקא אתיא
בגלגולא חדא, ואם תרין שרטוטין מורפכין פגוונא דא ≧ (ג"א =), אחזי
תרין גלגולין, ואם תלת שרטוטין במצחיה מורפכין, הא אשלים (איוב לג
כט) הן כל אלה יפעל א"ל פעמים שלש עם גבר, ואם לית ליה שרטוטין
במצחיה, ואית שרטוטין על קריצין דעיינין, דא אחזי על ארבעה לא
אשיכנו (עמוס ב א).

שרטוטין אינון באתון דאינון יהו"ה, ציורין בנקודין דאינון יו"ד ה"י
וא"ו ה"י, וציורין אינון בעיינין באודנין באנפין בנוקבין
דחוטמא בפומא, קמ"ץ שרטוט וציור, שרטוט לעילא ונקודה לתתא,
דא אחזי על גלגולא קדמאה, דקא נחית לתתא.

ניצוץ איהו חיה תחות רקיע, הדא הוא דכתיב (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי
החיה רקיע, רקיע ודאי על רישא דחיה, איהו קמ"ץ, ניצוץ חיה,
רקיע לעילא מינה, ניצוץ איהו י' סליק באת ו' דאיהו רקיע, שית זמנין
עשר ואתעבדת ס, ובה (תהלים קמה יד) סומך יהו"ה לכל הנופלים, וחיה איהו
סמך (ג"א איהו י' סמוך) לרקיע.

רקיע עם ניצוץ איהו גלגול, רקיע בלא ניצוץ איהו גלגל, כמה דאוקמוהו
גלגל הוא שחוזר בעולם, דאחזיר לעלמא, ודא פתח, ולא אית
ליה הרפכה בגלגול, דלית ליה חיה דרכיב עליה, ודא שרביט הפכב,
דאתמר ביה (במדבר כד יז) דרך פכב מיעקב, דרך בין שתי חיות דאינון צר"י,
ואתעביד ויצר, ובהון קא אתיא בתרין גלגולין, ודא אדם דיצירה,
דקמ"ץ איהו אדם דבריאה, וכד אתא בתלת גלגולין דאינון סגו"ל,
אתעביד שלשל"ת משולש בהון, ודא אדם דעשיה.

זכבי איהו שרביט דככב, כד איהו עובר בין שתי אופנים דאינון שב"א,
אתעביד שור"ק, דרג"א, ואינון שלשל"ת לעילא, בסגו"ל,

בְּסִגְלוֹתָא, דְּרֵגָא לְתַתָּא בְּשׁוּרָק, שְׁבָא צְרָי, חֲלָם פֶּד אֶסְתְּלִיק
 בְּצָרָי אַתְעֵבִיד סִגְלוֹתָא, חֲרָק דְנַחְתָּא בְּצָרָי אַתְעֵבִיד סִגְלוֹל, וְכַד
 עָאל בְּשָׁבָא אַתְעֵבִיד שׁוּרָק, וְכֻלָּא נִקְדָּה חֲדָא, חֲלָם אִיהוּ לְעִילָא
 בְּסִגְלוֹתָא, חֲרָק אִיהוּ לְתַתָּא בְּסִגְלוֹל, שׁוּרָק אִיהוּ בְּאַמְצְעִיתָא פְּגִוּנָא
 דָּא ו, הֵן כָּל אֱלֹהִים יַפְעֵל אֱלֹהִים פְּעַמִּים שְׁלֹשׁ עִם גְּבֵר (אִיבֹב לֵב כֵּט).

אַחֲזִי גִלְגּוּלָא קְדַמָּא יהו"ה, אַחֲזִי גִלְגּוּלָא תַנְיָנָא יהו"ה (נ"א וי"ה
 וי"ה), אַחֲזִי גִלְגּוּלָא תְלִיתָא יהו וו הו, (נ"א אַתְגְּלִיא וְאַחֲזִי גִלְגּוּלָא קְדַמָּא
 יהו"ה גִלְגּוּלָא תַנְיָנָא תְלִית י' י' י'), הֲרַפְּבָה דְכֻלְהוּ תְלִית אַדְנָי, וְרָזָא דָא י' י' י',
 חֲלָם חֲרָק שׁוּרָק, תְּלִית יוּדִיָן, אָמוֹן מוּפְלָא אָמוֹן נְסִתָּר אָמוֹן מְכוּסָה,
 דְאַתְרַמִּיזוּ בְּהַאי שְׁמָא יו"ד ה"י וַא"ו ה"י, אָמוֹן מוּפְלָא דְאַשְׁתַּמוּדַע
 בְּכֻלְהוּ, חֲדָ שְׂרִיא בְּנַפְשׁ הַזְכְּרוֹן, וְתַנְיָנָא בְּנַפְשׁ הַמַּחְשְׁבָה, וְתְלִיתָא בְּנַפְשׁ
 הַמְצוּיָר, דְאַיְנוּן תְּלִית מוֹחִין י' י' י', רִיחָטָא (דף קכו ע"ב) דְסַחֲרִי לֹוֹן פְּגִוּנָא
 דָּא ☉ אִיהִי קְרַקְפָּתָא דְתַפְלִין, שְׂרִטוּטִין פְּגִוּנָא דָּא יהו"ה, יהו"ה בְּהוֹן
 מְלֹךְ הָא הָכָא שְׂרִטוּטִין דְמַצְחָא. עֵינִין, בְּהוֹן וְאַתָּה תַחֲזֶה מִכָּל הָעָם,
 אַנְשֵׁי חֵיל בְּגוּוֹן חַוּוֹר יִרְאִי אֱלֹהִים בְּגוּוֹן סוּמָק, אַנְשֵׁי אָמֶת בְּגוּוֹן יְרוּק,
 שׁוֹנְאֵי בְּצַע בְּבַת עֵין דְאַיְהִי אוּכְמָא, וְדָא רָזָא דְשַׁבַּת, שׁ תְּלִית עַנְפֵי תְּלִית
 גְּוּוֹנִין דְעִינָא, ב"ת דְשַׁבַּת דָּא בַת עֵין, וְעֵלְיֵיהּ אַתְמַר (שְׁמוֹת לֵא טז) וְשְׁמֵרוּ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבַּת וְגוֹמַר, וְהָא אוּקְמוּהוּ דְאַיְנוּן תְּרִין שַׁבְּתוֹת, אִימָא
 עֲלָאָה בְּתִלַּת דְרֵגִין, וְאַימָא תַתָּאָה בְּתִלַּת דְרֵגִין, עַמּוּדָא דְאַמְצְעִיתָא כְּלִיל
 שֵׁית סְטְרִין דְאַיְנוּן שֵׁית דְרֵגִין, עֵינִין דְמַסְתְּפְלִין בְּאַרְחַ מִישַׁר בְּחַוּוֹרוּ,
 אֲלִין אִינּוֹן עֵינִין דְרַחֲמִימוּ, וּבְהוֹן שְׁכִינְתָּא אִיהִי יָפָה כְּלַבְנָה דְלִית בְּהָ
 פְּגִימוּ, דְאַתְמַר בְּהָ (שִׁיר א טו) הִנֵּה יָפָה רַעֲיָתִי הִנֵּה יָפָה עֵינֵיהּ יוֹנִים.

וְאִית עֵינִין דְהֵהוּא חוּיָא אִיהוּ כְּרוּף בְּהוֹן, נַחַש הַקְדַּמוּנִי, וְלֹאוּ מַסְתְּפְלִין
 בְּאַרְחַ מִישַׁר, בְּכָל מַה דְאַסְתְּפֵל אַתְלֻטְיָא. עֵינָא אִיהוּ כְּגִלְגֵל, גְּוּוֹן
 חַוּוֹר פְּגִוּנָא דִימָא דְאַסְחַר כָּל עֲלָמָא, וְתַנְיָנָא פְּגִוּנָא דְאַרְעָא, תְּלִיתָאָה
 פְּגִוּנָא דְאַרְעָא דִיִּשְׂרָאֵל, נְקוּדָה זְעִירָא דְבַת עֵין אִיהִי פְּגִוּנָא דְצִיּוֹן,
 דְאַיְהִי נְקוּדָה דְעֲלָמָא דְמַתְמָן הוֹשַׁתָּת עֲלָמָא.

וְאִית בַּר נֶשׁ דְגְּוּוֹן דִּילִיָּה תְכֻלַּת דְאַיְהוּ דוּמָה לְרַקִּיעַ, כְּמַה דְאוּקְמוּהָ
 מְאַרִי מְתַנִּיתִין תְכֻלַּת דוּמָה לַיָּם, וְיָם דוּמָה לְרַקִּיעַ, וְרַקִּיעַ דוּמָה
 לְכַסָּא הַכְּבוֹד. וְתִלַּת גְּוּוֹנִין אִינּוֹן בְּעִינָא חַוּוֹר אוּכְמָ תְכֻלַּת, לְקַבֵּל אֲשׁ
 דְלֹאוּ אִיהוּ שׁוּרָף, וְאַש דְאַיְהוּ שׁוּרָף וְלֹא אָכִיל, תְּלִיתָאָה דְאַיְהוּ תְכֻלַּת
 לְקַבֵּל אֲשׁ דְאַיְהוּ שׁוּרָף וְאָכִיל, רְבִיעָאָה לְבַת אֲשׁ וְדָא שְׁכִינְתָּא בַת עֵין,
 וְעֲלָה אַתְמַר (שְׁמוֹת ג ב) וַיֵּרָא מִלְּאֻךְ יְהו"ה אֵלָיו בְּלַבַּת אֲשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה דָּא

בת עין, וירא והנה הסנה בוער באש דא גיון דעל פת עין דאיהו גיון תנינא, והסנה איננו אפל גיון תליתאה, ויאמר משה אסרה נא ואראה וגומר (שם ג) גיון חוור דשרגא עלאה, ובתלת גיונין אלין אתאחדת (ג"א אתחברת) פת עין דאיהי שכינתא.

ובהון סלקא בתלת צלותין קדם יהו"ה, הדא הוא דכתיב (ויקרא ו ב) זאת תורת העולה וגומר, זאת תורת דא בת עין שכינתא דסלקא בתלת אבהן דתקיננו תלת צלותין, ובגין דא זאת תורת העולה וגומר, זאת תורת העולה בימינא דאיהו אש דלא שורף, דתמן חכמה דאיהו מבוועא דמיא, דאתמר ביה הרוצה להחפים ידרים, דתשש חילא דאשא, דאיהו גיון חוור דשרגא דלא יהא שורף, ונקודה דילה קמ"ץ, דאתמר ביה וקמץ הפה (ויקרא ה יב), וכהנא איהו לימינא, קמ"ץ נקודה דאת י' מסטרא דימינא לא אתחייב נקודה אחרא.

היא העולה גיון תנינא דאתאחיד בצלותא דמנחה, ביה סלקא ברפא לגבי שמאלא דתמן ה' עלאה, ובה הרוצה להעשיר יצפין, ובגין דאתתא מתמן, אמרו מארי מתניתין אוקירו נשיכו פי היכי דתתעטרון, בגין דמצפון אינון, (איוב לו כב) ומצפון זהב יאתה, ונקודה דאיהו מחייבא לאת ה' מסטרא דשמאלא שב"א, ועליה אתמר (ישעיה סו טז) פי בא"ש יהו"ה נשפט, על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר (ויקרא ו ב) דא גיון תכלת, דאיהו אחיד בצלותא דערבית, וביה סלקא שכינתא לגבי עמודא דאמצעיתא, וצלותא דערבית לקבל אמורין ופדרין דמתאכלין כל הלילה, ובגין דא תכלת דומה לרקיע, דאתמר (בראשית א ו) יהי רקיע בתוך המים, דאפריש מחלוקת בין ימינא ושמאלא, ונקודה דרקיע חל"ם, ומאן רקיע דא ו' דאיהו כגוונא דא רקיע, וההוא ניצוץ חל"ם עליה, והאי נקודה איהי מחייבת לאת ו', ורזא דנקודה יהוה, ורזא דמלה רק באבותיה חש"ק יהו"ה, (דברים י טו) פי בי חש"ק ואפלטוהו (תהלים צד יד), פ"י ב"י רזא דשמא דארבעין ותריין, פ"י ב"י ירבו ימיה וגומר (משלי ט יא).

ואית מאן דאיהו מפרש אלין (דף קכו ע"א) תלת גיונין ברקיעא, דאינון חוור ואוכם ותכלת, חד חוור לעילא מן שרגא, וחד תכלת לתתא, אוכם באמצעיתא אפריש בתרווייהו, ולא אשתמודעו בקדרותא דילה, ורזא דא מארי מתניתין אוקמוהו כגוונא דא, מאימתי קורין את שמע בשחרית, פדי שפיר בין תכלת ללבן, מיד דאתעבר קדרותא דשמיא, דאתמר בה (ישעיה ג) אלביש שמים קדרות, מיד נהיר שמיא ואשתמודע איהו בין תכלת ללבן, ואשתמודע הכא תכלת מסטרא דשמאלא, לבן

מִסְטָרָא דִּימִינָא, עֲמוּדָא דְאֲמַצְעִיתָא אַחִיד בְּתַרְוֵיהּ, וְבִיהּ קוֹרִין קְרִיאַת שְׁמַע בְּשַׁחְרִית, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָא בַת עֵין.

וְהָכִי קְרִיאַת שְׁמַע דְּעַרְבִית צְרִיכִין לְיִיחָדָא לָהּ בְּעֲמוּדָא דְאֲמַצְעִיתָא, כְּמָה דְתַקִּינוּ מְאָרִי מְתַנִּיתִין, לְקִרּוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בְּפִכְכְּבִים דְּאִינוּן בִּינוּנִים (כְּנוּיִים), דְּהָכִי אִוְקְמוּהוּ, לֹא מִן הַפִּכְכְּבִים הַנִּרְאִים בַּיּוֹם, וְלֹא מִן הַפִּכְכְּבִים הַנִּרְאִים בַּלַּיְלָה, אֲלֵא מִן הַבִּינוּנִים, דְּאִינוּן מִסְטָרָא דְעֲמוּדָא דְאֲמַצְעִיתָא, הָא הָכָא תֵּלַת גְּוֹוִינִין בְּשַׁרְגָא, שְׁכִינְתָא נֵר דְּאֵתְאֲחַדַּת בְּהוּן, (מְשַׁלִּי ו' כג) כִּי נֵר מְצוּה וְתוֹרָה אִוֵּר, אִוֵּר דָּא אִוְרִייתָא דְבִכְתָּב, דְּאִיהִי נְשִׁמַּת אָדָם, דְּנִהִירַת עַל נֵר, עַל תַּרְוֵיהּ אֲתָמֵר, (בְּרֵאשִׁית א טז) אֵת הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל לְמַמְשַׁלַּת הַיּוֹם, וְאֵת הַמָּאוֹר הַקָּטָן לְמַמְשַׁלַּת הַלַּיְלָה.

גְּוֹוִן חַוּוֹר בִּיהּ א"ל מְלָךְ יוֹשֵׁב עַל פְּסָא רַחֲמִים וּמְתַנְהַג בְּחַסִּידוּת, גְּוֹוִן תְּכַלַּת פְּרַסְיָא דְדִין, דְּאִינוּן אִימָא עֲלָאָה אִימָא תַּתָּאָה, אֵהִי"ה אַדְנִי, מְלָךְ דְּאַחִיד בְּתַרְוֵיהּ יְהו"ה יְהו"ה, עֲלִיהּ אֲתָמֵר (מְשַׁלִּי ל' ד) מַה שְּׁמוֹ וּמַה שְּׁם בְּנוֹ כִּי תִדַע, וְאִינוּן חֲכָמָה וְעֲמוּדָא דְאֲמַצְעִיתָא, מִסְטָרָא דְדִין אָמֵר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָנִי אֲמִית (דְּבָרִים ל"ב ט), וּמִסְטָרָא דְכְּרַסְיָא דְרַחֲמֵי אָמֵר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַחִיָּה, וּבְגִין דָּא תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים כַּד הוּוּ מְסַתְּפְלִין בְּגְוֹוִן תְּכַלַּת דְּעִינָא הוּוּ מְעַנִּישִׁין בִּיהּ, כְּמָה דְּאִוְקְמוּהוּ מְאָרִי מְתַנִּיתִין, בְּכָל מְקוֹם שְׁנַתְנוּ חֲכָמִים עֵינֵיהֶם אוּ מִיתָה אוּ עוֹנֵי.

דְּבַגְוֹוִן חַוּוֹר מְתַלְבֵּשׁ א"ל מִן מִיכָא"ל שַׁר הַחֲסֵד, וְתַחֲוֹתִיהּ נַחֵשׁ, וּפּוֹרֶץ גְּדֵר יִשְׁכְּנוּ נַחֵשׁ, בְּגְוֹוִן סוּמַק אֲתַלְבֵּשׁ גְּבֵרִיא"ל שַׁר הַגְּבוּרָה, וְתַחֲוֹתִיהּ שַׁרְף, בְּגְוֹוִן יְרוּק אֲתַלְבֵּשׁ אִוְרִיא"ל נִוְרִיא"ל שַׁר שְׁלוֹם, וְתַחֲוֹתִיהּ עַקְרָב, בְּגְוֹוִן אוּכַם אֲתַלְבֵּשׁ רְפָא"ל שַׁר דְּשְׁכִינְתָא, וְתַחֲוֹתִיהּ צְמָאוּן.

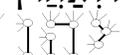
וּבְכָל אֲתַר דְּהוּוּ מְסַתְּפְלִין בְּגְוֹוִן חַוּוֹר הוּוּ מְחֵי, וּבְזַמְנָא דְאַסְתַּלַּק יְהו"ה מִפְּרַסְיָא דְדִין וּמִפְּרַסְיָא דְרַחֲמֵי, לִית תְּמֵן עוֹנֵשָׁא וְלֹא אַגְרָא, וּבְגִין דִּיהו"ה אֲסַתְּלַק בְּמִזְלָא קוּדְשָׁא עֲלָאָה דְאִיהוּ פִּתְר עֲלָאָה, בְּהָהוּא זְמַנָּא בְּנֵי חַיִּי וּמְזוּנֵי לָאוּ בְּזַכּוּתָא תְּלִיא מְלִתָּא, אֲלֵא בְּמִזְלָא תְּלִיא מְלִתָּא, וּבְהָהוּא זְמַנָּא הַכֵּל תְּלוּי בְּמִזְלָא וְאַפִּילוּ סִפְר תוֹרָה בְּהִיכָל, מַה דְּהוּוּ קְרוּב יְהו"ה לְכָל קוֹרְאִיו, בְּהָהוּא זְמַנָּא אֲתָמֵר בִּיהּ (קַהֲלַת ז' כד) רַחוּק מַה שְּׁהָיָה, וְעַמֵּק עַמֵּק מִי יִמְצְאוּנֵי, לִית מְאֵן דְּאִשְׁיַג לִיהּ אֲלֵא בְּחֲכָמָה וּבְכִינָה, וּבְגִין דָּא כַּד אֲסַתְּלַק לְהָהוּא אֲתַר לָא מְשִׁיגִין לִיהּ בְּכָל סְפִירָן, אֲלֵא בְּחֲכָמָה וּבְכִינָה, דְּאִינוּן י"ם י' חֲכָמָה מ' בִּינָה, וּבְגִין דָּא רַחוּק מַה שְּׁהָיָה, וְעַמֵּק עַמֵּק מ"י יִמְצְאוּנֵי, וְרָזָא דְמִלָּה (מַלְכִּים א' ה ט) קְרוּבִים אֵל יְהו"ה אֱלֹהֵינוּ. וְכַד אֲסַתְּפַל דוּד בְּרוּחָא דְקוּדְשָׁא, וְחִזָּא דְאַסְתַּלַּק לְאִי"ן בְּגִלוּתָא בְּתַרְאָה,

אמר עלייהו (תהלים קכד א) אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי, אי"ן א' פתר עלאה י' חכמה ו' בינה, חזא דלא הוו משיגינ ליה, אלא בתלת צלותין דתקיננו אבהן, דאתקריאו הרי יהו"ה, אמר עלייהו אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי, עזרי מעם יהו"ה, דא מלך יושב על כסא רחמים, וכסא דין אסתלק מתמן, ודא יהו"ה דאיהו מלגאו דכל ספירה וספירה, עליה אתמר (ד"ה א כט) לך יהו"ה הגדולה והגבורה וגומר, בעשר ספירן שבח ליה דוד, בגין דאיהו לגו מפלהו, ואיהו מלכר דכל ספירה וספירה, ואיהו בין כל ספירה וספירה, לא אשתני בכל אתר.

אית עיינין מפמה גוונין, פגון ארגמ"ן רגמ"ן, ר' רפא"ל, ג' גבריא"ל, מ' מיכא"ל, ו' נוריא"ל, ורזא דמלה מרפכו ארגמ"ן (שיר ה ו), א' אור דנהיר באלין ארבע גוונין, א' אורפניא"ל ואיהו (דף קכז ע"ב) מטטרו"ן, אור פניא"ל, ובגין דא אתקרי שר הפנים, ואיהו רזיא"ל ואיהו אוריא"ל, דהכי סליק לחשבן רזיא"ל, ואיהו סליק לחשבן רמ"ח פקודין דאורייתא, פחשבן אברה"ם, ודא מלאך החסד, דמתמן, אורייתא אתייהיבת, הדא הוא דכתיב (דברים לג ב) מימינו אש דת למו, ואיהו ממונה על רזי אורייתא, והוא גלי עמיקתא ומסתרתא, ידע מה בחשוכא, בגין דחשף איהו לבושא דאור, וביה אל"י דאתמר ביה (שמות טו ב) זה אל"י ואנוהו, אור הוא ר"ז, וכל מאן דינדע בהו עליה אתמר (דניאל ד ו) וכל רז לא אגיס לך, ואיהו נהיר בגוון חנור דעינא, ואיהו נוריא"ל נור דליק מסטרא דשמאלא, דתמן רי"ו גבורה, ומתמן פקודין דלא תעשה, פרסיא דרחמי לימינא פרסיא דדינא לשמאלא, עמודא דאמצעיתא כליל תרוייהו וביה יהו"ה, דכפל שמייה תרין זמנין יהו"ה יהו"ה, ומשה דאתאחיד ביה כפל שמייה משה משה, ובגין דא ואדעף ב'ש"ם (שמות לג יז) בתרין שמהן.

עיינין מרקמן נקידין בנקודין חוורין, פגון נקודין דעל לול"א, אסתמר מניה רמאי איהו, ומאי דאיהו בנקודין סומקין אושיד דמא איהו, בנקודין ירוקין כעסן איהו מסטרא דמרה, בנקודין אוכמין גזלן איהו גנב, כל בישין דעלמא אית ביה, עיינין עמיקין אית בהון עומק טוב ועומק רע, האי לא ידע בר נש לביה, לביה עמוק עמוק מי ימצאנו, אם הוא עומק טוב לא יכיל בר נש למנדע חכמתיה, ואם הוא עם הארץ פמה עמוקין מחשבתין דיליה בישין, האי איהו קבר פתוח, הדא הוא דכתיב (תהלים ה ט) קבר פתוח גרונם וכו', לשונם עמל ואון, אסתמר מעינא דא, בכל מה דאסתפל אתלטיא, איהו מסתפל לתתא למחשב כל מחשבין בישין, לית סופא לרשיעותיה.

עֵינָיו גְּבִהֵינִי בְּהַפּוֹכָא, עֲלִייהוּ אֶתְמַר (יחזקאל א יח) וְגִבְיָהֶן וְגִבְהַ לְהֶם וְיִרְאֶה לְהֶם, וְגִבּוֹתָם מִלְּאוֹת עֵינַיִם וְגוֹמֵר, כִּמְה דְעֵינָיו עֲמִיקִין אֵינוֹן דִּינָא וּמוֹתָא, הֵכִי עֵינָיו גְּבִהֵינִי אֵינוֹן חִי וְרַחֲמֵי, וְאֵית עֵינָיו גְּבִהֵינִי מִסְטָרָא דְהֵוּא דְאֶתְמַר בֵּיה (שמות טו א) כִּי גָאָה גָאָה, סוּס וּרְכָבוֹ רָמָה בָּיָם, וְאֵית מְנַהוּן דְאֶתְחַזְיִין גְּבִיהַ (ג"א דְאֵיחֻזְיִין עַל גְּבִי) רוּחָא, וְאֶתְרַנֵּין דְאֶתְקַרִּיאֵוּ גְּאוּנִים בְּאוּרִייתָא, וְכִלְהוּ אֵית לֹוֹן עֲקָרָא לְעִילָא, וּבְגִין דָּא וְגִבְיָהֶן וְגִבְהַ לְהֶם וְיִרְאֶה לְהֶם, מִסְטָרָא דְהֵוּא דְאֶתְמַר בֵּיה (קהלת ה ז) כִּי גְבִיהַ מֵעַל גְּבִיהַ שְׁמַר, וְדָא מְרַפְכָּה לְעִילָא מִן מְרַפְכָּה, וְגִבְהִים עֲלֵיהֶם, הֵדָא הוּא דְכָתִיב (ישעיה כב א) מִשָּׂא גִיא חֲזִיוֹן מַה לָּוֹן אֵיפָה כִּי עֲלִית כְּלָוֹן לַגְּגוֹת, וְאֵלִין אֵינוֹן דְרַכְבִּין עַל מְרַפְכוֹת.

וְעוֹד וְגִבְיָהֶן אֵלִין אֵינוֹן אוֹפְנִים, דְאֵינוֹן כְּגוּוֹנָא דְאֶתְוּוֹן, וְגִבְהַ לְהֶם אֵלִין אֵינוֹן שְׂרָפִים דְאֵינוֹן לְקַבֵּל טַעֲמֵי דְלְעִילָא, כְּתָרִין עַל אֶתְוּוֹן, וְגִבּוֹתָם מִלְּאוֹת עֵינַיִם אֵלִין נְקוּדִין, דְאֶתְוּוֹן מִלְּאוֹת עֵינַיִם מְנַיִהוּ, כִּמְה דְאֶתְ אֶמַר (זכריה ד י) עֵינֵי יְהוָה הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ, מֵאֵי לְאַרְבַּעַתָּם, אֵלִין תְּלַת חִיוּוֹן, אֵינוֹן דְאֶתְקַרִּיאֵוּ בְשֵׁמָא דִּיהוָה, תְּלַת זְמַנִּין כְּגוּוֹנָא דָּא יְהוָה יְהוָה יְהוָה, אֵלִין אֵינוֹן אַרְבַּע אַנְפִּין לְכָל סִטְר לְכָל חִיָּה, וְגִבּוֹתָם מִלְּאוֹת עֵינַיִם כְּגוּוֹנָא דָּא הָא הֵכָא שְׁבַעִים וְתָרִין עֵינָיו דְאֵינוֹן לְקַבֵּל שְׁבַעִים סְנֵהֲדָרִין, וּמִשָּׂה וְאֶהֲרֹן עַל גְּבִיהוֹן, אֵלִין אֵינוֹן וְגִבְיָהֶן וְגִבְהַ לְהֶם. (דף קכח ע"א) כְּגוּוֹנָא דָּא הָא הֵכָא חֲמֵשׁ וְאַרְבַּעִין עֵינָיו כְּחֻשְׁבַּן אָדָם וְאֵינוֹן יְהוָה הו"ו הו"ו וְהו"ו. וְעוֹד וְגִבְיָהֶן דָּא שְׁכִינְתָּא דְאֵיהִי עַל גְּבֵי חִיוּוֹן וּמִשְׂרִיין כְּלָהוּ, הֵדָא הוּא דְכָתִיב (תהלים קג ט) וּמִלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה, וְגִבְהַ לְהֶם דָּא עֲמוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא, דְשְׁכִינְתָּא אֵיהִי עַל גְּבֵי אוֹפְנִים, וְעֲמוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא דְאֵיהִוּ כְּלִיל שִׁית סְפִירָן עַל גְּבֵי חִיוּוֹן, דְאֵיהִוּ כְּלִיל לֹוֹן מִטְטֵרוֹן, וְדָא אֵיהִוּ כִּי גְבִיהַ מֵעַל גְּבִיהַ שְׁמַר וְגִבְהִים עֲלֵיהֶם (קהלת ה ז) אֵלִין אֵינוֹן אַבָּא וְאֵימָא, כְּתָרָא עַל רְאֶשְׁהוֹן, דְאֵינוֹן עַל גְּבֵי שְׂרָפִים דְתַלְיִין מִכְּרִסְיָא.

וְעוֹד וְגִבְיָהֶן דָּא אֵימָא עֲלָאָה, דְאֵיהִי עַל גְּבֵי סְפִירָן דְאֵינוֹן תְּחוּתָהּ, דְמִינָה כָּל אֶתְוּוֹן, וְגִבְהַ לְהֶם דָּא חֲכָמָה, דְמִתְמָן נְקוּדִין, וְיִרְאֶה לְהֶם דָּא כְּתָרָא דְתְמָן טַעֲמֵי, וְגִבּוֹתָם מִלְּאוֹת עֵינַיִם, אֵינוֹן אֹר צַח אֹר מְצוּחָצַח אֹר קְדָמוֹן, וְכִמְה נְהוּרִין דְתַלְיִין מְנַיִהוּ דְנְהָרִין מְלָגָאוּ, כְּנִשְׁמָתָא כְּגוּפָא.

וְעוֹד וְגִבְיָהֶן אֵלִין אֵינוֹן שְׁבַעִה גְלָדֵי עֵינָא, דְאֵינוֹן דָּא עַל גִּבְ דָּא כְּגִלְדֵי כְּצָלִים, וְגִבְהַ לְהֶם דָּא עֵינָא דְאֵיהִוּ כְּלִיל כָּל גְּוֹוִינִין, וְגִבּוֹתָם מִלְּאוֹת

עֵינִים אֵלַיִן פְּנֵי עֵינָא וְעַפְעָפִי וְכְרוּבֵי עֵינָא, דְּאַרְבַּע גְּוֹוִינִין אֵית בְּעֵינָא
 לְקַבֵּל אַרְבַּע אַנְפִּין דְּכָל חֲזָה, וְתַרְיִן פְּנֵי עֵינָא דְּאִינוּן עַפְעָפִים, וְתַרִי
 פְּרוּבֵי עֵינָא, אִינוּן לְקַבֵּל אַרְבַּע גְּדַפִּין דְּכָל חֲזָה, וּבְאַלִיִן אַרְבַּע גְּוֹוִינִין
 דְּעֵינָא נְהַרִיִן אַרְבַּע אַתְוֹן יְהו"ה, וּבְאַרְבַּע פְּנֵי עֵינָא נְהִיר אַדְנ"י, דָּא
 אִיהוּ פִי גְבוּהָ מַעַל גְבוּהָ שְׁמַר, וּגְבוּהֵים עֲלֵיהֶם (שם) אֵלַיִן אִינוּן יְהו"ה
 אַהִי"ה אָבָא וְאִמָּא.

וְעוּד עֵינִין גְבוּהִין מְסֻטְרָא דִּימִינָא, וְעֵינִין עֲמִיקִין מְסֻטְרָא דְשְׁמַאֲלָא,
 דָּא עָנוּ וְדָא בִּישָׁן, מְסֻטְרָא אַתְרָא דָּא גַס רוּחַ וְדָא עַז פְּנִים, פְּרוּבֵי
 עֵינָא וְעַפְעָפִי עֵינָא עֲלֵיהוּ אַתְמַר (שמות כה כ) וְהָיוּ הַפְּרוּבִים פּוֹרְשֵׁי כְנָפֵים
 לְמַעַלָּה, סוּכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַפְּפֹרֹת, דָּא פְּפּוֹרְתָא דְעֵינָא, תִּלְת גְּוֹוִינִין
 דְּעֵינָא אִינוּן אַהִי"ה יְהו"ה אַדְנ"י, פְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, וְאִינוּן יְחוּדָא בְּרָכָה
 קְדוּשָׁה, וְסִימָן יַעֲנֶנּוּ בְיוֹם קִרְאָנוּ (תהלים כ י), דְּהָכִי סְלִיק חֲשַׁבְּן תִּלְת
 שְׁמָהֶן אֵלַיִן פְּחוּשְׁבִין יב"ק, אַהִי"ה פְּתַר עֲלָאָה, יְהו"ה עֲמוּדָא דְאַמְצְעִיתָא,
 אַדְנ"י שְׁכִינְתָא תַּתָּאָה, אַדְנ"י פְּלָל (נ"א יְהו"ה), אַהִי"ה פְּרָט, יְהו"ה (נ"א
 אַדְנ"י) וּכְלָל.

וְעוּד עֵינָא פְּגוּוּנָא דְגּוּפָא, תְּרִין פְּרוּבִין דִּילֵיהּ פְּגוּוּנָא דְתַרִיִן שׁוֹקִין, תְּרִין
 עַפְעָפִי עֵינָא לְקַבֵּל תְּרִין דְרוּעִין, אֵלַיִן מְסַפְכִין וְאַלִיִן פְּרַחִין, וְאֵית
 פְּרוּבֵי עֵינָא רְבַרְבִין וְעֵינָא זְעִירָא וְאֵית פְּרוּבֵי עֵינָא זְעִירִין וְעֵינָא רְבַרְבָּא,
 בְּגִין דָּא אָמַר לְאַתְרָן וְלְבַשׁ הַפְּהֵן מְדוּ בַד (ויקרא ו ג), וְאוּקְמוּהוּ מְאַרִי
 מְתַנִּיתִין, מְאִי מְדוּ פְּמַדְתּוּ, הָכִי צְרִיכִין לְבוּשֵׁי עֵינָא דְאִינוּן פְּרוּבֵי עֵינָא,
 דְּאִינוּן הוּ פְּרַצוּפִין פְּתַנּוּת עוּר, דִּיהוּן פְּמַדָּה דְעֵינָא.

וּבְגִין דָּא (דברים כה יג) לֹא יִהְיֶה לָךְ בְּבֵיתְךָ אֶבֶן וְאֶבֶן אֵיפָה וְאֵיפָה גְדוּלָּה
 וְקִטְנָה, דְּגוּדָל אִיהוּ מְדָה לְעֵינִין לְחוּטְמָא לְשַׁפּוּן לְאוּדְנִין לְפוּמָא,
 הָאִי אִיהוּ מְדָה דְכֵלָא, וּבְגִין דָּא אָמַר קָרָא (שמות כו ב) מְדָה אַחַת לְכָל
 הִירֵיעוֹת, וְעַל פְּנֵי עֵינָא אַתְמַר (תהלים קד ד) עוֹשֶׂה מְלֹאכְיוֹ רוּחוֹת מְשַׁרְתּוֹ
 אֵשׁ לוֹהֵט, אֵלַיִן אִינוּן גְּוֹוִי עֵינָא, וְלְקַבֵּל תְּרִין פְּנֵי עֵינָא אִינוּן תְּרִין
 שַׁפּוּן דְּפְתַחִין וְסַגְרִין, וְלְקַבֵּלֵיהוּ תְּרִין פְּנֵי רִיאָה, וְעֵינָא לְקַבֵּל לְפָא
 דְּאִיהוּ אֵשׁ לוֹהֵט, וּבְכַנְפֵי רִיאָה רוּחָא דְנְשִׁיב בְּהוּן, עֲלֵיהוּ אַתְמַר עוֹשֶׂה
 מְלֹאכְיוֹ רוּחוֹת.

וְכֵרְ אַבְרָ וְאַבְרָ בְּרָא לִיהּ קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּמַדָּה בְּמִשְׁקָל, וְאִם תְּשַׁבַּח
 עֵינִין חַד זְעִיר וְחַד רְבַרְבָּא, לֹאוּ אִיהוּ דָּא בְּמִשְׁקָל וּבְמַדָּה, שְׁקָרָן
 אִיהוּ, אַסְתַּמַּר מִינֵיהּ, אוּ אִם עֵינִין רְבַרְבִין וּפוּמָא זְעִירָא, וְחוּטְמָא אַרִיכָא
 וְאַנְפִין זְעִירִין, (נ"א עֲקִימִין) דְּלֹא אֲזַלִין פְּלַהוּן בְּמַדָּה, עֵינִין וְחוּטְמָא וְאַנְפִין

ופומא, עולין איהו דא, ובגין דא לא תעשו עול במשפט במדה וגומר (ויקרא יט לה). במדה דא מדה דשיעור קומה. (דף קכח ע"ב) דכל מאן דלא איהו בעל מדות, אכחיש שיעור קומה דלעילא, ולא אתנטיל מתמן, דעשר ספירן דלעילא פלהו אזלין במדה מסטרא דאת י', ובמשקל מסטרא דאת ו', תרי מאזני השקל אינון ה' ה', מדה אחת.

תא חזי י' איהו רישא, ואיהו מדה דעיינין דאודנין דאנפין דתרין נוקבין דחוטמא, מדה דפומא, שקל הקדש דא ו', שקל דגופא, פנפי השקל ה' אצבען דימינא וה' דשמאלא, ובגין דשמא דיהו"ה איהו מדה ושעור ומשקל, אמר קרא (ויקרא יט לה) לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה, וכגוונא דא לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה (דברים כה יג), מאי פיס הכא דא פומא. (דף קכח ע"ב).

אדהכי הא סבא עלאה אודמן לגביה, ואמר והא אם עיינין שקילין הא אינון במדה, אבל אם אינון עיינין רכרבן ושפוןן זעירין לא אכחיש מדה, אלא אם עיינין דא רב ודא קצר, דא עב ודא פחוש, או אנפין דא אריה ודא קצר, דא עב ודא פחוש, אלא פתר דזיווגין שקילין כל חד למיניה, ודאי לא אכחיש עובדא דפראשית.

ב' בתוספת, תרין פיסות פומא ולבא, דהכי אוקמוהו מארי מתניתין עלייהו, מי שאין תוכו פברו אל פנס לבית המדרש, דודאי איהו מאילנא דטוב ורע, דאיהו יימא חד בלב וחד בפה, מאן דאיהו מאילנא דחיי איהו תוכו פברו, פומא ולבא שוים, ועלייהו אתמר (בראשית ג כב) ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם, אבל אחרא דאין תוכו פברו דלאו פימיה ולביה שוין, עליה אתמר (שם ב יז) ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, דודאי דא איהו ערבוביא בישא, דמשקר מונייטא דמלפא, דמערב פספא בעופרת. ודא הוה חטא דחיה דהטיל בה גחש זוהמא, דאיהו עופרת דאתערב בטפה (נ"א בכספא) חוורא כספא מזוקק, ולא אתדפי זוהמא מגיה עד דאתא אברהם ועאל פנורא ואתלבן פספא, ונפיק עופרת לבר דאיהו ישמעאל, ואתמר באדם מושף בערלתו הוה, אתערב ערבוביא בדהבא, אצטריף ביצחק, ואפיק זוהמא לבר ודא עשו, ביצקב נח ואשתרש ואפיק תולדין, ואתרבי עץ החיים בענפוי ושרשוי.

עיינין בעגולא מסטרא דאת י', באריכו מסטרא דאת ו', פנפי עינא אינון ה"ה, בארבע אתון אלין איהו עינא במדה במשקל ובמשורה, והכי כל אבר ואבר ביה תשפח יהו"ה, דאזיל במדה ובמשקל, ואיהו

במדה ובמשקל דדבורא, קלא איהו שקל, מדה דבור, פנפי תקלא תרין
הבלין דאינון אמירה וקריאה.

גוונין דעינא, תנור לבנ"ה סומק מאדי"ם, ירוק חמ"ה, אופם שבתא"י,
תכלת צד"ק, ואינון פגוונא דחסד גבורה תפארת יסוד ומלכות,
תרי פרובי עינא נצח והוד לקבלייהו נג"ה פכ"ב, פגוונא דסטרא דדכיו,
הכי אינון מסטרא אחרא.

שבעה פכבי לכת אינון שבע פפולות ביגד כפיר'ת פגוונא דא ב ב ג
ג ד ד כ כ פ פ ר ת ת, דינא רפיא ודינא קשיא, ובהון והחיות
רצוא ושוב (יחזקאל א יד), רצוא בדג"ש ושוב ברפ"ה, ואינון דינא ורחמי,
והכי אינון מסטרא אחרא שבע פפולות, לקבלייהו שבע רקיעין שבע
ארעין, ואינון שבעה ושבעה מוצקות (זכריה ד ב), והכי אינון שבע תרעין
דגיהנם ושבע היכלין, מליין נחשים ועקרבים וחסוכא, דמתמן הוה
מתנבא בלעם חייבא, ועלייהו אתמר (ישעיה נא ו) פי שמים פעשן נמלחו
והארץ בפגד תבלה, וככביא דלהון עלייהו אתמר (שם לד ד) ונמקו כל צבא
השמים (תהלים קב כז), המה יאבדו ואתה תעמוד, ובאבודא דלהון (שם צו
יד) ישמחו השמים ותגל הארץ דאתפריאו בשמא דיהו"ה.

אנפין אינון בארבע גוונין, אית בר נש (דף קכט ע"א) דאנפוי חורין מסטרא
דאנשי חיל, ואית בר נש דאנפוי סומקא מסטרא דיראי אלהי"ם,
ואית בר נש דאנפוי ירוקין מסטרא דאנשי אמת, ואית בר נש דאנפוי
אוכמין מסטרא דשונאי בצע, לקבלייהו ארבע אחרנין מסטרא דמסאבו
פלהו חשוכין, אנפין מסטרא דימינא בישא עופרת, דמתרפין מליחה
חורא, אינון עבים וגסים, ועינוי גסים ועבים, וגופיה עב וגס, מסטרא
דימינא מוחא, חורא פכספא, זרע אברהם אוהבי (ישעיה מא ה), ומאן דאיהו
אנפוי וגופיה וכל אברין דיליה גסין ועבים, איהו עצל פבד חשוף,
ומסטרא דהאי ליחה אתמר באברהם (בראשית טו יב) ותדמה נפלה על אברם,
והנה אימה חשכה גדולה נפלת עליו, והאי ליחה איהי זוהמא דהטיל
נחש בתוה, ומסטרא דיליה תכבד העבדה (שמות ה ט), ומסטרא ולא שמעו
אל משה מקצור רוח ומעבודה קשה (שמות ה ט), ומסטרא ויכבד לב
פרעה (שם ט ט) ועבדיו, ואיהי כובד המס וכובד המלאכה.

אנפין ירוקין, אינון מסטרא דמרה, ירוקין חשוכין, והאי בר נש איהי
קל, בהפוכא דליחה דאיהי פבדה, האי קל והאי פבד, האי פתי
לביש והאי פקחא לביש, האי מזקין במהירו ואקדים בסיבו, והאי קשיש
בסיבו, ואיהו מאוחר בסיבו, האי אתעבד פתי למפתי בני נשא ברמאות,

בגין דאיהו מסטרא דנחש הקדמוני דמפתי לבני נשא, אסתמר מניה, והאי ירוקא פקיחא לביש, האי כל מה דאית בלביה שפיך לבר, והאי גניז לון לגאו, האי כל עובדוי בעפובא, ודא כל עובדוי במהירו, ואיהו יבש גופא ואנפין וכל אברין דיליה, בהפוכא דאחרא, בגין דגיהנם דאיהי מרה ירוקא אוקיד ביה דאיהי כעס, כעסן איהו ודאי, דאוקיד ביה נורא לפום שעתא ומיד שכיך, הכי כל עובדוי בעי למעבד במהירו, ואחרא דאיהו פכד בנחת, דא בהפוכא דדא, דא נחש ודא שרף, דא מיא ודא אשא, מיא דמי טופנא דחביל כל בשרא, האי אחרא מניה גפרית ואש. אנפין סומקין מסטרא אחרא, האי אתחזי בינוני לא גס ולא יבש, האי אתאדם מסטרא דמאדים, אושיד דמא איהו, אסתמר מניה, ותרין אינון בהפוכא סומק ואופם, דא בינוני במתקלא, ודא בהפוכא מסטרא אחרא, דא שמחן ודא עציב, שמחן מסטרא דדם, שחוק הפסיל, ודא עציב מסטרא דמרה אוקמא, דא גזיל ושפיך דמא, ואיהו וותרן, ודא כניש קובץ על יד.

מסטרא דדכיו בהפוכא, אנשי חיל אנפין חורין מסטרא דמוחא, יראי אלהי"ם מסטרא דלבא, אנשי אמת מסטרא דפומא, שונאי בצע מסטרא דגופא, והא אוקמוה אנשי חיל יראי אלהי"ם אנשי אמת שונאי בצע מסטרא דאדני, שעור ומדה דלהון יהו"ה מלגאו ומלבר, י אתלבש באנשי חיל ודא מוחא דתמן חכמה, ה' ביראי אלהי"ם דאיהו לבא, ותמן דחילו ורחימו דאינון י"ה בימינא ובשמאלא, ואינון נסתרות במוחא ובלבא, ו' אתלבש בפומא מסטרא דאלין דאינון אנשי אמת, ה' אתלבש בגופא מסטרא דאלין שונאי בצע, ואינון תורה ומצוה, ועלייהו אתמר וה'נגלות.

אנפין עגולין מסטרא דנקודי, דאינון קמ"ץ פת"ח צר"י סגו"ל שב"א חל"ם חר"ק שר"ק שור"ק, מלכות עגולא דכלהו. תא חזי, תשע זמנין יהו"ה, בכל ספירה וספירה נקודה דיליה, ואיהו יהו"ה במלכות בלא נקודה, ואלין אינון נקודין דמחייבין כל ספירה וספירה, תשע נקודין אינון חד יהו"ה בקמ"ץ, תננינא יהו"ה בפפתח, תליתאה יהו"ה בציר"י, רביעאה יהו"ה בסגו"ל חמשאה יהו"ה בשב"א, (דף קכט ע"ב) שתיתאה יהו"ה בחל"ם, שביעאה יהו"ה בחיר"ק, תמינאה יהו"ה בשלש נקודות, תשיעאה יהו"ה בשור"ק, מלכות יהו"ה פלילא מפלהו. קמ"ץ אתקרי בנקודה דא מסטרא דכתר עלאה דאיהו סתים בקמ"ץ, דאיהו סתים במחשבה, דלא ידע בר נש מה דאית בגויה,

וּמֵאֵן דְּאִיהוּ לְגוּ סְתִים בְּמַחְשְׁבָהּ, עֵלַת הָעֵלוֹת קָרִינָן לִיהּ.
 וְאַתְקָרִי פִתְ"ח פְּנִקוּדָה דָּא — מִסְטָרָא דְחֻכְמָה, דְּבָה אֶתְפַּתַּח וְאַתְגַּלְיָא
 מַחְשְׁבָה סְתִימָא, כְּגוּוֹנָא דָּא לְעֵילָא פְּדִיּוֹקָנָא דָּא, לְתַתָּא
 פְּדִיּוֹקָנָא דָּא אֶתְרִין נְקוּדִין אֶתְגַּלְיָאוּ בְּאִימָא, בְּכַתְרָא עֲלָאָה סְתִימִין
 אִינוּן, וְאַתְעַבִּידוּ צְרִי יְהוָה, עֲלֵייהוּ אֶתְמַר (בראשית ב ז) וַיִּצְרַח יְהוָה, פִּי
 בִּי"ה יְהוָה צוֹר עוֹלָמִים (ישעיה כו ד), צִייר תְּרִין עֲלָמִין עֲלָמָא דִּין וְעֲלָמָא
 דְּאֶתִּי.

כְּגוּ"ר דָּא חֶסֶד, בִּיה שְׂכִינְתָּא אִיהוּ סְגוּלַת"א לְעֵילָא, סְגוּ"ל לְתַתָּא, ::
 סְגוּלַתָּא וּרְחִימָא מִסְטָרָא דִימִינָא, שְׂב"א פְּגוּוֹנָא דָּא : מִסְטָרָא
 דְשְׂמָאֲלָא, פִּי בְּאֶ"ש יְהוָה נִשְׁפָּט (שם טו טז), וְתַפּוּל שְׂבָא וְתַקְחִים (איוב א
 טו), שְׂבָה עֲמָדִי (בראשית כט יט) דְּאִיהִי שְׂכִינְתָּא דְאַתְקָרִי שְׂב"א מִסְטָרָא
 דְשְׂמָאֲלָא. וְאַתְקָרִי חֲל"ם פְּגוּוֹנָא דָּא מִסְטָרָא דְעַמּוּדָא דְאַמְצְעִיתָא, מִשְׁם
 רוּעָה אֶבְן יִשְׂרָאֵל (שם מט כד), אֶבְן מְאֹסוּ הַבּוֹנִים הִיְתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה (תהלים קיח
 כב), כָּל מְרֻגְלִיתָא יִקְרָא אִיהִי בְּחֲל"ם, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (שמות כח יט) לְשֵׁם
 שְׂבוּ וְאַחֲלָמָה, וּבִיה וּנְחֻלְמָה חֲלוּם (בראשית מא מא).

חֲר"ק אֶתְקָרִי מִסְטָרָא דְשׁוּקָא יְמִינָא פְּגוּוֹנָא דָּא. בִּיה חֲקִירָה, חֲחָקָר
 אֱלו"ה תְּמַצָּא (איוב יא ז), וְאִיהוּ קָרַח הַנּוֹרָא, קָרַח מֵהֵימָנָא נּוֹרָא (יחזקאל
 א כב) דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְאַמְצְעִיתָא. שֶׁר"ק הוּד אֶתְקָרִי, פְּגוּוֹנָא דָּא יְהוָה,
 מִתְמָן אֶתְקָרִיאַת שְׂכִינְתָּא שֶׁר"ק, קָשֶׁר הַמְּרַפָּבָה, וְאִיהוּ הוּד דְּמִשָּׁה, בִּיה
 אֲשַׁתְּלִימוּ חֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקִרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית (שמות כו כז), כְּחוֹשְׁבֵן
 ה' דִּילִיה, אֲשַׁתָּאָר ו"ד דוּ פְּרָצוּפִין, עֲלִיה אֶתְמַר (שם טז) עֶשֶׂר אַמּוֹת אַרְבֵּי
 הַקֶּרֶשׁ, קֶרֶשׁ, קֶרֶשׁ.

שׁוּרְק יוֹהוּוּוּהוּ, דָּא צְדִיק, דְּאִיהוּ קוּשֶׁר הַמְּרַפָּבָה, דְּאִיהִי שְׂכִינְתָּא עִם
 קוּדְשָׁא פְּרִיף הוּא, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (ד"ה א כט יא) פִּי כָל בְּשָׂמִים
 וּבְאַרְצֵי, וְדָא דְמִתְרַגְּמִינָן דְּאַחִיד בְּשָׂמִיא וּבְאַרְעָא, וְעֲלִיה אֶתְמַר (ירמיה ב
 כא) וְאַנְכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוּרְק כָּלָה זֶרַע אֲמַת, זֶרַע אֲמַת הוּא וְדָא, דְּאַתְמַר בִּיה
 (מִכָּה ז כ) תִּתֵּן אֲמַת לְיַעֲקֹב, אִיהוּ זֶרַע, וְשְׂכִינְתָּא עֶזֶר, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (בראשית
 ב יח) אֲעֲשֶׂה לוֹ עֶזֶר כְּנֶגְדּוֹ, כָּל אֵלִין נְקוּדִין אֶתְחִיבוּ בְּשָׂמָא (ג"א אֶתְחִיב
 שְׂמָא) קְדִישָׁא מִסְטָרָא דְתַשַּׁע סְפִירָן, וּמְלָכוֹת כְּלִילָא דְכְּלָהוּ, אֶהֱבַת
 כְּלִילְתִּיךָ (ירמיה ב ב), הָא הֵכָא אֲנַפִּין עַגּוּלִין דְּלְעֵילָא, נְקִידִין בְּנְקוּדִין.

וְאִית אֲנַפִּי רַבְרָבִי, וְאֲנַפִּי זוּטְרִי, אֲנַפִּין דְּרַחֲמִי, וְאֲנַפִּין דְּזַעַם, דְּבַהוּן
 וְאֶ"ל זוּעַם בְּכָל יוֹם (תהלים ז יב), וּבְגִין דָּא אָמַר לְמִשָּׁה הַמִּתֵּן לִי עַד
 שְׁיַעֲבֹרוּ פָּנִים שָׁל זַעַם, וּמִיד וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא, יְהוָה יְהוָה

א"ל רחום וחנון (שמות לד ו). דַּאיִנוּן בְּרָזָא דָּאֵת וְא"ו, תִּלְתַּת עֶשְׂרֵי מְכִילָן, א' דְּבָאֲמַצְעִיתָא דְּוֹא"ו אַרְךָ אַפִּים מֵאֵי אַפִּים דִּילִיָּה ו"ו, דְּבַהוּן מְאַרְיָךְ אַנְפִּין עַל חֵיבִיָּא, וּמְרַחֵם עַל עַלְמָא, וְעַלִּיָּהּ אֲתַמַּר (במדבר ו כה) יָאֵר יְהו"ה פְּנֵי אֱלִיָּךְ וַיַּחַנֶּךָ, יִשָּׂא יְהו"ה פְּנֵי אֱלִיָּךְ, ה' ה' אִינוּן גְּוֹנִין דְּאַנְפִּין חָוֵר וְסוּמָק, וְחוּטְמָא אִיהוּ אַרְיָךְ אַנְפִּין, יו"ד פּוּמָא פְּלָלָא דְתִלְתַּת דְּרַגְיָן, י' חוּט בְּעַגּוּלָא, ו' לְשׁוֹן, ד' פְּלָלָא דְאַרְבַּע תְּקוּנִין שְׁפוּן וְשִׁינִים וְחָךְ וְגֵרוּן. תָּא חֲזִי אֲתַמַּר בְּאָדָם (איוב יד כ) מְשַׁנָּה פְּנֵי וַתְּשַׁלַּחֵהוּ, וּמֵאֵן גְּרִים לִיָּה שְׁנוּיָא דְאַנְפִּין, לְשַׁנְאָה לִיָּה דְלֹא יִשְׁתַּמּוּדְעֵן בִּיָּה מְאַרִי דְדִינָא, הַאי אִיהוּ שְׁנוּי מְקוּם שְׁנוּי הַשֵּׁם שְׁנוּי מַעֲשֵׂה. וְעוּד נְקוּדִין אִינוּן סְגוּלִין נְהָרִין (נ"א בְּהָרִין) נְקוּדָה דְאֹרִייתָא, וְאִינוּן נַעֲנוּעִין דְאַתְוֹן, לְקַבֵּל פְּרָקִין וְעַרְקִין, דְּאִינוּן נַעֲנוּעִין דְאַבְרִין דְגּוּפָא. וְאַתְקִרִיאוּ בְּאַלִּין שְׁמָהֶן, ק"דוּמִיָּאל (נ"א ק"דוּמִיָּאל) (ס"י קְמוּאל) מ"לכִּיָּאל צ"ורִיָּאל הָא קִמֵּץ בְּאַתְוֹי, פ"דָּאל ת"וּמִיָּאל ח"סִדִּיָּאל הָא פְּתַח, צ"ורִיָּאל ר"זִיָּאל י"וּפִיָּאל הָא צְרִי, ס"מִטוּרִיָּה (דף קל ע"א) ג"זִרִיָּאל (נ"א ג"בִּרִיָּאל) ו"עֲנָאל ל"מוּאל הָא סְגוּל, ש"מִעִיָּאל ב"רִכִּיָּאל א"הִנִּיָּאל הָא שְׁבָא, ח"נִיָּאל ל"הִרִיָּאל (נ"א ל"הִדִּיָּאל) מ"חִנִּיָּאל הָא חֵלֶם, ח"זִקִיָּאל ר"הִטִּיָּאל ק"רִשִּׁיָּאל (נ"א ק"דוּשִׁיָּאל) הָא חֵרֶק, ש"מוּעָאל ר"עִמִּיָּאל ק"נִיָּאל הָא שֶׁרֶק, ש"מִשִּׁיָּאל ר"פָּאל ק"דִשִּׁיָּאל הָא שֶׁרֶק, הָא תְּמַנְיָא וְעֶשְׂרִין שְׁמָהֶן, דְאַתְמַר בְּהוּן (תהלים קיא ו) כַּח מַעֲשֵׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ, זַפְּאִין אַנְפִּין דְנְהָרִין בְּהוּן אֲלִין שְׁמָהֶן, וְאִינוּן לְקַבֵּל י"ד פְּרָקִין דִּיד יְמִינָא וְלְקַבֵּל י"ד פְּרָקִין דִּיד שְׁמָלָא, יְהו"ה אֱלֹהֵינּוּ יְהו"ה, כּוּז"ו בְּמוֹכַס"ז כּוּז"ו, עַלִּיָּהּ אֲתַמַּר (שמות כ ג) לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פְּנֵי, וְאִם לֹאוּ עַלִּיָּהּ אֲתַמַּר (משלי יא כא) יָד לְיָד לֹא יִנְקָה רַע.

חֻטְמָא אַרִיכָא, דָּא הוּא בַר נֶשׁ דְּאִית בִּיָּה רַחֲמֵי, חֻטְמָא קְמִיטָא מְאַרִי דְרוּגְזָא אִיהוּ, חֻטְמָא עֶקִימָא מְסַטְרָא דְחוּיָא אִיהוּ בְּכָל אַבְר דְחָב בַּר נֶשׁ הֵהוּא חוּיָא אִיהוּ כְרִיכָא תַמְן וְעַקִּים לִיָּה, בֵּין בְּאוּדְנִין בֵּין בְּעֵינִין בֵּין בְּחוּטְמָא בֵּין בְּפוּמָא, וְעַלִּיָּהּ אֲתַמַּר (קהלת א טו) מְעוֹת לֹא יוּכַל לְתַקּוּן וְגוּמַר, וְכָל כְּאֲבִין דְבַנֵּי נֶשׂא דְאִינוּן תְּקִיפִין, דְאַתְמַר בְּהוּן (דברים כח נט) וְחֲלִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים, הוּא דְנִשְׁיָךְ לוֹן הֵהוּא חוּיָא בְכִמָּה נִשְׁיכִין בְּהֵהוּא אַבְר דְחָב, עַד דְאַתְפְּרַע מֵהֵהוּא חוּבָא, וּבְגִינִיָּה אֲתַמַּר אֲפִילוּ נַחֲשׁ פְּרוּךְ עַל עֶקְבוֹ לֹא יַפְסִיק, לֹא יַפְסִיק בִּיחֻדָּא בְּצִלוּתִיָּה, וְהָא כְתִיב בְּכָל פְּקוּדִין (ויקרא יח ה) וְחִי בְהֵם, וְלֹא שְׁיִמוֹת בְּהֵם, אָמַר לְהֵם בְּגִין דָּא אָמְרוּ אֲבָל עֶקְרֵב פּוּסַק בְּגִין דְקָטִיל. תָּא חֲזִי בְּחוּטְמָא אִית תְּרִין נוּקְבִין, מִחַד נְפִיק רוּחָא, וּמִחַד נְפִיק תְּנָנָא, הֵדָּא הוּא דְכְתִיב (דברים כט יט) כִּי אִזְ יַעֲשֶׂן

אף יהו"ה וקנאתו באיש ההוא, ברוחא קריר אמר (שמות טו ח) וברוח אפיק נערמו מים, בתננא דסליק פּעשן אמר (שם) נשפת ברוחך פסמו ים.
 אודנין אית בהון אדרין ואכסדרין, ועלייהו אמר דוד שיר למעלות,
 דאינון פי גבוה מעל גבה שמר, וגבהים עליהם (קהלת ה ז), אי אינון
 אטימין אודנין לתתא, הכי אינון אטימין תרעין דשמיעה לעילא לגביהו,
 ואינון תרעין דאתמר בהון (תהלים סה ג) שומע תפלה, שמע ישראל (דברים ו
 ד). מתמן צריך לכוונא בשמיעה. אמר ליה רבי אלעזר, אבא, והא שמיעה
 באן אתר תליא לעילא.

אמר ליה ברי ראיה הוא פסא למזרח, דמתמן נהורא נפיק לעולם, כמה
 דאוקמוה מארי מתניתין, מזרח משם האור יוצא לעולם, יהודה
 איהו למזרח, ואתמר ביה (בראשית מט ט) גור אריה יהודה. מערב דא פומא
 דתמן ערוב דכלא, ותמן מתערבין כל חיילין וכל דרגין, ומחנה אפרים
 למערב, ומטה למערב בין צפון לדרום. שמיעה לקבל שלחן בצפון,
 ותמן דחילו, הדא הוא דכתיב (חבקוק ג ב) יהו"ה שמעתי שמעך יראתי,
 ומחנה דן לצפון, ואזן דמות אל"ף, דאתמר ביה אלף בינה, דאיהי נמי
 עוז לצפון. ריחא לדרום, ריח ניחח ליהו"ה (ויקרא א ט). ואית לחוטמא תרין
 נוקבין, פלילן מדינא ורחמי, ואינון י' י', חוטמא ו' באמצעייתא, תרין
 צנורות אינון דיליה, ואתמר לגבי מחנה ראובן לדרום ראו בן, תרין
 נוקבין דחוטמא אינון לקבל לאה ורחל, חוטמא בארז מישור בינייהו
 דא יעקב.

אמר ליה רבי אלעזר, אבא, מנא לך דאימא (נ"א רבינה) איהי לצפון, ובה
 תליא שמיעה, אמר ליה ברי חמשין תרעין אנון דבינה, ובה
 מייחדין כ"ה כ"ה אתוון תרין זמנין בכל יומא, וישראל איהו בן י"ה,
 בינה ודאי פללא דתלת אתוון אבא ואימא וברא, ובגין דא שמיעה בה
 תליא, לית תקונא מאלין ארבע אתוון דלא אתפלילן בה עשר ספירן,
 דאינון יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וארבע אתוון דאינון יהו"ה איהו לא אשתני
 בכל אתר, איהו שמע דשמאלא (דף ק"ג ע"ב) לישראל, ואסתפל בימינא
 עלייהו, ובדרום איהו מרחף עלייהו, הדא הוא דכתיב (בראשית א ב) ורוח
 אלהים מרחפת על פני המים, ובמערב איהו ממלל עמהון, שנויין אינון
 במקני דגופא, אבל ביה לית שנויא פלל, הדא הוא דכתיב (מלאכי ג ו) אני
 יהו"ה לא שניתי.

ובב"ר אבר ואבר (דאיהו גרא דכל פקודא) בעי בר נש לאמלקא לקודשא בריך
 הוא, ולתקנא ליה אתר דכנא ונקיאי לשריאת ליה תמן, ובגין דא

צָרִיף בַּר נֶשׁ לְבַעֲרָא מִנְיָה מְפָל אֲבָר וְאֲבָר, כָּל מַחְשְׁבֵינּוּ וְכָל הִרְהוּרֵינּוּ
 בִישׁוּי דְטַנוּפִין דְּאִינוּן קְלִיפִין, וְצָרִיף לְאוּקְדָא לֹון בְּכָל פְּקוּדֵין כְּשָׂרִין,
 דְּשָׂרִיין עַל כָּל אֲבָר וְאֲבָר דְּאִינוּן גְּרוּת, דְּכָל פְּקוּדָא גַר אֲתַקְרִיאַת, הָדָא
 הוּא דְכְּתִיב (משלי ו כג) כִּי גַר מִצְוָה, גַר יְהוּ"ה נִשְׁמַת אָדָם (שם כ כז), וּבָה צָרִיף
 לְמַהוּי (שם) חוֹפֵשׁ כָּל חֲדָרֵי בָטָן, וְלְבַעֲרָא מִנְיָהוּ שְׂאוּר וְחִמְץ מוּץ וְתַבְנִי,
 שְׂאוּר וְחִמְץ מִן הָעֶסֶה (ג"א הַטְפָּה), מוּץ וְתַבְנִי מִן הַחֲטָה, לְשָׂרִיא תַמָּן י"ה,
 י' בְּעֶסֶה דְּאִיהִי טְפָה, ה' בְּחֲטָה, דְּאִיהִי לְבַעֲרָא חֵט מִן ה' דְּאֲשַׁתְּאֲרַת
 סֵלַת נְקִיָּה.

דְּכָר פְּקוּדָא דְּשָׂרִיא עַל כָּל אֲבָר וְאֲבָר אֵית לָהּ שֵׁם יְדִיעַ, וְכָל חֲיִילֵין
 וּמִשְׂרִיין דְּמִלְּאָכִין דְּתַלְיִין מִנְיָה, כְּלָהוּ אֲתַפְנָשׁוּ לְהֵהוּא אֲבָר, וְנִטְרִין
 לִיָּה מְפָל מְרַעִין בִישׁוּי, וּמָאן דְּחָלִיף לֹון אוּ קָרָא לֹון בְּאֲבָר דְּלָאוּ דְּלֵהוּן,
 וְלָאוּ אִינוּן מִמְנָן עַלֵייהוּ, אִיהוּ אֲכַחִישׁ סְדוּרָא דְּעוּבָדָא דְּבְרָאשִׁית, וְלָאוּ
 מִתַּפְנָשׁוּי לְגַבִּיָּה, לְמִלְּפָא דְּשׁוּי מִמְנָן עַל מְלִכּוּתִיָּה, וּפְלִיג לֹון עַל כָּל
 אֲתַר וְאֲתַר, וְאָמַר לֹון אֲנִתְ תְּהָא מִמְנָא עַל אֲתַר כְּדָ וְכָד, וְאֲנִתְ כְּדָ וְכָד,
 וְלְכָל חַד שׁוּי לִיָּה בְּאֲתַר יְדִיעַ, וּבְמִלְּהָ יְדִיעַ, לִית לִיָּה חִלוּף בְּאֲתַר אֲחֵרָא.
 אֲבָר קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא דְּשִׁלְטָנוּתִיָּה בְּכָל אֲתַר כְּנִשְׁמַתָּא דְּשִׁלְטָנוּתִיָּה עַל
 כָּל אֲבָר וְאֲבָר, מְלָא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוּ, בְּכָל אֲתַר דְּקָרִי לִיָּה בַר נֶשׁ
 עֲנִי לִיָּה, אֲלָא אִם הֵהוּא אֲתַר דִּהֵהוּא אֲבָר אִיהוּ פְּגוּם כְּחוּבָה דְּעֵבִיד בַּר
 נֶשׁ, קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא לָא שְׂרִיא בְּהֵהוּא אֲבָר, דְּעַלֵּיָּה אֲתַמַּר (ויקרא כא יח) כָּל
 אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרַב.

וְאֲבָרִין דְּבַר נֶשׁ כְּלָהוּ אִינוּן מְסוּדְרִין עַל סְדְרֵי בְרָאשִׁית, וּבְגִין דָּא אֲתַקְרִי
 בַר נֶשׁ עוֹלָם קָטָן, וּמָאן דְּאֲמַלִּיף לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא עַל כָּל
 אֲבָר וְאֲבָר, כְּאֵלוּ אֲמַלִּיף לִיָּה עַל כָּל עֲלָמָא, וְאֲגָרָא דְּבַר נֶשׁ דְּאֲמַלִּיף לִיָּה
 עַל כָּל אֲבָר וְאֲבָר לָא אֲתִיָּהִיב רְשׁוּ לְגַלְאָה, דְּאֵלִין אִינוּן טַעֲמֵי מִצְוֹת
 דְּלָא אֲתִיָּהִיבוּ לְגַלְאָה, בְּגִין דְּלָא יְהָא בַר נֶשׁ עוּבִיד לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא
 עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרִס, אֲבָל בְּרִי מְלִין אֵלִין דְּלָא צְרִיכִין לְאֲתַגְלִיא, יְהוּן
 טְמִירִין בְּלַבָּף, עַלֵּייהוּ אֲתַמַּר (ישעיה כג יח) לְאֲכּוּל לְשִׁבְעָה וְלִמְכֹסָה עֲתִיק,
 מְלִין עֲתִיקִין דְּלָא אֲתַמְסְרוּ לְגַלְאָה יְהוּן טְמִירִין בְּלַבָּף.

תָּא חֲזִי כְּדָ בַר נֶשׁ מִתְעַטֵּף בְּעִטּוּפָא דְּמִצְוָה, וּמְנַח תַּפְלִין, וְקָרִי לִיָּה
 בְּקִרְיַאת שְׁמַע, הָא תַקִּין לִיָּה כְּרִסְיָא בְּעִטּוּפָא דְּמִצְוָה, וְהָא אוּקְמוּהוּ
 וְהוּכַן בְּחֶסֶד כְּסָא (שם טז ה), וּבְתַפְלִין אִיהוּ מְעַטֵּר לִיָּה, הָדָא הוּא
 דְּכְּתִיב (יחזקאל כד יז) פְּאָרְף חֲבוּשׁ עֲלֵיךָ, וְקָרָא לִיָּה בְּקָרָא לְשָׂרִיא עַל כְּרִסְיָא
 דְּתַקִּין לִיָּה שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא מְתַקֵּן לִיָּה בְּהֵהוּא עֲלָמָא

פְּרָסְיָא וְעֶטְרָה, וּכְמָה דְאִיהוּ נְחִית לִיה תַּמָּן, וְיָקוּם פְּרָסְיָא בְּגִינְיָה, וְאִמְלִיךְ לִיה עַל כָּל מְלָאכִין (נ"א חִיּוּלִין) וּמְשָׁרְיִין דְתַמָּן, הִדָּא הוּא דְכְתִיב (בראשית א כו) וַיְרִדוּ בְדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּגְזֵמָר, וְרָזָא דְמִלָּה (שמואל א ב ז) כִּי מִכְבְּדֵי אֲכַבְדּוּ וּבִזְיֵי יִקְלוּ.

וּכְמָה דְנְחִית (ס"א דְמוֹנִין) לִיה בְּכְמָה נְגוּנִין דְשִׁירוֹת תּוֹשְׁבָחוֹת וְהוֹדָאוֹת, הָכִי כַד סְלִיק לְעֵילָא פְּלָהוּ חִיוּן דְמֶרְפָּבוֹת, וּמְשָׁרְיִין דְמְלָאכִין קַדִּישִׁין, דְחִיוֹת וְאוֹפְנִים וּשְׁרָפִים, פְּתַחֲיִן לִיה (נ"א פְּרִישִׁין) גְּדַפִּיּהוּ בְּחֻדְוָא בְּנִגּוּנָא לְקַבְּלָא לִיה, הָא הָכָא אֲגָרָא דְצְלוֹתָא וְתַקּוּנִין דִּילָהּ דְאִיהִי פְקוּדָא חֲדָא.

פְּקוּדָא דְבְרִית מִילָה, בְּגִזְרֵיהּ דְעֶרְלָה וּפְרִיעָה, פְּמָה דְאִיהוּ אֲעֵבֵר מַהֲהוּא אֲבֵר כָּל אֱלִין קְלִיפִין דְאַלְהִים אַחֲרִים, וְתַקִּין בֵּיה אֲתֵר לְשָׂרְיָא בֵּיה שְׂכִינְתָא תַּמָּן, דְאִיהוּ אוֹת בְּרִית מִילָה, הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פַּד נְשַׁמְתִּיה (דף קלא ע"א) סְלִיקַת לְעֵילָא, הִדָּא הוּא דְכְתִיב (דברים ל יב) מִי יַעֲלֶה לְנֹו ה' שְׂמִימָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲעֵבֵר מִנִּיה כָּל מְלָאכִי חַפְּלָה וּמְקַטְרָגִין דְלֹא יִקְרְבוּ לְגַבִּיהּ בְּגִין דְשָׁמָא דִּיהו"ה שְׂרָיָא עֲלִיה דְתִשְׁפַּח לִיה בְּאֱלִין תִּיבִין מִי יַעֲלֶה לְנֹו ה' שְׂמִימָה, רֵאשִׁי תִיבוֹת מִלָּה, וְסוֹפֵי תִיבוֹת יְהו"ה, בְּשָׁמִיָּה סְלִיק לְעֵילָא נְשַׁמְתִּיה, וּבִבְהוּא זְמַנָּא יִתְקַיִם בֵּיה (שם כח ט) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם יְהו"ה נִקְרָא עֲלֵיהּ וַיִּרְאוּ מִמֶּךָ, וּכְמָא דְאִיהוּ מְקַבֵּל עֲלֵיהּ כָּל פְּקוּדֵין דְעֵשָׂה, בְּדַחֲלוֹ וּרְחִימוֹ, הָכִי אִמְלִיכִין לִיה לְעֵילָא חִיּוּלִין וּמְשָׁרְיִין, עַל אֱלִין עֲלָמִין דְתַקִּין לִיה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָא, וּמְקַבְּלִין לִיה עֲלֵיהּ בְּדַחֲלוֹ וּרְחִימוֹ דְמֵאֲרִיהוּן.

וּבְזְמַנָּא דְבֵר נִשְׁ אֲשַׁתְּדַל בְּאוּרִייתָא דְאִיהוּ אוּר, וּבְמִצְוָה דְאִיהוּ נֵר, כְּפֹאֵלוּ נְהִיר עֲמוּדָא דְעֲנָנָא בִימָמָא קָדָם יְהו"ה, וְעֲמוּדָא דְאֲשַׁתָּא בְּלִילָא, הָכִי פְּגוּוּנָא דָּא כַד אָזִיל לְהֵהוּא עֲלָמָא, מַה פְּתִיב בֵּיה (שמות יג כא) וַיְהו"ה הוֹלִיךְ לַפְּנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לְנַחֲוֹתָם הַדְרָךְ, וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם, לְמָאן לְנִשְׁמָה וְרוּחָא וּנְפִשָׁא דִילֵיה, דְאִינוּן לְקַבֵּל כְּהֵן לֹוי וְיִשְׂרָאֵל, וְכֹלָא בְּזַכּוֹ דְאוּרִייתָא דְאִיהִי אוּר וְנֵר.

וְכֵר מָאן דְנָטִיר שַׁבַּת וְאוֹקִיר לִיה וּמְעַנְג לִיה בְּגִין יִקְרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב לִיה אֲתֵר לְעֵילָא בְּנִיחָא דְלֹא טָרַח בֵּיה, וְנַח תַּמָּן מְכָל טָרַחָא דְהֵאֵי עֲלָמָא דְטָרַח בְּכְמָה גְּלַגּוּלִין וְעוּבָדִין, בְּרִי תָא חֲזִי, כָּל פְּקוּדֵין אֱלִין תַּלְיִין בְּדִיוֹקְנָא דְמִלְכָּא, וְאִית פְּקוּדֵין דְאִינוּן עַל מְנַת לְקַבֵּל פֶּרֶס, וְתַלְיִין מְדִיוֹקְנָא דְהֵהוּא נַעַר דְלְעֵילָא, וְצָרִיךְ לְפָרְשָׁא כָּל פְּקוּדֵין דְאִינוּן בְּדִיוֹקְנָא דְמִלְכָּא.

אִית (אלין) דְתִלְיִן מְרִישָׁא, וְאִית (ואלין) דְתִלְיִן בְּעֵינֵינוּ, וְכִמְה מְלֹאכֵין
 וּמְשָׂרְיִין עֲלֵאֵין דְאֵינוּן עֵינֵי יְהוּ"ה מִמֶּנּוּן עֲלֵייהוּ, וְאִית פְּקוּדֵין
 דְתִלְיִין מִן אוֹדְנִין, וְכִמְה מְלֹאכֵין דְאֵתְקֵרִיאוּ אֲזַנֵי יְהוּ"ה מִמֶּנּוּן עֲלֵייהוּ,
 וְאִית פְּקוּדֵין דְתִלְיִין מְאֲנֵפִין, וְכִמְה מְלֹאכֵין דְאֵתְקֵרִיאוּ פְּנֵי יְהוּ"ה מִמֶּנּוּן
 עֲלֵייהוּ, דְאֵתְמַר בְּהוּן ^(יחזקאל א' ו') וְאַרְבַּעַה פְּנִים לְאַחַד, וְאִית פְּקוּדֵין דְתִלְיִין
 מְחוּטְמָא, וְכִמְה מְלֹאכֵין דְאֵתְמַר בְּהוּן ^(תהלים קד ד') עוֹשֶׂה מְלֹאכֵינוּ רוּחוֹת
 מִמֶּנּוּן עֲלֵייהוּ, וְאִית פְּקוּדֵין דְתִלְיִין מְפוּמָּא, וְכִמְה מְלֹאכֵים דְמִמֶּנּוּן עַל
 קָלִין דְאוּרִייתָא וְעַל דְבוּרִין, דְאֵתְמַר בְּהוּן ^(קהלת י"ב) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיף
 אֶת הַקּוֹל וּבַעַל פְּנָפִים יִגִּיד דְבָר, וְאִית פְּקוּדֵין דְתִלְיִין מִיּוֹדֵי דְמִלְכָּא,
 וְכִמְה מְלֹאכֵין מִמֶּנּוּן עֲלֵייהוּ דְאֵתְקֵרִיאוּ יְדִין, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב ^{(יחזקאל א'}
^{ח')} וַיְדִי אָדָם מִתַּחַת פְּנֵפִיָּהֶם, וְאִית פְּקוּדֵין דְתִלְיִין מְגוּפָא פְּעַנְבִין דְאֵתְפִלָּא.
 אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, אָבָא, וְהָא לְעֵילָא הָא אוּקְמוּהָ דְלִית גּוּף וְלִית
 גּוּיָה, אָמַר לִיה בְּרִי, לְעֵלְמָא דְאֵתִי אֵתְמַר דְאֵיהִי אֵימָא עֲלֵאָה,
 אָבַל לְתַתָּא אֵית גּוּפָא בְּעֵלְמָא דִין דְאֵיהִי שְׂכִינְתָּא תַתָּאָה, וְגוּפָא אֵיהִי
 אוּרִייתָא, דְמִינָה תִלְיִין כָּל פְּקוּדֵין, וְאִית פְּקוּדֵין דְתִלְיִין מְאוֹת בְּרִית,
 וְכִמְה מְלֹאכֵין מִמֶּנּוּן עֲלֵייהוּ דְאֵתְקֵרִיאוּ מְאָרִי דְאוֹתוֹת, דְאֵתְמַר בְּהוּן ^{(בראשית}
^{א' ט')} וְהָיוּ לְאוֹתוֹת, וְעֲלֵייהוּ אֵתְמַר לְמֹשֶׁה ^(שמות ג' יב) וְזֶה לָךְ הָאוֹת, וְהָאִי
 אֵיהִי אוֹת דְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם מִמֶּנּוּן עֲלֵיהִי, וְאִית פְּקוּדֵין דְתִלְיִין בְּרַגְלִין,
 וְכִמְה מְלֹאכֵין מִמֶּנּוּן עֲלֵייהוּ, דְאֵתְמַר בְּהוּן ^(יחזקאל א' יד') וְהַחִיּוֹת רְצוּא וְשׁוּב,
 וְאֵתְמַר בְּהוּן ^(שם ז') וְרַגְלֵיהֶם רַגְלֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָכִי תִלְיִין כְּלָהוּ מְגוּפָא, בְּשַׁעְרָא
 דְתִלְיָא מְרִישָׁא, וְכָל נִימָא וְנִימָא אַחְזִי דְאֵיהִי מְלֹאךְ דְתִלְיָא מְרִישָׁא.
 וְכָרְ מָאן דְפִשַׁע בְּפְקוּדָא, כְּאֵלוּ פִשַׁע בְּדִיוקְנָא דְמִלְכָּא, זַפְּאָה נְשַׁמְתָּא
 דְאֵיהִי בְּדִיוקְנָא דְמְאָרִיָּה, דְמְקַיִים פְּקוּדֵין אֵלִין, דְמִינָה תִלְיִין כָּל
 מְלֹאכֵין אֵלִין דְאֵתְקֵרִיאוּ עֵינֵי יְהוּ"ה אֲזַנֵי יְהוּ"ה, וְכָל תְּקוּנִין וְחִיילִין
 וּמְשָׂרְיִין דְגוּפָא דְלְעֵילָא, וְכַד סְלֶקְתָּ נְשַׁמְתָּא כָּל אֵלִין חִיילִין סְלֶקִין עִמָּה,
 וְכַד נְחַתָּא כָּל אֵלִין חִיילִין נְחַתִּין עִמָּה, אֵיהִי סְלָם, וְהִנֵּה מְלֹאכֵי
 אֱלֹהִים ^(בראשית כח יב) סְלֶקִין וְנְחַתִּין בְּהָ, בְּהָ מְשָׁ, וְכַד סְלֶקָא, קָלָא נְחִית
 בְּרוּמֵי רְקִיעִין לְכָל חִיילִין וּמְשָׂרְיִין, הָבּוּ יְקָרָא לְדִיוקְנָא דְמִלְכָּא.
 מְצוּהָ ^(דף קלא ע"ב) דְכָל פְּקוּדָא, בִּיה שְׂרִיָּא יְהוּ"ה, הוּא אֲשַׁתְּפַח בְּכָל אָבֵר
 וְאָבֵר, הוּא אֲשַׁתְּפַח בְּאַרְבַּע גְּוֹנִין דְשַׁעְרָא וּבְאַרְבַּע גְּוֹנִין דְעֵינָא,
 וּבְאַרְבַּע אֲדָרִין דְאוּדְנָא, וּבְאַרְבַּע גְּוֹנֵי דְאַנְפִּין, וּבְקָלָא וּבְדְבוּרָא וּבְקָרִיָּאָה
 וְאַמִּירָה, ^(ובעשיה דידן) וּבְכָל אָבֵר וְאָבֵר דְגוּפָא אֵיהִי יְהוּ"ה, מִמֶּנָּא עַל כָּל
 מְצוּהָ וּמְצוּהָ, דְבִיָּה מְצוּהָ בְּאֵת בִּ"ש, מִ"צ י"ה, פִּ"ץ ו"ה, הָא מְצוּהָ

יהו"ה, מצפץ, יהו"ה בא"ת ב"ש מצפ"ץ. וברי, כל אברין אתקריאו פנויין לשמא דיהו"ה, וכל מלאכין דתליין מההוא אבר פלהו סלקין ונחתין בשליחותיה, וכל מאן דקרא למלאכין ולכנויין ולא בההוא אבר דממנא עליה, לית סליק פעולה בידוי.

רישא איהו פנויאי דשם אהי"ה, וכל מלאכין, וממנן דהויות, מהכא תליין, וביה שאלין מלאכין איה מקום כבודו להעריצו, אי"ה רשים באהי"ה, ותמן הי"ה דסליק בחושפן כ' דאיהו פתר, איהו רשים בא"ב ג"ד ה"ו ז"ח ט"י, (אהי"ה) אל"ף ה"א יו"ד ה"א איהו רזא דעשר אתוון מעילא לתתא, האי איהו פתר בריש פלהו שמהן, ולעילא מגיה יו"ד ה"י וא"ו (ג"א ו"ו) ה"י, אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, לעילא מגיה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וכלהו סלקין לארבעין ותריין אתוון, ואלין אינון אתוון דאתבריאו בהון שמיא עלאין, וארצות החיים, דאלין אתקריאו שמי השמים, ומאן דברא בהון פלא, אומנא דכלא, עלת העלות מתעלה על פלא, הוא בריק לכלא, ולעילא מפל ברכאן, הדא הוא דכתיב (נחמיה ט ה) ומרום על כל ברכה ותהלה, ולא צריק איהו ברכאן מאחרא, דלית עליה מאן דאשפע ליה.

ברי אית פקודין דתליין ברגלין, דאתמר בהון (יחזקאל א ז) ורגליהם רגל ישרה, (שם יז) על ארבעת רבעיהם, בלכתם ילכו, דא אדנ"י, דעליה אתמר (תהלים פה יד) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו, ואינון מאת אדנים למאת הכפר, דנחתין למאה ברכאן, ודא ק' מן צדקה דאיהי צלותא, צ' תשעים אמנים, ד' ארבע קדושות, ק' מאה ברכות, ה' חמשה חומשי תורה, והאי צדקה איהי אימא עלאה, צדק אימא תתאה, דאתמר בה (שם) צדק לפניו יהלך, (ישעיה מא ב) צדק יקראהו לרגלו, דא דינא ודא רחמי, צדק אימא תתאה, צדקה אימא עלאה.

כל פקודין דהליכה תליין ברגלין, פגון הליכה לבי פנישתא, הליכה לברית מילה, הליכה למת מצוה, או לכל הליכה דמצוה, והאי פקודא דברית מילה תליא בצדיק, וצדקה בידין מן נתן תתן, כל פקודין אינון משולבין אלין עם אלין הדא הוא דכתיב (שמות כו יז) משולבות וכו', וכן תפלין תליין ברישא ובידא שמאלא, ציצית על כתפא, מצות ללמוד וללמד בפומא, וכן צלותין תליין בפומא, והכי מצות שופר ברוחא דנשיב ביה בפומא, וההוא רוחא אתעביד קלא, וכן קרבנין דאינון ריח גיחח ליהו"ה תליין בחוטמא, ואעי בוסמין דאבדלתא, וכל דינין תליין בדבורא,

וְכֵן בְּעֵינַיִן, כִּמְהַר דְּאוֹקְמוּהוּ מֵאֵרִי מִתְנִיתִין אֵין לְדִיִּין אֶלֶּא מַה שְּׁעִינִי רֹאוֹת.

וְאִית פְּקוּדֵינ דְּתַלְיִין בְּשִׁמְעָה כְּגוֹן קְרִיאַת שְׁמַע, אוּ פְּקוּדֵינ אֶחָרֵינִין, דְּאֶתְמַר בְּהוֹן אִם הַשְּׁמִיעַ לְאֲזִנּוּ יֵצֵא, וְדֵא תְּקִיעַת שׁוֹפָר, סוּף סוּף בְּאַלִּין אֲבָרִין תַּלְיִין כָּל פְּקוּדֵינ, אֶלֶּא פְּקוּדָא דִּירְאָה וְאַהֲבָה אֵלוּ תַלְיִין בְּמוֹחָא וְלִבָּא, וְכָל פְּקוּדֵינ דְּעֵשִׂיָּה כְּגוֹן סוּפָה וְלוּלָב תַּלְיִין בִּידֵינ, וּבְאַלִּין תְּקוּנֵינ (כ"א פְּקוּדֵינ) צְרִיף בְּרַנְשׁ לְאַשְׁתְּמוּדְעָא כָּל מְלֶאכֶּיָּא דְּאֶתְקָרִיאוּ עֵינֵי יְהו"ה אֲזִנֵּי יְהו"ה, וְאִינוּן דְּאֶתְמַר בְּהוֹן (תְּהֵלִים קד"ד) עוֹשֶׂה מְלֶאכֶּיָּו רֹחוֹת (מְשֻׁרְתֵי אֵשׁ לוֹהֵט), דְּתַלְיִין בְּחוּטְמָא, וּמְלֶאכֶּיָּין דְּאֶתְמַר בְּהוֹן (קִהֲלַת י"ב) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיף אֶת הַקּוֹל דְּתַלְיִין בְּקֶלָא, וּבַעַל כְּנָפַיִם יִגִּיד דְּבַר (שם) דְּתַלְיִין בְּדַבּוּרָא, וּמְלֶאכֶּיָּים דְּתַלְיִין בְּעֵשִׂיָּה, כְּגוֹן וִידֵי אָדָם (יִחְזַקָּאל א' ד'), וּמְלֶאכֶּיָּין דְּאֶתְקָרִיאוּ אוֹתוֹת, דְּתַלְיִין בְּצַדִּיק (דף קלב ע"א) דְּאֶתְמַר בְּהוֹן (יְרֵמִיָּה י' ב) וּמֵאוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם אֵל תַּחְתּוֹ, וּמְלֶאכֶּיָּין דְּתַלְיִין בְּרַגְלֵינ, דְּאֶתְמַר בְּהוֹן (יִחְזַקָּאל א' יד) וְהַחִיּוֹת רְצוּא וְשׁוֹב, וְנִעְנוּעָא דְּכִלְהוּ יְהו"ה, וְצְרִיף לְמַנְדַּע נְקוּדָה דִּילִיָּה, בְּכָל אֲבָר וְאֲבָר נְקוּדָה דְּאֶתְחַיֵּיב לְמְלֶאכֶּיָּא דְּאִיהוּ (אוּר) מַיִם, וּלְמְלֶאכֶּיָּא דְּאִיהוּ אֵשׁ, וּלְמְלֶאכֶּיָּא דְּאִיהוּ רוּחַ, דְּכָל נְקוּדֵינ אִינוּן אֲשָׁא וְרוּחָא וּמַיָּא, מְלָכוֹת עֶפְר מֵאנָא דְּכִלְהוּ עֲלֵאִין דְּתַלְיִין מְסַפִּירָן, וְלִתְתָא הֵכִי אִית מְלֶאכֶּיָּין דְּתַלְיִין מְכַסָּא וּמְלֶאכֶּיָּין וְאוּפָן, דְּמִתְמָן נִשְׁמָה וְרוּחָא וּנְפִשָׁא, גּוּפָא מֵאנָא דְּכִלְהוּ, מִיכָא"ל אִיהוּ מַיָּא, וְאִיהוּ מְמוּנָה עַל יִמָּא, וּבְגִין דָּא פִּד אַעֲבַר מִשָּׂה לְיִשְׂרָאֵל בְּיִמָּא, בִּיה שִׁבַּח לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, הֵדָּא הוּא דְּכִתִּיב (שְׁמוֹת טו יא) מִי כִּימוֹף בְּאֵלִים יְהו"ה, גְּבַרִיא"ל מְמוּנָה עַל אֲשָׁא, אוּרִיא"ל עַל רוּחָא, רְפָא"ל עַל עֶפְרָא, מֵאֲלִין תַּלְיִין כִּמְהַר רַבִּי רַבּוּן דְּמְלֶאכֶּיָּא דְּתַלְיִין מְנִיָּהוּ.

בְּרִי, אֲגָרָא דְּאַלִּין פְּקוּדֵינ דְּתַלְיִין בְּאַלִּין אֲבָרִים, הוּא דְּמָאן דְּמִיחַד לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, בְּשִׁכְיִנְתִּיה בְּהַאי עֲלֵמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא מְזוּוּג לִיה בְּבֵת זוּגִיָּה לְהַהוּא עֲלֵמָא, וּמָאן דְּקָרִיב לִיה לְשִׁכְיִנְתִּיה קָרְבָּנָא, קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא מְקָרֵב לִיה בְּבֵת זוּגִיָּה, וּמָאן דְּעֵבִיד לִיה בִּי מְקַדְשָׁא, הֵדָּא הוּא דְּכִתִּיב (שִׁם כה ח) וְעָשׂוּ לִי מְקַדְשׁ, קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא עֵבִיד לִיה בְּהַהוּא עֲלֵמָא בֵּית לְדִיִּירָא (לִיה) תְּמָן דְּאִיהוּ קִדְשׁ קִדְשִׁין, וּמָאן דְּעֵבִיד לִיה סָפָה, קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא מְסַכֵּף עֲלִיה בְּהַהוּא עֲלֵמָא, וְאַגִּין עֲלִיה מְכָל מְלֶאכֶּיָּי חַבְלָה פִּד נְפִיק מֵהַאי עֲלֵמָא וְאֲזִיל לְהַהוּא עֲלֵמָא.

וְכָרְ מָאן דְּמְבַרֵךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וּמְקַדֵּשׁ לִיה בְּצִלוֹתִיה בְּהַאי עֲלֵמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא מְבַרֵךְ לִיה בְּהַהוּא עֲלֵמָא, וּמְקַדֵּשׁ לִיה, וְלִית

קדושה פחות מעשרה, אוף הכי עביד ליה קודשא בריה הוא עשרה חופות בגן עדן, דקדושין דקודשא בריה הוא עם שכנינתיה, אינון קדוש קדוש קדוש, ושבע ברכאן דיליה אינון בקריאת שמע, בשחר שתיים לפניה ואחת לאחריה, ובערב שתיים לפניה ושתיים לאחריה, הא שבע, ויחוד דיליה שמע ישראל, והכי קודשא בריה הוא מברך ליה ולכלה דיליה, ומקדש ליה עמה בקדושה, ומייחד תרוניהו, וכלא מדה פנגד מדה.

סוף בכל מה דאשתדל בר נש בפקודוי דקודשא בריה הוא, בגיניה ובגין שכנינתיה, הכי אשתדל קודשא בריה הוא בגין בר נש ובת זוגיה בהוא עלמא, זפאה חולקיה מאן דישתדל למעבד רעותיה, דלית פומא יכיל למימר אגרא דיליה בהוא עלמא דאיהי לדרי דרין, בר נש עביד לקודשא בריה הוא רעותיה דאיהו לפום שעמא בהאי עלמא, ובגי ליה בגינא ביה, קודשא בריה הוא בני ליה לבר נש בעלמא דיליה בגינא לדרי דרין, זפאה מאן דשריא ליה בכל אבר ואבר דיליה למעבד ליה אתר לשריא תמן, ולאמלקא ליה בכל אבר ואבר, דלא יהא ביה אבר פנוי מניה, דאם חסר אבר חד דלא שריא עליה קודשא בריה הוא, בגין ההוא אבר אתחזר לעלמא בגלגולא, עד דאשתלים באברין דיליה, למיהוי כלהו שלמין בדיוקנא דקודשא בריה הוא, דאם חסר חד לאו איהו בצלמו דקודשא בריה הוא.

פומא עקימא לא שריא ביה קודשא בריה הוא דאיהו מום, כל שפן אם דבורא דיליה עקים, עליה אתמר (קהלת א טו) מעות לא יוכל לתקון, פומא ולבא אינון לקבל אורייתא דבכתב ואורייתא דבעל פה, קלא ודבור דנפיק מתרוניהו איהו ו"ה, צריך לאפקא ליה בדחילו ורחימו די"ה, ואם לאו, לא שריא תמן יהו"ה.

שפון אריכין מסטרא דאנשי חיל, רחבין מסטרא דיראי אלהים, שפון פינוניים מסטרא דאנשי אמת, זעירן בעגולא מסטרא דשונאי בצע, פמה קלין ודבורין נפקין מפומא מיד דנפקין מפומוי פמה מלאכים דאתקריאו עופין נטלין מלולין הפומא. חמש תקונין אינון בפומא, דאתמר בספר יצירה, אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסשר"ץ, ובהון (דברים כד ו) אבנים (דף קלב ע"ב) שלמות תבנה לקודשא בריה הוא בכמה צלותין ופולחנין, ועלייהו אמר יעקב וישכב במקום ההוא (בראשית כח יא), וישכב וי"ש כ"ב אתון במקום ההוא, וי"ש (משלי ח כא) להנחיל אוהבי יש, כ"ב בך יברך ישראל (בראשית מח כ), בך בטחו אבותינו (תהלים כב ה), כי בך

אָרוֹץ גְּדוּד (שם יח ל), וּבֶקֶף בַּחַר יְהו"ה (דברים ז ו), אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ (שמות לב יג), נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בְּךָ (שיר א ד), בְּהוֹן בְּרוּךְ כְּבוֹד יְהו"ה מִמְקוֹמוֹ (יחזקאל ג יב).

דִּיקָנָא, בְּסִפְרָא בֶן סִירָא, קָלִיל דִּיקָן קוֹרֵטְמָן, עַב דִּיקָן אִיהוּ בְּרַבּוּיָא דִּלִּיחָא בְּלַחוּתָא דִּילִיָּה, וּבְגִין דָּא אִיהוּ פְתִיָּא שְׁטִיָּא, (אמר רבי שמעון) מָאן דִּלִּית לִיָּה דִּיקָנָא בְּאַנְפוּי וּבְפּוֹמוּי אֶלָּא זְעִיר, הוּא פְּקִחָא (פְּקִיָּא), דִּמְרָה יְרוּקָא אִיהי אֲתַגְבַּרְתָּ עֲלֵיהּ, וְלִית בֵּיהּ לַחוּתָא כָּלֵל, דִּיקָנָא בִּינוּנִית דָּא אִיהוּ אִישׁ תָּם, דְּעִתִּיהּ שְׁלִים, מָאן דִּלִּית לִיָּה דִּיקָנָא בְּאַנְפוּי כָּלֵל, מְרָה קְרִירָא וַיִּבְשָׁתָא אֲתַגְבַּרְתָּ עֲלוּי, לִית בֵּיהּ לַחוּת וְחֲמִימוֹת כָּלֵל, מְאִירִי דְעַצִּיבוּ אִיהוּ, עוֹבְדוּי פְּאַתְתָּא.

תָּא חֲזִי אִית בְּנֵי נֶשֶׁא דְמַמְלָלָן בְּנַעֲנוּעָא דְעֵינִין, וְאַחֲרָנִין בְּנַעֲנוּעָא דִּדְדִין, וְאַחֲרָנִין בְּנַעֲנוּעָא דְרִישָׁא, וְאַחֲרָנִין בְּנַעֲנוּעָא דְגּוּפָא, וְאַחֲרָנִין בְּנַעֲנוּעָא דְרַגְלִין, דָּא אִיהוּ דְבְּכָל אֲתַר דִּנְשַׁמְתִּיהּ בֵּיהּ, תַּמָּן עָבִיד נַעֲנוּעָא יִתִּיר בְּהֵוּא אֲתַר.

אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר, אָבָא, וְכִי נִשְׁמָתָא לָא אִיהי בְּאַתַּר יְדִיעָא בְּלָבָא, וְאַתְפְּשֻׁטוּתָהּ בְּכָל אַבְרִין דְּלָבָא, אָמַר לִיָּה בְּרִי, וְהָא כְּתִיב בְּהָ (רות ג ז) וַתִּגַּל מַרְגְּלוֹתָיו וַתִּשְׁכַּב, כְּפּוֹם עוֹבְדוּי דְּבַר נֶשׁ הָכִי נִפְיָא לָהּ מֵאַתְרָהָא, וְנַחֲתִית לָהּ לְבַר מֵאַתְרָהָא, כְּגוֹוָנָא דְשִׁכְנַתָּא דְאַתְמַר בְּהָ (ישעיה נא) וּבְכַפְשֵׁיכֶם שְׁלַחְהָ אִמְכֶם, וְתִיּוּבְתָא שְׁלִימָתָא, מָאן דְּאַתִּיב לָהּ לְאַתְרָהָא דְהוֹת בְּקַדְמִיתָא, דְּבִזְמָנָא דְנִשְׁמָתָא אִיהי בְּלָבָא אֲתַקְרִיאַת מְטְרוֹנִיתָא, כַּד נִפְקַת מִלָּבָא לָא אֲתַקְרִיאַת מְטְרוֹנִיתָא, כְּפּוֹם חוּבוּי דְּבַר נֶשׁ הָכִי נַחֲתִית לָהּ מִדְּרָגָא לְדְרָגָא וּמֵאֶבֶר לְאֶבֶר, עַד דְּנַחֲתִית לָהּ לְרַגְלוּי, וְכְפּוֹם זְכוּוֹן דִּילִיָּה הָכִי סְלִיקַת, עַד דְּסְלִיקַת לְאַתְרָהּ, וּבְגִין דָּא בְּכָל אֲתַר דְּנַחֲתַת, תַּמָּן עָבַדְתָּ תְּנוּעָה יִתְרָה בְּהֵוּא אֶבֶר יִתִּיר מֵאַחֲרָנִין.

שְׂרַטוּטִין דִּידִין אֲשַׁבְּחָנָא דְאִינוּן כְּעַנְפִין דְּאִילָנָא, מְנַהוּן אַרְיִכִין, מְנַהוּן קְצָרִין, מְנַהוּן מְשֻׁלְבִין, מְנַהוּן בְּעַגּוּלָא זְעִירִין.

אֲשַׁבְּחָנָא בְּרָזָא דְמַתְנִיתָא, דְּטוּרִין רַמָּאִין עֲמִיקִין, גּוֹ סוּסְפִיתָא, קוֹנְטְרָא, קְטָרָא דְקְטָרִין, תַּמָּן הָוָה חַד אוֹכְמָא בְּלָא רַגְלִין, מְפַכְכְּףֵּהּ הַפּוּכִין, גּוּף טְרִיף, כַּד הָוָה יְתִיב אָזִיל, כַּד הָוָה יְתִיב, כַּד הָוָה אָזִיל מִהַפְּךָ טוּרִין, כַּד הָוָה יְתִיב מְעַקֵּר טְנָרִין, מָאן דְּאַעֲרַע בֵּיהּ טְרִיף לִיָּה וְקָטִיל לִיָּה, וְלָא אֲהַנִּי, זְפָאָה אִיהוּ מָאן דְּאַסְתַּמַּר מַנְיָה.

כַּר דִּיוֹקָנִין דְּבַנִּי עֲלָמָא בֵּיהּ רְשִׁימִין, כַּר צִיּוּרִין בֵּיהּ מְצוּיָרִין, כַּל גְּוּוֹנִין בֵּיהּ מְרַקְמָן, דְּסְטָרִין אַחֲרָנִין כְּמָה עַנְפִין תְּלִיין מַנְיָה, דְּשְׂרַבִּיטִין

דנורא מלהטא דזריק, פמה גלגלין סחרין ליה, פלהו מליין עיינין דגומריין
 דנורא מלהטין, מנהון מזדעזעאן חזילין ומשריין, לית בהון רחמנותא
 כלל, זכאה איהו מאן דאסתמר מניה.

ביה רשומין דיוקנין דחיוון בישין, דאינון מזל אריה, מזל שור מועד,
 מזל נשר, מזל אדם, כל נוני ימא מסאבין ביה מצויירין, ועופין
 וחיוון דסטרא דמסאבו ביה רשימין ומצויירין, דכלהו מועדין לקלקל,
 פמה שרביטין ונצוצין אזדריקו מניה על בני נשא, ואינון נשמתין
 דחייביא, דקא מרפיבין על בני נשא, מנהון דכורין מנהון נוקבין, לזמנין
 מרפיבין נוקבין על דכורין, לזמנין דכורין על נוקבין, פד אזדריקו לא
 אזדריקו לאתר ידיעא, אלא כל חד באתר דלא (דף קלג ע"א) מיניה. ווי לון
 לאינון טיפין, דאינון נצוצין ושרביטין אערעו בינייהו, אלין שטיין דלא
 מסתמין גרמייהו בזווגא דלהון, מרפיבין לון בהון, ואתעביד אילנא
 דעץ הדעת טוב ורע.

נוקבא אית ליה דאתקריאת להט החרב המתהפכת, דכל גלגולין
 דנשמתין ביה מתהפכין, לזמנין מטה לנחש, לזמנין נחש למטה,
 והכי מתהפכא דכורא לנוקבא, נוקבא לדכורא, ואלין דהפכין לשלחנם
 גרמין הפוכין אלין. הפכפך דכלהו להט החרב המתהפכת מרע לטוב
 ומטב לביש, והכא רזא דצדיק ורע לו רשע וטוב לו, ודא איהו גולל
 אור מפני חשך וחשך מפני אור, מאן דאליים גבר, פד אליים נוקבא על
 דכורא בגלגולא דיליה לית ליה דיקנא, עקר הוא, עובדוי פבעירא,
 תועבה איהו.

והכי אינון מתהפכין דרגין מדינא לרחמי ומרחמי לדינא, פגוונא דסטרא
 דדכיו הכי מתהפכין מסטרא דמסאבו, אם אליים גבר, והוא יהיה
 פרא אדם ידו בכל (בראשית טז ב), ואם אלימא נוקבא יד כל בו, אית שלטנותא
 לביש ואית שלטנותא לטב, אית שלטנותא דשליט (סליק) דא על דא,
 ואית שלטנותא דניאופין, פד שליט זונה עליה, פלהו בעירן אתנין עליה,
 פמה דאשפחנא פנבוכדנאצר, דאתמר ביה (דניאל ד כב) ומפני אנשא טריד
 ועשבא כתורין ליה יטעמון עד דשבעה עדנין יחלפון עלוהי, דאינון
 שבעה פכבי דיליה, יתחלפון עלוהי מדכורין לנוקבין, ובגין דא פד
 גלגולא דנוקבא קא רכיבת עליה, עובדוי איהו פאתתא, פד מליל מליל
 בפתיחו דידין, וקליה ודבוריה וכל עובדוי פאתתא, תועבה איהו, ובגין
 דא מברכין ישראל עמא קדישא, ברוך אתה יהו"ה אלהינו מלך העולם
 שלא עשני אשה.

אמר ליה רבי אלעזר, אבא, שמענא דאית נפשא דמרקיבין לה בכלבא, ובגין דא אמר דוד (תהלים כב כא) הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי, מאי יחידתי דא נשמתא, וכי נשמתא אתרכיבת בכלב, אמר ליה ברי אין, בההוא ערל נחש הקדמוני דפתי לחוה ולבני נשא, דא איהו כלב, ודא יצר הרע דאתא בההוא עלמא מורכב עליה לקבלא עונשיה.

ואית נשמתין אחרנין דקא אתיין בגלגולא בכמה חיון, דאתקריאו מזל אריה, מזל שור, מזל נשר, מזל בתולה, מזל עקרב, מזל טלה, מזל מאדים, מזל נחש, מזל דגים, פמה דאשפחנא בתרין עשר שבטין דאתמתילו לחיוון, דא לאריה גור אריה יהודה (בראשית מט ט), יוסף בכור שורו, יששכר חמור גרם, יהי דן נחש עלי דרף, בנימין זאב יטרף, וברי כל דא רזא דגלגולא דיצר הרע, אית למאן דאיהו דמיא לאריה, ואית למאן דאיהו דמיא לחווא, ואית למאן דאיהו דמיא פחמור, לכל בריין אשתני פפום עובדיהון, וכפום שעתא דאתעבידו בה.

ועם כל דא זפאה נשמתא דשליט עליה ורכיב עליה, פבר נש דרכיב על סוסיא או על חמריה, ווי ליה למאן דחווא שליט עליה, האי אתקרי רשע גמור, ומאן דאיהו שליט עליה איהו אתקרי צדיק גמור, ועליה אתמר (ישעיה מג ד) ואתן אדם תחתך, אדם בליעל איש און, ולאמים תחת נפשך (שם), דכד בר נש איהו שליט על יצריה, הכי איהו שליט על כל שנאוי, ואם יצריה שליט עליה שנאוי שלטין עליה.

וברי אשפחנא במתניתין, ברזא דשרטוטין וציורין וגוונין, בסתרא דרזין טמירא דטמירין, דאדם דבריאה דאיהו קדמון לכל קדומים רכיב באריה, סטא לימינא, ועביד שרטוטין, דאינון אורחין ושבילין דימא דאורייתא, דעלייהו אתמר (שם מג טז) הנותן בים דרף ובמים עזה נתיבה, אדם דיצירה רכיב בשור וסטא לשמאלא, ונטיל אשא בפמייה (דף קלג ע"ב) וצייר ציורין, אדם דעשיה רכיב בנשר ונטיל רוחא בפומוי וסטא למזרח באנפוי, ועבד גוונין בעיינין באנפין. אמר ליה מאן אדם דבריאה ויצירה ועשיה הכא, אמר ליה ברי האי איהו דאתמר ביה ואדם אין, ומותר האדם מן הבהמה אין (קהלת ג יט), ואיהו אדם דבריאה, דבהאי פרא עלת העלות כל בריין, אדם דיצירה חכמה, עליה אתמר (איוב כח כ) והחכמה מאין תמצא, דאיהו י' מאין, דביה צייר כל ציורין דעלמא, ביה צייר עיינין וחוטמא נוקבין דחוטמא נוקבין דאודנין ופומא, כל נקודין וציורין דאינון עזקא לאת י', ואיהי בהון פאכנא בריש עזקא, אדם דעשיה דא

ו' מאין, בינה, איהי אם כל חי, מעשה בראשית, בה אתעבידו כל עובדין דעובדא דבראשית, וגוונין.

אריה דביה עביד שרטוטין, דא חסד ימינא, שור דביה צייר ציורין, דא גבורה, נשר באמצעיתא, דבה אשתמודעו כל גוונין, ודא תפארת, שפירו דכלא, דכל גוונין נהרין ביה, ונצח הוד יסוד אינון לקבל תלת אבהן.

בר שרטוטין וציורין ועובדין, אינון אתחזיין בשכינתא תתאה, דאיהי דמות אדם, ועלה אתמר ^(הושע יב יא) וביד הנביאים אדמה, פלא אתחזי בה לתתאה, ולית בר נש יכיל למנדע ולאסתפלא בשרטוטין וציורין וגוונין דלעילא אלא בה, ובגינה אתמר ^(שמות לג כג) וראית את אהורי, אבל לעילא מינה ופני לא יראו ^(ש). דלית בריה דיקילא לאסתפלא תמן, בתקיפו דצחצוחים, ונהורא דגוונין, דעלייהו אתמר ^(שם כ) כי לא יראני האדם וחי, וכי באנפוי דמשה לא הוה יכלין לאסתפלא, כל שפן בעמודא דאמצעיתא, דאיהו כליל כל שרטוטין וציורין וגוונין, וביה נהרין בלהו, ואיהו כליל בכלהו ^(כלל דבלהו).

ובגין דא אתקרי ש, כליל תלת ענפין דאינון תלת אבהן, ודא איהו רזא ושכבתי עם אבותי ^(בראשית מז ל). ובגין דא מלכות איהי ב"ת יחידה, שב"ת, דבה אתגליין כל גוונין ושרטוטין וציורין לבני נשא, ובה יכלין למנדע כל מה דלעילא, ולא באתר אחרא, דאיהי פגוונא דאספקלריאה, דאשתמודע בה פרוצופין דאנפין. שרטוטין דידין אינון אילנא דחיי, פד אינון פתיחן למעבד טיבו, פשושנה דאיהי פתיחא לקבלא, ולארקא ריחא טבא.

ואית עובדין טבין דאינון איפא לאילנא, פגון צדקה, וכמה פקודין דתליין בידין למעבד בהון טיבו, ידין דלא אתחזיין בהון שרטוטין, לאו איהו דיוקנא מאילנא דחיי, ואית שרטוטין בארז מישר מסטרא דיצרא טבא, ואחרנין מסטרא דיצרא בישא, דאלין פתיחין לטיבו, ואלין פתיחין לביש, ואית דמורכבין אלין באלין, אילנא דטוב עם רע, ורע עם טוב, אלין אינון דידיהון זמנין עבדין טב וזמנין עבדין ביש, ידין דעבדין טיבו כל יומוי, אלין אינון מאילנא דחיי, ואלין דעבדין טוב ורע, אלין אינון מאילנא דטוב ורע, וידין דכל יומוי עבדין בהון עובדין בישין, דא איהו מאילנא דאתמר ביה ^(ישעיה ה ב) ויקו לעשות ענבים ויעש באושים, ואית אילנא דלא עביד פירין, ואיהו עקר, אלין אינון דלית בהון עובדין טבין, ובגין דא אמרו מארי מתניתין לא המדרש עקר אלא

הַמַּעֲשֶׂה הוּא הָעֵקֶר, וּבְגִין דָּא עֵקְרָא דְשִׁרְטוּטִין וְצִיּוּרִין וְגוֹנוּנִין אִיהוּ עוֹבְדָא.

בת עין איהי אספקלריאה, אף על גב דאיהי אוכמא, בה אתחזיין כל פּרצופין וגונונן דאנפוי דבר נש, כד סתים בר נש עינא איהו מחשבה סתימא, א קמ"ץ איהו, קמ"ץ סתים, עינא איהו י' בעגולא דיליה, ו' באורכא דיליה, כד אתפתח אתפתח בה' תתאה, כד נהיר נהיר בה' עלאה, בההוא זמנא דאתפתח בה' עלאה אתמר (דף קלד ע"א) בעינא (יחזקאל א א) נפתחו השמים ואראה מראות אלהי"ם, דאינון חמש אור דעובדא דבראשית, דכלילן בה' עלאה, חמש אור דנהרין בחמש גונונן, שבתא"י פתיא אוכמא, כל גונונן אתחשכאן ביה, איהו גוון גחון דחויא, דאתמר ביה (בראשית ג יד) על גחונה תלך ועפר תאכל כל ימי חייה, עפר איהו קר ויבש, הכי טחול קר ויבש, ובגין דא ועפר תאכל כל ימי חייה.

תא חזי לאו למגנא אמרו קדמאין, אין הרוכב טפלה לסוס אלא הסוס טפלה לרוכב, דסוס איהו נוקבא, לרוכב דאיהו אדם, אם זכה אתמר ביה (שם ב יח) אעשה לו עזר, ואם לאו כנגדו יצר הרע, עליה אתמר (קהלת ז כו) ומוצא אני מר ממות את האשה, ודא טחול שבתא"י, עזר דא שכנתא, עלה אתמר (משלי יח כב) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מיהו"ה, ובגין דא הו' אמרי מארי מתניתין, מצא או מוצא.

לזמנין תשפח סוסיא דאתגאה ואפיל לרוכבו תחותיה, דא אתתא בישא, לזמנין תשפח אדם רכיב על סוסיא, לזמנין איש, לזמנין עבד, כגוונא דא תשפח לזמנין דאית גוף דאיהו סוס שפיר בכל תקונוי, ועביד עובדין בישין, בגין דאית ליה ההוא נפש דרכיב עליה, דאיהו אדם רע עבד או ממזר, ובגין דא אוקמוהו מארי מתניתין, לא המדרש עקר אלא המעשה הוא העקר, ולזמנין תשפח סוסיא בישא דאיהו גופא, דאית ליה דיוקנא בישא, ומאן דרכיב עליה איהו טב, וסטי ליה למעבד עובדין טבין, ודא איהו מטה כלפי חסד, ומאן דאית ליה דיוקנא שפירא ועובדין טבין, דא צדיק וטוב לו.

והכי איהו מאן דאיהו צדיק ובת זוגיה צדקת, מאן דאיהו דיוקניה בישא ואיהו שפיר בעובדוי, דא צדיק ורע לו, והכי איהו מאן דאיהו צדיק ובת זוגיה בישא, ומאן דאיהו דיוקנא בישא ועובדוי בישין, דא איהו רשע ורע לו, והכי איהו מאן דאיהו רע ואתתיה רעה, הכא אשתמודעין תלת גלגולין, רשע וטוב לו מאן דעובדוי בישין ודיוקניה שפירא, ואתתיה צדקת שפירתא בעובדאה.

דגלגולא גרים דא למיהוי בר נש צדיק וטוב לו, צדיק ורע לו רשע וטוב לו רשע ורע לו, דגופא בישא ואתתא בישא לצדיק איהו עונשא דיליה, דגלגולא מחייב ליה, אמר רבי אלעזר, אפא, אם בן מאי תקנתיה למאן דאיהו צדיק ואית ליה אתתא בישא, אמר ליה ברי, יעביד ליה שנוי מקום ושנוי השם ושנוי מעשה, ואי לא אתתקנת יתרוך לה מניה בגט ויתסי, ואתנטע באתר אחרא (איוב לג כט), והן כל אלה יפעל א"ל פפעמים שלש עם גבר, עד הכא בשרטוטין דידין.

בקומה בצואר, פתח רבי שמעון ואמר, אליהו אליהו, הא שכנתא הכא, וכלהו חבריאי עמה נטרין לך הכא, טול רשו מקודשא בריך הוא לנחתא הכא ליקרא דמלפא קדישא, אנת וכל מארי מתיבתאן דלעילא ותתא עמך, לתקנא שעור קומה דקודשא בריך הוא פדקא יאות ליה, אדהכי הא אליהו קא נחת וכל מארי מתיבתאן דלעילא ותתא עמיה, וקודשא בריך הוא על כלהו.

פתח אליהו ואמר, רבון עלמא יהא רעוא דילך דאימא מלין בארח מישור פדקא יאות, כלהו במדה במשקל בשעור קומה דשכינתך. פתח ואמר, (שיר ז ח) זאת קומתך דמתה לתמר ושדך לאשכלות, מאי לתמר, אלא לההוא דאתמר ביה (תהלים צב יד) צדיק פתמר יפרח, פפת תמרים, קומתך ודאי דמאי לולב דלית ביה קצוץ ופרוד, ולא לומגנא אוקמוהו מארי מתניתין נפרצו עליו פסול, לולב איהו דומה לשדרה דגופא, דאיהו ו, קומה דכלא, ואיהו שית בחושבן, וחמש ענפין מתפשטין מניה, ואיהו גופא (דף קלד ע"ב) דאילנא באמצעיתא, וחמש ענפין אינון תרין מהאי סטרא, ותלת מהאי סטרא, ועלייהו אתמר (ויקרא כג מ) וענף עץ עבות וערבי נחל, ענף לשמאלא, עבות לימינא, עץ באמצעיתא, ערבי נחל תרין, עבות תלת, וכלהו חמש, ואינון לקבל תרין שוקין וברית, ותרין דרועין, אתרוג לב באמצעיתא, עקרא דאילנא וענפוי, ואיהו איבא דאילנא, וביה איהו עץ פרי עושה פרי למינו.

צואר על כלהו אימא עלאה, מוחא אפא, וביה נביעו דאילנא, דמקורא דיליה אתקרי אין סוף, עלין דאילנא אינון קווצותיו, עלייהו אתמר (שיר ז י) ראשך עליך כפרמל, כלהו ירוקין, דהכי צריכא שערא דאתתא דאיהי בריתא דמלפא למיהוי ירוק פשבעה מיני דהבא, ואתרוג איהי ירוקא, ואסתר מתמן הות ירקרוקת.

שעורא דרצועין דתפלין אינון עד לבא, והכי שערו לון מארי מתניתין, והכי שעורא דשערא דבריתא דמלפא עד לבא, וכל ענפא וענפא

דַּאִילָנָא דִּילָהּ, דַּאיִנוּן קָנִי מְנוּרָה, כְּלָהּוּ צְרִיכִין בְּמִדָּה וּבְמִשְׁקָל וּבְמִדָּה
 חָדָא, דְּלֹא יְהֵא דְרוּעָא חָדָא אַרְיָן מִחֲבָרִיָּה, וְלֹא שׁוּקָא חָדָא אַרְיָן
 מִחֲבָרִיָּה, אֲלֵא כְּלָהּוּ בְּמִדָּה בְּמִשְׁקָל דָּא בְּדָא, וְהָכִי עֵינִין דִּילֵיהּ שְׁקִילִין
 דָּא לְדָא, וְהָכִי אוּדְנִין, וְהָכִי נוּקְבָא דְחוּטְמָא דִּילָהּ, וְהָכִי אֲנַפִּין דִּילָהּ,
 וְהָכִי שְׁפוּוֹן דִּילָהּ, דְּלֹא יְהֵא חַד אַרְיָן וְחַד קָצִיר, אֲלֵא כְּלָהּוּ בְּשִׁקּוּלָא
 חָדָא.

מְבוּעָא דְמֵיא הָכִי צְרִיף לְאַשְׁקָאָה וּלְדַכְפָּאָה לְכָל גּוּפָא, וּכְלָא אֲצִטְרִיף
 בְּמִדָּה וּבְמִשְׁקָל כְּמְבוּעָא דְמֵיא, וּלְכָל אֲבָר וְאֲבָר דַּאִיהוּ עֲנַפָּא
 דַּאִילָנָא, בְּמִדָּה וּבְמִשְׁקָל, וְסִימָנָא (ישעיה מ מ) מִי מְדַד בְּשַׁעְלוּ מַיִם, וְשָׁמַיִם
 בְּזֵרַת תְּפִין (איוב כח כה), וּמַיִם תְּפִין בְּמִדָּה, מִי וְדַאי, מִדָּה דְנִבְיָעוּ כְּגוּוֹנָא דָּא
 ם, מִם בְּרִיבוּעָא, נְקוּדָה בְּעִגּוּלָא, (מְרוּבַעַת) בְּרִבוּעָא.

וְרִזָּא דְמִקּוּדָה אַרְבַּעִים סָאָה כְּגוּוֹנָא דָּא תְּשַׁע נְקוּדִין לְכָל סֵטֶר,
 וּבְנְקוּדָה דְמִלְגָּאוּ בַּהּ אֲשַׁתְּלִימוּ לְעֶשֶׂר כֹּל תְּשַׁעָה, עַד דַּאֲתַעְבְּדוּ
 אַרְבַּעִין, וְאַלִּין אִינוּן אַרְבַּעִים סָאָה, וְאִינוּן ם' עֲלָאָה, מ' תַּתָּאָה, דָּא
 בְּרִבוּעָא וְדָא בְּעִגּוּלָא, י' נְבִיעוּ דְתְרוּוִיָּהּ, וְרִזָּא דָּא מַיִם חַיִּים.

וְאִית עֲנַפִּין עֲלָאִין, וְעֲנַפִּין בִּינוּנִיִּים, וְעֲנַפִּין תַּתָּאִין, וְכְלָהּוּ בְּמִדָּה
 בְּמִשְׁקָל, עֲלָאִין בְּמִשְׁקָל דָּא בְּדָא, בִּינוּנִיִּים בְּמִשְׁקָל דָּא בְּדָא, תַּתָּאִין
 בְּמִשְׁקָל דָּא בְּדָא, עֲלָאִין אִינוּן אֲבָהּוּן, בִּינוּנִיִּים מְמַנָּן, וְתַתָּאִין שְׁלִיחִין
 דְּלָהוּן, וְכְלָהּוּ אִית לֹוֹן שְׁמָהּן יְדִיעָאן, לְאַשְׁתְּמוּדְעָאן שְׁלִיחָאן וְרֵאשִׁין
 וּמְמַנָּן דְּתַחוּתֵיהוּ, וְכָל חַד אִית לֵיהּ נְקוּדָה, וּבִיָּה אֲשַׁתְּמוּדְעָה כֹּל עֲנַפָּא
 וְעֲנַפָּא דַּאִיהוּ אֲבָר דְּגוּפָא.

רֵאשִׁין יְהוּ"ה מְלָךְ יְהוּ"ה מְלָךְ יְהוּ"ה יְהוּ"ה יְהוּ"ה יְהוּ"ה יְהוּ"ה יְהוּ"ה יְהוּ"ה יְהוּ"ה
 יְהוּ"ה מְלָךְ יְהוּ"ה יְהוּ"ה יְהוּ"ה יְהוּ"ה יְהוּ"ה יְהוּ"ה יְהוּ"ה יְהוּ"ה יְהוּ"ה
 וּבְגִין דָּא כִּפְל לֹוֹן תְּרִין זְמַנִּין יְהוּ"ה מְלָךְ יְהוּ"ה מְלָךְ יְהוּ"ה יְהוּ"ה יְהוּ"ה
 לְעוֹלָם וָעַד שְׁכִינְתָּא, וְנְקוּדָה דִּילָהּ יְהוּ"ה, וְדָא רִזָּא (תהלים צא יא) כִּי בִי
 חָשׁ"ק וְאַפְלִטָהּ, דְּרֵאשִׁי רֵאשִׁין (תהלים) דַּאִינוּן כְּתָר עֲלָאָה חֲכָמָה
 בִּינָה, (זכריה יד ט) וְהִנֵּה יְהוּ"ה לְמִלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהוּ"ה אֶחָד
 וְשָׁמוֹ אֶחָד, וְהִיָּה יְהוּ"ה אֲבָא וְאֲמָא, יְהִיָּה יְהוּ"ה אֶחָד וְשָׁמוֹ אֶחָד כְּתָר
 עֲלָאָה.

יְדִין אִינוּן מְשַׁמְשִׁין דְּגוּפָא, רְגִלִין שְׁלִיחִין דְּגוּפָא, וְעֲלִיָּהּ אֲתָמֶר (תהלים
 קד ד) עוֹשֶׂה מְלֵאכֵיו רִחוּת, מְשַׁרְתֵּיו אֵשׁ לוֹהֵט, וּמְשַׁמְשִׁין דְּגוּפָא
 תְּרִין דְּרוּעִין, אִינוּן ע"ב עֲנַפִּין דְּוִיסַע וְיִבְא וַיֵּט, אֲלִין אִינוּן עֲנַפִּי דַּאִילָנָא,

שָׁרְשָׁא דְאִלְנָא אִינוּן שְׁלִיחָן, וְאִינוּן שְׁבַעֲיָן וְתַרְיָן ע"ב עֲלָאִין לְקַבְּלַ
 שְׁבַעֲיָן וְתַרְיָן תִּיבִין, דְאִינוּן מִן וְהִיָּה (דף קלה ע"א) אִם שָׁמַעַ עַד וְשָׁמַתָּם,
 וְשְׁבַעֲיָם וְתַרְיָן אֲחֵרְנִין אִינוּן דְּפָרְשַׁת צִיצִית, רִישָׁא דְאִלְנָא, מְשַׁמְשִׁין
 דִּילִיָּה דְאִינוּן שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים, אִינוּן מ"ב תִּיבִין מִן וְאֶהְבַּת עַד וְהִיָּה,
 גּוֹפָא (ג"א גּוֹפָא) דְאִלְנָא מִמְּנָן וְשְׁלִיחָאן דִּילִיָּה, חֲמִשִּׁין תִּיבִין דְאִינוּן מִן
 וְשָׁמַתָּם אֶת עַד וַיֹּאמֶר.

שְׁבַעֲיָה שְׁמָהּ דְרִישָׁא דְסֻלְקִין לְמ"ב, אִינוּן אֲבַגְיָתָן וְכוּ', רְקִיעָא קְדָמָאָה
 אֲבַגִּיתָ"ץ, וְנִקּוּדָה דִּילִיָּה יְהוָה, דְנִפְקִין מֵאֲלִין רִאשֵׁי תִיבִין
 בְּרִאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים אֶת, וְאִית תַּמָּן תַּמְנִיא מְבוּעִין, דְנִפְקִין מְצַנּוּרָא
 חָדָא, דְאִיהוּ רְקִיעַ, וְאִינוּן תַּמְנִיא נְצוּצִין, וְרְקִיעַ תַּנְיִנָא קָרַע שְׁטָן, וְנִקּוּדָה
 דְלֵהוּן וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ וְדָא יְהו"ה, תְּלִיתָאָה נְגַדִיכֶשׁ נִקּוּדָה
 דִּילִיָּה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ הַמַּיִם, וְדָא יְהו"ה, רְבִיעָאָה בְּט"ר צֶת"ג,
 נִקּוּדָה דִּילִיָּה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת, וְדָא יְהו"ה, חֲמִשָּׁאָה חֶק"ב
 טַנ"ע, וְנִקּוּדָה דִּילִיָּה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם, וְדָא יְהו"ה, שְׁתִּיתָאָה
 נְגַל פְּזָק, נִקּוּדָה דִּילִיָּה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ, וְדָא נִקּוּדָה יְהוָה,
 שֶׁק"ו צִנ"ת, דָּא נִקּוּדָה שְׁבִיעָאָה פְּלִיל בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָאָה, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
 הִנֵּה נִתְתִּי, וְדָא יְהו"ה.

תָּא חֲזִי אִית שְׁמָהּ דְאֹרְיִיתָא דְנִפְקִין מֵרִישֵׁי תִיבִין דְכָל פְּסוּקָא וּפְסוּקָא
 דְאֹרְיִיתָא, וְאִית שְׁמָהּ דְנִפְקִין מִסּוֹף תִּיבִין, וְאִית דְנִפְקִין
 מֵאֲמַצְעִיתָא, וְרָזָא דְמִלָּה (ג"א דְבִלָּא) (ישעיה מד ו) אָנִי רִאשׁוֹן וְאָנִי אֲחֵרוֹן
 וּמִבְּלַעֲדִי אֵין אֱלֹהִים, וְאִית שְׁמָהּ דְנִפְקִין מִתַּרְיָן אֲתוּוֹן כָּל חַד וְחַד,
 וְאִית מִתְּלַת תְּלַת, וְאִית מְאַרְבַּע, וְאִית מְחֻמָּשׁ, עַד עֶשְׂרָה, אִינוּן מְעַשֵּׂר
 סְפִירָאן תְּלִיין, מִתַּרְיָן עֶשֶׂר אִינוּן תְּלִיין מִפְתֵּר עֲלָאָה, כְּגוֹן
 יוֹאֲחָזֶ"צ צִבִּירוֹן, בְּהֵאִי שְׁמָא תַּמָּן אַח, תַּמָּן צִיץ, תַּמָּן אֲבִיר, תַּמָּן יְרוּן,
 דָּא שְׁמָא דְתִלְיָא מִפְתֵּרָא עֲלָאָה, כָּל שְׁמָא דְאִיהוּ מִתַּרְיָן עֶשֶׂר אֲתוּוֹן,
 אִיהוּ בְּרָזָא דְאֶל"ף, דְאִיהוּ פֶּל"א, וְעֲלִיָּה אֲתַמֶּר (תהלים קלט יד) אוֹדְךָ עַל פִּי
 נוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹתֵי נִפְלְאוֹתֵי מְעַשִּׂיךָ, וְתַרְיָן עֶשֶׂר שְׁמָהּ אֲנוּן אַחְצַצְבִּיהִירוֹן,
 (ס"א יוֹאֲחָזֶ"צ צִבִּירוֹן), (ס"א אַהֲצַצְבִּיהִירוֹן), (ג"א אַהֲהַ נַצַּב הִירוֹן), כָּל חַד מִתַּרְיָן עֶשֶׂר
 אֲתוּוֹן, וְאִינוּן מִמְּנָן עַל תַּרְיָן עֶשֶׂר צְנוּרִין, דְנִפְקִין מִמְּקוֹר עֲלָאָה דְלִית
 לֵיה סוֹף, וְאִינוּן מְסֻטְרָא דְאַרְיָה אֲנִפִּין דְאִיהוּ וְא"ו, וְאִינוּן ה"א ה"א,
 יו"ד אִיהוּ כ' כְּתֵר בְּרִישָׁא דָּא' (ג"א דָּא) דְאִיהוּ אַרְךָ אֲפִים, דְאִיהוּ וְא"ו,
 א' אִיהוּ אֹרְיִיתָא, דְאִיהוּ אֲתִיָּהִיבַת בְּתַרְיָן לֹחְחִין דְאִינוּן ו' ו', וְאִית כְּתֵרָא

דְּזַעֲרֵי אַנְפִּין דְּאַתְמַר בֵּיה (איוב ל"ב) פֶּתֶר לִי זַעֲרִי וְאַתְחַוֶּךָ, וְכַמְּה פֶּתְרִין אִינוּן,
פֶּתֶר תּוֹרָה וְכַתֵּר פְּהוּנְהָ וְכַתֵּר מַלְכוּת.

מֵאִי אֵית בֵּין פֶּתֶר לְעֵטְרָת, אֶלְא כְּתֵר אִיהוּ מִסְטָרָא דָא, דְּאִיהוּ בְּדִיוֹקְנָא
דְּאֵת יו"ד, דְּסֻלִּיק כ', וְדָא א' מִן אַהֲי"ה, דְּאִיהוּ פֶּתֶר דְּאָרִיף אַנְפִּין,
א' מִן אַדְנִי פֶּתֶר דְּזַעֲרֵי אַנְפִּין, י' מִן יְהו"ה אִיהִי עֵטְרָה עַל סֵפֶר תּוֹרָה
דְּאִיהוּ ו', וְאֵית י' לְתַתָּא וְאִיהִי י' מִן אַדְנִי, דְּאִיהִי עֵטְרָה בְּרִישָׁא דְכָל
צְדִיק, לֵית סְפִירָה דְלָא אֵית לָהּ עֵטְרָה עַל רִישָׁא וְכַתֵּר, וְעֵטְרָה דְּאִיהִי י'
אִיהִי עֵטְרָה דְּבְרִית מִלְּהָ, דְּסֻלִּיק לְמֵאָה, עֶשֶׂר זְמַנִּין עֶשֶׂר מֵאָה, וְאִיהִי
עַל כָּל פְּקוּדָא וּפְקוּדָא, וְכַמְּה עֲלוֹת אִינוּן עַל עֲלוֹת דְּסֻלְקִין עַל כָּל בְּרַכָּאָן
וּפְקוּדִין.

וְכֹרֵ סְפִירָן סֻלְקִין כָּל חַד וְחַד לְמֵאָה בָּאֵת י', וּבָאֵת א' סֻלְקִין לְעֵשְׂרָת
אַלְפִים, וְאֵית לְעֵילָא מְנִייהו הֵהוּא דְאַתְקָרִי עֲלַת עַל כָּל הָעֲלוֹת,
דְּסֻלִּיק עַל כָּל עֲלָאִין, וְלֵית מֵאֵן דְּסֻלִּיק עֲלֵיהָ, וְכַמְּה אַתְנוּן אֵית בְּאֹרִייתָא
מְעוּטָרִים וּמְכוּתָרִים, וּמֵאֲלִין עֲלָאִין נְחַתִּין בְּרַכָּאָן וּמְבוּעֵין לְכָל סְפִירָה
וּסְפִירָה (דף קל"ה ע"ב) דְּאִינוּן י"א, עַל כָּל סְפִירָה וּסְפִירָה, וְאִינוּן י"א א'
מִן (דברים ו' ה') י' הִנֵּה אֲלֵהֵינוּ י' הִנֵּה אֲחֵד, בְּא' אַתְקָרִי א"ל עֲלִיוֹן, בְּי'
יְהו"ה, וְכֵן בְּא' אַתְקָרִי אֱלֹהֵינוּ אֱהִי"ה אֱלֹהֵי"ם אַדְנִי וְהָא אוּקְמוּהָ.
וְעוּד פֶּתֶר עֲלָאָה אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ אוּר קְדָמוֹן אוּר צַח וְאוּר מְצוּחָצַח,
אִיהוּ אוּכְסִים קְדָם עֲלַת הָעֲלוֹת, וְכָל חֲזִילִין דְּתַלְיִין מְנִיָּה אַתְמַר בְּהוּן (שיר
ה' י"א) קוּוּצוּתֵינוּ תַלְתְּלִים שְׁחֹרוֹת פְּעוּרָב, לֵית נְהוּרָא קְיִימָא קְמִי נְהוּרִיָּה,
דְּכֻלְהוּ נְהוּרִין אַתְחַשְׁכָּאן קְמִיָּה.

תָּא חֲזִי כַּמְּה עֲלוֹת סְתִימִין, דְּאִינוּן מִתְלַבְּשִׁין וְאִינוּן מוּרְפְּבִין בְּסְפִירָן,
וּסְפִירָן מְרַפְּבָה לְגַבִּיָּהוּ, דְּאִינוּן טְמִירִין מִמַּחְשְׁבוֹת בְּנֵי אָדָם, וְעֲלִיָּהוּ
אַתְמַר (קהלת ח' ח) כִּי גִבְהָ מֵעַל גִּבְהָ שְׁמֵר וּגְבֵהִים עֲלֵיהֶם, נְהוּרִין מְצוּחָצַחִין
אֲלִין עַל אֲלִין, וְאֲלִין דְּמַקְבְּלִין אִינוּן כְּחֹשְׁכוֹן מֵאַחַרְנִין דְּעֲלִיָּהוּ דְּמַקְבְּלִין
מְנִיָּהוּ, וְעֲלַת עַל כָּל הָעֲלוֹת, לֵית נְהוּרָא קְיִימָא קְמִיָּה, כָּל נְהוּרִין
מְצוּחָצַחִין מִתְחַשְׁכָּאן קְמִיָּה.

וְכֹרֵ נְהוּרִין דְּאִינוּן לְעֵילָא מְנִהוּרִין אִינוּן פֶּתְרִין עַל רִישִׁיָּהוּ, וְרָזָא דְמִלְּהָ
א"ל"ף ה"א יו"ד ה"א, דָּא רָזָא דְעֵשְׂרָה פֶּתְרִין דְּאִינוּן מוּרְפְּבִין עַל
עֶשֶׂר סְפִירָן, וְדָא אִיהוּ כִּי גִבְהָ מֵעַל גִּבְהָ שְׁמֵר, וּגְבֵהִים עֲלֵיהֶם יו"ד ה"א
וּא"ו ה"א, יו"ד ה"י וּא"ו ה"י, אֲלִין עַל אֲלִין, עֶשֶׂר נְהוּרִין בְּעֶשֶׂר, הָדָא
הוּא דְכְּתִיב (במדבר ז') עֵשְׂרָה עֵשְׂרָה הַפֶּף בְּשֻׁקֵל הַקֹּדֶשׁ, לְעֵילָא עַל כָּלְהוּ
עֲלַת הָעֲלוֹת דְּרַכִּיב עַל כָּלְא וְשְׁלִיט עַל כָּלְא, וְכֻלְהוּ שְׁמֵהֶן אִינוּן מְרַפְּבָה

דיליה, ולית דרכיב עליה, דלית לעילא מניה, ובגין דא אתקרי עלת על
 כל עלאיין.

ושמתן אלין אינון צנורין, ושמתן דעלייהו מבוועין דנחתין לצנורין, וכל
 צנורין אינון פאברין דשעור קומה, דאזלין בשעור ובמדה
 ובתקלא, הדא הוא דכתיב (איוב כח כה) ומים תפן במדה, והא אוקמוה כל
 חד איהו מקבל כפי שעוריה, וכפי מדה דיליה, ואית נביעו לעילא דלית
 ליה מדה ושעור ומשקל, והא אוקמוה, (ויקרא יט לה) לא תעשו עול במשפט
 במדה במשקל ובמשורה, במדה בחמש תקונין דה' עלאה, במשקל דא
 ו', במשורה דא ה', משפט דכלא דא י', הדא הוא דכתיב (ישעיה ה טז) ויגבה
 יהו"ה צבאו"ת במשפט, דאיהו גבה מעל גבה שמר.

חמש זמנין פגוונא דא אאאא וסימנך (שמות כח יח) פתוחי חותם. אמר
 ליה רבי אלעזר, והא הכא שור"ק בנקודה חדא בפתוחי חותם,
 והכא בתלת נקודין באתריה, אמר ליה, באתר דאית ו' איהו שור"ק
 בנקודה חדא, באתר דלית ו' איהו שור"ק בתלת נקודין באתריה, עלאה
 ואמצעיתא ותתאה.

חמש נקודין אינון אלהי"ם, פגוונא דא אאאא, תמניא נצוצין אינון
 תמניא יודי"ן דסלקין תמנין, רקיע דאיהו דיוקנא דו' דאיהו רמיזא
 בקמ"ץ, הא פ"ו כחשבון אלהי"ם, ואלין נקודין עלייהו אתמר פתוחי
 חותם, פתוחי דאימא עלאה, דאיהי חותם, פלהון פתוחין בה וכלהו
 מצויירין בה ומתגלפאן בה, ואיהי חותם דכלהו, תשע נקודין אינון
 גליפין בה, תמניא ניצוצות ורקיע, ואיהו עשירית לון, תשע נקודין עד
 צדיק, ואיהי חותם דכלהון, כמה דאת אמר וצאצאיו חתם באות ברית
 קדש, והני אינון תשע מתתא לעילא, ואימא עלאה חותם דכלהו, פתר
 על פלהו, ובה נהרין פמרגלאן דנהרין בכתרא.

ומסטרא דאלין נקודין אתקריאת שכינתא שיחה דכלא, שיחה דמלאכי
 השרת, שיחת דקלים, שיחת הרוחות, שיחת עופין, שיחת כל
 ברין דעלמא, אלהי"ם בלא נקודין אתקרי אלם, ודא רזא דמלה (שם ד
 יא) או מי ישום אלם, או מי, מ"י ודאי, אימא עלאה, מאן שוי אלם
 לאימא עלאה, עלת העלות דחילא דכלא בידיה.

דבר (דף קל"ז ע"א) אחר זה ספר תולדות אדם, זה ספר, דהא כמה ספרין
 אינון, ספרא דרב המנונא סבא, ספרא דחננוך, ספרא דרבי
 פרוספדאי, תא חזי, יומא חד אערענא באתר דרבי פרוספדאי, אנא
 וחבריאי, ותקינת לן אמיה דרבי פרוספדאי מנרתא בשבעה בוצינין,

ואפקת ספרא דרבי פרוספדאי, פי הוה קראן בספרא דא הכי הוה נחתי
 חיילא דמלאכיא לסחרא לון, כבני נשא דמתקבצין לחופה במזמוטי
 חתן וכלה, וקודשא בריך הוא הוה נחית בכל משריין דיליה, למשמע
 מלין מההוא ספרא, ואבוי דרבי פרוספדאי הוה נחית ליה קודשא בריך
 הוא עמיה, למשמע מלין דבריה רבי פרוספדאי, ולייליא דא ליל דשבועות
 הוה, והכי הוה חדי קודשא בריך הוא באלין מלין פיומא דאתייהבת
 אורייתא בטורא דסיני.

ליליא חדא אזדמן לן למיהוי אושפיזין בבית אמיה דרבי פרוספדאי,
 ותקינת לן פתורא ומנרתא, והוה רבי פרוספדאי אתפנש לההוא
 עלמא, אמרת אמיה רבנן, והא לא הויתון שריין לפתורא דא בלא
 אורייתא, מאי אשפני זמנא דא משאר זמנין, אמינא לחבריא נפתח במילי
 דאורייתא, דלא ייתי תקלה להאי עניא על ידנא, דאם ידעת דברה איהו
 מת, ייתי תקלה על ידנא ותמות קדם זמנה, אפתח באורייתא.

פתח ואמר, בראשית ברא אלהים דא נשמטא, כד נפיק ממעי אמיה
 אתמר ביה (בראשית א ב) והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום,
 דנפיק עינוי סתימין, אפתח עינוי מיד (א ש) ויאמר אלהים יהי אור ויהי
 אור, בטר דאתפניש מהאי עלמא נשמתייה, מה כתיב ביה (שם א ט) ויאמר
 אלהים יקווי המים מפתח השמים אל מקום אחד ותראה היבשה, פיון
 דאסתלקת נשמטא מניה גופא אשתארת (דף קלו ע"ב) יבשה, אמרת לון,
 רבנן, מלין אלין לאו אינון אלא מההוא עלמא, אזלת לההוא שרגא
 דהוה לה סימנא ביה, דכד רבי פרוספדאי הוה חי הוה שרגא מתנענעא
 ונהרא בכמה נהורין מרקמן, חזתה לנהורא דאתחשכת, מיד אמרת, רבנן
 רבנן, אבדה קא אתאבידת לי, ואנא בעינא למיזל לפשפשא בגינה, אמרו
 ודאי הא אשתמודעאת לה, אזלו לארחייהו, ואיהי נפקת לפרשת אורחין,
 ואשפחת יונה נוקבא, אמרת לה יונה יונה אנת דהות שליחא מהימנא
 למארך, הדא הוא דכתיב (שם ח) וישלח את היונה מאתו, ואתמר בך (שם
 יא) ותשב אליו היונה לעת ערב, תבת ליה בשליחותה, באומאה עלך
 בהיא יונה קדישא, דתיזיל בשליחות דילי, ותדע אי ברי חי או מת,
 מיד לעידן רמשא חזרה בשליחותה, דהכי חזרת לנח לעת ערב, הדא
 הוא דכתיב ותבא אליו היונה לעת ערב, והות ממרטת גדפהא, וחפרת
 פוכא, מיד יתבת קלא ואתפנשת לההוא עלמא.

לבתר דהוה אזלין בארמא רבי שמעון וחברוי, שאילו ליה, אמאי כד
 נפיק ינוקא ממעי אמיה איהו עינוי סתימין, אמר לון ודאי דא

איהו רְזָא (שם כז א) ותְּכַהֵן עֵינֵי מְרָאוֹת, בְּאֵלֵין מְרָאוֹת דְּאַחְזִיאוּ לִיהּ בְּמַעֵי אַמְיָה פְּמָה נְהוּרִין, פְּמָה דְחָמָא יַחְזַקְאֵל בְּמִרְכְּבָה, לְכָל יְנוּקָא אַחְזִיין לִיהּ כְּפּוּם דְרַגְיָה, אַחְזִיין לִיהּ מְאַתֵר דְאִיהוּ נְשַׁמְתִּיה, דְאִי יִשְׁתַּדַּל בְּאוּרִייתָא וּבְפִקּוּדִין, דִּינְהִיר הֵהוּא אַתֵר דְאַתְנַטִּילת נְשַׁמְתִּיה, בְּכַמָּה נְשַׁמְתִּין.

וְאִין נְחַתִּין בְּגִינְיָה פְּמָה מְרַכְבוֹת, וְאוּלְפִין לִיהּ כָּל אוּרִייתָא, וְאִי אִשְׁתַּדַּל בְּהָ אַדְפִיר לִיהּ כָּל מָה דְהוּוּ אוּלְפִין לִיהּ בְּמַעֵי אַמְיָה, לְבַתֵר אַחְזִיין לִיהּ גִּיהֶנָם, דְאָם עֶבֶר עַל פִּקּוּדֵי אוּרִייתָא מְהוּ עוֹנָשָׁא דִילִיהּ, פְּמָה דְאַחְזִיאוּ לִיהּ אַגְרִיָה, לְבַתֵר דְנִפְיִק מְמַעֵי אַמְיָה סְתִים (דף קלז ע"א) עֵינֵי מְפָל אֵינֻן נְהוּרִין, פְּמָה דְאַתְמֵר וּתְכַהֵן עֵינֵי מְרָאוֹת, וְאֵלֵין תַּה"ו וְבַה"ו, הֵדָא הוּא דְכְתִיב וְהָאֵרֶץ הִיְתָה תְהוּ וְבָהוּ וְחֶשֶׁךְ וְכו', וְהִכִי אִיהוּ מָאן דְלֹא אִשְׁתַּדַּל בְּאוּרִייתָא, עֵינֵי סְתִים מְעַלְמָא דְאַתִי, בְּתֵר דְאַשְׁתַּדַּל בְּאוּרִייתָא, מִיד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר, דְנְהַרִין לִיהּ בְּנְהוּרָא דְהֵהוּא עַלְמָא, מִיד דְאַזִּיל לְהֵהוּא עַלְמָא, מִיד יְקוּוּ הַמִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד, אֶתְפַּנְשַׁת נְשַׁמְתָא לְאַתֵר חַד, הֵדָא הוּא דְכְתִיב (קהלת יב ו) וְהַרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה, וְגוֹפָא אִשְׁתַּאֵר יַבְשָׁה, הֵדָא הוּא דְכְתִיב וְתִרְאֶה הַיַּבְשָׁה, לְבַתֵר דְאַתְפַּנְשַׁת נְשַׁמְתִּיה, קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יִימָא לְשְׁכִינְתָא, תּוּצָא הָאֵרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ, מָאן חַיָּה אֵלֵין חַיִּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְנְהַרִין לִיהּ, דְנְחַתִּין לִיהּ לְקַבְּלָא לִיהּ, הֵדָא הוּא דְכְתִיב (תהלים צא ב) עַל כַּפַּיִם יִשְׁאוּנֶה וְכו'.

וְעוּד תּוּצָא הָאֵרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְקַבְּלָא לִיהּ, לְמִינָהּ דָּא בַת זוּגִיָה דְאַתִּיְהִיבַת לִיהּ בְּהֵהוּא עַלְמָא, בְּהֶמָה וּרְמֶשׂ וְחַיִּוֹתוֹ אֵרֶץ לְמִינָהּ, פְּמָה חַיִּילִין וּמִשְׁרִיין לִיקְרִיָה, וּלְבַתֵר אִפִּיק לִיהּ אֵילָנִין וְעֶשְׂבִין בְּגִנְתָא דְעֵדֶן, הֵדָא הוּא דְכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְשָׂא הָאֵרֶץ וְכו', כָּל מָה דְאַתְבְּרִי בְּשִׁית יְמֵי בְּרָאשִׁית כְּלָהוּ מְזוּמָן לִיהּ בְּהֵהוּא עַלְמָא, בְּגֵן עֵדֶן עַלְאָה וְתַתְּאָה. דְבֵר אַחַר זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם, דָּא סִפְרָא דְחֲנוּךְ נְעֵר, דְעַלִּיהּ אַתְמֵר (בראשית ה כב) וַיִּתְּהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים וְאֵינְנוּ כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים, וְאַמְאֵי קְאָרִי לִיהּ תּוֹלְדוֹת אָדָם, אֶלָּא הֵכָא רְזָא דְגִלְגּוּלָא, תּוֹלְדוֹת אָדָם אַתְקֵרִי, דְמִגְיָה נֶפֶק, וְאִיהוּ הוּוּ תּוֹלְדָה דִילִיהּ, וְאַמְאֵי אַתְקֵרִי נְעֵר, אֶלָּא הֵכָא רְזָא (איוב לג כה) יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמִיּוֹ, פְּמָה דְהוּוּ בְּקַדְמִיתָא לְעִילָא, וּלְבַתֵר נְחִית בְּהֵהוּא דְאַתְמֵר בֵּיהּ (בראשית לו ב) וְהוּא נְעֵר אֶת בְּנֵי כְלָהָהּ וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו, וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְבַתְּם רָעָה, מֵאִי דְבַתְּם רָעָה אֶלָּא דְהוּוּ מַגְזָעָא (דף קלז ע"ב) דְאַלִין דְאַמְרוּ (תהלים ח ה) מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן

אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ וְתַחֲסֶרְהוּ מֵעֵט מְאֹלֵהִים, דִּי־הִבַּת לִיהַ כָּל גְּנָזֵי שְׁמַיָא, וְכָל מִפְתָּחַן דִּילִיהּ בִּידֵיהּ, וְאַשְׁלֻטִיהּ בְּכָל דִּילִיהּ, כְּגוּוֹנָא דְמִלְכָא דְאָמַר לְיוֹסֵף (בראשית מא מ) רַק הַכֶּסֶף אֶגְדֵּל מִמֶּךָ.

אָמַר לִיהַ וְהָא עֲזִיא וְעֲזֵא"ל הוּוּ אֵלִין, אָמַר לִיהַ וְהָא אַחֲרַנִין הוּוּ מִתְּפַנְשִין עֲמִיהּ, אָמַר לִיהַ רַבִּי אֶלְעָזָר וְהָא קוּדְשָא בְרִיךְ הוּוּ עַד דְאִתְיַיעֵץ בְּחַיִלִין דִּילִיהּ לָא הוּוּ עֶבֶד לְאָדָם, דְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, אָמַר לִיהַ לְאוּלְפָא דְרַךְ אַרְץ לְבַנֵי נֶשָׂא, דְנָטִיל רַבְרָבָא עֲצָה מְדוּזְעִיר מְנִיהּ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא רְזָא אַחֲרָא אִית הַכָּא, לְמִלְכָא דְהוּוּ לִיהַ שְׁלִיחָא מְהִימְנָא, וְהוּוּ בְעֵי לְמִיָּהֵב לִיהַ אַגְרִיהּ, אָמַר לְחַיִלּוּי אֲנָא בְעֵינָא לְשִׁלְטָאָה הָאִי שְׁלִיחָא דִילִי עֲלִיכּוּ, בְּגִין דְהוּוּ מְהִימְנָא, אִי אִית מָאן דְיַדַּע בִּיהַ מְלָה אַחֲרָא יִימָא, בְּזַמְנָא דְלָא אֲשַׁפַח מְקַטְרָגָא עֲלִיהּ, אָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם.

וְתוּ נַעֲשֶׂה אָדָם, בְעֵינָא אָדָם דִּיעֶבֶד פְּקוּדֵי אוּרִייתָא, וְיִשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא, לְעֶבְדָּהּ וְלְשִׁמְרָהּ, וְיִהָא לִיהַ אַגְרָא טָבָא, וְשׁוּלְטָנוּ עֲלִיכּוּ, וְדָא אִיהוּ (ישעיה ס כא) נֶצֶר מִטְעֵי מַעֲשֶׂה יְדֵי לְהַתְּפָאָר, דְהָא מְלֹאכֵי עֲלֵאֵי אַף עַל גַּב דְאִינוּן גְּבוּרֵי כַח עוֹשֵׂי דְבָרוּ, לָא עֶבְדֵי גְבוּרָה בְּפוּלְחָנָא דְקוּדְשָא בְרִיךְ הוּוּ, דְאִינוּן פְּלַחִין בְּהַכְרַח, וְלִית לוֹן עֲרוּבָא דְבִשְׂרָא וְיִצְרָא בִישָׂא, וּבְגִין דָּא נַעֲשֶׂה אָדָם, וְיִשְׁלוּט בְּכוּ, הָדָא הוּוּ דְכְתִיב (בראשית א כו) וְיִרְדּוּ בְדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּגְוֹמֵר.

וְתוּ נַעֲשֶׂה אָדָם אֲנָא יְהִיב בִּיהַ נִשְׁמַתָּא, דְכְתִיב בְּצַלְמֵינוּ, וְכְתִיב (תהלים לט ט) אַף בְּצֶלֶם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ, וְאַתּוּן יִהְבוּ בִיהַ רוּחָא וְנַפְשָׂא, וְאַרְעָא אַרְבַּע יְסוּדִין, וְיִדְמָה לְכֹלָא עֲלֵאִין וְתַתְּאִין, וּמָה דְרַעֲינָא דְלַהוּי שְׁלִיט וּמְמַנָּא עֲלִיכּוּ, אַצְדִּיקוּ דִּינָא דִילִי, וְיִהָא בְרַעוּ דְלִכּוּן, דְאֲנָא אֲשֶׁרִי שְׁמִי עֲלִיהּ, וְחֻתְמָא דִילִי בִידֵיהּ, דְאִיהוּ חוּתָם הַבְּרִית, מְלֹאכֵי דְסִטְרָא יְמִינָא בְּרַכוּ לִיהַ, וְאַמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, הָדָא הוּוּ דְכְתִיב (שם קג כ) בְּרַכוּ יְהו"ה מְלֹאכֵי גְבוּרֵי כַח עוֹשֵׂי דְבָרוּ לְשִׁמְעַ בְּקוּל דְבָרוּ, וְדָא מִטְטְרוּ"ן, לְקַבְלִיהּ יוֹסֵף לְתַתָּא, וְהוּוּ אַחֲרַנִין דְהוּוּ שְׁנֵאִין לִיהַ וְאַמְרוּ (שם ח ה) מָה אֲנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ, וּבְגִין דָּא וְיָבֵא יוֹסֵף אֶת דְבַתָּם רַעָה, וְיִשְׁנָאוּ אֹתוֹ וְלֹא יִכְלוּ דְבָרוּ לְשָׁלוֹם, וְלֹאוּ דְאִינוּן אֵלִין עֲזִיא וְעֲזֵא"ל, אֶלָּא אִינוּן אַחֲרַנִין דְאִתְּפַנְשׁוּ עֲמֵהוּן. (ס"א דאתכללו) עֲמֵהוּן.

(אמר המניה זה מצאתי בס"א וטוב לשומו כאן).

דְבַר אַחַר (בראשית ה א) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם וְכוּ', זֶה תְּרִין עֶשֶׂר אֲנָפִין, דְאִתְּמַר בְּהוּן (יחזקאל א ט) וּפְנֵי אֲרֻבָּה אֵל תִּמְנון לְאַרְבַּעַתָּם, וּפְנֵי שׁוּר וּגְוֹמֵר, וּפְנֵי נֶשֶׁר וּגְוֹמֵר, כּוּיּוּם בְּרָא אֱלֹהִים אָדָם חַיָּה רַבִּיעֵאָה,

וְצִרְיָה לְאַסְתַּקְלָא בְּהוּן, בְּאַנְפִּין בְּאַרְבַּע גְּוֹנִין דְּנִתְרִין בְּהוּן אַרְבַּע חֵיות, דְּאַתְמַר בְּהוּן (דְּבֵרִים ה' ד) פְּנִים בְּפְנִים דְּבַר יְהוָה עִמָּכֶם, וּבְמִשְׁחָה נְאֻמַר (שְׁמוֹת ל"ג י"א) וְדַבַּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה פְּנִים אֶל פְּנִים, בְּתַר דְּאַתְהָדְרוּ לְאַחוּרָא, קוּדְשָׁא בְּרִיד הוּא הִדַּר לֹון אַחוּרֵי, וְדָא אִיהוּ (ש"ס כ"ג) וְרֵאיתָ אֶת אַחוּרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרְאוּ, וְאַלִּין אֵינוֹן פְּנִים דְּנִרְאִין וּפְנִים דְּאֵינוֹן נִרְאִין.

אַנְפִּין חוּרִין בַּעֲנֵה, אֵינוֹן אַנְשֵׁי חֵיל, אַנְפִּין סוּמְקִין בְּבִשְׁת, דְּאִית לֹון כְּסוּפָא מִן שְׁמֵי, אֵינוֹן יֵרְאֵי אֱלֹהִים, אַנְפִּין יְרוּקִין בְּאוּרִייתָא, אֵינוֹן אַנְשֵׁי אַמְת, אַנְפִּין אוּכְמִין בְּמִצְוָה, דְּאִיהִי תַפְלָה דִּיד, וְתַפְלִין בְּמִשְׁכָּא אוּכְמָא, אֵינוֹן שְׁנָאי בְּצַע, אַבְל אַנְפִּין בְּלֹא עֲנָה וּבְלֹא בִשְׁת וּבְלֹא תוֹרָה וּמִצְוָה, אֵינוֹן תְּהוּ וְבָהוּ וְחֻשְׁדָּ וְרוּחַ, דְּאַתְמַר בְּהוּן (בְּרַאשִׁית א' ב) וְהֶאֱרַץ הָיְתָה תְּהוּ וְבָהוּ וְכוּ, דְּאֵינוֹן אַחוּרִין עֲלִמָּא לְתֵהוּ וְבָהוּ, אַנְשֵׁי חֵיל מוֹרְעָא דְאַבְרָהָם, דְּבִיה שְׁכִינְתָא תַתָּא, יֵרְאֵי אֱלֹהִים מוֹרְעָא דִּיצְחָק, דְּבִיה שְׁכִינְתָא עֲלָא, דְּהִיא אוּצְרָא לְחֻכְמָה, אַנְשֵׁי אַמְת מוֹרְעָא דִיעֶקֶב דְּאַתְמַר בִּיה (מִיכָה ז' ט) תַתְּן אַמְת לִיעֶקֶב, וְבִיה ו' דְּאִיהוּ תַפְאַרְת, שְׁנָאי בְּצַע מַסְטְרָא דְדוּד דְּאִיהוּ נְגֵלָא רַבִּיעָאָה וְבִיה י', דְּאַתְמַר בִּיה בְּגִינָה (שְׁמוּאֵל א' י"ד) וְדוּד הוּא הַקָּטָן, הֵאֵי אִיהוּ שְׁמָא הַהוּ", וּבְגוּנָא אַחְרָא אַתְפְּרִיש לְזִמְנִין הוּהוּ", שְׁכִינְתָא עֲלָא וְתַתָּא, עִמּוּדָא דְאַמְצִיעִיתָא בִּינֵיהוּ, וּבְגוּנָא אַחְרָא יְהוָה מַסְטְרָא (דְּמִשְׁחָה) דְּמַטְטְרוּן, גְּוֹנִין מִתְּהַפְכִין לְשִׁית סְרִי בְּשְׁכִינְתָא כַּד אִיהִי צְרִיכָא לְתַתָּא, וְדָא אִיהוּ דְאַמְרוּ מְאִרֵי מִתְּנִיתִין, דְּבַר נֶש דְּצִרְיָה לְבְרִיות אַנְפּוֹ מוֹשְׁתַּנִּין בְּכֹרוּם, דְּאַתְהַפֵּד לְכַמָּה גְּוֹנִים, וְאִית הַפּוּכָא דְגוּוֹנִים לְטַב דְּנִתְרִין בְּנְהוּרָא, וְאֵינוֹן מַרְקָמִן מַכְמָה גְּוֹנִין, וְכַל הֵאֵי בְּגוּפָא, כְּגוּוֹנָא (דְּגִינְתָא) דְּעֵדִן דְּאַתְבְּרִי בְּשְׁמָא דִּיהוָה.

כָּל גְּוֹנִין וְצִירִין דְּאַלִּין גּוֹפִין, וְאֵינוֹן כְּגוּוֹנָא דְּנוּבְלַת אוּרָה דְּלַעֲלָא נְלָגַל חֲמָה, וְעֲלִייהוּ אַתְמַר פְּנֵי מִשְׁחָה כְּפְנֵי חֲמָה וּפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כְּפְנֵי לְבָנָה, וְכַד דִּיוּקְנָא אִית לִיה אַרְבַּע גְּוֹנִין, דְּאִית גְּוֹנָא חוּרָא סוּמְקָא יְרוּקָא אוּכְמָא, גִּמְוִין אֵינוֹן כְּכַבְיָא וּמְלֹאכֵיָא וּמְמִנִין דְּתַלְיִין מְאַנְפִּין כְּחוּשְׁבִין גִּמְוִין, וְכַלְהוּ מִשְׁמֵשֵׁי לְאַנְפִּין.

פּוּמָא (בְּמַדְבַּר יב יח) פָּה אֶל פָּה אַדְבַּר בּוּ וּמְרָאָה וְלֹא בְּחִידוֹת, פָּה אִיהוּ בְּרֹא דְכְרוּבִים, דְּאַתְמַר בְּהוּן (שְׁמוֹת כ"ה כ) וְהָיוּ הַכְּרוּבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפִים לְמַעְלָה, אֲלִין שְׁפוּן כַּד אַתְפַּתְחוּ אַתְפַּתְחוּ בְּאַדְנִי"י (יְהוָה), כְּמָה דְּאֵת אֻמַר (תְּהִלִּים נ"א יז) אַדְנִי"י שְׁפַתִּי תַפְתַּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ.

וְאַמְרוּ מְאִרֵי מִתְּנִיתִין, כָּל הַכּוֹרַע כּוֹרַע בְּכּוֹרַד, וְכַל הוּזוּקָף זוּקָף בְּשֵׁם יְהוָה, כַּד אִיהוּ כּוֹרַע כְּרוּבִים סוּכְכִים בְּכְנַפֵּיהֶם, וְדָא אִיהוּ סְכוּד דְּסוּבָה, דְּאִיהוּ כ"ו ה"ס, וְסִימְנָא יְהוָה אַדְנִי", פְּרָשֵׁי כְּנָפִים לְמַעְלָה אִיהוּ רַמ"ח, כָּל הוּזוּקָף זוּקָף בְּשֵׁם, בְּתַרִּין שְׁמֵהוּן דְּאֵינוֹן אַהִי"ה יְהוָה, וְסִימְנָא י"א י"א, (דְּבֵרִים ו' ד) יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד, חֲכָמָה וְכִינָה עֲלִייהוּ אַתְמַר וְהָיוּ הַכְּרֻבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפִים לְמַעְלָה, יְהוָה אֶחָד עֲלִייהוּ אַתְמַר סְכָכִים בְּכְנַפֵּיהֶם עַל הַכְּפָרֶת וְאֵינוֹן ו"ה.

דְּבַר אַחַר וְהָיוּ הַכְּרֻבִים, אֵינוֹן צוֹרַת אֲדָם, דְּאִיהוּ יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, פּוּרְשֵׁי כְּנָפִים לְמַעְלָה י"ה, סְכָכִים בְּכְנַפֵּיהֶם ו"ה, דְּאֵינוֹן אַרְבַּע גְּדַפִּין, וְעֲלִייהוּ אַתְמַר (שְׁמוֹת י"ט ד) וְאַשָּׁא אַתְכֶם עַל כְּנָפֵי נְשָׂרִים, וְכְרוּבִים תְּרֵי שְׁפוּן, עַל גַּם הָיוּ עוֹמְדִים, דָּא לִישְׁנָא, וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל, קָלָא דְנִפְיָא מְגֹרֵן, וְיַדְבַּר אֲלֵיוּ דְבוּר דְּפוּמָא, וְקָלָא וְדְבוּר תַּפְאַרְת וּמְלֻכוֹת, וְעִשָּׂר אַמּוֹת אַנְדָּה הַקְּרֶשׁ, וְעֲלִיה אַתְמַר (מְלַאכֵי ב' ו) תּוֹרַת אַמְת הִתְּחַ בְּפִיהוּ, דָּא פּוּמָא הִיכַל, וְעֲלִיה אַתְמַר אַדְנִי"י שְׁפַתִּי תַפְתַּח.

מְלָנָא מְנִיה קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים וְדָא לְבָא, כְּרוּבִים כְּנָפֵי רִיָּאָה, עֲלִייהוּ אַתְמַר וְהָיוּ הַכְּרֻבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפִים לְמַעְלָה סְכָכִים בְּכְנַפֵּיהֶם עַל הַכְּפָרֶת, דָּא כְּפָרֶת הַלֵּב, דְּתַמְזִין (מְשֻׁלֵי כ' טז) גַּר יְהוָה נְשַׁמַּת אֲדָם, וּפְנִיהֶם אִישׁ אֶל אַחֵיו תַרִּין כְּלִיִּין.

בְּלָבָא דְּאִיהוּ קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים אִית תְּרֵי בְתִי, בְּחַד סַם חַיִּים, וּבְחַד סַם מוֹת דְּאִיהִי אֵשׁ, כְּהֵנָּא רַבָּא דְּעָאֵל

לקדש תקדשים, אם זכה סם חיים הנה נפקא מתמן ונהירא באנפוי, וקלא ודבור הנה נפיק מתמן מקודשא בריך הוא ושכינתיה, ואם לא זכה סם מות הנה נפיק מסטרא דשמאלא, והנה קטיל ליה, ומאי ניהו כהנא בגופא, אלא נשמה ורוח ונפש, אינון לקבל פתגים לויים וישראלים, תלת צלותין לקבל תלת קרבנין, ואינון מאכלין דקודשא בריך הוא ושכינתיה.

אם הנה עאל בשכינתא דאיהי סם חיים, סם חיים הנה נפיק לקדמותיה, ואם לאו הא סם הפנות לקבליה, דאיהי מרה אוכמא, ומינה ימות בר נש בעניות, ואיהי לסטרא שמאלא דלבא, ודא טחול.

בני אהרן רוח ונפש, דאהרן איהו נשמה, תרין בנוי נצח והוד, אם יעלון קרבנא כדקא יאות, הא סם חיים, ואי לאו הא סם מות, דאיהי מרה, אש זרה אוקיד לון, דכתיב (ויקרא י א) ויקריבו לפני יהו"ה אש זרה וגומר, ותצא אש וגומר, אינון סליקו לה מאתרתה, ועאלו לה קמי מלכא דלבא, וקלא הנה לחו רשו למיעאל לתמן, בה קודשא בריך הוא נטיל דינא בהון.

שפון עקימין, לית רשו לכהנא לקרבא בהון קרבנא, דעאל קדם יהו"ה, דעלייהו אתמר (קהלת א טו) מעות לא יוכל לתקון וכו', וכן עיינין עקימין פטורין מן הראייה, דנחש שקלתון תמן, דאיהו נטיל נהורייהו, ופומא אטימא אתקרי טומטום, ואנדרוגינוס איהו דיוקנא דזכר ונקבה, כגוונא דא איהו בר נש דקליה ודבוריה כגוקבא, ומאן דאיהו חציו עבד וחציו בן חורין, חציו עבד דיצר הרע, וחציו בן חורין דיצר הטוב, כל אלין פטורין מן הראיה, בזמנא דנפקין מן גופא, נפשא דאיהי כגוונא דא, לית לה רשו לאסתכלא בשכינתא, ולא תחזיין קדמיה בשעת פטירתה מן גופא.

פומא דאטימא כדבור, אבן דאיהו יצר הרע שליט עליה, ואתקרי טומטום, כגין דא פטור מן הראייה, דנשמתא ורוחא ונפשא כגין דא ייתון בגלגולא, עד דאתחזרן שלמין לאתרייהו כמה דאתייהבו, כמה דאת אמר (קהלת יב ז) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה, ומינה אוליפנא קל וחומר באחרנין דאינון נשמתא ונפשא, ולא עוד אלא דקרא אסהיד עלייהו (איוב לג כט) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר.

ומאן דייתי בגלגולא ומנא קדמאה אם ייתי חוור, אתקנים ביה קרא (ישעיה א יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשעל ילבינו, וכמה יתדע בר נש דאיהו בגלגולא קדמאה, אם הוא קליה (דף קלז ע"א) כשברים או כתרועה, וגופיה ואנפוי חוורין, אם הוא קליה כשברים איהו מזמנא קדמאה, ואם קליה כתרועה איהו מזמנא תנינא, ואם גופיה יוקא ואנפוי ירוקין וקליה תקיעה איהו מזמנא תליתאה, ואם תדר לגוניה, קליה כתקיעה וגופיה חוור ואנפוי חוורין, דא איהו כגוניה קדמאה, כמו דאוקמוהו כגין דהתמיץ דחור לגוניה קדמאה, כגוונא דא בהפוכא לטב, וכן אנפוי סומקין וקליה כשברים, ואנפוי ירוקין וקליה תרועה, הא אתתמן.

ועוד אשכחנא, בר נש דכל ציורין דליה בארז מישר, שקילין בתקלא, ולמנין שפון אינון עבים, ונפקין מתקונא דציורין ודיוקנין אחרנין, או אינון ארוכין או אינון קצרים, תא חזי ואתה תחזה מכל העם, הך אוקימנא למנדע תקונין אליו, אנשי חיל עיינין, וראי אלהים אודנין, הך הוא דכתיב (חבקוק ג א) יהו"ה שמעתי שמעך וראתי, אנשי אמת חוטמא, שונאי בצע פומא, אם חוטמא לאו איהו בשוה עם תקונין אחרנין, דעיינין אריכין, ואנפין אריכין, ואודנין אריכין, ופומא אריכא, וחוטמא עבה, תמן אתגליא גלגולא דנפשא, ואם עיינין לא בשוה מאחרנין, תמן אתגליא גלגולא דנשמתא, ואם אודנין לא בשוה, תמן אתגליא גלגולא דרוחא, פומא כגין דאיהי כללא דכלא, אם לאו איהו בשוה, הא אתמר ביה (שמות כ ה) פקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים, ואם על ארבע גלגולין לא אתתקנת, אתמר ביה היא שעתא (עמוס ב א) ועל ארבעה לא אשיבנו.

וְכָל נִשְׁמָתִין דְּאִתְּיִין תַּלְתָּ זְמַנִּין וְלֹא מִתְתַּקְּנִין, אֲתַקְרִיאוּ פּוּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל עֲרֵב רֵב, אֲכַל צְדִיקָא דְבִבְלָא
זְמַנָּא דִּיִּיתוּן מִתְתַּקְּנִין, יִיתוּן עַד אַרְבַּעָה, אֲפִילוּ עַד שְׁתַּיִן דּוֹר, וְדָא אִיהוּ (קהלת א ד) דּוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר
בָּא, וְדָא נִשְׁמָתָא דְאִיהִי מוֹשֶׁה רַבִּינוּ, כְּלִילָא מִשְׁתַּיִן רַבּוּא, וּשְׂכִינְתָּא עַלְמָה דְאִיהִי נִשְׁמַת חַיִּים כַּד שְׂרִיא
בְּמוֹשֶׁה, אֲתַחֲשֵׁב לִיהּ כְּאֵלוּ אֲתָא בְּשְׁתַּיִן רַבּוּא, וּבְגִינְיָה אֲתַמַּר אֲשֶׁה אַחַת יְלָדָה שְׁשִׁים רַבּוּא בְּכֶרֶם אַחַד.

וְאִינוּן מַרְעִין דְּבְנֵי נִשְׂא, דְּאֲתַמַּר בְּהוּן (דברים כח טו) וְחִלְוִים רַעִים, (משלי ג ח) רַפְאוֹת תְּהִי לְשִׁרְךָ, כַּד
אִינוּן בְּרִישָׁא דְצְדִיקָא, אֲכַל כַּד אִינוּן בְּרִישָׁא דְרִשְׁוִיעָא, כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל אֲמַרְתָּ לְגַבְיָהּ (שיר א ו)
אַל תִּרְאוּנִי שְׂאֵנִי שְׁחַרְחַרְתָּ, דְּאֵלִין שְׂרִינִין לוֹן לְפַתְמָה לְבְנֵי נִשְׂא, כְּמַה דְּהוּוּ מִפְתִּי לְיִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָא בְּשִׁית
שְׁעַתִּין, הֲדָא הוּא דְכִתְיִב (שמות לב א) וַיִּרְא הָעָם כִּי בָשַׁשׁ מוֹשֶׁה, הָא אוֹקְמוּהָ בְּשִׁית שְׁעַתִּין עֲבְדוּ יָת
עַגְלָא, בֵּין שֵׁשׁ לְשַׁבַּע, אֲפִרְישׁוּ בֵּין עַמּוּדָא דְאַמְצְעִיתָא לְשַׁבַּע, דְּגוּפָא וּשְׂכִינְתָּא, וּבְגִין דָּא מְנִי קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לְאַפְרָשָׁא לוֹן מִשַׁבַּע, הֲדָא הוּא דְכִתְיִב (שם יב טו) אֲךָ בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן, אֲךָ חִלַּק בֵּין שִׁית לְשַׁבַּע,
בְּגִין דָּא אֲמַרְהָ כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל (שיר א) שִׁשְׁזַפְתָּנִי הַשְּׁמֶשׁ, שֵׁשׁ זַפְתָּנִי הַשְּׁמֶשׁ, דְּאִסְתַּלַּק מְנִי ו' דְּאִיהוּ
הַשְּׁמֶשׁ, דְּנִהִיר בְּשִׁית תִּיבִין דְּאִינוּן (דברים ו ד) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אַחַד, וְהָא אֲתַמַּר. (עד
כּאן הַהֲגָה מִסְפָּרִים אַחֲרִים).

דְּבַר אַחַר זֶה סִפְר תּוֹלְדוֹת אָדָם, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: זֶה סִפְר - צְדִיק
חַי הַעוֹלָמִים שֶׁהוּא מוֹצִיא
תּוֹלְדוֹת, זֶה סִפְר וְדָא, וְלֹא אַחַר,
וְהֵם תּוֹלְדוֹת אָדָם, אוֹתוֹ שְׁנַאֲמַר
בוּ כְּתַפְאֲרַת אָדָם לְשַׁבַּת בֵּית. מִי
הַבֵּית שְׁלוֹ? זֶה הַשְּׂכִינָה, וְרוּעָה
הַנְּאָמֵן אֲתָה הוּא כְּדַמּוּתוֹ, וְלֵךְ
כַּח לְהַסְתַּפֵּל בְּדִיוֹקְנֵי בְנֵי אָדָם,
בְּצִיּוּרִים שֶׁל אוֹתוֹ שְׁנַאֲמַר בוּ
בְּדַמּוּת אֱלֹהִים בְּרָא אוֹתוֹ, שְׁכַל
הַצִּיּוּרִים שֶׁל בְּנֵי אָדָם רְשׁוּמִים
בְּכַסָּא, וּמְשׁוּם שְׁכַל כְּסָא וּמְרַכְבָּה
שְׂאֵתָה זְקוּק, אֲתָה יֵשׁ לֵךְ כַּח
לְהַסְתַּפֵּל, בְּגִלְל כְּף וְאֲתָה תַחֲזֶה
מִכָּל הָעָם וּגּוֹמַר.

וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה
וַיּוֹלַד בְּדַמּוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֵת
שְׁמוֹ שֵׁת, שׁ שְׁלֹשׁ חַיּוֹת שֶׁל
הַמְרַכְבָּה, ת הוּא גַר יְהוָה נִשְׁמַת
אָדָם, שְׁנַאֲמַר בְּהַ וּדְמּוּת פְּנִיָהּ
פְּנֵי אָדָם, וְזֶהוּ וַיּוֹלַד בְּדַמּוּתוֹ
כְּצַלְמוֹ. וַיְהִי כָּל יְמֵי אָדָם אֲשֶׁר
חַי תִּשְׁעַ מֵאוֹת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה

דְּבַר אַחַר זֶה סִפְר תּוֹלְדוֹת אָדָם, אָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן, זֶה סִפְר דָּא צְדִיק חַי עַלְמִין,
דְּאִיהוּ אֲפִיק תּוֹלְדִין, זֶה סִפְר וְדָא וְלֹא אַחְרָא,
וְאִינוּן תּוֹלְדוֹת אָדָם, הַהוּא דְּאֲתַמַּר בֵּיהּ (ישעיה
מד ג) כְּתַפְאֲרַת אָדָם לְשַׁבַּת בֵּית, מָאן בֵּית דִּילִיהּ,
דָּא שְׂכִינְתָּא, וְרַעֲיָא מְהֵימְנָא אֲנַתְּ הוּא
כְּדִיוֹקְנִיהּ, וְלֵךְ חִילָא לְאַסְתַּפְּלָא בְּדִיוֹקְנֵי דְּבְנֵי
נִשְׂא, בְּצִיּוּרִין דִּיהוּא דְּאֲתַמַּר בֵּיהּ (בראשית ה
א) בְּדַמּוּת אֱלֹהִים בְּרָא אוֹתוֹ, דְּכָל צִיּוּרִין דְּבְנֵי
נִשְׂא אִינוּן רְשִׁימִין בְּכַרְסֵיא, וּבְגִין דְּכָל פְּרַסֵּיא
וּמְרַכְבָּתָא דְּאֲנַתְּ זְקִיקָא, אֲנַתְּ אִית לֵךְ חִילָא
לְאַסְתַּפְּלָא, בְּגִין כַּד וְאֲתָה תַחֲזֶה מִכָּל הָעָם
וּגּוֹמַר.

וַיְחִי (דף קלח ע"ב) אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה וַיּוֹלַד
בְּדַמּוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֵת שְׁמוֹ
שֵׁת (בראשית ה ג), שׁ תַּלְתָּ חַיּוּן דְּמְרַכְבָּתָא, ת
אִיהִי (משלי כ כח) גַר יְהוָה נִשְׁמַת אָדָם, דְּאֲתַמַּר
בְּהַ (ייחזקאל א ע) וּדְמּוּת פְּנִיָהּ פְּנֵי אָדָם, וְדָא אִיהוּ
וַיּוֹלַד בְּדַמּוּתוֹ כְּצַלְמוֹ. וַיְהִי כָּל יְמֵי אָדָם אֲשֶׁר חַי תִּשְׁעַ מֵאוֹת שָׁנָה
וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמֵאוֹת, אֲלֵא כָּל יוֹמִין דִּיהוּ חַי הוּא תִּשְׁעַ

וימת. מה זה וימת? אלא כל הימים שהיה חי היה תשע מאות ושלושים שנים, ושאר השנים בתוספת היה מת, והשבעים שחסרו מאלף, נתן לדוד משנותיו, משום שהיה עתיד להשלים אותם בו, וכאן סוד הגאלה.

עשרה דורות היו מאדם ועד נח, ויחי למך שנים ושמונים שנה ומאת שנה ויולד בן ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו ממצעשינו ומעצבון ידינו, ולמה? שבהתחלה היו טורחים בגלגולים, עד שבא נח, שהוא שבת, ובו נחו כלם, ובו התישבו והוציא אותם לעולם.

אמר רבי אלעזר: למה היו הראשונים חיים ימים רבים כמו אדם, שנאמר בו ויחי אדם תשע מאות שנה ושלושים שנה, ונח תשע מאות וחמשים שנה, וכן כל הדורות עד נח היו חיים שנים רבות, ומאברהם (ומנח) ואילף היו מתמעטים בשנים? אמר לו: בני, רבוי שנים וארך ימים הם מאריך אנפין, ומעוט של ימים ושנים מזעיר אנפין, ומשום זה נאמר באברהם אלה תולדות השמים והארץ בהבראם בה' זעירה. ברוך יהוה לעולם אמן ואמן.

תקון שני

זהו תקון כ"ב וכ"ג בראשית ברא אלהים, בראשית ברא תי"ש, זה אילו של יצחק. בראשית שם א"ש לעולה של יצחק, וסוד הדבר - (ועל אלו שלשת הגלגולים נאמר מה יפו פעמיה בנעלים בת נדיב, וזאת לפנים - זו האם העליונה, העולם הקא. דבר אחר, אצלו צריך חליצה, וזהו שכתוב של נעליך וגומר, ואם לא, אין לו רשות להרויח

מאות ותלתין שנים, ושאר שנים בתוספת הנה מית. ושבעין דחסרו מאלף, יהב לדוד משנוי, בגין דהנה עתיד לאשלמא לון ביה, והכא רזא דפורקנא.

עשר דרין הוו מאדם ועד נח, (בראשית ה כח) ויחי למך שנים ושמונים שנה ומאת שנה ויולד בן ויקרא את שמו נח, לאמר זה ינחמנו ממצעשינו ומעצבון ידינו, ואמאי, דבבך מיתא הוו טרחין בגלגולין, עד דאתא נח דאיהו שבת, וביה נחו פלהו, וביה אתיישבו, ואפיק לון לעולם.

אמר רבי אלעזר אמאי הוו קדמאין חייין יומין סגיאין, כגון אדם דאתמר ביה ויחי אדם תשע מאות שנה ושלושים שנה, ונח תשע מאות וחמשים שנה, וכן פלהו דרין עד נח הוו חייין שנים סגיאין, ומאברהם (נ"א ומנח) ואילף הוו מתמעטין בשנים, אמר ליה ברי, רבוי שנים ואריכו דיומין אינון מאריך אנפין, ומעוטא דיומין ושנים מזעיר אנפין, ובגין דא באברהם אתמר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם בה' זעירא. ברוך יהוה לעולם אמן ואמן. (דף קלט ע"א).

(אמר המניה אלו התקונים מצאתי בספר אחר כתובים מאחד ועשרים תקונים ולהלאה, ולמען לא ימצא זה החבור נעדר מאלו המרגליות יקרות וטובות, נמתי אומר לשים בעט ברזל ועופרת את שרשרות העבותות על המשבצות, ומצא מין את מינו ונעור).

תקונא תניינא

(זהו תקון כ"ב וכ"ג).

בראשית ברא אלהים, בראשית ברא תי"ש, דא אילו דיצחק. בראשית בראשית ברא תי"ש, דא אילו דיצחק. בראשית בראשית ברא תי"ש, דא אילו דיצחק.

השלכה (לרוח המת) לעלות לעולם הבא, ומשום שהיא יום הכפורים, אסור בנעילת הסנדל) הנה האש והעצים ואיה השה לעלה. יצא קול ואמר, מששת ימי בראשית נברא לעקדת יצחק.

משום שאין קרבן שמבטל מגפה בעקדת יצחק, שנאמר בו ויעקד את יצחק בנו, נקשרה מדת הדין (מלאך המות) ונעקד למעלה, ולא היה לו רשות לקרב לבית דין הגדול, שהוא גבורה, לתבע דין, והעקדה של פאן מועילה לגלות, שהיה עתיד לההרג משיח בן יוסף, וקול יצא מאותו זמן אל תעש לו מאומה, משום שהתגברו רחמים על דין, וסוד הדבר - הושיעה לו ימינו, ואחר כך זרוע קדשו, שגבורה הימין על השמאל.

כשמתגברת הטפה של הזכר על הטפה של הנקבה, הוא בן, הוא ודאי רחמים, אבל כשמתגברת טפת הנקבה על הזכר, היא בת והיא דין, וסוד הדבר - זכר ששולט על נקבה גורם ששולט הימין על השמאל, ויצאו ישראל ברחמים ולא בדין, וזהו פי גבר עלינו חסדו, וסוד הדבר - בטרם יבא חבל לה והמליטה זכר.

ובשם של הקדוש ברוך הוא, יהו"ה רחמים, אדנ"י דין, וכששולט יהו"ה על אדנ"י יאהדונה"י, הוא רחמים, וכששולט אדנ"י על יהו"ה אידהנוי"ה, הוא דין, וסוד הדבר - אדנ"י אלהי"ם בחזק יבא, בתקף הדין, ובזה עקדת יצחק שנעקד לפני אביו ומסר עצמו למיתה כדי שינצל משיח וישראל שלא מותו, ולא עוד, אלא שאפלו אם ישראל יהיו עובדים

קמי אבוי, ומסר גרמיה

ורזא דמלה (ועל אלן תלת גלגולין אתמר (שיר ז ב) מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב, רות ד ד) וזאת לפני דא אימא עלאה עלמא דאתי, דבר אחר לגביה צריך חליצה, והרא הוא דכתיב (שמות ג ה) של נעליך וגומר, ואם לאו לית לון רשו לרווחא רמתא (ג"א לרווחא דמיתא) לסלקא לעלמא דאתי, ובגין דאיהי יום הכפורים אסור בנעילת הסנדל), (בראשית כב ז) הנה האש והעצים ואיה השה לעלה, נפק קלא ואמר משית יומי בראשית אתברי לעקדה דיצחק.

בגין דלא אית קרבן דבטיל מותנא בעקדה דיצחק, דאתמר ביה (שם) ויעקוד את יצחק בנו, אתקשר מדת הדין (מלאך המות) ואתעקד לעילא, ולא הוה ליה רשו לקרבא לבי דינא רברבא דאיהו גבורה, לתבעא דינא, ועקדה דנא מועילה לגלותא, דהוה עתיד לאתקטלא משיח בן יוסף, וקלא נפיק מההוא זמנא (שם) אל תעש לו מאומה (שם יב). בגין דאתגברו רחמי על דינא, ורזא דמלה (תהלים צח א) הושיעה לו ימינו, ולבתר זרוע קדשו, דגבר ימינא על שמאלא.

בר אתגבר טפה דדכורא על טפה דניקבא איהו בן, רחמי איהו ודאי, אבל פד אתגבר טפה דניקבא על דכורא, בת איהי ודינא איהי, ורזא דמלה דכורא שליט על ניקבא גרים דשליט ימינא על שמאלא, ויפקון ישראל ברחמי ולא בדינא, ודא איהו (תהלים קיז ב) פי גבר עלינו חסדו, ורזא דמלה (ישעיהו סו ט) בטרם יבא חבל לה והמליטה זכר.

ובשמה דקודשא בריך הוא, יהו"ה רחמי, אדנ"י דינא, פד שליט יהו"ה על אדנ"י יאהדונה"י רחמי איהו, וכד שליט אדנ"י על יהו"ה אידהנוי"ה דינא איהו, ורזא דמלה (שם מ ט) אדנ"י אלהי"ם בחזק יבא, בתקיפו דינא, ובדא עקדה דיצחק דאתעקד

בגלות על שפיכות דמים וגלוי עריות ועבודה זרה, זכות אבות תגן עליהם משרפה הרג וחנק, משום שאברהם נתנסה באש ויצחק בספינא ויעקב בגלות, זכות אבות תהיה מגנה עליהם.

ועוד, הנסיון של שלשת האבות מעידים, שלא עבר אדם שהוא ישראל על שלשת המצוות הללו שצוה אותם (אוח) הקדוש ברוך הוא, זהו שכתוב ויצו יהו"ה אלהי"ם על האדם, ויצו - זו עבודה זרה, לאמר - זה גלוי עריות, על האדם - זו שפיכות דמים, שנשמתו של האדם נכנסה בגלגול של אברהם, ואם הוא עבד עבודה זרה, כשנכנס לאש היה נשרף, זהו שכתוב פסילי אלהיהם תשרפון באש.

שלא יש שלשה גונים, לכן ירק ושחר, והרביעי תכלת, והם דבקים בגחלת שהיא אדמה, הרי חמשה, כחשבון ה' (חמש), שהיא אמונת הקדוש ברוך הוא שהוא ו', שהתלבש בחמשה גונים ומאיר בהם, וכו' עולים הגונים שהם כלולים בה, והיא עולה בהם לו'. זהו שכתוב היא העלה, וכשעולים שנים שהם ו' ה' בקרבן, יורדים שנים מלמעלה שהם י"ה, ומתקרבות האותיות ומתיחדות ונקשרות זו עם זו, וזהו סוד הקרבן.

וסוד הדבר - והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו, עולים שנים באש, ויורדים שנים, ונצל אברהם בשם של יהו"ה, שאף על גב שיש ארבעה מלאכים שהם הממנים של השם הקדוש, לא רוצה הקדוש ברוך הוא להתעסק באברהם להצילו אלא הוא ממש, משום שקנא על שמו,

למיתה בגין דישיזיב משיח וישראל דלא ימותון, ולא עוד אלא דאפילו אי ישראל להווי עברין בגלותא, על שפיכות דמים וגלוי עריות ועבודה זרה, זכות אבהן יגן עליהון משרפה הרג וחנק, בגין דאברהם נתנסה בנורא, ויצחק בספינא, ויעקב בגלותא, זכות אבהן יהא מגין עליהון.

ועוד נסיונא דתלת אבהן מעידין, דלא עבר אדם דאיהו ישראל על תלת פקודין אלין, דמני לון (ליה) קודשא בריה הוא, הדא הוא דכתיב (בראשית ב טז) ויצו יהו"ה אלהי"ם על האדם, ויצו דא עבודה זרה, לאמר דא גלוי עריות, על האדם דא שפיכות דמים, דנשמתא דאדם עאלת בגלגולא דאברהם, ואם איהו עבד עבודה זרה, פד עאל בנורא הוה אתוקד, הדא הוא דכתיב (דברים ז כה) פסילי אלהיהם תשרפון באש.

דאש אית ליה תלת גוונין, חוור וירוק ואוכם, ורביעאה תכלת, ואינון דבקיין בגחלת דאיהו סומקא הא חמשה, כחשבון ה' (חמש) דאיהו אמונה דקודשא בריה הוא דאיהו ו', דאתלבש בחמש גוונין ונהיר בהון, וביה סלקין גוונין דאינון פלילין בה, והיא סליקת בהון לגבי ו', הדא הוא דכתיב (ויקרא ו ב) היא העולה, וכד סלקין תרין דאינון ו' ה' בקרבנא, נחתין תרין מלעילא דאינון י"ה, (דף קלט ע"ב) ומתקרביין אתוון ומתייחדין ומתקשרין דא בדא, ודא איהו רזא דקרנא.

ורזא דמלה (בראשית כח יב) והנה מלאכי אלהי"ם עלים ויורדים בו, סלקין תרין באשא, ונחתין תרין. ואשתזב אברהם בשמא דיהו"ה, דאף על גב דאית ארבע מלאכים דאינון ממנן דשמא קדישא, לא בעי קודשא בריה הוא לאשתדלא

ובו התלבן אדם הראשון שהוא ישׂראל, שלא עבר על ויצו, שהוא עבודה זרה, אחר כך התלבש ביצחק ונצטרף ואמר אל תעש לו מאומה, שאותו שנצטרף בו לא עשה דבר, שלא עבר על שפיכות דמים, וכן יעקב התגלגל בו כשירד לגלות מצרים (שלחן ארזי), שפחד שלא יהיה עולה. באותו זמן אמר לו הקדוש ברוך הוא אל תירא מרדה מצרימה וגומר, אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה.

תקון שלישי

בראשית שם אר"י של הקרבן, שהיה יורד על הקרבן בדמות ארי אוכל הקרבנות, וזהו ראשון לחיות שהיו אוכלים קרבנות. אמר לו רבי אלעזר: ולמה היו יורדות חיות לאכל קרבנות? אמר לו: בני, ארבע חיות הן בפסא, אריה שור נשר אדם, ובגוף האדם ארבעה יסודות שממנים עליהם ארבע חיות, שהנפש כלולה בהם, ומשום זה פרנסת הנפש מארבעה הללו. כשחטא אדם בארבעה היסודות שלו, כאלו חטא בנפש, זהו שפתיב מאשר חטא על הנפש, ובאותו זמן נפרדו מים מאש ורוח מעפר.

שמעפר יוצאים זרעים, שהם פרנסה של אדם, ומהמים החיות, שהן פרנסה של ארי, ומאש בהמות, שהם פרנסה של שור, ומהרוח עופות, שהם פרנסה של נשר, וכשחטא בהם, נפרדו היסודות, ויש בהם מחלקת שהיא פרוד, ועולה שם יהו"ה מהם, ונכנס יצר הרע שהוא סמא"ל שטן, שיהו"ה לא שורה

באברהם לשזבא ליה אלא איהו ממש, בגין דקני על שמייה, וביה אתלבן אדם הראשון דאיהו ישׂראל, דלא עבר על ויצו דאיהו עבודה זרה, לבתר אתלבש ביצחק ואצטרף ואמר (בראשית כב יב) אל תעש לו מאומה, דההוא דאצטרף ביה לא עבד מדעם, דלא עבר על שפיכות דמים, וכן יעקב אתגלגל ביה, פד נחת לגלותא דמצרים (דחוצה לארץ) דדחיל דלא הוה סליק, בההוא זמנא אמר ליה קודשא בריך הוא (שם מו ג) אל תירא מרדה מצרימה וגומר, אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה.

תקונא תליתאה.

(זהו תקון כ"ד).

בראשית תמן אר"י דקרפנא, דההו נחית בקרפנא בדיוקנא דארי אכיל קרבנין, ודא איהו קדמאה לחיוון דהו אכלי קרבנין. אמר ליה רבי אלעזר ואמאי הו נחתין חיוון למיכל קרבנין, אמר ליה ברי ארבע חיוון אינון בכרסיא, אריה שור נשר אדם, ובגופא דבר נש ארבע יסודי, דממנן עלייהו ארבע חיוון, דנפש כלילא בהון, ובגין דא פרנסה דנפשא מאלין ארבע, פד חאב בר נש בארבע יסודי דיליה פאלו חאב בנפשא, הדא הוא דכתיב (במדבר ו יא) מאשר חטא על הנפש, ובההוא זמנא אתפרש מיא מאשא ורוחא מעפרא.

דמעפרא נפקין זרעין דאינון פרנסה דאדם, וממיא חיוון דאינון פרנסה דארי, ומאשא בעירין דאינון פרנסה דשור, ומרוחא עופין דאינון פרנסה דנשר, וכד חב בהון אתפרשן יסודין ואית בהון מחלוקת דאיהו

פרודא, וסליק שם יהו"ה

בפרוד, וסוד הדבר - חלק לבם
 עתה יאשמו, ומשום זה צריך
 קרבן מהמינים הללו שחטא בהם
 לקרב בהם, אותם ארבעה
 יסודות שיש בהם פרוד, ובאותו
 זמן שמתקרבים היסודות זה לזה,
 מיד יורד הקדוש ברוך הוא
 עליהם ובורח השטן, ואם לא
 בורח, הרי אש הקרבן שורפת
 אותו. זהו שכתוב והאש על
 המזבח תוקד בו.

וסוד הקרבנות, עוד ובשר
 תלבישני ובעצמות וגידים
 תסוככני. העור הוא לבוש האדם,
 זהו שכתוב ויעש יהוה אלהים
 לאדם ולאשתו פתנות עור
 וילבשם, אם זכה - פתנות אור
 מרקמים ממצוות עשה, ששכרם
 לעולם הבא, שהוא האור הגנוז
 לצדיקים, ואם לא זכה - עור
 הנחש שכולל ארבעה יסודות,
 ששם רשומות מצוות לא תעשה
 שאדם עבר עליהן, ומשום זה
 בארו בעלי המשנה, עונותיו של
 אדם חקוקים לו על עצמותיו,
 וקרוי העור של האדם מצוות
 עשה, שהם קרוב של אותיות
 שמו של הקדוש ברוך הוא.

ועליהם נאמר אדם פי יקריב מכם
 קרבן, מכם ודאי, להוציא עור
 הנחש שבו מרקמים מצוות לא
 תעשה, ואדם שעובר עליהם
 נאמר בו אדם להכל דמה ימיו
 כצל עובר, אדם פי ימות באהל,
 פי ימות ודאי, וזוהי הקרבת
 הקרבן של עשו, יצר הרע,
 שנאמר בו יקם אבי ויאכל מציד
 בנו. הבשר הוא שבר מן שברים,
 והוא אדם, מצד של החיה שהוא
 שור, בשר חי, בשר טהור, ויש
 אחר של בשר בשדה טרפה,
 ששורה בו רוח הטמאה, מלאך

מזיהו, ועאל יצר הרע דאיהו סמא"ל שטן,
 דיהו"ה לא שריא בפרודא, ורזא דמלה ^{(הושע}
 י ב) חלק לבם עתה יאשמו, ובגין דא צריך
 קרבנא מאלין מינין דחב בהון, לקרבא בהון,
 אינון ארבע יסודין דאית בהון פרודא,
 ובההוא זמנא דמתקרבין יסודין דא לגבי דא,
 מיד נחית קודשא בריך הוא עלייהו וברח
 שטן, ואי לא ברח הא אשא דקרבנא אוקיד
 ליה, הדא הוא דכתיב ^(ויקרא ו ה) והאש על
 המזבח תוקד בו.

ורזא דקרבנין ^(איוב י יא) עור ובשר תלבישני
 ובעצמות וגידים תסוככני, עור איהו
 לבושא דאדם, הדא הוא דכתיב ^{(בראשית ג}
 כא) ויעש יהוה אלהים לאדם ולאשתו
 פתנות עור וילבישם, אם זכה פתנות אור
 מרקמן מפקודין דעשה, דאגרא דלהון
 לעלמא דאתי דאיהו אור הגנוז לצדיקיא, ואם
 לא זכה משכא דחויא דכליל ארבע יסודין,
 דתמן רשימין פקודין דלא תעשה דעבר פר
 נש עלייהו, ובגין דא אוקמוהו מארי מתניתין
 עונותיו של אדם חקוקים לו על עצמותיו,
 וקריבו דמשכא דאדם פקודין דעשה, דאינון
 קריבו דאתון דשמא דקודשא בריך הוא.

ועלייהו אתמר ^(ויקרא א ב) אדם פי יקריב מכם
 קרבן, מכם ודאי, לאפקא משכא
 דחויא דביה מרקמין פקודין דלא תעשה,
 ואדם דעבר עליהו אתמר ביה ^(תהלים קמד ד) אדם
 להכל דמה ימיו כצל עובר, ^(במדבר יט יד) אדם
 פי ימות באהל, פי ימות ודאי, ודא איהו קריבו
 דקרבנא דעשו יצר הרע, דאתמר ביה ^{(בראשית}
 כז לא) יקם אבי ויאכל מציד בנו. בשר איהו
 שבר מן שברים, ואיהו סומק, מסטרא דחיה
 דאיהו שור, בשר חי בשר טהור, ואית ^(דף קמ"ו א) אחרא דבשר בשדה

שְׂרוּכָב עַל קַרְנֵי שׁוֹר מוּעֵד, בְּשָׂר טָמֵא.

עֵצִים, יֵשׁ עֵצִים טָמֵא וְיֵשׁ עֵצִים טָהוֹר, וּבֶשֶׂר שֶׁל טְהָרָה וְעֵצִים שֶׁל טְהָרָה, עֲלֵיהֶם נֹאמַר עֵצִים מְעַצְמֵי וּבֶשֶׂר מְבַשְׂרֵי, וְעֵצִים הוּא אֲרִיָּה, גִּידִים הוּא נֶשֶׂר. נֶשֶׂר, נֶשֶׂר שֶׁל טְהָרָה וְנֶשֶׂר שֶׁל טָמֵא. עֵצִים וּבֶשֶׂר וּגִידִים, עֲלֵיהֶם שׁוֹרָה בְּרָכָה וּקְדוּשָׁה וַיְחֻד, שֶׁהֵם כֹּהֵן לִוִּי וְיִשְׂרָאֵל. כְּשֶׁבָעֵצִים שׁוֹרָה בְּרָכָה, מִיָּד וּתְקַרְבוּ עֲצָמוֹת עֵצִים אֶל עֲצָמוֹ, מִתְקַרְבִּים וּנְקֻשְׂרִים זֶה עִם זֶה בְּקַרְפֹּז, וּמִיָּד יוֹרֵד עֲלֵיהֶם שְׁמֵן וְשׁוֹרָה עֲלֵיהֶם בְּרָכָה, עַל הַבֶּשֶׂר שׁוֹרָה קְדוּשָׁה שֶׁהִיא מֵצַד הַלְלוּיִם. זֶהוּ שְׁכַתוּב וּקְדוּשָׁתָא אֵת הַלְלוּיִם. מִיָּד מִתְקַרְבִּים עוֹרְקֵי הַדָּם אֶל הַלֵּב, שֶׁהַבְּרָכוֹת הֵן מִהַפְּתָנִים, זֶהוּ שְׁכַתוּב דִּבְרֵי אֵל אֶהְרֹן וְאֵל בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִּבְרָכוּ. הַגִּידִים מִיִּשְׂרָאֵל, וְהֵם הַיְחֻד וְהַקְדוּשָׁה וְקֻשֶׁר שֶׁל הַעֲצָמוֹת וְהַבֶּשֶׂר, וּכְשֶׁנְּקֻשְׂרִים בְּשִׁנְיָהֶם נִקְרָאִים יְחֻד, וְהַיְחֻד הוּא בְּיִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׁכַתוּב שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד.

הַעוֹר הוּא דְמוּת אָדָם מְלָכוּת, כֹּל הַדְּיוֹקְנָאוֹת נִרְאִים בּוֹ, וְהִיא כְּלוּלָה מִבֶּשֶׂר וּגִידִים וְעֲצָמוֹת, וְהִיא תְמוּנַת כֹּל, וְהִיא בְּרָכָה וּקְדוּשָׁה וַיְחֻד, כֹּהֲנִים וְלוֹיִם וְיִשְׂרָאֵלִים, שֶׁהֵם קְשׁוּרִים בְּשִׁלְשֵׁת הָאֲבוֹת, שְׁנֹאמַר בְּהֵם הָאֲבוֹת הֵן הַמְרַפְּכָה. בְּבֶשֶׂר כְּשֶׁמִּתְקַדֵּשׁ, יוֹרֵד עָלָיו דָּם טָהוֹר, וּכְשֶׁהַגִּידִים מִתְיַחֲדִים, יוֹרֵד עֲלֵיהֶם רוּחַ קְדוּשָׁה, עַל הַעֲצָמוֹת יוֹרֵדִים מִי טְהָרָה, זֶהוּ סוּד הַקְרַפְנוֹת. שְׂמַח רַבִּי אֶלְעָזָר, וְשְׂמַחוּ הַחֲבָרִים וְאָמְרוּ: אֵלֵינוּ לֹא כְּאֵנוּ לְעוֹלָם הִזָּה אֲלֵא לְשִׁמְעָא אֵת זֶה - דִּי.

טְרִיפָה דְשְׂרִיא בִּיה רוּחַ הַטּוֹמְאָה, מְלֵאךְ הַמּוֹת דְרָכִיב עַל קַרְנֵי שׁוֹר מוּעֵד בְּשָׂר טָמֵא. עֵצִים, אֵית עֵצִים טָמֵא וְאֵית עֵצִים טָהוֹר, וּבֶשֶׂר דְדַכְיוֹ וְעֵצִים דְדַכְיוֹ, עֲלֵיהוּ אִתְמַר (בְּרַשִׁית ב כג) עֵצִים מְעַצְמֵי וּבֶשֶׂר מְבַשְׂרֵי, וְעֵצִים אִיהוּ אֲרִיָּה, גִּידִים אִיהוּ נֶשֶׂר, נֶשֶׂר, נֶשֶׂר דְדַכְיוֹ וְנֶשֶׂר דְמִסְאָבוּ, עֵצִים וּבֶשֶׂר וּגִידִים עֲלֵיהוּ שְׂרִיא בְּרָכָה וּקְדוּשָׁה וַיְחֻד, דְּאִינוּן כֹּהֵן לִוִּי וְיִשְׂרָאֵל, בְּעֵצִים פֶּד שְׂרִיא בְּרָכָה בִּיה, מִיָּד (יחזקאל לו ז) וּתְקַרְבוּ עֲצָמוֹת עֵצִים אֶל עֲצָמוֹ, מִתְקַרְבִּין וּמִתְקַשְׂרִין דָּא בְּדָא בְּקַרְפְּנָא, וּמִיָּד נְחִית עֲלֵיהוּ מִשְׁחָא וְשְׂרִיא עֲלֵיהוּ בְּרָכָה, בְּשָׂר שְׂרִיא עֲלֵיהּ קְדוּשָׁה, דְּאִיהִי מִסְטָרָא דְלוּיִם, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב וּקְדוּשָׁתָא אֵת הַלְלוּיִם, מִיָּד מִתְקַרְבִּין עַרְקִין דְדָמָא לְגַבֵּי לְבָא, דְבְּרַכְאָן מִפְּהֵי אִינוּן, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב (במדבר כג) דִּבְרֵי אֵל אֶהְרֹן וְאֵל בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִּבְרָכוּ. גִּידִים מִיִּשְׂרָאֵל, וְאִינוּן יְחֻדָּא וּקְדוּשָׁה וּקְשׁוּרָה דְגֶרְמִין וּבִשְׂרָא, וְכַד מִתְקַשְׂרִין בְּתְרוּיָהוּ אִתְקַרְיָאוּ יְחֻד וַיְחֻד אִיהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב (דברים וד) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד.

מִשְׁכָּא אִיהוּ דְמוּת אָדָם מְלָכוּת, כֹּל דְּיוֹקְנִין אִתְחַזְיִין בָּהּ, וְאִיהִי כְּלוּלָה מִבֶּשֶׂר וּגִידִין וּגֶרְמִין, וְאִיהִי תְמוּנַת כֹּל, וְאִיהִי בְּרָכָה וּקְדוּשָׁה וַיְחֻד, כֹּהֲנִים וְלוֹיִם וְיִשְׂרָאֵלִים, דְּאִינוּן קְשִׁירִין בְּתֵלַת אֲבָהֶן, דְּאִתְמַר בְּהוּן הָאֲבוֹת הֵן הַמְרַפְּכָה, בְּבֶשֶׂר פֶּד מִתְקַדֵּשׁ, נְחִית עֲלֵיהּ דָּם טָהוֹר, וּגִידִים פֶּד מִתְיַחֲדִין נְחִית עֲלֵיהוּ רוּחָא קְדִישָׁא, גֶרְמִין נְחִית עֲלֵיהוּ מִיִּין דְדַכְיוֹ, דָּא אִיהוּ רְזָא דְקַרְפְּנִין. הִדָּא רַבִּי אֶלְעָזָר וְחֻדוֹ חֲבָרִיא וְאָמְרוּ אֵילֵינוּ לֹא אִתְיַנָּא לְהֵאֵי עֲלָמָא אֲלֵא לְמִשְׁמַע דָּא דִּי.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִי, וְעוֹד בְּרָזָא דְקַרְפְּנִין, לָבָא אִיהוּ מְזַבַּח דְּבִיּה דָם דְּקַרְפְּנִין, וְעַל דָּא אֲתָמַר (שמות כ כד) וְזָבַחְתָּ עֲלָיו, אִם זָכוּ אֲרִיָּה הָיָה נְחִית לְמִיכַל קַרְפְּנָא, וְאִי לָא פִלְבָּא נְחִית, וּבָאֵן אֲתַר בְּכַבֵּד, דְּתַמְן מָרָה גִיּהֲנָם, דְּאִיְהִי עֲלוּקָה דְּאִית לָהּ תְּרִי בְּנוֹת הַב הַב, כְּמָה דְּאֲתָא אָמַר (משלי ל טו) לְעֲלוּקָה וְכוּ', וְכִלְבָּא בְּהוּן צְרוּחַ הַב הַב, וּמָרָה אִיְהִי גִיּהֲנָם, חֲרַבָּא דְּמִלְאָד הַמּוֹת דְּאִית לָהּ תְּרִי פִּיּוֹת פְּגוּוֹנָא דְּגִיּהֲנָם, דְּאֲתָמַר בְּה (שם) לְעֲלוּקָה שְׁתֵּי בְּנוֹת הַב הַב, כְּפְּגוּוֹנָא דָּא אֲתָמַר בְּחֲרַבָּא (שם ה ד) וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כְּלַעְנָה חֲדָה כְּחֲרַב פִּיּוֹת.

וְכַבֵּד אִיהוּ סַמָּא"ל, מָרָה סַם מוֹת דִּילִיָּה, כַּד שְׁלֻטָּא מָרָה עַל עַרְקִין דִּילָהּ וּמִתְגַּבְּרָא בְּחוּבִין, אֲתָמַר בְּפִרְקִין דְּכַבֵּד וּמָרָה, (שמות טו כג) וַיָּבֵאוּ מִרְתָּהּ וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁתּוֹת מִיָּם מִמָּרָה פִּי מָרִים הֵם, בְּהֵהוּא זְמַנָּא אֵינּוּן עַרְקִין דְּלָבָא בְּדוּחְקָא וּמִתְטַמְּרִין בְּלָבָא, כְּפְּגוּוֹנָא דְּנַח וְאַתְתִּיָּהּ וּבְנוֹי וְחִיוּן וּבְעִירִין וְעוֹפִין דְּמִתְטַמְּרִין בְּתִיבָה, וְלָבָא אִיהוּ בְּדוּחְקָא בְּהוּן, דְּאִם מָרָה מְטָא לְלָבָא מִיַּד יְמוֹת בַּר נֶשׁ, וּמָרָה לָא מִתְגַּבְּרָה עַל יִשְׂרָאֵל דְּאֵינּוּן לָבָא אֱלָא בְּחוּבִין, אִי חֲזָרִין בְּתִיבָתָא דְּאִיְהִי נִשְׁמַת חַיִּים שְׁכִינְתָּא עֲלָאָה, הָא אֲסוּתָא תְּהֵא לְלָבָא וְלְעַרְקִין דִּילָהּ, וְאַתְמַר בְּהוּן (שם) וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם, וְאַתְסִין עַרְקִין (גופא) וְאַבְרִים דִּילִיָּה.

מַחוּז דָּא לִילִי"ת אֵימָא דְּעַרְב רַב, שְׁחוּק הַפְּסִיל, מָאֵן פְּסִיל דָּא אֵל אַחַר סַמָּא"ל, וְעַרְב רַב אֵינּוּן בְּנְהָא, דְּאֵינּוּן מְעוּרְבִין בְּיִשְׂרָאֵל רְשָׁעִים גְּמוּרִים, וְעֲלִיָּהּ אֲתָמַר אִם רְאִית רְשָׁע שְׁהַשְׁעָה מְשַׁחֲקַת לוֹ אֵל תִּתְגַּרְהּ בּוּ, עֲלִיָּהּ אֲתָמַר (חבוקק א יג) לָמָּה תִּבְיֵט בּוֹגְדִים תַּחֲרִישׁ בְּבַלַּע רְשָׁע צְדִיק מִמֶּנּוּ, רְשָׁע דָּא

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: בְּנִי, וְעוֹד בְּסוּד הַקַּרְפְּנוֹת, הַלֵּב הוּא מְזַבַּח שְׁבוּ דָם הַקַּרְפְּנוֹת, וְעַל זֶה נֶאֱמַר וְזָבַחְתָּ עֲלָיו, אִם זָכוּ - הָאֲרִיָּה הָיָה יוֹרֵד לְאַכֵּל אֶת הַקַּרְפָּן, וְאִם לֹא - יוֹרֵד כְּלָב, וּבְאִיזָה מְקוֹם? בְּכַבֵּד, שְׁשָׁם מָרָה גִיּהֲנָם, שְׁהִיא עֲלוּקָה שְׁיֵשׁ לָהּ שְׁתֵּי בְּנוֹת הַב הַב, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר לְעֲלוּקָה וְכוּ', וְהַפְּלֵב צְרוּחַ בְּהֵם הַב הַב, וְהַמָּרָה הִיא גִיּהֲנָם, חֲרַבּוֹ שֶׁל מִלְאָד הַמּוֹת שְׁיֵשׁ לָהּ שְׁתֵּי פִּיּוֹת, כְּמוֹ שְׁהִגִּיהֲנָם שְׁנֶאֱמַר בְּה לְעֲלוּקָה שְׁתֵּי בְּנוֹת הַב הַב, כְּמוֹ זֶה נֶאֱמַר בְּחֲרַב וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כְּלַעְנָה חֲדָה כְּחֲרַב פִּיּוֹת.

וְכַבֵּד הוּא סַמָּא"ל, הַמָּרָה סַם הַמּוֹת שְׁלוֹ. כְּשֶׁשׁוֹלֵטת הַמָּרָה עַל הָעוֹרְקִים שְׁלָהּ וּמִתְגַּבְּרַת בְּחֲטָאִים, נֶאֱמַר בְּפִרְקִים שֶׁל הַכַּבֵּד וְהַמָּרָה, וַיָּבֵאוּ מִרְתָּהּ וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁתּוֹת מִיָּם מִמָּרָה פִּי מָרִים הֵם. בְּאוֹתוֹ זְמַן אוֹתָם עוֹרְקֵי הַלֵּב הֵם בְּדַחַק וְנִטְמָנִים בְּלֵב, כְּמוֹ שְׁנַח וְאַשְׁתּוֹ וּבְנֵי וְהַחַיּוֹת וְהַבְּהֵמוֹת וְהָעוֹפּוֹת שְׁנִטְמָנוּ בְּתִבָּה, וְהַלֵּב הוּא דְּחוּק בְּהֵם, שְׁאֵם הַמָּרָה מַגִּיעָה לְלֵב, מִיַּד יְמוֹת הָאָדָם, וּמָרָה לֹא מִתְגַּבְּרַת עַל יִשְׂרָאֵל, שְׁהֵם הַלֵּב, אֱלָא בְּחֲטָאִים. אִם חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה, שְׁהִיא נִשְׁמַת חַיִּים, הַשְּׁכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה, הָרִי רְפוּאָה תִּהְיֶה לְלֵב וְלְעוֹרְקִים שְׁלוֹ, וְנֶאֱמַר בְּהֵם וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם, וְנִרְפְּאִים הָעוֹרְקִים, (הגוף) וְהָאֵיבָרִים שְׁלוֹ. מַחוּז זֶה לִילִי"ת, הָאֵמָא שֶׁל הָעַרְב רַב, שְׁחוּק הַפְּסִיל, מִי זֶה פְּסִיל? זֶה אֵל אַחַר סַמָּא"ל, וְעַרְב רַב הֵם בְּנִיָּה, רְשָׁעִים גְּמוּרִים, וְעֲלִיָּהֶם נֶאֱמַר אִם רְאִית רְשָׁע שְׁהַשְׁעָה מְשַׁחֲקַת לוֹ, אֵל תִּתְגַּרְהּ בּוּ, עֲלִיָּהֶם נֶאֱמַר לָמָּה תִּבְיֵט בּוֹגְדִים

תחריש בבלע רשע צדיק ממנו. רשע זה הפסיל, ערב רב בגלות הם רשע, בבלע צדיק ממנו זה ישראל, ומי גורם שכולע אותם? משום שאינם צדיקים גמורים, כמו שנאמר צדיק ממנו בולע, אבל צדיק גמור אינו בולע.

וחזו"ר הוא לילי"ת, מארת ה' בבית רשע, והיא אספרה לתינוקות שהם רשעים, צוחקת בהם בעשר בעולם הזה, ואחר כך הורגת אותם, ולמה נקראו תינוקות? משום שאין בהם דעת להנצל ממנה, אבל לב מבין נצול ממנה, ששם צדיק, וסוד הדבר - טוב לפני האלהים ימלט ממנה, וחוטא ילכד בה.

הבריות הן יועצות, אם זכו - נכנסת בהם נבואה, שהיא נר יהו"ה נשמת אדם, ונעשים נביאים, והם יועצים לטוב, ויש בהם עצה ותושיה.

בנפי הראה, אם זכו - שורה בהם רוח הקדש, ונאמר בהם ונחה עליו רוח יהו"ה, רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת יהו"ה, ועליהם נאמר והיו הפרכים פרשי כנפים. הפרכים כמו צורת אדם, פורשי כנפים כנגד שלש החיות שפורשות כנפים כנגד האדם, והם שש כנפים, שתים לכל חיה. מצד של השכינה כנפי החיות מרבעות, שש כנפים כנגד שש מעלות לפסא, ארבע כנפים כנגד כסא מרבע, פרשי כנפים למעלה סככים בכנפיהם על הפפרת, זו פפרת הלב, קדש הקדשים, וזה הלב.

נפש רוח נשמה, כהן לוי וישראל. כהן לוי הוא הנשמה, אם זכה - נר יהו"ה, נר הנה מאיר בו

כסיל, ערב רב בגלותא אינון רשע, בבלע צדיק ממנו, דא ישראל, ומאן גרים דבלע לון, בגין דלאו אינון צדיקים גמורים, כמה דאתמר צדיק ממנו בולע אבל צדיק גמור אינו בולע.

וחזו"ר איהו לילי"ת, (משליג לג) מארת ה' בבית רשע, ואיהי אספרה לרביי דאינון חייבא, חייבת בהון בעותרא בהאי עלמא, (דף קמ ע"ב) ולבתר קטילת בהון, ואמאי אתקריאו רביי, בגין דלית בהון דעת לאשתזבא מינה, אבל לב מבין אשתזב מינה, דתמן צדיק, ורזא דמלה (קהלת ז כז) טוב לפני האלהים ימלט ממנה, וחוטא ילכד בה.

בריות אינון יועצות אם זכו עאל בהון נבואה דאיהי (משלי כז) נר יהו"ה נשמת אדם, ואתעבידו נביאים, ואינון יועצים לטב, ואית בהון עצה ותושיה.

בנפי ריאה, אם זכו שריא בהון רוח קודשא, ואתמר בהון (ישעיה יא ב) ונחה עליו רוח יהו"ה רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת יהו"ה, ועליהו אתמר (שמות כה כ) והיו הפרכים פורשי כנפים, הפרוכים כגון צורת אדם, פורשי כנפים לקבל תלת חיוון דפרשין גדפין לקבליה דאדם, ואינון שית גדפין, תרין לכל חיה, מסטרא דשכינתא גדפין דחיוון מרובעים, שית גדפין לקבל שש מעלות לפסא, ארבע גדפין לקבל פרסיא מרובע, פרשי כנפים למעלה סככים בכנפיהם על הפפרת, דא פפרת דלפא קדש קדשין, ודא לפא.

נפש רוח נשמה, כהן לוי וישראל, כהן איהו נשמה, אם זכה נר יהו"ה נר הנה נהיר

ביה מלפא פשמש זורחת, ורוחא דקודשא הנה נפיק מבין גדפוי דפרוכין

מהלב כשמש זורחת, ורוח הקדש היתה יוצאת מבין פנפי הפרוכים שהן פנפי ראה, והיתה מדברת עמו, ואם לא - אש, וזו הנפש, היתה דולקת, ויוצאת אש מהלב ושורפת אותו. הקרקבן והקבה, כאשר ישן נקרא קבה ישן.

ויש שנה לטוב ויש שנה לרע. לטוב, כמו חלום שהוא הסלם (כמו חלום) שראה יעקב, ובו דבוק קנה, ויש טבעות הקנה הם שש דרגות הנבואה, ועולים לששים נשימות שהיה ישן בהם דוד, שפך פרשוה, דוד היה מתנמנם כסוס, וסוס לא ישן אלא ששים נשימות, ויש שנה לרע, חלום רע, שנאמר בו אצל אברהם, ותדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו, והרי פרשוה בארבע גליות, ומשום שחלום יבא בשתי דרגות, פרשוה הקדמונים, כמו שאי אפשר לבר בלא תבן, כך אי אפשר לחלום בלי דברים בטלים, כדי שיבא החלום כאן על ידי מלאך, כאן על ידי שד, משום שהחלום הוא מצד של העץ של טוב ורע, אבל מצד של עץ החיים לא בא (עליו אלא של קבה) אלא על ידי קבה של הקדוש ברוך הוא שהיא שכינתו, ואין שם קבה רע, שהוא שד.

הקרקבן טוחן, אם אדם צדיק, היא טוחנת מן לצדיקים, שהם איברים קדושים במצוות עשה, ואם לא הולכים במצוות טובות, מתפרנסים בלחם הקלוקל, מזון הקלוקל, קל בקלון. ושט - שטו העם ולקטו. שטים, (השטים), לוקטים בשטות. וטחנו ברחים - בדם, אלו הן השטונות בפה, או דכו במדכה - זה החף, ובשלו בפרור - זו האיציטומכה.

דאינון פנפי ריאה, והיה ממליל עמיה, ואם לאו נורא, ודא נפש הוה דליק, ונפיק אשא מלבא ואוקיד ליה. קרקבנא וקיבה פד נאים אתקרי קיבה ישן.

ואית שינה לטב ואית שינה לביש, לטב כגון חלום דאיהי סלם (נ"א כגון חלום) דחזא יעקב, וביה דביק קנה, ושית עזקין דקנה איהו שית דרגין דנבואה, וסלקין לשתינ נשמי, דהוה נאים בהון דוד, דהכי אוקמוה, דוד הוה מתנמנם פסוס, וסוס לא נאים אלא שתינ נשמי, ואית שינה לביש חלמא בישא, דאתמר ביה לגבי אברהם, (בראשית טו יב) ותדמה נפלה על אברם, והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו, והא אוקמוה בארבע גליות, ובגין דחלום ייתי בתרין דרגין, אוקמוהו קדמאין, כמה דאי אפשר לבר בלא תבן כן אי אפשר לחלמא בלא דברים בטלים, בגין דייתי חלמא כאן על ידי מלאך, כאן על ידי שד, בגין דחלמא איהו מסטרא דאילנא דטוב ורע, אבל מסטרא דאילנא דחיי לא אתנא (עליה אלא דקובה) אלא על ידי קיבה דקודשא בריך הוא דאיהי שכינתא דיליה, ולית תמן קיבה רע דאיהו שד.

קרקבן טוחן, אי בר נש זכאה איהו טוחנת מן לצדיקים, דאינון אברים קדישין בפקודין דעשה, ואי לא אזלין בפקודין טבין, מתפרנסין בלחם הקלוקל מזונא קלא בקלון. וושט (במדבר יא ח) שטו העם ולקטו, שטין (שטיין) לקטין בשטותא, וטחנו בריחים בדוחקא, אלין אינון טוחנות בפומא, או דכו במדוכה דא חף, ובשלו בפרור דא אציטומכא.

בְּנֵי סוּד עֲלִיּוֹן כְּאֵן, אִם זָכוּ
יִשְׂרָאֵל, הֵיחָדָה יִוֹדֶת לָהֶם תּוֹרָה
מִשְׁמַיִם בְּלֵי דַחַק, וְלֹא הָיוּ
צָרִיכִים לְלַמֵּד אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ, זֶהוּ
שְׁפָתוֹב הַנְּנִי מִמַּטִּיר לָכֶם לָחֶם
מִן הַשָּׁמַיִם, שְׁאִין לָחֶם אֱלֹא
תּוֹרָה, לֹא זָכוּ - בְּגַלּל הָעֶרֶב רַב
שֶׁהֵם שׁוֹטִיִּם, נֹאמַר בְּהֵם שְׁטוּ
הָעַם וְלָקְטוּ, שִׁטְרָחוּ לְלַמֵּד זֶה
לְזֶה, לְפָרְנֶסָה פֶל אֶחָד בְּדַחַק,
לְחֻכְמִים בְּרַמּוֹ. אֲבָל לְעֵתִיד לְבֹא
יִמְחוּ הָעֶרֶב רַב מִן הָעוֹלָם, וְנֹאמַר
בְּהֵם וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד אִישׁ אֶת
אֲחִיו וְגוֹמַר, וּמִשׁוֹם זֶה הוֹשֵׁט
הוּא לְרַע וְהוּא לְטוֹב, לְכֵן וְאָדָם,
דִּין וְרַחֲמִים.

וּבְנֵי בְּוֹדָאֵי אוֹתָם שְׁלוּחֵי הַצְּבוּר,
צָרִיכִים כְּשִׁקְוֹרָאִים סֵפֶר תּוֹרָה,
שִׁיחֲתָכוּ אֶת הַמְּלִים וְלֹא יֵאמְרוּ
אוֹתָם בְּהַלְעָטָה, כְּמוֹ שֶׁהָעֶרֶב רַב
שֶׁנֹּאמַר בְּהֵם הַבֶּשֶׂר עוֹדְנֵנוּ בֵּין
שְׁנֵיהֶם, וְהָיוּ אוֹכְלִים בְּהַלְעָטָה,
וּכְמוֹ שֶׁעָשׂוּ, שֶׁנֹּאמַר בּוֹ הַלְעִיטְנִי
נָא, וְלֹא הָיוּ טוֹחֲנִים לוֹ, נֹאמַר
בְּהֵם וְאַף יְהו"ה תָּרַח בְּעַם.

הַמְּעִי הַגֵּס זֶהוּ נְחֹשׁ בְּרִיחַ, נְחֹשׁ
עַקְלָתוֹן, שֶׁעֲתִידִים הַצְּדִיקִים
לְאָכַל אוֹתוֹ, וְיֵשׁ חֲלָב טָמֵא שֶׁהוּא
נְחֹשׁ, שֶׁהוּא אֶסוּר לְמֵאֲכַל הָעַם
הַקְּדוֹשׁ, מִשׁוֹם שֶׁעָלְיוּ נֹאמַר
אֲרוּר אַתָּה מְכַל הַבְּהֵמָה.

תקון רביעי

זֶהוּ תְּקוּן כ"ה

בְּרֵאשִׁית, שֵׁם י"ש, לְהַנְחִיל
אֲהֵבֵי יֵשׁ וְאַצְרֹתֵיהֶם אֲמֵלָא,
וּמִשׁוֹם שֶׁשֵּׁם אוֹצָר, שֶׁהִיא יֵרֵאת
יְהו"ה, מִמְּנוּ מִתְּמַלָּא לְצַדִּיקִים,
וְאוֹתָם יֵרָאֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
יִוְרְשִׁים הַיֵּשׁ הַזֶּה, וְעֶרֶב רַב הָרַע
לֹא הָיוּ פּוֹחֲדִים מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֱלֹא בְּשִׁבִיל הָעֶשֶׂר, וְהָיוּ

בְּרֵי, רָזָא עֲלָאָה הַכָּא, אִם זָכוּ יִשְׂרָאֵל הָיָה
נְחִית לִוְן אוֹרֵייתָא מִן שְׁמַיָּא בְּלֹא
דוּחֻקָא, וְלֹא הָיוּ צָרִיכִין לְאֲלָפָא חַד לְחֲבֵרִיהּ,
הָדָא הוּא דְכָתִיב (שמות טו ד) הַנְּנִי מִמַּטִּיר לָכֶם
לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, דְּלִית לָחֶם אֱלֹא אוֹרֵייתָא,
לֹא זָכוּ בְּגִין עֶרֶב רַב דְּאִינוּן שְׁטִיין, אֲתַמַּר
בְּהוּ שְׁטוּ הָעַם וְלָקְטוּ, דִּיטְרָחוּן לְאוֹלְפָא דָא
לְדָא, לְפָרְנֶסָה פֶל חַד בְּדוּחֻקָא, וְלְחֻכְמִיָּא
בְּרַמּוֹזָא. אֲבָל לְעֵתִיד לְבֹא יִתְמַחוּן עֶרֶב רַב
מִעֲלָמָא, וְאֲתַמַּר בְּהוּן (ירמיה ל א לג) וְלֹא יִלְמְדוּ
עוֹד אִישׁ אֶת אֲחִיו וְגוֹמַר, וּבְגִין דָּא וּוְשֵׁט
אִיהוּ לְבִישׁ וְאִיהוּ לְטָב, חָוּר וְסוּמְקָא, דִּינָא
וְרַחֲמֵי.

וּבְרֵי, בְּוֹדָאֵי אִינוּן שְׁלוּחֵי דְצְבוּרָא, צָרִיכִין
כַּד קָרְאֵן סֵפֶר תּוֹרָה דִּיחֲתָכוּן מְלִין,
וְלֹא יִימְרוּן לְהוּן בְּהַלְעָטָה, כְּגוֹוֹנָא דְעֶרֶב רַב
דְּאֲתַמַּר בְּהוּן (במדבר יא יג) הַבֶּשֶׂר עוֹדְנֵנוּ בֵּין
שְׁנֵיהֶם, וְהָיוּ אֲכָלִין בְּהַלְעָטָה, וּכְגוֹוֹנָא דְעָשׂוּ
דְּאֲתַמַּר בֵּיהּ (בראשית כה ל) הַלְעִיטְנִי נָא, וְלֹא הָיוּ
טוֹחֲנִין לֵיהּ, אֲתַמַּר בְּהוּן (במדבר יא לג) וְאַף יְהו"ה
תָּרַח בְּעַם.

הַדָּרָא דְכִנְתָּא דָא אִיהוּ נְחֹשׁ בְּרִיחַ נְחֹשׁ
עַקְלָתוֹן, דְּזַמְיִין צַדִּיקֵיָּא (ד קמא
ע"א) לְמֵיכַל לֵיהּ. וְאִית חֲלָב טָמֵא דְאִיהוּ נְחֹשׁ,
דְּאִיהוּ אֶסוּר לְמֵיכַל עֲמָא קְדִישָׁא, בְּגִין דְּעָלִיהּ
אֲתַמַּר (בראשית ג יד) אֲרוּר אַתָּה מְכַל הַבְּהֵמָה.

תקונא רביעאה

(זֶהוּ תְּקוּן כ"ה)

בְּרֵאשִׁית תְּפָן י"ש, (משלי כא) לְהַנְחִיל אוֹהֵבֵי
יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמֵלָא, וּבְגִין
דְּתְּפָן אוֹצָר דְּאִיהֵי יֵרֵאת יְהו"ה, מְגִיָּה
אֲתַמְלִיא לְצַדִּיקֵיָּא, וְאִינוּן דְּחֲלִין לְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא יִרְתִּין הָאֵי יֵשׁ, וְעֶרְבוּבֵיָּא בִישָׁא לָא

הוּוּ דְחֲלִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוא אלא בגין עותרא, והוּוּ מְנַסִּין ליה, כְּגוֹנָא דא (שמות יז ז) הַיֵּשׁ יְהוּ"ה בְּקִרְבָּנוּ אִם אֵין, וְכָל אֵינוֹן דְּמְנַסִּין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְדַחְלִין לִיה בְּעוֹתְרָא וְלֹא דַחְלִין מְנִיה בְּעֵנִיתָא כְּמוּ בְּעוֹתְרָא, לֹאוּ אֵינוֹן אֶלָּא עֲרֻבוּבָיָא בִישָׁא, דְּאֵית יִרְאָה וְאֵית יִרְאָה, אֵית אַהֲבָה וְאֵית אַהֲבָה, אֵית מָאן דְּדַחֵיל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דִּיחֻוֹן בְּנוֹי אוּ דְלֹא נַחִית לְעֵנִיתָא, אוּ דְרַחִים לִיה בְּגִין דִּיהֵיב לִיה עוֹתְרָא, וּמְנַסָּה לִיה כְּגוֹן נַעֲבִיד הַאי פְּקוּדָא הַכִּי, וְנַחֲזִי הַיֵּשׁ יְהוּ"ה בְּקִרְבָּנוּ וְיִהִיב לָן אַגְרָא בְּגִינְהָ אִם אֵין, דְּאֵי לֹא יִהִיב לִיה אַגְרָא בְּגִינְהָ לֹא רַחִים לִיה, וְלֹא יִהִיב לִיה צְדָקָה וְלֹא יַעֲבִיד פְּקוּדָא, וּמְנַסִּי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל פְּקוּדָא וְעוֹבְדָא, בּוּדְאֵי הַאי אִיהוּ מְאֵלִין עֲרֻבוּבָיָא בִישָׁא, דְּאֶתְמַר בְּהוֹן הַיֵּשׁ יְהוּ"ה בְּקִרְבָּנוּ אִם אֵין.

מְנַסִּים אוֹתוֹ, כְּמוֹ זֶה: הַיֵּשׁ יְהוּ"ה בְּקִרְבָּנוּ אִם אֵין, וְכָל אוֹתָם שְׁמַנְסִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּפּוֹחֲדִים מִמֶּנּוּ בַעֲשֶׂר, וְלֹא יִרְאִים מִמֶּנּוּ בְּעֵנִיּוֹת כְּמוּ בַעֲשֶׂר, אֵינָם אֶלָּא עֲרֻבוּב רַע, שֵׁישׁ יִרְאָה וַיֵּשׁ יִרְאָה, יֵשׁ אַהֲבָה וַיֵּשׁ אַהֲבָה, יֵשׁ מִי שִׁירָא מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּדִי שִׁיחֻוֹן אֶת בְּנוֹי, אוּ שְׁלֹא יִרְד לְעֵנִיּוֹת, אוּ שְׁאוּהֵב אוֹתוֹ כְּדִי שִׁיחֻוֹן לּוֹ עֶשֶׂר, וּמְנַסָּה אוֹתוֹ כְּמוֹ: נַעֲשֶׂה אֶת הַמִּצְוָה הַזֹּאת כִּף, וְנִרְאָה הַיֵּשׁ יְהוּ"ה בְּקִרְבָּנוּ וְנֹתֵן לָנוּ שְׂכָר בְּעִבְרָה אִם אֵין, שְׂאִם לֹא יִתֵּן לּוֹ שְׂכָר בְּשִׁבְלִי זֶה, אֵינוֹ אוֹהֵב אוֹתוֹ, וְלֹא נֹתֵן לּוֹ צְדָקָה וְלֹא יַעֲשֶׂה מִצְוָה, וּמְנַסָּה אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל מִצְוָה וּמַעֲשֶׂה, וְדֹאֵי זֶהוּ מֵאוֹתָם עֲרֻב רַב שְׁנַאֲמַר בְּהֵם הַיֵּשׁ יְהוּ"ה בְּקִרְבָּנוּ אִם אֵין.

אַרְאָ אַהֲבָה וְיִרְאָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁלָם בְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה שְׁעוֹשֶׂה, בֵּין שִׁיחֻוֹן לּוֹ שְׂכָר בְּטוֹב, בֵּין שְׁלֹא נֹתֵן לּוֹ, וּמִשׁוּם זֶה צוּה בְּתוֹרָה וְאֶהֱבֶתְךָ אֶת יְהוּ"ה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מַאֲדְךָ, וּפְרָשׁוּהוּ הַקְּדוֹמֹנִים אִם חֲבִיב עֲלֶיךָ נַפְשְׁךָ מִמְּמוֹנְךָ, לְכָךְ נֶאֱמַר בְּכָל נַפְשְׁךָ, וְאִם חֲבִיב עֲלֶיךָ מְמוֹנְךָ מִנַּפְשְׁךָ, לְכָךְ נֶאֱמַר בְּכָל מַאֲדְךָ, שֵׁישׁ אָדָם שְׂמַתְפַּלֵּל וְהוֹלֵךְ בְּכָל הַמִּצְוֹת שְׁלֹא נֹתֵן עֲלֵיהֶם שְׂכָר, וְאִם הִיָּה נֹתֵן שְׂכָר עֲלֵיהֶם, לֹא הִיָּה עוֹשֶׂה אוֹתָם, שׁוּדְאֵי רַבִּים הֵם בְּגֵי הָאָדָם שְׁעֲשִׂירִים בַּעֲשֶׂר רַב, וְהֵם מְחַבְּבִים אֶת עֲשָׂרָם יוֹתֵר מִנַּפְשָׁתָם, שְׁעֲשִׂרָה שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הִיא מִצְוֹת טוֹבוֹת בְּעוֹלָם הַבָּא, וְעֶשֶׂר שֶׁל הַגּוּף - מִמּוֹן וְעוֹדוֹן בְּעוֹלָם הַזֶּה.

אַרְאָ רַחֲמֵנוּ וְדַחֵילוּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁלָיִם בְּכָל פְּקוּדָא וּפְקוּדָא דְעֵבִיד, בֵּין דִּיהֵיב לִיה אַגְרָא בְּטִיבוּ בֵּין דְלֹא יִהִיב לִיה, וּבְגִין דָּא מְנִי בְּאוֹרֵייתָא (דברים ו ז) וְאֶהֱבֶתְךָ אֶת יְהוּ"ה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מַאֲדְךָ, וְאוּקְמוּהוּ קַדְמָאִין, אִם חֲבִיב עֲלֶיךָ נַפְשְׁךָ מִמְּמוֹנְךָ לְכָךְ נֶאֱמַר בְּכָל נַפְשְׁךָ, וְאִם חֲבִיב עֲלֶיךָ מְמוֹנְךָ מִנַּפְשְׁךָ לְכָךְ נֶאֱמַר בְּכָל מַאֲדְךָ, דְּאֵית בֵּר נֵשׁ דְּצֵלִי וְאֶזִּיל בְּכָל פְּקוּדִין דְּלֹא יִהִיב עֲלֵיהוּ אַגְרָא, וְאִם הוּוּ יִהִיב אַגְרָא עֲלֵיהוּ לֹא הוּוּ עֵבִיד לוֹן, דְּוּדְאֵי סְגִיאִין אֵינוֹן מִבְּנֵי נִשְׂא דְּאֵינוֹן עֲתִירִין בְּעוֹתְרָא סְגִיא, וְאֵינוֹן חֲבִיבִין עוֹתְרָא דְּלֵהוֹן יִתִּיר מִנַּשְׂמֶתָא דְּלֵהוֹן, דְּעוֹתְרָא דְּנַפְשָׁא אִיהוּ פְּקוּדִין טְבִין בְּעֵלְמָא דְּאַתִּי, וְעוֹתְרָא דְּגוּפָא מְמוֹנָא וְעוֹדוֹנָא בְּעֵלְמָא דִּין.

ואותם שמתכבדים ממון מהנפש, אם היו נותנים לו כל התורה במאה זוזים, לא היו נותנים אותם בשבילה, משום שהממון חביב עליהם מהנפש, ומה שירא ואהב אותו, אינו אלא בשביל הממון. זה ששם את הממון עקר, והתורה שאהב הקדוש ברוך הוא טפל, האהבה והיראה הזו לא מחשיב הקדוש ברוך הוא, אלא העקר של האהבה והיראה של הקדוש ברוך הוא, שאף על גב שהוא אוהב ממנו מנפשו, שיהב אותו בממונו, במה שהוא חשוב עליו, ולא בטפל שלו, לכך נאמר בכל מאדך. וכאן מי שמתחשב נפשו מממונו, והיה נותן כל הממון שבעולם ולא היה נזק אפילו באיבר קטן שיש בו, לכך נאמר בכל נפשך, במה שאהב אותו.

תקון חמישי

זהו תקון כ"ו

בראשית, פי באש יהו"ה נשפט, אלהיים - בעלי הדין, ועליו נאמר אלהיים לא תקלל, בודאי כמו שנאמר למעלה פי אלהיים שפט זה ישפיל וזה ירים, כך צריך להיות הדין למטה, את זה ישפיל בדין ואת זה ירים, כפי מעשיו, לזה מטה כלפי חסד, לזה כלפי גבורה, האמת באמצע, ומשום זה נקרא דין אמת. אלהיים - הפס"א בחשבון, ששם י"ה שהיא חכמה ובינה, זה שמי עם י"ה - שלש מאות ששים וחמש מצד השמאל, וזה י"ה מן אלהיים, ה' על י' נקבה. וכן הדין דן, צריך שהוא יהיה יושב ובעלי הדין עומדים, כמו שלמעלה, שנאמר בקדוש ברוך הוא ויבאו בני האלהיים להתיצב על יהו"ה, הוא יושב,

ואיננו דמתכבין ממונא מנפשא, אם הו' יהבין ליה כל אורייתא במאה זוזי לא הו' יהבין להו בגינה, בגין דממונא חביב עלייהו מנפשא, ומה דדחיל ורחים ליה לאו איהו אלא בגין ממונא, האי דשוי ממונא עקרא ואורייתא דרחים קודשא בריך הוא טפל, האי רחימו ודחילו לא חשיב ליה קודשא בריך הוא, אלא עקרא דרחימו ודחילו דקודשא בריך הוא, דאף על גב דאיהו רחים ממוניה מנפשיה, דירחים ליה בממוניה, במה דאיהו חשיב עליה, ולא בטפל דיליה, לכך נאמר בכל מאדך, וכן מאן דחשיב נפשיה מממוניה, והוה יהיב כל ממונא דעלמא ולא הוה נזיק אפילו באברא זעירא דאית ביה, לכך נאמר בכל נפשך במאי דרחים ליה.

תקונא חמישאה

(זהו תקון כ"ו)

בראשית (ישעיה סו טז) **פי באש יהו"ה נשפט, אלהיים מארי דינא, ועליה אתמר (שמות כב כז) אלהיים לא תקלל, בודאי כמה דלעילא אתמר (תהלים עה ח) פי אלהיים שפט זה ישפיל וזה ירים, כך צריך למהוי דינא לתתא, לךא ישפיל בדינא ולךא ירים, כפום (דף קמא ע"ב) עובדוי, לךא מטה כלפי חסד, לךא כלפי גבורה, אמת באמצעיתא, ובגין דא אתקרי דיין אמת, אלהיים הפס"א בחושבון, דתמן י"ה דאיהי חכמה ובינה, זה שמי עם י"ה שס"ה מסטרא דשמאלא, ודא י"ה מן אלהיים, ה' על י' נוקבא.**

וכד דיין איהו דן, צריך למהוי איהו יתיב ובעלי דינא קיימין, כגוונא דלעילא, דאתמר בקודשא בריך הוא (איוב א ו) ויבאו בני

האלהי"ם לְהִתְיַצֵּב עַל יְהו"ה, אִיהוּ יְתִיב, וְאִינוּן קִימִין לְמִתְבַּע דִּינָא, וּבְגִין דְּשִׁטָּן יַעוּל בִּינֵייהוּ לְמִתְבַּע חוּבֵיהוֹן דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, אִינוּן בְּמִטּוּלָא עֲלֵיהּ, עַד דְּהָוָה דָּן לְהוֹן וְדָא אִיהוּ לְהִתְיַצֵּב עַל יְהו"ה, וְעוּד לְהִתְיַצֵּב עַל יְהו"ה, לְשִׂאָלָא וּלְמִתְבַּע דִּינָא לְגַבֵּי (ג"א קמ"ו) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהו"ה, כַּד נְהִיג עֲלֵמָא בְּרַחֲמִין, וּמְקַטְרְגִין וְתַבְעִין דִּינָא, וְדָא אִיהוּ לְהִתְיַצֵּב עַל יְהו"ה. וְתוּ לְהִתְיַצֵּב עַל יְהו"ה, יְהו"ה עֲמוּדָא דְאַמְצָעִיתָא, דְּשִׂאָלִין וְתַבְעִין דִּינָא מְגַבּוּרָה בִּי דִּינָא רַבְרָבָא, דְּקִימָא עַל עֲמוּדָא דְאַמְצָעִיתָא, וְדָא הוּא עַל יְהו"ה, עַל דְּמְקַרְבִּין דִּינִין קָדָם גְּבוּרָה אֲתִמֵּר בְּהוֹן לְהִתְיַצֵּב עַל יְהו"ה, דְּאָף עַל גַּב דְּבְנוֹי אִינוּן יִשְׂרָאֵל לִית לֵיהּ רִשׁוּ לְאַעְבְּרָא עַל דִּינָא, דְּאוּרִייתָא בְּדִינָא אֲתִייהִיבַת, וְאוּמִי עֲלָה דְלָא יַעְבֵּר עֲלָה, וּלְגַבֵּי דִינָא גְבוּרָה אִיהִי בְּאַמְצָעִיתָא, וְחֶסֶד מִימִינָא, וְעֲמוּדָא דְאַמְצָעִיתָא מְשִׂמָּא לָא, וְכָל דִּינִין מֵהֵאֵי אֲתֵר תְּלִיין, וְכָל סְפִירָן כְּלָהוּ אֲתַקְרִיאוּ דִּינִין גְּבוּרָה וְאַפִּילוּ יְהו"ה.

וְהֵם עוֹמְדִים לְתַבְעֵי דִין, וּמְשׁוּם שְׁשִׁטָּן נִכְנָס בֵּינֵיהֶם לְתַבְעֵי אֵת חֲטָאֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, הֵם בְּמִשְׁא עֲלֵיו עַד שְׁהִיָּה דָן אוֹתָם, וְזֵהוּ לְהִתְיַצֵּב עַל יְהו"ה. וְעוּד לְהִתְיַצֵּב עַל יְהו"ה, לְשִׂאָל וּלְתַבְעֵי דִין אֲצֵל (לפני) הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁמְנַהִיג הָעוֹלָם בְּרַחֲמִים, וּמְקַטְרְגִים וְתוֹבְעִים דִין, וְזֵהוּ לְהִתְיַצֵּב עַל יְהו"ה. וְעוּד לְהִתְיַצֵּב עַל יְהו"ה, יְהו"ה הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי, שְׂשׂוּאָלִים וְתוֹבְעִים דִין מְגַבּוּרָה, בֵּית הַדִּין הַגְּדוֹל שְׁעוֹמֵד עַל הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי, וְזֵהוּ עַל יְהו"ה, עַל שְׁמֵקְרִיבִים הַדִּינִים לְפָנֵי גְבוּרָה נְאֻמֵּר בְּהֵם לְהִתְיַצֵּב עַל יְהו"ה, שְׂאָף עַל גַּב שְׂבָנֵי הֵם יִשְׂרָאֵל, אִין לוֹ רְשׁוּת לְהַעֲבִיר עַל הַדִּין, שְׁהַתּוֹרָה נִתְּנָה בְּדִין, וְנִשְׁבַּע עֲלֶיהָ שְׂלָא יַעֲבֵר עֲלֶיהָ, וּלְגַבֵּי הַדִּין, הַגְּבוּרָה הִיא בְּאַמְצָעִי וְחֶסֶד מִמִּין, וְהָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי מְשִׂמָּא לָא, וְכָל הַדִּינִים תְּלוּיִים מִן הַמְּקוֹם הַזֶּה, וְכָל הַסְּפִירוֹת כְּלָן נִקְרְאוּ דִינִים גְּבוּרָה, וְאַפִּילוּ יְהו"ה.

דִּין ראשון, הַאֲחֵד נִקְרָא דִין לְדוּן בְּחֻנְקָא, וְנֶאֱמָר לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ. אָמַר לוֹ: אֲלַעְזֹר בְּנִי, כִּאֵן צְרִיף לְחַדֵּשׁ דְּבָרִים, יֵשׁ עֵץ וַיֵּשׁ עֵץ, זֵהוּ שְׁכַתּוּב כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה, וַיֵּשׁ אָדָם שְׁהוּא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, וְחֲטָאוּ שֶׁל אָדָם הִיא נִבְלָתוֹ שֶׁל אָדָם הִיא שְׁהוּא שְׁהוּא עֵץ הַחַיִּים, לֹא צְרִיף לְתַלּוּת בּוֹ חֲטָא זֶה. זֵהוּ שְׁכַתּוּב לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ, שְׁמִי שְׂאֲכַל מִהָעֵץ שְׁלוֹ, שְׁהוּא עֵץ הַחַיִּים, נֶאֱמָר בּוֹ וְאֲכַל וְחִי לְעַלְמֵי.

וְעוּד לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ - הָעֵץ שֶׁל כִּאֵן זֶה תְּלִמִיד חֲכָם שְׁמַתְעִסְק בַּתּוֹרָה שְׁהִיא עֵץ חַיִּים,

דִּינָא קַדְמָאָה חֲדָא אֲתַקְרִי דִין לְדוּן בְּחֻנְקָא, וְאֲתִמֵּר (דְּבָרִים כ"א כ"ג) לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ. אָמַר לֵיהּ אֲלַעְזֹר בְּרִי, הֲכָא צְרִיף לְחַדֵּשׁא מְלִין, אִית עֵץ וְאִית עֵץ, הֲדָא הוּא דְכִתִּיב (שם) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה, וְאִית אָדָם דְּאִיהוּ עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, וְחוּבָא דְאָדָם אִיהִי נִבְלָתוֹ דְאָדָם קַדְמָאָה דְאִיהִי עֵץ הַחַיִּים, לֹא צְרִיף לְתַלְיָא בִּיהּ חוּבָא דָא, הֲדָא הוּא דְכִתִּיב לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ, דְּמָאֵן דְּאֲכַל מִעֵץ דִּילֵיהּ דְאִיהוּ עֵץ הַחַיִּים, אֲתִמֵּר בִּיהּ (בְּרַאשִׁית נ' כ"ב) וְאֲכַל וְחִי לְעוֹלָם.

וְעוּד לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ, עֵץ דְּהֲכָא דָא תְּלִמִיד חֲכָם דְּאֲשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא דְאִיהִי עֵץ הַחַיִּים, הֲדָא הוּא

הַאֲחֵד נִקְרָא דִין לְדוּן בְּחֻנְקָא, וְנֶאֱמָר לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ.

זְהוּ שְׁכַתוּב עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ, לֹא תִלִּין בּוֹ נִבְלָתוֹ, שְׁהוּא הַחֲטָא שְׁחָטָא בְיוֹם, לֹא תִלִּין עִמּוֹ בְלִילָהּ, שְׁמִיד יָשׁוּב בְּתִשְׁבּוּכָהּ, כְּמוֹ שְׁבָאָרוּ בְעֵלֵי הַמְּשָׁנָה, אִם רָאִיתָ תִּלְמִיד חֲכָם שְׁחָטָא בְיוֹם, אֵל תְּהַרְהֵר אַחֲרָיו בְּלִילָהּ, שְׁוֹדָאֵי עֵשָׂה תְּשׁוּבָהּ. (שְׁמָא עֵשָׂה תְּשׁוּבָהּ, שְׁמָא יַעֲלֶה

בְּדַעְתָּךְ! אֵלֹא תֹאמַר וְדָאֵי עֵשָׂה תְּשׁוּבָהּ).
וְעוֹד לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ - זֶה תִּלְמִיד חֲכָם, נִבְלָתוֹ - זֹו בֵּית עִם הָאָרֶץ שְׁהִיא רַמְשׁ, שְׁאִם אִתָּהּ תוֹלֶה אוֹתָהּ בּוֹ - אוֹ קוּבְרָה אוֹ קוּבְרָתוֹ, וְזֶהוּ כִּי קְבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ, כִּי קְבוֹר - הוּא אוֹתָהּ, אוֹ תִּקְבְּרֶנּוּ - הִיא אוֹתוֹ, וְאִשָּׁה זֹו לֹא נִקְרְאת הַזְּוֹג וְהַיְחוד שְׁלוֹ, אֵלֹא הִיא כְּמִשָּׂא תְלוּי עֲלִיו, כְּנֹחַשׁ קְשׁוּר עַל צְנָאוֹ, וּמִשׁוּם כֶּף כִּי קָלַלְתָּ אֱלֹהִים תְלוּי, שְׁהִיא קָלְלָהּ שְׁהוֹרְגַת אוֹתוֹ אוֹ מְבִיאָה אוֹתוֹ לְיַדֵּי עֲנִיּוֹת.

דְּבַר אַחַר לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ - זֹו שְׁכַת, שְׁיִוְרַשׁ בָּהּ אָדָם נִשְׁמָה יְתֵרָה, לֹא צְרִיף לְהִרְאוֹת לְפָנֶיהָ הַנֶּפֶשׁ שְׁשׁוֹלְטַת בְּאָדָם בַּיְמֹת הַחַל בְּמִלְאכָה שְׁאִסּוּרָה בְּשַׁבָּת, אֵלֹא קְבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בְיוֹם הַהוּא, שְׁלֹא תִרְאֶה לְפָנֶי זְכוֹר וְשְׁמוֹר שֶׁל שְׁכַת, וּבְשִׁבְלִילָהּ נֹאמַר שֶׁל נְעֻלִיךָ מְעַל רְגְלִיךָ כִּי הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אִתָּה עוֹמֵד עֲלָיו אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הוּא, וְלֹא תִטְמֵא אֶת אֲדַמְתָּךְ, שְׁנִשְׁמָה יְתֵרָה הִיא אָרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁלִמְעֵלָה, אֲדַמַּת קֹדֶשׁ, שְׁנֹאמַר בָּהּ קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לִיהו"ה.

וְעוֹד לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ - זֶה אָדָם שְׁהוּא נָבֵל, עֲלָיו נֹאמַר כֹּל הַמְּעַמִּיד תִּלְמִיד שְׁאִינוּ הַגּוֹן כְּאֵלוֹ מְעַמִּיד אֲשֶׁרָה, וּמִשׁוּם זֶה לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ, שְׁהוּא

דְּכַתִּיב (משלי ג יח) עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ, לֹא תִלִּין בּוֹ נִבְלָתוֹ, דְּאִיהִי חוּבָה דְּחָב בְּיוֹמָא לֹא תִלִּין עִמָּיה בְּלִילָהּ, דְּמִיד יְתוּב בְּתִיּוּבָתָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מְאָרִי מִתְּנִיתִין אִם רָאִיתָ תִּלְמִיד חֲכָם שְׁחָטָא בְיוֹם אֵל תְּהַרְהֵר אַחֲרָיו בְּלִילָהּ, דְּוֹדָאֵי עֵשָׂה תְּשׁוּבָהּ, (נ"א שְׁמָא עֵשָׂה תְּשׁוּבָהּ, שְׁמָא סְלָקָא דַּעְתָּךְ, אֵלֹא אִימָא וְדָאֵי עֵשָׂה תְּשׁוּבָהּ).

וְעוֹד לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ, דְּא תִּלְמִיד חֲכָם, נִבְלָתוֹ דְּא בֵּית עִם הָאָרֶץ דְּאִיהִי רִיחֶשָׂא, דְּאִם אִנְתָּ תִּלְיָא לָהּ בֵּיהּ, אוֹ קוּבְרָה אוֹ קוּבְרָתוֹ, וְדָא אִיהוּ (דְּבָרִים כֹּא כג) כִּי קְבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ, כִּי קְבוֹר הוּא לָהּ אוֹ תִּקְבְּרֶנּוּ אִיהִי לִיהּ, וְאִתְתָּא דְּא לֹאוּ אִקְרִי זְוִיגָא וְיִחודָא דִּילִיָּהּ, אֵלֹא אִיהִי כְּמִטּוּלָא תִּלְיָא עֲלִיהּ, כְּהוּיָא קְשִׁיר עַל קַדְלִיָּהּ, וּבְגִינ דְּא (שם) כִּי קָלַלְתָּ אֱלֹהִים תְלוּי, דְּאִיהִי קָלְלָהּ, דְּקִטִּילַת לִיהּ אוֹ אִיְתִי לִיהּ לְיַדֵּי עֲנִיּוֹתָא.

דְּבַר אַחַר לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ, דְּא שְׁכַת, דְּיִרִית בֵּיהּ בַּר נִשׁ נִשְׁמָה יְתֵרָה, לֹא צְרִיף לְאִתְחַזְיָא קְדָמָהּ נִפְשָׁא דְּשִׁלְטָא בְּבַר נִשׁ בְּיוֹמִין דְּחוּל, בְּמִלְאכָה דְּאִיהִי אִסּוּרָה בְּשַׁבָּת, אֵלֹא קְבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בְיוֹם הַהוּא, דְּלֹא אִתְחַזְיָא קְדָם זְכוֹר וְשְׁמוֹר דְּשַׁבָּת, וּבְגִינָהּ אִתְמַר (שְׁמוֹת ה ה) שֶׁל נְעֻלִיךָ מְעַל רְגְלִיךָ כִּי הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אִתָּה עוֹמֵד עֲלָיו אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הוּא, (דְּבָרִים כֹּא כג) וְלֹא תִטְמֵא אֶת אֲדַמְתָּךְ, דְּנִשְׁמָתָא יְתֵרָה אִיהִי אָרֶץ יִשְׂרָאֵל דְּלְעִילָא, אֲדַמַּת קֹדֶשׁ, דְּאִתְמַר בָּהּ (יִרְמִיָּה ב ג) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לִיהו"ה.

וְעוֹד לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ דְּא בַּר נִשׁ דְּאִיהוּ נָבֵל, עֲלִיהּ אִתְמַר כֹּל הַמְּעַמִּיד תִּלְמִיד דְּלֹאוּ אִיהוּ הַגּוֹן כְּאֵלוֹ מְעַמִּיד אֲשֶׁרָה, וּבְגִינ דְּא לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ דְּאִיהוּ עֵץ הַחַיִּים. דְּבַר אַחַר לֹא תִלִּין

וְגוֹמַר, הָעֵץ אֵלַיִן יִשְׂרָאֵל דְּאִתְמַר בְּהוּ (ד' קמ"ב
 ע"א) (ישעיה סה כב) כִּימֵי הָעֵץ יָמֵי עַמִּי, חוּבָא
 דְּעַבְדוּ עִם נָבֶל, לֹא תִהְיֶה תִלְיָא לִיָּה בִּישְׂרָאֵל,
 דְּכַד עַבְדוּ יַת עַגְלָא חֲשִׁיב מִשְׁה דִּישְׂרָאֵל עַבְדוּ
 לִיָּה, וְאָמַר (שמות לב יא) לָמָּה יְהוּ"ה יַחֲרֶה אַפָּךְ
 בְּעַמֶּךָ, אָמַר לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (שם) לָךְ
 רַד פִּי שַׁחַת עַמְךָ, מִיַּד נַחֲת וְחָזָא עַגְלָא דִּיוֹקְנָא
 דְּשׁוּר וְחִמּוּר, שְׂאִיל לִיָּה מָאן עַבְד לָךְ, אָמַר
 חִמּוּר, עֲרַב רַב (יחזקאל כג כ) אֲשֶׁר בְּשׁוּר חִמּוּרִים
 בְּשָׂרָם, שׁוּר אָמַר נָמִי הַכִּי, טַבְעַת דְּעֵלָה מְזַל
 שׁוּר בְּזַמְנָא דְּאִתְמַר בְּעֲרַב רַב (שמות לבג) וַיִּתְּפָרְקוּ
 כָּל הָעָם אֶת נַזְמֵי הַזֶּהָב, אֲזַדְמַנַּת תַּפְזֵן, וְאַרְמֵי
 כְּלָא אַהֲרֹן בְּנוּרָא, וְנִפְקַת עַגְלָא דִּיוֹקְנָא דְּשׁוּר
 וְחִמּוּר, בְּהוּא זְמַנָּא צְוּוּחַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ
 וְאָמַרְתָּ, (ישעיה א ג) יָדַע שׁוּר קוֹנֵהוּ וְחִמּוּר אַבוּס
 בְּעֵלָיו, יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנֵן.

וְרִשְׁיַעֲיָא מָה חָזוּ לְמַעַבְד עַגְלָא, אֵלָא וְדָאֵי
 אֵינּוּן הוּוּ מְכַשְׁפִּין דְּפָרְעָה, יוֹנוּ"ס
 וַיִּמְבְּרוּ"ס בְּנֵי בַלְעָם, דְּאִתְמַר בְּהוּן (שמות ח
 א) וַיַּעֲשׂוּ כֵן הַחֲרָטְמִים בְּלִטְיָהֶם, וְחָזוּ דְלָא
 הָוָה מַמְשׁוּ בְּהוּן, אַתְחַזְרוּ עִמִּיהָ דְּמִשְׁה
 וְקַבִּילוּ בְרִית מִיָּלָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּידַע
 גְּלוּיִים וְסִתִּירִין, דְּהָוָה יָדַע בְּהוּן דְּאֵינּוּן מַגְזַעָא
 בִּישָׂא, כַּד הָוָה נַחְתָּא שְׂכִינְתָּא אִתְמַר בְּהָ (שם
 יד יט) וַיִּסַּע מִלֶּאךְ הָאֱלֹהִים הַהִלֵּךְ לְפָנָי מַחֲנֶה
 יִשְׂרָאֵל, וְלֹא אָמַר לְפָנָי הָעָם, וּבְגִין דָּא נָטְלוּ
 קִנְיָה בְּלַבֵּייהוּ, וְאָמְרוּ (שם לב א) קוּם עֲשֵׂה לָנוּ
 אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ, כְּגוֹוֹנָא דְּהָוָה אָזִיל
 קְדַמֵּיכוּ, וּבְגִין דָּא עַבְדוּ יַת עַגְלָא בְּחַרְשִׁין
 דְּלֵהוּן, וְדָא אִיהוּ יָדַע שׁוּר קוֹנֵהוּ וְכוּ', יִשְׂרָאֵל
 לֹא יָדַע חַרְשִׁין, עַמִּי אַהֲרֹן וּמִשְׁה בְּנֵי עַמְרָם
 לֹא הִתְבּוֹנְנוּ, וְדָא אִיהוּ לֹא תִלְיֵן נְבִלְתוּ עַל
 הָזָה שֶׁל עִם נָבֶל, לֹא תִלְיֵן נְבִלְתוּ עַל הָעֵץ, שְׁהֶם יִשְׂרָאֵל. דְּכַר אַחַר לֹא תִלְיֵן וְכוּ', זֶה גַר שְׂלָא

עֵץ הַחַיִּים. דְּכַר אַחַר לֹא תִלְיֵן
 וְגוֹמַר, הָעֵץ - אֵלוּ יִשְׂרָאֵל,
 שְׁנָאֵמַר בְּהֶם כִּימֵי הָעֵץ יָמֵי עַמִּי,
 הַחֲטָא שְׁעִשׂוּ עִם נָבֶל, אַל תִּתְּלֶה
 אוֹתוּ בִּישְׂרָאֵל, שְׂכַשְׁעִשׂוּ אֶת
 הָעַגְלָא, חֲשִׁיב מִשְׁה שִׁישְׂרָאֵל עֲשׂוּ
 אוֹתוּ, וְאָמַר לָמָּה יְהוּ"ה יַחֲרֶה
 אַפָּךְ בְּעַמְךָ. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, לָךְ רַד פִּי שַׁחַת עַמְךָ. מִיַּד
 יָרַד וְרָאָה עַגְלָא, דִּיוֹקְנָן שֶׁל שׁוּר
 וְחִמּוּר, שְׂאִיל אוֹתוּ, מִי עֲשֵׂה
 אוֹתָךְ? אָמַר הַחִמּוּר, הָעֲרַב רַב
 אֲשֶׁר בְּשׁוּר חִמּוּרִים בְּשָׂרָם. גַּם
 הַשׁוּר אָמַר כֶּף. הַטַּבְעַת שְׁעֵלִיָּה
 מְזַל שׁוּר, בְּזַמְנָא שְׁנָאֵמַר בְּעֲרַב רַב
 וַיִּתְּפָרְקוּ כָּל הָעָם אֶת נַזְמֵי הַזֶּהָב,
 הַזְדַּמְנָן לְשָׁם, וְזָרַק הַכָּל אַהֲרֹן
 לְאֵשׁ, וַיֵּצֵא עַגְלָא, דִּיוֹקְנָן שֶׁל שׁוּר
 וְחִמּוּר. בְּאוֹתוּ זְמַן צְוּוּחַת רוּחַ
 הַקֹּדֶשׁ וְאָמְרָה, יָדַע שׁוּר קוֹנֵהוּ
 וְחִמּוּר אַבוּס בְּעֵלָיו, יִשְׂרָאֵל לֹא
 יָדַע עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנֵן.

וְכַהּ רָאוּ הַרְשָׁעִים לַעֲשׂוֹת עַגְלָא?
 אֵלָא וְדָאֵי הֶם הָיוּ הַמְכַשְׁפִּים שֶׁל
 פָּרְעָה, יוֹנוּ"ס וַיִּמְבְּרוּ"ס בְּנֵי
 בַלְעָם, שְׁנָאֵמַר בְּהֶם וַיַּעֲשׂוּ כֵן
 הַחֲרָטְמִים בְּלִטְיָהֶם, וְרָאוּ שְׂלָא
 הָיָה בְּהֶם מַמְשׁוּת, וְחָזְרוּ עִם
 מִשְׁה וְקַבִּלוּ בְרִית מִיָּלָה, וְהַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא שְׂיֹדַע גְּלוּיֹת
 וְנִסְתָּרוֹת, שְׁהִיָּה יוֹדַע בְּהֶם שְׁהֶם
 מַגְזַע רַע, כְּשֶׁהִיָּתֶה יוֹרְדַת שְׂכִינְהָ,
 נָאֵמַר בְּהָ וַיִּסַּע מִלֶּאךְ הָאֱלֹהִים
 הַהִלֵּךְ לְפָנָי מַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל, וְלֹא
 אָמַר לְפָנָי הָעָם, וּמִשׁוּם זֶה נָטְלוּ
 קִנְיָה בְּלַבְסָם, וְאָמְרוּ קוּם עֲשֵׂה
 לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ, כְּמוֹ
 שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ לְפָנֵיכֶם, וּמִשׁוּם זֶה
 עֲשׂוּ אֶת הָעַגְלָא בְּכַשְׁפֵּיהֶם, וְזֶהוּ
 יָדַע שׁוּר קוֹנֵהוּ וְכוּ', יִשְׂרָאֵל לֹא
 יָדַע כְּשָׁפִים, עַמִּי - אַהֲרֹן וּמִשְׁה
 בְּנֵי עַמְרָם - לֹא הִתְבּוֹנְנוּ. וְזֶהוּ
 לֹא תִלְיֵן נְבִלְתוּ עַל הָעֵץ, הַחֲטָא
 לֹא תִלְיֵן נְבִלְתוּ עַל הָעֵץ, שְׁהֶם יִשְׂרָאֵל. דְּכַר אַחַר לֹא תִלְיֵן וְכוּ', זֶה גַר שְׂלָא

התגיר לשמו של הקדוש ברוך הוא, לא לתלותו בישראל שהם עץ, כמו שבאר והוה כימי העץ ימי עמי.

ועוד, לא תלין נבלתו - זו נבלות הפה, על העץ - זה לשון הרע, שחטא זה גורם שימות קדם זמנו, וזהו כי קבור תקברנו. דבר אחר לא תלין נבלתו - זה יצר הרע, על העץ - זו נשמת חיים, שמי שחלל אותה, נאמר בו כי קבור תקברנו, וימות בעולם הזה ובעולם הבא, זה דינו בחנק מי שעובר על זה.

דבר אחר, לא תלין נבלתו על העץ - זו נפש של חל שלא תראה לפני הנפש היתרה, ובשכילה אמר למשה של נעליך מעל רגליך.

השני - הרג, הרג לגנב, ולגזלן ענש, ומשום זה הממשין לחברו צריך להחזיר לו משכוננו בזמן שצריך אותו, כיון שאין לו אחר, זהו שכתוב השב תשיב לו את העבוט, ונאמר בפסוק אחר אם חבל תחבל שלמת רעה עד בא השמש תשיבנו לו, זה בנשמתו של אדם מדבר, אם חבל תחבל - נפש ורוח, שלמת רעה - זו הנשמה.

ואם חבל תחבל - תפלין של יד ותפלין של ראש, שלמת רעה - פסוי של מצוה, עד בא השמש - שנאמר בו כי שמש ומגן יהוה אלהיים, תשיבנו לו - קדם שיתכנס ממנו, שעליו נאמר וזרקה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. מה זה צדקה? תפלה, ומרפא בכנפיה - כנפי מצוה שהם תפלין, כנפי יונה, וכנפי מצות ציצית, היא שמלתו לעורו - עור התפלין,

העץ, חובא דא דעם נבל לא תלין נבלתו על העץ דאינון ישראל. דבר אחר לא תלין וכו', דא גיורא דלא אתגמיר לשמא דקודשא בריך הוא, לא תליא ביה בישראל דאינון עץ, כמה דאוקמוהו (ישעיה סה כב) כימי העץ ימי עמי.

ועוד לא תלין נבלתו, דא נבלות הפה, על העץ דא לישנא בישא, דחובה דא גרים דימות קדם זמניה, ודא איהו כי קבור תקברנו, דבר אחר לא תלין נבלתו, דא יצר הרע, על העץ דא נשמת חיים, דמאן דחלל פה אתמר ביה כי קבור תקברנו, וימות בעלמא דין ובעלמא דאתי, דא איהו דיניה בחנק מאן דעבר על דא.

(דבר אחר לא תלין נבלתו על העץ, דא נפש רחול דלא תתחנא קדם נפשא ותירא ובגינה אמר למשה (שמות ג ה) של נעליך מעל רגליך).

תנינא הרג, הרג לגנב, ולגזלן עונשא, ובגין דא הממשין לחבריה צריך למחזר ליה משכוניה בעידן דצריך ליה, כיון דלית ליה אחרא, הדא הוא דכתיב (דברים כד יג) השב תשיב לו את העבוט ואתמר בקרא אחרא (שמות כב כה) אם חבל תחבל שלמת רעה עד בא השמש תשיבנו לו, האי בנשמתא דבר נש ממלל, אם חבל תחבל נפשא ורוחא, שלמת רעה דא נשמתא.

ואם חבול תחבול תפלין דיד ותפלין דרישא, שלמת רעה פסוייא דמצוה, עד בא השמש, דאתמר ביה (תהלים פד יב) פי שמש ומגן יהוה אלהיים, תשיבנו לו קדם דיתפניש מגיה, דעליה אתמר (מלאכי ג א) וזרקה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה, מאי צדקה צלותא, ומרפא בכנפיה כנפי מצוה דאינון תפלין כנפי יונה, וכנפי מצות ציצית, היא שמלתו לעורו משכא דתפלין,

וְאִם אֶת־לֹא תַחֲזִיר אֵלַיִן פְּסוּיִין לִיָּה קָדָם
 דִּיתַפְּנִישׁ מִנִּיה שְׁמָשׂא דְאִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא, דְּאֶתְמַר בִּיה כִּי שְׁמֵשׁ וּמַגֵּן יְהוָה
 אֱלֹהֵי־ם, הָכִי יִתְפַּנֵּשׁ מִינֵךְ נִשְׁמַתָּא, דְּאֶתְמַר
 בָּהּ (תהלים פט לו) כִּסְאוֹ כְּשֶׁמֶשׁ נֹגְדִי, מִדָּה לְקַבֵּל
 מִדָּה, וּבִגִּין דָּא עַד בֵּא הַשְּׁמֵשׁ תִּשְׁיַכְנוּ לוֹ, לוֹ
 לְעֵנִי דְאִיהוּ צְדִיק, וְלִשְׁכִּינְתָּא דְאִיהִי עֲנִיָּה
 בְּגֻלוֹתָא, כִּד יְתִי לִילִיָּא דְאִיהִי גְלוֹתָא, בְּמָה
 יִשְׁכַּב (דף קמב ע"ב) שְׁכִינְתָּא, דְּוִדְאִי שְׁמָשׂא
 דְּאִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא נִהִיר לָהּ בְּגֻלוֹתָא
 דְּאִיהִי לִילִיָּא, וְאֶשְׁתַּאֲרַת בְּחִשׁוּכָא, וּבִגִּין דָּא
 צְרִיכִין יִשְׂרָאֵל לְאַנְהָרָא לָהּ בְּגֻלוֹתָא בְּאוּר וְנֵר,
 דְּאִיהוּ תוֹרָה וּמִצְוָה, אוּר נִשְׁמַתָּא, גֵּר נִפְשׁ
 רוּחָא דְאִינוּן סִימֵן גֵּר, בְּתִי דְתַפְּלִי לְמִשְׁכַּב
 בְּהוּ שְׁכִינְתָּא בְּגֻלוֹתָא, וְכִסּוּיָא דְצִיצִית
 לְאַתְעֵטְפָא בִּיה בְּמִשְׁכַּבָּה.

וּבִגִּין דָּא אִי בַר נֶשׁ לֹא אֲנַח תַּפְּלִין וְצִיצִית,
 בְּמָה יִשְׁכַּב אִיהִי בְּגֻלוֹתָא, עֲלָה
 אֶתְמַר (תהלים מא ב) אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דֵּל בְּיוֹם
 רַעָה יִמְלִטְהוּ יְהוָה, וּבִזְכוּת פְּקוּדֵין אֵלַיִן
 יִרְתִּין בְּנֵי נֶשׂא תִלַּת קִטְרִין, דְּאִינוּן נִשְׁמַתָּא
 וְרוּחָא וְנִפְשָׁא, וּבְהוּ צְרִיךְ לְמַקְרִי לְיִשְׂרָאֵל
 עֲלָאָה, דִּינְחִית לְאַנְהָרָא בְּשְׁכִינְתָּא בְּנִהוּרָא
 דְּפוּרְקָנָא, דְּאִיהִי שְׁמֵשׁ צְדָקָה, וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ
 לְיִשְׂרָאֵל דְּאִינוּן בְּבֵי מַרְעָא בְּגֻלוֹתָא. דְּצְדָקָה
 אִיהִי שְׁכִינְתָּא עֲלָאָה, עֲלָה אֶתְמַר (איכה ב יג) מִי
 יִרְפָּא לָךְ, וְאִיהִי כ"ה כ"ה אֶתְוֹן דְּקִרְיַת שְׁמַע
 עֲרַבִית וְשַׁחֲרִית, וּבִיה נַחְתָּא לְיִשְׂרָאֵל לְמַפְרַק
 שְׁכִינְתָּא, אֲבָל בִּימִינָא אוּקִים לָהּ וְרַחַם עֲלָה,
 הָדָא הוּא דְכְתִיב (ישעיה נד ח) וּבְחֶסֶד עוֹלָם
 רַחֲמֵתֶיךָ, וּבִגִּין דָּא נִשְׁמַתָּא וְרוּחָא וְנִפְשָׁא
 אִינוּן מִשְׁכַּבָּא (משכבונא) דְּשְׁכִינְתָּא בְּגֻלוֹתָא,
 וְעֲלִיה אֶתְמַר (דברים כד יג) וְשָׁכַב בְּשִׁלְמָתוֹ

וְאִם אֶת־לֹא תַחֲזִיר אֵת הַפְּסוּיִים
 הַלְלוּ קָדָם שִׁיתַּכְנִס מִמֶּנּוּ הַשְּׁמֵשׁ,
 שֶׁהוּא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנֹאֲמַר
 בּוֹ כִּי שְׁמֵשׁ וּמַגֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי־ם,
 כִּי תִתְכַנֵּס מִמֶּךָ נִשְׁמַתָּךְ, שְׁנֹאֲמַר
 בָּהּ כִּסְאוֹ כְּשֶׁמֶשׁ נֹגְדִי, מִדָּה כִּנְגֵד
 מִדָּה, וּמִשׁוּם זֶה עַד בֵּא הַשְּׁמֵשׁ
 תִּשְׁיַכְנוּ לוֹ, לוֹ - לְעֵנִי, שֶׁהוּא
 צְדִיק, וְלִשְׁכִינָה שֶׁהִיא עֲנִיָּה
 בְּגֻלוֹת, כְּשִׁיבָא הַלִּילָה שֶׁהוּא
 גְלוֹת, בְּמָה תִשְׁכַּב הַשְּׁכִינָה?
 שְׁוֹדְאֵי הַשְּׁמֵשׁ, שֶׁהוּא הַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, לֹא מֵאִיר לָהּ בְּגֻלוֹת,
 שֶׁהִיא הַלִּילָה, וְנִשְׁאֲרַת בְּחִשְׁכָה,
 וּמִשׁוּם זֶה צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְהֵאִיר
 לָהּ בְּגֻלוֹת בְּאוּר וְנֵר, שֶׁהוּא תוֹרָה
 וּמִצְוָה, אוּר הַנִּשְׁמָה, גֵּר - נִפְשׁ
 רוּחַ, שֶׁהֵם סִימֵן גֵּר, בְּתִי הַתַּפְּלִין
 שֶׁתִּשְׁכַּב בָּהֶם הַשְּׁכִינָה בְּגֻלוֹת,
 וְכִסּוּיָ שֶׁל צִיצִית לְהַתְעַטֵּף בָּהּ
 בְּמִשְׁכַּבָּה.

וּמִשׁוּם כֵּן, אִם אָדָם אִינוּ מְנִיחַ
 תַּפְּלִין וְצִיצִית, בְּמָה הִיא תִשְׁכַּב
 בְּגֻלוֹת? עֲלִיו נֹאֲמַר אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל
 אֶל דֵּל בְּיוֹם רַעָה יִמְלִטְהוּ יְהוָה,
 וּבִזְכוּת הַמִּצְוֹת הַלְלוּ יוֹרְשֵׁים
 בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּשָׁה קְשָׁרִים, שֶׁהֵם
 נִשְׁמָה רוּחַ וְנִפְשׁ, וּבְהֵם צְרִיךְ
 לְקַרְא אֶת יִשְׂרָאֵל הַעֲלִיּוֹן שֶׁיִּרְד
 לְהֵאִיר לְשְׁכִינָה בְּאוּר הַגְּאֻלָּה,
 שֶׁהִיא שְׁמֵשׁ צְדָקָה, וּמִרְפָּא
 בְּכַנְפֵיהָ, לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּבֵית
 הַחַלִּי בְּגֻלוֹת, שֶׁצְדָקָה הִיא
 הַשְּׁכִינָה הַעֲלִיּוֹנָה, עֲלִיה נֹאֲמַר מִי
 יִרְפָּא לָךְ, וְהִיא עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ
 עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁל קְרִיַת
 שְׁמַע עֲרַבִית וְשַׁחֲרִית, וּבּוֹ יוֹרֵד
 לְיִשְׂרָאֵל לְגַאֲלָא אֶת הַשְּׁכִינָה, אֲבָל
 בְּיָמִין מְקִים אוֹתָהּ וּמְרַחֵם עֲלֶיהָ.
 זֶהוּ שְׁכָתוּב וּבְחֶסֶד עוֹלָם
 רַחֲמֵתֶיךָ, וּמִשׁוּם זֶה, נִשְׁמָה רוּחַ
 וְנִפְשׁ הֵם הַמִּשְׁכַּב (משכבון) שֶׁל
 הַשְּׁכִינָה בְּגֻלוֹת, וְעַל זֶה נֹאֲמַר
 וְשָׁכַב בְּשִׁלְמָתוֹ וּבִרְכָּהּ, וּמִשׁוּם

המפצות הללו שורה שכניה על אדם.

ועל הנשמה נאמר משכבת חיקך שמר פתחי פיך, שלא תדר אם לא תשלם, זהו שכתוב אם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתידך, ונשארו הרוח והנפש יתומים, ואם הנשמה עוברת על מצוות התורה ויורדים חטאים לגוף, דין הוא לפרע מנכסי יתומים, במצוות עשה שנשארה להם מהנשמה, שבגלל החטאים נוטלים מהרשעים את המשכון, שהוא הנשמה, וזהו אם חבל תחבל שלמת רעך.

ואם יש לו חטאים ויש לו זכיות, נפרעים החטאים בזכיות, ונאמר יצא שכרו בהפסדו, מיד מחזירים אותו לגוף לפני שיבא השמש, וזהו עד בא השמש תשיבנו לו, שפאשר האדם ישן, עולה ממנו הנשמה, ואין יורדת לגוף עד שפורעת את כל החטאים שעשה האדם באותו יום, ומשום זה ממשכן אותה אותו בית דין שלמעלה, משום שהמקטרג עולה אחריה לתבע ממנה דין בארבע מיתות בית דין - שנים שנאמרו למעלה, ושנים ששורים על אותם שמגלים את העריות של התורה. אשרי הוא מי ששומר אותה בכל יום.

ובזמן שהחטאים גדולים, ומלוה אדם חטאים על המשכון, אבד המשכון, שהיא הנשמה, ולא חוזרת אליו, והכל הוא בדין שדנה אותה הגבורה, שהיא בית הדין הגדול, בכל לילה בשמים עשרה שעות ובשבעים ושנים רגעים כחשבון חס"ד, שנאמר בו והוכן בחסד פסא, וסוד הדבר - ותפקדנו לבקרים, לרגעים תבחננו.

ובגין פקודין אלין שריא שכניתא על בר נש.

ועל נשמתא אתמר (מ"כה ז ח) משכבת חיקך שמר פתחי פיך, דלא תדור אם לא תשלם, הדא הוא דכתיב (משלי כב כז) אם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתידך, ואשתארו רוח ונפש יתומים, ואם נשמתא עוברת על פקודי אורייתא ואנחת חובין בגופא, דין איהו ליפרע מנכסי יתומים, בפקודין דעשה דאשתאר לון מנשמתא, דבגין חובין נטלין מחייביא משפונא דאיהי נשמתא, ודא איהו (שמות כב כח) אם חבל תחבל שלמת רעך.

ואי אית ליה חובין ואית ליה זכוון, אתפרעו חובין בזכוון, ואתמר יצא שכרו בהפסדו, מיד חזרין ליה לגופא קדם דייתי שמשא, ודא איהו (שם) עד בא השמש תשיבנו לו, דכד נאים בר נש נשמתא סלקא מניה, ולא נחתת בגופא עד דפרעת כל חובין דעבד בר נש בההוא יומא, ובגין דא ממשכן לה ההוא בי דינא דלעילא, בגין דמקטרגא סליק אבתרהא למתבע מינה דינא, בארבע מיתות בית דין, תרין דאתמר לעיל, ותרין דאינון שריין על אינון דמגלין עריין דאורייתא, זכאה איהו מאן דנטיר לה בכל יומא.

ובזמנא דחובין אינון רברבין, ומלוה בר נש חובין על משפונא, אבד משפונא דאיהי נשמתא, ולא חזרת לגביה, וכלא איהו בדין דין לה גבורה דאיהו בי דינא רברבא, בכל ליליא בתרין עשר שעתין ובשבעין ותרין רגעין כחשבון חס"ד, דאתמר ביה (ישעיה מז ח) והוכן בחסד פסא, ורזא דמלה (איוב ז טח) ותפקדנו לבקרים, לרגעים תבחננו.

ואית חובין דאינון בסתר, ולא יכילין לאסהדא בהון מלאכין דאזלין עם נשמתא, דאתמר בה (תהלים צא יא) **כי מלאכיו יצוה לך, הא שכנינתא סהידת עלייהו, הדא הוא דכתיב (ירמיה כג כד) אם יסתר איש במסתרים, בגין דשכינתא על רישיה, דאתמר בה דע מה למעלה מפה, עין רואה ואזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבין, (לזמנין נשמתא לא הות מודה בחובין דתבע עליה יצר הרע, וחשיד יצר הרע בהאי), (ג"א ולזמנין נשמתא לא חבת וחשיד יצר הרע בהאי), ואזלין לגבי בי דינא ודן עלייהו דין הנשבעים, אומיאת נשמתא עלייהו ואתפטר, ואם לאו פרעת.**

ואית חובין דאתמר בהון (איוב לו ז) **וכיד כל אדם יחתום, ומראין לה חתימת ידקא.** ואית חובין דאינון על תנאי דאתני עליה לפרעא לון בהאי עלמא, דחובין דיליה באתריה, דלא יגבה לון תובע אלא באתריה, ואלין אינון חובין דעשרין שנין, ואית חובין לתתא, דאוקמוהו קדמאין דעד עשרין שנין (דף קמג ע"א) **מענישין לתתא ולא לעילא, ואית חובין דמענישין לעילא ותבעין לון לעילא בי דינא רברבא, ובגינייהו ממשפנין נשמתא לעילא, ולא מניחין לה לנחתא לתתא, אבל בחובין דמענישין עלייהו לתתא, לא מענישין לה לעילא, ולא מעפבי ליה תמן, ואית חובין דנשמתא דגבין מנייהו בכל אתר, כגון (שמות כא יז) ומקלל אביו ואמו, דאתמר ביה מות יומת, מבי דינא דלעילא ומבי דינא דלתתא, דאתדנת בתרין דינין, ובגין חובא דא בכל אתר דאשפחין לה לעילא גבין מינה, ובכל אתר דאשפחין לה לתתא גבין מינה, ולית פקודא דלית לה רשו לאגנא עלהא,**

ויש חטאים שהם בסתר, ולא יכולים להעיד בהם המלאכים שהולכים עם הנשמה, שנאמר **בה כי מלאכיו יצוה לך, הרי השכינה מעידה עליהם, זהו שכתוב אם יסתר איש במסתרים, משום ששכינה על ראשו, שנאמר בה דע מה למעלה מפה, עין רואה ואזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים. (לפעמים הנשמה לא היתה מודה בחטאים שתובע עליו היצר הרע, וחושד יצר הרע בזה) (ולפעמים הנשמה לא חטאה, וחושד היצר הרע בזה), והולכים אל בית הדין, ודן עליהם דין הנשבעים, נשבעת הנשמה עליהם ונפטרת, ואם לא - פורעת.**

ויש חטאים שנאמר בהם וכיד כל אדם יחתום, ומראים לה חתימת ידיה, ויש חטאים שהם על תנאי שמתנה עליו לפרע אותם בעולם הזה, שהחטאים שלו במקומו, שלא יגבה אותם התובע אלא במקומו, ואלו הם חטאים של עשרים שנים, ויש חטאים למטה, שבארו הקדמונים שעד עשרים שנים מענישים למטה ולא למעלה, ויש חטאים שמענישים למעלה, ותובעים אותם למעלה בית הדין הגדול, ובשבילם משפכנים את הנשמה למעלה, ולא מניחים לה לרדת למטה, אבל בחטאים שמענישים עליהם למטה, לא מענישים אותה למעלה ולא מעפכים אותו שם, ויש חטאים של הנשמה שגובים מהם בכל מקום, כמו ומקלל אביו ואמו, שנאמר בו מות יומת, מבית הדין שלמעלה ומבית הדין שלמטה, שנדונית בשני דינים, ומשום החטא הזה, בכל מקום שמוצאים אותה למעלה, גובים ממנה, ובכל מקום שמוצאים

אותה למטה, גובים ממנה ואין מצוה שאין לה רשות להגן עליה. שיש חטאים שדנים בדינים חמורים את הנשמה, ותבא מצוה שהיא גבירה כמו מצות תפלין, ומגנה עליו ופורשת כנפיה עליו, ואין רשות למקטרג להתקרב לשם, ויש חטאים שאין רשות לגבירה להגן עליהם, זהו שכתוב מעם מזבחי תקחנו למות.

אבל יש מצוות שהן שפחות, מאלו המצוות שהן על מנת לקבל פרס, אף על גב שיבאו להגן עליה, נוטלים אותם המקטרגים תחת רשותם, (מוציאים אותה המקטרגים מרשותם) ויש חטאים אחרים שנקראים חלוקי הדינים, על חטאים שחולקים בהם, מהם מטה כלפי חסד, ודנים את הנשמה בממוץ, שהוא דיני ממונות, ויש אחרים שחולקים עליהם והם נוטים כלפי חובה, לדון אותה בדיני נפשות. אם הזכיות מתגברות על החובות, דנים אותה בדיני ממונות, וגובים מהזכיות, שהם גמילות חסדים שלו, ואם החובות מתגברות, אז דנים אותה בדיני נפשות מצד הגבורה, וגובים בה נפש ורוח.

והמעלה אין משוא פנים, בין לצדיק בין לרשע, וכן צריך להשוות למטה גבי דין הצדיק עם הרשע, מצד של אמת עצמוד האמצעי, ולא יהיה דין רשאי לעשות משוא פנים לאחד מהם בדין, שבדין שלמעלה נאמר בו לא ישא פנים ולא יקח שחד. או לו לדין למטה שמשפחה מהדין שלמעלה, שמכחיש מעשה בראשית, ולא יאמר זה נאמן מזה, שכמו שהוא למטה, שפטים ושטרם תתן לה בכל שעריה, לדון גופים, כך יש למעלה שופטים ושטרם לדון

דאית חובין דדינין לה בדינים חמורים לנשמתא, ויתי מצוה דאיהי מטרוניתא כגון מצות תפלין, ואגינת עליה ופרישת גדפהא עליה, ולית רשו למקטרג לקרבא תמן, ואית חובין דמטרוניתא לית לה רשו לאגנא עליהו, הדא הוא דכתיב (שם יד) מעם מזבחי תקחנו למות.

אבל פקודין אית דאינון שפחות, מאלין פקודין דאינון על מנת לקבל פרס, אף על גב דיתון לאגנא עליה, נטלי לון מקטרגין תחות רשותיהו, (נ"א נפקון לה מקטרגין מרשותיהו), ואית חובין אחרנין דאתקריאו חלוקי דינין, על חובין דחולקין בהון, מנהון מטה כלפי חסד, ודינין לה לנשמתא כממוץ דאיהו דיני ממונות, ואית אחרנין דחולקין עליהו ואינון נוטין כלפי חובה, למידן לה בדיני נפשות, אם זכוון מתגברין על חובין דנין לה בדיני ממונות, וגבין מזכוון דאינון גמילות חסדים דיליה, ואם חובין מתגברין דינין לה בדיני נפשות מסטרא דגבורה, וגבין בה נפש ורוח.

ולעילא לית משוא פנים בין זפאה לחיבא, וכן צריך להשוות לתתא גבי דינא זפאה עם חיבא, מסטרא דאמת עצמוד דאמצעיתא, ולא יהא דינא רשאי למעבד משוא פנים לחד מנייהו בדינא, דבדיינא דלעילא אתמר ביה (דברים יז) לא ישא פנים ולא יקח שחד, ווי ליה לדיינא לתתא דאשפני מדיינא דלעילא, דאכחיש עובדא דבראשית, ולא יימא דא מהימנא מדא, דכמה דאיהו לתתא (שם טז יח) שופטים ושטרם תתן לה בכל שעריה, לדיינא גופין, הכי אית לעילא שופטים ושטרם לדיינא נשמתא, ולא יוקיר

לְדָא יְתִיר מְדָא, אֶלָּא תְרוּיְהוּ בְּהַשְׁוֹאָה
 בְּדִינָא, וְאִינוּן צְרִיכִין לְמִשְׁמַע קָדָם דִּינָא,
 וְלֹא יִמְלְלוּן עַד דְּשָׂאִיל לֹון דִּינָא, וְיַהִיב לֹון
 רְשׁוּ לְמִלְלָא, וְיִהוּן קְדָמִיה בְּדַחִילוּ, בְּגִין
 דְּשְׂכִינְתָּא שְׂרָא עֲלֵייהוּ, וּמָאן דְּתַבַּע קְשׁוּט
 כְּאֵלוּ מְקַיִים עַל עֲלָמָא דִּיין אֲמַת (ס"א ר"ן
 אַמַת), וְכֹל שְׂפֵן מָאן דְּדִן דִּין אֲמַת, כְּאֵלוּ
 מְקַיִים (תהלים פ יב) אֲמַת מֵאֲרִץ תִּצְמַח, וְוִי לִיה
 לְמָאן דְּאוּקִים שְׂקָרָא וְאַפִּיל אֲמַת,
 דְּגָרִים (דניאל ח יב) וְתִשְׁלַף אֲמַת אֲרֻצָּה, וּמָאן
 גָּרִים דָּא דִּינָא דְלָא דִן דִּין אֲמַת, וּבּוּדָאֵי דִיין
 דְּדִן דִּין אֲמַת כְּאֵלוּ הוּא אֲפִיק לְשְׂכִינְתָּא
 וְלִישְׂרָאֵל מְגֻלוֹתָא, וְאוּקִים לֹון מֵאֲרַעָא.

קָם רַבֵּי שְׁמַעוֹן עַל רַגְלוֹ, וְסָלִיק יְדוּי לְגַבֵּי
 עֵילָא, וְשִׁבַּח לְמֵאֲרֵי עֲלָמָא, וְאָמַר, רַבּוֹן
 עֲלָמָא עֵבִיד בְּגִין שְׂכִינְתָּא דְאִיהִי בְּגֻלוֹתָא,
 וְאִם אִיהִי בְּאוּמָאָה הָא אַבָּא וְאַמָּא דְאִינוּן
 חֲכָמָה וּבִינָה יְכַלִּין לְמַעַבְדַּתְהָ, הֲדָא הוּא
 דְכָתִיב (ישעיה יד כז) יְהוָה צְבָאוֹת יַעֲזֵן וּמִי
 יִפְרֹ, אִם הִתְלַמִּיד אוּמִי הָרַב יְכִיל לְמַעַבְדַּתְהָ.

וְאִם נָדַר אוּ נִשְׁבַּע בֵּין דְאִיהוּ ו' דְלָא יִפְרוֹק
 לָהּ אֶלָּא דְתַהִי בְּגֻלוֹתָא עַד זְמַנָּא יְדִיעָא,
 וְנָדַר אוּ שְׁבוּעָה אִיהוּ בִי"ה דְאִינוּן חֲכָמָה
 וּבִינָה, וְאִיהוּ אֲתַחֲרַט, הָא תִּלְתַּת בְּנֵי נֶשֶׁא יְכַלִּין
 לְמַפְטֹר לִיה, וְאִינוּן תִּלְתַּת אַבְהֵן לְעֵילָא
 לְקַבְלֵייהוּ, וְאִם לֹא תִתְחַרַט, אֲנָא בְּעִינָא מִינְךָ,
 וּמְכַל אִינוּן דְּמִתִּיבְתָּא דְלְעֵילָא וְתַתָּא, דְּתַעֲבִיד
 בְּגִין רַעֲיָא מְהִימְנָא דְלָא זִז מִשְׂכִּינְתָּא בְּכָל
 אַתְר, וְאִיהוּ עָאֵל שְׁלָם בִּינְךָ וּבִינָה זְמַנִּין (דף
 קמ"ג ע"ב) סְגִיאִין, וּמְסַר גְּרַמִּיָּה לְמִיתָה בְּגִינָה
 וּבְגִין בְּנֵהָא, הֲדָא הוּא דְכָתִיב (שמות לב לב) וְאִם
 אִין מַחְנֵי נָא מִסְפָּרְךָ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ.

אֶת הַנְּשֻׁמָּה, וְלֹא יִכְבֹּד אֶת זֶה
 יוֹתֵר מִזֶּה, אֶלָּא שְׁנִיָּהם בְּהַשְׁוֹאָה
 בְּדִין, וְהֵם צְרִיף לְהַשְׁמִיעַ לְפָנֵי
 הַדִּין, וְלֹא יִדְבְּרוּ עַד שְׁשׂוּאֵל
 אוֹתָם הַדִּין וְנוֹתֵן לָהֶם רְשׁוּת
 לְדַבֵּר, וְיַהִי לְפָנָיו בִּירְאָה, מִשׁוּם
 שְׂשִׁכְנָה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, וּמִי
 שְׁתּוֹכַע אֲמַת כְּאֵלוּ מְקַיִים עַל
 הָעוֹלָם דִּין אֲמַת (ד"ן אַמַת), וְכֹל שְׂפֵן
 מִי שְׂדֵן דִּין אֲמַת, כְּאֵלוּ מְקַיִים
 אֲמַת מֵאֲרִץ תִּצְמַח. אוּי לֹו לְמִי
 שְׂמַקִּים שְׂקָר וּמְפִיל אֲמַת, שְׁגוֹרָם
 וְתִשְׁלַף אֲמַת אֲרֻצָּה, וּמִי גוֹרָם אֶת
 זֶה? הַדִּין שְׁלֹא דִן דִּין אֲמַת,
 וּבּוּדָאֵי שְׂדֵן דִּין דִּין אֲמַת, כְּאֵלוּ
 הוּא מוֹצִיא אֶת הַשְּׂכִינָה וְאֶת
 יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת וּמְקִים אוֹתָם
 מִן הָאָרֶץ.

קָם רַבֵּי שְׁמַעוֹן עַל רַגְלוֹ, וְהָרִים
 יְדִיו לְמַעְלָה וְשִׁבַּח אֶת רַבּוֹן
 הָעוֹלָם, וְאָמַר: רַבּוֹן הָעוֹלָם,
 עֲשֵׂה לְמַעַן הַשְּׂכִינָה שְׁהִיא
 בְּגֻלוֹת, וְאִם הִיא בְּשְׁבוּעָה, הָרִי
 אַבָּא וְאַמָּא, שְׁהֵם חֲכָמָה וּבִינָה,
 יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת הַתְּרָה. זֶהוּ
 שְׁכַתוּב יְהוָה צְבָאוֹת יַעֲזֵן וּמִי
 יִפְרֹ, אִם הִתְלַמִּיד נִשְׁבַּע, הָרַב
 יְכִיל לַעֲשׂוֹת הַתְּרָה.

וְאִם נָדַר אוּ נִשְׁבַּע הֵבֵן שְׁהוּא ו',
 שְׁלֹא יִפְדֶּה אוֹתָהּ, אֶלָּא שְׁתַּהִיָּה
 בְּגֻלוֹת עַד זְמַן יְדוּע, וְנָדַר אוּ
 שְׁבוּעָה הֵם בִּי"ה שְׁהֵם חֲכָמָה
 וּבִינָה, וְהוּא הִתְחַרַט, הָרִי שְׁלֹשָׁה
 בְּנֵי אָדָם יְכוּלִים לְפַטֵּר אוֹתוֹ, וְהֵם
 שְׁלֹשַׁת הָאֲבוֹת לְמַעְלָה כְּנַגְדָם,
 וְאִם לֹא תִתְחַרַט, אֲנִי מְבַקֵּשׁ
 מִכָּךְ, וּמְכַל אוֹתָם שְׁבִישִׁיבָה
 שְׁלַמְעֵלָה וּלְמַטָּה, שְׁתַּעֲשֵׂה לְמַעַן
 רוּעָה הַנְּאֻמָּן שְׁלֹא זִז מִהַשְּׂכִינָה
 בְּכָל מְקוֹם, וְהוּא הַכְּנִיס שְׁלוֹם
 בִּינְךָ וּבִינָה פְעָמִים רַבּוֹת, וּמְסַר
 עַצְמוֹ לְמִיתָה עַבּוּרָה וְעַבּוּר בְּנֵיהָ.
 זֶהוּ שְׁכַתוּב וְאִם אִין מַחְנֵי נָא
 מִסְפָּרְךָ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ.

ואם הוא נדר מסטרא דאבא ואמא, ולא בעי, אָנא סליק לגבי ההוא דאתמר ביה (דברים יח) כי יפלא ממך דבר, דאתמר ביה במופלא ממך אל תדרוש, דיפטור נדר, ואף על גב דשכינתא איהי בגלותא לגבי בעלה פנדה, דאיהי יפריש בין דם לדם, ואתפתח מקורא דילה, לדפאה לה במים דאורייתא, מים חיים דלא פסקין, ואפריש מינה דם נדה דאיהי ליליית, דלא אתקריבת בהדה, דאיהי חוכא דנשמתא דסאיבת לה, ולית לה רשו לסלקא נשמתא לגבי בעלה, לההוא אתר דאתיהיבת מתמן, ואתדנת בין דין לדין, בין דיני נפשות לדיני ממונות, דאית מאן דפרע בממוניה, ואת מאן דפרע בנפשיה, ובין נגע לנגע, כמה דאוקמוהו (איכה א א) איכה ישבה בדד, דאיהי חשיבא שכינתא בגלותא פמצורע, דאתמר ביה (ויקרא יג מו) בדד ישב מחוץ למחנה, מחוץ ודאי, דא גלותא, דאיהי לבר מארעא דישראל, דאיהי מותבא דאת ה'.

ואי מקורא לא יכיל למפתח עד דיפתח ליה ההוא דסגיר ליה, אָנא מפייסנא ליה בגין יו"ד ה"א וא"ו ה"א, דאיהו יחודא (ריחודיה תמן), ובגין לבושין דאתלבש, מיד אתפתחת מקורה ואתדפיאת שכינתא, ורזא דמלה (ירמיה יד ד) מקנה ישראל יהו"ה מושיעו בעת צרה, מושיעו ודאי, ההוא דמקורא דמקנה בידה.

תקונא שתיתאה

(זהו תקון כ"ו).

בראשית תמן תרי אש, ואלין אינון תרין אשין דאינון בורא מאורי האש, ועלייהו אתמר (שיר ב ה) סמכוני באשיות, בתרי אשות, ואמאי אמר בהון סמכוני, אלא בלילי שפת נשמה יתירה קא נחתא לסמכא

ואם נדר הוא מצד האבא והאמא, ולא רוצה, אני עולה לאותו שנאמר בו כי יפלא ממך דבר, שנאמר בו במפלא ממך אל תדרש, שיפטור את הנדר, ואף על גב שהשכינה בגלות אל בעלה פנדה, שהיא תבדיל בין דם לדם, ונפתח מקורה, לטהר אותה במי התורה, המים החיים שלא פוסקים, והפריד ממנה דם נדה שהיא ליליית שלא תקרב אליה, שהיא חטא הנשמה שטמאה אותה, ואין לה רשות להעלות הנשמה לבעלה, לאותו מקום שמשם נתנה, ונדונית בין דין לדין, בין דיני נפשות לדיני ממונות, שיש מישהו שפורע בממונו, ויש מי שפורע בנפשו, ובין נגע לנגע, כמו שבארוהו איכה ישבה בדד, שחשוכה השכינה בגלות כמו מצרע, שנאמר בו בדר ישב מחוץ למחנה, מחוץ ודאי, זו הגלות, שהיא מחוץ לארץ ישראל, שהיא המושב של האות ה'.

ואם המקור לא יכול להפתח עד שיפתח אותו, אותו שסגר אותו, אני מפייס אותו עבור יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שהוא היחוד (שיחודו שם), ומשום הלבושים שהתלבש, מיד נפתח מקורה ונטהרת השכינה, וסוד הדבר - מקנה ישראל יהו"ה מושיעו בעת צרה, מושיעו ודאי, אותו שהמקור של המקנה בידו.

תקון ששי

זהו תקון כ"ז

בראשית, שם תר"י א"ש, ואלו הם שני האשים שהם בורא מאורי האש, ועליהם נאמר סמכוני באשיות, בשתי אשות, ולמה אמר להם סמכוני? אלא בלילי שפת הנשמה היתרה

יורדת לתמוך בשכינה הפתחונה בגלות, שנאמר ביה נפלה ולא תוסיף קום, וכשפא מוצאי שבת מסתלקת הנשמה היתרה שבה וינפש. וינפש, מיד שהיא הסתלקה וי נפש, שאין מי שסומך אותה. באותו זמן היא אומרת לישראל סמכוני באשיות, שהם מאורי האש, ומה הם? שתי תורות, שהן חצובות מאש שהיא אלהים, מדת הגבורה. ומה הם למודי יהוה? שתי שפתים שנקראו להבות (שנשרפו בלהבות) אש, והם שני תפוחים, שמהם יוצאת רוחו של משיח, שנאמר בו ונחה עליו רוח יהוה.

לבת מלך שהיתה בבית חליה מאהבת בעלה, שהלך בעלה והיא נפלה למשכב, צונחת ואומרת סמכוני באשיות, הרי היא בבית חליה, היא אומרת רפדוני, במה? בתפוחים שמתרבים בעצי היער, ואלו הם עצי בשמים.

קם זקן שלישי ואמר: רבי רבי, הרי אנו מבדילים בעצי בשמים, וכאן היא אינה אומרת אלא בתפוחים! אלא אנו מברכים על עצי בשמים משום שנאמר בהם וריח אפך כתפוחים, ולא עוד, אלא כל מיני בשמים הם טובים לברך עליהם, ואנו שעושים בהדס, משום שיש בו שלשה עלים, שנקראו שלשה הדסים, שרומזים לשלשת האבות, אבל שני נקבי החטם הם כנגד שני תפוחים, שהם שני נביאי אמת, שבהם עתידה לצאת רוח הקדש, שהוא הרוצה הנאמן שלמעלה, שבו מתישבת נפשה, ומשום זה היא אומרת רפדוני בתפוחים פי חולת אהבה אני. כליל שבת נאמר קמתי אני לפתח לדודי,

שכינתא תתאה בגלותא, דאתמר ביה (עמוס ה) נפלה ולא תוסיף קום, וכד אתא מוצאי שבת אסתלקת נשמתא יתירה דבה וינפש, וינפש מיד דאיהי אסתלקת וי נפש, דלית מאן דסמך לה, ביהוה זמנא איהי אמרת לישראל סמכוני באשיות דאינון מאורי האש, ומאי ניהו תרי תורות, דאינון חצובות מאש דאיהי אלהים מדת הגבורה, ומאי ניהו למודי יהוה תרין שפון דאקרון להבות (דאקרון בלהבות) אש, ואינון תרין תפוחין, דמנהוין רוחא דמשיחא נפיק, דאתמר ביה (ישעיה יא) ונחה עליו רוח יהוה.

לבת מלך דהות בבי מרעא מרחימו דבעלה, דאזל בעלה איהי נפלת למשכבה, צווחת ואמרת סמכוני באשיות, הא איהי בבי מרעא, היא אומרת רפדוני, במאי בתפוחים דמתרבים בעצי היער, ואלין אינון עצי בשמים.

קם סבא תליתאה ואמר רבי רבי, הא אנן בעצי בשמים מבדילין, והכא איהי לא אמרת אלא בתפוחים, אלא אנן מברכין על עצי בשמים בגין דאתמר בהון (שיר טז) וריח אפך כתפוחים, ולא עוד אלא כל מיני בשמים אינון טבאן לברכא עליהו, ואנן דעבדין בהדס בגין דאית ביה תלת עלין, דאתקריאו תלת הדסים, דרמיזין לתלת אבהן, אבל תרין נוקבין דחוטמא אינון לקבל תרין תפוחין דאינון תרי נביאי קשוט, די בהון עתיד לאפקא רוחא דקודשא דאיהו רענא מהימנא דלעילא, דביה אתישבת נפשא דילה, ובגין דא איהי אמרת (שם ב ה) רפדוני בתפוחים פי חולת אהבה אני (ד קמח ע"א) כליליא דשבת אתמר (שיר ה ה) קמתי אני לפתח לדודי בשבת,

בשבת, וכשיוצאת שבת, נאמר ודודי חמק עבר, ובאותו זמן בקשתיהו ולא מצאתיהו קראתיו ולא ענני, עד שנשבעתי, שבזמן שיבא פעם אחרת, שאחז בידו ולא אעזב אותו ללכת, כמו שנאמר אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי, זה בית המקדש שלמעלה, ואל חדר הורתי, זה בית המקדש שלמטה. ובזמן שאחז בידו בגאולה האחרונה, זה לא יהיה לי כמו הפעמים האחרות, שבכל גאולה וגאולה היה בא, ואחר כך היה פורח ממני, אבל בגאולה האחרונה אני אחז בו ואקשר אותו עם כמה קשרים של אהבה שלא יזוז ממני לעולם ולעולמי עולמים, שבכל גלות וגלות היה הולך ממני, והייתי שואלת עליו את כל עובר ושׁב. זהו שכתוב כמעט שעברתי מהם עד שמצאתי את שאהבה נפשי. ולפעמים לא הייתי מוצאת מי שיאמר לי ממנו דבר, והייתי משיבצה בשבילו את כל בני הקריה, זהו שכתוב השבועתי אתכם בנות ירושלם אם תמצאו את דודי מה תגידו לו, שחולת אהבה אני, וכמה פעמים על משכבי בלילות, שהן הגליות, בקשתי את שאהבה נפשי, ולא היה מי שיאמר לי, עד שהיא היה בא, וכעת בגאולה האחרונה ברח דודי בכעס רב, ושאלתי בעבורו, ולא מצאתי מי שיאמר לי דבר, ומשום זה אני נשבעתי, שבזמן שיבא ואחז בידו שלא יזוז ממני, ואני אחזתיו ולא ארפנו, אחזתיו - בקשר של תפלין של יד, ולא ארפנו - בתפלין של ראש.

בא וראה, פשיבא דודה אליה, יאמר לשני המשיחים נשכימה לכרמים, שהם ישאל, שבהם

וכד נפיק שבת אתמר (שם) ודודי חמק עבר, ובההוא זמנא (שם) בקשתיהו ולא מצאתיהו קראתיו ולא ענני, עד דאומינא דבזמנא דיייתי זמנא אחרא דאחיד בידיה ולא אשבקיניה למיזל, כמה דאתמר (שם דג) אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי, דא בי מקדשא דלעילא, ואל חדר הורתי דא בי מקדשא דלתתא.

ובזמנא דאחיד בידיה בפורקנא בתרייתא, לא יהא לי כזמנין אוחרנין, דבכל פורקנא ופורקנא הוה אתי, ולבתר הוה פרח מנאי, אבל בפורקנא בתרייתא אנא אחיד ביה וקשיר ליה בכמה קשירין דרחימו, דלא יזוז מנאי לעלם ולעלמי עלמין, דבכל גלותא וגלותא הוה אזיל מנאי, והוינא שאיל עליה לכל עובר ושׁב, הדא הוא דכתיב (שם) כמעט שעברתי מהם עד שמצאתי את שאהבה נפשי, וזמנין לא הוינא אשבכח מאן דיימא לי מדי מניה, והוינא אומי בגיניה לכל בני קרתא, הדא הוא דכתיב (שם ה ח) השבועתי אתכם בנות ירושלם אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני, וכמה זמנין (שם ג א) על משכבי בלילות דאינון גליות, בקשתי את שאהבה נפשי ולא הוה מאן דיימא לי, עד דאיהו הוה אתי, וכען בגלותא בתרייתא ברח דודי בכעסא סגיא, ושאלנא בגיניה ולא אשבכחנא מאן דיימא לי מדי, ובגין דא אנא אומינא, דבזמנא דיייתי ואחידנא בידוי דלא יזוז מנאי, ואנא אחזתיו ולא ארפנו אחזתיו בקשורא דתפלין דיד, ולא ארפנו בתפלין דרישא.

תא חזי, דודהא פד יתי לגבה, יימא לגבי תרין משיחין (שם ז ג) נשכימה לכרמים

נאמר פי כרם יהו"ה צבאות בית ישראל, נראה הפרחה הגפן, שהיא השכינה בהם, הנצו הרמונים, אלו אותם שמלאים מצוות פרמון.

קם רבי שמעון ואמר: זקן זקן, נשפימה לפרמים, הרי יש פרמים שאינם ישראל, כמו ששמוני נוטרה את הפרמים פרמי שלי לא נטרתי, והם הערבוניה של הערב רב, שהם מערבים עם ישראל בגלות, ומשום זה, כשיבא הקדוש ברוך הוא אל השכינה, הוא יאמר אליה נשפימה לפרמים, נראה אם פרחה הגפן בהם, שנאמר בה פי כרם יהו"ה צבאות בית ישראל, הנצו הרמונים, אלו ודאי אותם שמלאים מצוות פרמונים, שם אפן את דודי לך, אלו שהם אוהבים שלך, שם נתתי אותם לך, פי הנה הסתו עבר - שלטונם של שאר הממנים של העמים, הגשם חלף חלף לו - שלטון הערב רב.

באותו זמן יבא אליה, שובי שובי השולמית, בשני בתים, שהם בית ראשון ובית שני למטה. שובי שובי - בבית ראשון ושני למעלה - ונחזה בך. דבר אחר, שובי שובי ארבע פעמים, בארבע אותיותיה שהם אדני, ונחזה בך - בארבע אותיותיו שהם יהו"ה. אמר הקדוש ברוך הוא אל ישראל ארבע פעמים שובי עם השכינה בתשובה, ונחזה בך - בארבע פוסות של הגאלה שהם בפסח, שחייבים בו ישראל לשתות ארבע פוסות, כמו ארבע הגאלות. שובי שובי בארבעה היחודים (היחודות) שלך, ונחזה בך - בארבע חיות, ונחזה בך בשמים ובארץ, ומיד ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים יהו"ה מלך.

דאינון ישראל, די בהון אתמר (ישעיה ה ז) פי כרם יהו"ה צבאות בית ישראל, נראה הפרחה הגפן דאיהי שכינתא בהון, הנצו הרמונים אלין אינון דמליין מצות פרמון.

קם רבי שמעון ואמר סבא סבא, נשפימה לפרמים, הא אית פרמים דלאו אינון ישראל, פגון (שיר א 1) דשמוני נוטרה את הפרמים פרמי שלי לא נטרתי, ואינון ערבוניא דערב רב, דאינון מעורבין בהון בישראל בגלותא, ובגין דא כד ייתי קודשא בריך הוא לגבי שכינתא, איהו יימא לגבה, נשפימה לפרמים, נראה אם פרחה הגפן בהון, דאתמר בה פי כרם יהו"ה צבאות בית ישראל, הנצו הרמונים אלין ודאי אינון דמליין מצות פרמונים, שם אפן את דודי לך, אלין דאינון רחימין דילך, תמן יהיבנא לון לך, (שיר ב יא) פי הנה הסתו עבר שולטנו דשאר ממנן דאומין, הגשם חלף חלף לו שלטונתא דערב רב.

בהחוא זמנא יימא לגבה, (שיר ז א) שובי שובי השולמית, בתרי בתים דאינון בית ראשון ובית שני לתתא, שובי שובי בבית ראשון ושני לעילא, ונחזה בך. דבר אחר, שובי שובי ארבע זמנין, בארבע אתון דילה דאינון אדני, ונחזה בך בארבע אתון דיליה דאינון יהו"ה, אמר קודשא בריך הוא לגבי ישראל, ארבע זמנין שובי בשכינתא בתיובתא, ונחזה בך בארבע פוסות דפורקנא דאינון בפסח, דחייבין ביה ישראל למשתי ארבע פוסות, פגוונא דארבע גאולות, שובי שובי בארבע יחודין (ס"א יסודין) דילך, ונחזה בך בארבע חיוון, ונחזה בך בשמיא וארעא, ומיד (דח"א טו לא) ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים יהו"ה מלך.

בְּהוּא זְמַנָּא הַנִּצְנִינִי נִרְאוּ בְּאַרְץ אֲבֵהֶן,
אלו האבות, וְכִיּוֹתֵיהֶם הַתְּגַלוּ עַל
הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא אֶרֶץ הַחַיִּים, וְעַל
בְּנֵיהֶם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וְהָיָה זֶרַעַךְ
כַּעֲפַר הָאָרֶץ, עַת הַזְמִיר הַגִּיעַ, אִז
יִשִּׁיר מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְקוֹל
הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ, קוֹל צְפִיף
נִשְׁאוּ קוֹל יַחְדָּו יִרְנְנוּ, כִּי עֵינֵי בְּעֵין
יִרְאוּ בְּשׁוּב יְהו"ה צִיּוֹן. בְּאוֹתוֹ
זְמַן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁבַּח
אוֹתָהּ, זֶהוּ שְׁכַתוֹב רֵאשֶׁף עֲלֶיךָ
כַּפְרָמֶל - זֶה תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשֶׁף,
וְהַרְצוּעוֹת תְּלוּיוֹת מִכָּאן וּמִכָּאן
כְּמוֹ זְמֹרוֹת, שֶׁהֵן כַּפְרָמֶל
שֶׁתְּלוּיִים מִן הַגִּפֶּן, וְדַלַת רֵאשֶׁף
כְּאַרְגָּמָן - זוֹ תְּפִלָּה שֶׁל יָד, מֵהַ
שְׁהִיָּתָה דַלַת בְּגִלוֹת עֲנִיָּה, זֶהוּ
שְׁכַתוֹב תְּפִלָּה לְעַנִּי כִּי יַעֲטֹף,
תְּהִיָּה לְבוּשָׁה כְּאַרְגָּמָן, שֶׁהוּא
סוּד א"וּרִיאֵל ר"פֶּאֶל ג"בִּרְיאֵל
מ"יכָּאֵל נ"וּרִיאֵל, מְלֶךְ אֲסוּר
בְּרֵהֻטִים - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
יְהו"ה, שְׁהִיָּתָה אֲסוּר בְּאַרְבְּעָה
בְּתִים שֶׁלָּה שְׁהֵם אֲדַנ"י, אַרְבְּעָה
בְּתֵי הַמַּח, שְׁהִיָּתָה אֲסוּר בְּרֵהֻטִים
כְּזֶה: יֵאֱהוּדוּנָה", כִּי שְׁמֶךָ בָּךְ וּבָךְ
שְׁמֶךָ, וְזֶהוּ הַסּוּד אֲמֵן מִן אַרְגָּמָן.
דְּבַר אַחַר, רֵאשֶׁף עֲלֶיךָ כַּפְרָמֶל
- זֶה רֵאשֶׁף דְּבַרְךָ אֲמַת, דַּלַת רֵאשֶׁף
כְּאַרְגָּמָן - זוֹ הַשְּׂכִינָה, מְלֶךְ - זֶה
אַבְרָהָם, אֲסוּר - זֶה יִצְחָק
כַּעֲקֵדָה, בְּקֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל
זֶרַע שְׂמָאל, בְּרֵהֻטִים - זֶה יַעֲקֹב,
כַּאֲרַבְּעָה בְּתֵי הַמַּח שֶׁל תְּפִלִּין
שֶׁל רֵאשֶׁף, שֶׁנֶּאֱמַר בְּרֵהֻטִים
בְּשַׁקְתוֹת הַמַּיִם.

קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר: הַתְּפִלָּה
תְּלוּיֹת קְדוּשִׁים עֲלִינוּנִים
וְתַחְתּוֹנִים לְרֵאוֹת אֶת קְשׁוּטֵי
הַפִּלָּה, שֶׁהָיָה חֶפְזָה מִתְּקַנְתָּ לָּהּ,
וְהַחֲתָן נוֹשֵׂא אוֹתָהּ שָׁם. פֶּתַח
וְאָמַר: אֲלֵיהוּ אֲלֵיהוּ, רַד לְכָאן

בְּהוּא זְמַנָּא הַנִּצְנִינִי נִרְאוּ בְּאַרְץ אֲבֵהֶן,
זְכוּוֹן דְּלֵהוֹן אֲתַגְלִיאֵן עַל שְׂכִינְתָּא
דְּאִיהִי אֶרֶץ הַחַיִּים, וְעַל בְּנֵהָ דְּאִתְמַר
בְּהוֹן (בְּרֵאשִׁית כח יד) וְהָיָה זֶרַעַךְ כַּעֲפַר הָאָרֶץ, (שִׁיר
ב יב) עַת הַזְמִיר הַגִּיעַ, (שְׁמוֹת טו א) אִז יִשִּׁיר מִשָּׁה
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ, (יִשְׁעִיה
נב יח) קוֹל צְפִיף נִשְׁאוּ קוֹל יַחְדָּו יִרְנְנוּ, כִּי עֵינֵי
בְּעֵין יִרְאוּ בְּשׁוּב יְהו"ה צִיּוֹן, בְּהוּא זְמַנָּא
קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁבַּח לָּהּ, הַדָּא הוּא
דְּכַתִּיב (שִׁיר ז ו) רֵאשֶׁף עֲלֶיךָ כַּפְרָמֶל, דָּא
תְּפִלִּין (דף קמד ע"ב) דְּרִישָׁא, וְרַצוּעֵין תְּלִיין
מִכָּאן וּמִכָּאן פְּזִמּוֹרוֹת, דְּאִינוּן כַּפְרָמֶל דְּתְּלִיין
מְגַפֶּן, וְדַלַת רֵאשֶׁף כְּאַרְגָּמָן דָּא תְּפִלָּה דִּיד,
מֵהַ דִּיהוֹת דַּלַת בְּגִלוֹתָא עֲנִיָּה, הַדָּא הוּא
דְּכַתִּיב (תְּהִלִּים קב א) תְּפִלָּה לְעַנִּי כִּי יַעֲטֹף, תְּהֵא
לְבוּשָׁא כְּאַרְגָּמָן, דְּאִיהוּ סוּד א"וּרִיאֵל ר"פֶּאֶל
ג"בִּרְיאֵל מ"יכָּאֵל נ"וּרִיאֵל, (שִׁיר ז ו) מְלֶךְ אֲסוּר
בְּרֵהֻטִים דָּא קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהו"ה, דִּיהָא
אֲסוּר בְּאַרְבַּע בְּתִים דִּילָּה דְּאִינוּן אֲדַנ"י, אַרְבַּע
רְהִטֵי מוּחָא, דִּיהָא אֲסוּר בְּרֵהֻטִים כְּגוּוּנָא דָּא
יֵאֱהוּדוּנָה", כִּי שְׁמֶךָ בָּךְ וּבָךְ שְׁמֶךָ, וְדָא אִיהוּ
סוּד אֲמֵן מִן אַרְגָּמָן.

דְּבַר אַחַר (שם) רֵאשֶׁף עֲלֶיךָ כַּפְרָמֶל,
דָּא (תְּהִלִּים קיט טס) רֵאשֶׁף דְּבַרְךָ אֲמַת, דַּלַת
רֵאשֶׁף כְּאַרְגָּמָן דָּא שְׂכִינְתָּא, מְלֶךְ דָּא אַבְרָהָם,
אֲסוּר דָּא יִצְחָק כַּעֲקֵדָה, בְּקֶשֶׁר דְּתְּפִלִּין
דְּדוּעָא שְׂמָאלָא, בְּרֵהֻטִים דָּא יַעֲקֹב בְּאַרְבַּע
רְהִיטֵי מוּחָא דְּתְּפִלִּין דְּרִישָׁא, דְּאִתְמַר (בְּרֵאשִׁית
ל לח) בְּרֵהֻטִים בְּשַׁקְתוֹת הַמַּיִם.

קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, אֲתַפְּנִישׁוּ חִיילִין
קְדִישִׁין עֲלֵאִין וְתַתְּאִין, לְמַחְמֵי
בְּקֶשֶׁר דְּכַלָּה, דְּהָא חוּפְּהָ מִתְּתַקְנָא לְגַבְּהָ,
וְחַתָּן קָא נְטִיל לָּהּ תַּמָּן, פֶּתַח וְאָמַר אֲלֵיהוּ אֲלֵיהוּ נְחִית הַכָּא, אֲנָתְּ וְחִיילִין

דְּנִשְׁמָתָהוּן דְּצַדִּיקָיָא דְּמְתִיבְתָא עֲלָאָה וְתַתָּאָה, לְקִשְׁטָא לְכֻלָּהּ, מִיַּד הָא נְחִית אֵלְיָהוּ בְּכַמָּה חֲיִילִין דְּמִלְאָכִין וְכַמָּה נִשְׁמָתִין.

פְּתַח וְאָמַר רֵאשֵׁף עֲלִיךְ פְּכַרְמֶל, פְּלָה פְּמָה מְתַקְנָא רֵאשֵׁף בְּתַפְלִין דְּאִיהוּ (ג"א דאינון) פָּאָר עַל רֵאשֵׁף, דְּעֲלִיָּהוּ אֲתָמַר (יחזקאל כד יז) פָּאָרְךָ חֲבוּשׁ עֲלִיךָ, וְרִצּוּעִין תְּלִיין מֵהָאֵי סְטָרָא וּמֵהָאֵי סְטָרָא, מַה דְּהוּוּ תְּלַתְלִים שְׁחֹרֹת פְּעֹרֵב, הָא אֵינוֹן יְרוּקִין פְּכַרְמֶל, כְּעֲלִין יְרוּקִין דְּאֵינוֹן בְּגַפְנִין פְּכַרְמֶל, וּמַה דְּהוּוּ בְּגִלוּתָא דְּלַת, תְּפִלָּה לְעֵנִי, וְדָא תְּפִלָּה דְּיָד, דְּבָהּ הוּא מִתְעַטְפָּא עֵנִי בְּגִלוּתָא (ס"א בְּצִלוּתָא), הֲדָא הוּא דְּכְתִיב (תהלים קב א) תְּפִלָּה לְעֵנִי כִי יַעֲטֹף, כְּעֵן אֲתָמַר בָּךְ (שיר ז י) וְדַלַת רֵאשֵׁף פְּאָרְגָּמֹן, מְלָךְ אָסוּר בְּרֵהֲטִים, אֵלִין אַרְבַּע רֵהֲטִי מוּחָא, אַרְבַּע בְּתֵי דְתַפְלִין דְּאֵינוֹן אֵהִי"ה, וְכֵן בְּיַד אֵהִי"ה, כְּחוּשְׁבֵן חֵד וְעֵשְׂרִין אַזְכָּרוֹת דְתַפְלִין דְרִישָׁא, וְחֵד וְעֵשְׂרִין אַזְכָּרוֹת דְתַפְלִין דְיָד, וְסְלִיקוּ לְחוּשְׁבֵן אֵהִי"ה אֵהִי"ה, הוּא מְלָךְ אָסוּר בְּרֵהֲטִים, אֲשֶׁר אֵהִי"ה, וְאִיהוּ רֵא"ש יְהו"ה קָרִינָן לֵיהּ, אָסוּר בְּכֻלְהוּ אַזְכָּרוֹת.

דְּבַר אַחַר רֵאשֵׁף עֲלִיךְ פְּכַרְמֶל, רִישָׁא דִילָךְ פְּלָה, עַל פְּלָהוּ חֲיִילִין סְלָקָא, (שם) עַל שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת דְּאֵינוֹן שְׁתֵּין סְדְרֵי מְשֻׁנָּה, וְסְלָקִין לְשִׁית מְאָה, וְלִשְׁשִׁים רְבוּא, וְשְׁמֹנִים פְּלָגְשִׁים דְּהוּוּ תְּמַנִּין סְפָרֵי דְאַגְדָּתָא, וְעֲלָמוֹת אֵין מְסָפֵר אֵינוֹן הֵלְכוֹת דְלִית לוֹן מְסָפֵר וְחוּשְׁבֵן, דְּאֵינוֹן נִימִין דְשַׁעְרִין דְכֻלָּהּ דְלִית לוֹן חוּשְׁבֵּנָא, וְאַנְתָּ פְּלָה סְלִיקַת עַל פְּלָהוּ, הֲדָא הוּא דְכְתִיב (משלי לא כט) רַבּוֹת בְּנוֹת עֲשׂוּ חִיל וְאַתָּ עֲלִית עַל פְּלָנָה.

דְּבַר אַחַר רֵאשֵׁף עֲלִיךְ פְּכַרְמֶל, שַׁעְרָא דִילָךְ

אַתָּה וְחִילוּתֵיהֶם שֶׁל נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁל הַיְשִׁיבָה הַעֲלִיּוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה לְקִשְׁט אֶת הַפְּלָה. מִיַּד הִנֵּה אֵלְיָהוּ יוֹרֵד עִם כַּמָּה חִילוֹת שֶׁל מְלָאכִים וְכַמָּה נִשְׁמוֹת.

פְּתַח וְאָמַר: רֵאשֵׁף עֲלִיךְ פְּכַרְמֶל, פְּלָה, כַּמָּה מְתַקֵּן רֵאשֵׁף בְּתַפְלִין שֶׁהוּא (שם) פָּאָר עַל רֵאשֵׁף, שְׁעֲלֵיהֶם נֹאמַר פָּאָרְךָ חֲבוּשׁ עֲלִיךָ, וְהַרְצוּעוֹת תְּלוּיוֹת מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, מַה שֶׁהֵיוּ הַתְּלַתְלִים שְׁחֹרֹת פְּעֹרֵב, הֲרִי הֵם יְרֻקִים פְּכַרְמֶל, כְּעֲלִים הַיְרֻקִים שֶׁהֵם בְּגַפְנִים פְּכַרְמֶל. וּמַה שֶׁהִיָּתָה דַלַת בְּגִלוּת - תְּפִלָּה לְעֵנִי, וְזוֹ תְּפִלָּה שֶׁל יָד, שֶׁבָּהּ מִתְעַטֵּף הָעֵנִי בְּגִלוּת (בְּתַפְלָה), זֶהוּ שְׁכַתוֹב תְּפִלָּה לְעֵנִי כִי יַעֲטֹף, כְּעֵת נֹאמַר בָּךְ וְדַלַת רֵאשֵׁף פְּאָרְגָּמֹן. מְלָךְ אָסוּר בְּרֵהֲטִים - אֵלוֹ אַרְבַּעָה בְּתֵי הַמַּח, אַרְבַּעַת בְּתֵי הַתְּפִלִּין שֶׁהֵם אֵהִי"ה, וְכֵן בְּיַד אֵהִי"ה כְּחוּשְׁבֵן אַחַת וְעֵשְׂרִים הַאֲזְכָּרוֹת שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ, וְאַחַת וְעֵשְׂרִים אַזְכָּרוֹת שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל יָד, וְעוֹלוֹת לְחוּשְׁבֵן אֵהִי"ה אֵהִי"ה, הוּא מְלָךְ אָסוּר בְּרֵהֲטִים, אֲשֶׁר אֵהִי"ה, וְהוּא רֵא"ש יְהו"ה קוֹרְאִים לוֹ, אָסוּר בְּכָל הַאֲזְכָּרוֹת. דְּבַר אַחַר, רֵאשֵׁף עֲלִיךְ פְּכַרְמֶל - הָרֵאשׁ שֶׁלְךָ, פְּלָה, עוֹלָה עַל כָּל הַחִילוֹת, עַל שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת שֶׁהֵם שְׁשִׁים סְדְרֵי מְשֻׁנָּה, וְעוֹלִים לְשֵׁשׁ מֵאוֹת, וְלִשְׁשִׁים רְבוּא, וְשְׁמוֹנִים פְּלָגְשִׁים שֶׁהֵיוּ שְׁמוֹנִים סְפָרֵי הַאֲגָדָה, וְעֲלָמוֹת אֵין מְסָפֵר - הֵם הַהֲלָכוֹת שֶׁאֵין לָהֶם חוּשְׁבֵן וּמְסָפֵר, שֶׁלְאוֹתָם הַנִּימִים שֶׁל שַׁעְרוֹת הַפְּלָה אֵין לָהֶם חוּשְׁבֵן, וְאַתָּ הַפְּלָה עוֹלָה עַל כָּלָם. זֶהוּ שְׁכַתוֹב רְבוֹת בְּנוֹת עֲשׂוּ חִיל וְאַתָּ עֲלִית עַל פְּלָנָה.

דְּבַר אַחַר רֵאשֵׁף עֲלִיךְ פְּכַרְמֶל - כַּמָּה מְתַקֵּן הַשַּׁעַר שֶׁלְךָ בְּשִׁלְשׁ

עשרה תקונים, שהם שנים עשר המזלות והלבנה - שלשה עשר, והנמים שלף הם פוככים ומזלות שאין להם חשבון, ודלת ראשך, את (הוא) שהיית הלבנה עניה פחת כל הפוככים, מהדקת בין הרגלים, זהו שכתוב ותגל מרגלותיו ותשכב, כעת את הראש לכלם, פארגמן שהוא אמן יאהדונה"י, את אדנ"י, הפלף שהוא יהו"ה, אסור ברהטים שלף. ארגמן" - א"וריאל ר"פאל ג"בריאל מ"יכאל נ"וריאל, חילות קדושים שמעו.

בשהחתן, שהוא השמש, יבא להאיר ללבנה, היא מתקשטת בשערותיה מתקנת בשלשה עשר (בשנים עשר) זקנים, (דרגות, תקונים), שהם שנים עשר מזלות, השמש (צ"ל ולבנה) והוא כחתן יצא מחפתו, והוא ישיש כגבור לרוץ דרכים ברקיע, יציץ אליה ודאי, זהו שכתוב משגיח מן החלונות מציץ מן התרכים, להסתפל אליה ברקיע שהוא (זה הוא) ישיש. מה זה כגבור? איזו גבורה עושה בזה? אלא שנים עשר משקופים יש ברקיע, וכל החילות מתגרים בהם שומרי השערים, השמש מתעטר באותיות התפלין שהוא שם יהו"ה, ומתלבש בגבורה. זהו שכתוב יהו"ה כגבור יצא, וזהו ישיש כגבור לרוץ ארח, ובוקע את חלונות פלם ברקיע, ועושה שנים עשר דרכים, כמו שעשה משה על הים, וזהו לרוץ ארח, ומשום שנוסע בראשונה מגבורה, השמש יוצאת אדמה. אחר כך מתלבש בחדס שהוא לבן, ובו שוכף רגזו של השמש, ירק הוא מצד העמוד האמצעי, וכשמתלבש (ביא מתלבן) בחדס

כמה איהו מתתקנא בתלת עשר תקונים, דאינון תרי עשר מזלות וסיהרא תלת עשר, ונימין דילף אינון ככביא ומזלי דלית לון חושבון, ודלת ראשך, אנת (הוא) דהוית סיהרא עניה תחות פלהו ככביא, מהדקא בין רגלין, הדא הוא דכתיב (רות ג ז) ותגל מרגלותיו ותשכב, פען הא אנת רישא לכלהו, פארגמן דאיהו אמן יאהדונה"י, אנת אדנ"י, מלף דאיהו יהו"ה, אסור ברהטים דילף, ארגמן" א"וריאל ר"פאל ג"בריאל מ"יכאל נ"וריאל, חיילין קדישין שמעו.

בר חתן דאיהו שמשא ייתי לאנהרא לסיהרא, איהי אתקשטת בשערהא דילה, מתתקנא בתלת עשר (ג"א בתריסר) דקנין (דרגין, תקונין), דאינון תריסר מזלות, שמשא (צ"ל וסיהרא), (תהלים יט ו) והוא כחתן יוצא מחפתו, ואיהו ישיש כגבור לרוץ ארחין ברקיעא, יציץ לגבה ודאי, הדא הוא דכתיב (שיר השירים ב ט) משגיח מן החלונות מציץ מן התרכים, לאסתפל לא לגבה ברקיעא (דף קמה ע"א) דאיהו (ס"א דא איהו) ישיש, מאי כגבור, מה גבורה עביד בהאי, אלא תרין עשר משקופין אית ברקיע, וכלהו חיילין מקטרגין לגבייהו נטורי תרעין, שמשא מתעטרא באתוון דתפלין דאיהו שם יהו"ה, ואתלבש בגבורה, הדא הוא דכתיב (ישעיה מב יג) יהו"ה כגבור יצא, ודא איהו ישיש כגבור לרוץ ארח, ובקע חלונות פלהו דרקיע, ועביד תרין עשר ארחין, כמה דעבד משה על ימא, ודא איהו לרוץ ארח, ובגין דנטיל בקדמיתא מגבורה, שמשא נפיק סומקא.

לבתר אתלבש בחדס דאיהו חוור, וביה

אשתפך רוגזיה דשמשא, ירוק הוה מסטרא דעמודא דאמצעיתא,

באור לכן, מִפְּנֵי יְהִיָּה מֵאִיר לְלִבְנָה. מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצְאוֹ - זֶה הַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, הַקְצֵה שְׁלֵה צְדִיק, וְתִקּוּפְתּוֹ עַל קְצוֹתָם - שְׁנֵי עֲמוּדֵי אֲמֵת, וּבֵהֶם אֵין נִסְתָּר מִחֲמַתּוֹ - זֶה הַשְּׂכִינָה הַעֲלִיּוֹנָה, שֶׁהִיא חֲמָה, מִשֶּׁם יִצְטַבַּע בְּצַבַּע יָרֵק, שֶׁהוּא רַחֲמִים. בְּאוֹתוֹ זְמַן מִסְתַּכְּלִים הַשֶּׁמֶשׁ וְהַלְבָּנָה יַחַד, וְאֵין נִסְתָּר מִחֲמַתּוֹ, שֶׁהִיא חֲפָה שְׁלֵה.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן הִיא נוֹטֶלֶת מִשְׁלֵשָׁה גּוֹנִים, לְהַתְּפֹאֵר לְפָנָיו בְּשִׁלְשֵׁת צְבָעֵי הָעֵינַן, שֶׁהֵם לְכֵן אָדָם יָרֵק, וּבְאוֹתוֹ זְמַן הוּא יֹאמֵר אֵלֶיהָ, הִסְפִּי עֵינֶיךָ מִגְּדִי שֶׁהֵם הִרְהִיבוּנִי, שׁוֹרְפִים אוֹתִי בְּשִׁלְהָבוֹת שֶׁל הָאֵהָבָה שְׁלֵךְ, וְהַמְּנֹרָה הַקְּדוּשָׁה, שְׁתִּי עֵינַיִם הֵם שְׁנֵי לוֹחוֹת יְקָרוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, שְׁנֵאֲמַר בָּהֶם לַחוֹת אַבֵּן פְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִיִּים פְּתוּבִים מִשְׁנֵי עֲבְרֵיהֶם, וּמִרְקָמִים מִשְׁנֵים עֶשֶׂר גּוֹנִים מֵהַצַּד הַזֶּה, וּמִשְׁנֵים עֶשֶׂר גּוֹנִים מִן הַצַּד הַזֶּה, שֶׁהֵם אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים צְדָדִים, וְעֲלֵיהֶם נֹאמַר מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִים, זֶה וְזֶה פְּעָמִים - אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים סְפָרִים. וְהֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר פָּנִים וּשְׁנַיִם עֶשֶׂר הַכְּנָפִים שֶׁל הַחַיּוֹת, זֶהוּ שְׁפָתוֹב וּפְנֵי אֲרִיָּה אֵל הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם, הַגֶּזֶן הַלְבָּן שֶׁל הָעֵינַן, וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמַאל לְאַרְבַּעַתָּם, הַגֶּזֶן הָאָדָם שֶׁל הָעֵינַן, וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּם הֵם הַגֶּזֶן הַיָּרֵק שֶׁל הָעֵינַן, שְׁנֵאֲמַר וְאַרְבָּעָה פָּנִים לְאַחַד וּגּוֹמֵר, וְאַרְבַּע כְּנָפִים וּגּוֹמֵר, הֵרִי אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים. הַכְּנָפִים הֵם כְּנָפֵי הָעֵינַן, וְעֲלֵיהֶם נֹאמַר מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִים, וּבַחַיּוֹת כְּתוּב בָּהֶם וְקָרָא זֶה אֵל זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, זֶה אֵל זֶה וְדָא, כְּמוֹ הַלּוֹחוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁנֵאֲמַר בָּהֶם

וְכַד אֲתִלְבֵּשׁ (ג"א אֲתִלְבֵּן) בַּחֲסֵד בְּנִהוֹרָא חוּרָא, מִנִּיה יְהֵא נְהִיר לְסִיְהָרָא, מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצְאוֹ, דָּא עֲמוּדָא דְאֲמֻצְעִיתָא, קְצֵה דִילָה צְדִיק, וְתִקּוּפְתּוֹ עַל קְצוֹתָם תְּרִי סְמִכֵי קְשׁוּט, וּבַהוּן אֵין נִסְתָּר מִחֲמַתּוֹ, דָּא שְׂכִינְתָּא עֲלָאָה דְאִיְהִי חֲמָה, מִן תְּפִין יִצְטַבַּע בְּגוֹזֵן יְרוּק דְאִיְהִי רַחֲמִי, בְּהֵוּא זְמַנָּא מִסְתַּכְּלִין שְׁמֵשׁא וְסִיְהָרָא בַּחֲדָא, וְאֵין נִסְתָּר מִחֲמַתּוֹ, דְאִיְהִי חוּפָה דִילָה.

וּבְהֵוּא זְמַנָּא נְטִלַת הִיא מְתִלַת גְּוִוִּין, לְאַתְּפֹאֵרָא קְדָמִיה בַּתִּלַת גְּוִוִּין דְעֵינָא, דְאֵינִון חוּר סוּמְק יְרוּק, וּבְהֵוּא זְמַנָּא אִיְהוּ יִימָא לְגַבְהָ, (שיר ו ה) הִסְפִּי עֵינֶיךָ מִגְּדִי שֶׁהֵם הִרְהִיבוּנִי, מוֹקְדִין לִי בְּשִׁלְהוּבִין דְרַחֲמִימוּ דִילָךְ, וּבוֹצִינָא קְדִישָׁא תְרִין עֵינִין אֲנוּן תְרִין

לוֹחֵין וְקִירִין דְאוֹרִיְתָא, דְאַתְמַר בְּהוּן (שמות לא יח) לַחוֹת אַבֵּן פְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִיִּים (שם לב טו) פְּתוּבִים מִשְׁנֵי עֲבְרֵיהֶם, וּמִרְקָמָן מִתְרִין עֶשֶׂר גְּוִוִּין מֵהֵאִי סְטָרָא, וּמִתְרִין עֶשֶׂר גְּוִוִּין מֵהֵאִי סְטָרָא, דְאֵינִון אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִין סְטָרִין, וְעֲלֵיהֶו אֲתִמַּר (שם) מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִים, זֶה וְזֶה תְרִין זְמַנִּין אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים סְפָרִים.

וְאֵינִון תְרִין עֶשֶׂר אֲנָפִין וְתִרֵי עֶשֶׂר גְּדָפִין דְחַיּוּוֹן, הֵדָא הוּא דְכְתִיב (יחזקאל א ו) וּפְנֵי אֲרִיָּה אֵל הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם גְּוִוִּן חוּר דְעֵינָא, וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמַאל לְאַרְבַּעַתָּם גְּוִוִּן סוּמְק דְעֵינָא, וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּם אֵינִון גְּוִוִּן יְרוּק דְעֵינָא, דְאַתְמַר (שם) וְאַרְבָּעָה פָּנִים לְאַחַד וּגּוֹמֵר, וְאַרְבַּע כְּנָפִים וּגּוֹמֵר, הָא אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים, גְּדָפִין אֵינִון כְּנָפֵי עֵינָא, וְעֲלֵיהֶו אֲתִמַּר מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִים, וְחַיּוּוֹן בְּהוּן כְּתִיב (ישעיה ו ג) וְקָרָא זֶה אֵל זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, זֶה אֵל זֶה וְדָא, כְּמוֹ הַלּוֹחוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁנֵאֲמַר בָּהֶם

פתובים משני עבריהם, מזה ומזה הם פתובים, לחות אבן פתובים וגומר. לחת אבן, מה זה אבן? זו אבן השתיה, שממנה השתת העולם, והיא בת העין, עליה נאמר על אבן אחת שבעה עינים, והם שבעה גלדי העין, ועליהם נאמר שבוע ביום הללתיך, וזו המלכות הקדושה שנאמר בה אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה, מי הבונים? אלו אותם בעלי המשנה שבונים את הבנינים של העולם ופוסקים הלכות, שמאסו בגלות, נאמר בה היתה לראש פנה, משום שהיא הלכה למשה מסיני, קבלה למשה, ומה שהיתה בת העין שחורה, ממנה ובה יהיה הקדוש ברוך הוא מאיר לעולם, משום שהיא מאיר בה.

והעינים שמאירות בתורה, עליהם נאמר עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, וצריך אדם להתעסק בהם תמיד, ערב ובקר וצהרים תמיד, שישתפל בה הקדוש ברוך הוא בעיניו. זהו שכתוב תמיד עיני יהו"ה אלהי"ך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, ולמדנו תמיד מתמיד, תמיד של ערב ובקר מתמיד של תמיד - עיני יהו"ה אלהי"ך בה, והרי התמיד של ערב ובקר הוא של קריאת שמע, אלא מפאן למדנו, שמי שקורא קריאת שמע ערב ובקר בכל יום תמיד, כאלו קיים והגית בו יומם ולילה בתורה, זהו שכתוב לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה. וספר תורה הוא עין, שני פנפי העין - שני לוחות, ועליהם נאמר תמיד עיני יהו"ה אלהי"ך בה מראשית השנה, ומה זה בה? בבת העין שהיא השכינה, ועל

דאורייתא דאתמר בהון פתובים משני עבריהם מזה ומזה הם פתובים, לחות אבן פתובים וגומר, לחת אבן, מאי אבן, דא אבן השתיה, שממנה השתת העולם, והיא בת עינא, עליה אתמר (זכריה ג ט) על אבן אחת שבעה עינים, ואינון שבעה גלדי עינא, ועלייהו אתמר (תהלים קיט קסד) שבוע ביום הללתיך, ודא מלכותא קדישא, דאתמר בה (שם קיח כב) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה, מאי הבונים אלין אינון מארי מתניתין דאינון פנאן בניינין דעלמא, ופוסקי הלכות, דמאסו בה בגלותא, אתמר בה היתה לראש פנה, בגין דאיהי הלכה למשה מסיני קבלה למשה, ומה דהות בת עינא אוכמא, מינה ובה יהא קודשא בריך הוא נהיר עלמא, בגין דאיהו נהיר בה.

ועינין דנהרין באורייתא, עלייהו אתמר (שם קמה טו) עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, וצריך בר נש לאתעסקא בהון תדיר ערב ובקר וצהרים תמיד, לאסתפלא בה קודשא בריך הוא בעיניו, הדא הוא דכתיב (דברים יא יב) תמיד עיני יהו"ה אלהי"ך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, ואוליפנא תמיד מתמיד, תמיד דערב ובקר, מתמיד דתמיד עיני יהו"ה אלהי"ך בה, והא תמיד דערב ובקר דקריאת שמע איהו, אלא מפאן אוליפנא דמאן דקרי קריאת שמע ערב ובקר בכל יום תמיד, כאלו קיים והגית בו יומם ולילה באורייתא, הדא הוא דכתיב (יהושע א ח) לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה, וספר תורה (דף קמה ע"ב) איהו עין, תרי פנפי עינא תרי לוחי, ועלייהו אתמר תמיד עיני יהו"ה אלהי"ך בה מראשית השנה, ומאי בה, בבת עין דאיהי שכינתא, וכנפי עינא

עלייהו אתמר (תהלים קיח יט) פתחו לי שערי צדק, תלת גוונין כלל ופרט, וכלל ואינון אהי"ה אשר אהי"ה, דאינון כלל בכל אורייתא, אהי"ה כלל, אשר פרט, אהי"ה כלל. קריצין דעל עיינין, עלייהו אתמר (שיר ה יא) תלתלים שחורות פעורב, ואינון תלי תלים. מצחא דעל עיינין בה ציץ נזר הקדש, מרוקם בגוונין וציורין דבי מקדשא דלעילא, וציורין דילה שרטוטין בפותיא ובאורפא, מנהון דקיקין מנהון רברבין, ועלייהו אתמר במקום שאמרו להארין אינו רשאי לקצר, לקצר אינו רשאי להארין, להארין מסטרא דו', לקצר מסטרא דו'.

כנפי העין נאמר פתחו לי שערי צדק. שלשה גונים - כלל ופרט וכלל, והם אהי"ה אשר אהי"ה, שהם כלל בכל התורה, אהי"ה כלל, אשר פרט, אהי"ה כלל. הגבות שעל העינים, נאמר עליהם תלתלים שחורות פעורב, והם תלי תלים. על המצח שעל העינים ציץ נזר הקדש, מרוקם בגונים וציורים של בית המקדש שלמעלה, והציורים שלה שרטוטים ברחב ובארץ, מהם קטנים מהם גדולים, ועליהם נאמר במקום שאמרו להארין אינו רשאי לקצר, לקצר אינו רשאי להארין, להארין מהצד של ו', לקצר מצד של י'.

אנפוי דמטרוניתא, אינון מ"ט אנפין טהור, נהרין פשושנה תוור וסומק, נטלין מימינא ושמאלא, גוון תוור בליבון דענוה, סומק בשת דדחילו, ירא בשת, כד אתחזרו ירוקין, הא חתן דילה אסתלק לגבי חמה דאיהי אימא עלאה, ומאלין תלת גוונין דאנפין תליין שבועין ותרין אנפין פחושבון חס"ד, ובהון יר"ו אתוון פחושבון גבור"ה, ודא איהו רזא דויעבור יהו"ה, רזא דעיבור, נהיר בהון לגבי כלה בארבע אנפין, הדא הוא דכתיב (יחזקאל א ו) וארבעה פנים לאחת, ועמודא דאמצעיתא איהו וא"ו עיבור השנה, דאית בה תלת עשר ירחין, ואנון ואיהי בראשי תיבין ו"הו א"ני ו"הו, וביה איהו אשה (נ"ל איש) ואיהי אשה עוברא, סוד העבור יסוד, דאיהו יסוד טפה, דמינה אתעבדת עבור, דאיהו וא"ו, דהא וא"ו בלא טפה לית לה עבור, ודא איהו מוחא דתמן חכמה.

פני הגבירה, הם ארבעים ותשע פנים טהור, מאירים פשושנה, לכן ואדם, נוטלים מימין ומשמאל, גוון לכן בלבון של ענוה, אדם - בשת של ירא, ירא בשת. פשחוזרים לירקום, הרי חתן שלה הסתלק לחמה, שהיא האם העליונה. ומשלת הגונים הללו של הפנים תלויים שבועים ושנים פנים כחשבון חס"ד, ובהם מאתים ושש עשרה אותיות כחשבון גבור"ה, וזהו הסוד של ויעבר יהו"ה, סוד העבור, מאיר בהם לכלה בארבע פנים, זהו שכתוב וארבעה פנים לאחת, והעמוד האמצעי הוא וא"ו, עבור השנה, שיש בה שלשה עשר חדשים, והם בראשי תבות ו"הו א"ני ו"הו, וכו' הוא אשה (נ"ל איש) והיא אשה עברה, סוד העבור - יסוד, שהוא יסוד טפה שממנה נעשה עבור, שהוא וא"ו, שהרי וא"ו בלי טפה אין לה עבור, וזהו המוח, ששם החכמה.

וא"ו איהו חוטמא מתתקנא באנפין, עלייהו אתמר (בראשית ב ו) וייצר יהו"ה אלהים,

וא"ו הוא החטם מתקן בפנים, עליהם נאמר וייצר יהו"ה

אַלְהִיִּים, וּמֵאִירִים בְּלֶכֶן וְאָדָם, וְהַחֲטָם שֶׁהוּלֵךְ בְּדֶרֶךְ יֵשֶׁר הוּא חוֹתֵם אֲמֶת, וְאִם אֵינָה בְּדֶרֶךְ אֲמֶת, אֵינָה חוֹתֵם, הַטְּבַעַת שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וּמִשּׁוּם זֶה צִיּוּר הַגְּבִירָה הַדְּמוּת שֶׁלָּהּ שֶׁל הַחֲטָם, מִתְקַן בְּפָנִים וּבְדֶרֶךְ יֵשֶׁר עַל הַפָּנִים, וְשֵׁנֵי נֶקְבֵי הַחֲטָם שְׁנֵי נְבִיאֵי אֲמֶת, הִפָּה - בַּת הַמֶּלֶךְ, וְכֵּה לְשׁוֹן לְמוֹדִים, שֶׁהוּא צְדִיק, וְעֲלִיָּה (ועליהם) נֶאֱמַר כְּחוֹט הַשְּׁנֵי שִׁפְתוֹתֶיךָ וּמִדְּבַרְךָ נֶאֱוָה, בַּתוֹרָה, הִפָּה - הַכֶּלֶל שֶׁל הַכֹּל, מִמֶּנּוּ קוֹל וְדְבוּר שֶׁהֵם ו"ה, מִמֶּנּוּ הַכֹּל שֶׁהִיא ה', פֶּה קָטָן סְתוּם בְּאוֹת י', מִתְּתַקֵּן בְּשִׁמּוֹ שֶׁל יְהו"ה, וּמִשּׁוּם זֶה כְּחוֹט הַשְּׁנֵי שִׁפְתוֹתֶיךָ וּמִדְּבַרְךָ נֶאֱוָה.

צוֹאֲרֵךְ כְּמַגְדֵל הַשֵּׁן - זוּ יְרוּשָׁלַיִם, עֲלֵיהָ נֶאֱמַר כְּמַגְדֵל דָּוִד צוֹאֲרֵךְ, תְּכַשִּׁיטֶיהָ - כַּהֲנִים לוֹיִם וְיִשְׂרָאֵלִים, בְּנוֵי לְתַלְפִּיּוֹת, זֶה צְדִיק שֶׁהוּא תֵל שֶׁהַכֹּל פּוֹנִים אֵלָיו, הַפְּנּוֹת שֶׁלוֹ - שְׁנֵי נְבִיאֵי אֲמֶת, שֶׁהַשְּׂכִינָה וְדָאֵי הִיא יְרוּשָׁלַיִם, הַתְּכַשִּׁיטִים שֶׁלָּהּ שְׁלֹשַׁת הָאֲבוֹת, הַחֲרוּזִים שֶׁלָּהּ - שְׁנֵי עֲמוּדֵי אֲמֶת.

דָּבָר אַחֵר, צוֹאֲרֵךְ - זוּ הַתּוֹרָה, הַתְּכַשִּׁיטִים שֶׁלָּהּ - מֵאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה מִצְוֹתֶיהָ, הַחֲרוּזִים וְהַקְּמִיעִים שֶׁלָּהּ הֵם מִמֶּנּוּ עַל שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמֵשׁ לֹא תַעֲשֶׂה, שְׁשׁוּמְרִים אוֹתָהּ בָּהֶם, וְכִשְׁמַתְעֵלָה הַצּוֹאֵר בְּתַכְשִׁיטִים שֶׁלָּהּ אֶל הַחֲתָן, כְּמָה רִיחֹת טוֹבִים עוֹלִים בָּהּ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב מִי זֹאת עֲלָה מִן הַמִּדְבָּר, זֶה הַר סִינַי שֶׁהוּא צוֹאֵר שֶׁל עוֹלָם. מְקַטְרֵת מוֹר - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ אֵלֶיךָ לִי אֵל הַר הַמּוֹר, וְלִבְנָה - זוּ הַלְּבָנָה הַקְּדוּשָׁה, עֲלֵיהָ נֶאֱמַר וְאֵל גְּבַעַת הַלְּבָנָה, מִכָּל אֲבָקַת רוּכַל - זֶה צְדִיק, שֶׁהוּא כֹל הַכֹּל בְּכֹל.

וְנִהְרִין בְּחִוּוֹר וְסוּמָק, וְחוֹטְמָא דְאַזְלָא בְּאַרְחַ מֵיִשֶׁר אֵיִהִי חוֹתֵם אֲמֶת, וְאִם לֹא אֵיִהִי בְּאַרְחַ קְשׁוּט לֹא אֵיִהִי חוֹתְמָא דְגוּשְׁפִּנְקָא דְמִלְפָּא, וּבִגִּין דָּא צִיּוּרָא דְמִטְרוּנִיתָא דִּיּוֹקְנָא דִּילָהּ דְחוֹטְמָא, מִתְּתַקֵּן בְּאַנְפִּין וּבְאַרְחַ מֵיִשֶׁר עַל אֲנְפִין, וְתִרִין נוֹקְבִין דְחוֹטְמָא תְּרֵי נְבִיאֵי קְשׁוּט, פּוּמָא בְּרַתָּא דְמִלְפָּא, וְכֵּה לְשׁוֹן לְמוֹדִים דְאֵיִהוּ צְדִיק, וְעֲלָה (ג"א ועליהו) אֲתִמֵּר (שיר ד ג) כְּחוֹט הַשְּׁנֵי שִׁפְתוֹתֶיךָ וּמִדְּבַרְךָ נֶאֱוָה בְּאוּרִיִּיתָא, פּוּמָא כְּלָלָא דְכֹלָא, מִיִּנְהָ קוֹל וְדְבוּר דְאֵינּוֹן ו"ה, מִיִּנְהָ הַכֹּל דְאֵיִהִי ה', פּוּמָא דְקִיקָא סְתִימָא בְּאוֹת י', מִתְּתַקֵּן בְּשִׁמָּא דִּיהו"ה, וּבִגִּין דָּא כְּחוֹט הַשְּׁנֵי שִׁפְתוֹתֶיךָ וּמִדְּבַרְךָ נֶאֱוָה.

צוֹאֲרֵךְ כְּמַגְדֵל הַשֵּׁן (שם ז ה), דָּא יְרוּשָׁלַיִם, עֲלָה אֲתִמֵּר (שם ד ד) כְּמַגְדֵל דָּוִד צוֹאֲרֵךְ, תְּכַשִּׁיטִין דִּילָהּ כַּהֲנִים לוֹיִים וְיִשְׂרָאֵלִים, בְּנוֵי לְתַלְפִּיּוֹת דָּא צְדִיק דְאֵיִהוּ תֵל שֶׁהַכֹּל פּוֹנִים בּוֹ, פְּנּוֹת דִּילֵיהּ תִּרִין נְבִיאֵי קְשׁוּט, דְשְׂכִינְתָּא וְדָאֵי אֵיִהִי יְרוּשָׁלַיִם, תְּכַשִּׁיטִין דִּילָהּ תֵּלֵת אֲבָהָן, חֲרוּזִין דִּילָהּ תְּרֵי סְמִכֵי קְשׁוּט.

דָּבָר אַחֵר צוֹאֲרֵךְ דָּא אוּרִיִּיתָא, תְּכַשִּׁיטִין דִּילָהּ רַמ"ח פְּקוּדִין דִּילָהּ, חֲרוּזִין וְקְמִיעִין דִּילָהּ אֵינּוֹן מִמֶּנּוּ עַל שְׁס"ה לֹא תַעֲשֶׂה, דְנִטְרִין לָהּ בַּהוֹן, וְכַד אֶסְתַּלַּק צוֹאֵר בְּתַכְשִׁיטִין דִּילָהּ לְגַבֵּי חֲתָן, כְּמָה רִיחִין טְבִין סְלָקִין בָּהּ, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב (שם ג ו) מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר, דָּא טוֹרָא דְסִינַי דְאֵיִהִי צוֹאֵר עֲלָמָא, (שם) מְקַטְרֵת מוֹר דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְאֲתִמֵּר בֵּיהּ (שם ד) אֵלֶיךָ לִי אֵל הַר הַמּוֹר, וְלִבְנָה דָּא סִיְהָרָא קְדִישָׁא, עֲלָה אֲתִמֵּר וְאֵל גְּבַעַת הַלְּבָנָה, מִכָּל אֲבָקַת רוּכַל דָּא צְדִיק, דְאֵיִהוּ כָּל כָּלִיל בְּכֹלָא.

דָּבָר אַחַר צְוֹאֲרֵךְ דָּא אֹרִייתָא דְּבַעַל פֶּה, הִלְכָה לְמֹשֶׁה מְסִינִי, מְקַטְרֵת מֵר - אָמַר מֵר, וּלְבוּנָה וּלְבוּנָה לְבוּן הִהְלָכָה, מְכַל אֲבָקָת רֹכֵל - זֶה צְדִיק שֵׁישׁ בּוּ מְכַל הַמִּינִים, וְזֶה מְאִיר לְתוֹרָה שְׂבַעַל פֶּה, וּמֵיֵד כְּשֶׁהִיא מִתְקַשֶּׁטת בְּכָל מִינֵי תְּכֵשִׁיטִים, יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהִיא צְוֹאֵר הָעוֹלָם, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקִיף אוֹתָהּ, זֶהוּ שְׂפָתוֹב וְאֲנִי אֶהְיֶה לָּהּ נֶאֱם יְהו"ה חוֹמַת אֵשׁ סְבִיב, וְהוּא מְחַבֵּק אוֹתָהּ בְּשִׁפְתֵי זְרוּעוֹת, זֶהוּ שְׂפָתוֹב שְׂמֵאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי וַיְמִינוּ תַחְבֵּקְנִי.

וַיְדִי הַגְּבִיחָה, הַפְּלָה הַקְּדוּשָׁה, כָּלֶם רְשׁוּמִים בְּשֵׁם שֶׁל יְהו"ה, כְּמוֹ זֶה: (אִמֵר הַמְּגִיחָה, הַלְשׁוֹן מוֹטְעָה וּבִ"ל שֶׁהַלְשׁוֹן כָּר) בְּכַף י', בְּחֻמֶשׁ אֲצַבְעוֹת ה', בְּזְרוּעַ שְׁלָה ו', בְּכַתְף שְׁלָה ה', בְּכַתְף מְצִיָּרִים כְּמֵה שְׂרֻטוּטִים כְּמוֹ הָעֲנַפִּים שֶׁל עֵץ הַחַיִּים, לְרֶשֶׁם בּוּ שֶׁהוּא עֵץ חַיִּים. זֶהוּ שְׂפָתוֹב עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים כֶּה וְתַמְכִּיחָה מְאֹשֶׁר. מִימִינוּ נִתְּנָה תוֹרָה שְׂבַכְתָּב, מִשְׂמֵאלוֹ תוֹרָה שְׂבַעַל פֶּה, וְאִיפֹה נִתְּנָה? בְּשִׁנֵי לוחוֹת, שְׁנֵאֲמַר בְּהֵם שְׁנֵי שְׂדֵיךְ כְּשִׁנֵי עֲפָרִים תְּאָמִי צְבִיחָה. וְעוֹד, ו' הִיא תוֹרָה שְׂבַכְתָּב, שְׁנִתְּנָה בְּשִׁפְתֵי זְרוּעוֹת, שְׁהֵם שֶׁשֶׁה פְּרָקִים, וְאִיפֹה נִתְּנָה? בְּשִׁנֵי לוחוֹת, שְׁהֵם שְׁנֵי שְׂדֵיךְ, וְהֵם י' י' (וּבְהֵם צוֹרֵת ו'), וּבְהֵם הוּא צָר, זֶהוּ שְׂפָתוֹב וַיִּצָּר, וְהֵם שְׁפִי בְּתוֹלוֹתֶיהָ שֶׁל הָעֵלְמָה שֶׁהִיא תוֹרָה שְׂבַעַל פֶּה, שְׁנֵאֲמַר בְּהֵם וַיִּשְׁבֵּר אֶתֶם תַּחַת הַהָר, הַחֲתָן שְׁלָה, אוֹתוֹ שְׁאָמַר לֹא נִמְצָאוּ בְּתוֹלִים לְנַעֲרָה וְעִנְשׁוּ אוֹתוֹ מְאֵה כֶסֶף, אֵלּוּ תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ לְגִלוֹת כָּל יְמֵיו.

דָּבָר אַחַר צְוֹאֲרֵךְ דָּא אֹרִייתָא דְּבַעַל פֶּה, הִלְכָה לְמֹשֶׁה מְסִינִי, מְקַטְרֵת מֵר אָמַר מֵר, וּלְבוּנָה לְבוּן הִהְלָכָה, מְכַל אֲבָקָת רֹכֵל דָּא צְדִיק דָּאִית בֵּיה מְכַל מִינִים, וְדָא נִהִיר לָהּ לְאֹרִייתָא דְּבַעַל פֶּה, וּמֵיֵד (דף קמ"ט) דָּאִיהִי מִתְקַשֶּׁטָא בְּכָל מִינֵי תְּכֵשִׁיטִין, יְרוּשָׁלַיִם דָּאִיהוּ צְוֹאֵר עַלְמָא, קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶסְחַר לָהּ, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב (זכריה ה ט) וְאֲנִי אֶהְיֶה לָּהּ נֶאֱם יְהו"ה חוֹמַת אֵשׁ סְבִיב, וְאִיהוּ מְחַבֵּק לָהּ בְּתַרְיִן דְּרוּעִין, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב (שיר השירים ב ו) שְׂמֵאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי וַיְמִינוּ תַחְבֵּקְנִי.

וַיְדִין דְּמִטְרוֹנִיתָא פְּלָה קְדִישָׁא, אֵינּוֹן רְשִׁמִּין כְּלָהוּ בְּשֵׁמָא דִּיהו"ה, כְּגוֹנוֹנָא דָּא (אִמֵר הַמְּגִיחָה הַלְשׁוֹן מוֹטְעָה וּבִ"ל שֶׁהַלְשׁוֹן כָּר) בְּכַף י', בְּחֻמֶשׁ אֲצַבְעוֹת ה', בְּזְרוּעַ דִּילָהּ ו', בְּכַתְף דִּילָהּ ה', בְּכַתְף דִּילָהּ מְצוּיָרִין כְּמֵה שְׂרֻטוּטִין כְּעֲנַפִּין דָּאִילָנָא דְּחַיִּי, לְרֶשֶׁמָא בֵּיה דָּאִיהוּ עֵץ הַחַיִּים, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב (משלי ג יח) עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים כֶּה וְתַמְכִּיחָה מְאֹשֶׁר, מִימִנָּא דִּילִיהּ אֲתִיְהִיבַת אֹרִייתָא דְּבַכְתָּב, מִשְׂמֵאלָא דִּילִיהּ אֹרִייתָא דְּבַעַל פֶּה, וּבְאֵן אֲתִיְהִיבוּ בְּתַרְיִן לוֹחִין, דָּאֲתַמַּר בְּהוֹן (שיר ד ה) שְׁנֵי שְׂדֵיךְ כְּשִׁנֵי עֲפָרִים תְּאָמִי צְבִיחָה. וְעוֹד ו' אִיהוּ אֹרִייתָא דְּבַכְתָּב, דָּאֲתִיְהִיבַת בְּתַרְיִן דְּרוּעִין דָּאֵינּוֹן שִׁית פְּרָקִין, וּבְאֵן אֲתִיְהִיבַת בְּתַרְיִן לוֹחִין, דָּאֵינּוֹן שְׁנֵי שְׂדֵיךְ, וְאֵינּוֹן י' י' (וּבְהוֹן צוֹרֵת ו'), וּבְהוֹן צָר, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב וַיִּצָּר, וְאֵינּוֹן בְּתוֹלִין דְּעֵלְמִתָּא דָּאִיהִי אֹרִייתָא דְּבַעַל פֶּה, דָּאֲתַמַּר בְּהוֹן (שמות לב ט) וַיִּשְׁבֵּר אֶתֶם תַּחַת הַהָר חֲתָן דִּילָהּ, הִהוּא דָּאֲמַר (דברים כב ט) לֹא נִמְצָאוּ בְּתוֹלִים לְנַעֲרָה (שם ט), וְעִנְשׁוּ אוֹתוֹ מְאֵה כֶסֶף אֵלּוּן מְאֵה בְּרַכָּאן (שם), וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ בְּגִלוֹתָא כָּל יְמֵיו.

שְׁבַחֲהוּ שֶׁל הַגּוֹפֵה, זֹאת קוֹמְתָךְ דְּמַתָּה דְּמַתָּה לְתַמְרָה, וּמֵי שְׁמַכִּיר שְׁעוֹר הַקּוֹמָה שְׁלָה, יוֹרֵשׁ אֶת הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא ו', שְׁנֹאמֵר בּוֹ מְקוֹה יִשְׂרָאֵל יְהוּ"ה, הַמְּקוֹה שֶׁהוּא הַקּוֹמָה שְׁלָה, הַשְּׁעוֹר שְׁלָה. שְׁעוֹר הַקּוֹמָה זֶה צְדִיק, שְׁנֹאמֵר בּוֹ צְדִיק כְּתָמֵר יִפְרָח, וְעֲלִיָּה נֹאמֵר דְּמַתָּה לְתַמְרָה.

שְׁנֹאמֵר בֵּה וַיְבֹאוּ אֱלִימָה וְשֵׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינַת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים, שְׁנַיִם עֶשֶׂר עֵינַת אֱלוֹהִים שְׁנַיִם עֶשֶׂר פְּרָקִים, שְׁהֵם שֵׁשׁ בְּשֵׁתֵי זְרוּעוֹת וְשֵׁשׁ בְּשֵׁתֵי שׁוֹקִים. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב יְדִיו גְּלִילֵי זָהָב מִמְּלֵאִים בְּתַרְשִׁישׁ, מֵהוּ בְּתַרְשִׁישׁ? בְּתַרְשִׁישׁ, בְּשֵׁתֵי זְרוּעוֹת שֵׁשׁ פְּרָקִים, וְכֵן שֵׁשׁ אַחֲרֵים בְּשֵׁתֵי שׁוֹקִים. שׁוֹקִיו עֲמוּדֵי שֵׁשׁ - אֱלוֹהִים שְׁנַיִם עֶשֶׂר עֵינוֹת מַיִם, שִׁבְעִים תְּמָרִים שְׁבָהֶם צְדִיק כְּתָמֵר יִפְרָח הָרִי הֵם חֲמֵשׁ אֲצַבְעוֹת, וּבִהֵן שְׁלֹשֶׁה עֶשֶׂר פְּרָקִים - הֵם שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר, וְכֵן שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר בִּיד יָמִין - שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ, וְכֵן שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר בְּשֵׁתֵי רַגְלָיִם - הָרִי שִׁבְעִים וְשָׁנַיִם, שִׁבְעִים שְׁלָהֶם שִׁבְעִים תְּמָרִים, שְׁנֵי צְדִיקִים כְּתָמֵר יִפְרָח בֵּהֶם.

וּבִהֵן כְּתוּב מֵה יָפוּ פְּעַמֵּיךְ בְּנִעְלָיִם בַּת נְדִיב, הַנְּעֲלִים שְׁלָה נְעִילַת הַחֵג וְנְעִילַת הַפֶּסַח, וְלֹא צְרִיף לְהִרְאוֹת לְפָנֵי נְעֲלִים שֶׁל חַל, שְׁהֵם שְׁאוֹר וְחֲמִץ, וְעֲלִיָּהֶם אָמַר לְמֹשֶׁה שֶׁל נְעֲלִיךְ מֵעַל רַגְלֶיךָ, שְׁתְּרוּמָה וְחֹלִין כְּמוֹ זֶה, לֹא צְרִיף לְעַרְב תְּרוּמָה עִם קֹדֶשׁ, וְכֵן מְלֹאכָה שֶׁל חַל לֹא צְרִיכָה לְהִרְאוֹת לְפָנֵי מְלֹאכָה שֶׁל קֹדֶשׁ, שֶׁהִיא מְלֹאכַת הַכֹּהֲנִים, וְכֵן אֵשׁ שֶׁל חַל לֹא צְרִיכָה לְהִרְאוֹת לְפָנֵי אֵשׁ שֶׁל קֹדֶשׁ, שְׁכַלֵּם חַל וְאַחֲרֵים קֹדֶשׁ, וּמִשּׁוֹם זֶה צְוָה הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחַל.

שְׁבַחֲהוּ דְּגוֹפָא, (שִׁיר ז ח) זֹאת קוֹמְתָךְ דְּמַתָּה לְתַמְרָה, וּמֵאֵן דִּידַע שְׁעוֹר קוֹמָה דִּילָה אִיהוּ יְרִית עֲלָמָא דְּאַתִּי דְּאִיהוּ ו', דְּאַתְמֵר בֵּיה (יִרְמִיָּה יז יג) מְקוֹה יִשְׂרָאֵל יְהוּ"ה, מְקוֹה דְּאִיהוּ קוֹמָה דִּילָה שְׁעוֹר דִּילָה, שְׁעוֹר קוֹמָה דְּאִ צְדִיק, דְּאַתְמֵר בֵּיה (תְּהִלִּים צב יג) צְדִיק כְּתָמֵר יִפְרָח, וְעֲלִיָּה אַתְמֵר דְּמַתָּה לְתַמְרָה.

דְּאַתְמֵר בֵּה, (שְׁמוֹת טו כז) וַיְבֹאוּ אֱלִימָה וְשֵׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינַת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים, תְּרִין עֶשֶׂר עֵינוֹת אֱלִין אֵינּוֹן תְּרִין עֶשֶׂר פְּרָקִין, דְּאֵינּוֹן שִׁית בְּתַרְיִן דְּרוּעִין וְשִׁית בְּתַרְיִן שׁוֹקִין, הֲדָא הוּא דְּכְתִיב (שִׁיר הַשִּׁירִים ה יד) יְדִיו גְּלִילֵי זָהָב מִמְּלֵאִים בְּתַרְשִׁישׁ, מֵאִי בְּתַרְשִׁישׁ בְּתַרְשִׁישׁ, בְּתַרְיִן דְּרוּעִין שִׁית פְּרָקִין, וְכֵן שִׁית אַחֲרָנִין בְּתַרְיִן שׁוֹקִין, (שֵׁם טו) שׁוֹקִיו עֲמוּדֵי שֵׁשׁ, אֱלִין אֵינּוֹן י"ב עֵינוֹת מַיִם. שִׁבְעִים תְּמָרִים דִּי בְּהוֹן צְדִיק כְּתָמֵר יִפְרָח הָא אֵינּוֹן חֲמֵשׁ אֲצַבְעָאן, וּבִהוֹן תְּלִיסֵר פְּרָקִין, אֵינּוֹן ח"י, וְכֵן ח"י בִּיד יָמִין, תְּלַתִּין וְשִׁית, וְכֵן ח"י ח"י בְּתַרְיִן רַגְלִין, הָא ע"ב, (אִמֵר הַמַּגִּיד תִּימָה כִּי הַפְּרָקוֹן אַרְבַּסֵר וְאִיךְ אִמֵר תְּלִיסֵר), שִׁבְעִין דְּלֵהוֹן שִׁבְעִין תְּמָרִים, תְּרִין צְדִיקִי כְּתָמֵר יִפְרָח בֵּהוּ.

וּבִהוֹן כְּתִיב (שֵׁם ז ב) מֵה יָפוּ פְּעַמֵּיךְ בְּנִעְלָיִם בַּת נְדִיב, נְעֲלִים דִּילָה נְעִילַת הַחֵג וְנְעִילַת הַפֶּסַח, וְלֹא צְרִיף לְאַתְחַזְּאָה קְדָם נְעֲלִים דְּחוֹל, דְּאֵינּוֹן שְׁאוֹר וְחֲמִץ, וְעֲלִיָּהוּ אָמַר לְמֹשֶׁה (שְׁמוֹת ג ה) שֶׁל נְעֲלִיךְ מֵעַל רַגְלֶיךָ, דְּתְרוּמָה וְחֹלִין כְּגוֹוֹנָא דָא לֹא צְרִיף לְאַתְעַרְבָא תְרוּמָה בְּקֹדֶשׁ, וְכֵן מְלֹאכָה דְּחוֹל לֹא צְרִיף לְאַתְחַזְּאָה קְדָם מְלֹאכָה דְּקֹדֶשׁ דְּאִיהוּ מְלֹאכַת הַכֹּהֲנִים, וְכֵן אֵשׁ דְּחוֹל לֹא צְרִיף לְאַתְחַזְּאָה בְּשֵׁפֶת קְדָם אֵשׁ דְּקֹדֶשׁ, דְּכֻלְּהוּ חוֹל וְאַחֲרָנִין קֹדֶשׁ, וּבְגִין דָּא מְנִי הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל.

הנה ציון, שהיא השכינה, יוצאת בכל הקשויטים שלה, וכל העולם מורים עליה באצבע, זהו שכתוב חזה ציון קרית מועדנו, והחזן יוצא מעטר אליה, וכל העולם אומרים צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו. חתנתו - השכינה העליונה, שמחת לבו - השכינה התחתונה, היום של שניהם - העמוד האמצעי, המנורה הקדושה, הרי הפלה מקשטת לבעלה שהוא יהו"ה, בן המלך.

תקון שביעי

זהו תקון כ"ז

זהו בראשית ברא אלהים, בראשית אבא ואמא, יהו"ה אלהינו, ברא יהו"ה, בנם של האב והאם, אלהים הבת, ועליהם נאמר איש אמו ואביו תיראו, כבוד את אביך ואת אמך, אביך זה הקדוש ברוך הוא, אמך זו שכינה, היראה שלה - במצוות לא תעשה, הכבוד שלה - במצוות עשה, וכל אלו שמקמים מצוות עשה, נאמר עליהם פי מכבדי אכבוד, ועל אותם שעוברים על לא תעשה, עליהם נאמר ובזי יקלו. אמר המאור הקדוש: רבי רבי, ומהו כבוד ובזיון לקדוש ברוך הוא במצוות עשה ולא תעשה? אלא ודאי כשהשכינה בגלות, כל מי שעושה מצוה להקים אותה מן הגלות, כאלו כבוד את הקדוש ברוך הוא.

למך שהיתה לו קטטה עם הגבירה, וזרק אותה מהיכלו, והיא הלכה לשכינה, והלא כל מי שמקבל אותה בביתו ומכבד אותה, (ודאי שמכבד את המלך), ומכניס שלום בינה לבין בעלה, הלא כל

הא ציון דאיהי שכינתא נפקא בכל קשויטין דילה, וכל עלמא מורין לה באצבע, הדא הוא דכתיב (ישעיה לג כ) חזה ציון קרית מועדנו, וחתן נפיק מעוטר לגבה, וכל עלמא אמרי (שיר ג יא) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו, חתונתו שכינתא עלאה, שמחת לבו שכינתא תתאה, יום דתרווייהו עמודא דאמצעיתא, בוצינא קדישא הא פלה מתקשטא לגבי בעלה דאיהו יהו"ה, ברא דמלכא. (דף קמז ע"ב).

דמלכא. (דף קמז ע"ב).

תקונא שביעאה

(זהו תקון כז)

דא איהו בראשית ברא אלהים, בראשית אבא ואמא, יהו"ה אלהינו, ברא יהו"ה, ברא דאבא ואמא, אלהים ברתא, ועלייהו אתמר (ויקרא יט ג) איש אמו ואביו תיראו, (שמות כ יב) כבוד את אביך ואת אמך, אביך דא קודשא בריך הוא, אמך דא שכינתא, דחילו דילה בפקודין דלא תעשה, אוקירו דילה בפקודין דעשה, וכל אינון דמקיימי פקודי דעשה עלייהו אתמר (שמואל א ב ל) פי מכבדי אכבוד, ואינון דעברין על לא תעשה עלייהו אתמר ובזי יקלו. אמר בוצינא קדישא רבי רבי, ומה הוא אוקירו ובזיון לקודשא בריך הוא בפקודין דעשה ולא תעשה, אלא בודאי כד שכינתא איהי בגלותא, כל מאן דעביד מצוה לאקמא לה מן גלותא, כאלו אוקיר לקודשא בריך הוא.

למלכא דהוה ליה קטטה עם מטרוניתא, וארמא לה מן היכליה, ואיהי אזלת לגבי שכינהא, והלא כל מאן דמקבל לה בביתה ואוקיר לה (ודאי אוקיר למלכא), ועאיל

הפבוד שעושה לה, הוא עושה למלך, שאם המלך כועס עליה פעם אחת או פעמים, יהיה לו שלום עמה ויחזיר אותה לביתו, והוא שואל אותה, מי כבד אותך? או מי זלזל בך? או אם גרש אותה למלכות אחרת?

כמו כן הקדוש ברוך הוא גרש את השכינה וזרק אותה מביתו, זהו שפתיב ובפשיעכם שלחה אמכם, והלא כל מי שמכבד אותה בגלות, הוא כבד את הקדוש ברוך הוא, או מי שמזלזל בה, הוא מזלזל בקדוש ברוך הוא, ומשום זה פי מכבדי אכבד ובזי יקלו, שאף על גב שהקדוש ברוך הוא מכר אותה בחטאי בנייה בגלות הרביעית, הוא שומר אותה והוא יגאל אותה, וסוד הדבר - וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים, אלא תצא בת חורין, משום שבגלות הראשונה, שלא היה לה בעלה, שהיא התורה, החרות שלה, לא הוציא אותה בת חורין, ויצאה בחפזון כמו עבד שבורח מאדונו ואין לו שטר שחרור, אבל בגאולה האחרונה, שיש לה בעלה שהיא בן חורין, לא תצא בחפזון ולא תצא כמו עבדים, שנאמר בהם עבדים היינו לפרעה במצרים, אלא תצא בת חורין, ומשום זה פי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים. ומצין לנו שתורה היא חרות? זהו שפתיב והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת, והוא יהיה לה בגאולה האחרונה חרות ממלאך המות, שלא ימות משיח בן אפרים, חרות משעבוד מלכיות, שלא ישתעבדו בה ובבניה לעולם, ותהיה לה חרות ולבניה מכל החטאים הרעים של העולם, שהם ערב רב, וישואל

שלם בינה ובין בעלה, הלא כל יקרא דעביד לה למלכא עביד, דאם מלכא פועס עליה זמנא חדא או תרין, יהא ליה שלם עמה ויחזיר לה לביתה, ואיהו שאיל לה מאן אוקיר לך או מאן זלזל בך, או אם תריך לה למלכותא אחרא.

בגוונא דא קודשא בריך הוא תריך לה לשכינתא, וארמי לה מביתה, הדא הוא דכתיב (ישעיה נ א) ובפשיעכם שלחה אמכם, והלא כל מאן דאוקיר לה בגלותא לקודשא בריך הוא אוקיר, או מאן דמזלזל בה לקודשא בריך הוא מזלזל, ובגין דא פי מכבדי אכבד ובזי יקלו, דאף על גב דקודשא בריך הוא זפין לה בחובין דבנהא בגלותא רביעאה, איהו נטיר לה ואיהו יפרוק לה, ורזא דמלה (שמות כא ז) וכי ימכור איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים, אלא תפוק בת חורין, בגין דבגלותא קדמאה דלא הות לה בעלה דאיהי אורייתא חירו דילה, לא נפקת לה בת חורין, ונפקת בחפזון כעבדא דברח מרבוניה ולא אית לה שטר חירו, אבל בפורקנא בתרייתא דאית לה בעלה דאיהו בן חורין, לא תצא בחפזון ולא תצא כעבדין, דאתמר בהון עבדים היינו לפרעה במצרים, אלא תפוק בת חורין, ובגין דא כי ימכור איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים.

ומנלן דאורייתא איהו חירות, הדא הוא דכתיב (שמות לב טז) והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת, ואיהו יהא לה בפורקנא בתרייתא חרות ממלאך המות, דלא ימות משיח בן אפרים, חרות משעבוד מלכיות דלא ישתעבדון בה ובבניה לעולם, ויהא לה חירו ולבנהא מכל מרעין פישין דעלמא

שֶׁהֵם מַצֵּד אוֹתוֹ הַנֶּעַר אוֹ מֵהַפֶּסֶא הַקְדוּשׁ, אִף עַל גַּב שֶׁהָיוּ מַחֲיִבִים בְּכַמָּה חֻטָּאִים, כְּמוֹ שְׁאוּמְרִים אֵין בֶּן דְּוֹד בָּא עַד שִׁיְהִיָּה דוֹר שְׁפָלוֹ זַפְאֵי אוֹ כְּלוֹ חֵיב, נֶאֱמַר בְּהֵם אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדוֹנֵיהָ אֲשֶׁר לֹא יַעֲדָה, עִם כָּל זֶה וְהַפְּדָה בְּגִלוֹת, וְלֹא יִמְשַׁל לְמַכְרָה בְּגִלוֹת בְּבִגְדוֹ בָּהּ, מִשּׁוּם שֶׁבְּגָדוֹ בְּעִבּוּדָה זָרָה.

וְעוֹד כִּי יִמְכּוֹר אִישׁ אֶת בְּתוֹ לְאִמָּה, זוֹ הַנְּשֻׁמָּה הַקְדוּשָׁה שְׁמֵכֵר אוֹתָהּ לַגּוֹף, שֶׁהוּא הָאִמָּה שְׁלֵה, וְנֶאֱמַר וְשִׁפְחָה כִּי תִירֵשׁ גְּבִירְתָּהּ, כְּשֶׁתִּצָּא מִן הַגּוֹף, לֹא תִצָּא כְּצֵאת הָעֶבְדִּים, שֶׁהֵם נְפִשׁוֹת שְׁמֻשְׁתָּפִים עִם הַגּוֹף הַתַּחְתּוֹן, שֶׁהֵנָּאֵתִם אֵינָה לְעוֹלָם הַבָּא, לְהַשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה שֶׁהוּא חֲרוֹת מִמְּלֶאךָ הַמְּוֹת, אֲלֵא לִירֵשׁ אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה, וּמִשּׁוּם הַנְּשֻׁמָּה שְׁמֻשְׁתַּדְּלַת בְּתוֹרָה, לֹא תִצָּא כְּצֵאת הָעֶבְדִּים מִן הַגּוֹף בְּדַחֲק, כְּמוֹ נְשֻׁמַת עִם הָאֶרֶץ שֶׁהִיא עֶבֶד, אֲלֵא תִצָּא בְּתַ חוֹרִין מִמְּלֶאךָ הַמְּוֹת.

תְּקוּנָה שְׁמִינִי זֶהוּ תְּקוּנָה כ"ח

בְּרֵאשִׁית, זוֹ בָּאֵר (בְּאֵר שִׁית), וְהֵם שְׁתֵּים, אַחַת בָּאֵר חֲפְרוּהָ שְׁרִים פְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעַם, וְאַחַת הִיא הַבָּאֵר שְׁנֵאֱמַר בָּהּ וַיִּרְיִבוּ גַם עָלֶיהָ, וְהַשְּׁנִיָּה בָּאֵר אַחֲרֶת וְלֹא רְבוּ עָלֶיהָ. הַבָּאֵר שְׁרִיבּוּ עָלֶיהָ זוֹ תוֹרָה שְׁבַעֲלָהּ, שְׁנֵאֱמַר בָּהּ וַיִּרְיִבוּ רֵעֵי גֵרָר עִם רֵעֵי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמַּיִם, אֵלּוּ מִקְּשִׁים עַל אֵלּוּ, וְאֵלּוּ חוֹלְקִים עַל אֵלּוּ, אֵלּוּ מְטַהֲרִים וְאֵלּוּ מְטַמְּאִים, אֵלּוּ פּוֹסְלִים וְאֵלּוּ מְכַשְׁרִים, אֵלּוּ אוֹסְרִים וְאֵלּוּ מְתִירִים, בְּשֵׁשׁ צְדָדִים, וְהֵם בְּרֵאשִׁית בְּרֵא שִׁית וְכו'.

דְּאֵינוֹן עֶרְב רַב, וַיִּשְׁרָאֵל דְּאֵינוֹן מִסְטָרָא דִּהְוָא נֶעַר אוֹ מְכָרְסִיא קְדִישָׁא, אִף עַל גַּב דִּהְוּוּ מַחֲוִיבִין בְּכַמָּה חוּבִין, כְּמָה דְּאִמְרִין אֵין בֶּן דְּוֹד בָּא עַד שִׁיְהִיָּה דוֹר שְׁפָלוֹ זַפְאֵי אוֹ כְּלוֹ חֵיב, אֲתִמַּר בְּהוֹן (שֵׁם כֹּא ח) אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדוֹנֵיהָ אֲשֶׁר לֹא יַעֲדָה, עִם כָּל דָּא וְהַפְּדָה בְּגִלוֹתָא, וְלֹא יִמְשׁוּל לְמוֹכְרָה בְּגִלוֹתָא, בְּבִגְדוֹ בָּהּ, בְּגִין דְּבְגָדוֹ בְּעִבּוּדָה זָרָה.

וְעוֹד כִּי יִמְכּוֹר אִישׁ אֶת בְּתוֹ לְאִמָּה, דָּא נְשֻׁמַתָּא קְדִישָׁא, דְּמְכַר לָהּ בְּגוּפָא דְּאִיהוּ אִמָּה דִּילָהּ, וְאֲתִמַּר (מִשְׁלֵי ל כג) וְשִׁפְחָה כִּי תִירֵשׁ גְּבִירְתָּהּ, כִּד תִּפּוֹק מִגּוּפָא לֹא תִצָּא כְּצֵאת הָעֶבְדִּים, דְּאֵינוֹן נְפִשׁוֹת דְּאֵינוֹן מְשׁוּתְּפִין עִם גּוּפָא תַּתְּאָה, דִּהְנָאָה דְּלֵהוֹן לֹא אִיהִי לְעֵלְמָא דְּאִתִּי, לְאֲשְׁתַּדְּלָא בְּאוּרִייתָא דְּאִיהוּ חִירוֹ מִמְּלֶאךָ הַמְּוֹת, אֲלֵא לִירְתָּא לְעֵלְמָא דִּין, וּבְגִין דָּא נְשֻׁמַתָּא דְּאִיהִי אֲשְׁתַּדְּלָא בְּאוּרִייתָא, לֹא תִצָּא כְּצֵאת הָעֶבְדִּים מִגּוּפָא בְּדוּחֲקָא, כְּנְשֻׁמַתָּא דְּעִם הָאֶרֶץ דְּאִיהִי עֶבֶד, אֲלֵא תִפּוֹק בְּרַ חוֹרִין מִמְּלֶאךָ הַמְּוֹת.

תְּקוּנָה תְּמִינָאָה (זֶהוּ תְּקוּנָה כ"ח)

בְּרֵאשִׁית, (דף קמז ע"א) דָּא בָּאֵר (נ"א) בָּאֵר שִׁית), וְאֵינוֹן תְּרִין, חַד (בְּמִדְבָר כֹּא א) בָּאֵר חֲפְרוּהָ שְׁרִים פְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעַם, חַד אִיהוּ בָּאֵר דְּאֲתִמַּר בָּהּ (בְּרֵאשִׁית כו כֹּא) וַיִּרְיִבוּ גַם עָלֶיהָ, וְתַנְיָנָא בָּאֵר אַחֲרֶת וְלֹא רְבוּ עָלֶיהָ, בָּאֵר דְּרְבוּ עָלֶיהָ דָּא אוּרִייתָא דְּבַעַל פָּה, דְּאֲתִמַּר בָּהּ (שֵׁם כ) וַיִּרְיִבוּ רֵעֵי גֵרָר עִם רֵעֵי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמַּיִם, אֵלּוּ מִקְּשִׁין עַל אֵלּוּ, וְאֵלּוּ חוֹלְקִין עַל אֵלּוּ, אֵלּוּ מְטַהֲרִין וְאֵלּוּ מְטַמְּאִין, אֵלּוּ פּוֹסְלִין וְאֵלּוּ מְכַשְׁרִין, אֵלּוּ אוֹסְרִין וְאֵלּוּ מְתִירִין, בְּשִׁית סְטָרִין, וְאֵינוֹן בְּרֵאשִׁית בְּרֵא שִׁית וְכו'.

תקונא תשיעאה

(זהו תקון כ"ט)

בראשית ברא שית סטרין דאפור והתר
 פדקאמרן, ועליה אתמר (במדבר יד יז)
 ועתה יגדל נא פח אדנ"י, ואיהי כ"ח אתון
 דעובדא דבראשית, בהאי (נ"א דאיהו) כ"ח
 תלמידי חכמים (בראשית כו כב) ויחפרו באר אחרת
 ולא רבו עליה, דאיהי הלכה למשה מסיני
 קבלה למשה מסיני, ומשה בגינה בזמנא
 דאמר ליה קודשא בריה הוא אין שלום
 בעירך, אמר ועתה יגדל נא פח אדנ"י, ואיהי
 תלמוד דאתמר למשה, משה קבל תורה
 מסיני, משנה שפחה דילה, דא אתעביד
 להלכה דאיהי בריתא דמלפא לבושא, ובריתא
 דמלפא איהי בת קול מלגאו, וברייתא איהי
 שפחה לה מלבר, ואלין תרין סמכין לה
 לבריתא דמלפא בגלותא משנה וברייתא.

ואית שפחה בישא דאתקריאת שטנה, הדא
 הוא דכתיב (בראשית כו כא) ויקרא את שמה
 שטנה, אתתא דנחש דאיהו שטן, ודא איהו
 מחלקת וקושיא, ועלה אתמר (שמות א יד) וימררו
 את חייהם בעבודה קשה, דודאי דא איהו
 קושיא, בחומר דא קל וחמר, דא נחש עקלתון
 מחלקת, זמנא איהו קל בשעבודא דישראל
 פד חובין קלין עלייהו, וזמנא דאיהו חמור
 פכד, ומסטרא דיליה (שם ה ט) תכבד העבדה.

ונחש איהו אזיל בקושיא ומחלוקת, פגוונא
 דגלי ימא, פגוונא דא פד חשיב בר נש
 דאיהו בקושיא ומחלקת לתתא בסיפא
 דמתניתין, אשפח לה ברישא, וכד חשיב
 דאיהו ברישא, אשפח לה בסיפא, ולבתר פליג
 באמצעיתא דמתניתין, ויחפרו באר אחרת דא
 פסיקתא, דתמן פסקי הלכה ואיהו תרוין, ולא

תקון תשיעי

זהו תקון כ"ט

בראשית ברא ששה צדדים של
 אפור והתר כמו שאמרנו, ועליו
 נאמר ועתה יגדל נא פח אדנ"י,
 והיא עשרים ושמונה האותיות
 של מעשה בראשית, בזה (שהוא)
 עשרים ושמונה תלמידי חכמים,
 ויחפרו באר אחרת ולא רבו
 עליה, שהיא הלכה למשה מסיני,
 קבלה למשה מסיני, ומשה
 בגללה, בזמן שאמר לו הקדוש
 ברוך הוא אין שלום בעירך, אמר
 ועתה יגדל נא פח אדנ"י, והיא
 התלמוד שנאמר למשה, משה
 קבל תורה מסיני, המשנה
 השפחה שלה, זו נעשתה להלכה
 שהיא בת המלך הלבוש, ובת
 המלך היא בת קול מבפנים,
 והברייתא היא שפחה לה מבחוץ,
 ואלו שני התומכים אותה את בת
 המלך בגלות - משנה וברייתא.

ויש שפחה רעה שנקראת שטנה,
 זהו שפתיב ויקרא את שמה
 שטנה, אשת הנחש שהוא השטן,
 וזוהי מחלקת וקשיא, ועליה
 נאמר וימררו את חייהם בעבדה
 קשה, שדאי זוהי קשיא, בחמר
 - זהו קל וחמר, זה נחש עקלתון.
 מחלקת, פעם הוא קל בשעבוד
 של ישראל פשהחטאים קלים
 עליהם, ופעם שהוא חמור, פכד,
 ומהצד שלו תכבד העבדה.

והנחש הולך בקשיא ובמחלקת,
 כמו גלי היס, כמו כן כשחושב
 אדם שהוא בקשיא ומחלקת
 למטה בסוף המשנה, מוצא
 אותה בראש, וכשחושב שהוא
 בראש, מוצא אותה בסוף, ואחר
 כך חולק באמצע המשנה.
 ויחפרו באר אחרת - זו
 הפסיקתא, ששם פסקי הלכה,
 והוא תרוין ולא רבו עליה, ויקרא

רבו עליה ויקרא שמה רחובות, ואלין פסקין ותרוצין אינון לבנים, דאינון לבון ההלכה, ודא איהו ובלבנים, ובכל עבודה בשדה ודאי דא ברייתא, דעלה אתמר (דברים כב כז) **פי בשדה מצאה וגומר, את כל עבדתם זו משנה, שפחה תניינא לברייתא, אשר עבדו בהם בפרך, הפל תלוי עד שיבא אליהו, דא שפחה תליתאה דאיהי אקרי עבודה (עיבוד ה').** קם ינוקא חדא, פתח ואמר (איוב לב ו) **צעיר אני לימים ואתם ישישים.**

שמה רחובות, והפסקים והתרוצים הללו הם לבנים, שהם לבון ההלכה, וזהו ובלבנים. ובכל עבודה בשדה - בודאי זו ברייתא, שעליה נאמר פי בשדה מצאה וגומר. את כל עבדתם - זו משנה, השפחה השניה לברייתא, אשר עבדו בהם בפרך, הכל תלוי עד שיבא אליהו, זו השפחה השלישית שנקראת עבודה, (עבוד ה'). קם תינוק אחד, פתח ואמר: צעיר אני לימים ואתם ישישים.

תקוונא עשיראה

(זהו תיקון ל')

תקוונא עשירי

(זהו תקוון ל')

ב"ראשית ב"רא א"להים דא בב"א, ואינון תלת בבי דאתרמיזו בתלת אנפין ברא"שית ב"רא א"להים, ועלה אתמר (שמות כב ח) על כל דבר פשע על שור על חמור דא בבא קמא, על שה על שלמה דא בבא מציעא, על כל אבדה אשר יאמר פי הוא זה דא בבא בתרא, על שור ביה מתופחים מארי מתניתין דא עם (דף קמז ע"ב) דא, ואית שור ואית שור, שור תם ושור מועד, ואית חמור ואית חמור, ועל אלין דסטרא דמסאבו אתמר בהון (דברים כב י) לא תחרוש בשור ובחמור יחדו, ויעקב בגינייהו אמר (בראשית לב ו) ויהי לי שור וחמור, צאן דא שה דאתמר ביה על שה, ועבד ושפחה דא איהו על כל אבדה.

ב"ראשית ב"רא א"להים, זו בב"א, והן שלשת הכבות שנקרמו בשלשה פנים ברא"שית ב"רא א"להים, ועליה נאמר על כל דבר פשע על שור על חמור - זו בבא קמא, על שה על שלמה - זו בבא מציעא, על כל אבדה אשר יאמר פי הוא זה - זו בבא בתרא, על השור שבו מתופחים בעלי המשנה זה עם זה, ויש שור ויש שור, שור תם ושור מועד, ויש חמור ויש חמור, ועל אלו של צד הטמאה נאמר בהם לא תחרש בשור ובחמור יחדו, ויעקב בעבורם אמר ויהי לי שור וחמור. צאן זה שה, שנאמר בו על שה, ועבד ושפחה זהו על כל אבדה. ושור מועד, עשרים וארבע תולדות של נזיקין תלויים ממנו, וכלם תלויים מארבע אבות, שהן קרן ושן וגוף ורגל. הנגיחה בקרן, שן שהיתה אוכלת בגזל רבצה בגוף על הפלים ושברה אותם, ואין פלים אלא תלמידי חכמים, וכן הזיק ברגליו, וכלם נאמרו במשנה, חמור הוא חמור בחמרה של המשנה, ועל התלמיד החכם ששולט עליו

ושור מועד, ארבעה ועשרים תולדות דנזיקין תליין מניה, וכלהו תליין מארבע אבות דאינון קרן ושן וגוף ורגל, נגיחה בקרן, שן דהוה אכיל בגזל, רבצה בגופא על מאני ותפר לון, ולית מאני אלא תלמידי חכמים, וכן הזיק ברגליו, וכלהו במתניתין אתמר, חמור איהו חמור בחומרא דמתניתין, ותלמיד חכם

נְאָמַר בּוּ עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר, וּמִי
 הוּא שְׁשׁוּלֵט עָלָיו? ח'כֶּם מ'פֶּלֶא
 וְרוֹכֵב ר'בֵּנָן זֶה הַשּׁוֹלֵט עָלָיו, אֲבָל
 הָאֲחֵר הוּא מַחְמַר אַחֲרָיו בְּחֲמֵרָה
 שֶׁל הַמְּשֵׁנָה, וְכֵן שׁוֹר נִגַּח אוֹתָם
 בְּקִשְׁיָה וְנִשָּׁף אוֹתָם, וְרִבִּץ עֲלֵיהֶם
 וְשֹׁכֵר אוֹתָם, וְזוֹהֵי מַחְלָקָת, וְכֵן
 בְּרִגְלָא שׁוֹכֵר כְּלָיִם, וּמְשׁוּם זֶה
 בְּשׁוֹר וּבְחֲמֵר, שֶׁהֵם הַמְּמַנִּים שֶׁל
 עֶשׂוּ וַיִּשְׁמַעְאֵל, יְבוֹאוּ רְכוּבִים
 עֲלֵיהֶם שְׁנֵי מְשִׁיחִים וְשׁוֹלְטִים
 עֲלֵיהֶם, וּבְעֲלֵי הַמְּשֵׁנָה שׁוֹלְטִים
 עֲלֵיהֶם, וְעֲלֵיהֶם אָמַר יַעֲקֹב וַיְהִי
 לִי שׁוֹר וְחֲמוֹר, שְׁשׁוּלֵט עֲלֵיהֶם
 בְּתַלְמוּד וּבְמִדְרָשִׁים, וּבְקָשָׁר שֶׁל
 תְּפָלִין וְצִיצִית שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם,
 שֶׁהֵם מוֹעֲדִים לְקַלְקֵל, שְׁנֵאמַר
 בָּהֶם וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה
 קָשָׁה בְּחֵמַר וּבִלְבָנִים.

מִיד יֵצֵא קוֹל וְאָמַר: הַנִּיחוּ
 לַתִּינּוֹק וַיַּעֲלֵה לְמַקוֹמוֹ, שְׁהָרִי
 שְׁשִׁים הֶלְכוֹת, שֶׁהֵם שְׁשִׁים הַמָּה
 מַלְכוּת, תְּלוּיִים בְּאֹיֵר, וְהוּא כָּא
 לְהַעֲלוֹתָם לְמַקוֹמָם. מִיד פָּרַח
 וְלֹא רָאוּ דָבָר. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן:
 וְדַאי זֶהוּ תִינּוֹק יוֹנֵק מִשְׁדֵּי אָמוֹ,
 וְזֶה הַנְּעַר שֶׁמִּנְהִיג אֶת הָאֲנִיּוֹת
 בָּיָם, שֶׁהֵם תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים
 שֶׁהוֹלְכִים בָּיָם הַתּוֹרָה בְּאַרְבַּע
 רוּחוֹת, שֶׁבָּהֶם נֶאֱמַר כֹּה אָמַר
 יְהוָה מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בָּאֵי הַרוּחַ,
 וַיֵּשׁ אַרְבַּע רוּחוֹת אַחֲרוֹת מִן הַצַּד
 שֶׁל הַשָּׁטָן שְׂבָאִים בְּקִשְׁיָה
 וּמַחְלָקָת, וְטוֹבְעוֹת הַסְּפִינּוֹת,
 שֶׁהֵם תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים, בָּיָם
 הַתּוֹרָה, וְלֹא יְכוּלִים לְצַאת מִשָּׁם,
 וְהַגְּלִים עוֹלָיִם וַיּוֹרְדִים בָּהֶם.

בִּינְיָתִים הֵנָּה הַתִּינּוֹק יוֹרֵד, פֶּתַח
 וְאָמַר: מְגוּרָה הַקְּדוּשָׁה, פֶּתַח פִּיךָ
 בַּתּוֹרָה, שְׁהָרִי פִיךָ הוּא סִינִי, עַל
 הַקּוֹלוֹת וְהַהֲבָלִים שִׁיּוּצָאִים
 מִפִּיךָ נֶאֱמַר וְכָל הָעַם רֹאִים אֶת

דְּשְׁלִיט עֲלֵיהּ אֶתְמַר בֵּיה עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר,
 וּמִאֵי נִיהוּ דְּשְׁלִיט עֲלֵיהּ, ח'כֶּם מ'פֶּלֶא וְרוֹכֵב
 ר'בֵּנָן דָּא שְׁלִיט עֲלֵיהּ, אֲבָל אַחֲרָא אִיהוּ
 מַחְמַרָא בְּתַרֵּיהּ בְּחוֹמְרָא דְּמַתְּנִיתִין, וְכֵן שׁוֹר
 נִגַּח לוֹן בְּקוּשְׁיָא, וְנִשָּׁף לוֹן, וְרִבִּיץ עֲלֵיהּ
 וְתַבַּר לוֹן, וְדָא אִיהוּ מַחְלָקָת, וְכֵן בְּרִגְלָא תַבַּר
 מְאִנִּין, וּבְגִין דָּא בְּשׁוֹר וּבְחֲמוֹר דְּאִינוּן מְמַנִּין
 דְּעֶשׂוּ וַיִּשְׁמַעְאֵל, יִתּוּן רְכִיבִין עֲלֵיהּ תְּרִין
 מְשִׁיחִין וְשְׁלִטִין עֲלֵיהּ, וּמְאִרֵי מַתְּנִיתִין
 שְׁלִטִין עֲלֵיהּ, וְעֲלֵיהּ אָמַר יַעֲקֹב וַיְהִי לִי
 שׁוֹר וְחֲמוֹר דְּשְׁלִיט עֲלֵיהּ, בְּתַלְמוּדָא
 וּבְמִדְרָשִׁים, וּבְקִשְׁרֵיהּ דְּתַפְלִין וְצִיצִית שְׁלִיט
 עֲלֵיהּ, דְּאִינוּן מוֹעֲדִים לְקַלְקֵל, דְּאֶתְמַר
 בְּהוּן (שְׁמוֹת א יד) וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה
 בְּחֵמַר וּבִלְבָנִים.

מִיד נִפְקָא קְלָא וְאָמַר, אֲנַחוּ לֵיה לִינוּקָא
 וַיִּסְלִיק לְאַתְרֵיהּ, דְּהָא שְׁתִּין הֶלְכוֹת
 דְּאִינוּן שְׁשִׁים הַמָּה מַלְכוּת תְּלִין בְּאֹיֵרָא,
 וְאִיהוּ אֲתִי לְסַלְקָא לוֹן לְאַתְרֵיהּ, מִיד פָּרַח
 וְלֹא חָזוּ מַדֵּי, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן וְדַאי דָּא אִיהוּ
 תִינּוֹק יוֹנֵק מִשְׁדֵּי אָמוֹ, וְדָא נְעַר, דְּאִיהוּ אֲנַהִיג
 אַרְבִּין בְּיָמָא, דְּאִינוּן תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים דְּאֲזִלִין
 בְּיָמָא דְּאוּרִייתָא, בְּאַרְבַּע רוּחִין, דִּי בְּהוּן
 אֶתְמַר (יחזקאל לו ט) כֹּה אָמַר יְהוָה מֵאַרְבַּע
 רוּחוֹת בָּאֵי הַרוּחַ, וְאִית אַרְבַּע רוּחִין אַחֲרֵנִין
 מִסְּטָרָא דְּשָׁטָן דְּאֶתְיִין בְּקוּשְׁיָא וּמַחְלָקָת,
 וְטוֹבְעִין סְפִינּוֹת דְּאִינוּן תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים בְּיָמָא
 דְּאוּרִייתָא, וְלֹא יְכָלִין לְנַפְקָא מִתְּמָן, וְגַלְגְּלִין
 סְלָקִין וְנַחְתִּין בְּהוּן.

אֲדַהְבֵי הָא יְנוּקָא קָא גַּחִית, פֶּתַח וְאָמַר
 בּוֹצִינָא קְדִישָׁא פֶּתַח פִּיךָ בְּאוּרִייתָא,
 דְּהָא פִּימָךְ אִיהִי סִינִי, קְלִין וְהַבְּלִין דְּנַפְקִין
 מִפּוּמָךְ עֲלֵיהּ אֶתְמַר (שְׁמוֹת כ יח) וְכָל הָעַם רֹאִים

אֶת הַקּוֹלוֹת וְאֶת הַלְּפִידִים

הקולת ואת הלפידים וגומר, וכלם מקשיבים לקולך, עליונים ותחתונים, שהם ששים רבוא של הישיבה העליונה וששים רבוא של הישיבה התחתונה, ואתה הוא בדמות רבוך, שבזמן שפתח באנכי, שור לא נגח, אריה לא שאג, העוף שהוא נשר לא פרח, וכל החילות שתלויים מהם בכסא הכבוד, ואדם לשבת על הכסא שהוא הקדוש ברוך הוא, הוא מקשיב לדבריך, משום שהגבירה שלה, שהיא התורה הקדושה, עולה בפיך.

תקון אחד עשר

זהו תקון ל"א

מיד פתח ואמר: בראשית, בראשית, בראשית, והם ששה ימים, בראשית, מה זה אלהי"ם? זה הים השביעי, וסוד הדבר - כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא. עליונים שמעו, הדגים שרוחשים בים התורה, עליהם נאמר שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות, וכלם שואגים על טרף, ובשכינה נאמר בה ותתן טרף לביתה וחק לנערתי. כל הנחלים שהולכים אל הים הרי הם שבעה, והם שבע הנערות הראויות לתת לה, לאם הקדושה, שהיא בת שבע, ים האוקינוס כלול משבעה ימים, ולמה נקרא אוקינוס? משום שכל מיני מים ודגים ורמשים שאינם שלה, ויבאו להכנס בה, היא מקיאה אותם, ומשם הם שבים ללכת, כמו תבת נח שלא היתה מקבלת ממין אחר, אלא מאלו שצוה הקדוש ברוך הוא, ומשום זה כל הנחלים, שהם תלמידי החכמים, כלם מתעסקים בתורה, הולכים אל הים, ורוצים להכנס לשכינה, והיא אינה

וגומר, וכלהו צייתין למלוךך עלאין ותתאין, דאינון שתין רבוא דמתיבתא עלאה, ושתין רבוא דמתיבתא תתאה, ואנת איהו בדיוקנא דמארך, דבזמנא דפתח באנכי שור לא נגח אריה לא שאג עוף דאיהו נשרא לא פרח, וכל חיילין דתליין מנייהו בכרסייא יקרא, ואדם לשבת על כרסייא דאיהו קודשא בריך הוא, איהו ציית למלין דילך, בגין דמטרוניתא דילה דאיהי אורייתא קדישא סליק בפומך.

תקונא אחת עשרה

(זהו תיקון ל"א)

מיד פתח ואמר, בראשית, בראשית, ואינון שית ימים ברא אלהי"ם מאי אלהי"ם ימא שביעאה, ורזא דמלה (קהלת א' ט) כל הנחלים הולכים אל הים, והים איננו מלא. עלאין שמעו, ונין דרחשין בימא דאורייתא, עלה אתמר (תהלים קד כה) שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות, וכלהו שאגין על טרפין, ושכינתא אתמר בה (משלי לא ו) ותתן טרף לביתה וחק לנערתי, כל הנחלים דאזלין לימא הא שבע אינון, ואינון שבע נערות (דף קמח ע"א) הראויות לתת לה לאימא קדישא דאיהי בת שבע, ים אוקינוס כלילא משבע ימים, ואמאי אתקריאת אוקינוס, בגין דכל מיני מים ונין ורחשין דלאו אינון דילה, ויתון לאעלא בה, איהי מקיא לון, ומתמן הם שבים ללכת, כגוונא דתיבת נח דלא הוה מקבלא ממינא אחרא, אלא מאלין דמני קודשא בריך הוא, ובגין דא כל הנחלים דאינון תלמידי חכמים פלהו משתדלי באורייתא הולכים אל הים, ובעאן לאעלא לשכינתא, ואיהי לא מקבלא לון כגוונה, אלא

מקבלת אותם לתוכה, אלא רק את אותם שצוה הקדוש ברוך הוא להכניס אליה (בתוכה), שהם שבעה רועים, ואת השבטים שיוצאים מהם, ואת כל הבאים מצדם ויתערכו בהם, הים מקבלת אותם ויתערכו בתוכה, אבל את האחרים אינה מקבלת אותם, ומשם הם שבים ללכת. שודאי ה' הוא הים, הנחל שלה - ו', כל אותם שיורשים נשמות מהים והנחל שלה ביראה ואהבה של י"ה, היא מקבלת אותם, ואחרים שהם אינם חלק יהו"ה, היא לא מקבלת אותם, ודווקא אותם משם, ומשם הם שבים ללכת. קמו כלם וברכו אותו, ואמרו: הפה של השכינה, סיני סיני, אשרי האזנים ששומעות הדברים הללו מפיו.

לאלין דמני קודשא בריך הוא לאעלא לגבה (ג"א בגווה), דאינון שבע רועים, ולשבטין דנפקין מנייהו, ולכל דאתין מסטרניהו ויתערכון בהון, ימא קבילת לון ויתערכון בגווה, אבל לאחרנין לא קבילת לון, ומתמן אינון שבין ללכת.

הנדאי איהו ה' ימא, נחל דילה ו', כל אינון דירתין נשמתין מן ימא ונחל דילה, בדחילו ורחימו די"ה, איהי קבילת לון, ואחרנין דלאו אינון חלק יהו"ה איהי לא קבילת לון, ודחיא לון מתמן, ומתמן הם שבים ללכת. קמו פלהו וברכו ליה, ואמרו פומא דשכינתא, סיני סיני, זפאין אודנין דשמעין מלין אלין מפומך.

אמר המניה ע"כ מצאתי, ואולי אלו הי"א תקונים הם בכלל השבעים אלא שלא הושמו איש על ידו לדגליהם, וכבר מצאתי לקושים אחרים, ולפי שלבי אמר לי שאינם מכלל התקונים רק מאמרים מפורים מספר הזהר, הבדלתי אותם לי למשמרת עד אשר אראה מה יהיו, ואם יהיה אלקים עמדי והנחני בדרך אמת עוד אוסיף להדפיס דברים יקרים ונוראים שלא נראו בגלוי עד היום הזה, וברוך י"י אשר לא הסיר תפלתי וחסדו מאתי שנגלגל זכות זה על ידי.

הַדְרָן עֲלֵךְ סֵפֶר תַּקוּנֵי הַזֹּהַר. וְהַדְרָךְ עֲלֵךְ. דַּעְתָּן עֲלֵךְ סֵפֶר תַּקוּנֵי הַזֹּהַר וְדַעְתָּךְ עֲלֵךְ. לֹא נִתְנָשִׁי מִנְךָ סֵפֶר תַּקוּנֵי הַזֹּהַר. וְלֹא תִתְנָשִׁי מִנִּי. לֹא בְעֵלְמָא הַדְרִין וְלֹא בְעֵלְמָא דְאַתִּי: (א"ב)

הַעֲרַב נָא יי אֱלֹהֵינוּ אֶת דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצִאֲצָאֵינוּ וְצִאֲצָאֵי צִאֲצָאֵינוּ, וְצִאֲצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. כִּלְנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתְךָ לְשִׁמְחָה. מֵאוֹיְבֵי תַחֲכַמְנֵי מִצּוֹתְךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי. יְהִי לְבִי תָמִים בְּחֻקֶיךָ לְמַעַן לֹא אֶשְׁכַּח פְּקוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתִנִּי. בְּרוּךְ אַתָּה יי לְמַדְנֵי חֻקֶיךָ. אָמֵן אָמֵן סֵלָה וְעַד. מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁשָּׁמַת חֻלְקֵנוּ מִיוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שָׁמַת חֻלְקֵנוּ מִיוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שְׂאֲנוּ מִשְׁכִּימִים וְהֵם מִשְׁכִּימִים. לְדְבָרֵי תוֹרָה וְהֵם מִשְׁכִּימִים לְדְבָרִים בְּטָלִים. אָנוּ עֲמָלִים וְהֵם עֲמָלִים, אָנוּ עֲמָלִים וּמְקַבְּלִים שְׂכָר, וְהֵם עֲמָלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אָנוּ רְצִים וְהֵם רְצִים, הֵם רְצִים לְבָאֵר שַׁחַת, וְאָנוּ רְצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לְבָאֵר שַׁחַת. אֲנִשִּׁי דְמִים וּמְרָמָה לֹא יִחַצּוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֶבְטַח בְּךָ.

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, כִּשֶׁם שֶׁעֲזַרְתָּנִי לְסִיּוּם סֵפֶר תַּקוּנֵי הַזֹּהַר. כִּדְ תַעֲזֹרְנִי לְהַתְחִיל סְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסִיּוּמָם. לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד מִתּוֹךְ הֶרְחַבְתָּ. לְשַׁמֵּר וּלְעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דְּבָרֵי תַלְמוּד תוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתְּנָאִים (וְהַנְּבִיאִים) וְתַלְמוּדֵי חֻקִּים הַנּוֹכְרִים בְּסֵפֶר תַּקוּנֵי הַזֹּהַר, יַעֲמֵד לִי וּלְזֵרְעִי וּלְזֵרְעֵי זֵרְעִי, שְׁלֹא תִמוּשׁ הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה מִפִּי וּמִפִּי זֵרְעִי וּזְרַע זֵרְעִי מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וַיְקִים בְּנוֹ מִקְרָא שְׂכָתוֹב, בְּהַתְּחַלְכֶּךָ תִּנְחַח אֶתְךָ בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ, וְהַקִּיצוֹת הִיא תִשְׁיַחֵךְ. כִּי כִי יִרְבוּ יְמֶיךָ וְיִוָּסְפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים. אֲרֵךְ יָמִים בְּיַמֵּינֶךָ, עוֹשֵׁר וְכַבּוֹד בְּשִׂמְחָה. יי עֲזֵר לְעַמּוֹ יִתֵּן יי יִכְרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם.

יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. (א"ב) בְּעֵלְמָא דְהוּא עֲתִיד לְאַתְחַדְתָּא. וְלֹאֲחִיָּאָה מִתִּיָּא. וְלֹאֲסַקָּא יִתְהוֹן לְחַיֵּי עֲלְמָא, וְלִמְבַנֵּי קְרִתָּא דִירוּשָׁלַם. וְלִשְׁכַּלְלָא הַכְּלִיָּה בְּנוּהָ. וְלִמְעַקֵּר פּוֹלְחָנָא נּוֹכְרָאָה מֵאַרְעָה. וְלֹאֲתַבָּא פּוֹלְחָנָא דְשִׁמְיָא לְאַתְרֵיהָ. וְיִמְלִיךְ קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵיהָ וְיִקְרִיָּה. וְיִצְמַח פּוֹרְקַנְיָה וְיִקְרַב מְשִׁיחֵיהָ. (א"ב) בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָא וּבְזִמְזוֹן קְרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: (א"ב) יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמֵי עֲלְמֵי עֲלְמֵי יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרַומֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְקֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (א"ב) לְעֵלְמָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא תִּשְׁבַּחְתָּא וְנַחְמָתָא דְאִמְרִין בְּעֵלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן: (א"ב) לְעֵילָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא. שִׁירְתָּא. תִּשְׁבַּחְתָּא וְנַחְמָתָא. דְאִמְרִין בְּעֵלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן. (א"ב) עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבְּנָן וְעַל תַּלְמוּדֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמוּדֵי תַלְמוּדֵיהוֹן. דַּעֲסָקוּן בְּאוֹרֵיתָא קְדֻשָּׁתָא. דִּי בְּאַתְרָא הַדְרִין וְדִי בְּכָל אַתְרָא וְאַתְרָא. יְהִי לְנָא וּלְכוּן וּלְהוֹן חֲנָא וְחֶסֶדָא וְרַחֲמֵי. מִן קְדָם מְאָרִי שְׁמֵיָא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן. (א"ב) יְהִי שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמֵיָא. חַיִּים וְשִׁבְעָה וְיִשׁוּעָה וְנַחְמָה וְשִׁוְבָא וְרַפּוּאָה וְגִאֲלָה וְסִלְיָחָה וּכְפָרָה וְרוּחַ וְהַצְּלָה. לְנוּ וּלְכָל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן. (א"ב) עוֹשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ. וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן. (א"ב)

בראשית

(דף ג ע"א)

פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר (בראשית א א),
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכָּאן מִשְׁמַע
שְׁעָקַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
הַנְּטִיעוֹת הַלְלוּ וְשִׁתַּל אוֹתָן,
שְׁפָתוֹב יְהִי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָאוֹר שְׁכָבֵר הִיָּה
שְׁנִינּוּ. מִשְׁמַע שְׁפָתוֹב וַיְהִי אוֹר.
וְהִיָּה לֹא כְּתוּב, אֲלֵא וַיְהִי.

וּבְשֶׁהֶסְתַּבֵּר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּאוֹתָם הַדּוֹרוֹת שֶׁל הַרְשָׁעִים שְׁלֹא
רְאוּיִים לְאוֹתוֹ הָאוֹר, גִּנְזוּ אוֹתוֹ. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב (איוב לח טו) וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים
אוֹרָם, וְלִמִּי גִנְזוּ אוֹתוֹ? דִּקְא
לְצַדִּיקִים, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים צא יא)
אוֹר זֶרַע לְצַדִּיק וְלִישְׂרֵי לֵב שְׁמַחָה.
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, זֶהוּ שְׁפָתוֹב
(ישעיהו מא ב) מִי הַעִיר מִמְזֻרָח.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב
(בראשית א ד), מַה רָאָה? אָמַר רַבִּי
חֲזִיָּא, כְּמוֹ שְׁאַמְרֵנוּ, רָאָה אֶת מַעֲשֵׂי
הַרְשָׁעִים וּגְנְזוּ אוֹתוֹ. רַבִּי אֲבָא אָמַר,
וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, לְגִנְזוּ
אוֹתוֹ. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי
טוֹב, שְׁלֹא נִמְצָא בּוֹ רִגְזוּ. כְּתוּב כָּאֵן
כִּי טוֹב, וְכְתוּב שֵׁם (במדבר כד א) כִּי
טוֹב בְּעֵינֵי ה' לְבָרֶךְ אֶת יִשְׂרָאֵל,
וְסוּף הַכְּתוּב מוֹכִיחַ, שְׁפָתוֹב (בראשית
א ד) וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין
הַחֹשֶׁךְ, וּמִשּׁוּם כֶּף לֹא נִמְצָא בּוֹ
רִגְזוּ, וְאֵף עַל גִּב שֶׁשְׁתַּף אוֹתָם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַחַד.

בֹּא וּרְאָה, הָאוֹר הַעֲלִיּוֹן שִׁיְהִיָּה
הָאוֹר הַזֶּה מְאִיר, וּמֵאוֹתוֹ הָאוֹר
שֶׁמִּתַּח הַכּל בּוֹ, וְהוּא הַיָּמִין
לְהַתְּעֵטֵר חֲקוּקֵי הַחֲקִיקוֹת עִמּוֹ,
וְהָרִי נִתְבָּאֵר, שְׁפָתוֹב (תהלים ל, ט) מַה
רַב טוֹבָךְ אֲשֶׁר צִפַּנְתָּ לִירֵאִיךָ, זֶה
הָאוֹר הַרְאִשׁוֹן שֶׁגִּנְזוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְצַדִּיקִים לְאוֹתָם יֵרָאִי הַחֹטָא,
כְּמוֹ שְׁאַמְרֵנוּ. וַיְהִי עֶרֶב, מִצַּד
הַחֹשֶׁךְ. וַיְהִי בֹקֵר, מִצַּד הָאוֹר.
וּמִתּוֹךְ שֶׁהֵם מִשְׁתַּתְּפִים יַחַד, כְּתוּב
יוֹם אֶחָד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכָּאֵן
מִשְׁמַע, דְּעַקְרָן קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְהַנִּי
נְטִיעָן, וְשִׁתִּיל לוּן. דְּכְתִיב יְהִי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אוֹר שְׁכָבֵר הִיָּה, תִּנְן. דְּכְתִיב
וַיְהִי אוֹר. וְהִיָּה לֹא כְּתִיב, אֲלֵא וַיְהִי.

כִּד אֶסְתַּפַּל קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּאֵינוֹן דְרִין
דְרִשְׁיַעֲיָא, דְלֹא יִתְחַזֵּן לְהֵהוּא נְהוּרָא,

גִּנְזִי לִיה. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב (איוב לח טו) וַיִּמְנַע
מִרְשָׁעִים אוֹרָם. וְלִמָּאן גִּנְזִי לִיה. לְצַדִּיקָא

דִּקְא, כְּמָא דְכְּתִיב (תהלים צו יא) אוֹר זֶרַע לְצַדִּיק
וְלִישְׂרֵי לֵב שְׁמַחָה. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר,

הִדָּא הוּא דְכְּתִיב (ישעיהו מא ב) מִי הַעִיר מִמְזֻרָח.
וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, מֵאִי רָאָה.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא כְּדָקָא אֲמַרְן, חֲמָא
בְּעוֹבְדֵיהוֹן דְרִשְׁיַעֲיָא, וּגִנְזִי לִיה. רַבִּי אֲבָא

אָמַר, וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, לְגִנְזוּ
אוֹתוֹ. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, דְלֹא

אֲשַׁתְּכַח בֵּיה רִיתְחָא. כְּתִיב הֵכָא כִּי טוֹב,
וְכְתִיב הָתָם (במדבר כד א) כִּי טוֹב בְּעֵינֵי ה' לְבָרֶךְ

אֶת יִשְׂרָאֵל. וְסִיפִיָּה דִקְרָא אוֹכַח, דְכְּתִיב,
וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. וּבְגִין

כֶּף לֹא אֲשַׁתְּכַח בֵּיה רִיתְחָא, וְאֵף עַל גִּב
דְשִׁתִּיף לוּן קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כְּחָדָא.

תָּא חֲזִי, נְהִירוֹ עֲלָאָה לְמַהוּי נְהִיר הָאִי אוֹר.
וּמַההוּא נְהִירוֹ חִידוֹ לְכֹלָא בֵּיה. וְהוּא

יִמִּינָא לְאַתְעֻטְרָא גְלוּפִי גְלוּפִין בְּהַדִּיָּה. וְהָא
אֲתַמָּר, דְכְּתִיב (תהלים לא כ) מַה רַב טוֹבָךְ אֲשֶׁר

צִפַּנְתָּ לִירֵאִיךָ, דָּא אוֹר קְדָמָאָה, דְגִנְזִי קוּדְשָׁא
בְרִיךְ הוּא לְצַדִּיקָא, לְאֵינוֹן דְחִלִּי חֹטָאָה

כְּדָקָאמְרֵן. וַיְהִי עֶרֶב, מִסְטְרָא דְחֹשֶׁךְ. וַיְהִי
בֹקֵר, מִסְטְרָא דְאוֹר. וּמִגּוֹ דְאֵינוֹן דְמִשְׁתַּתְּפִין

כְּחָדָא, כְּתִיב יוֹם אֶחָד.

רבי יהודה אומר, מאי טעמא בכל יומא ויומא פתיב, ויהי ערב ויהי בקר. למנדע, דהא לית יומא בלא ליליא, ולית ליליא בלא יומא, ולא אתיהיב לאפרשא.

אמר רבי יוסי, ההוא יום דנפק אור קדמאה, אתפשט בפולהו יומי, דכתיב יום בפולהו. אמר רבי אלעזר, ממשמע דכתיב בפולהו בקר, ולא בקר אלא מסטרא דאור קדמאה. רבי שמעון אמר, יומא קדמאה אזיל עם פולהו, ופולהו בגין לאחזאה דלאו בהו פירוודא, וכלא חד.

ויאמר אלהים יהי אור (בראשית א א), והתפשטות האור הזה למטה, ואלו הם המלאכים שנבראו ביום הראשון, שיש להם קיום להתקיים בצד הימים.

וירא אלהים את האור (שם א ד), את - להכליל את האספקלריה שאיננה מאירה עם האספקלריה המאירה, שנאמר בו כי טוב. אמר רבי אלעזר, את - להכליל ולרבות את אותם המלאכים שבאים מצד האור הזה, וככלם מאירים בראשונה בקיום שלם.

יהי רקיע בתוך המים (שם א ו), אמר רבי יהודה, בזה נפרדו המים העליונים מן המים התחתונים. הרקיע - התפשטות המים. והרי נתבאר (שם) ויהי מבדיל בין מים למים, בין מים העליונים לבין המים התחתונים.

ויעש אלהים את הרקיע (שם א ז), שעשה בו מעשה בגדל עליון. לא כתוב יהי רקיע, אלא ויעש, שהגדילו בגדל רב.

אמר רבי יצחק, בשני נברא בו גיהנם לרשעי העולם, בשני נבראה בו המחלקת, בשני לא נשלם בו המעשה, משום כך לא כתוב בו כי טוב, עד שבא היום השלישי שנשתלם בו המעשה.

אמר רבי יוסי, ההוא יום דנפק אור קדמאה, אתפשט בפולהו יומי, דכתיב יום בפולהו. אמר רבי אלעזר, ממשמע דכתיב בפולהו בקר, ולא בקר אלא מסטרא דאור קדמאה. רבי שמעון אמר, יומא קדמאה אזיל עם פולהו, ופולהו בגין לאחזאה דלאו בהו פירוודא, וכלא חד.

ויאמר אלהים יהי אור, אתפשטותא דהאי אור לתתא. ואלין אינון מלאכיא דאתבריו ביומא קדמאה, דאית לון קיומא לאתקיימא בסטרא זמינא.

וירא אלהים את האור. את, לאכללא אספקלריא דלא נהרא, עם אספקלריא דנהרא, דאתמר ביה כי טוב. אמר רבי אלעזר, את, לאכללא ולאסגאה אינון מלאכין, דאתיין מסטרא דאור דא, וכלהו נהירין בקדמיתא, בקיומא שלים.

יהי רקיע בתוך המים, אמר רבי יהודה, אתפרישו מיין עילאין ממיין תתאין. רקיע, פשיטותא דמיין. והא איתמר ויהי מבדיל בין מים למים בין מיין עילאין למיין תתאין.

ויעש אלהים את הרקיע. דעביד בה עבידתא בסגיאנו עלאה. יהי רקיע לא כתיב, אלא ויעש, דאסגי ליה ברבו סגיא.

אמר רבי יצחק, בשני אתברי ביה גיהנם, לחייבי עלמא. בשני אתברי ביה מחלוקת. בשני לא אשתלים ביה עבידתא. בגיני כך לא כתיב ביה כי טוב, עד דאתא יום

ויעש, דאסגי ליה ברבו סגיא.

ומשום כן פתוב בו פי טוב
פעמים, אחד על השלמת
המעשה של יום שני, ואחד
לעצמו של היום השלישי,
ונתפקן היום השני ביום
השלישי, ונבדלה בו המחלקת,
ובו השתלמו הרחמים על רשעי
הגיהנם. ביום שלישי משתפכים
ניצוצי אש הגיהנם, משום כן
נכלל היום השני ונשלם בו.

רבי חייא היה יושב לפני רבי
שמעון, אמר לו: האור הזה ביום
ראשון, והחשך ביום שני, ונפרדו
המים, ומחלקת היתה בו, למה
לא נשלם ביום הראשון, שהרי
הימין כולל את השמאל? אמר
לו: על זה היתה מחלקת,
והשלישי הצטרף להכנס ביניהם,
להכריע ולהרבות בהם שלום.

ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא
(שם א יא), התחברות של מים
עליונים עם תחתונים לעשות
פרות. המים העליונים פרים
ורבים ועושים פרות, והתחתונים
קוראים לעליונים כנקה לזכר,
משום שמים העליונים זכריים -
והתחתונים נקביים.

רבי שמעון אמר: כל זה הוא
למעלה, והוא למטה. אמר רבי
יוסי: אם כן אלהים שאמר, מי
האלהים? אמר לו: אלהים סתם,
אלהים חיים למעלה. ואם תאמר
למטה, אלא מטה היא תולדות,
כמו שנאמר (שם ב ד) אלה תולדות
השמים והארץ בהבראם, ואמרנו
בה"א בראם. והוא שלמעלה,
האבות של הכל הוא. היא עשתה
מעשה, ועל כן הארץ עושה
תולדות, שהרי היא מתעברת
כנקה מן הזכר.

רבי אלעזר אמר: כל הפחות היו
בארץ, ולא הוציאה את פתח ואת
אותם תולדות עד יום הששי,
שפתוב (שם א כד) תוצא הארץ וגו'.

תליתאי, דאשתלים ביה עבידתא. ובגין כן
פתיב ביה פי טוב, תרי זמני. חד, על אשלמות
עבידתא דיום שני. וחד, לגרמיה דיום
תליתאי. אתפקן יום שני ביום שלישי,
ואתפריש ביה מחלוקת, וביה אשתלימו רחמי
על חייבי גיהנם. ביומא תליתאה משתפכין
שביבי דגיהנם, בגיני כן איתפליל יום שני,
ואשתלים ביה.

רבי חייא הוה יתיב קמיה דרבי שמעון, אמר
ליה, האי אור ביום ראשון, וחושך ביום
שני, ואתפרישו מיא, ומחלוקת הוה ביה.
אמאי לא אשתלים ביום ראשון, דהא ומינא
פליל לשמאלא. אמר ליה, על דא הוה
מחלוקת, ותליתאה בעי למיעל בינייהו,
לאכרעא ולאסגאה בהו שלם.

ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא אתחברו
מיין עילאין בתתאין למעבד פירין.
מיין עילאין רביין, ועבדי איבין. ותתאין קראן
לון לעילאין, כנוקבא לגבי דכורא, בגין דמיין
עלאין דכורין, ותתאין נוקבין.

רבי שמעון אמר, כל דא הוא לעילא, והוא
לתתא. אמר רבי יוסי, אי הכי אלהים
דקאמר, מאן אלהים. אמר ליה אלהים סתם,
אלהים חיים לעילא. ואי תימא לתתא, אלא
לתתא איהו תולדות, כמה דאת אמר אלה
תולדות השמים והארץ בהבראם, ואמרין
בה"א בראם. והוא דלעילא, אבהן דכולא
הוא. איהי עביד עבידתא, ועל דא ארעא
עבידת תולדות, דהא מתעברא כנוקבא מן
דכורא.

ר' אלעזר אמר, כל חילין הוו בארעא, ולא
אפיקת חילקא ואינון תולדות, עד יום
הששי, דכתיב תוצא הארץ וגו'. ואי תימא

הא כתיב ותוצא הארץ דשא. אלא אפיקת תיקון חילהא לאתישבא פדקא יאות. וכלא הנה גניז בה עד דאצטרף. דהא בקדמיתא פתיב תהו ובהו צדיא וריקניא פתרגומו, ולבתר אתתקנת ואתישבת ותקינת זרעא ודשאין ועשבין ואילנין פדקא יאות. ואפיקת לון לבתר הכי נמי. ומאורות לא שמשו נהורא דילהון עד דאצטרף.

יהי מארת ברקיע השמים, מארת פתיב חסר, לאכללא חיויא בישא דאטיל זוהמא ועביד פירווא, דלא משמש שמשא בסיהרא. מארת: לוטין. ועל דא גרים דאתלטיא ארעא, דכתיב ארוהה האדמה בעבורך. (דף ג ע"ב) ובגין כך מארת פתיב.

יהי מארת, דא סיהרא. ברקיע השמים, דא שמשא. ותרוויהו בכללא חדא לאזדוגא, לאנהרא עלמין לעילא ותתא, משמע דכתיב על הארץ, ולא פתיב בארץ, דמשמע לעילא ותתא. חושבן דכולא דסיהרא הנה.

רבי שמעון אמר גימטריאות וחושבן תקופות ועיבורין, כללא הוא ברזא דסיהרא, דהא לעילא לאו איהו. אמר ליה ר' אלעזר, ולא, פמה חושבנין ועיבורין קא עבדי חברייא. אמר ליה, לאו הכי, אלא חושבנא קיימא בסיהרא, ומתמן ייעול בר נש למנדע לעילא. אמר ליה, והא כתיב והיו לאתת ולמועדים. אמר ליה לאתת פתיב חסר. אמר ליה והא כתיב והיו. אמר ליה הוויין, דכלהו דיהון בה, פקופה דא דאתמלייא מכולא, אכל חושבנא דכלא, בסיהרא הוא.

תא חזי, נקודה חדא שירותא מתמן למימני,

ואם תאמר, הרי כתוב (שם יא) ותוצא הארץ דשא? אלא הוציאה תקון פחה להתישב כראוי, והכל היה גנוז בה עד שהצטרף, שהרי בראשונה כתוב תהו ובהו, צדיא וריקניא פתרגומו, ואחר כך התתקנה והתישבה, וקבלה זרע ודשאים ועשבים ואילנות כראוי, והוציאה אותם אחר כך, וגם המאורות לא שמשו באורם עד שהצטרף.

יהי מארת ברקיע השמים (שם יד), כתוב מארת חסר, להכליל את הנחש הרע שהטיל זהמה ועשה פרוד, שלא משמש השמש עם הלכנה. מארת - קללות, ועל פן גרם שנתקללה הארץ, שכתוב ארוהה האדמה בעבורך, ומשום כך פתיב מארת.

יהי מארת - זו הלכנה, ברקיע השמים - זו השמש, ושניהם בכלל אחד להזדוג להאיר עולמות למעלה ולמטה, ממשמע שכתוב על הארץ, ולא כתוב בארץ, שמשמע למעלה ולמטה, החשבון של הכל היה בלכנה.

רבי שמעון אמר: גימטריאות וחשבון תקופות ועבורים, הכל הוא בסוד הלכנה, שהרי אינו למעלה. אמר לו רבי אלעזר: ולא? והרי פמה חשבונות ועבורים שעושים החברים! אמר לו: לא כך, אלא החשבון עומד בלכנה, ומשם יכנס האדם לדעת למעלה. אמר לו: והרי כתוב (בראשית א יד) והיו לאתת ולמועדים? אמר לו: פתיב חסר לאתת. אמר לו: והרי פתיב והיו? אמר לו: והיו, שכלם שיהיו בה פאסקפה הזו שמתמלאת מן הכל, אכל החשבון של הכל הוא בלכנה.

בא וראה, נקדה אחת הראשית למנות משם, שהרי מה שלפנים מאותה נקדה, לא נודע ולא

נתן למנות, ויש נקדה למעלה נסתרת, ולא התגלגלה כלל ולא נודעה, ומשם הראשית למנות כל נסתר ועמק, כך גם יש נקדה למטה שהתגלגלה, ומשם הוא הראשית לכל חשבון ולכל מנין. ועל פן פאן הוא מקום לכל התקופות וגימטריאות ועבורים וזמנים וחגים ושבתות, וישראל שדבקו בקדוש ברוך הוא, עושים חשבון ללכנה, והם דבקים בה ומעלים אותה למעלה, שכתוב (דברים ד ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'.

משנה. עשר ספירות בלימה: א. שנינו ארבע תקופות רוחות העולם, שני צדדים ממשיים, מסעותיו עושה בתוכם, התקין אחד בלי כלום, והוציא מצפון ספר אחד, ושם עליו שלש אותיות ושמות. התקין תחתיו שלש אחרות, רשם אחד על שנים ושם עליו האות ת'.

ב. הוציא (צפ) מצפון ספר שני, באותיות ארבע, ושומים שנים על אחד, ושם עליו את האות ה'.
ג. שטח על פרכת (חשבון) של ספר שלישי, צד אחד באותיות, רשם אחד בכתר מלכות, תלה עליה ממעלה למעלה, וממנה צד אחד רשם של אמן, ושם בה אותה האות. באות ההיא נתקנה האמנות, ונתקן צד הצפון ונברא ממנה, תחתיה נתקנו שלשת צדדיו, משלש זוויותיו, ושם עליו האות וא"ו.

ד. הוציא למעלה החזק של הלכנה, לה ארבעה ראשים, בספר רביעי הטביע אותה בחמדה של התהום הגדולה, היא התהום רבה שנתן בה הדין, המקום ומושב בית הדין, ההוא שכתוב (תהלים לו) משפטיך תהום רבה. השנה עליו שתי אותיות

דהא מה דלגו מההוא נקודה, לא אתיידע, ולא אתייהיב למימני. ואית נקודה לעילא, סתים ולא אתגלייא כלל, ולא אתיידע, ומתמן שירותא למימני, כל סתים ועמיקא. הכי נמי אית נקודה לתתא דאתגלייא, ומתמן הוא שירותא לכל חושבנא ולכל מנין.

ועל דא הכא הוא אתר, לכל תקופות וגימטריאות עיבורין זמנין חגי ושבתאי. וישראל דדבקו ביה בקודשא בריך הוא, עבדין חושבנא לסיהרא, ואינון דבקיין בה, וסלקין לה לעילא, דכתיב (דברים ד ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'.

מתניתין. עשר ספירות בלימה. א. תנן ארבע תקיפין רוחי עלמא, תרין סטרין ממשין, מטלנוי עביד בגוון. אתקין חד בלי כלום. ונפיק מצפון, חד ספר ושוי עלוי תלת אתוון רשימן. אתקין תחותוי תלת אחרן, רשים חד על תרין, ושוי עלוי את ת'.

ב. אפיק (צפ) מצפון ספר תניין, באתוון ארבע, רשימין תרין על חד, ושוי עלוי את ה'.

ג. אשטח על קוטא (נ"א קונרא) בספר תליתאי, סטרא חד באתוותא, חד רשימא בכתרא דמלכותא, תלי לה מעילא לעילא, ומינה סטרא חד רשים אומנא, ושוי בה ההוא את. דההוא את אומנותא אשתכלל, ואשתכלל סטר צפון ואתברי מינה, תחותוהי אשתכללו תלת סטרוי מתלת זיויתיה, ושוי עלוי את וא"ו.

ד. אפיק לעילא קרדינותא דסיהרא, לה ארבע רישין, בספר רביעאה אטבע ליה, בכסיפא דתהומא רבא, הוא תהומא רבא דדינא אתייהיב, אתר בי דינא מותבא. ההוא דכתיב (תהלים לו) משפטיך תהום רבה. אשרי עלוי תרין

רשומות בטבעת המלך, היא הטבעת בה נוסעים ובה חונים, שם אחד על ד' והושיב עליו האות אלה.

ה. שטח על עליונה (הוי) של ספר חמישי פרכת מסוף, להפריד מתחתונים לעליונים, בה נתון רשות אל מי שרושם, ממעלה ממנה נוסעים בה שני חזקים, אלה עולמות בו, ירשת הנחלה נסמכת עליו, בו חמש אותיות, רשומות עם שנים, שלש על שנים, התקין אצלן שנים אחרות, רשומות בסוד של חמש, חמש בתוך חמש, ושם עליו האות יו"ד.

ו. הוציא בזיקים של אש על הספר הששי שני צדדים, צד אחד מרחיש גבורות, וצד אחד רוח חכמה שבוהקת, והזיו ההוא השתטח לשלש פניו. והזיו שצדו קים (עומד) לשלש (למטה). ארבע בארבע רשומות, אחד כנגד אחד שולט, אחד רוכב, שתי אותיות רשומות באחד, ושם עליו האות ו'.

ז. שטח על הזיו של הספר השביעי תקף של בלי כלום, מושלים שנגברו, ורוח סערה חזקה בשביעי, בלומים על השביעית, מתנהגים ולא נוסעים, נוסעים ולא הולכים, הולכים ואינם נמצאים, נמצאים ואינם נבראים, נבראים ואינם מתממשים, עליונים ותחתונים, יורדים ועולים, שלש רוכבים, ארבע רשומים, ולאחד חזרו, אחד הוא, מהכח של שביל אחד ששורה עליו, שם עליו האות ד'.

ח. ספירה שמינית - הוציא על ידי העלה של ספירה השמינית, רשום בכוכב אחד, פלומר ברשם אחד. הוא על ארבע, וארבע עוזב. זה עולה וזה יורד. מאחד

אתון רשימן בעזקתא דמלכא, הוא עזקא, דבה נטלין, ובה שריין. שוי חד על ארבע, ואותיב עלוי את אלה.

ה. אשטח על עילתא (נ"א וויתא) דספר חמישאה פרוכתא דפרסא, לאפרשא מתתאין לעילאין, בה אתייהיב רשותא למאן דרשים. מעילוי מינה נטלין בה תריין תקיפין, אלה עלמין ביה, יריתא דאחסנא סמיה עלוי, ביה חמש אתון רשימין בתריין, תלת על תריין. אתקין גבוי תריין אתרנין, רשימו ברזא דחמש, חמש גו חמש, שוי עלוי את יו"ד.

ו. אפיק בזיקין דנור, על ספר שתיתאה, תריין סטריין. סטר חד, מרחיש גבורין. סטר חד, רוח חכמה דבהיק. וההוא זיוא אשתטח לתלת אנפוי. וזיוא דסטרוי, קיים (נ"א קאים) לתלת (למא). ארבע בארבע רשימין. חד לקבל חד שליט. חד רכיב. תרי אתון רשימין בחד. ושוי עלוי את ו'.

ז. אשטח על זיויתיה דספר שביעאה, תוקפא דבלי כלום. הורמני דבריירי, ועילעולא דקואנריתא, קוזמיטין בשביעאה, בלימין על שביעאה. אתנהגן ולא נטלן. נטלן ולא אזלן. אזלן ולא הויין. הויין ולא אתבריין. אתבריין ולא אתמשיין. עילאין ותתאין, נחתין סלקין, תלת רכיבין, ארבע רשימין, חד אתחזרו, חד הוא, דחילא דחד שביל דשארי עלוי, שוי עלוי את ד'.

ח. אפיק על עילתא דספר תמינאה, רשים בככבא חד. והיינו ברשימא חד. הוא על ארבע, ארבע עלוי. שליט חד בחד. דא קאים, דא יתיב. דא נסיב, דא שביק. דא סליק, דא נחת. מחד תליין, מחד אתבריין. קדישא הוא.

עליו. שולט אחד באחד. זה עומד וזה יושב. זה מקבל וזה

תלויים ומאָחד נבְראים. קדוֹש
הוא. עֲלִיּוֹן הוא. הוא הוֹה, הוא
אָחד. רשום בְּתוֹכוֹ אוֹת ה'.

ט. שְׂטח על הַדְיוּ העֲלִיּוֹן הַסֶּפֶר
הַתְּשִׁיעִי הַזֶּה, וְלֹא נִרְאָה, טְמוֹן
בְּמֵאֲתִים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה
עוֹלָמוֹת שֶׁהוֹלְכִים בְּתוֹכוֹ, שְׁקוּל
בְּצִלְמוֹ שֶׁל בַּעַל הַרְשָׁם, בְּחֵמֶשׁ
רוֹכֵב עַל חֵמֶשׁ, הַמְלִיךְ שְׂאוֹתָם
הָעוֹלָמוֹת עוֹבְדִים אוֹתוֹ יוֹרֵד
בַּיּוֹם שְׁמַאִיר, וְעוֹלָה בְּלִילָה
שְׁנַחֲשֵׁף. רָשָׁם עֲלֶיהָ שֶׁלֹּשׁ
אוֹתִיּוֹת וְשֵׁם עֲלֶיהָ הַאוֹת י'.

י. הוֹצִיא מִהַסּוּדוֹת שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר
אַלְפִים, סֶפֶר עֲשָׂרָה, בְּאוֹתוֹ
עֲשָׂרָה, בְּשֵׁם שְׁנַחֲקֵק (שְׁנַחֲלֵק בְּעֶשֶׂר
בְּלִמָּה) בִּי שׁוֹלֵט בְּעֲשָׂרָה, כְּשֶׁהִגִּיעַ
לְהוֹדֵעַ עוֹלָמוֹת עֲשָׂרָה
עוֹלָמוֹת, אַרְבַּעַת אוֹתִיּוֹת הוֹלְכִים
עֲלֶיהָ, עֲשָׂרָה עִם עֲשָׂרָה רוֹכֵב
עֲלֶיהָ, טְבַעוֹת שֶׁל טְבַעוֹת נְאֻחִים
מִמֶּנּוּ, הוּא וְאַשְׁתּוֹ (אוֹתִיּוֹתֵי) אָחָד
הוּא.

יג. חֲזַקְנוּ עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת הַלְלוּ
מִעֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת שֶׁל שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ,
וּכְנֻגַד זֶה בְּעֲשָׂרָה נִבְרָא הָעוֹלָם,
וְהוֹצִיא כְּחֵם בְּעֶשֶׂר אֲמִירוֹת,
שְׁמוֹ נִסְתָּר, לֹא הִיא מְפֹרֶשׁ. עֶשֶׂר
עַל חֵמֶשׁ, חֵמֶשׁ עַל עֶשֶׂר, שֵׁשׁ עַל
חֵמֶשׁ, חֵמֶשׁ עַל שֵׁשׁ. בְּרוּךְ הוּא
וּבְרוּךְ שְׁמוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי
עוֹלָמִים אָמֵן וְאָמֵן.

סְתְרֵי אוֹתִיּוֹת

רְבִי שְׁמַעוֹן פֶּתַח (תְּהִלִּים קו ב) מִי
יִמְלַל גְּבוּרֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל
תְּהִלָּתוֹ וְגו' (רִמְיָה ז) מִי לֹא יִרְאֶה
מִלֶּךְ הַגּוֹיִם כִּי לֹף יֵאָתֶה וְגו'.
בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, שְׁחֻקוֹת עַל
גְּבִי הַנִּסְתָּר שֶׁל צַד (סְרִיט) הַקְּיּוּם,
עוֹלוֹת מְרַכְבוֹת עִם מְרַכְבוֹת

עֲלִיָּאָה הוּא. הוּא הוֹי, הוּא חַד. רְשִׁים בְּגִיָּה
אֵת ה'.

ט, אֲשַׁטַּח עַל זִוְתָא עֲלִיָּאָה דְּסֶפֶר תְּשִׁיעָאָה
דָּא, וְלֹא אֲתַחֲזִי. טְמִירָא בְּמֵאֲתָן וְאַרְבָּעִין
וּתְמַנְיָא עֲלִמִין דְּאֲזִלִין בְּגִיָּה. שְׁקוּלָא בְּצִלְמָא
דְּמֵאֲרֵי רְשִׁמָא. בְּחֵמֶשׁ רְכִיבָא עַל חֵמֶשׁ.
מְלִכָא דְּאִינוּן עֲלִמִין פְּלַחִין לֵיה, נַחְתָּא בִּימְמָא
דְּנַהִיר. סְלָקָא בְּלִילָיָא דְּאֲתַחֲשֵׁף. רְשִׁים עֲלָה
תְּלַת אֲתוּוֹן. שְׁוִי עֲלָה אֵת י'.

י, אֲפִיק מְרִזִין תְּמַנְיָסֶר אֲלִפִין, סֶפֶר עֲשָׂרָה,
בְּאֲתִין עֲשָׂרָה, בְּשֵׁמָא דְּאֲתַגְלָף (נ"א דֵּאִיתְּפִלִּג
בִּי בְּלִמָּה) בִּי, שְׁלִיטָא בְּעֲשָׂרָה. כַּד מְטָא
לְאֲזִדְעֻזָּא בְּתַמְנִיסֶר עֲלִמִין, אַרְבַּע אֲתָאן
אֲזִלִין עֲלָה, עֲשָׂרָה בְּעֲשָׂרָה רְכִיב עֲלָה, עֲזָקָאן
דְּעֲזָקָאן אֲתַאחְדָן מְנִיָּה. הוּא וְאֲתַתִּיָּה (נ"א
וְאֲתוּוֹתִיָּה) חַד הוּא.

אֲתַפְּלָגוּ עֶשֶׂר סְפִירָן אֲלִין, מִעֶשֶׂר אֲתוּוֹן
עֲלִיָּאִין דְּשִׁמְיָה קְדִישָׁא. וְלִקְבִיל
דְּנָא, בְּעֲשָׂרָה אֲתַבְרֵי עֲלִמָא, וְאֲפִיק חִילִיָּהוּן
בְּעֶשֶׂר אֲמִירָן. שְׁמִיָּה סְתִים, פְּרִישׁ לֹא הוּה.
עֶשֶׂר עַל חֵמֶשׁ, חֵמֶשׁ עַל עֶשֶׂר. שִׁתָּא עַל
חֵמֶשׁ, חֵמֶשׁ עַל שִׁתָּא. בְּרִיךְ הוּא בְּרִיךְ שְׁמִיָּה
לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי עֲלִמִין אָמֵן וְאָמֵן.

סְתְרֵי אוֹתִיּוֹת

רְבִי שְׁמַעוֹן פֶּתַח (תְּהִלִּים קו ב) מִי יִמְלַל גְּבוּרֹת ה'
יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ וְגו'. (רִמְיָה י ז) מִי לֹא
יִרְאֶה מִלֶּךְ הַגּוֹיִם כִּי לֹף יֵאָתֶה וְגו'. בְּאֲתוּוֹן
רְשִׁמָן, דְּמְחַקְקִין עַל גְּבִי סְתִימוֹ דְּסֶטְרָא (נ"א
דְּסֶטְרָא) דְּקִיּוּמָא, סְלָקָן רְתִיכִין בְּרְתִיכִין קְדִישִׁין.
(דף ע"ד ר"א) כָּל רְתִיכָא וְרְתִיכָא סְלָקָא בְּאֵת רְשִׁמָא.

אֲתַרְשִׁים אֵת בְּקִיּוּמִיָּה, סְלִיק בְּגִיָּה הַהוּא רְתִיכָא. כָּל אֵת וְאֵת קְאִים עַל

קדושות, כל מרפכה ומרפכה
עולה עם אות רשומה.
כשנרשמת האות בקיומה, עולה
בתוכה אותה המרפכה. כל אות
ואות עומדת על קיומה של אותה
המרפכה שראויה לה. מכאן
עולה הדבר שתפרש כל אות
ואות בסוד המרפכה הקדושה
בארבעת צדדי העולם.

סוד האות הראשונה, עולה
ויורדת, עולה בעטרותיה אל
מאה עולמות. כנגד זה עולה
האות י' ברצון המחשבה,
ונסתרת ולא נודעת.

מתכפית תחת אגוז אחד,
שמכסה הטמונה בטמונה, והיא
המרפכה שעומדת תחת אותו
סוד טמיר, ואותה האות עומדת
בגניזה נקדה אחת תחתיה, אותו
האגוז עומד עם ששה עמודים,
ותומכים אותו בששה צדדים,
אותם ששת הצדדים גנוזים בתוך
אותו האגוז.

מתוך הצד (הסתר) של האות הזו
יוצאת מרפכה אחת קדושה,
והמרפכה הזו גנוזה ואינה
מתגלה, פרט לכאשר מאיר האור
של אותו אגוז טמיר, אז מתגלה
אותה המרפכה, ואותה מרפכה
טמירה וגלויה.

והיא יוצאת מתוך ההתנוצצות
של המאור, כשמודדת המדה
תחת הקשר הראשון, ואותו (הוא
אחד) ניצוץ. כשמדה קימת זה
מאיר, ועולה ויורדת ונסמכת
תחת האות יו"ד, והיא נקדה
אחת, ואחר כך מתפשט אותו
הניצוץ, ומוציאה שלשה
ניצוצות אחרים ונסמכים תחת
הקוץ הפתוח של היו"ד.

אחר כך יוצא מתוך הקשר השני
ניצוץ אחר שמאיר ועולה ויורד,
ונסמך תחת האות יו"ד בצד
אחרים, ונסמכים בצד הזה תחת

קיומיה דההוא רתיבא דאתחזי ליה. מהכא
סלקא מלה, לאתפרשא כל את ואת, ברזא
דרתיבין קדישא, בארבע סטרי עלמא.

רזא דאת קדמאה, סלקא ונחתא, סליק
בעטרוי לגבי מאה עלמין. לקבל דא,
את יו"ד סלקא ברעו דמחשבה, ואסתים ולא
אתידע.

אתחפייא תחותיה חד אגוזא, דחפייא טמירא
בטמירו. ואיהו רתיבא דקיימא
תחות ההוא רזא טמירא. וההוא את, קיימא
בגניזו נקודה חדא תחותיה. ההוא אגוזא
קיימא בשית סמכין, וסמכין לה בשית סטריין.
אינון שית סטריין גניזין בגו ההוא אגוזא.

מגו סטרא (סתרא) דאת דא, נפקא רתיבא חד
קדישא, ואיהי רתיבא דגניז ולא
אתגלייא, בר פד נהיר נהירו דההוא אגוזא
טמירא, פדין אתגלי ההוא רתיבא, וההוא
רתיבא טמיר וגליא.

ואיהי נפקא מגו נציצו דבוצינא, פד מדיד
משחתא תחות קשרא קדמאה, וההוא
(נ"א והוא חד) נציצו. פד משחתא קיימא, נהיר דא,
וסלקא ונחתא, ואסתמיך תחות את יו"ד,
ואיהי נקודה חדא. ולבתר אתפשט ההוא
נציצו, ואפיק תלת ניצוצין אחרנין, ואסתמכין
תחות קוצא תפאה דיו"ד.

לבתר נפקא מגו קשרא תניינא נציצו אחרא
דנהיר וסלקא ונחתא, ואסתמיך תחות
את יו"ד בסטרא אחרא. לבתר אתפשט ההוא
נציצו, ואפיק תלת ניצוצין אחרנין, ואסתמכין
בסטרא דא, תחות את יו"ד. לבתר נפקא מגו
קשרא תליתאה נציצו אחרא, (נ"א בסטר אחרא) ומגו
דא אתקשר רזא דחו"ל במשחתא דבוצינא.

אחר. אחר כך מתפשט אותו הניצוץ, ומוציא שלשה ניצוצות

האות יו"ד. אחר יוצא מתוך הקשר השלישי ניצוץ אחר (כצד אחר), ומתוך זה נקשר הסוד של חו"ל במדת המאור.

נמצאו לאות יו"ד, הנקדה העליונה, תשעה עמודים, על מה שנסמכת, וכלם מרובה אל האות הזו. אז מאירה ונסמכת על תשעת העמודים הללו, ואז מאירים מתוכה שמונה אחרים, וכלם עומדים בסוד האות יו"ד, הנקדה העליונה הטמירה.

תשעת העמודים הללו שלמטה, עולים בשם ולא עולים, משום שאותם תשעה שנקראים אין סוף, עומדים ולא עומדים ולא נודעו, ונקראים ולא נקראים, ללא ידיעה כלל, ואלו עולים בשם ולא עולים.

זוהו הסוד (שמות לג ט) וקראתי בשם ה' לפניך ונחתי את אשר אחז ורחמתי את אשר ארחם. אין מי שיצמד בהם ובשמות שלהם, ולא התגלו לעמד בדרבם. ולכן לא עמד משה עליהם, משום שהיו מקדם הדרגה שלו שאותו ניצוץ ראשון פתוב לפניך. וכן כלם עומדים, הקדימו לדרגה שלו. ועל זה לא עומד בדרכי הקדוש ברוך הוא, משום שכלם עולים תוך המחשבה, ומשם מתפשטים דרכיו לכמה צדדים ברוצנו של הקדוש ברוך הוא ולא נודעו כלל.

עודה האות הזו עם העמודים הללו למעלה, מכה מי שמכה, שאינו דוע, והאין סוף מאיר ולא מאיר, ויורד, ואין ידוע ממי שמאיר. כאשר יורד, נכללים בו אותם העמודים ומתפשט, וכשמתפשט יוצא אור אחד כלול, ומתפסים בו, כמי שנוכנס להיכל אחד.

אותו ההיכל עומד בשני צדדים, שלהתפסות ולהתגלות למעלה, ואותם תשעת העמודים מאירים

אשתבחו לאת יו"ד, נקודה עלאה, תשעה סמכין, על מה דאסתמיה. וכלהו רתיכא לגבי את דא. פדין אתנהיר ואסתמיה על תשע סמכין אלין, וכדין נהרין מגויה תמניא אחרנין, וכלהו קיימין ברזא דאת יו"ד, נקודה עלאה טמירה.

אלין תשע סמכין דלתתא, סלקין בשמא ולא סלקין. בגין דאינון תשע דאיקרון אין סוף. קיימין ולא קיימין, ולא אתיידעו, ואיקרון ולא איקרון, ולא ידיעו כלל, ואלין סלקין בשמא ולא סלקין.

ורזא דא (שמות לג ט) וקראתי בשם ה' לפניך ונחתי את אשר אחז ורחמתי את אשר ארחם. לית מאן דיקום בהון ובשמיהן דילהון, ולא אתגליין למיקם בארתיהו. ועל דא לא קאים משה עלייהו. בגין דהו מוקדמת דרגא דיליה דההוא נציצו קדמאה, פתיב לפניך. וכן כולהו קיימין, אקדימו לדרגא דיליה. ועל דא לא קאים באורחוי דקודשא בריך הוא, בגין דכלהו סלקין גו מחשבה, ומתמן מתפשטין אורחוי לכמה סטרין, ברעותיה דקודשא בריך הוא, ולא אתיידעו כלל.

סלקא את דא, באלין סמכין לעילא, בטש מאן דבטש, דלא ידיע, ואין סוף נהיר ולא נהיר, ונחתא, ולא ידיע ממאן דנהיר. כד נחית אתפלילין ביה אינון סמכין ואתפשט. וכד אתפשט, נפק חד נהורא פליל, ואתחפיין ביה, כמאן דעייל בחד היכלא.

זהו היכלא קיימא בתרין סטרין, דלחפיא ואתגליא לעילא. ואינון תשע סמכין, נהרין בגו ההוא היכלא, ואת יו"ד אגניז בגו

בתוך אותו ההיכל, והאות י' גנוזה בתוך אותו ההיכל, באותם העמודים, וההיכל ההוא נקרא ה"א.

מזמן ואינו מזמן, מתגלה ולא מתגלה, ולא מתגלה כלל. בסוד זה עומדת האות יו"ד, וכלם סומכים, משום שהיא טמירה ובה עומד הכל להתעטר.

לזה יש חמש מרכבות שיוצאות מתוך האור של המאור, כשעולה למקומה ומתבנסת, לאחר שעשתה מדידה.

ואלו נקראים נפלאות, נ' פלאות, על סוד זה רצה דוד המלך לעמוד על חמש מרכבות הללו, כמו שנאמר (תהלים קיט יח) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, וכשאלו מאירים ומעלה אותה להתעטר, נעשים חמש, להאיר לתוך החמש שלמטה, ושיצאו ממנה.

ואותם נ' פלאות מאירים ומעלים אותה למעלה, ומתעטרים ונקשרים בתוך אותם תשעת העמודים האחרים. ואותם התשעה מעלים את האות יו"ד למעלה למעלה.

באשר יורדים ולא ידוע ממי יורדים, ה"א הזו מתעטרת בסוד אותם הנ', ואותם הפלאות, שהם חמשת העמודים לתוכה. וכאשר מתעטרת ומתפשטת, חוזרת מהסוד של נו"ן לתוך הסוד של ה"א.

התפשטו חמשת העמודים הללו למטה, אז עומדת עליהם, וכשהיא מאירה בכלם, אז יוצאים ממנה חמשה אורות אחרים, משתנים ולא משתנים, מיין ושמאל.

מבאן והלאה עומד הדבר להסמך על סוד עליון בסוד השם הקדוש, להיות נסתר זה בזה, ולהשתכלל המרכבה הקדושה.

ההוא היכלא, באינן סמכין. וההוא היכלא איקרי ה"א.

זמין ולא זמין, אתגלייא ולא אתגלייא, ולא אתגלייא כלל. ברזא דא קיימא את יו"ד, וכלהו סמכין, בגין דאיהי טמירא, ובה קיימא כלא לאתעטרא.

האי אית ליה חמש רתיכין, דנפקי מגו ההוא נהירו דבוצינא, כד סלקא לאתרה ואתפנישת, לבתר דעבדת משחתא.

ואלין אקרון נפלאות, נ' פלאות. רזא דא בעא דוד מלפא למיקם, על חמש רתיכין אלין, כמה דאת אמר (תהלים קיט יח) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. ואלין כד נהרין וסלקין לה לאתעטרא, אתעבידו חמש, לנהרא גו חמש דלתתא, ודנפקין מינה.

ואינהו נ' פלאות, נהרין וסלקין לה לעילא ואתעטרן ואתקשרן גו אינן תשע סמכין אחרנין. ואינן תשע סלקין לאת יו"ד לעילא לעילא.

וכד נחתין, לא ידיע ממאן נחתין, האי ה"א אתעטרת ברזא דאינן חמשין, ואינן פלאות, דאינן חמש סמכין לגווה. וכד אתעטרת ואתפשטת, אתהדרת מרזא דנו"ן, לגו רזא דה"א.

ואתפשיטו אלין חמש סמכין לתתא, וקיימא עלייהו כדין. וכד אתנהירת

בכלהו, כדין נפקין מינה חמש נהורין אחרנין, משתנין ולא משתנין, ימינא ושמאלא.

מבאן ולהלאה, קיימא מלה לאסתמכא על רזא עלאה, ברזא דשמא קדישא, למהוי סתים דא בדא, ולאשתכללא רתיכא קדישא.

וְאֵלֶּיךָ חַמְשָׁה הֵם אַרְבָּעָה, וְהֵם חַמְשָׁה כִּנְגַד כִּנְגַד חַמְשָׁה עֲמוּדִים, וְהֵם אַרְבָּעָה כִּנְגַד אַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וְלִכְלֹל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ מִרְפָּכָה לְבָדוֹ.

וְכָל הַמְרַפְּכוֹת כְּלָן כְּלולוֹת, כֹּל מִרְפָּכָה וּמִרְפָּכָה בְּאוֹר אֶחָד, וְכֹל אוֹר וְאוֹר נִכְלָל בְּאוֹתָם הָעֲמוּדִים, וְכֹל עֲמוּד וְעֲמוּד נִכְלָל בְּאוֹת ה"א, וְהָאוֹת ה"א הֵנּוּ נִכְלָלֹת בְּאוֹתָם תְּשַׁע הָעֲמוּדִים, וְכֹל אֶחָד וְאֶחָד נִכְלָל בְּאוֹת יו"ד הַנִּקְדָּה הַרְאֻשׁוֹנָה וְהַעֲלוּנָה, שִׁיְהִיָּה הַכֹּל אֶחָד.

מִכָּאן נִמְצְאִים הַמְרַפְּכוֹת שְׁעוֹלוֹת עַל הָאוֹת ה"א מִמְּטָה לְמַעְלָה, עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ מִרְפְּכוֹת. וְזֶה סוּד יִבְרְכוּ כ"ה מִמְּטָה לְמַעְלָה.

מִן הָאוֹת ה' וּמַעְלָה תִּשַׁע מִרְפְּכוֹת, שְׁעוּמְדוֹת לְבַד בְּלִי חֲשׁבוֹן עַד הַסּוּד שֶׁל יו"ד, וְהַכֹּל נִסְתָּר בְּתוֹכוֹ. מִכָּאן וְהִלָּאָה סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שְׁמַתְעִטֵּר בְּאוֹתָן הַמְרַפְּכוֹת, וְלִהְפֹּלל זֶה עִם זֶה בְּאֵלֶּי הָאוֹתוֹת יְהו"ה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא אֶחָד, שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים ו' ד) ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא רֵאשׁוֹן, שְׁפָתוֹב (ישעיהו מד) אֲנִי רֵאשׁוֹן. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא אַחְרוֹן, שְׁנַאֲמַר (שם) וְאֲנִי אַחְרוֹן. בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

ה"א סוּד הַפְּתוּב וְאֲנִי אַחְרוֹן, זוּ ה"א הָאַחְרוֹנָה שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, מִרְפָּכָה קְדוּשָׁה בְּאַחְרוֹן, שְׁפָתוֹב (שם מ"א, ד) וְאֵת אַחְרוֹנִים אֲנִי הוּא. אַחְרוֹן וְאַחְרוֹנִים, כֹּלָם בְּסוּד אֶחָד נִכְלָלוּ אֵלָיו עִם אֵלָיו. הַסּוּד שֶׁל ה"א הֵם ד', וְאֵלָיו הַד' שְׁנִקְרָאִים אַחְרוֹנִים, כֹּלָם עוֹמְדִים מִהֲצַד שֶׁל מַעְלָה וּמִהֲצַד שֶׁל מַטָּה.

הַמְרַפְּכָה הַזֹּאת, מִיכָאֵל גְּבֻרִיאֵל

וְאֵלֶּיךָ חַמְשָׁה, אֵינּוֹן אַרְבַּע, וְאֵינּוֹן חַמֵּשׁ לְקַבֵּיל חַמֵּשׁ סְמִכִין. וְאֵינּוֹן אַרְבַּע לְקַבֵּיל אַרְבַּע סְטָרֵי עֲלֻמָּא. וְכֹל חַד וְחַד אֵית לֵיהּ רְתִיבָא בְּלַחְדוּדוֹ.

וְכִלְהוֹ רְתִיבִין, כְּלָהוּ כְּלִילָן כֹּל רְתִיבָא וְרְתִיבָא בְּנִהוּרָא חַד, וְכֹל נִהוּרָא וְנִהוּרָא אֲתַפְּלִיל בְּאֵינּוֹן סְמִכִין, וְכֹל סְמִכָא וְסְמִכָא אֲתַפְּלִיל בְּאֵת ה"א. וְהָאֵי אֵת ה"א אֲתַפְּלִיל בְּאֵינּוֹן תְּשַׁע סְמִכִין. וְכֹל חַד וְחַד אֲתַפְּלִיל בְּאֵת יו"ד נִקְוֵדָה עֲלָאָה קְדַמָּאָה, לְמַהוּי כְּלָא חַד.

מִהֲכָא אֲשַׁתְּכַחוּ רְתִיבִין, דְּסִלְקִין עַל אֵת ה"א מִתְּתָא לְעִילָא, כ"ה רְתִיבִין. וְרִזָּא דָא, יִבְרְכוּ כ"ה מִתְּתָא לְעִילָא.

מֵאֵת ה"א וְלְעִילָא תִּשַׁע רְתִיבִין, דְּקִימִין בְּלַחְדוּדֵי בְּלָא חוּשְׁבָּנָא, עַד רִזָּא דְיו"ד, וְכֹלָא אֲסִתִּים בְּגוּיָה. מִכָּאן וְלִהְלָאָה רִזָּא דְשְׁמָא קְדִישָׁא, לְאַתְעֵטְרָא בְּאֵינּוֹן רְתִיבִין, וְלִאֲתַפְּלִילָא דָא בְּדָא, בְּאֵלֶּיךָ אֲתוּוֹן יְהו"ה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵיְקָרֵי אֶחָד, דְּכִתִּיב (דְּבָרִים ו' ד) ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵיְקָרֵי רֵאשׁוֹן, דְּכִתִּיב (ישעיהו מד ו) אֲנִי רֵאשׁוֹן. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵיְקָרֵי אַחְרוֹן, דְּכִתִּיב (שם) וְאֲנִי אַחְרוֹן. בְּרִיךְ הוּא וּבְרִיךְ שְׁמִיָּה לְעֵלָם וְלְעֵלְמֵי עֲלֻמָּא.

ה"א רִזָּא דְכִתִּיב וְאֲנִי אַחְרוֹן, דָּא ה"א בְּתַרְאָה דְשְׁמָא קְדִישָׁא. רְתִיבָא קְדִישָׁא בְּאַחְרוֹן, דְכִתִּיב (שם מ"א ד) וְאֵת אַחְרוֹנִים אֲנִי הוּא. אַחְרוֹן וְאַחְרוֹנִים כְּלָהוּ בְּרִזָּא חֲדָא אֲתַפְּלִילוּ אֵלֶּיךָ בְּאֵלֶּיךָ. רִזָּא דְה"א, אֵינּוֹן ד', וְאֵלֶּיךָ ד' דְּאֵיְקָרוּן אַחְרוֹנִים, כְּלָהוּ קִימִין מִסְטָרָא דְלְעִילָא וּמִסְטָרָא דְלְתַתָּא.

רְתִיבָא דָא, מִיכָאֵל גְּבֻרִיאֵל רְפָאֵל אוּרִיאֵל,

אֵלֶּיךָ אֵינּוֹן אֲרַבְעָה, וְחָדָא נְקוּדָה דְקַיִמָא
עֲלֵייהוּ אֵינּוֹן ה"א. וְלֹא אֵיקְרִי ה"א דָּא, אֶלָּא
בְּרִזָּא (דף ד ע"ב) דְּאֵלֶּיךָ אֲרַבְעָה, וְנְקוּדָה בְּתַרְאָה
דְּשַׁרְיָא עֲלֵייהוּ. וְרִזָּא דְה"א דָּא דל"ת הַוָּת,
וְהָהוּא נְקוּדָה דְּשַׁרְיָא עֲלֵייהוּ בְּאִמְצָעִיתָא
אֲתַעְבִּיד ה"א.

רְפָאֵל אֲוִרְיָאֵל, אֵלּוּ הֵם אֲרַבְעָה,
וְנְקוּדָה אַחַת שְׁעוּמְדַת עֲלֵיהֶם הֵם
ה"א. וְהָה"א הַזֶּה אֵינָה נְקִרָא
אֶלָּא בְּסוּד אֲרַבְעָה הַלְלוּ, וְהַנְּקוּדָה
הָאֲחֵרוֹנָה שְׁשׁוּרָה עֲלֵיהֶם. וְהַסּוּד
שֶׁל ה"א זֶה הֵיחָד דְל"ת, וְאוֹתָהּ
הַנְּקוּדָה שְׁשׁוּרָה עֲלֵיהֶן בְּאִמְצָע
נְעֻשִׁית ה"א.

וּבְרִזָּא דְחֲנוּף, אֵית ה"א אַחֲרָא לְתַתָּא, דְקַיִמָא
מִתְקַשְׂרָא בְּהַאי ה"א, וְכֹלָא חַד בְּחַד,
וְכַדִּין אֵיהוּ עֵידָן לְמַבְפִּי, וְסִימְנִיף אָהָה.

וּבְסוּד שֶׁל חֲנוּף יֵשׁ ה"א אַחֲרָת
לְמִטָּה שְׁעוּמְדַת קְשׁוּרָה עִם
הַה"א הַזֶּה, וְהַפֶּל אַחַד עִם אַחַד,
וְאֵז הוּא הַזְּמַן לְכַכּוֹת, וְסִימְנִיף
אָהָה.

בְּגִין דְּסַחְרָנִי בִישָׁא לְתַתָּא, חֲפִיָּא כְּגוּוֹנָא
דְּל"ת, וְסַחְרָא לְאֵלֶּיךָ אֲרַבְעָה, וְלֵהַאי
נְקוּדָה. וְקַיִמָא בְּהַאי נְקוּדָה קְלִיפָא תְּקִיפָא,
לְחֲפִיָּא עֲלָהּ. וְכַדִּין אֲתַכְפִּיאת סִיחְרָא, וְנִהְיִירוּ
דִּילָהּ אֲתַחֲפִיָּא, וְכַדִּין אֲתִיְהִיב רֶשׁוּ לְמִידָן
עֲלֵמָא בְּדִינִין בִּישׁוּן. וְרִזָּא דְה"א וְה"א בְּתַרְאָה
תְּרוּוִייהוּ בְּחַד נְקוּדָה ה"ה. דְּהָא פְּדִין דִּינָא
אֲתִיְהִיב בְּרִזָּא דְכְּתִיב (דניאל ד יד) בְּגִזְרַת עִירִין
פְּתַגְמָא וּמֵאמַר קְדִישִׁין שְׁאַלְתָּא עַד דְּבִרַת.

מִשׁוּם שְׁפּוּבֵי הָרַע לְמִטָּה, מְכַסָּה
כְּמוֹ הַדְּל"ת, וּמְקִיף אֶת הָאֲרַבְעָה
הַלְלוּ וְאֵת הַנְּקוּדָה הַזֶּה, וְעוּמְדַת
בְּנְקוּדָה הַזֶּה קְלִפָּה חֲזָקָה לְכַסּוֹת
עֲלֵיהָ. וְאֵז מִתְכַּסֶּה הַלְכְּנָה, וְהָאֹר
שֶׁלָּה מִתְכַּסֶּה, וְאֵז נִתְּנַת הַרְשׁוּת
לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם בְּדִינִים רְעִים.
וְהַסּוּד שֶׁל ה"א עִם ה"א
הָאֲחֵרוֹנָה, שְׁנֵיהֶם בְּנְקוּדָה אַחַת
ה"ה, שְׁהֵרִי אֵז הַדִּין נִתָּן, בְּסוּד
הַפְּתוּב (דניאל ד יד) בְּגִזְרַת
הַמְּלָאכִים הַדְּבָר וּבְמֵאמַר
הַקְּדוּשִׁים הַשְּׁאֵלָה בְּעִבּוֹר.

רְתִיכָא דָּא קַיִמָא בְּה"א בְּתַרְאָה, לֹא
אֵיתַפְּרָשׁוּן דָּא מִן דָּא לְעֵלְמִין. וְכֹכֵל
אַתְרֵי דִישְׁתַּכַּח מִיכָאֵל דְּאֵיהוּ רִישָׁא לְאֵלֶּיךָ,
תַּמָּן אֵיהִי שְׁכִינְתָּא. כֹּלָּא אֲתַקְשֵׁר דָּא בְּדָא,
וְאֵינּוֹן מִתְקַשְׂרִין גּוֹ הֵהִיא נְקוּדָה וְכֹלָּא ה"א.
וְכַד אֵיהִי חַד ה"א, וְאֵת אֶל"ף אוֹ אֵת יו"ד
קְדָמָא לָהּ, וְאֵיהִי בְּחַד נְקוּדָה, כְּדִין אֵיהִי
אֲתִיָּא לְאוּטְבָא לְעֵלְמָא, א"ה אוֹ י"ה, דְּהָא
קְלִיפָא בִישָׁא אֵיתַבְרַת מְקַמָּה, וְלֹא חֲפִיָּא
עֲלָהּ. הָא' י', קַיִמָא בְּרִזָּא דָּא.

הַמְּרַבְּבָה הַזֶּה עוּמְדַת בְּה"א
הָאֲחֵרוֹנָה, לֹא נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה
לְעוֹלָמִים, וְכֹכֵל מְקוֹם שְׁנוּמְצָא
מִיכָאֵל שְׁהוּא הָרֵאשׁ לְאֵלּוּ, שֵׁם
הַשְּׁכִינָה. הַפֶּל נִקְשֵׁר זֶה עִם זֶה,
וְהֵם נִקְשְׂרִים תוֹף אוֹתָהּ הַנְּקוּדָה,
וְהַפֶּל ה"א.

כְּגוּוֹנָא דָּא, לִית לָךְ שְׁמָא קְדִישָׁא בְּאַתְוּוֹן
רְשִׁימִין, דְּלֹא קַיִמָא בְּהָהוּא אֵת
רְתִיכָא דִילִיָּה, בְּהָהוּא שְׁמָא, עַל מַה
דְּאִיסְתַּמְיָךְ. וְהָהוּא רְתִיכָא סְמְכָה דִילִיָּה. דְּלִית
בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם, עַל מַה שְׁנוּסְתַּמְךָ, וְאוֹתָהּ הַמְּרַבְּבָה הִיא הַתּוֹמָךְ

וּבְשֵׁהִיא ה"א אַחַת, וְהָאוֹת אֶל"ף
אוֹ הָאוֹת יו"ד קוֹדְמַת לָהּ, וְהִיא
בְּנְקוּדָה אַחַת, אֵז הִיא בְּאָה
לְהִיטִיב לְעוֹלָם, א"ה אוֹ י"ה,
שְׁהֵרִי הַקְּלִפָּה הָרַעָה נִשְׁבְּרַת
מִלְּפָנֶיהָ וְלֹא מְכַסֶּה עֲלֵיהָ. הָא'
הִי עוּמְדַת בְּסוּד זֶה.
כְּמוֹ כֵּן, אֵין לָךְ שֵׁם קְדוּשׁ
בְּאוֹתִיּוֹת הַרְשׁוּמוֹת שְׁלֹא עוּמְד
עִם אוֹתָהּ הָאוֹת הַמְּרַבְּבָה שְׁלוּ,
שְׁלוּ. שְׁאֵין לָךְ מְלַךְ שְׁלֵא כָּא עִם

חילוי ולא נמצא יחיד, ועל פן יהו"ה צבאות, הכל פאחד, שלא נפרדות המרפכות מן השם הקדוש, וכל אות ואות כוללת בתוכה את מרפכתה, ואז הכל הוא שם קדוש.

ראות ה"א הזו יש לה מרפכה באותם השליטים למטה, משום שהאות הזו היא בגלוי, הקטן שפון החברים, אבל לכל האותיות האחרות אין להן מרפכה להתפלל באותן האותיות, בפתחונים הללו, פרט לזאת. משום שהאות הזו נכללת בפתחונים שבחוץ, והאותיות האחרות נכללו בהן מרפכות קדושות שאינם בחוץ, פרט לכאשר מתחברים ההיכלות עם היכלות, הפתחונים עם העליונים, אבל אין נכללים עם אותן האותיות להיות אות אחת. ומשום כך, אות ואות מהשם הקדוש נכללת מרפכתו (כל שם ושם מן השמות הקדושים, נכללת מרפכה קדושה בתוכה, וזהו שם קדוש פראוי, וכן לכל אות ואות מאותן הארבע. ואותן ארבע האותיות הן סוד המרפכה למי שלא נודע, ולכל אות ואות יש לה מרפכה שנכללת בתוכה ונרשמת באותה האות ממש.

הה"א הזו היא שנים עשר, והנקדה הזו שעומדת למעלה היא שלשה עשר, והם שלש עשרה מדות הרחמים למטה, כמו שלמעלה. השנים עשר הללו הם שנים עשר תחומים, והם לארבעת צדדי העולם, שלשה שלשה לכל צד.

ואותם השלשה הם תשעה לכל צד. לצד מזרח תשעה, לצד מערב תשעה, לצד צפון תשעה, לצד דרום תשעה, והנקדה הזו לעשרה, משום שעומדת באמצע.

לך מלפא דלא אתי בחילוי ולא אשתכח יחידאי, ועל דא יהו"ה צבאות כלא כחדא, דלא איתפרשן רתיבין מן שמא קדישא, וכל את ואת כליל בגויה רתיכא דיליה, וכדין כלא איהו שמא קדישא.

האי את ה"א, אית לה רתיכא, באינון שליטין לתתא. בגין דאת דא איהי באתגלייא, זעירא דמן חברייא. אבל בלהו אתוון אחרנין, לית לון רתיכא, לאתפללא באינון אתוון, באלין תפאי, בר האי. בגין דאת דא אתפליל בתפאי דלבר, ואתוון אחרנין אתפלילו בהון רתיבין קדישין דלאו אינון לבר. בר, פד מתחרון היכלין בהיכלין, תפאי פעילאי, אבל לא איתפלילן באינון אתוון למהוי חד את.

ובגין כך, את ואת משמא קדישא, אתפליל רתיכיה (כל שמא ושמא מן שמחון קדישין, כליל רתיכא

קדישא בגויה) בגויה ודא הוא שמא קדישא פדקא יאות. וכן לכל את ואת מאינון ארבע. ואינון ארבע אתוון, אינון רזא דרתיכא, למאן דלא אתידע. ולכל את ואת, אית ליה רתיכא דאתפליל בגויה, ואתרשים בההוא את ממש. האי ה"א, איהי תריסר. והאי נקודה דקיימא לעילא, איהי תליסר. ואינון תליסר מכילן דרחמי לתתא, פגוונא דלעילא. הגי תריסר, אינון תריסר תחומין, ואינון לארבע סטרי עלמא, תלת תלת לכל סטר.

ואינון תלת, אינון תשעה לכל סטר. לסטר מזרח תשעה. לסטר מערב תשעה. לסטר צפון תשעה. לסטר דרום תשעה. והאי נקודה דקיימא עליהו באמצעיתא. אשתכח האי נקודה דאשלים לכל סטר לעשרה, בגין דקיימא באמצעיתא. לסטר מזרח עשרה.

שעומדת עליהן באמצע. נמצאת הנקדה הזו שמשלימה כל צד

לְסִטְרַ מְעָרְבַ עֲשֶׂרָה. לְסִטְרַ צְפוֹן עֲשֶׂרָה. לְסִטְרַ דְרוֹם עֲשֶׂרָה. עֲשֶׂר סְפִירֵן לְכָל סִטְרַ. וְאֵלֶיךָ אֵינוֹן אֲרַבְעֵין אֲתוֹן, דְּקִיּוּמִין בְּרִזָּא דְבְרָאשִׁית לְתַתָּא, בְּרִזָּא דְשָׁמַא קְדִישָׁא, וְתִרִין אֲזַנִּין לְאַחְדָּא בְיַמִּינָא וְשָׁמַאלָא. וְכִלְהוּ קִיּוּמִין בְּרִזָּא דְה"א.

לְצַד מְזֻרְחַ עֲשֶׂרָה, לְצַד מְעָרְבַ עֲשֶׂרָה, לְצַד צְפוֹן עֲשֶׂרָה, לְצַד דְרוֹם עֲשֶׂרָה, עֲשֶׂר סְפִירוֹת לְכָל צַד, וְאֵלוֹ הֵם מ' אוֹתִיּוֹת שְׁעוּמְדוֹת בְּסוּד שֶׁל בְּרָאשִׁית לְמַטָּה, בְּסוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וְשִׁמְיָ אֲזַנִּים הֵן לְאַחוֹז בְּיַמִּין וְשָׁמַאל, וְכֻלָּם עוֹמְדִים בְּסוּד שֶׁל ה"א.

הַשְּׁתָּא אֲשַׁתְּכַח דְה"א דָּא, בְּכָל אֵינוֹן רִזִּין עֵילְאִין: בְּהֵוֹא רְתִיכָא קְדִישָׁא. בְּאֵינוֹן תְּרִיסַר. בְּרִזָּא דְעֲשֶׂר סְפִירֵן. בְּרִזָּא דְמ"ב אֲתוֹן מְחַקְקוֹן דְּבִשְׁמַא קְדִישָׁא. כִּלְאֵ אֲתַכְלִיל בְּהַאי דְיוֹקְנָא דְה"א.

עֲבָשׁוּ נִמְצָא שְׁתַּה"א הַזֶּה בְּכָל אוֹתָם סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים: בְּאוֹתָהּ הַמְרַכְבָּה הַקְּדוֹשָׁה, בְּאוֹתָם שְׁנַיִם עֲשֶׂר, בְּסוּד עֲשֶׂר סְפִירוֹת, בְּסוּד שֶׁל אֲרַבְעִים וְשִׁמְיָם אוֹתִיּוֹת הַמְחַקְקוֹת שְׁבַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. הַכֹּל נִכְלָל בְּדִיוֹקָן הַזֶּה שֶׁל ה"א.

וְכִלְהוּ קִיּוּמִי בְּאַלְכֶסְנוֹן, בְּרִזָּא דְנִקְוּדָה דְקִיּוּמָא בְּאַמְצָעִיתָא, דְּאַכְרַע לְכִלְהוּ בְּאוֹרְחַ מִישֶׁר, סִטְרָא דָּא בְּסִטְרָא דָּא, וְכֵן לְאַרְבַּע סִטְרִין, כִּלְהוּ קִיּוּמִי בְּמַתְקָלָא, תְּקָלָא דְקִיּוּמָא לְאַתְקָנָא כִּלְאֵ.

וְכֻלָּם עוֹמְדִים בְּאַלְכֶסְנוֹן, בְּסוּד הַנִּקְוָה שְׁעוּמְדַת בְּאַמְצָע, שְׁמִכְרִיעָה אֶת כָּלָם בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, הַצַּד הַזֶּה בְּצַד הַזֶּה, וְכֵן לְד' צְדָדִים, כָּלָם עוֹמְדִים בְּמַשְׁקָל, הַמְשַׁקֵּל שְׁעוּמַד לְהַתְקִין הַכֹּל.

בְּרִזָּא דָּא, אֲתַבְרִיאוּ וְאַתְתַּקְנוּ כָּל הַנִּי תַתָּאי. וְעַל דָּא כְּתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ. נַעֲשֶׂה, וַדַּאי אִיהוּ ה"א, וְכָל הַנִּי דְקִיּוּמִין לְתַתָּא, וְאַתְאַחַדּוּ בְּהַ, בְּדִיוֹקְנָה מְמַשׁ. כְּמָא דְאִיקְרִי ה'. בַּר מַה דְּאִיתַ חֲדָא לְעֵילָא, בְּמַה דְּלֵא אֲתַחַזִּי כִּלְל בְּדִיוֹקְנָהּ, וְלֵא אִיתְרַשִּׁים בְּהַ לְאַיתַחַזָּא.

בְּסוּד הַזֶּה נִכְרָאוּ וְנִתְתַּקְנוּ כָּל הַתַּחְתּוֹנִים הַלְלוּ, וְעַל זֶה כְּתוּב (בראשית א כו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ. נַעֲשֶׂה, וַדַּאי שֶׁהוּא ה"א, וְכָל אֵלֶּה שְׁעוּמְדִים לְמַטָּה וְנִנְאָחוּזוּ בְּהַ, בְּדְמוּתָהּ מִמֶּשׁ, כְּמוֹ שְׁנִקְרָאתַ ה', כְּרַט לְמַה שֵׁיִשׁ אַחַד לְמַעְלָה כְּמַה שֶׁלֵּא נִרְאָה כִּלְל בְּדִיוֹקְנָהּ, וְלֵא נִרְשֵׁם בְּהַ לְהִרְאוֹת.

בַּר אִקְרִי ה"א, אֲזַדְמַנַת בְּכָל הַנִּי רִזִּין. אִיהוּ כִּלְאֵ, בְּגִין דָּא קִיּוּמָא הַאי נִקְוּדָה גּוֹ אֲמַצְעִיתָא, בְּגִין דְּאַתְאַחִידַת בְּכוּלָּא, אֵלֶיךָ דְלְסִטְרַ מְזֻרְחַ, אֲתַאַחִידֵן בְּהַ, וְאִיהוּ עֲמַהוּן.

בְּשִׁנְקִרְאֵת ה"א, מְזַדְמַנַת בְּכָל הַסּוּדוֹת הַלְלוּ. הוּא הַכֹּל, מִשּׁוּם זֶה עוֹמְדַת הַנִּקְוָה הַזֶּה בְּתוֹף הָאֲמַצְעַ, מִשּׁוּם שְׁנִנְאָחוּזָה בְּכָל. אֵלוֹ שֶׁלְצַד מְזֻרְחַ נִנְאָחוּזִים בְּהַ, וְהִיא עֲמַהּ. (אלו של צד דרום נאחות בה,

אֵלֶיךָ דְלְסִטְרַ דְרוֹם אֲתַאַחִידַת בְּהַ, וְאִיהוּ עֲמַהוּן. אֵלֶיךָ דְלְסִטְרַ צְפוֹן, אֲתַאַחִידַת עֲמַהוּן וְאִיהוּ עֲמַהוּן) וּבְגִין כֵּן אִיהוּ בְּכוּלָּא, וְכִלְאֵ בְּהַ, וְכִלְאֵ ה"א. וְעַל דָּא כְּתִיב, נַעֲשֶׂה אָדָם, וְכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, כִּלְאֵ אִיהוּ בְּרִזָּא עֵילְאָה כְּדָקָא חֲזִי.

וְהִיא עֲמַהּ. אֵלוֹ שֶׁלְצַד צְפוֹן נִנְאָחוּת עִמָּם, וְהִיא עֲמַהּ. וּמִשּׁוּם כֵּן הִיא בְּכָל, וְהַכֹּל בְּהַ, וְהַכֹּל ה"א. וְעַל זֶה כְּתוּב נַעֲשֶׂה אָדָם, וְכְתוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, הַכֹּל הוּא בְּסוּד עֲלִיוֹן כְּרַאוי.

וְכָרְ הַנִּי רִזִּין, וְכָל רִזִּין עֵילְאִין, כִּלְהוּ

וְכָרְ הַסּוּדוֹת הַלְלוּ וְכָל הַסּוּדוֹת

העליונים כלם נודעים באותיות הללו ונרשמו באותה האות ממש, שיתיחד השם הקדוש כראוי, והכל סוד עליון בשם הקדוש. עד כאן נרמזה החכמה העליונה בסוד האות ה"א, האחרונה שלארבע האותיות. אשרי חלקו של מי שנכנס ויצא, ויודע את דרכי הקדוש ברוך הוא להכנס ללא בושח לעולם הבא. הסוד של האות ו"ו המרכבה הקדושה העליונה שעומדת בקיום שלם, זה נחלק לשתי אותיות, שהן שתי ווי"ם ו"ו, זה כמו זה, והם שנים עשר סודות עליונים.

הו"ו העליונה הזו היא עומדת עם חמשת העמודים העליונים, שעומדת עליהם האות ה"א העליונה, והו"ו הזו, אף על גב שהיא שש, והסוד של שש, היא חמש, והסוד של חמש, והכל הוא כראוי.

הראשית בצד הימין, סוד האור הראשון הזה עומד על מרכבה אחת, שהיא שלש שלש, ולא ארבע. ואף על גב שאין מרכבה אלא בארבע, הכל כאן בסוד בשלש שלש. כמו שהאותיות הולכות בשם הקדוש, ומשום כך הכל הולך בשלש שלש.

האות ה"א שאמרת היא הרביעית באותיות, ומשום כך המרכבה שלה היא בארבע, ואף על גב שהיא בארבע, היא בשלש שלש, והכל הולך בדרך ישר לעלות זה כמו זה, להיות אחד. המרכבה שלצד דרום, שהיא ימין, (אותה מרכבה) בשלשה שיוצאת מתוך המאור, כשעולה הרוח שנושבת בי"ב רוחות, שמעלים ריח, ולא מעלים כלולה בשלשה גונים, מאירה באור שנשאב בתוכה, אחד לזה

אשתמודען בהני אתון, ואתרשימו בההוא את ממש, לאתיחדא שמא קדישא פדקא יאות. וכלא רזא עילאה בשמא קדישא. עד הכא איתרמיזת חכמה עילאה, ברזא דאת ה"א בתראה דאתון ארבע. זפאה חולקיה מאן דעאל ונפק, וידע אורחוי דקודשא בריך הוא למיעל בלא כסופא לעלמא דאתי.

רזא דאת ו"ו רתיכא קדישא עילאה, דקיימא בקיומא שלים האי אתפלג לתרין אתון, דאינון תרין ווי"ן ו"ו, דא פגוונא דדא, ואינון תריסר רזין עילאין.

האי ו"ו עילאה, איהו קיימא בחמש סמכין עילאין, דקיימא עליהו את ה"א עילאה. והאי ו"ו, אף על גב דאיהו שית, ורזא דשית, איהו חמש, ורזא דחמש, וכלא איהו פדקא חזי.

שירותא בסטרא דמינא, רזא דנהורא קדמאה דא, קיימא על רתיכא חדא, דאיהו תלת תלת, ולא ארבע. ואף על גב דלית רתיכא אלא בארבע, כלא הכא ברזא בתלת תלת. כמה דאתון אזלין בשמא קדישא. ובגין כך כלא אזלא בתלת תלת.

את ה"א דקאמרת, איהי רביעתא דאתון. ובגין כך רתיכא דילה איהי בארבע. ואף על גב דאיהי בארבע, איהי בתלת תלת. וכלא אזלא בארץ מישר, לסלקא דא פגוונא דדא, למהוי חד.

רתיכא דלסטור דרום, דאיהו מינא, (הוא רתיכא) בתלתא די נפקא מגו בוצינא. פד

סלקא רוחא דנשיב בתריסר רוחין, דבוסמין דסלקין ריחין, ולא סלקין, כליל בתלת גוונין, נהיר בנהירו, ואישתאב בגווה. חד להיט באשא, וחד להיט במיא, וחד להיט ברוחא.

וְהָאֵי אֲתַפְרֵשׁ, וְהוּי (דף ה ע"א) תִּלְתַּת. הָאֵי רוּחָא, כַּד אֲתַפְרֵשׁ וְהוּי תִּלְתַּת גְּוֹנִין, אֲלִין לָאו אֵינוֹן אָשָׁא, וְלָאו אֵינוֹן מִיָּא, וְלָאו אֵינוֹן רוּחָא, אֶלָּא הָאֵי רוּחָא כַּד אֲתַפְרֵשׁ, כֹּל חַד וְחַד נְהִיר וְלֵהִיט וְיִהִיב תּוּקְפָא לְאַתְר דְּעֵלְיָה, וְלִבְתַּר אֲתַעְבִּיד סְמָךְ תַּחוּתֶיהָ.

גְּוֹנָא חַד אֲתַלְהִיט, וְאַתְקַף בֵּיה אָשָׁא, דְּאַתְפְּלִיל בְּהָאֵי סְטְרָא דִּימִינָא. גְּוֹנָא אַחְרָא אֲתַלְהִיט, וְאַתְתַּקַּף בֵּיה מִיָּא, דְּאַתְפְּלִילוּ בְּיַמִּינָא. גְּוֹנָא אַחְרָא אֲתַלְהִיט, וְאַתְתַּקַּף בֵּיה רוּחָא, דְּאַתְפְּלִיל בְּהָאֵי סְטְרָא דִּימִינָא. וְאַלִין תִּלְתַּת גְּוֹנִין אֵינוֹן רְתִיכָא חֲדָא לְסִטְר יַמִּינָא, בְּרִזָּא דְאֵת ה.

וְאַלִין אֵינוֹן פִּינוּיִין, דְּאֵית בֵּיה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּרִזָּא דְאֵינוֹן שְׂמָהֶן דְּאִיקְרִי בְּהוּ. וְעַל דָּא שְׂמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיקְרִי בְּכַמְהָ שְׂמָהֶן, וְכִלְהוּ אֲתַפְּלִילֵן בְּכֹל רִזָּא וְרִזָּא מֵאַלִין סְטְרִין עֵילְאִין, דְּאֵינוֹן שְׂמָהֶן דְּלֹא נִמְחַקִּין. סְטְרָא דָּא דְאֵיהוּ יַמִּינָא, אִיקְרִי אֵל. רְתִיכָא דִילְיָה אִיקְרִי גְדוּל בְּכֹלְלָא. כַּד אֲתַפְרֵשׁא הָאֵי רְתִיכָא דְאַלִין, אֵינוֹן תִּלְתַּת גְּוֹנִין, הָכִי אֵינוֹן שְׂמָהֶן אִיקְרוּן: גְּדוּ"ל, חֲסִי"ן, קְדוּ"ש. הֵי אֵינוֹן רְתִיכָא לִימִינָא, דְּאִיקְרִי אֵל, רִזָּא עֵילְאָה מֵאֵינוֹן שְׂמָהֶן עֲשֶׂרָה. כְּמָה דְאִוְקִימִנָּא.

הֵי תִלְתַּת גְּוֹנִין, דְּאֵינוֹן רְתִיכָא לְסִטְר יַמִּינָא, לְהִטִּין וְנַהֲרִין לְתַתָּא (נ"א ל"ג לתתא). וְכֹל גְּוֹוֹן וְגוּוֹן מֵהֵי תִלְתַּתָּא, אֲתַפְרֵשׁ לְתַרִין אַחְרַנִין לְכֹל

בְּאֵשׁ, וְאַחַד לֹוֶהַט בְּמִים, וְאַחַד לֹוֶהַט בְּרוּחַ, וְזֶה הַתַּפְרֵשׁ, וְהֵם שְׁלֹשׁ.

הַרוּחַ הַזֶּה, כְּאֲשֶׁר נִפְרְדַת וְנִהְיִית שְׁלֹשָׁה גְּוִיִּים, אֵלּוּ אֵינָם אָשׁ, וְאֵינָם מִים, וְאֵינָם רוּחַ, אֶלָּא הַרוּחַ הַזֶּה כְּשֶׁנִּפְרְדַת, כֹּל אֶחָד וְאַחַד מֵאֵיר וְלֹוֶהַט וְנוֹתֵן תַּקְפָּה לְמָקוֹם שְׁעָלָיו, וְאַחַר כֵּךְ נַעֲשֶׂה סְמָךְ תַּחוּתָיו.

גַּוְן אֶחָד מִתְלַהֵט, וּמְחַזְקָה בּוּ הָאֵשׁ שְׁנֹכְלֵלַת בְּצַד הַיָּמִין הַזֶּה. גַּוְן אַחַר מִתְלַהֵט, וּמְתַחַזֵּק בּוּ הַמִּים שְׁנֹכְלֵלוּ בְּיָמִין. גַּוְן אַחַר מִתְלַהֵט, וּמְחַזְקָה בּוּ הַרוּחַ שְׁנֹכְלֵלַת בְּצַד הַיָּמִין הַזֶּה, וּשְׁלֹשַׁת הַגְּוִיִּים הִלְלוּ הֵם מְרַכְבֵּה אַחַת לְצַד הַיָּמִין בְּסוּד הָאוֹת ה. וְאַלִין הֵם כְּנוּיִים שְׂיֵשׁ בְּקוּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּסוּד שֶׁל אוֹתָם הַשְּׂמוֹת שְׁנִקְרָא בָהֶם, וְעַל זֶה שָׂמוּ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא בְּכַמְהָ שְׂמוֹת, וְכֹלָם נִכְלָלִים בְּכֹל סוּד וְסוּד מִן הַצְּדָדִים הָעֵלְיוֹנִים הִלְלוּ, שֶׁהֵם שְׂמוֹת שְׁלֹא נִמְחַקִּים. הַצַּד הַזֶּה שֶׁהוּא יָמִין נִקְרָא אֵל. הַמְרַכְבֵּה שֶׁלוֹ נִקְרָאת גְּדוּל בְּכֹלְלָא, כְּשֶׁנִּפְרְדַת הַמְרַכְבֵּה הַזֶּה שֶׁל אֵלּוּ, הֵם שְׁלֹשָׁה גְּוִיִּים, כֵּךְ נִקְרָאִים הַשְּׂמוֹת הִלְלוּ: גְּדוּ"ל, חֲסִי"ן, קְדוּ"ש. אֵלּוּ הֵם הַמְרַכְבֵּה לְיָמִין שְׁנִקְרָא אֵל, הַסוּד הָעֵלְיוֹן מֵאוֹתָם עֲשֶׂרַת הַשְּׂמוֹת, כְּמוֹ שְׁבַּאֲרָנוּ. שְׁלֹשַׁת הַגְּוִיִּים הִלְלוּ, שֶׁהֵם מְרַכְבֵּה לְצַד יָמִין, לֹוֶהֲטִים וּמֵאִירִים לְמַטָּה, וְכֹל גַּוְן וְגוּוֹן מִשְׁלֹשַׁת אֵלּה נִפְרַד לְשֵׁנֵי אַחֲרִים לְכֹל צַד, עַד שְׁנֹכְנְסוּ בְּחֻשְׁבוֹן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשׁ, וְהֵם תַּשְׁעָה.

וְהַיָּמִין הַזֶּה שְׂרוּכֵב עֲלֵיהֶם מְשָׁלִים לְעֲשֶׂרָה. אִף גַּם כֹּל אֵלּוּ נִקְרָאוֹת סְפִירוֹת עֵלְיוֹנוֹת וְקַטְנוֹת, וְכֹלָם מְדוּתָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

שְׁנַיִם שְׂיָצְאוּ מִתּוֹךְ גַּוְן אֶחָד שֶׁהַחֲזִיקוּ בּוּ הַמִּים, אֶחָד נִקְרָא רְחוּם, וְאַחַד נִקְרָא חַנוּן, אֵלּוּ הֵם מֵאוֹתוֹ הַגְּוֹן שֶׁהַחֲזִיק בְּמִים. שְׁנַיִם שְׂיָצְאוּ מֵאוֹתוֹ גַּוְן שֶׁהַחֲזִיקָה בּוּ הָאֵשׁ, אֶחָד נִקְרָא אַרְךָ אַפִּים,

ואחד נקרא רב חסד. אלו הם מאותו גון שהחזיקה בו האש. השנים שיצאו מאותו גון שהחזיקה בו הרוח, אחד נקרא חסיד, אחד נקרא סולח. ובסוד ספרו של חנוך זה נקרא טוב, וזה נקרא ישר, וסימנך (תהלים כהח) טוב וישר ה'.

ומאלו נפרדים האורות למטה, וכלם מרפכות אלו לאלו, וכלם כנויים בחוץ, אבל לא נדבקים באלו כלפי מעלה, וכלם כלולים בצד הימין, וכלם אחד אל הצד הזה, והכל בסוד האות ו"ו.

הראשית בצד השמאל, הסוד של חשכה, שמתפשטת בחשכה למטה, עד שנברא ממנו גיהנם, מלהט מאותה החשכה של אש חזקה, אדמה, שחורה, וכאן מלהטים שביבים חזקים ששופעים ונמשכים למטה, וכלם מתוך החשכה שהיא השמאל, לצד הזה.

רק אור אחד העולה מתוך מדינת המדה מאיר לצד (שמאיר מצד) הימין, ומאותו האור מאיר לחשכה, ומגיעים אל אותה אש אורות, וקרבים אל אותה האש, אל אותו הימין, ומאיר ממנו.

אז מתפשטת ומאירה מתוך המאור רוח אחרת, שמאירה, מלהטת, זו מתפשטת להיות מרפכה לאותו צד השמאל, מתפשטת בסוד של שלשה גונים לצד הזה שנקרא צפון, והרוח הזו אין עולה עם בשמים ולא ריח, משום שהשמאל הזה נסמך

סטר. עד דעאלו בחושבנא תלת תלת, ואינון תשע. והאי ימינא דעלייהו רכיב, אשלים לעשרה. אוף נמי כל הני איקרוין ספירן עילאין וזעירין, וכלהו מדות דקודשא בריה הוא.

תריין דנפקו מגו גוון חד דאתתקף ביה מיא, חד איקרי רחום, וחד איקרי חנון, אלין אינון מההוא גוון דאתתקף במיא. תריין דנפקו מההוא גוון דאתתקף ביה אשא, חד איקרי ארף אפים, וחד איקרי רב חסד. אלין אינון מההוא גוון דאתתקף ביה אשא. תריין דנפקו מההוא גוון דאתתקף ביה רוחא, חד איקרי חסיד וחד איקרי סולח. וברזא דספרא דחנוך, האי איקרי טוב, והאי איקרי ישר. וסימנך (תהלים כה ח) טוב וישר ה'.

ומאלין מתפרשין נהורין לתתא. וכלהו רתיכין אלין לאלין. וכלהו כנויין לבר, אבל לא מתדבקין באלין לגבי עילא. וכלהו פלילן בסטרא דימינא. וכלהו חד לגבי האי סטרא. וכלא ברזא דאת ו"ו.

שירותא בסטרא דשמאלא, רזא דחשוכא, דמתפשטא בחשוכא לתתא, עד דאיתברי מניה גיהנם, מלהטא מההוא חשוכא דאשא תקיפא, סומקא אוכמא. והכא מלהטין שביבין תקיפין, דנגדין ואתמשכן לתתא. וכלהו מגו חשוכא דאיהו שמאלא, להאי סטרא.

בר בוצינא חד דסלקא מגו מדידו דמשחתא נהיר לסטר (נ"א נהיר מסטר) ימינא, ומההוא

נהירו נהיר לגבי חשוכא, ומטין לגבי ההוא אשא נהורין, וקרבין לגבי ההוא אשא, לגבי ההוא ימינא, ונהיר מניה ברין אתפשט ונהיר מגו בוצינא, רוחא אחרא דנהיר, מלהטא. הא איהו אתפשט למהוי רתיכא לההוא סטר דשמאלא. ואתפשט ברזא דתלת

אתפשט למהוי רתיכא לההוא סטר דשמאלא. ואתפשט ברזא דתלת

על אותה הרוח שנפרדה בשלשת הגונים הללו.

הגונים הללו מאירים בשלשה צדדים של אש, שהוא צד השמאל. האש בגון חשוף, אש בגון אדם, ואש בגון שחר. שלשת הגונים הללו שנפרדים מאותה הרוח שיצאה מתוך המאור, תומכים את שני הצדדים.

צבע אחד מתלהט, ומתחזק בו אש צבע חשוף, שהוא בצד שמאל. צבע אחר מתלהט, ומתחזק בו אש צבע אדם, שהוא בצד שמאל. צבע שלישי מתלהט, ונתקן בו אש צבע שחר, שהוא באותו צד שמאל.

ושלשת הגונים הללו הם מרכבה אחת לצד השמאל בסוד האות ו"ו. אלו נקראים כנויים לקדוש ברנף הוא בסוד השמאל. אחד נקרא אדיר, ואחד נקרא חזק, והכל בכלל אחד שנקרא גבור, משום שהצד הזה שנקרא שמאל הוא אלהים, והרי בארנו לכמה צדדים נקרא אלהים.

שלשת הגונים הללו שבצד השמאל, מלהטים מאירים למטה, וכל גון וגון משלשת אלה נפרד לשני אחרים לכל צד, עד שנכנסים בחשבון שלשה שלשה, והם תשעה, כמו שבארנו בצד אחר, והשמאל הזה שרוכב עליהם משלים לעשרה.

שנים שיצאו מתוך גון של אחד שנכלל בתוך אש בגון חשוף, אחד נקרא שופט, ואחד נקרא דין, כמו שנאמר (תהלים נ) אלהים שפט, וכתוב (שם סח) אבי יתומים ודין אלמנות אלהים.

שנים שיצאו מתוך גון אחד שנכלל מתוך אש אדמה, אחד

גוונין, לגבי האי סטר דאיקרי צפון, והאי רוחא לא סליק בבוסמין, ולא ריחא, בגין דהאי שמאלא איסתמין על ההוא רוחא דאתפרש בתלת גוונין אלין.

אלין גוונין נהרין בתלת סטרין דאשא, דאיהו סטרא דשמאלא. אשא גוון חשוף, אשא גוון סומקא, אשא גוון תלת גוונין דמתפרשן מההוא רוחא דנפקא מגו בוצינא, סמכין לתרין סטרין.

גוונא חד אתלהט, ואתתקף ביה אשא גוון חשוף דאיהו בסטר שמאלא. גוון אחרא אתלהט, ואיתתקף ביה אשא גוון סומק, דאיהו בסטר שמאלא. גוונא תליתאה אתלהיט, ואתתקן ביה אשא גוון אוכם, דאיהו בההוא סטר שמאלא.

ואלין תלת גוונין, אינון רתיכא חדא לסטר שמאלא, ברזא דאת ו"ו. אלין איקרין פיננדיין לקודשא ברין הוא ברזא דשמאלא. חד אקרי אדיר. וחד איקרי חזק. וכלא בכללא חדא איקרי גבור. בגין דסטרא דא דאיקרי שמאלא, איהו אלהים. והא אוקימנא לכמה סטרין איקרי אלהים.

הני תלת גוונין דאינון בסטר שמאלא, מלהטין נהרין לתתא, וכל גוון וגוון מהני תלת, איתפריש לתרין אחרנין לכל סטרא, עד דעאלו בחושפנא תלת תלת, אינון תשעה, כמה דאוקימנא בסטרא אחרא. והאי שמאלא דעלייהו רכיב, אשלים לעשרה.

תרין דנפקו מגו גוון דחד דאתפליל גו אשא גוון חשוף, חד אקרי שופט וחד איקרי דיין. כמה דאת אמר אלהים שופט, וכתוב אבי יתומים ודיין אלמנות אלהים.

תרין דנפקו מגו גוון חד דאתפליל מגו אשא

נקרא כפיר פח, ואחד נקרא איש מלחמה. שנים שיצאו מתוך גון אחד שנכלל והתחזק בתוך גון האש השחרה, אחד נקרא פקר עון, ואחד נקרא משלם גמול.

ומכאן נפרדים למטה לכמה גבורות שאין להם חשבון, וכלם נכללות בצד שמאל, ובכלם נקרא הקדוש ברוך הוא, וכלם מרפבות למטה לכל צד וצד, והכל בסוד האות ו"ו.

משום שכל אות ואות מארבע האותיות הללו שבסוד השם הקדוש, כלן עומדות על מרפבות קדושות וסומכות על מה שנסמכו, וכלם רשומים עליהן, כל אחד ואחד פראוי לו, והמרפבות הללו הן פנויים לאותו השם הקדוש על מה שעומדים.

ועל כן, מי שבא ליחד את השם הקדוש, צריך לדעת כל אחד ואחד מאותם השמות של הפנויים, על מה קימים, ומיהו השם ששולט עליהם, ובאותו הצד שעומדות המרפבות. והכל בסוד השם הקדוש, בארבע האותיות הללו שנקרא הקדוש ברוך הוא בהם. אשרי אותם הצדיקים שהולכים בדרך ישרה, אשריהם בעולם הזה, ואשריהם בעולם הבא, שהקדוש ברוך הוא אוהב אותם.

הראשית בצד האמצע, בפתח המזרח, שפתח המזרח הוא עומד באמצע, נוטל שני צדדים לסדרם בכריחים ודלתות, בצד זה ובצד זה.

הפתח הזה כלול מכל אלו שאמרנו, וזה עומד על מרפבה עליונה, והיא המרפבה שעומדת בסוד האות ו"ו, שהיא (זה הוא) ו"ו כלולה של כל אלה, וזה עומד בסוד של כל ששת הצדדים

פח. וחד איקרי איש מלחמה. תרין דנפקו מגו גוון חד דאתפליל ואתתקף גו גוון אשא אוכמא. חד איקרי פוקד עון, וחד איקרי משלם גמול.

ומהבא אתפרשן לתתא, לכמה גבורין דלית לון חושבנא. וכלהו פלילין בסטר שמאלא, ובכלהו איקרי קודשא ברוך הוא. וכלהו רתיכין לתתא לכל סטר וסטר. וכלא ברזא דאת ו"ו.

בגין דכל את ואת מהני ארבע אתוון דברזא דשמא קדישא, פלהו קיימין על רתיכין קדישין, סמכין על מה דאסתמיכו. וכלהו רשימין עלייהו, כל חד וחד פדקא חזי ליה, ואלין רתיכין אינון פינויין לההוא שמא קדישא, על מה דקיימי.

ועל דא מאן דאתי לייחדא שמא קדישא אצטריך למנדע כל חד וחד מאינון שמחן דכנויין על מה קיימין. ומאן איהו שמא דשליט עלייהו, ובההוא סטרא דקיימין רתיכין. וכלא ברזא דשמא קדישא באלין אתוון ארבע דאקרי קודשא ברוך הוא בהון. זפאין אינון צדיקא דאינון אזלין באורח מישר, זפאין אינון בהאי עלמא, וזפאין בעלמא דאתי, דקודשא ברוך הוא רחים להון. שירותא בסטרא דאמצעיתא, בפתחא דמזרח, דפתחא דמזרח איהי קיימא באמצעיתא. נטיל תרין סטרין, לעברא לון בעברין ודשין, בסטרא דא ובסטרא דא.

פתחא דא איהי פלילא מפל הני דקאמרן. ודא קיימא על רתיכא עילאה ואיהי רתיכא דקיימא ברזא דאת ו"ו. דאיהו (כ"א דא איהו) ו"ו פלילא דכל הני, ודא קיימא ברזא דכל שית סטרין עילאין. דא קיימא על רתיכא

העליונים, וזה עומד על מרכבה אחת, שהוא שלשה בימין ושמאל. יוצא מתוך המאור. כשעולה רוח שנושבת בשנים עשר ריחות של בשמים, שמעלים ריח ולא מעלים, הרוח הזו מאירה באור, וזוהי רוח שהיא שלום ונקראת שלום.

וכשנפרדת הרוח הזו, נפרדת בשלשה גונים מלהטים באש ורוח ומים, כמו שנתבאר בימין, וכשנפרדת, כל אחד ואחד לזהט במקומו ונתן תקף.

האור הזה שמתפשט מאתו (מאותה) רוח לכל צד וצד מאלו השלשה, גון אחד לזהט באש ומחזק אותו. גון אחר לזהט במים ומרבה אותו. גון שלישי לזהט ברוח, ומאיר לו כאנגמן, מלהט בשני הצדדים הללו. ושלשת הגונים הללו הם מרכבה אחת בסוד האות ו"ו, והוא הסוד של האות ו"ו.

ואלה הם הכנויים שנקרא בהם הקדוש ברוך הוא, כמו שנתבאר שהקדוש ברוך הוא נקרא בכל השמות הללו, ואלו הכנויים נכללים בסוד השם הקדוש, שהצד (השם) האמצעי הזה נקרא בו. ואף על גב שזה נקרא בסוד האות ו"ו, זה נוטל את כל השמות העליונים והתחתונים, וכל ארבע אותיות השם הקדוש אחרות בו, משום שנוטל את כל הצדדים מעלה ומטה, וזה הסוד של יה"ו, כאן תלוי השם הזה. והוא יהו"ה נוטל שתי אותיות למעלה, ונוטל אחת למטה, והוא עומד באמצע, בין מעלה ולמטה, ומשני הצדדים כמו שאמרנו.

המרכבה שלו היא אש בכלל. כשנפרדת המרכבה הזו, שהיא עומד באמצע, בין מעלה ולמטה, ומשני הצדדים כמו

חדא, דאיהו תלת בימינא ושמאלא. נפקא מגו בוצינא. פד סלקא רוחא, (נ"א וי) דנשיב בתריסר ריחין דבוסמין, דסלקין ריחא ולא סלקין. האי רוחא נהיר בנהירו, ודא איהו רוחא דאיהו שלמא, ואיקרי שלמא.

ודא רוחא פד אתפרש, אתפרש בתלת גוונין, מלהטין באשא ורוחא ומיא, כמה דאתמר בימינא. וכד אתפרש, כל חד וחד להיט באתריה, ויהיב תוקפא.

האי נהירו דאתפשט מההוא (נ"א מההיא) רוחא לכל סטרא וסטרא מהני תלתא, גוונא חדא להיט באשא, ואתקיף ליה. גוונא אחרא להיט במיא, ואפיש ליה. גוונא תליתאה להיט ברוחא, ונהיר ליה כארגוונא, מלהטא בתרין סטרין אלין. ואלין תלת גוונין, אינון רתיכא חדא, ברזא דאת ו"ו, ואיהו רזא דאת ו"ו.

ואלין אינון פינניין דאיקרי בהון קודשא בריך הוא, כמה דאתמר דקודשא בריך הוא איקרי בכל הני שמהן, ואלין פינניין אתכלילין ברזא דשמא קדישא, דהאי סטר (נ"א שמא) אמצעייתא איקרי ביה. ואף על גב דהאי איקרי ברזא דאת ו"ו, דא נוטיל פל שמהן עלאין ותתאין, וכל ארבע אתוון דשמא קדישא ביה אחידן, בגין דנטיל לכל סטרין עילא ותתא, ודא רזא יה"ו, הכא תלייא שמא דא.

ואיהו יהו"ה, נוטיל תרין אתוון לעילא, ונטיל חד לתתא, ואיהו קאים באמצעייתא בין עילא ותתא, ומתרין סטרין פדקאמרן.

רתיכא דיליה איקרי נורא בכללא. פד אתפרש האי רתיכא דאיהו האי רוחא

פדקאמרן, ואתפרש לתלת גוונין אחרנין, דאיקרון נורא, אמ"ת, נוצ"ר חס"ד. הני אינון

הרוח הזו כפי שאמרנו, ונפרדת לשלשה גונים אחרים, שנקראים אש, אמ"ת, נוצ"ר חס"ד.

אלו הם שלשת אלה, שהן מרכבה קדושה, אל הצד הנה שעומד באמצע.

שרשת הגונים הללו שהם מרכבה קדושה של האות ו"ו, לוקטים ומאירים למטה, וכל גון משלשת הללו נפרד לשני אחרים לכל צד, עד שנעשים בחשבון שלשה שלשה לכל צד, והם תשעה, והשם הקדוש הנה ששולט עליהם משלים לעשרה.

וכך אחד ואחד מהצדדים הללו שלשה כפי שאמרנו, ימין ושמאל ואמצע, כל אחד ואחד בסוד המרכבות שלו, הוא עשרה, משום שהכל מעלה ומטה, בשלמות אחת הן עשר הספירות, עשר האמירות. וכל המרכבות הללו באותו הצד ששולט עליהם נקראים עשר ספירות, עשר אמירות. ומשום כך, כל אחד ואחד מן הצדדים הללו עולה לעשר מרכבות לכל צד עד שעולה כל אחד ואחד לחשבון גדול. ובא ראה, כל המרכבות הללו כשנפרדים לצדדיהם, כלם נקראים באותו השם ששולט עליהם, ובסוד של אותה האות ממש למטה.

שנים שיצאו מתוך נקדה אחת, אחד נקרא נשא עון, ואחד נקרא עובר על פשע. אלו הם מאותו גון שהתחזקו בו המים. שנים שיצאו מתוך הגון שהתחזקה בו האש, אחד נקרא מרום, ואחד נקרא רם. ובסוד של חנוף, השמות הללו כלולים בסוד של העולם הבא. וכאן בצד הנה, בוחן לבות, מרום, כמו שנאמר (תהלים י ה) מרום משפטיך מנגדו, וכתוב (שם צג ד) אדיר במקום ה', ואף על גב שהשם הנה עומד בעולם הבא, הרי כתוב מרום. ועל פן משתתף העולם הבא בכל אלה, וכך נקרא אלהים כמו הגונים של השמאל, והכל אחד.

הני תלת, דאינון רתיכא קדישא, להאי סטרא דקיימא באמצעיתא.

הני תלת גוונים, דאינון רתיכא קדישא דאת ו"ו, להטין ונהרין לתתא, וכל גוון מהני תלתא, אתפרש לתרין אחרנין לכל סטרא, עד דאתעבידו בחושבנא תלת תלת לכל סטר, ואינון תשעה, והאי שמא קדישא דשליט עלייהו אשלים לעשרה.

וכך חד וחד מהני סטרין תלתא דקאמרן, קיימא ושמאלא ואמצעיתא, כל חד וחד ברזא דרתיכין דיליה איהו עשרה, בגין דכלא עילא ותתא, באשלמותא חדא אינון עשר ספירן, עשר אמירן. וכל הני רתיכין בההוא סטרא דשליט עלייהו, איקרון עשר ספירן, עשר אמירן. ובגין כך כל חד וחד מהני סטרין, סלקא לעשר רתיכין לכל סטרא עד דסליק כל חד וחד לחושבן סגיא. ותא חזי, כל רתיכין אלין פד מתפרשן לסטרין, פלהו איקרון בההוא שמא דשליט עלייהו, וברזא דההוא את ממש לתתא.

תרין דנפקי מגו נקודה חדא, חד איקרי נושא עון, וחד איקרי עובר על פשע. אלין אינון מההוא גוון דאתתקף ביה מ'א, תרין דנפקי מגו גוון דאתתקף ביה א'א, חד איקרי מרום, וחד איקרי רם.

וכרזא דחנוף, שמקן אלין פלילן ברזא דעלמא דאתי. והכא בהאי סטרא,

בוחן לבות, מרום, כמה דאת אמר (תהלים י ה) מרום משפטיך מנגדו, וכתוב (שם צג ד) אדיר במרום ה', ואף על גב דשמא דא קאים בעלמא דאתי, הא פתיב מרום. ועל דא אשתתף עלמא דאתי בכל הני, והכי איקרי אלהים כגוונים דשמאלא, וכלא חד.

גוונא תליתא אתתקף ביה רוחא. אינון תרין
 דנפקו מניה, חד איקרי שוכן עד, וחד
 איקרי קדוש, ומאלין אתפרשן נהורין לתתא,
 וכלהו רתיכין אלין לאלין, וכלהו פינויין
 דאיקרי בהו קודשא בריך הוא, וכלהו
 אשתמודען בסטר דשליט עלייהו.

בגוונא דא אית סטרין תלתא, דנפקין מגו
 אלין סטרין עילאין דקאמרן, דאינון
 ימינא ושמאלא ואמצעיתא, ואלין נפקין לבר
 מנייהו, וקיימין תרין מנייהו לבר, וכלהו נטלי
 רתיכין לתתא, פגוונא דאלין עילאין, ולאו
 עילאין פגינייהו.

ואלין דלתתא דנפקי מגו אלין סטרין עילאין
 דקאמרן, אינון פגוונא דילהון, חד
 איקרי ימינא וחד איקרי שמאלא, וחד דקאים
 באמצעיתא. גו ההוא אמצעיתא דקאמרן,
 וכלהו פלילן בהני תלת עילאין. וכלהו פלילן
 ברזא דאת ו"ו, דכליל פלהו. וכלהו ברתיכין
 ידיען מתפרשן בסטרייהו.

ואלין לא איקרון בשמהן ידיעאן, בר באינון
 פינויין דלתתא, פגוונא דאינון פינויין
 עילאין, ואלין תתאין אחידן בעילאין, והני
 תלתא אותרנין פלהו רתיכין לבר, והא
 אוקימנא.

תא חזי, הני תרין קיימין, אינון סמכין דלבר,
 ואינון ימינא ושמאלא, ואיקרון חסדי
 דוד, ואלין צבאות רתיכא דילהון. תרין
 דקיימין ועבדין שליחותא בנביאי קשוט.

ומתמן מתפרשין עובדין בעלמא באתגלייא,
 ורזא דא דכתיב, (תהלים קיא ב) גדולים
 מעשי ה'. גדולים: דנפקי מן גדול. ואלין
 איקרון (שם קיט קנו) רחמיך רבים ה'. (שם פט ג) איה
 נקראי (שם קיא) רחמיך רבים ה', (שם פט ג) איה חסדיך הראשונים ה', (שם כהו) זכר רחמיך ה' וחסדיך

הגון השלישי מתחזקת הרוח בו.
 אותם שנים שיצאו ממנו, אחד
 נקרא שוכן עד, ואחד נקרא
 קדוש, ומאלו נפרדים האורות
 למטה, וכלם מרפכות אלו לאלו,
 וכלם פנויים שנקרא בהם הקדוש
 ברוך הוא, וכלם נודעים בצד
 ששולט עליהם.

כמו כן יש שלשה צדדים
 שיוצאים מתוך הצדדים
 העליונים הללו שאמרנו, שהם
 ימין ושמאל ואמצע, ואלו
 יוצאים החוצה מהם, ועומדים
 בחוץ שנים מהם, וכלם נוטלים
 מרפכות למטה, כמו שהעליונים
 האלה, ולא עליונים כמותם.

ואלו שלמטה שיוצאים מתוך
 אלו הצדדים העליונים שאמרנו,
 הם כמו שהם (במותם), אחד נקרא
 ימין ואחד נקרא שמאל, ואחד
 שעומד באמצע, בתוך אותו
 האמצע שאמרנו, וכלם פלולים
 בשלשת העליונים הללו, וכלם
 פלולים בסוד האות ו"ו שפוללת
 את פלם, וכלם מתפרדים
 במרפכות ידועות בצדם.

ואלו לא נקראים בשמות ידועים,
 רק באותם הפנויים שלמטה, כמו
 שאותם הפנויים העליונים,
 והתחתונים הללו אחוזים
 בעליונים, ושלשת האחרים
 הללו פלם מרפכות מבחוץ, והרי
 בארנו.

בא וראה, שני העמודים הללו
 הם תומכים שמבחוץ, והם ימין
 ושמאל, ונקראים חסדי דוד,
 והצבאות הללו הם המרפכה
 שלהם, שנים שעומדים ועושים
 שליחות בנביאי האמת.

ומשם נפרדים המעשים של
 העולם בגלוי, וזה סוד הכתוב
 (תהלים קיא ב) גדולים מעשי ה'.
 גדולים, שיוצאים מן גדול, ואלו
 זכר רחמיך רבים ה', (שם כהו) זכר רחמיך ה' וחסדיך

כי מעולם המה. ואף על גב שבארנו שהם למעלה, (אף כרנפדים למטה כמו שלמעלה, שכתוב (שם כו ו) כי מעולם המה. מעולם המה למעלה) מעולם המה למטה.

ועל כן לא נקראו בשמות כמו שנקראו בשמות אותם שלמעלה. והם כמו שלמעלה, אבל הם בכלל של אותם שעומדים בחוץ, והם התומכים של התורה שיוצאים מן המרפבות העליונות, ואלו הן שהזכיר דוד המלך, וזה שהזכיר תמיד בכלל, כמו שבארנו.

בא וראה, כל השמות העליונים הללו מאותם העשרה שאמרנו שלא נמחקים, יפה הוא. אלא המרפבות הללו שלהם, שהם השמות שנקראו כנויים, למה הם נמחקים?

אלא הסוד הזה הרי נתבאר בתוך ספרו של רב המנונא סבא, שכל השמות העליונים הללו הם קיימים כמו גוף לנשמה העליונה, שלא נודעות ולא התגלו, והכנויים הללו הם לבוש לגוף, כמו שהאגוז שיש קלפה לקלפה, או אלו הפרחים שיש להם קלפה לקלפה, והמח בפנים.

כן גם זה אלו עשרה השמות הללו, כלם כמו שהקלפה הזו למח. ואף על גב שכלם מח, כל האורות העליונים והבשמים העליונים אין מי שעומד במקומם, אבל כלם כמו שהקלפה אל מה שלא ידוע, ואין עומד בחקמה כלל, וכל שפן סוד האין סוף, והכנויים הללו הם קלפה אליהם, והפל זה לפנים מזה, והמח הנסתר לפני ולפנים, שלא נודע כלל, ועל כן הקלפה האחרונה לא אכפת לנו, ואף על גב שנמחקים, עם כל זה לא נתנה רשות למחק אפלו אות קטנה של התורה.

חסדיה הראשונים ה'. (שם כה ו) זכר רחמיך ה' וחסדיך פי מעולם המה. ואף על גב דאוקימנא דאינון לעילא, איה הכי מתפרשן לתתא כגוונא דלעילא, דכתיב, (שם כה ו) כי מעולם המה. מעולם המה לעילא. מעולם המה לתתא.

לתתא.

ועל דא לא איקרון בשמהן, כגוונא דאיקרון בשמהן אינון דלעילא. ואינון כגוונא דלעילא, אבל אינון בכללא דאינון דקיימי לבר, ואינון סמכין דאורייתא דנפקי מרתיכין עילאין. ואלין הוו דאדפר דוד מלפא, ודא איהו דאדפר תדיר בכללא פמה דאוקימנא.

תא חזי, כל הני שמהן עילאין מאינון עשרה דקאמרון דלא נמחקין, יאות הוא. אלא רתיכין אלין דילהון, דאינון שמהן דאיקרון אינון פינוין, אמאי נמחקין.

אלא רזא דא, הא אתמר גו ספרא דרב המנונא סבא, דכל הני שמהן עלאין, אינון קיימין כגופא לנשמתא עילאה, דלא אתידע, ולא אתגלייא. ואלין פנויין אינון לבושא לגופא. כגוונא דאגוזא, דאית קליפה לקליפה, או אלין לבלבין, דאית לון קליפה לקליפה, ומוחא לגו.

הכי נמי דא, אלין עשרה שמהן פלהו, כגוונא דהאי קליפה למוחא. ואף על גב דכלהו מוחא, פלהו נהורין עילאין, ובוסמין עילאין, לית מאן דקאים בקיומייהו, אבל פלהו כגוונא דקליפה לגבי מה דלא ידיע, ולא קיימא בחכמתא כלל, וכל שפן רזא דאין סוף, והני פינויין אינון קליפה לגבייהו, וכולא דא לגו מן דא, ומוחא סתימאה לגו כגו, דלא אתידע כלל, ועל דא קליפה בתרא לא איכפת לן, ואף על גב דנמחקין, עם כל דא לא אתיהיב רשותא למחא, אפלו אות זעירא דאורייתא.

ואם תאמר, אם כן, ה' האחרונה היא קלפה אחרונה לאלו? - לא כן, היא קלפה לעליונים הללו, אבל לאותם הפנויים לא, שהרי לא משתמשים בה, אלא אותם השמות העליונים, ולא אותם הפנויים.

א"א פשהיא עולה להתעטר למעלה ולהאחו בסוד הימין והשמאל, כל המרכבות הללו שהן פנויים, כלם מקיפים אותה ומכסים עליה סביבותיה כמו בעל לאשה, שפורש פנפיו עליה, כן הם פורשים את הפנים של בעלה עליה ומכסים אותה בכל צד, והיא משמשת עם בעלה, וסימן זה (יחזקאל טו ח) ואפרש פנפי עליו, (רות ג ט) ופרשת כנפך על אמתך.

ומשום כן הם בפנים והם לבחוץ, והיא בפנים והיא בחוץ, וכך הפנויים הם בפנים והם בחוץ. מה שהוא בפנים עומד בחוץ, מה שהוא בחוץ עומד בפנים, והכל הוא יפה. אשרי חלקם של אותם שיודעים ללכת בדרך ישרה, שלא יטעו לימין ושמאל, כמו שבארנו (הושע יד י) פי ישרים דרכי ה'.

המעין של הבאר שלא פוסק לעולמים, זה עומד בקיום לקיים הכל, כל העליונים וכל הפחתונים עומדים בזה, לאהבה של תשוקה, משום שזו תשוקה למעלה ולמטה, להאיר הפנים ולהשקות את הגן.

בזה אין המרכבה עומדת בו לגלוי, אלא הכל נסתר בסתר ולא עומד בהתגלות, אלא כל השמות העליונים וכל המרכבות, כלם באים אליו בלחש.

בשמות השמות באים אליו, המרכבות הללו פרושות ומכסות את כל הצדדים לדרגה הזו ולדרגה שלמטה, ואלו נקראים

ואי תימא, אי הכי, האי ה' בתראה דקאמרן, איהי קליפה (דף ו ע"א) בתראה לגבי אלין. לאו הכי, קליפה איהי לגבי אלין, אבל לגבי אינון פינויין לאו. דהא לא משתמשי בה, אלא אינון שמהן עילאין, ולא אינון פינויין.

א"א פד איהי סלקא לאתעטרא לעילא, ולא תאחדא ברזא דימינא ושמאלא, כל הני רתיכין דאינון פינויין, פלהו סחרין לה, וחפיין עלה סחרנהא, פבעלה לאתתא, דפריש גרפיה עלהא, הכי אינון פרישין גרפין דבעלה עלהא, וחפיין לה בכל סטרא, ואיהי משמשא בבעלה, וסימנא דא (יחזקאל טו ח) ואפרש פנפי עליו, (רות ג ט) ופרשת כנפך על אמתך.

ובגין כן אינון לגו ואינון לבר, ואיהי לגו ואיהי לבר, והני פינויין אינון לגו, ואינון לבר. מה דאיהו לגו קיימא לבר, מה דאיהו לבר קיימא לגו, וכלא שפיר איהו. זפאה חולקיהון דאינון דידיעין למיזל באורח מישר, דלא יטעון לימינא ושמאלא, כמה דאוקימנא, (הושע יד י) פי ישרים דרכי ה'.

מבועא דבירא דלא פסיק לעלמין, האי קיימא קיומא, לקיימא פלא, פלהו עילאין וכלהו תפתאין, קיימין בהאי לרחמא דתיאובתא, בגין דאיהו תיאובתא לעילא ותתא, לאנהרא אנפין, ולא שקאה גנתא.

בהאי לאו רתיכא קיימא ביה לאתגליא, אלא פלא איהו סתים בסתימו, ולא קיימא באתגליא, אלא פלהו שמהן עילאין, וכלהו רתיכין, פלהו אתאן לגביה בלחישו.

בר אינון שמהן אתיין לגביה, אלין רתיכין פרישאן וחפיין לכל סטריין, לדרגא דא המרכבות הללו פרושות ומכסות את כל הצדדים לדרגה הזו ולדרגה שלמטה, ואלו נקראים

הַכֹּפִים שֶׁל בַּעֲלָה, לַכֶּסֶת עַל הַכֵּל, וְהַדְרָגָה הַזֹּאת נִכְנָסַת בְּלַחֲשׁ, כְּמוֹ הַמַּעֲזֵן לְתוֹךְ הַבָּאָר שֶׁלֹּא פּוֹסְקִים מִיָּמֵיו לְעוֹלָמִים וְלֹא נִפְרָד הַמַּעֲזֵן לְעוֹלָמִים, וְהַכֵּל הוּא בָּאָר, שְׁפָתוֹב (במדבר כא יח) בָּאָר חֲפְרוֹהָ שָׂרִים, (בראשית כו יט) בָּאָר מִים חַיִּים. וְהָרִי בְּאֶרְנוֹה.

הַמַּעֲזֵן הַזֶּה שֶׁל הַבָּאָר הוּא נִסְתָּר אֶל אוֹתָהּ הַבָּאָר, שֶׁנִּכְנָס אֵלָיו בְּלַחֲשׁ, וְזֶה חוֹפֵר לְתוֹךְ אוֹתָהּ נִקְדָּה שְׁאֶמְרָנוּ, הַסּוּד שֶׁל ה"א הַחֲרוּנָה, וְחוֹפֵר בָּהּ וְנִכְנָס אֵלֶיהָ, וְלֹא נוֹדַע כָּלֵל.

וְזֶהוּ כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנוּ לְמַעְלָה, שֶׁשְׁשָׁאֵלָף מִתְחַבֵּרַת עִם ה"א אוּ יו"ד, הַה"א הַזֶּה הוּא בְּנִקְדָּה אַחַת לְהִיטִיב לְעוֹלָם כְּמוֹ א"ה אוּ י"ה, וְאֵז אוֹתוֹ הַמַּעֲזֵן שֶׁל הַבָּאָר חוֹפֵר לְתוֹךְ אוֹתָהּ נִקְדָּה וְנִכְנָס בְּתוֹכָהּ וְלֹא נוֹדַע.

וְאֵז אוֹתָהּ נִקְדָּה עוֹמֶדֶת בְּסוּד שֶׁל קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים, וְעַל כֵּן סוּד הַזִּכְרוֹן שֶׁלָּהּ, הוּא בְּסוּד שֶׁל קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים, (במקום) שִׁצִּיאַת הַרוּחַ עוֹמֶדֶת בְּבֵית הַגְּרוּן, אַהֲי"ה, מְשׁוּם שֶׁזֶהוּ הַמְּקוֹם שֶׁעוֹמֵד קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים, קוֹל גְּדוֹל וְלֹא נוֹדַע, וְאֵינוּ רוּחַ מְמֶשׁ. וְאֵז הוּא ה"א בְּחִבּוּר שֶׁל אוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת הַעֲלִיוֹנוֹת, וְהַכֵּל שֶׁם אֶחָד, לְהֵאִיר מִלְּמַעְלָה וּמִלְּמַטָּה (לְמַעְלָה וּלְמַטָּה).

כְּשֶׁחוֹפֵר הַמַּעֲזֵן הַזֶּה בְּנִקְדָּה הַזֹּאת וְנִכְנָס לְתוֹכוֹ, אֵז כָּל אוֹתָם הַשְּׂמוּת הַעֲלִיוֹנִים וְכָל אוֹתָם הַצְּדִידִים הַעֲלִיוֹנִים שְׁאֶמְרָנוּ, כָּלֵם נִכְנָסִים לְתוֹכוֹ, בְּתִשׁוּקָה, בְּרוּחַ שְׁלֵמָה לְמַעְלָה, בְּתִשׁוּקָה נִכְנָסִים בָּהּ וְלֹא בְּדָבָר אַחֵר. הַכֵּל בְּרוּחַ וְלֹא בְּגוּף, כְּמוֹ בַּעֲלָה שְׁמַתְפַּשֵּׁט מִכָּל לְבוּשָׁיו בְּשַׁעֲהָ שֶׁבָּא לְהַזְדַּוֵּג עִם אֲשֶׁתוֹ. כֵּן הֵם כָּל אוֹתָן הַמְּרַכְּבוֹת שְׁאֶמְרָנוּ שְׁלֵמַעְלָה וּמַטָּה, כֵּלֵן סוֹכְבוֹת אוֹתָהּ

וְלִדְרָגָה דִּלְתַּתָּא, וְאֵלֵין אֵיקְרוּן גְּדַפִּין דְּבַעֲלָה. לְחַפְיָא עַל כֶּלָּא. וְהָאִי דְרָגָא עָאל בְּלַחֲשׁוֹ, כְּמַבּוּעָא גּוּ בִירָא, דִּלְא פְּסֻקִין מִיָּמֵיו לְעַלְמִין, וְלֹא אֶתְפָּרַשׁ מַבּוּעָא לְעַלְמִין. וְכִלְא אִיהוּ בָּאָר, דְּכִתִּיב (במדבר כא יח) בָּאָר חֲפְרוֹהָ שָׂרִים (בראשית כו ט) בָּאָר מִים חַיִּים. וְהָא אוֹקִימָנָא.

הָאִי מַבּוּעָא דְבִירָא, אִיהוּ סְתִים לְגַבִּי הַהוּא בִירָא, דְּעָאל לְגַבִּיהָ בְּלַחֲשׁוֹ, וְהָאִי כְּרִי גּוּ הִיא נִקְוֶדָה דְקֶאֱמָרֵן, רְזָא דְה"א בְּתִרְאָה, וְכְרִי בָּהּ, וְעָאל לְגַבִּיהָ, וְלֹא אֶתִיידַע כָּלֵל.

וְהָאִי אִיהוּ כְּמָא דְאוֹקִימָנָא לְעִיל, דְּכַד אֶלְף אֶתְחַבֵּר בְּה"א, אוּ יו"ד, הָאִי ה"א אִיהִי בְּנִקְוֶדָה חֲדָא לְאוּטְבָא לְעַלְמָא, כְּגוֹן א"ה, אוּ י"ה. כְּדִין הַהוּא מַבּוּעָא דְבִירָא, כְּרִי גּוּ הִיא נִקְוֶדָה, וְעָאל לְגוּוֹהָ, וְלֹא אֶתִיידַע.

וְכַדִּין הִיא נִקְוֶדָה קִימָא בְּרְזָא דְקֶדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים. וְעַל דָּא רְזָא דְדוּכְרָנָא דִּילָהּ, אִיהוּ בְּרְזָא דְקֶדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים, (בְּאֶתֵר) דְּמִפְקָנוּ דְרוּחָא קִימָא בְּבִי גְרוּנָא, אַהֲי"ה, בְּגִין דְּהָאִי אִיהוּ אֶתֵר דְקִימָא קֶדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים, קוֹל גְּדוֹל וְלֹא אֶשְׁתַּמּוּדַע, וְלֹא אִיהוּ רוּחָא מְמֶשׁ. וְכַדִּין אִיהוּ ה"א בְּחִיבּוּרָא דְאֵינוּן אֶתְוּוֹן עֵילְאִין, וְכִלְא שְׁמָא חֲדָא, לְאַנְהָרָא מְעִילָא וּמִתְתָּא (נ"א לְעִילָא וּלְתַתָּא).

כַּד כְּרִי הָאִי מַבּוּעָא בְּהָאִי נִקְוֶדָה, וְעָאל בְּגוּיָהּ, כְּדִין כָּל אֵינוּן שְׁמָהֵן עֵילְאִין, וְכָל אֵינוּן סְטָרִין עֵילְאִין דְקֶאֱמָרֵן, כְּלָהוּ עָאלִין בְּגוּיָהּ, בְּתִיאוּבְתָא, בְּרוּחָא שְׁלִים לְעִילָא, בְּתִיאוּבְתָא עָאלִין בָּהּ, וְלֹא בְּמַלְהָ אַחֲרָא. כּוֹלָא בְּרוּחָא וְלֹא בְּגוּפָא. כְּבַעֲלָה דְאֶשְׁתְּלִיל מִכָּל לְבוּשׁוֹי, בְּשַׁעֲתָא דְאֶתִי לְאֶזְדַּוּגָא בְּאִיתְתִּיהָ, הַכִּי נָמִי כָּל אֵינוּן רְתִיכִין דְקֶאֱמָרֵן דְלְעִילָא וְתַתָּא, כְּלָהוּ סְחָרִין לָהּ, וְאֵינוּן חַפְיִין עֲלָהּ, וּבַעֲלָה אֶשְׁתְּלִיל

מפלהו. ועל דא לא אתיין כל אינון שייפין
לאתחברא בה, אלא ברוח ממש, וכדין כלא
איהו רעותא חדא.

ועל דא בשעתא דקודשא בריך הוא זמין
לגבה, וישאל לאו אינון זכאין דאינון

(יהו) פתילה לאנהרא, מה פתיב, (שיר השירים ה ג)

פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה רחצתי את
רגלי איככה אטנפם. פשטתי את כתנתי, אלין
אינון פינויין דקאמרן, דכלהו פד מתחברן
אינון כתנתי דקודשא בריך הוא, וכד איהו
זמין לגבה, איהו אשתליל מכולהו, לאתחברא
בהדה, ועל דא פשטתי וגו', לאתתקנא ולמהוי
זמין לאוטבא לך, ואת לא מתתקנא פדקא
ואת, השתא איככה אלבשנה, ואתהדר
ואסתלק מינה.

רחצתי את רגלי איככה אטנפם, הא אסחית
רגלי מההוא טינופא, ומאי איהו, בגין

דכד אתתקניתי ואזדמניתי לגבך, אעברית ההוא
סטרא אוחרא מסאבא מקמי רגלי. השתא
איככה אהדר לשוייא ההוא טינופא, לחפייא
על מקדשא, הואיל ואת לא זמינת בתיקונך
לאתתקנא לגבאי. הכא אוליפנא, דכד רוח
מסאבא אתעבר מעלמא, פדין אתרבי כלא
עילא ותתא. ועל דא רחצתי את רגלי, איככה
אטנפם כמלקדמין.

ובגין כך, כל אינון פינויין אתפשטו, בשעתא
דהאי מבוועא פרי בההוא נקודה,

ואסתים בגויה. וכדין פד ההוא מבוועא אסתים
בגויה, פדין כלא אנהיר ובירא אתמליא
מההוא מבוועא דעאל בגויה ואסתים ביה
בחשאי. אינון פינויין חפזין עלה ואתפשטו
לסטר דא ולסטר דא.

ומכסות עליה, וכעלה מתפשט
מכלם, ועל כן לא באים כל אותם
האיברים להתחבר עמה, אלא
ברוח ממש, ואז הכל הוא רצון
אחד.

ועל כך, בשעה שהקדוש ברוך
הוא מזמן אליה, וישאל אינם
צדיקים, שהם (שיהיו) פתילה
להאיר, מה כתוב? פשטתי את
כתנתי איככה אלבשנה רחצתי
את רגלי איככה אטנפם. פשטתי
את כתנתי, אלו אותם הכנויים
שאמרנו, שכאשר כלם
מתחברים, הם הכתנת של
הקדוש ברוך הוא, וכשהוא מזמן
אליה, הוא מתפשט מכלם,
להתחבר עמה, ועל כן פשטתי
וגו', להתתקן ולהיות מזמן
להיטיב לך, ואת לא מתקנת
כראוי, כעת איככה אלבשנה?
וחזור ומסתלק ממך.

רחצתי את רגלי איככה אטנפם,
הרי רחצתי את רגלי מאתו טנוף,
ומה הוא? משום שכאשר
התתקנתי והזדמנתי אליך,
העברתי את אותו הצד האחר
הטמא מלפני רגלי, כעת איך
אחזר לשים אותו הטנוף לכסות
על המקדש, הואיל ואת לא
זמינה בתקונים להתתקן אלי?
כאן למדנו, שכשרוח הטמאה
עוברת מן העולם, אז הכל
מתגדל למעלה ולמטה, ועל זה
רחצתי את רגלי איככה אטנפם
כמו מקדם?

ומשום כך, כל אותם פנויים
התפשטו בשעה שהמעין הזה
כורה באותה נקודה ונסתר
בתוכה, ואז, כשאותו המעין
נסתר בתוכה, אזי הכל מאיר,
והבאר מתמלאת מאותו המעין
שנכנס לתוכה ונסתר בה בחשאי,
אותם הפנויים מכסים עליה
ומתפשטים לצד זה ולצד זה.

וְאֵלֵינוּ הֵם הַגְּלִידִים שֶׁל הַאֲגוּז הַדֵּק שְׁעוֹמֵד וּמְכַסֶּה בַּפְּנִים הַמֵּחַ, וְאוֹתָהּ הַקְּלִפָּה הַתְּקִיפָה נִשְׁבְּרָת וְלֹא עוֹמֶדֶת שָׁם, וְאִזּוּ הַכֹּל הוּא בְּסוּד עֲלוֹן לִלְכַת בְּסוּדוֹת הַלֵּל. אֲשֶׁרִי אוֹתָם שְׁמִסְתַּכְּלִים בְּרִצּוֹנָם דְּבָרִים שֶׁל סוּדוֹת עֲלוֹנוֹנִים, לִלְכַת בְּדַרְךְ אֶמֶת לְזָכוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה וּלְהֵאִיר לְעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כְּתוּב וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כִּזְהַר הַרְקִיעַ וּמִצְדֵּיקֵי הַרְבִּים כְּכּוֹכְבֵים לְעוֹלָם וָעֶד. אֲשֶׁרִיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

דְּיוֹקָן הָאוֹתִיּוֹת, בְּסוּד הַקְּדוּשׁ ה"א הַתַּחְתּוֹנָה כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, סוּד הַמְּקַדָּשׁ, כְּשִׁשׁוּלֶטֶת הַלְּבָנָה וּמִתְקַשֶּׁטֶת לְשִׁמְשׁ לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אוֹר, הֵם עוֹמְדִים כְּשֵׁנֵי אֱהוֹבִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, וְאוֹתָן הַבְּתוּלוֹת שְׁעוֹמְדוֹת עִמָּה, מִתְקַשֶּׁטוֹת וּמִתְתַּקְּנוֹת בַּתְּקוּנִים, אַחַת מֵאַחֲרֶיהָ וְאַחַת מִלִּפְנֵיהָ, וְאַחַת מִצַּד זֶה וְאַחַת מִצַּד זֶה, וְהִיא עוֹמֶדֶת בְּאֲמֻצָּע.

וְשִׁבְעִים וְשָׁנַיִם סְנֵהֲדָרִין עוֹמְדִים כְּחֻצֵי גֶרֶן עֲלֵהָ לְעִשׂוֹת גּוֹף לְלִבְנָה, לְקַשֵּׁט אֶת הַגְּבִירָה לְבַעֲלָהּ, וְהִיא עוֹמֶדֶת כְּמוֹ זֶה כ, כְּמַחְצִית הַלְּבָנָה.

וְזוֹ (מ) הַנִּקְדָּה הָאֲמֻצְעִית, שְׁאוֹתָהּ הַנִּקְדָּה נוֹטֶלֶת אֶת אוֹרָה מִן הַשֶּׁמֶשׁ לְהֵאִיר לְכֹל הַגּוֹף, וְסוּד זֶה, הַנִּקְדָּה שְׁעוֹמֶדֶת בְּחֻצֵי הָעֵינַי, שֶׁהִכֵּל קִיָּם בְּנִקְדָּה הִיא שְׁעוֹמֶדֶת בְּאֲמֻצָּע, שֶׁהִיא נוֹטֶלֶת אֶת כָּל הָאוֹר לְהֵאִיר לְכֹל הָעֵינַי. וְהַלְּבָנָה אֵינָה מְאִירָה אֶלָּא מִתּוֹךְ נִקְדָּה אַחַת שְׁעוֹמֶדֶת וְנִסְתָּרָת בְּתוֹךְ הָאֲמֻצָּע, אֵף עַל גַּב שְׁלֹא נִרְאִית בְּלִבְנָה.

בֹּא וְרֵא, אֵין לָךְ עֵגוּל בְּעוֹלָם שְׁלֹא נַעֲשֶׂה מִתּוֹךְ נִקְדָּה אַחַת שְׁעוֹמֶדֶת בְּאֲמֻצָּע. וּמִשׁוּם כֵּן, הָעֵגוּל שֶׁל הַלְּבָנָה, מִתּוֹךְ נִקְדָּה

וְהֵי אֵינּוֹן גְּלִידִין דְּאֲגוּזָא קְלִישָׁא, דְּקִיּוּמָא וְחִפְיָא לְגוּ עַל מוּחָא, וְהֵיִיא קְלִיפָּא תְּקִיפָּא, אַתְּבַרַת וְלֹא קִיּוּמָא תְּמַן. וּכְדִין כִּלְא אֵיִהֵי בְּרִזָּא עֵילָאָה, לְמִיִּהֵךְ בְּרִזִין אֵלִין. זְכָאִין אֵינּוֹן דְּמִסְתַּכְּלִין בְּרַעוּתֵיהוּ, מְלִין דְּרִזִין עֵילָאִין, לְמִיִּהֵךְ בְּאוּרַח קְשׁוּט, לְמִזְבֵּי בְּהֵאֵי עֵלְמָא, וְלֹאֲנַהֲרָא לוֹן בְּעֵלְמָא דְאַתֵּי. עֲלֵיִיהוּ כְּתִיב, (דְּנִיאל יב ג) וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כִּזְהַר הַרְקִיעַ וּמִצְדֵּיקֵי הַרְבִּים כְּכּוֹכְבֵים לְעוֹלָם וָעֶד. זְכָאִין אֵינּוֹן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתֵּי.

דְּיוֹקָנָא דְאַתּוּוֹן, בְּרִזָּא קְדִישָׁא ה"א תַּתְּאָה דְקֶאֱמַרְוֹן, רִזָּא דְמְקַדָּשָׁא, סִיִּהֲרָא כַּד שְׁלֵטָא, וְאַתְקַשֶּׁטֶת לְגַבֵּי שְׁמֵשָׁא, לְקַבֵּלֵא נְהוּרָא מִנֵּיהּ. אֵינּוֹן קִיּוּמִין כְּתָרִין רְחִימִין דָּא לְקַבֵּל דָּא, וְאֵינּוֹן בְּתוּלָאֵן דְּקִיּוּמִין בְּהִדָּה, אַתְקַשֶּׁטוֹן וְאַתְתַּקְּנוֹן בְּתִיקוּנִין, חֲדָא בְּתִרְאָה, וְחֲדָא לְקַמָּאָה, וְחֲדָא מִסְטָרָא דָּא, וְחֲדָא מִסְטָרָא דָּא, וְאֵיִהֵי קִיּוּמָא בְּאֲמֻצְעִיתָא.

וְשִׁבְעִין וְתָרִין סְנֵהֲדָרִין, קִיּוּמִין כְּפַלְגוּ גוֹרְן עֵגוּלָהּ, לְמִיעֶבֶד גּוּפָא לְסִיִּהֲרָא, לְאַתְקַשֶּׁטָא מִטְרוּנִיתָא לְגַבֵּי בְּעֵלָהּ, וְאֵיִהֵי קִיּוּמָא כְּגוּוֹנָא דָּא כ, כְּפַלְגוּ סִיִּהֲרָא.

וְדָא (נ"א ה"א) נְקוּדָה בְּאֲמֻצְעִיתָא. דֵּהֵיִיא נְקוּדָה נוֹטֶלָה נְהוּרָא מִן שְׁמֵשָׁא, לְאַנְהָרָא לְכֹל גּוּפָא. וְרִזָּא דָּא נְקוּדָה דְּקִיּוּמָא כְּפַלְגוּ דְּעֵינָא, דְּכוּלָּא קִיּוּמָא בְּהֵיִיא נְקוּדָה דְּקִיּוּמָא בְּאֲמֻצְעִיתָא, דְּאֵיִהֵי נוֹטֶלָא כֹּל נְהוּרָא, לְאַנְהָרָא לְכֹל עֵינָא. וְסִיִּהֲרָא לֹא אַתְנַהֲרִית אֶלָּא מִגּוּ חַד נְקוּדָה דְּקִיּוּמָא וְאַסְתִּים גּוּ אֲמֻצְעִיתָא. אֵף עַל גַּב דְּלָא אַתְחַזֵּיא בְּסִיִּהֲרָא.

תָּא חֲזִי לִית לָךְ עֵיגוּלָא בְּעֵלְמָא, דְּלָא אֵיִתְעֵבִיד מִגּוּ נְקוּדָה חֲדָא דְּקִיּוּמָא בְּאֲמֻצְעִיתָא. וּבְגִין כֵּן עֵיגוּלָא דְּסִיִּהֲרָא מִגּוּ

אחת שנסתרת בתוכה באמצע נעשה הכל, והנקדה הזו שעומדת באמצע נוטלת את כל האור, ומאירה לגוף, והכל מאיר.

סוד הסודות, לאותם המתבוננים בסודות החכמה, ה"א הזו שהיא חצי גוף הלבנה, והיא בעגול, כמו שאמרנו בתוך אותה הנקדה שעומדת בתוך האמצע, למה היא חצי? לא חצי, אלא סתומה מצד זה ופתוחה מצד זה, כנקבה שפתוחה לזכר לקבל אותו בתוכה ולהאיר ממנו ולהתחבר עמו, ועל כן היא פתוחה אליו לקבל אותו, ואז (ומשום זה) נקרא ה"א. מה זה ה"א? כמי שאומר הנה אני.

וכאשר היא מאירה ממנו, ומתחברים זה עם זה, והלבנה מתמלאת, אזי ה"א הזו נשלמת, ומתמלאת הלבנה מן הכל, ובמקומה שהוא ה"א, חצי הלבנה, נעשה מ"ם, הלבנה בשלמות.

ועומדת כמו האם העליונה שהיא מ' סתומה כמו שבארנו, בסוד של (ישעיה טו) לרבה המשרה, וכעת עומדת הלבנה בשלמות, העולם התחתון כמו שהעולם העליון, וזהו הסוד של האות ס'.

וכא ראה, האות ס' הזו אינה אלא בעגול, כיון שעומדת הלבנה בשלמות והכל מהסוד של האות ה', כמו שנתבאר, היא בראשונה פתוחה בסוד של ה"א, לקבל את בעלה, ואחר שנשלמה ממנו, מתמלאת בשלמות, נעשית ס כגון עליון של העולם הבא כפי שאמרנו, ומשום כך ה"א עליונה, ה' תחתונה. ס' עליונה, ס' תחתונה. הכל זה כמו זה, וזהו סוד אחד, עליון ותחתון כאחד.

(דף ע"ב) חד נקודה דאסתים בגווה באמצעיתא, אתעביד כלא. והאי נקודה דקיימא באמצעיתא נטיל כל נהורא, ואנהיר לה לגופא, ואתנהיר כלא.

רזא דרזין, לאינזין דמסתפלין ברזי דחכמתא. האי ה"א דאיהי פלגו דגופא דסיהרא, ואיהי בעיגולא, כדאמרן בגו ההוא נקודה דקיימא גו אמצעיתא, אמאי איהו פלגא, לאו פלגו, אלא סתימא מסטרא דא, ופתיחא מסטרא דא, פנוקבא דפתיחא לגבי דכורא לקבלא ליה בגווה, ולאנתהרא מניה, ולאנתחברא בהדיה. ועל דא איהי פתיחא לגביה לקבלא ליה, וכדין (נ"א ובגין דא) איקרי ה"א. מאי ה"א, כמאן דאמר ה"א אנא.

וכד איהי אתנהירת מניה, ואתחברו דא בדא, וסיהרא אתמלייא, כדין האי ה"א אשתלים ואתמליא סיהרא מפלא. ובאתרה דאיהו ה"א פלגו דסיהרא, אתעביד מ"ם, סיהרא בשלימו. וקיימא כגוונא דאימא עילאה, דאיהי מ' סתימא. כמא דאוקימנא, ברזא (ישעיה ט דלסרבה המשרה. והשתא קיימא סיהרא באשלמותא, עלמא תתאה, כגוונא דעלמא עילאה. ודא איהו רזא דאת ס'.

ותא חזי את ס' דא, לאו איהו אלא בעיגולא. כיון דקיימא סיהרא באשלמותא וכלא מרזא דאת ה' כמא דאתמר, עאלת איהי בקדמיתא פתיחא ברזא דה"א, לקבלא לבעלה. ולבתר דאשתלים מניה, ואיתמליא באשלמותא, אתעביד ס', כגוונא עילאה דעלמא דאתי כדקאמרן. ובגין כך ה"א עילאה, ה"א תתאה. ס' עילאה, ס' תתאה. כלא דא כגוונא דא, ודא איהו רזא חדא, עילאה ותתאה כחדא.

בא וראה, העולם העליון פתוח
בראשונה בסוד של ה"א,
וכשמתמלא מאותם השבילים
העליונים ומאיר להאיר,
מתפשטת ונשלמת ונעשית ס',
והכל בסוד אחד.

הדיוקן של האות ו"ו בסוד קדוש,
האות הזו, העולם שלמעלה,
פושט התפשטות להאיר למטה,
ואותה התפשטות היא בששה
צדדים, כלולים כאחד בחבור
אחד, זה כמו שזה וזה כמו שזה,
וכלם מתחברים עם אותם
המרכבות שלהם באות הזו.

והאות הזו היא הרשם שבששה
צדדים כלולים כאחד, וזהו
שפאיר ללכנה בסוד של ששה
צדדים כלולים, שהרי
בשמתחברים כאחד, פשוטים
מהתפשטות, הכל דיוקן של ו"ו,
דיוקן של אדם, שאף על פי שהם
ששה צדדים, לא נראו
בהתפשטות, פרט לגוף אחד.

סוד הסודות, לאותם המתבוננים
בדרך ישרה, בדמיות האותיות,
כאן באות הזו כלם בחבור הזה,
להראות שכלם קיימים בקיום של
הגוף, שהוא נוטל הכל.
וכשהאות הזו, שהיא ו"ו, עומדת
כף בחבור אחד, הרי הוא מזמן
לנקבה, פושט ומתפשט מן הכל,
הסוד של דיוקן הגוף, דיוקן של
אדם. וכשמסתכלים, הנרועות
מצד זה ומצד זה מתחברות בגוף
הזה, שלא נראים רק הגוף לבדו,
משום שכלם כלולים בו.

מתי הם נראים? בשעה שהאות
הזו מתפשטת, ונקראת אל"ף.
אז, שתי הנרועות, זה מצד זה
וזה מצד זה, והגוף עומד ביניהם
באמצע. א.

ועל כן, אלף ראש לכל האותיות,
משום שתקונו זה, כשעומד, הוא
ראש לכל מי (מה) שיוצא מן

תא חזי, עלמא עילא איה פתיחא
בקדמיתא, ברזא דה"א. וכד אתמלייא
מאינון שבילין עילאין, ואתנהרא לאנהרא,
אתפשטת ואשתלים ואתעביד ס',
וכלא ברזא
חד.

דיוקנא דאת ו"ו ברזא קדישא, האי את, עלמא
דלעילא פשיט פשיטו לאנהרא לתתא,
והוא פשיטו, איהו בשית סטרין, כלילין
פחדא בחיבורא חדא, דא פגוונא דא ודא
פגוונא דא. וכלהו מתחברין באינון רתיכין
דילהון באת דא.

והאי את איהו רשימו דשית סטרין כלילין
פחדא. ודא הוא דאנהיר לסיהרא ברזא
דשית סטרין כלילין. דהא פד מתחברין פחדא,
פשיטין מפשיטו, כלא דיוקנא דו"ו, דיוקנא
דאדם ואפילו דאינון שית סטרין, לא איתחזו
בפשיטו בר חד גופא.

רזא דרזין, לאינון דמסתכלין באורח מישר,
בדיוקנין דאתוון, הכא בהאי את, פלהו
בחיבורא דא, לאחזאה דכלהו קיימין בקיומא
דגופא, דאיהו נוטיל כלא. וכד האי את דאיהו
ו"ו, קיימא הכי בחיבורא חדא, הא איהו זמין
לגבי נוקבא, פשיט ואשתליל מפלא, רזא
דיוקנא דגופא, דיוקנא דאדם. וכד מסתכלין,
דרועין מסטרא דא ומסטרא דא מתחברין
בהאי גופא, דלא אתחזון בר גופא בלחודוי,
בגין דכלהו כלילין ביה.

אימתי אתחזון. בשעתא דאת דא אתפשטת,
ואיקרי אלף. פדין, תרין דרועין, דא
מסטרא דא, ודא מסטרא דא, וגופא קיימא
בינייהו באמצעיתא. א.

ועל דא אלף רישא לכל אתוון, בגין דתיקוונא
דא, פד קאים, איהו רישא לכל מאן (נ"א)

מא) דַּנְפִיק מַעֲלָמָא דְאַתִּי. וְאַף עַל גַּב דְרִזִין
עֵילָאִין אַחֲרֵינִין נְאֻמְרוּ בְרִזָּא דְאַל"ף, אֲבָל דָּא
אִיהוּ בְרִירוּ דְרִזָּא דְמַלְהָ כְּמָה דְאִיהוּ בְּסַפְרָא
דָּא (דְאָדָם), וְהֵכָא אִיהוּ בְרִירוּ דְרִזָּא. וּמַהֲכָא
אַתְפְּשְׁטוּ אַתְוּן אַחֲרֵינִין, כְּלָהוּ בְּסִטְרֵיהוּ, כֹּל
חַד וְחַד כְּדָקָא חֲזִי לֵיה.

וְאַת דָּא כִּלְא אִיהוּ חַד, ו"ו וְאַל"ף, בַּר דְהָאִי
אַסְתִּים כִּלְא בְּגוּיָה, וְהָאִי אַחֲזִי כֹל
דְיוֹקְנֵיה. וְאִי תִימָא תְרִין יַרְכִין דְלָא אַתְחֲזִיין.
הֵכִי הוּא וְדָאִי, דְהָא תְלַת סְטְרִין, אֵינּוּן רִזָּא
דְתְלַת אַחֲרֵינִין.

וְתוּ, אֵלִין אֵינּוּן רִזָּא דְתוֹרָה שְׂבַכְתְּב, כִּלְלָא
דְכוּלָּא. וּמַהֲכָא נְפֻקָן כֹּל שְׂאָר. כְּגוֹוְנָא
דָּא, נְבִיאִים וּכְתוּבִים כְּלָהוּ כְּחֻדָּא. אֲל"ף אִיהוּ
חַד, רִזָּא דְתְלַת גְּוֹנִין כְּחֻדָּא, דְאֵינּוּן אַבְהָן.
וְכַד אַבְהָן מִתְחַבְּרִין כְּחֻדָּא, אֵינּוּן חַד. וְעַל דָּא
אֵיקְרִי אֲלָף, חַד רִישָׁא לְכֹל אַתְוּן, רִזָּא דְתוֹרָה
שְׂבַכְתְּב, כְּמָא דְאִיתְמַר.

וְעַל דָּא, ו' וְאַלְף רִזָּא חֻדָּא אֵינּוּן. אֶת ו' דְיוֹקְנָא
דְאָדָם, רִישָׁא וְגוּפָא אַתְפְּשְׁטוּתָא חַד.
אֲל"ף אֲשַׁלְמוּתָא דְדְיוֹקְנָא לְאַחֲזָא. וְכִי
תִימָא, ו', דְאִיהוּ אַתְפְּשְׁטוּתָא חַד, פְּשִׁיטוּ חַד
בְּלָא דְיוֹקְנֵין אַחֲרֵינִין, אַמְאִי רִזָּא דִילֵיה שִׁיתָא,
וְאַלְף דְאִיהִי תְלַת דְיוֹקְנֵין, אַמְאִי רִזָּא דִילֵיה
חַד.

אַלְא מַהֲכָא, רִזִין דְסֻלְקִין בְּשְׂמָא קְדִישָׁא,
אָסוּר לְאַסְגָּאָה לוֹן בְּפֻרְטָא, אֲלָא
לְחַבְרָא כְּלָהוּ, וְלִיַּחְדָּא לוֹן כְּחֻדָּא, לְמַהוּי חַד.
וְכַד אֵינּוּן כְּחֻדָּא בְּכֻלְלָא חֻדָּא, בְּדְיוֹקְנָא חֻדָּא,
אִית לְפֻרְשָׁא לוֹן, וְלְמַעַבְד פְּרֻטִין דְנִפְקִי
מַהוּא כִּלְלָא דְאַתְחֲזִי.

וְעַל דָּא, כִּלְלָא אַתְהִדֵּר לְמַהוּי פְּרֻט. פְּרֻט
אַתְהִדֵּר לְמַהוּי כִּלְלָא. כִּלְלָא דָּא ו"ו,

הָעוֹלָם הַבָּא, וְאַף עַל גַּב שְׂפוּדוֹת
עֲלִיוֹנִים אַחֲרִים נְאֻמְרוּ בְּסוּד שֶׁל
אֲל"ף, אֲבָל זֶה הוּא הַבְּרֹר שֶׁל
סוּד הַדְּבָר כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּסֻפֵּר זֶה
(שֶׁל אָדָם), וְכֵאֵן הוּא הַבְּרֹר שֶׁל
הַסוּד, וּמִכֵּאֵן הַתְּפֻשְׁטוּ אוֹתוֹת
אַחֲרוֹת, כֹּלָם בְּצִדָן, כֹּל אַחַת
וְאַחַת כְּרֵאוּי לָהּ.

וְהָאוֹת הַזֹּאת הַכֹּל הוּא אֶחָד, ו"ו
וְאַל"ף, פְּרֻט לְכַד שְׁנֵיה מְסֻתִיר
הַכֹּל בְּתוֹכּוֹ וְזֶה מְרָאָה אֶת כֹּל
דְיוֹקְנּוֹ, וְאִם תֹּאמְרוּ, שְׁתֵּי הִירְכִים
שֶׁלֹּא נִרְאוֹת? כִּף הוּא וְדָאִי!
שְׁהִי שְׁלֵשָׁה צְדָדִים הֵם סוּד שֶׁל
שְׁלֵשָׁה אַחֲרִים.

וְעוֹד, אֵלָּה הֵם סוּד תּוֹרָה שְׂבַכְתְּב,
הַכֹּלָל שֶׁל הַכֹּל, וּמִכֵּאֵן יוֹצֵאִים כֹּל
הַשְּׂאָר. כְּמוֹ כֵן נְבִיאִים וּכְתוּבִים
כֹּלָם כְּאֶחָד, אֲל"ף הוּא אֶחָד,
הַסוּד שֶׁל שְׁלֵשָׁה גְּוִנִים כְּאֶחָד,
שֶׁהֵם הָאֲבוֹת, וְכִשְׁהָאֲבוֹת
מִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד, הֵם אֶחָד, וְעַל
כֵּן נִקְרָא אֲל"ף, אֶחָד רֵאשׁ לְכֹל
הָאוֹתוֹת, הַסוּד שֶׁל תּוֹרָה
שְׂבַכְתְּב, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר.

וְעַל כֵּן, ו' וְאַלְף הֵם סוּד אֶחָד,
הָאוֹת ו' דְיוֹקֵן שֶׁל אָדָם, הִרְאֵשׁ
וְהַגּוּף, הַתְּפֻשְׁטוּת אַחַת. אֲל"ף
הַשְּׁלֵמַת הַדְיוֹקֵן לְהִרְאוֹת. וְכִי
תֹאמְרוּ, ו', שֶׁהִיא הַתְּפֻשְׁטוּת אַחַת,
הַתְּפֻשְׁטוּת אַחַת כֹּלֵי דְיוֹקְנָאוֹת
אַחֲרִים, לְמָה הַסוּד שֶׁלוֹ שֵׁשׁ,
וְהָאֲלָף שֶׁהִיא שְׁלֵשָׁה דְיוֹקְנָאוֹת,
לְמָה הַסוּד שֶׁלָּהּ אֶחָד?

אַלְא מִכֵּאֵן, הַסוּדוֹת שְׁעוֹלִים
בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ אָסוּר לְהִרְבּוֹתָם
בְּפֻרְט, אֲלָא לְחַבְרָא אֶת כֹּלָם וְלִיַּחַד
אוֹתָם כְּאֶחָד, לְהִיּוֹת אֶחָד, וְכִשְׁהֵם
כְּאֶחָד בְּכֻלְלָא אֶחָד, בְּדְיוֹקֵן אֶחָד,
יֵשׁ לְפֻרְשׁ אוֹתָם וְלַעֲשׂוֹת פְּרֻטִים
שְׂיוֹצֵאִים מֵאוֹתוֹ כִּלְלָא שְׁנִרְאָה.

וְעַל כֵּן הַכֹּלָל חוֹזֵר לְהִיּוֹת פְּרֻט,
וְהַפְּרֻט חוֹזֵר לְהִיּוֹת כִּלְלָא.

הַזֶּה וְיָוִי, שְׁחוֹזֵר לְהִיּוֹת פֶּרֶט בְּסוּד
שֶׁל שֵׁשׁ, וְהִיא פְּשִׁיטוֹת אַחַת
לְבַדָּה. פֶּרֶט אֶלֶף, שְׁלֹשָׁה
דְּיוֹקְנָאוֹת מִחִבְרִים פְּאָחַד, וְחוֹזֵר
לְהִיּוֹת כָּלֵל בְּסוּד שֶׁל אָחַד, וְסוּד
זֶה - כָּלֵל וּפְרֵט וּכְלָל, א' ו' א',
וְהַכֵּל אָחַד.

אֲלֶ"ף פֶּרֶט שְׁחוֹזֵר לְהִיּוֹת כָּלֵל,
וְאַחַר כֵּן חוֹזֵר לְהִיּוֹת פֶּרֶט, וְהוּא
פֶּרֶט וּכְלָל וּפְרֵט, וְיָוִי כָּלֵל, וְחוֹזֵר
לְהִיּוֹת פֶּרֶט, וְאַחַר כֵּן חוֹזֵר
לְהִיּוֹת כָּלֵל, וְזֶה סוּד כָּלֵל וּפְרֵט
וּכְלָל.

אֲלֶ"ף פֶּרֶט, וְחוֹזֵר לְהִיּוֹת כָּלֵל,
כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנָנוּ, וְאַחַר כֵּן חוֹזֵר
לְהִיּוֹת פֶּרֶט, מִשּׁוּם שֶׁהוּא אֲלֶ"ף,
וְכֵן עוֹלָה בְּסוּד שֶׁל אֶלֶף. זְרוּעוֹת
וְגוּף, וְנִפְרָדִים הַסּוּדוֹת לְמֵאָה,
וּמֵמֵאָה לְאֶלֶף, עַל כֵּן נִקְרָאת
אֲלֶ"ף, בְּסוּד שֶׁל אֲלֶ"ף, אֲלֶ"ף
אָחַד כָּלֵל, אֲלֶ"ף אֶלְפָא פֶּרֶט.

וְיָוִי כָּלֵל, וְחוֹזֵר לְהִיּוֹת פֶּרֶט בְּסוּד
שֶׁבְּאַרְנָנוּ, וְאַחַר כֵּן חוֹזֵר לְהִיּוֹת
כָּלֵל, הַסּוּד שֶׁל אָדָם אָחַד, סוּד
אָחַד, וְהַכֵּל עוֹלָה בְּסוּד אָחַד
וּבְמִשְׁקַל אָחַד לְהִיּוֹת הַכֵּל אָחַד.
וְיָוִי חוֹזֵר לְהִיּוֹת כָּלֵל אָחַד, אֹר
אָחַד, כְּלוּלִים בְּשֵׁשׁ צְדָדִים.

וְסוּד הַזֶּה, (כְּרֵאשִׁית א. ד) וַיֵּרָא
אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, זֹו וְיָוִי
שֶׁהוֹלֶכֶת וּמֵאִירָה בְּסוּד הַיָּמִין
בְּכָלֵל אָחַד, וְאַחַר כֵּן וַיִּבְדֵּל
אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ,
הָאוֹת הַזֶּה חוֹזֵר לְהִיּוֹת אֶלֶף,
שְׁתֵּי זְרוּעוֹת, זֹו מִצַּד זֶה וְזֹו מִצַּד
זֶה. אַחַר נִקְרָאת אֹר, וְאַחַת
נִקְרָאת חֹשֶׁךְ. נִחְלַקְת אֹת זֹו (ו')
בְּתוֹכָם, וְאִזּוּ נִחְלַקְתָּ הַמַּחְלָקָת
מִשְׁנֵי צְדָדִים שֶׁהֵם אֹר וְחֹשֶׁךְ,
שֶׁכְּתוּב וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר
וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. מַה זֶה וַיִּבְדֵּל?
שֶׁנִּבְדְּלָה הַמַּחְלָקָת הַהִיא,

דְּאִתְהֵדֵר לְמַהוּי פֶּרֶט, בְּרִזָּא דְשִׁית, וְאִיהִי
פְּשִׁיטוֹ חַד בְּלַחֲדוּדֵי. פֶּרֶט אֶלֶף, תֵּלֶת דְּיוֹקְנֵי
מִתְחַבְּרֵן בְּחָדָא, וְאִתְהֵדֵר לְמַהוּי כָּלֵל, בְּרִזָּא
דְּחַד. וְרִזָּא דָא, כָּלֵל וּפְרֵט וּכְלָל, א' ו' א',
וּכְלָא חַד.

אֲלֶ"ף פֶּרֶט דְּאִתְהֵדֵר לְמַהוּי כָּלֵל, וּלְבַתֵּר
אִתְהֵדֵר לְמַהוּי פֶּרֶט. וְאִיהוּ פֶּרֶט וּכְלָל
וּפְרֵט. וְיָוִי כָּלֵל, וְאִתְהֵדֵר לְמַהוּי פֶּרֶט, וּלְבַתֵּר
אִתְהֵדֵר לְמַהוּי כָּלֵל. וְדָא רִזָּא כָּלֵל וּפְרֵט וּכְלָל.
אֲלֶ"ף פֶּרֶט, וְאִתְהֵדֵר לְמַהוּי כָּלֵל, כְּמָא
דְּאוּקִימְנָא, וּלְבַתֵּר אִתְהֵדֵר לְמַהוּי
פֶּרֶט. בְּגִין דְּאִיהוּ אֲלֶ"ף, וְהִכִּי סְלִקָא בְּרִזָּא
דְּאֶלֶף. דְּרוּעִין וְגוּפָא, וְאִתְפְּרָשֵׁן רִזִּין לְמֵאָה,
וּמֵמֵאָה לְאֶלֶף. עַל דָּא אֶקְרִי אֲלֶ"ף, בְּרִזָּא
דְּאֲלֶ"ף, אֶלֶף חַד כָּלֵל. אֶלֶף אֶלְפָא פֶּרֶט.

וְיָוִי כָּלֵל, וְאִתְהֵדֵר לְמַהוּי פֶּרֶט, בְּרִזָּא
דְּאוּקִימְנָא. וּלְבַתֵּר אִתְהֵדֵר לְמַהוּי כָּלֵל.
רִזָּא דְּאָדָם חַד. רִזָּא חַד. וּכְלָא סְלִקָא בְּרִזָּא
חָדָא, וּבְמִתְקַלָּא חָדָא לְמַהוּי כָּלֵל חַד. וְיָוִי
אִתְהֵדֵר לְמַהוּי כָּלֵל חַד, נְהוּרָא חָדָא, כְּלִילִין
בְּשִׁית סְטְרִין.

וְרִזָּא דָא וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. דָּא
וְיָוִי דְּהוּא אָזִיל וְנִהִיר בְּרִזָּא דְּיִמִּינָא,
בְּכָלֵל חָדָא. וּלְבַתֵּר וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר
וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, אִתְהֵדֵר אֶת דָּא לְמַהוּי אֶלֶף, תְּרִין
דְּרוּעִין, דָּא מְסֻטְרָא דָא, וְדָא מְסֻטְרָא דָא. חַד
אִתְקַרֵי אֹר, וְחַד אִתְקַרֵי חֹשֶׁךְ. אִתְפְּלַג אֶת דָּא
(ב"א ר') בְּגוּוּיָהוּ, וּכְדִין אִתְפְּלַג מַחְלֻקְתָּ מִתְרִין
סְטְרִין, דְּאִינוּן אֹר וְחֹשֶׁךְ, דְּכִתִּיב וַיִּבְדֵּל
אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. מַהוּ וַיִּבְדֵּל
דְּאִיתְפְּרָשׁ מַחְלֻקְתָּ הַהוּא, וְאִסְתַּכְּמוּ תְּרִין
סְטְרִין לְמַהוּי בְּשֵׁלָם, (דף ט"א ע"ב) וְהִבְדֵּלָה דָא,

היא הבדלת מחלוקת, לאסתפמא למהוי פלא חד, שלים פחדא.

ובגין כן, א"ו פחדא אינון. ויקרא אלהים לאור יום, דא סטרא חדא דרזא דאל"ף. (נ"א ולחשף קרא לילה, דא סטרא חדא דרזא דאל"ף). לבתר אתפרשו תרין סטרין למיעבד עובדא, חד עביד ערב, וחד עביד בקר. פיון דעבדו עובדין, אסתפמו תרוייהו, ואתפלילו באת ו"ו.

הדא הוא דכתיב ויהי ערב ויהי בקר, ויהי ערב, מסטרא דחשף. ויהי בקר, מסטרא דאור. פיון דעבדו עובדין, מיד אשתכללו לחד, דכתיב יום אחד. הא רזא דאת ו"ו, דאתפלילן ביה למהוי חד.

ודא הוא רזא דכתיב ויהי, ולא כתיב והיה. ויהי, פד אתחזיין ברזא דאל"ף, ועבדו עובדין, ואסתמו ולא אתחזון, פדין כתיב ויהי: הוה, והשתא לא איהו הכי, דהא אתפליל ברזא דו"ו, והשתא פלא יום אחד (תהלים ק"ב) מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו.

ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים. דא סטרא תתאה, סטרא חד דברזא דאל"ף, דאיהי סטרא דאקרי חשף, ודא איהו מתחת השמים. דהא מההוא סטרא מתפרשן מיין, ונבעי בנגידו דטמירו, מסטרא אחרא דלעילא, דאיהו ימינא.

אור דאתגניז, באן אתר אתגניז, ברזא דאת ו"ו. וכד איהי אתגניז, פולא איתגניזין, סטרא אחרא גניז עמיה. ועל דא מתחת השמים אל מקום אחד. ודא הוא סטרא דאשתאר חד, פלא חכריה פד אתגניז בקדמיתא. ומההוא סטרא פד אתפלגו מיא, ואתפנישו בגויה, פדין איתחזי יבשתא מההוא

והספימו שני הצדדים להיות בשלום, ומהבדלה הזו היא הבדלת המחלקת, להספם שיהיה הכל אחד, שלם פאחד. ומשום כן, א"ו הן פאחד. ויקרא אלהים לאור יום, זה צד אחד של הסוד של אל"ף. (ולחשף קרא לילה, זה צד אחד של סוד של אל"ף). לאחר שנפרדו שני הצדדים לעשות מעשה, אחד עשה ערב ואחד עשה בקר. פיון שעשו מעשים, הספימו שניהם ונכללו באות ו"ו.

זהו שפתיב ויהי ערב ויהי בקר, ויהי ערב מהצד של חשף, ויהי בקר מהצד של האור. פיון שעשו מעשים, מיד השתכללו לאחד, שפתיב יום אחד. הרי הסוד של האות ו"ו שנכללו בו להיות אחד.

וזהו סוד הפתיב ויהי ולא כתוב והיה. ויהי, כשנראים בסוד של אל"ף ועשו מעשים ונסתרו ולא נראו, אז פתיב ויהי: היה, ועכשו אינו כן, שהרי נכלל בסוד של ו"ו, ועכשו הכל יום אחד, (תהלים ק"ב) מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו.

ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים (בראשית א, ט), זה הצד הפתוח, צד אחד שבסוד של אל"ף, שהוא צד שנקרא חשף, וזהו מתחת השמים, שהרי מן אותו צד נפרדים המים ונובעים בשפע של טמירות, מצד אחד שלמעלה, שהוא הימין.

האור שנגנו, באיזה מקום נגנו? בסוד האות ו"ו. וכשהיא נגננת, הכל נגנזים, הצד האחר גנוז עמו. ועל כן מתחת השמים אל מקום אחד, וזהו הצד שנשארו אחד, בלי חכרו פשנגנו בראשונה. ומאותו הצד, שנחלקו המים והתפנסו לתוכו, אז נראתה היבשה מאותו הצד. והסוד הזה

(תהלים מח) הר ציון ירפתי צפון קרית מלך רב, שהרי מאותו הצד נראה והתגלה. אחר שנגנזו שני הצדדים הללו, חזר הפל להיות ו"ו, ונסתר הפל בתוכו ונהיה לאחד.

ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים (בראשית א, יד), זו ו"ו, שהיא האות שנקראת שמים, רקיע השמים שהתפשטה ממנו התפשטות אחת, להאיר לארץ ולהשקות את אותה היבשה, וזהו רקיע השמים. מי הוא רקיע השמים? זוהי ההתפשטות שהתפשטה מן האות ו"ו, כמו זה ג, זוהי התפשטות שהתפשטה מן האות ו"ו להאיר ולהשקות את הארץ, כמו שנתבאר.

האות ו"ו, הדיוקן הזה התפשט מהכל, שאין נראים בו פלל מאותם הצדדים האחרים, פרט להתפשטות אחת של הגוף לבדו, בלי זרועות ותומכים, ועומד כף בסוד השם הקדוש כדי להיות מזמן לנקבה למטה.

ואף על גב שהצדדים האחרים הללו נרשמו אליו, כאן סוד הסודות לאותם היודעים סודות האמונה, לדעת באיזה זמן הוא אל"ף ובאיזה זמן הוא ו"ו.

בזמן שעומד (להראות) סודות האמונה וללמד את היחוד בסוד השם הקדוש לכל העולם, אז עומד בסוד של א, אלף לעין, שזו ראשית הפל, ללמד את אמונת היחוד של הקדוש ברוך הוא, ועל פן עומד הראש לכל האותיות, שהרי לא בא אדם לעולם אלא ללמד ולהפיר את רבונו, ועומד בדיוקן לעיני הפל וללמד את חכמת האמונה של רבונו, (דברים ה, לב) ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

ועל פן נרשם אצלו בדיוקנאות של בראשית (של אדם), שראוי

סטרא. ורזא דא (תהלים מח ג) הר ציון ירפתי צפון קרית מלך רב. דהא מההוא סטרא איתחזי ואתגליא. לבתר דאיתגניזו אלין תרין סטרין, אתהדר כלא למהוי ו"ו. ואסתים כלא בגויה, ויהוה חד.

ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים, דא ו"ו, דאיהי את דאיקרי שמים. רקיע השמים, דאתפשט מניה פשיטו חד, לאנהרא לארעא, ולאשקאה לההוא יבשתא, והאי איהו רקיע השמים. מאן איהו רקיע השמים. דא הוא פשיטו דאתפשט מאת ו"ו, פגוונא דא ג, דא איהו פשיטו דאתפשט מאת ו"ו, לאנהרא ולאשקאה לארעא, פמא דאתמר. את ו"ו, דיוקנא דא, אשתליל מפלא, דלא איתחזון ביה פלל מפל אינון סטרין אחרנין, בר חד פשיטו דגופא בלחודוי, בלא דרועין וסמכין, וקיימא הכי ברזא דשמא קדישא, בגין למהוי זמין לגבי נוקבא לתתא. ואף על גב דאלין סטרין אחרנין, אתרשימו לגביה, הכא רזא דרזין לאינון דידיעי רזי דמהימנותא, למנדע באן זמנא איהו אל"ף, ובאן זמנא איהו ו"ו.

בזמנא דקיימא (נ"ל לאמונה) רזי מהימנותא, ולא לפא יחודא ברזא דשמא קדישא לכל עלמא, כדין קיימא ברזא. דא, אלף לעינא, דדא ראשיתא דכלא, למילף מהימנותא דיחודא דקודשא בריך הוא. ועל דא קיימא ריש לכל אתוון, דהא לא אתא בר נש לעלמא, אלא למילף ולמנדע למאריה. וקיימא בדיוקנא לעיניהון דכלא ולאוליה חכמתא דמהימנותא דמאריה, (דברים ד לב) ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

ועל דא אתרשים גביה, בדיוקנין דבראשית,

(נ"א דבר נש) דַּאֲתַחְזִי לְמִשְׁאֵל וּלְמַנְדַּע, דְּכִתְיִב, (שם) פִּי שָׁאֵל נָא לְיָמִים רִאשׁוֹנִים. וְדָא הִיא שְׁאֵלְתָא קַמִּיִתָּא, לְאַשְׁתַּמוּדַע בַּר נָשׁ לְמֵאֲרִיָּה, דְּדָא אִיהוּ רִאשִׁיתָא דְּכֻלָּא. וּכְדִין אִיהוּ רִזָּא דְּאֶלְ"ף, רִאשִׁיתָא דְּקִיּוּמָא לְכָל אֲתוּוּן.

וּבְזַמְנָא דְּקִיּוּמָא לְאַזְדוּוּגָא לְגַבִּי נוֹקְבָא, בְּרִזָּא דְּשָׁמָא קְדִישָׁא, קִיּוּמָא בְּרִזָּא דְּו"ו, וְאַשְׁתַּלִּים מִכְּלָא, וְלֹא אֲתַחְזִי בַר גּוּפָא בְּלַחֲדוּדִי. וְכֻלָּא אֲתַקְשֵׁר בְּנוֹקְבָא. דְּרוּעָא חַד, תַּחוּת רִישָׁא, וְחַד, דְּמַחְבָּקָא לָהּ.

וְעַל דָּא לֹא אִיתַחְזוּן בְּאֵת ו'ו' יִרְכִּין, וְהֵהוּא דִּרְקִיעָא, כְּלָא אִסְתִּים בְּגוּיָה, בְּסִתִּימוּ בְּרִזָּא דְּרִזִּין, וְאִיתַחְזִי ו'ו' בְּלַחֲדוּדִי, כְּמֵאן דְּאִישְׁתַּלִּילוּ מִכְּלָא. וּכְדִין אִיהוּ זְמִין וְאַתְקַשֵּׁר לְגַבִּיהּ דְּנוֹקְבָא. וְעַל דָּא זְמִין אֵת ו'ו', בְּרִזָּא דְּשָׁמָא קְדִישָׁא, לְאַחְזָאָה כְּלָא. וְקִיּוּמָא ה"א בְּתַרְאָה שְׁלִימָא וּמְלִיָּא כְּמָא דַּאֲתַחְזִי. זַכָּאָה אִיהוּ חוּלְקִיָּה, מֵאן דְּעָאֵל וּנְפִק, וְיַדַּע אֲוֹרַחִין וּשְׁבִילִין בְּרִזָּא דְּמַהִימְנוּתָא, לְאַשְׁתַּמוּדַּע לְמֵאֲרִיָּה, זַכָּאָה אִיהוּ בְּעֵלְמָא הַדִּין וּבְעֵלְמָא דַּאֲתִי.

דְּיוֹקְנָא דַּאֲת יו"ד, נְקוּדָא קְדַמְאָה דְּסֻלְקָא בְּמַחְשָׁבָה, וְאַסְתִּים וְלֹא יָדִיעַ, הִיא נְקוּדָא קִיּוּמָא בְּסִתִּימָא דְּמַחְשָׁבָה, בְּגִין דְּלֹא אֲתַפְשֵׁט כְּלָל, וְלֹא יָדִיעַ לָאֵן אֲוֹרַחָא הִיא, וְלָאֵן אֲזֵלַת, וּמֵאֵן אִיהוּ, וּמֵאֵן נְפָקָא. וְעַל דָּא כְּלַהּוּ קִיּוּמִין לְבַר בְּהֵיָא נְקוּדָה, דְּקִיּוּמָא בְּרַעוּ דְּמַחְשָׁבָה, דְּלֹא אֲתִידַע כְּלָל.

וְאִיהוּ נְקוּדָה דְּקִיּוּמָא בְּאֵת ה"א עֵילְאָה, דְּקִיּוּמָא עַל כָּל אֵינּוּן שִׁית סְמִכִין דְּקַאֲמָרְן, וְאֵינּוּן חֲמֵשׁ כְּדַקְאֲמָרְן, וְאֵינּוּן פְּלִיאוּת. וְעַל דָּא אִיקְרִי רִזָּא דָּא פְּלָא. וְאוּת

לְשָׁאֵל וְלַהֲפִיר, שְׁכַתּוּב (שם) פִּי שָׁאֵל נָא לְיָמִים רִאשׁוֹנִים, וְזוּ הִשְׁאֵלָה הִרְאשׁוּנָה, שְׁיִכִּיר הָאָדָם אֵת רְבוּנּוּ, שְׁזוּהִי רִאשִׁית הַכֹּל, וְאֵזוּ הוּא הַסּוּד שֶׁל אֶלְ"ף, הִרְאשִׁית שְׁעוּמַדַּת לְכָל הָאוּתִיּוֹת.

וּבְזַמְן שְׁעוּמַד לְהַזְדוּג אֵל הַנְּקֻבָּה בְּסוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, עוֹמֵד בְּסוּד שֶׁל ו'ו' וְנִשְׁלָם מִן הַכֹּל, וְלֹא נִרְאִים רַק הַגּוּף לְבַדּוֹ, וְהַכֹּל נִקְשֵׁר עִם הַנְּקֻבָּה, זְרוּעַ אַחַת תַּחַת הִרְאשׁ, וְאַחַת שְׁמַחְבָּקַת אוֹתָהּ.

וְעַל כֵּן אֵין נִרְאוֹת בְּאוֹת ו'ו' יִרְכִּים, וְהֵהוּא שֶׁל הַרְקִיעַ הַכֹּל נִסְתַּר בְּתוֹכוֹ, בְּסִתְרָא בְּסוּד הַסּוּדוֹת, וְנִרְאִים ו'ו' לְבַדּוֹ, כְּמִי שְׁנִתְפַּשְׁטוּ מִן הַכֹּל, וְאֵזוּ הוּא מְזַמֵּן וְנִקְשֵׁר אֵל הַנְּקֻבָּה, וְעַל כֵּן מְזַמְנַת הָאוֹת ו'ו' בְּסוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ לְהִרְאוֹת הַכֹּל. וְעוּמַדַּת ה"א אַחֲרוֹנָה שְׁלֵמָה וּמְלֵאָה כְּמוֹ שְׁרָאוּי. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִי שְׁנִכְנַס וְיָצָא, וְיודַע הַדְּרָכִים וְהַשְּׁבִילִים בְּסוּד הָאֲמוּנָה לְהִפִּיר אֵת רְבוּנּוֹ. אֲשֶׁרִי בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

הַדְּרִיכֵין שֶׁל הָאוֹת יו"ד, הַנְּקֻבָּה הִרְאשׁוּנָה שְׁעֵלְתָהּ בְּמַחְשָׁבָה, וְנִסְתַּרָה וְלֹא יָדוּעָה, הַנְּקֻבָּה הַזֶּה עוּמַדַּת בְּסִתְרָא הַמַּחְשָׁבָה, מִשׁוּם שֶׁלֹּא הִתְפַּשְׁטָה כְּלָל, וְלֹא יָדוּעַ לְאֵיזוֹ דְּרָף הִיא וְלָאֵן הוֹלְכַת, וּמֵאִיפָה הִיא, וּמֵאִיפָה יָצָאָה. וְעַל כֵּן כָּלֵם עוּמַדִּים בַּחוּץ בְּאוֹתָהּ הַנְּקֻבָּה, שְׁעוּמַדַּת בְּרִצּוֹן הַמַּחְשָׁבָה שֶׁלֹּא נוֹדַעָה כְּלָל.

וְהִיא הַנְּקֻבָּה שְׁעוּמַדַּת בְּאוֹת ה"א הַעֲלִיּוֹנָה שְׁעוּמַדַּת עַל כָּל אוֹתָם שֶׁשֶׁה הַעֲמוּדִים שְׁאֲמַרְנוּ, וְהֵם חֲמֵשֶׁה כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ, וְהֵם פְּלִיאוּת, וְלָכֵן נִקְרָא הַסּוּד הַזֶּה

פלא, והאות אַלף עולה פאן, וכאן הכל אות פלאות, והרי בארנו.

וכר אלו העמודים וכל אלו המרפבות שאמרנו, כשעולה ה"א האחרונה להקשר עם האות ו"ו, אותן המרפבות שלה פרושות על הנקבה כפי שאמרנו, וכל אותן המרפבות שלא (שלה) פלולות באותן המרפבות העליונות, כלן מכסות סביב הנקבה.

הסוד הזה, כשהנקבה לא נקשרת לזכר, מכסה אותה קלפה אחת חזקה שמסתירה אותה, וכשנקשרת בזכר, מכסות אותה כל אותן המרפבות העליונות והתחתונות, הן קלפה קדושה שמכסות אותה, ומתלבשת בהם, והיא נקשרת עם האות ו"ו.

למעשה נוסעת עם ה"א, שהנקודה העליונה נסתרת בתוכה. וכשהיא נוטלת אותם וכלם בה, אז כלם נעשים כמו זה כ. ומסתיר הנקודה העליונה שקיימת באמצע, שהיא ו"ו שהולכת בעגול, לעשות גוף להסתיר הנקודה הזו.

כמו (שה"א) האחרת עושה גוף עם אותה המרפבות שלה, והיא הנקודה שעומדת באמצע, ואז נקראת ה"א, כך גם האות הזו הסוד של ו"ו, הם הגוף, ועומדים בסוד זה, והנקודה הזו באמצע. ומשום כך הכל אחד, והנקודה העליונה הזו נקראת חכמה עליונה, והנקודה התחתונה הזו נקראת חכמה תחתונה, חכמה קטנה. והה"א הזו, והה"א הזו, רק שהנקודה הזו נרשמת בראשונה בלבדה.

הנקודה אחת עליונה שעומדת על תשעה עמודים, כמו שבארנו. אלו לא נקראים בשמות, רק

אַלף סַלְקָא הָכָא. וְהָכָא כַּלָּא אֹת פְּלָאוֹת. וְהָא אֹקִימָנָא.

וְכַר אֲלִין סַמְכִין, וְכַל אֲלִין רְתִיכִין דְקֶאֱמָרִין, כַּד סַלְקָא ה"א בְּתַרְאָה, לְאַתְקַשְׂרָא בְּאֵת וְא"ו, אִינוּן רְתִיכִין דִּילָהּ פְּרִישָׁן עַל נוֹקְבָא כַּדְקֶאֱמָרִין, וְכַל אִינוּן רְתִיכִין דְלָא (נ"ל דִּילָהּ) כַּלִּילִין בְּאִינוּן רְתִיכִין עֵילְאִין, כַּלְהוּ חֲפִיִין בְּסַחְרָנָא דְנוֹקְבָא.

רְזָא דָא, כַּד נוֹקְבָא לָא אֲתַקְשְׂרַת בְּדְכוּרָא, חֲפִיא לָהּ חַד קְלִיפָה תְקִיפָא דְסִתִּים נְהוּרָה. וְכַד אֲתַקְשְׂרַת בְּדְכוּרָא, חֲפִיִין לָהּ כַּל הַגִּי רְתִיכִין עֵילְאִין וְתַתְאִין, אִינוּן קְלִיפָה קְדִישָׁא דְחֲפִיִין לָהּ, וְאַתְלַבֶּשֶׁת בָּהּ, וְהִיא אֲתַקְשְׂרַת בְּאֵת ו"ו.

עֵילְאָה נְטֻלָּא בְּה"א, דְנִקּוּדָה עֵילְאָה סִתִּים בְּגוּוּה. וְכַד אִיהִי נְטֻלָּא לֹוֹן, וְכַלְהוּ בְּה, כַּדִּין אִיתְעֵבִידוּ כַּלְהוּ, כַּגּוּוֹנָא דָא. כ (נ"א) וְאַסְתִּים נְקוּדָה עֵילְאָה דְקִימָא בְּאַמְצְעִיתָא, דְאִיהוּ ו"ו דְאֲזֻלָּא בְּעִיגוּלָא, לְמַעַבְד גּוּפָא לְאַסְתְּמָא לְהִיא נְקוּדָה.

כַּגּוּוֹנָא (נ"א דְה"א) אֲחֵרָא, עֵבִיד גּוּפָא בְּאִינוּן רְתִיכִין דִּילָהּ, וְאִיהִי נְקוּדָא דְקִימָא בְּאַמְצְעִיתָא, וְכַדִּין אִיקְרִי ה"א. הָכִי נְמִי הִיא אֵת רְזָא דו"ו, אִינוּן גּוּפָא, וְקִימָא בְּרְזָא דָא, וְהִיא נְקוּדָה בְּאַמְצְעִיתָא, וּבְגִין כַּךְ כַּלָּא חַד. וְהִיא נְקוּדָה עֵילְאָה, אִיקְרִי חֲכָמָה עֵילְאָה. וְהִיא נְקוּדָה תַתְאָה, אִיקְרִי חֲכָמָה תַתְאָה, חֲכָמָה זְעִירָא. וְהִיא ה"א, וְהִיא ה"א, בְּר דְהִיא נְקוּדָה (דַּרְטִי ע"ב) אֲתַרְשִׁים בְּקַדְמִיתָא בְּלַחֲוּדָה.

נְקוּדָה חַד עֵילְאָה, דְקִימָא עַל תְּשַׁעָה סַמְכִין, כַּמָּא דְאֹקִימָנָא. אֲלִין לָא אִיקְרוּן בְּשִׁמְהֵן, בְּר בְּאִינוּן רְתִיכִין דִּילְהוּן. אֲבַל הַגִּי

תשעה, נפקי מגו בוצינא, ואתרשימו תחותי דיו"ד.

ואינון ט' נקודין, דאתפשטן בכל אתון. בגין דכל אתון נפקין מן יו"ד, באינון שבילין דילה. וכמא דאתון נפקין מן יו"ד, הכי ניקודין. וכלהו הגי נקודין תשע, נפקין מאינון תשע.

ואף על גב דאמרן, דהגי תשע אינון תחותיה דיו"ד, עליה דיו"ד אינון. אבל אינון סמכין לה, ואינון רתיכין לתשעה אחרנין, דאינון רזא דאין סוף, וכלהו קיימין ליו"ד. וכל הגי דלתתא, אסתימו, ואהדרו להאי נקודה. על דא כל יומין.

בראשית

תא חזי, כמה אית לון לבני נשא לאסתמרא מחוביהון, ולאשתדלא ברעותא דמאריהון. דהא אינון שבעה זכאין דהווי בישראל, דאתתקפו ביה בקודשא ברין הוא בלבא שלים, ואינון שבעה סמכין דעלמא ממש. ביומיהון, אתגבר בעלמא ימינא על שמאלא. וישראל על שאר עמין.

ובין דאשתלימו אינון, קמו מסטרא דשמאלא שבעה בתי דינין ממש, דכלהו עובדי עבודה זרה, כמה דאתערו חבריאי, דלא חרבה ארץ ישראל, עד דפלחו שבע בתי דינין עבודה זרה, ודאתו מנהון. ואלין אינון: ירבעם בן נבט. ובעשא בן אחיה. ואחאב בן עמרי. ויהוא בן נמשי. ופקח בן רמליהו. ומנחם בן גדי. והושע בן אלה. הדא הוא דכתיב, (ירמיהו טו ט) אומללה יולדת השבעה. דא ארעא קדישא, דאולידת לון.

תא חזי, כד ברא לא עביד רעותא דאבוי, על אימיה רמיא לאלקאה ליה, ולדברא ליה

באותן המרכבות שלהם, אבל התשעה הללו יוצאים מתוך המאור, ונרשמים תחת היו"ד. ואותן תשע נקודות שמתפשטות בכל האותיות, משום שכל האותיות יוצאות מן יו"ד באותם השבילים שלה, וכמו שהאותיות יוצאות מן יו"ד, כך הנקודות, וכל הנקודות הללו התשע, יוצאות מאותם תשע.

ואף על גב שאמרנו שהתשע הללו הם תחת היו"ד, הם על היו"ד, אבל הם תומכים אותה, והם מרכבות לט' אחרות, שהם סוד האין סוף, וכלם עומדים ליו"ד, וכל אלה שלמטה נסתרן וחסרו לנגדה הזו, על זה כל הימים.

בא וראה, כמה יש לאנשים להשמר מחטאייהם ולהתעסק ברצון רבונם, שהרי שבעה צדיקים שהיו בישראל, שהחזיקו בקדוש ברוף הוא בלב שלם, והם שבעת עמודי עולם ממש. בימיהם התגבר בעולם הימין על השמאל, וישראל על שאר העמים.

ובין שהם נשלמו, קמו מצד שמאל שבעה בתי דינים ממש, שכלם עובדי עבודה זרה, כמו שהעירו החכמים, שלא חרבה ארץ ישראל עד שעבדו שבעה בתי דינים עבודה זרה, ומי שבאו מהם. ואלו הם: ירבעם בן נבט, ובעשא בן אחיה, ואחאב בן עמרי, ויהוא בן נמשי, ופקח בן רמליהו, ומנחם בן גדי, והושע בן אלה. זהו שכתוב (ירמיה טו ט) אמללה יולדת השבעה, זו הארץ הקדושה שילדה אותם.

בא וראה, כשבן לא עושה רצון אביו, על אמו מטל להלקותו

בארח מישר, הדא הוא

וּלְהִנְהִיגוּ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שְׂפָתוֹב (משלי לא, א) דְּבָרֵי לְמוֹאֵל בֶּן מִשָּׁא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אִמּוֹ. מַה זֶה אִמּוֹ? וְדָאֵי בַת שֶׁבַע אִם שְׁלֹמֶה, וְלֹא אֲבִיו. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהִיא נִתְמַנְתָּה עַל הַבֵּית, וְכָל הַגְּזוּזִים וְכָל כְּלֵי הַקֶּרֶב נִמְסְרוּ בְּיָדָהּ, וְהִיא רוֹצֵה לְהִנְהִיג אֶת כְּנִיַּת בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, שִׁיעֲשׂוּ אֶת רִצּוֹן הַמֶּלֶךְ. וְעַל שֶׁהִיא לֹא הִנְהִיגָה אֶת הַשֶּׁבַע הַלְלוּ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל וְלֹא הִלְקַתָּה אוֹתָם, הַסְתּוֹבְבוּ לְצַד שְׂמָאל, וְשִׁלַּט הַשְּׂמָאל עַל הַיָּמִין וְהִלְכָה עִמָּהֶם בְּגִלּוֹת. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (ירמיה טו, ט)

אִמְלִלָּה יְלֻדַת הַשֶּׁבַע.

בֵּא וְרָא, הֲרֵאשׁוֹן שְׁהִיָּה בְּהֵם, שֶׁהוּא יִרְבְּעֵם, הַעִיר בְּעוֹלָם אֶת צַד הַשְּׂמָאל וְעֵשָׂה שְׁנֵי עֲגָלִים, שְׁהִי הַעֲגָל הוּא מֵהַצַּד שֶׁל שׂוֹר, שֶׁהוּא בְּשְׂמָאל. וְיֵמָּה שְׁהִי - שְׁנִים. הַסּוֹד שֶׁל שְׁנֵי כַחוֹת הַשְּׂמָאל בָּאוּ מִמֶּנּוּ. אִז הַתְּחִילָה הַלְבָּנָה לְהַפְגֵם, עַד שֶׁנִּשְׁלְמוּ אוֹתָם הוּא שְׂמָאל. כִּיּוֹן שֶׁבֵּא הוֹשַׁע בֶּן אֵלֶּה, אִז נִפְגְּמָה הַלְבָּנָה, וְגָלוּ יִשְׂרָאֵל וּשְׁכִינָה עִמָּהֶם.

מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂפָתוֹב יִשְׂרָאֵל עוֹלָה בְּשֶׁבַע, וּבְשֶׁבַע יוֹרְדָת, בְּשֶׁבַע נִשְׁלַמְת וּבְשֶׁבַע נִפְגְּמָת. בְּשֶׁבַע נִשְׁלַמְת, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּסוֹד הָאֲמוּנָה. וְהַצְדִּיקִים הָאֲחוּזִים בָּהּ, אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב יוֹסֵף מִשָּׁה אַהֲרֹן דָּוִד. בְּשֶׁבַע נִפְגְּמָת, הַשֶּׁבַע בְּתֵי הַדִּין הַלְלוּ, וְגִרְשָׁה מֵהָאָרֶץ הַקְדוּשָׁה.

שְׁהִי שְׁנִים עֶשֶׂר בְּנִים רְשָׁעִים הִיוּ לָהֶם לְאוֹתָם ז' בְּתֵי דִין, וְאִז אוֹתָם עֲמוּדִים שְׁלֹמְעֵלָה נִשְׁבְּרוּ, אוֹתָם י"ב שְׁבָטִים שְׂסָבִיב הַשְּׁכִינָה, וְיִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בְּגִלּוֹת. אֵלֶּה יְהוּדָה שְׁחָפוּ לוֹ, עַד עֲשָׂרָה.

דְּכַתִּיב, (משלי לא א) דְּבָרֵי לְמוֹאֵל מְלֶךְ מִשָּׁא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אִמּוֹ. מֵאֵי אִמּוֹ. וְדָאֵי בַת שֶׁבַע אִם שְׁלֹמֶה. וְלֹא אֲבִיו. מֵאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִיְהִי אֲתַפְקֵדָא עַל בֵּיתָא, וְכָל גְּנִיזִין, וְכָל מְאֵנֵי קְרָבָא בִּידָהּ אֲתַמְסְרוּ, וְאִיְהִי בְּעֵינֵי לְדַבְּרָא בְּנֵהָא בְּאַרְח מִיִּשְׂרָאֵל, דִּיעֲבִדוּן רְעוּתָא דְּמִלְפָּא. וְעַל דְּאִיְהִי לֹא דְבִרְת לְהַנִּי שֶׁבַע בְּאַרְח מִיִּשְׂרָאֵל, וְלֹא אֲלָקַת לְהוֹן, אֲסַתְּחִירוּ לְסַטְרָא דְּשְׂמָאלָא, וְשִׁלְטָא שְׂמָאלָא עַל יְמִינָא, וְאַזְלַת עִמָּהוֹן בְּגִלּוֹתָא. הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, דְכַתִּיב (שם) אוֹמְלִלָּה יוֹלְדַת הַשֶּׁבַע.

הָא חֲזִי, קְדַמָּה דִּהוּה בְּהוּ דְּאִיְהוּ יִרְבְּעֵם, אֲתַעַר בְּעֲלָמָא סַטְרָא דְּשְׂמָאלָא, וְעַבְד תְּרִין עֲגָלִין דְּהָא עֲגָלָא מִסַּטְרָא דְּשׂוֹר אִיְהוּ, דְּאִיְהוּ בְּשְׂמָאלָא. וְיֵמָּה דִּהוּוּ תְּרִי. רְזָא דְּתְרֵי חִילִין דְּשְׂמָאלָא אֲתֵי מִיְנֵיהּ. כְּדִין שְׂרִיאַת סִיְהָרָא לְאַתְפָּגְמָא, עַד דְּאַשְׁתְּלִימוּ אִינוֹן שֶׁבַע מִסַּטְרָא דְּשְׂמָאלָא. כִּיּוֹן דְּאֲתֵי הוֹשַׁע בֶּן אֵלֶּה, כְּדִין אֲתַפְּגִימַת סִיְהָרָא, וְגָלוּ יִשְׂרָאֵל, וּשְׁכִינְתָא עִמָּהוֹן.

מֵאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל, בְּשֶׁבַע סְלִיקַת, וּבְשֶׁבַע נִחְתַת, בְּשֶׁבַע אֲשְׁתְּלִימַת, וּבְשֶׁבַע אֲתַפְּגִימַת. בְּשֶׁבַע אֲשְׁתְּלִימַת, כְּדָאוּקִימְנָא בְּרְזָא דְּמֵהִימְנוּתָא, וְזַפְאִין דְּאַחֲדִין בָּהּ, אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב יוֹסֵף מִשָּׁה אַהֲרֹן דָּוִד. בְּשֶׁבַע אֲתַפְּגִימַת הַנִּי שֶׁבַע בְּתֵי דִינִין וְאַתְתְּרַכַת מֵאַרְעָא קְדִישָׁא.

דְּהָא תְּרִיסַר בְּנִין רְשָׁעִין הָווּ לְהוּ, לְאִינוֹן שֶׁבַע בְּתֵי דִינִין. וּכְדִין אִינוֹן תְּרִיסַר סְמִכִין דְּלַעֲיָלָא אֲתַבְּרוּ, אִינוֹן תְּרִיסַר שְׂבָטִין דְּסַתְרָנֵי שְׁכִינְתָא, וְאַזְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוֹתָא. אֵלֶּה יְהוּדָה דְּאוּרִיכוּ לֵיהּ, עַד עֲשָׂרָה.

בא וראה, עד שהיו בירושלים למטה, עשרה מלכים רשעים לא נחרבה ולא הסתלק הקדוש ברוך הוא ממנה, ומירושלים של מעלה, שהיא עשירית, ונקראת שביעית, (והם עשרה מלכים שלמעלה, שהיא עשירית, ונקראת שביעית) והם עשרה המלכים שלמטה: רחבעם, אביה, יהורם, אחזיהו, אחז, מנשה, אמון, יהואחז, יהויקים, יהויכין. וכשהיה העשירי שבהם רע ולא נדבק בתורה, אז נתן מקום לצד השמאל לשלט עליו ועל ירושלים, ואז הסתלקה השכינה, וישאל על שהיו בירושלים גלו. על כן כתוב (ירמיהו ד) או לנו פי פנה יום, זהו החסד העליון שנקרא יום. פי ינטו צללי ערב, זה סוד השמאל, שהתחיל לשלט, שהרי מכאן בא הפח לצד השמאל.

בא וראה, שלמה הוא באמצע, בין צד הימין לצד השמאל, וחקמתו עלתה בסוד הימין, בסוד האמונה, על כל בני העולם, שהרי אמו למדה אותו, ובימיו עמדה הלבנה בשלמות. משום כך כתוב ויחפם מפל האדם, שגבנה בית המקדש.

ובסוף ימיו התחילה הלבנה להפגם, ואז פתוב ויעש שלמה הרע בעיני ה', ולא מלא אחרי ה' כדוד אביו. לא מלא דוקא, לא השלים מה שהיה לו להשלים הפל אחרי דוד, שהוא מאותם שבעת העמודים, ולא מלא הלבנה, אלא שגפגמה.

משום כך לא מונים אותו, לא עם שבעה צדיקים עמודי עולם, ולא עם אותם שמרדו ברבונם, אלא הוא באמצע. מצד הימין שלם, ומצד השמאל פגום.

תא חזי, עד דהוו בירושלים לתתא, עשרה מלכין רשיעין, לא אתחרבת, ולא אסתלק קודשא בריך הוא מינה, ומירושלים דלעילא, דאיהי עשיראה, ושביעאה אתקריאת. (ואינון עשרה מלכין דלעילא, דאיהי עשיראה, ושביעאה אתקריאת) ואינון עשרה מלכין דלתתא: רחבעם. אביה. יהורם. אחזיהו. אחז. מנשה. אמון. יהואחז. יהויקים. יהויכין. וכד הוה עשיראה דבהו ביש ולא אתדבק באורייתא, כדין יהיב אתרא לסטרא דשמאלא, לשלטאה עליה, ועל ירושלים. וכדין שכינתא איסתלקת, וישאל דהוו בירושלים גלו. על דא פתיב (ירמיהו ד)

אוי לנו פי פנה היום, דא הוא חסד עלאה, דאיקרי יום. פי ינטו צללי ערב, דא רזא דשמאלא, דשרי לשלטאה, דהא מהכא אתי חילא לסטרא דשמאלא.

תא חזי, שלמה באמצעיתא איהו, בין סטרא דימינא לסטרא דשמאלא, וחקמתא דיליה אסתלקת ברזא דימינא, ברזא דמהימנותא, על כל בני עלמא. דהא אימיה אוליפת ליה, וביומוי קיימא סיהרא באשלמותא. בגין דא פתיב, (מ"א ה א) ויחפם מפל האדם דאתבני בי מקדשא.

ובסוף יומוי, שריא סיהרא לאתפגמא, וכדין פתיב, (שם יא ב) ויעש שלמה הרע בעיני ה', ולא מלא אחרי ה' כדוד אביו. לא מלא דייקא, לא אשלים מה דאיהו הוי ליה לאשלמא כלא פתר דוד, דאיהו מאינון שבעה סמכין, ולא מלייא סיהרא, אלא דאיתפגים. בגין כך, לא מנינן ליה, לא עם אינון שבעה זכאין סמכין דעלמא, ולא עם אינון דמרדו במאריהון, אלא איהו

באמצעיתא, מסטרא דימינא שלים, ומסטרא דשמאלא פגים.

משום כף פתוב (מלכים-א' יא, יא) קרע אקרע את הממלכה, זה הסוד שהמלך קרע את בגדי מלכותו, שהרי הממלכה היא על שלמה, ואמו נקראת, וזו בת שבע, ונתתיה לעבדה. משום כף פתוב (משלי ל, כב-כג) תחת עבד פי ימלוך, ושפחה פי תירש גברתה. בא וראה, לעבד הזה לא נתנה מלכות, אלא מפאן. זהו שפתוב ונתתיה לעבדה, ואז התחילה השפחה לשלט.

בא וראה, בהתחלה פתוב קרע, ואחר כך אקרע. קרע מעט, שנקרע ממילא, משום שאותה שעה התחילה הלכנה להפגם, ואחר כך אקרע, שהתכנסה בגלות, ועתיד הקדוש ברוך הוא להשיב השכינה למקומה ואת ישראל למקומם, ולהפריע מאותם שמצד שמאל שהציקו להם. זהו שפתוב (עובדיה א, כ) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט. ועלו מושיעים - צדיק, כנסת ישראל. בהר ציון - סוד הימין. לשפט את הר עשו - סוד של השמאל. בא וראה, הנה הזה, לשון של חזק הוא, אותם ההרים למעלה, ואלו הצדיקים שאחוזים בכנסת ישראל. ונקראים הר ציון אותם הרים המקיפים את ירושלים, משום שהם מציינים ואומרים זה עם זה בצד היחוד, לשפט את הר עשו, שקטרגו המקטרג מצד השמאל. באותו זמן (שם) והיתה לה' המלוכה. בראשונה נקראת ממלכה, משום שהיניקה לשני צדדים, לימין ולשמאל, ועכשו נקראת מלוכה, משום שמיניקה את הימין. זהו שפתוב (הושע ב, כב) וארשתיה לי לעולם, ומשום שגלות אינה לעולם, שהרי ישבה בגלות.

בא וראה שסמך לו (זכריה יד) והיה

בגין כף פתוב (מ"א א יא) קרוע אקרע את הממלכה, דא רזא, דמלכא בזע פורפירא דיליה, דהא ממלכה עליה דשלמה היא, ואמיה איקרי, ודא בת שבע. (שם) ונתתיה לעבדה. בגין כף פתוב, (משלי ל כב) תחת עבד פי ימלוך ושפחה פי תירש גברתה. תא חזי, האי עבד לא אתיהיב ליה מלכות, אלא מהכא, הדא הוא דכתיב, ונתתיה לעבדה, וכדין שריא שפחה לשלטאה.

תא חזי, בקדמיתא פתיב קרוע, וילכתו אקרע. קרוע זעיר, דאיתקרע ממילא, בגין דההוא שעתא שרייא סיהרא לאתפגמא. וילכתו אקרע, דאתפסיא בגלותא. וזמין קודשא בריה הוא לאתבא שכינתא לאתראה, ולישראל לאתרייהו, ולא תפריע מאינון דסטרא דשמאלא דעאקו לון. הדא הוא דכתיב, (עובדיה א כא) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט. ועלו מושיעים: צדיק, וכנסת ישראל. בהר ציון: רזא דמינא. לשפט את הר עשו: רזא דשמאלא.

תא חזי האי הר לישנא דתקיפו הוא. אינון הרים לעילא ואלין צדיקים דאחידן בכנסת ישראל ואקרוין הר ציון הרים דסחרני ירושלים בגין דאינון מצויינין ואמרינן האי להאי בסטרא דיחודא לשפוט את הר עשו דקטריגו מקטרגא מסטרא דשמאלא בההוא זמנא (עובדיה א) והיתה ליי המלוכה. בקדמיתא אקרי ממלכה בגין דינקא לתרין סטרין לימינא ולשמאלא. והשתא מלוכה אקרי בגין דינקא לימינא. הדא הוא דכתיב (הושע ב) וארשתיה לי לעולם. ובגין דגלותא לאו לעולם הוא דהא יתבא בגלותא.

תא חזי דסמיה ליה (זכריה יד) והיה יי למלוך על

כָּל הָאֶרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד
בְּגִין דְּעַד הַשְּׁתָּא פִּד יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּתָא שְׂכִינְתָּא
עֲמַהוּן וּמְלָכָא בְּלֹא מְטְרוֹנִיתָא לְאוּ מְלָכָא
אִיהוּ. אָבֵל הַהוּא זְמַנָּא וְהָיָה יְיָ לְמַלְכָּךְ עַל כָּל
הָאֶרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד,
פִּד אֲתַדְבַּקְתָּ שְׂכִינְתָּא בְּצַדִּיק כְּדִין הוּא יַחֲוֹדָא
דְּהָכִי אוּלְפִנָּא בְּרָזָא דְקָרִית שְׁמַע דְּבַעֲי בַר
נָשׁ לִיחֲדָא לְמֵאֲרִיָּה וּלְקִשְׂרָא קִשְׂרִין
דְּמַהֲיִמְנוּתָא בְּרַעוּתָא דְלָבָא.

וְכַד מְטִי לְאַחַד אַבְעֵי לִיָּה לְכוּנָא בְּא' סְתִימָא
עֲתִיקָא (ס"א עמיקא) דְּכֻלָּא וְח' תְּמַנְיָא דְרִגִין
עֲלֵאִין מִחֲכָמָה עֲלֵאָה עַד צַדִּיק. וְד' רַבְתָּא
אֲתַדְבַּקוּתָא דְפְנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל דְּאִיָּה חוּלְקִיָּה
דְּדוֹד דְּאֶקְרִי עָנִי וְאֶבִּיּוֹן פִּד אֲתַדְבַּקְתָּ לְאִינוּן
דְּרִגִין דְּלַעֲיֵלָא דְרַמִּיזִין בְּא"ח. כְּדִין אִיָּה
רַבְתָּא וְעֲלֵמָא כּוּלֵּיָּה נְיִק מִיָּנָה וְאִינוּן שְׂדִים
דְּאִינוּן (שיר השירים ח') כְּמַגְדְּלוֹת אַז הָיִיתִי בְּעֵינָיו
כְּמוֹצָאֵת שְׁלוֹם.

תָּא חֲזִי הָאִי קָרָא עַל פְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל אֲתַמַּר פִּד
אִיָּה בְּגִלּוּתָא עִם בְּנֵהָא בִּין אוּמִין דְּעֲלֵמָא
אֶקְרִי זַעֲיָרָא הָדָא הוּא דְכְּתִיב (שם) אַחֹת לָנוּ
קְטָנָה וְעַד יִשְׂרָאֵל אֲתַדְבְּרוּ בְּאוּרִייתָא וְאֲזֵלִין
בְּאַרְחָ קְשׁוּט כְּדִין אֲתַמְלִיָּא וְשְׁלוֹם אֲתַחֲבַר
בְּהוּ. אֲתִיבַת אִיָּה וְאֲמַרְתָּ אֲנִי חוּמָה וְשְׂדֵי
כְּמַגְדְּלוֹת.

בְּתַהוּא זְמַנָּא דְּאֲתַחֲבַר עִמִּי א"ז וְשְׁלוֹם. א'
רָזָא דְּעֲתִיקָא קְדִישָׁא דְּכֻלָּא, ז' שְׁבַע
דְּרִגִין וְשְׁלוֹם דְּאֶקְרִי צַדִּיק בִּין דְּהֵנִי דְּרִגִין
מִתְחַבְּרִין כְּדִין א"ז הָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצָאֵת
שְׁלוֹם. וּמֵאַן עֵינִין. אִינוּן שְׁבַע דְּרִגִין דְּאֶקְרוּן
עֵינֵי יְיָ, פְּנֵי יְיָ, וְכְּדִין שְׁלָמָא לְעֲלֵמָא וְשְׂרִיָּא
טִיבֵי דְּעֲתִיקָא בְּאַתְרֵי דְּדַכְרֵי וְנוֹקְבָא וּבְגִין כְּךָ
פְּקַד מִשָּׁה בְּאוּרִייתָא וְאֲמַר (דברים ו') שְׁמַע

ה' לְמַלְכָּךְ עַל כָּל הָאֶרֶץ בְּיוֹם הַהוּא
יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד. מִשׁוּם
שְׂעַד עַכְשָׁו, כְּשִׂישְׂרָאֵל בְּגִלּוּת,
שְׂכִינָה עִמָּהֶם, וּמְלָךְ בְּלִי גְבִירָה
אִינוּ מְלָךְ. אָבֵל אוּתוּ הַזְּמַן, וְהָיָה
ה' לְמַלְכָּךְ עַל כָּל הָאֶרֶץ בְּיוֹם הַהוּא
יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד.
כְּשִׁנְדְּבַקְתָּ הַשְּׂכִינָה עִם צַדִּיק, וְאֲזִי
הוּא הַיְחוד. שְׂפָךְ לְמַדְנֵי בְּסוּד
שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, שְׂצַרִיף אָדָם
לִיחֲדָא אֲתַ רְבוּנוּ וְלְקִשְׂרָא אֲתַ קִשְׂרִי
הָאֲמוּנָה בְּרַצוֹן הַלָּב.

וּבְשִׁמְנֵי לְאַחַד, צַרִיף לְכוּן בְּא'
- הַנְּסִתָּר הַעֲתִיק (העמק) שֶׁל הַפֶּל,
וְח' - שְׁמוּנָה דְרִגּוֹת עֲלִינוּת,
מִחֲכָמָה הַעֲלִינוּת עַד צַדִּיק. וְד'
רַבְתֵּי - הַתְּדַבְּקוֹת שֶׁל כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵיא חֲלָקוֹ שֶׁל דָּוִד,
שְׁנַקְרָא עָנִי וְאֶבִּיּוֹן. כְּשִׁנְדְּבַקְתָּ
לְאוּתֵי דְרִגּוֹת שְׁלַמְעֵלָה שְׂרַמְזוֹת
בְּא"ח, אֲזִי הֵיא גְדוּלָּה, וְכָל
הָעוֹלָם יוֹנֵק מִמֶּנָּה. וְאוּתֵם שְׂדִים,
שֶׁהֵם כְּמַגְדְּלוֹת (שיר ח), אַז הָיִיתִי
בְּעֵינָיו כְּמוֹצָאֵת שְׁלוֹם.

בְּא' וְרָאָה, הַפְּסוּק הַזֶּה נֶאֱמַר עַל
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהֵיא בְּגִלּוּת עִם
בְּנֵיָה בִּין אֲמוֹת הָעוֹלָם נַקְרָאת
קְטָנָה, זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שם) אַחֹת לָנוּ
קְטָנָה. וּכְשִׂישְׂרָאֵל מְנַהֲגִים
בַּתּוֹרָה וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, אַז
מִתְמַלֵּאת, וְשְׁלוֹם מִתְחַבֵּר בְּהֵם.
מְשִׁיבָה הֵיא וְאוּמַרְתָּ, אֲנִי חוּמָה
וְשְׂדֵי כְּמַגְדְּלוֹת.

בְּאוּתוּ הַזְּמַן שֶׁהַתְּחַבֵּר עִמִּי א"ז,
וְשְׁלוֹם. א' - הַסוּד שֶׁל הַעֲתִיק
הַקְּדוּשׁ שֶׁל הַפֶּל. ז' - שְׁבַע
הַדְּרִגּוֹת, וְשְׁלוֹם - שְׁנַקְרָא צַדִּיק.
בִּין שֶׁהַדְּרִגּוֹת הֵלְלוּ מִתְחַבְּרוֹת,
אֲזִי א"ז הָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצָאֵת
שְׁלוֹם. וּמֵי הַעֵינִים? אוּתֵם שְׁבַע
הַדְּרִגּוֹת שְׁנַקְרָאוּ עֵינֵי ה', פְּנֵי ה',
וְאֲזִי שְׁלוֹם לְעוֹלָם, וְשׁוֹרָה הַטּוֹב
שֶׁל הַעֲתִיק בְּמָקוֹם שֶׁל הַזְּכָר
וְהַנְּקֵבָה, וּמִשׁוּם כְּךָ צִוָּה מִשָּׁה

בתורה ואמר (דברים) שמע ישראל
ה' אלקינו ה' אחד, לקשר את כל
קשרי האמונה.

בא וראה, כל המאריך באחד,
מאריכים לו ימיו ושנותיו. מה
הטעם? משום שהוא המקום
שכל הימים והשנים של העולם
תלויים בו, בסוד אותן הדרגות
שרמוזות באחד, והם עשרה,
וכלם אחד, והתעוררו בו
החברים ואמרו בדל"ת, ויפה,
משום שהמקום הזה הוא של
דל"ת, ואין לה אור משלה, וצריך
אדם להאריך בה ולהמשיך לה
ברכות מאותם ששת הצדדים,
ששת הבנים העליונים על ידי
הצדיק. ואותם ששת הצדדים
רמוזים בח' בסוד של שמונה.
ששת אלו ושנים למעלה, חכמה
ובינה האבא והאמא להוסיף
ולהכלילם למעלה ולתת להם
ברכות מאבא ואמא העליונה,
שקרי אין שורה הטוב של העתיק
אלא במקום שלם, במקום
שנמצאים זכר ונקבה. זהו
שפתוב (שיר) צאינה וראינה בנות
ציון במלך שלמה וגו', ביום
חתנתו וגו'. ביום חתנתו דוקא.
ועל כן אמרו, ובלבד שלא יחטף
בחי"ת, אלא צריך להמשיך
ברכות מהמקום העליון של הכל,
ולהריק לאותם ששת הבנים,
ואחר כך לבת הזו, שאין לה
ירשה בבית אביה ואמה אלא
הבן הזה. ומכאן למדנו שבן
יורש את האבא והאמא, והבת
לא. אלא שיש לה מזונות מן הבן,
אלא צריך להאריך בדל"ת הזו.
ושם אומרים, כמה צריך אדם
להאריך בה? כשעור שימליך
אותה למעלה ולמטה ולארבע
זויות העולם. הסוד של ששת
הצדדים העליונים, שכלם
אותם ימים ושנים עליונים מוסרים

ישראל יי אלהינו יי אחד. לקשרא כולהו
קשרין דמהימנותא.

תא חזי, כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו
ושנותיו. מאי טעמא בגין דאיהו אתר
דכל יומין ושנין דעלמא ביה תליין ברזא
דאינון דרגין דרמיזין באחד ואינון עשרה
וכלהו חד ואתערו ביה חבריא ואמרו בדל"ת
ושפיר. בגין דהאי אתרא דדל"ת היא ולית
לה נהורא מדיליה. ובעי בר נש לארכא בה
ולאמשכא לה ברכאן מאינון שית סטרין שית
בנין עלאין על ידי דצדיק ואינון שית סטרין
רמיזין בח' ברזא דתמנייא.

שית אלין ותרין לעילא חכמה ובינה אבא
ואימא לאוספא ולאכללא להו לעילא,
ולמיהב להו ברכאן מאבא ואימא עלאה. דהא
לא שרייא טיבו דעתיקא אלא באתר דשלים,
באתר דאשתפח דכר וניקבא. הדא הוא
דכתיב, (שיר השירים ג) צאינה וראינה בנות ציון
במלך שלמה וגו' ביום חתונתו וגו'. ביום
חתונתו דייקא. ועל דא אמרו ובלבד שלא
יחטוף בחי"ת אלא בעי לאמשכא ברכאן
מאתר עלאה דכולא. ולארכא באינון שית
בנין. לבתר להאי בת דלית לה אחסנא בבית
אבוה ואימא אלא האי ברא. ומכאן אוליפנא
דברא ירית לאבא ולאמא וברתא לא, אלא
דאית לה מזוני מן ברא אלא בעי לארכא בהאי
דל"ת.

ותמן אמרי כמה בעי בר נש לארכא בה,
כשיעורא דימליך יתה לעילא ולתתא
ולארבע זוויין דעלמא, רזא דשית סטרין
עלאין דכלהו יתחברון עמה ולא יתפרשון
לעלמין. וכד בר נש מאריך בהאי כל אינון
יתחברו עמה ולא יפרדו לעולמים, וכשאדם מאריך בזה, כל

יִזְמִין וְשָׁנִין עֲלָאִין מוֹסְרִין בְּרַכָּאָן עַל רִישִׁיהּ
וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קְרִי לִיהּ (ישעיה מ"ט) וַיֹּאמֶר לִי
עֲבָדִי אֶתְּהּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר.

תָּא חֲזִי פְלָלָא דְאֹרִייתָא בְּהַאי קְרָא רְמִיזִין
וְכִלְלָא דְכָל אֵינוֹן אֲמִירָן דְאֶתְבְּרִי בְּהוֹן
עֲלֵמָא בְּאַחַד רְמִיזִין הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (איוב כ"ג)
וְהוּא בְּאַחַד וּמִי יִשְׁיבֵנוּ וַנִּפְשׁוּ אֹתָהּ וַיַּעַשׂ.
וּבְהוֹן אֶתְבְּרִי עֲלֵמָא וְעַל דָּא תְּנִינָן בַּעֲשָׂרָה
מֵאֲמֵרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם וְכוּ' וְאוּקִימָנָא דְכוּלְהוּ
עֲשָׂרָה וְכִלְהוּ פְלִילָן בְּקִרְא קְדָמָא דְאֹרִייתָא :

(דף פ ע"א)

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ,
רָאשִׁי תִיבּוֹת אֵהוּ"ה, דְּבִיהּ
אֶתְבְּרִיאוּ שְׁמִיא וְאַרְעָא. א"ה, בִּיהּ אֶתְבְּרִיאוּ
שְׁמִיא. ו"ה, בִּיהּ אֶתְבְּרִיאת אַרְעָא, וְכָל מַה
דְּאִית בָּהּ. וְהוּא יְהִיב תִּיאֻבְּתָא בְּכָל אֵילָנִין
וְעֵשְׂבִין דִּי בְּאַרְעָא. וְהוּא מַה דְּאֲמֵרוּ, אֵין לָךְ
עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב מִלְּמִטָּה שְׂאִין עֲלִיו מִלְּאָף
מִלְּמַעְלָה שְׂמֵפָה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ גְּדֹל. שְׁנַאֲמֵר
(איוב לח לג) הִידְעַת חֲקוֹת שָׁמַיִם אִם תִּשְׁטְרוּ
בְּאַרְץ.

תָּא חֲזִי, פְּתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, וּכְתִיב
וַיִּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר פִּי טוֹב, דְּהַאי אוֹר
דְּלִתְתָּא, פִּד נְהִיר, נְהִיר מְחִילָא דְאֶתְיְהִיב לִיהּ
מִטוֹב דְּלַעֲלֵלָא.

וּבְגִין כְּךָ מְנִין יְמוֹת הַחֲמֵה שְׁלֵשׁ מְאוֹת וַחֲמֵשָׁה
וְשֵׁשִׁים, תְּשַׁעָה וְאַרְבַּעִין שְׁבוּעִין מְנַהוֹן,
לְקַבִּיל הַאי דְרֵגָא דְצַדִּיק, דְּאֵיקְרִי טוֹב, וְאִיהִי
שְׁבִיעִי, וַיִּנִּיק מְנִיהַּ הַאי שְׂמֵשָׁא דְלִתְתָּא, שְׁבַע
שְׁבוּעִין שְׁבַע זְמַנִּין, לְקַבִּל שְׁבַע שְׁבוּעִין שְׁבַע
זְמַנִּין, דְּאִיהִי יְנִיק מְאִימָא עֵילָאָה, דְּאֵיקְרִי
יּוֹבֵל. וְלְקַבִּלָּא שְׁנֵי יּוֹבֵל דְלִתְתָּא.

אַשְׁתְּאַרוּ מְשֻׁלֵּשׁ מְאוֹת וַחֲמֵשָׁה וְשֵׁשִׁים תְּרִין

בְּרַכּוֹת עַל רֵאשׁוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא קוֹרָא לוֹ (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי
עֲבָדִי אֶתְהּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ
אֶתְפָּאֵר.

בָּא וְרָאָה, פְּלָל הַתּוֹרָה רְמוּזִים
בְּפִסּוּק הֵזֶה, וְהַכִּלָּל שֶׁל כָּל אוֹתָם
אֲמִירוֹת שְׁבָהִים נִבְרָא הָעוֹלָם,
בְּאַחַד רְמוּזִים. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (איוב
כב) וְהוּא בְּאַחַד וּמִי יִשְׁיבֵנוּ וַנִּפְשׁוּ
אוֹתָהּ וַיַּעַשׂ, וּבְהֵם נִבְרָא הָעוֹלָם.
וְעַל זֶה שְׁנִינּוּ, בַּעֲשָׂרָה מְאֵמְרוֹת
נִבְרָא הָעוֹלָם וְכוּ', וּבְאַרְנוּ שְׁכֻלָּם
עֲשָׂרָה, וְכֻלָּם פְּלוּלִים בְּפִסּוּק
הָרֵאשׁוֹן שֶׁבַתּוֹרָה.

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת
הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, רָאשִׁי תִבּוֹת
אֵהוּ"ה, שְׁבוּ נִבְרָאוּ שְׁמַיִם וְאַרְץ.
א"ה בּוּ נִבְרָאוּ הַשָּׁמַיִם, ו"ה בּוּ
נִבְרָאָה הָאָרֶץ וְכָל מַה שְׂיֵשׁ בָּהּ,
וְהוּא נִתֵּן תְּשׁוּקָה בְּכָל הָאֵילָנוֹת
וְהַעֲשִׂבִים שְׁבָאָרֶץ. וְהוּא מַה
שְׂאֲמֵרוּ אֵין לָךְ עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב
מִלְּמִטָּה שְׂאִין עֲלִיו מִלְּאָף
מִלְּמַעְלָה שְׂמֵפָה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ
גְּדֹל, שְׁנַאֲמֵר (איוב לח) הִידְעַת חֲקוֹת
שָׁמַיִם אִם תִּשְׁטְרוּ מִבְּאָרֶץ.
בָּא וְרָאָה, כְּתוּב (בראשית א, ה)
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, וּכְתוּב
(שם ב) וַיִּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר פִּי
טוֹב, שְׁכַשְׂמֵאִיר הָאוֹר הֵזֶה
שְׁלֵמִטָּה, מְאִיר מִהַכֵּחַ שְׁנַתָּן לוֹ
מִהַטּוֹב שְׁלֵמִעֵלָה.

וּבְמִשׁוּם כְּךָ מְנִין יְמוֹת הַחֲמֵה שְׁלֵשׁ
מְאוֹת שָׁשִׁים וַחֲמֵשָׁה, אַרְבַּעִים
וְתֵשַׁעָה שְׁבוּעוֹת מֵהֵם כְּנִגְד
הַדְרָגָה הַזֹּאת שֶׁל צַדִּיק שְׁנִקְרָא
טוֹב, וְהִיא שְׁבִיעִי, וַיִּנִּיק מְנִיהַּ
הַשְׂמֵשׁ הַזֶּה שְׁלֵמִטָּה שְׁבַעָה
שְׁבוּעוֹת שְׁבַע פְּעֻמִּים, כְּנִגְד
שְׁבַעָה שְׁבוּעוֹת שְׁבַע פְּעֻמִּים
שֶׁהוּא יוֹנֵק מֵהָאֵם הָעֵלְיוֹנָה
שְׁנִקְרָאת יּוֹבֵל, וְכְנִגְד שְׁנֵי יּוֹבֵל
שְׁלֵמִטָּה.

נִשְׁאָרוּ מְשֻׁלֵּשׁ מְאוֹת שָׁשִׁים

וְעֹשְׂרִין יוֹמִין, לְקַבֵּל תְּרִין וְעֹשְׂרִין אֲתוֹן
 דְּאוֹרֵייתָא, דְּעִלְמָא תַּתְּאָה אֲתַקִּיִּים עַלִּיהוּ,
 דְּהָא צְדִיק דְּלַעִילָא תוֹרָה שְׁבַכְתָּב אִיתְקָרִי.
 וְכַד אֲשַׁתְּלִימוּ אִינוּן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה
 וְשָׁשִׁים יוֹמִין, תְּיִיבִין תְּנַיִינוֹת לְקַבְּלָא מֵהָא
 דְּרָגָא דְטוֹב, דְּהָא דְרָגָא, וְכֹל אִינוּן שְׁבַע
 דְּרָגִין עִילָאִין, תְּיִיבִין תְּנַיִינוֹת לְקַבְּלָא מִן אִימָא
 עֲלָאָה.

וְהָא דְרָגָא דְעֵשִׂירִי דְשִׁלְטָא בְּלִילְיָא, יִנְקָא
 מֵהָא דְרָגָא דְאִיתְקָרִי (שְׂכִינְתָא תַּתְּאָה דִּינְקָא
 מִתְּהוּא) צְדִיק. וּבְגִין דְּהָהוּא צְדִיק אֲמַלִּי לָהּ
 מֵהֵנָהוּ תַּפְּנוּקִין עִילָאִין, וְיִנְקָא מִנֶּיהּ, אִיקְרִי
 סִיחָרָא. דְּכַמָּה דְּהָא סִיחָרָא תַּתְּאָה, לִית לָהּ
 נְהוּרָא מִגְּרָמָה, אֲלָא מָאִי דְאֲתִיְהִיב לָהּ מִן
 שְׁמַשָּׁא. הָכִי נִמְי הָהוּא דְרָגָא דְלַעִילָא.

וְהָא דְרָגָא אִיקְרִי יִמָּא דְחֲכַמְתָּא לַעִילָא,
 וְקִימִי תְרִיסַר שְׁבַטִין עִילָאִין קְדִישִׁין.
 תְּלַתָּא לְצַפּוֹנָא. וְתַלְתָּא לְדְרוֹמָא. וְתַלְתָּא
 לְמַעְרָבָא. וְתַלְתָּא לְמִדְיַנְחָא. וְהָא יִמָּא
 דְחֲכַמְתָּא עַלִּיהוּ. וְלְקַבְּלִיהוּן לְתַתָּא, תְרִיסַר
 שְׁבַטִין, קִימִין סַחְרָנִי מְדַבְּחָא, כִּי הָא גּוֹוֹנָא.
 וְלְקַבֵּל הָא דְרָגָא, עֵבֵד שְׁלֵמָה יִמָּא לְתַתָּא,
 (מ"א ז כה) עוֹמֵד עַל שְׁנַיִם עֶשֶׂר בְּקָר.

וְהָא יִמָּא דְלַעִילָא, מָאִי טַעְמָא אִיקְרִי יָם.
 אֲלָא בְּגִין הָהוּא דְרָגָא דְצְדִיק, דְאֲמַלִּי
 לְהָאִי יָם, אִיקְרִי יוֹם, דְכַתִּיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים
 לְאוֹר יוֹם. וְכַתִּיב (תהלים צז יא) אוֹר זָרַע לְצְדִיק.
 וְהָא נְהִיר בְּרִזָּא דו"ו דְשִׁמָּא קְדִישָׁא, דְבִיָּה
 אֲמַלִּי לְהָאִי יָם, דְאִיקְרִי ה"א תַּתְּאָה, בְּתַרְאָה
 דְשִׁמָּא קְדִישָׁא.

הַרְא הוּא דְכַתִּיב, (קהלת א ז) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים
 אֶל הַיָּם. כָּל: דָּא דְרָגָא דְצְדִיק, דְאִיקְרִי
 כ"ל, בְּגִין דְּכֹל תַּפְּנוּקִין מִנֶּיהּ נִפְקִין. הַנְּחָלִים:

וַחֲמִשָּׁה עֶשְׂרִים וְשָׁנַיִם יָמִים,
 כְּנֶגֶד עֶשְׂרִים וְשָׁנַיִם אוֹתִיוֹת שֶׁל
 הַתּוֹרָה שֶׁהָעוֹלָם הִתְחַתָּן עוֹמֵד
 עֲלֵיהֶם, שֶׁהָרִי הַצְּדִיק שֶׁלְמַעַלָּה
 נִקְרָא תוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְכִשְׁנִשְׁלָמוּ
 אוֹתָם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁשִׁים וַחֲמִשָּׁה
 יָמִים, שְׁבַע שְׁנֵי לְקַבֵּל מֵהַדְרָגָה
 הַזֶּה שֶׁל טוֹב, שֶׁהַדְרָגָה הַזֶּה וְכֹל
 אוֹתָן שְׁבַע דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת, שְׁבַע
 שְׁנֵי לְקַבֵּל מִן הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה.

וְהַדְרָגָה הַזֶּה שֶׁל הַלְּבָנָה שֶׁשׁוֹלֵטָת
 בְּלִילָהּ, יוֹנְקָת מֵהַדְרָגָה הַזֶּה
 שְׁנִקְרָאת (שְׂכִינְתָּהּ תַּחְתּוֹנָה שְׂיוֹנְקָת מֵאוֹתוֹ)
 צְדִיק, וּמְשׁוֹם שְׁאוֹתוֹ הַצְּדִיק
 מְמַלֵּא אוֹתָהּ מֵאוֹתָם הַתַּפְּנוּקִים
 הָעֲלִיוֹנִים וְיוֹנֵק מִמֶּנָּה, נִקְרָאת
 לְבָנָה, שֶׁכִּמוֹ שֶׁהַלְּבָנָה הִתְחַתּוֹנָה
 הַזֶּה אֵין לָהּ אוֹר מֵעֲצָמָה אֲלָא מֵהַ
 שְׁנֵי לָהּ מִן הַשֶּׁמֶשׁ, כִּי גַם אוֹתָהּ
 הַדְרָגָה שֶׁלְמַעַלָּה.

וְהַדְרָגָה הַזֶּה נִקְרָאת יָם הַחֲכָמָה
 לְמַעַלָּה, וְעוֹמְדִים שְׁנַיִם עֶשֶׂר
 שְׁבַטִים עֲלִיוֹנִים קְדוֹשִׁים, שְׁלֹשָׁה
 לְצַפּוֹן, וְשְׁלֹשָׁה לְדְרוֹם, וְשְׁלֹשָׁה
 לְמַעְרָב, וְשְׁלֹשָׁה לְמִזְרָח, וְיָם
 הַחֲכָמָה הַזֶּה עַלִּיהֶם, וְכִנְגְּדִים
 לְמַטָּה שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבַטִים
 עוֹמְדִים סְבִיב הַמְּזֻבַּח כְּמוֹ זֶה.
 וְכִנְגְּדִי הַדְרָגָה הַזֶּה עֲשֵׂה שְׁלֵמָה יָם
 לְמַטָּה, עוֹמֵד עַל שְׁנַיִם עֶשֶׂר בְּקָר.
 וְהַיָּם הַזֶּה שֶׁלְמַעַלָּה, מָה הַטַּעַם
 נִקְרָא יָם? אֲלָא מְשׁוֹם אוֹתָהּ
 דְרָגָה שֶׁל צְדִיק שֶׁמְמַלֵּאת אֶת
 הַיָּם הַזֶּה נִקְרָא יוֹם, שֶׁכַּתוּב
 (בראשית א. ה) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר
 יוֹם, וְכַתוּב (תהלים צז יא) אוֹר זָרַע
 לְצְדִיק, וְזֶה מֵאִיר בְּסוּד שֶׁל ו'ו
 שֶׁל הַשֶּׁם הַקְּדוֹשׁ, שְׁבוּ מְמַלֵּא אֶת
 הַיָּם הַזֶּה, שְׁנִקְרָא ה"א תַּחְתּוֹנָה
 הַאֲחֵרוֹנָה שֶׁבְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ.

וְהוּא שְׁכַתוּב (קהלת א. ז) כָּל הַנְּחָלִים
 הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. כָּל - זֶה הַדְרָגָה
 שֶׁל צְדִיק, שְׁנִקְרָא כ"ל, מְשׁוֹם
 שֶׁכֹּל הַתַּפְּנוּקִים יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ.

אינון חמש דרגין, דעמיה הולכים אל היס, לממלי לה.

והאי דרגא איקרי בת שבע, וכד נהיר האי צדיק להאי דרגא, ברזא דשבע שבויעין שבע זמנין, כדין שמשא תפאה נהיר, ברזא דשבע שבויעין שבע זמנין לסיהרא.

בגין כך, שנת הלכנה שלש מאות חמשה וחמשין יומין. תשעה וארבעין שבויעין מנהון, לקביל האי דרגא שביעאה, וימא עילאה דנהרא מצדיק, בתשעה וארבעין שבויעין נהורין עלאין, (נ"א שנת הלכנה כמה סגי (נ"א הוי)

שנה וימין מ"ט שבויעין מנהון לקבל ההוא דרגא ימא דלעילא, לקבלא מיניה) אשתארו תריסר יומין לחושפון שנה. לקביל תריסר שבטין דסחרני האי ימא, למטר מטרת משכנא, בתריסר תרעין עלאין, דאית בירושלם עלאה. ומאורחא דאנון תרעין, ינקין אינון שבטין, מאימא תפאה, כל חד לסטריה, כדחזי ליה, הדא הוא דכתיב, (יחזקאל מח לא) שער יהודה אחד.

ועל דא כתיב, (ישעיה מג ז) כל הנקרא בשמי, דא דרגא דצדיק, דנהיר בחילא דשמיה. ולכבודי בראתיו, לאנהרא לההוא אתר דאקרי כבודי בראתיו. ודא ימא דחכמתא, דאקרי כבוד ה', דאתגלי במשכנא. יצרתיו, דא רזא דיום דלתתא, דאיהו לקבל כל דלעילא. ועל דא כתיב, (שם מה ז) יוצר אור. והאי צדיק לעילא לא כתיב ביה יצירה, עד דאיתגלי עבידתיה לתתא, ונהיר עלמא תפאה מניה.

אף עשיתיו, דא סיהרא לתתא, הדא הוא דכתיב, (שם) ובורא חשך. כד איתחברו, כדין עושה שלום, שלמא לעלמא. הדא הוא דכתיב, ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. כדין כשהתחברו, אז עושה שלום, שלום לעולם. זהו שכתוב (בראשית א, ה) ויהי ערב ויהי בקר יום

הנחלים - אותם חמש דרגות שעמו הולכים אל היס למלא אותה.

והדרגה הזו נקראת בת שבע, וכשמאיר הצדיק הזה לדרגה הזו, בסוד של שבעה שבויעות שבע פעמים, אז השמש התחתון מאיר בסוד של שבעה שבויעות שבע פעמים ללכנה.

משום כך שנת הלכנה שלש מאות חמשים וחמשה ימים. ארבעים ותשעה שבויעות מהם כנגד הדרגה השביעית הזו, היס העליון שמאיר מצדיק בארבעים ותשעה שבויעות אורות עליונים.

(שנת הלכנה כמה הרבה (הוא) שנה ימים ארבעים ותשעה שבויעות, מהם כנגד אותה דרגת היס שלמעלה לקבל ממנו) וישארו שנים עשר ימים לחשבון שנה, כנגד שנים עשר שבטים שפוכבים את היס הזה, לשמר משמרת המשכן בשנים עשר שערים עליונים שיש בירושלם העליונה. ומדרך אותם השערים יונקים אותם השבטים מאמא התחתונה, כל אחד לצדו כראוי לו. זהו שכתוב (יחזקאל מח) שער יהודה אחד.

ועל כן כתיב (ישעיה מג ז) כל הנקרא בשמי, זו הדרגה של צדיק שמאיר בכח של שמו. ולכבודי בראתיו, להאיר לאותו המקום שנקרא כבוד בראתיו, וזה ים החכמה, שנקרא כבוד ה', שנתגלה במשכן. יצרתיו, זהו הסוד של היס שלמטה, שהוא כנגד כל שלמעלה, ועל זה כתיב (שם מה ז) יוצר אור. והצדיק הזה למעלה לא כתיב בו יצירה, עד שנתגלה מעשהו למטה, ומאיר העולם התחתון ממנו.

אף עשיתיו, זו הלכנה למטה, זהו שכתוב (שם) ובורא חשך. (בראשית א, ה) ויהי ערב ויהי בקר יום

אחד, אז היחוד שלמעלה, היחוד שלמטה, שלום למעלה, שלום למטה.

כמו זה יוסף למטה, שהוא אחוז בצדיק שלמעלה, כשנשאל למטה הוסיף שלום בכל העולמות ובכל הימים העליונים. כתוב פאן (שם לט, י) ויהי כדברה אל יוסף יום יום, וכתוב שם (תהלים סח, י) ברוך ה' יום יום, כשלא שמע לה יום יום, אז הימים העליונים בשלום ובכרה בכל העולמות.

ויאמר ה' אמתה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה (בראשית ג, י), להוציא האדם שלמעלה. ואם תאמר אדם שלמטה לבדו? לא להוציא כלל, משום שאין עומד זה בלי זה.

ואלמר ה' החכמה הסתומה של הכל, הכל נתקן כמו מראש. זהו שכתוב (משלי י, יב) אני חכמה שכנתי ערמה. אל תקרי שכנתי, אלא שכנתי, ואלמלא זה אין העולם עומד. זהו שכתוב (שם ג, ט) ה' בחכמה יסד ארץ, וכתוב (בראשית ג, י) ונח מצא חן בעיני ה'. ויורד בדמותו פצלמו ויקרא את שמו שת. למדנו מכאן, שאחרים לא היו בדמותו, וזהו בדמותו פצלמו, נעשה בתקון הגוף ובתקון הנפש בדרך ישרה פראוי. בא וראה, הנחש הטיל זקמא בחה, ואותה זקמא היתה מכשפת במעיה ולא יכל להצטיר.

משום שטרם חטא אדם, היו אותיות הא"ב מתקנות בו ומצטירים בו פעולם הנה, פיין שהגיע לכ"ף שהתקנו זכר ונקבה בחיבות בגן, והמלאכים העליונים לפניהם, ומיד הרע לסמא"ל ברקיע, ויגר רכוב על נחש קשה, ונראה לפניו מיד התעכבו (התערבו) האותיות.

יחודא לעילא, יחודא לתתא, שלמא לעילא שלמא לתתא.

בגוונא דא, יוסף לתתא, דהוא אחיד בצדיק דלעילא, בד אישתלים לתתא, אוסיף שלמא בכלהו עלמין, ובכל יומין עילאין. כתיב הכא, (בראשית לט, י) ויהי כדברה אל יוסף יום יום, וכתוב התם, (תהלים סח, י) ברוך ה' יום יום. בד לא שמע לה יום יום, פדין יומין עילאין בשלמא וברכתא בכלהו עלמין (ע"כ מצאתי).

ויאמר ה' אמתה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה. לאפקא אדם דלעילא, ואי תימא אדם דלתתא בלחודוי. לאו לאפקא פלל, משום דלא קיים דא בלא דא.

ואלמר ה' חכמה סתימאה דכלא, פלא אתתקן פמרישא, הדא הוא דכתיב, (משלי ח, יב) אני חכמה שכנתי ערמה. אל תקרי שכנתי, אלא שכנתי. ואלמלא האי, לא קאים עלמא, הדא הוא דכתיב, (שם ג, יט) ה' בחכמה יסד ארץ. וכתוב ונח מצא חן בעיני ה'.

ויורד בדמותו פצלמו ויקרא את שמו שת, אוליפנא מהכא, דאחרנין לא הוו בדיוקנא דיליה, ודא הוא בדמותו פצלמו, אתעביד כתיקונא דגופא, וכתיקונא דנפשא, באורח מישר פדקא יאות. תא חזי, נחש אטיל זוהמא בחה, וזהו זהו זקמא מכשפשא הוה במעיה, ולא יכיל לאצטיירא.

בגין דעד לא חטא אדם, הוי אתון דאלפא ביתא מתתקנון ביה, ומתצטירין ביה בהאי עלמא, פיין דמטא לכ"ף דאתתקנו דכר ונוקבא, בחביבו בגנתא, ומלאכי עילאי קמיהו, ומיד אבאיש לסמא"ל ברקיעא, ונחת רכיב על נחש תקיף, ואתחזי קמיה, מיד אתעכבו (אתערבו) אתון.

וּבְרִין אֶתְחַבֵּר סמא"ל בַּהֲהוּא נַחֵשׁ, וְאֶתְעַבְדוּ
 חָד, וְנִטְלוּ אֶתְוּוֹן, וְעַבְדוּ מִתְמָן וְלֵהֲלֹאָה
 אוּמְנוּתָא בִישָׂא, בְּאַתְוּוֹן צ"ד צי"ד, וְהֵינְנוּ
 צ"ץ, וְצָדוֹ לֹוֹן בְּפִתּוּיָא בִישָׂא, וְעַבְדוּ
 אוּמְנוּתָא יִתִיר בְּאַתְוּוֹן ק"ר, (דף פ"ב ע"ב) אוּמְנוּתָא
 דְשִׁקְרָא, בְּגִין דְאֶהְדְרוּ לְאַתְהַפְכָּא אֶתְוּוֹן
 בְּאוּמְנוּתָא בִישָׂא, קו"ף דְלֹא יָכִיל לְקַיְימָא,
 דְלִית לִיה רַגְלִין, פְּקוּפָא קַמִּי בְנֵי נֶשֶׂא לִית
 לִיה קִיוּמָא. רי"ש רַע. אֵלִין אֶתְהַפְכוּ
 בְּאוּמְנוּתָא בִישָׂא, עַד דְנַפְלִי אָדָם וְאִיתְתִּיה.
 וּבְאֵלִין אֶתְוּוֹן ק"ר אוּלִידוּ בְנִין, וְלֹא בְקִיוּמָא.
 זוּהֵמָא דְנַחֵשׁ דְאֶשְׁתַּאיב בְּתוּה,
 מַהֲהוּא זוּהֵמָא אֶתְלִיד קִין. וּבְגִין כֶּף אֶשְׁתַּכַּח
 קְטוּלָא, בְּגִין דְנַחֵשׁ אוּמְנוּתָא דִילִיה קְטוּלָא
 הוּא, וְאֶתְעַכְבוּ אֶתְוּוֹן עַד הַכָּא.

בְּשַׁעְתָּא דְתַב אָדָם בְּתוּבָתָא, וְאֶהְדֵּר
 כְּמַלְקָדְמִין לְשִׁמְשָׂא בְנוּקְבִיָּה, מַה
 פְּתִיב, וְיוּלֵד בְּדַמּוּתוֹ פְּצֻלְמוֹ, דְדָא הוּא
 מִתִּיקוּנָא דְגוּפָא וְרוּחָא פְּדָקָא יָאוּת, וּכְתִיב
 (קהלת ח יד) יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ, וְאֶהְדְרוּ
 אֶתְוּוֹן לְשִׁירוּתָא דְשִׁי"ן תִּיו, דְכְתִיב כִּי שֵׁת לִי
 אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל. שֵׁת הָוָה בְּצֻלָם
 וּדְמוּת. דְקַדְמָאֵי לָאו הָכִי, וּמַהְכָּא אֶתְבְּנֵי
 עֲלֵמָא בְּגוּוּנָא אַחְרָא דְאַלְפָא בֵּיתָא, קִינָן
 מַהֲלֵלְאֵל יֵרֵד, אֶתְוּסָף אֶת נ לְתַקְנָא עֲקִימָא.
 סְהוּרָא דְעֲלֵמָא, בְּשִׁבְע קְטָרִין סְגֻלְגֻלִין. שְׁבַע
 אֶרְצוֹת אֵינּוּן, דָּא לְעִילָא מִן דָּא. כְּמָא
 דְאֵינּוּן שְׁבַעָה רְקִיעִין, דָּא לְעִילָא מִן דָּא.
 וְאֵינּוּן: אֶרֶץ. אֲדָמָה. אֶרְקָא. גֵּיא. נְשִׂיָה. צִיָּה.
 תַּבֵּל. לְעִילָא מִפְּלָהוּ, תַּבֵּל, דְכְתִיב (תהלים ט ט)
 וְהוּא יִשְׁפֹט תַּבֵּל בְּצֻדָק.

כִּר נִפְק אָדָם מִגְּנֻתָא דְעֵדֶן, וְאֶתְתַּרְךָ מִתְמָן,
 אֶתְרַמִּי לְהֵהוּא אֶתְר דְאֵיקְרֵי אֶרֶץ. דְאֵיהוּ

אִז הֶתְחַבֵּר סמאל עִם אוּתוֹ נַחֵשׁ
 וְנַעֲשׂוּ אַחַד, וְנִטְלוּ הָאוּתוּתִית,
 וְעֲשׂוּ מִשָּׁם וְהִלְאָה אֶמְנוּת רַעָה
 בְּאוּתוּתִית צ"ד צי"ד, וְהֵינְנוּ צ"ץ,
 וְצָדוֹ אוּתָם בְּפִתּוּי רַע, וְעֲשׂוּ
 אֶמְנוּת יִתְרָה בְּאוּתוּתִית ק"ר,
 אֶמְנוּת שֶׁל שִׁקְרָא, מִשּׁוּם שְׁחִזְרוּ
 הָאוּתוּתִית לְהֶתְהַפֵּף בְּאֶמְנוּת רַעָה,
 קו"ף שֶׁלָּא יָכִילָה לְעַמְדָה, שְׂאִין לָהּ
 רַגְלִים, פְּקוּף בְּפִנֵּי אָדָם, אִין לָהּ
 קִיוּם. רי"ש רַע. אֵלוֹ הֶתְהַפְכוּ
 בְּאֶמְנוּת רַעָה, עַד שְׁנַפְלוּ אָדָם
 וְאֶשְׁתּוּ.

וּבְאֵלִין הָאוּתוּתִית ק"ר הוּלִידוּ
 בְּנִים, וְלֹא בְקִיוּם. זְהֵמָת הַנַּחֵשׁ
 שְׁנַשְׂאָבָה לְתוּהָ, מֵאוּתָהּ זְהֵמָא
 נוּלֵד קִין, וּמִשּׁוּם כֶּף נִמְצָא רוּצַח,
 מִשּׁוּם שְׂאֶמְנוּת הַנַּחֵשׁ הִיא
 רְצִיחָה, וְהֶתְעַרְבוּ הָאוּתוּתִית עַד
 כְּאֵן.

בְּשַׁעָה שֶׁשָׁב אָדָם בְּתוּבָהּ וְחִזֵּר
 לְשִׁמְשׁ עִם נִקְבָּתוֹ כְּמוֹ מִקְדָּם, מַה
 פְּתוּב? וְיוּלֵד בְּדַמּוּתוֹ פְּצֻלְמוֹ,
 שְׁזָהוּ מִתְקוּן שֶׁל הַגּוּף וְהָרוּחַ
 כְּרְאוּי, וּכְתוּב (קהלת ח יד) יֵשׁ הֶבֶל
 אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ, וְחִזְרוּ
 הָאוּתוּתִית לְרֵאשִׁית שֶׁל שִׁי"ן
 תִּיו, שְׁכְּתוּב (בראשית ה כה) כִּי שֵׁת
 לִי אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל.
 שֵׁת הָיָה בְּצֻלָם וּדְמוּת,
 שֶׁהָרֵאשׁוּנִים אֵינָם כֶּף, וּמִכָּאֵן
 נִבְנָה הָעוֹלָם בְּגִין אַחֵר שֶׁל אֲלֵפָא
 בֵּיתָא, קִינָן מַהֲלֵלְאֵל יֵרֵד, נוֹסְפָה
 אוּת לְתַקֵּן אֶת הָעֵקָם.

סְהוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם בְּשִׁבְע קְשָׁרִים
 עֲגֻלְגֻלִים, שְׁבַע אֶרְצוֹת הֵן זוֹ
 לְמַעְלָה מִזוֹ, כְּמוֹ שְׂאוּתָם שְׁבַעָה
 רְקִיעִים זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, וְהֵם:
 אֶרֶץ, אֲדָמָה, אֶרְקָא, גֵּיא, נְשִׂיָה,
 צִיָּה, תַּבֵּל. מַעַל לְכֻלָּם תַּבֵּל,
 שְׁכְּתוּב (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹט תַּבֵּל
 בְּצֻדָק.

כְּשִׁינְצָא אָדָם מִגֵּן עֵדֶן וְגֵרַשׁ מִשָּׁם,
 הוּא נִזְרַק לְאוּתָהּ שְׁנוּקְרָאת אֶרֶץ.

שְׁהוּא מְקוּם חֲשׂוּף, שְׂאִין שֶׁ אֹרֵךְ כְּלוּם, וְלֹא מִשְׁמֵשׁ כְּלוּם. כִּיּוֹן שְׂאֵדָם נִכְנָס לְשֵׁם, פְּחַד פְּחַד גְּדוּל, וְלֹהֵט הַחֲרֹב הַמְתַּהַפֶּכֶת הַזֶּה הִיָּה לֹהֵט בְּתוֹךְ הַצְּדָדִים, בְּתוֹךְ אוֹתָהּ אֶרֶץ.

כִּיּוֹן שִׁיְצָאָה שְׂבֵת וְהִרְהַר בְּתִשׁוּבָהּ, הָרִים אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהִעֲלָה אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ מְקוּם שְׂנִקְרָא אֲדָמָה, שְׂכַתוֹב (בראשית ג, כג) וְיִשְׁלַחֵהוּ ה' אֱלֹהִים מִגֵּן עֵדֶן לְעֵבֶד אֶת הָאֲדָמָה. כִּיּוֹן יֵשׁ אֹרֵךְ שְׂמֵאִיר, וְדַמְיוֹת שֶׁל כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת.

וְשֵׁם צִיּוּרִים שֶׁל פְּנֵי אָדָם עֲלִיוֹנִים, גְּבָרִים שִׁיְצָאוּ מֵאֲדָם הָרֵאשׁוֹן, בְּמֵאָה וּשְׁלֹשִׁים הַשָּׁנִים שֶׁהִיָּה מִשְׁמֵשׁ עִם רִוּחוֹת נִקְבוֹת, וְהֵם תָּמִיד עֲצוּבִים וְאִין בְּהֵם שְׂמִחָה, וְאֵלוֹ יוֹצְאִים וּמְשׁוֹטְטִים לְעוֹלָם הַזֶּה וּמְתַהַפְּכִים לְצַד רַע וְחוֹזְרִים שָׁם, וּמְתַפְּלִים תְּפִלָּה, וּמְתַשְׁבִּים בְּמִקּוּמָם שָׁם, וְזוֹרְעִים זְרָעִים וְדוֹרְכִים וְאוֹכְלִים, וְאִין שָׁם חֲטִים וְלֹא אַחַת מִשְׁבַּעַה מִיָּנִים שֶׁל הַתְּבוּאָה. בְּמִקּוּם הַזֶּה נוֹלְדוּ קִין וְהָבֶל.

כִּיּוֹן שְׂחֲטָא קִין, הוֹרִיד אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאוֹתוֹ מְקוּם שְׂנִקְרָא אֶרֶץ, שְׂכַתוֹב (שם יד) הֵן גְּרִשְׁתָּ אוֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵאוֹתוֹ מְקוּם שְׂנִקְרָא אֲדָמָה, וְהִיָּיתִי נֶעַ וְנָד בְּאֶרֶץ, מִשׁוּם שֶׁשָּׂם נִדְחָה וּגְרֵשׁ. וְהִיָּה כֹל מִצְאֵי יִהְרַגְנִי, הִלֵּהט הַחֲרֹב הַמְתַּהַפֶּכֶת הַזֶּה.

וְהִיָּה פּוֹחַד וְהִרְהַר בְּתִשׁוּבָהּ, וְהִעֲלָה אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאֶרֶץ, וְהִיָּה שָׁם, וְהוֹלִיד בְּנָיִם. וּבְאֶרֶץ יֵשׁ אֹרֵךְ שְׂמֵאִיר מִתּוֹךְ הַשְּׂמֵשׁ, וְזוֹרְעִים זְרָעִים וְנוֹטְעִים אֵילָנוֹת, וְאִין שָׁם חֲטִים וְלֹא מֵאוֹתָם שְׂבַעַה מִיָּנֵי תְבוּאָה.

גְּבָרִים עֲלִיוֹנִים וּמֵהֶם קְטָנִים. אִין

אֶתֶר חֲשׂוּף, דְּלִית תְּמִין נְהִירוֹ כְּלוּם, וְלֹא מִשְׁמֵשׁ כְּלוּם, כִּיּוֹן דְּאָדָם עָאל תְּמִין, דְּחִיל דְּחִילוֹ סָגִי, וְלֹהֵט הַחֲרֹב הַמְתַּהַפֶּכֶת, הוּא מְלַהֲטָא גּוֹ סְטָרִין, גּוֹ הוּא אֶרֶץ.

כִּיּוֹן דְּנִפְקַ שְׂבֵת, וְהִרְהַר בְּתִשׁוּבָהּ, אֶרִים לִיהַ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְסָלִיק לִיהַ לְהוּא אֶתֶר דְּאֶקְרִי אֲדָמָה, דְּכַתִּיב וַיִּשְׁלַחֵהוּ יי' אֱלֹהִים מִגֵּן עֵדֶן לְעֵבֶד אֶת הָאֲדָמָה. בְּהֵאִי אֵית נְהִירוֹ דְּנִהִיר, וְדִיּוֹקְנִין דְּכוֹכְבָא וּמְזֻלִי.

וְתִמְן צִיּוּרִין דְּבִנֵי נְשָׂא עֵילָאִין, גּוֹבְרִין דְּנִפְקוּ מֵאֲדָם קְדַמְמָה, בְּמֵאָה וּתְלָתִין שָׁנִין, דְּקָא הוּא מִשְׁמֵשׁ בְּרוּחֵי נוֹקְבֵי. וְאִינוּן עֲצִיבִין תְּדִיר, וְלִית בְּהוּ חֲדוּה, וְאֵלִין מִשְׁטְטִי וְנִפְקִי לְעֵלְמָא דָא, וּמְתַהַפְּכִין לְסְטָרָא בִישָׂא, וּמְתַהַרְרִין תְּמִין, וְצִלָּאן צְלוֹתָא, וּמְתַיִשְׁבִּין בְּדוּכְתִיָּהוּ תְּמִין. וְזָרְעִין זְרָעִין וְדוֹרְכִין וְאֶכְלִין. וְחֲטִין לִית תְּמִין, וְלֹא חַד מִשְׁבַּע זִינֵי תְבוּאָה. בְּהֵאִי אֶתֶר, אֶתְלָדוּ קִין וְהָבֶל.

כִּיּוֹן דְּחֲטָא קִין, אַחִית לִיהַ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְהוּא אֶתֶר דְּאֶקְרִי אֶרֶץ, דְּכַתִּיב הֵן גְּרִשְׁתָּ אוֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵהוּא אֶתֶר דְּאֶקְרִי אֲדָמָה. וְהִיָּיתִי נֶעַ וְנָד בְּאֶרֶץ, בְּגִין דְּתִמְן אֶתְדַחֲיָא וְאֶתְתַּרְךָ, וְהִיָּה כֹל מוֹצְאֵי יִהְרַגְנִי, הוּא לֵהֵט הַחֲרֹב הַמְתַּהַפֶּכֶת.

וְהוּא דְּחִיל וְהִרְהַר בְּתִשׁוּבָהּ, וְסָלִיק לִיהַ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאֶרֶץ, וְהוּא תְּמִין, וְאוֹלִיד בְּנִין. וּבְאֶרֶץ אֵית נְהִירוֹ דְּנִהִיר מִגּוֹ שְׂמֵשָׁא. וְזָרְעִין זְרָעִין, וְנוֹטְעִין אֵילָנִין, וְלִית תְּמִין חֲטִין, וְלֹא מֵאִינוּן שְׂבַע זִינֵי תְבוּאָה.

כִּי אִינוּן דְּתְּמִין, אִינוּן מִתּוֹלְדוֹת קִין, וְאִינוּן בְּתִרִין רִישִׁין, מְנַהוּן גְּבָרִין עֵילָאִין, וּמְנַהוּן

כִּי אוֹתָם שְׂשָׁם הֵם מִתּוֹלְדוֹת קִין, וְהֵם עִם שְׁנֵי רְאִשִׁים, מֵהֶם

זְעִירִין. לִית לְהוּ דְעֵתָא שְׁלִים כְּשָׂאָר בְּנֵי נָשָׂא דְהָכָא. זְפֵאִין אֵינּוּן לְזַמְנִין. וְלְזַמְנִין אֶהְדְּרִן לְסִטְרָא בִישָׂא, וּמוֹלִידִין וּמֵייתִין כְּשָׂאָר בְּנֵי נָשָׂא.

לְהֵם דְּעֵת שְׁלָמָה כְּמוֹ שְׂאָר בְּנֵי אָדָם שֶׁל כָּאָן. צְדִיקִים הֵם לְפַעְמִים, וְלְפַעְמִים חוֹזְרִים לְצַד הָרַע, וּמוֹלִידִים וּמֵתִים כְּמוֹ שְׂאָר בְּנֵי אָדָם.

אָדָם הוּוּהוּ בְּאֲדָמָה, עַד דְּאוֹלִיד שֶׁת, וּמִתְמָן סָלִיק לְעֵילָא, (אֲרַבְע) דְּרַגְיִין אַקִּיף. וְסָלִיק לְהֵאֵי אֲתֵר דְּאַקְרִי תַבְל, וְתַבְל דָּא עֵילָאָה עַל כְּלָהוּ דְּרַגְיִין, פִּיּוּן דְּסָלִיק סָלִיק לְאַתֵּר בֵּי מְקַדְשָׁא. דְּאַקְרִי בְּאֵינוּן שְׁמָהּן דְּהוּוּהוּ דִּיּוּרִיָּה כְּהוּ. אַרְיִן אֲדָמָה הָכִי אַקְרִי.

אָדָם הוּוּהוּ בְּאֲדָמָה עַד שֶׁהוֹלִיד אֶת שֶׁת, וּמִשָּׁם עָלָה לְמַעְלָה, (אֲרַבְע) דְּרַגְוֹת הָקִיף. וְעָלָה לְמָקוֹם הַזֶּה שְׁנַקְרָא תַבְל. וְהַתְּבַל הַזֶּה עָלְיוֹנָה עַל כָּל הַדְּרַגּוֹת. פִּיּוּן שְׁעָלָה, עָלָה לְמָקוֹם בֵּית הַמְּקַדָּשׁ. שְׁנַקְרָא בְּאוֹתָם הַשְּׁמוֹת שֶׁהָיָה דִּיּוּרוֹ בָּהֶם. אַרְיִן אֲדָמָה - כְּפִי נְקִרָת.

דְּרַיִג אָדָם תַּלְת דְּוֹכְתִי, גִּי"א נְשִׂי"ה צִי"ה. גִּיָּא אֵיְהוּ אֲתֵר, בְּדוּכְתָא סָגִי כְּהֵאֵי פוּתִיָּא וְאוֹרְכָא דְּגִיָּהֲנָם. בְּגִי"א וּנְשִׂי"ה וְצִי"ה, אֲתַבְּדֵרוּ אֵינוּן דְּכְנוּ מַגְדָּלָא, וְאוֹלִידוּ תַמָּן. עַל דְּאַרְגִּיזוּ לְמַלְכָּא עֵילָאָה קְדִישָׁא, בְּגִיִן דָּא קָרִיב לְנוּרָא דְּדָלִיק. אֵית בְּנֵי נָשָׂא בְּכָל יְקִירוּ, בְּעוּתָרָא וְעַפְרוֹת זָהָב, וְאַבְנֵין יְקִירִין, מָאן דְּעָאל תַמָּן וְהוּוּא מְהָכָא מִתְבַּל, בְּחַמִּידוּ דְּהֵהוּוּא עוּתָרָא יְהַבִּין לֵיהּ, וְסָלִיק לְזַמְנִין לְדוּכְתָא דְּאַקְרִי נְשִׂיָּה, בְּגִיִן דִּיתְנַשִּׂי מִתַּמָּן, וּנְחִית לְהֵאֵי גִיָּא, דְּלֹא יַדַּע אֲתֵר דְּהוּוּא מִתַּמָּן. גִּי"א, דָּא הוּוּא בְּאַמְצָעוּתָא דְּעֵילָא וְתַתָּא, דָּא אַקְרִי גִי בֶן הַנֶּסֶם, וְרַצוּעָה חָדָא נְפָקָא מִתַּמָּן לְעֵילָא לְהֵאֵי תַבְל, וְאַקְרִי אוּף הָכִי גִי בֶן הַנֶּסֶם. וְתַמָּן פִּתְחָא דְּגִיָּהֲנָם. וְאֵינוּן בְּנֵי אֲנָשָׂא דְּתַמָּן, בְּגִיִן דָּא כְּלָהוּ יַדְעֵי בְּחַרְשִׁין וְחַכְמָאן. וְתַמָּן זְרַעֵי וְנִטְעֵי אֵילָנִין. וְלִית תַּמָּן חֲטִיִן, וְלֹא חַד מִשְׁבַּעָה מִיִּנִין.

דְּרַג אָדָם שְׁלִשָּׁה מְקוֹמוֹת, גִּי"א נְשִׂי"ה צִי"ה. גִּיָּא הוּוּא מְקוֹם בְּמָקוֹם גְּדוֹל כְּמוֹ רַחֲב וְאַרְיִן הַגִּיָּהֲנָם. בְּגִי"א וּנְשִׂי"ה וְצִי"ה הַתְּפָרוּ אוֹתָם שְׁבִנוּ אֶת הַמַּגְדָּל, וְהוֹלִידוּ שָׁם. עַל שֶׁהֲרַגְיִזוּ אֶת הַמְּלִיךְ הָעֲלִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ, מִשּׁוֹם זֶה קָרִיב לְאֵשׁ שְׁדוּלְקַת. יֵשׁ בְּנֵי אָדָם בְּכָל הַכְּבוֹד, בְּעֵשֶׂר וְעַפְרוֹת זָהָב וְאַבְנֵים יְקָרוֹת, מִי שְׁנַכְנַס לְשָׁם וְהוּוּא מְכָאן מִתְבַּל, בְּחַמְדַּת אוֹתוֹ הָעֵשֶׂר נוֹתְנִים לוֹ, וְיוֹרֵד לְפַעְמִים לְמָקוֹם שְׁנַקְרָא נְשִׂיָּה, כְּדִי שְׁיִשְׁכַּח מִשָּׁם, וְיוֹרֵד לְגִיָּא הַזֶּה שְׁלֹא יוֹדַע הַמְּקוֹם שֶׁהוּוּא מִשָּׁם. גִּי"א זְהוּ בְּאַמְצָע שְׁלַמְעָלָה וּמִטְּהָ, זֶה נְקָרָא גִי בֶן הַנֶּסֶם, וְרַצוּעָה אַחַת יוֹצֵאת מִשָּׁם לְמַעְלָה לְתַבְל הַזֶּה, וְנַקְרָא אַף כְּפִי גִי בֶן הַנֶּסֶם, וְשָׁם פִּתְחַ הַגִּיָּהֲנָם. וְאוֹתָם בְּנֵי אָדָם שְׁשָׁם, מִשּׁוֹם זֶה כָּלָם יוֹדְעִים בְּכַשְׁפִּים וְחַכְמוֹת, וְשָׁם זוֹרְעִים וְנוֹטְעִים אֵילָנוֹת, וְאֵין שָׁם חֲטִיִם וְלֹא אַחַד מִשְׁבַּעָה מִיִּנִים.

בְּנְשִׂי"ה אֵית בְּנֵי נָשָׂא קְטוּעִין זְעִירִין, וְלִית לְהוּן חוּטְמִין, בַּר תְּרִין נוּקְבִין, דְּנַפְקָא בְּהוּ רוּחָא. וְכָל מַה דְּעַבְדִּי, מִיַּד מִשְׁתַּפְּחִי. וְעַל דָּא אֵיקְרִי נְשִׂיָּה. וְזְרַעֵי וְנִטְעֵי

בְּנְשִׂיָּה יֵשׁ בְּנֵי אָדָם קְטוּעִים קְטִינִים, וְאֵין לְהֵם חֲטָמִים, רַק שְׁנֵי נְקִבִים שְׁיוֹצֵאת בָּהֶם רוּחַ, וְכָל מַה שְׁעוֹשִׂים - מִיַּד מִשְׁתַּפְּחִים,

אֵילָנִין, וְלִית תַּמָּן חֲטִימִים, וְלֹא מִשְׁבַּע זַיִנִי תְּבוּאָה.

וְעַל כֵּן נִקְרְאת נְשִׂיָה, וְזוֹרְעִים וְנוֹטְעִים אֵילָנוֹת, וְאִין שָׁם חֲטִימִים וְלֹא מִשְׁבַּעַת הַמִּינִים.

צִיָּה הוּא מְקוּם כְּשֵׁמוֹ, בִּיבֹשׁ שֶׁל הַכֹּל. שָׁם בְּנֵי אָדָם יָפִים לְמִרְאֵה, וּמִתּוֹךְ אוֹתָהּ צִיָּה, כְּשִׂידְעִים מְקוּם שֶׁל מְקוֹר מִים נוֹבְעִים, נִכְנָסִים לְשָׁם, וְלִפְעָמִים שְׁעוּלִים מִתּוֹךְ הַמִּים לְתַבֵּל הַזֶּה. וְהֵם בְּנֵי אֱמוּנָה יוֹתֵר מִבְּנֵי אָדָם אֲחֵרִים, וּבְנֵיהֶם דִּיּוּרִים טוֹבִים וְעֶשֶׂר רַב, וְזוֹרְעִים מְעַט מִתּוֹךְ הַיֵּבֶשׁ שֶׁשָׁם, וְנוֹטְעִים אֵילָנוֹת וְלֹא מִצְּלִיחִים, וְתִשׁוּקָתָם לְבְנֵי אָדָם שֶׁל כָּאן.

וּמִכֵּרֶם אֵין שְׂאוּכְלִים לַחֵם, פֶּרֶט לְאֵלוֹ שְׂכָאן בְּתַבֵּל, שְׁהָרִי לְמַעְלָה מִכָּל אֵלוֹ תַבֵּל, שְׂכָתוּב וְהוּא יִשְׁפֹט תַבֵּל בְּצֶדֶק. כְּמוֹ שְׂכָל אֵלוֹ הָאֲרָצוֹת, יֵשׁ בְּתַבֵּל הַזֶּה. וְכָל אֵלוֹ הַשָּׁמַיִם יֵשׁ בָּהֶם אֵף כָּף, מִשׁוּם שֶׁהִיא שְׁבִיעִית. יֵשׁ כָּאן אֵף כָּף כְּמוֹ שְׂאוֹתוֹ מְקוּם שְׁלִמְטָה, וְכָל אֵלוֹ בְּדִיּוּרִים שֶׁל בְּנֵי אָדָם, מְשֻׁנִּים אֵלוֹ מְאֹל, שְׂכָתוּב (תְּהִלִּים קד, כד) מַה רַבּוֹ מְעַשֵּׂיָהּ ה'. עַד כָּאן.

מְדַרְשׁ הַנֶּעְדָּם

שְׁנֵינוּ, בְּעֶשְׂרֵה מְאֻמְרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי נִתָּן אוּמְרִים, בְּמֵאֵמֶר אֶחָד נִבְרָא, וְאִיזְהוּ? שְׂכָתוּב (תְּהִלִּים לג) בְּדַבַּר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. וְרַבִּי אֲבָא אָמַר, שְׂכָתוּב (שם) כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי הוּא צוּה וַיַּעֲמֵד. אֲמִירָה אַחַת בְּלִבָּד. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא זֶה וְלֹא זֶה, אֶלָּא בָּאוֹת אַחַת נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּלֹא אֲמִירָה. שְׁלֵמְדְנוּ, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, אוֹת אַחַת נָטַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁמוֹ, וּבְאוֹתָהּ הָאוֹת נִבְרָא, וְהֵינּוּ שְׂאֵמֶר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַהוּ שְׂכָתוּב (שְׁמוֹת טו) מִי כִמְכָה בְּאֵלֶם ה', שְׂיֻכַּל לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם? אֶלָּא מִשְׁמַע בַּה"א נִבְרָא הָעוֹלָם,

צִיָּה, הוּא אֲתֵר כְּשִׂמְיָהּ, בִּיבֹשׁוֹתָא בְּכֹלָא. תַּמָּן בְּנֵי נְשָׂא שְׂפִירָן בְּחִיזוֹ. וּמִגּוֹ דֵּהֵהוּא צִיָּה, כַּד יִדְעֵי אֲתֵר דְּמִקּוּרָא דְּמִיִּין נְבֻעִין, עָאֲלִין תַּמָּן. וְלִזְמַנִּין דְּסִלְקִין מִגּוֹ מִיִּין, לְהֵאִי תַבֵּל. וְאִינוּן בְּנֵי מְהִימְנוּתָא יִתִּיר מִבְּנֵי נְשָׂא אֲחֵרְנִין, וּבִינֵיהוּ דִּיּוּרִין טָבָן, וְעוֹתֵרָא סָגִי. וְזֵרַע זְעִיר, מִגּוֹ יִבֹּשׁוֹתָא דֵּהֲתָם, וְנוֹטְעֵי אֵילָנִין וְלֹא מִצְּלִיחִין. וְתִיאֻבְתָּא דֵּלְהוֹן לְבְנֵי נְשָׂא דֵּהֲכָא. וּמִבְּרַחוּ לִית דְּאֶכְלִי נַהֲמָא, בַּר אֲלִין דֵּהֲכָא בְּתַבֵּל. דֵּהָא לְעֵילָא מִכָּל אֲלִין תַבֵּל, דְּכָתִיב (תְּהִלִּים צו ט) וְהוּא יִשְׁפֹט תַבֵּל בְּצֶדֶק. פְּגוּוֹנָא דְּכָל אֲלִין אֲרַעָאן, אִית בְּהֵאִי תַבֵּל. וְכָל אֲלִין שְׂמָהֶן דְּאִית בְּהוֹן אוּף הָכִי, בְּגִין דְּאִיְהוּ שְׁבִיעֵאָה. אִית הָכָא אוּף הָכִי פְּגוּוֹנָא דֵּהֵהוּא דוּכְתָא דֵּלְתַתָּא, וְכָל אֲלִין בְּדִיּוּרִין דְּבְנֵי נְשָׂא, מְשֻׁנִּין אֲלִין מְאֻלִּין, דְּכָתִיב (תְּהִלִּים קד כד) מַה רַבּוֹ מְעַשֵּׂיָהּ ה'. עַד כָּאן.

מְדַרְשׁ הַנֶּעְלָם

הַתָּנָן, בְּעֶשְׂרֵה מְאֻמְרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי נִתָּן אוּמְרִים, בְּמֵאֵמֶר אֶחָד נִבְרָא, וְאִיזְהוּ. דְּכָתִיב (תְּהִלִּים לג ו) בְּדַבַּר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. וְרַבִּי אֲבָא אָמַר, דְּכָתִיב (שם לג ט) כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי הוּא צוּה וַיַּעֲמֵד, אֲמִירָה אַחַת בְּלִבָּד. ר' אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא זֶה וְלֹא זֶה, אֶלָּא בָּאוֹת אַחַת נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּלֹא אֲמִירָה. דְּתַנָּיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, אוֹת אַחַת נָטַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (דף ט ע"א) מִשְׁמוֹ, וּבְאוֹתוֹ הָאוֹת נִבְרָא. וְהֵינּוּ דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵאִי דְּכָתִיב, מִי כִמְכָה בְּאֵלִים ה', שְׂיֻכַּל לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם. אֶלָּא מִשְׁמַע בַּה"א נִבְרָא הָעוֹלָם, בָּאוֹת אַחַת

ממש, ובמאי נוקים (תהלים לג ט) כי הוא אמר ויהי וגו'. (שם לג ו) בדבר ה' שמים נעשו. אלא אמר רבי אלעזר, לאחזאה לעלמא דהא אתברי הנה, ולא הנה מתגלגלא, ואצטריך כל חד וחד לאתגלגאה, לאפקא כל חד וחד עובדוי וחילו דאיתחזי ליה.

אמר רבי אלעזר, כל העולם כלו, וכל תולדותיהם, ברגע אחד נבראו, וביום אחד נבראו, שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלהים. באותו היום ממש, באותה שעה ממש ואותו רגע ממש.

ושנינו, אמר רבי אבא אמר רבי יוחנן, קדם שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, הנה הוא וישמו אחד, והיה בדעתו לברא את העולם, וברא קדם אלף עולמות, שנאמר (שיר השירים ח) האלף לך שלמה, ואחר כך ברא עולמות אחרים, להודיע שהכל נגדו כאין. והינו שאמר רבי חייא, למה אלף ראשונה שבאיתות? מפני שבתחלה ברא אלף עולמות, שקדמו לשאר עולמות, ואחריו ב"ת, שהוא בנין שמים וארץ. רב הונא אמר, בתחלה ברא פסא הכבוד, שכתוב בו (דניאל ז) אלף אלפים ישמשהו, ואחריו שאר המלאכים, והארץ, שהם בית העולם. ואחריו גימ"ל, גן עדן שהוא גמול הצדיקים, ואחריו דל"ת, שהוא האדם שנרפב בארבע רוחות.

אמר רבי יצחק אמר רבי זריקא, קנים ירקים היו סוככים על התהום, והתהום הנה עולה ויורד, ואות אחת היתה מתפשטת בשלש זוויותיה על התהום, והתהום שכיף. זהו שכתוב (בראשית א) ורוח אלהים מרחפת.

אמר רבי אלעזר, כל העולם כלו, וכל תולדותיהם, ברגע אחד נבראו, בשעה אחת נבראו, וביום אחד נבראו, דכתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות י"י אלהים, באותו היום ממש, באותה שעה ממש, ואותו רגע ממש.

ותניא, אמר רבי אבא אמר רבי יוחנן, קדם שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, הנה הוא וישמו אחד, והיה בדעתו לברוא את העולם, וברא קדם אלף עולמות, שנאמר (שיר השירים ח יב) האלף לך שלמה. ואחר כך ברא עולמות אחרים, להודיע שהכל נגדו כאין. והינו דאמר רבי חייא, למה אלף ראשונה באיתות. מפני שבתחלה ברא אלף עולמות, שקדמו לשאר עולמות, ואחריו ב"ת, שהוא בנין שמים וארץ. רב הונא אמר, בתחלה ברא פסא הכבוד. שכתוב בו, (דניאל ז א) אלף אלפין ישמשוניה, ואחריו המלאכים, והארץ, שהם בית העולם. ואחריו גימ"ל, גן עדן, שהוא גמול הצדיקים. ואחריו דל"ת, שהוא האדם שנרפב בארבע רוחות.

אמר רבי יצחק אמר רבי זריקא, קלטיפין דירוקין, הנה מסחר על תהומא ותהומא הנה סליק ונחית, ואת אחד הנה פשיט בתלת זיווייתה על תהומא ותהומא שכיף. הדא הוא דכתיב, (בראשית א ב) ורוח אלהים מרחפת.

אמר רבי אלעזר, לא מכאן משמע, אלא מכאן, דכתיב (תהלים עז יז) ראוף מים אלהים, ראוף מים יחילו אף ירגזו תהומות.

והינו מה ששנינו, אלה עולמות היו טרם שנברא העולם, וזו כבודו היה מתפשט ובורא עולמות ומחריב אותם, עד שעלה כרצון לפניו לברא את העולם הזה. וכאותה שעה התפשטו שתי אותיות משמו, וקיים אותן, ושפתים אחרות נחקקו למעלה ולמטה, אחת בתוך אחת. חקק אחת וחררו שלש, וחקק אחת אחרת וחררו שפתים, עד שעלו עשר. נחלקו אותן עשר וחררו לשלשים ושפתים, והם שלשים ושפתים נתיבות חכמה. אלו נחלקו בחקיקותיהם לעשר, וחררו לארבעים ושפתים. מכאן ולהלאה, מי שישגיח, ישגיח בבעת הלל, יסתם, ואין שפותחים לו. ועל זה כתוב (ישעיה מב ח) אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן ותהלתי לפסילים. וכתוב (שמות) לא תעשה לך פסל וכל תמונה.

אמר רבי אלעזר, התהום היה נשקע בארבע אבנים, והטבעו למטה על אבן אחת, שהוא העמוד, ועל זה העולם עומד. זהו שכתוב (איוב לח ו) על מה אדניה הטבעו או מי ירה אבן פנתה. אמר רבי זירא, זוהי האבן שממנה השפת העולם, ועליה העולם עומד, והוא קדש הקדשים, והוא טבורו של עולם, וממנה יצאו אבנים המשקעות בתהום, ומתם יוצאים מים.

אמר רבי אחא בר יעקב, בשלש אותיות נשקע התהום, ונחלק בשלש חלקים, והם עמודי הארץ. ואחת לשלש מאות שנה מתרופפים ממקומם, שנאמר (שם) המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון.

אמר רבי אלעזר לאו מהכא משמע, אלא מהכא, דכתיב (תהלים עז יז) ראוף מים אלהים ראוף מים יחילו אף ירגזו תהומות.

והינו דתנן, אלה עלמין הוו עד דלא אתברי עלמא, וזיו יקריה הוה מתפשט וברא עלמין, וסתיר לון, עד דסליק ברעותא קמיה למברי האי עלמא, וההיא שעתא אתפשטו תרין אתוון משמיה, וקיים לון, ותרין אתוון אחרן אתגליפו לעילא ותתא, חד גו חד. גליף חד, ואתחזר תלת. וגליף חד אחרא, ואתחזר תרין. עד דסלקו עשרה. אתפליגו אינון עשרה, ואתחזרו לתלתין ותרין. ואינון תלתין ותרין שבילי דחכמתא. אלין אתפליגו בגילופייהו לעשרה, ואתחזרו לארבעין ותרין. מכאן ולהלאה, מאן דישגח ישגח בביעותותא דלבא, יסתים, ולית דפתחין ליה. ועל האי כתיב (ישעיה מב ח) אני ימי הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן ותהלתי לפסילים. וכתוב (שמות כד) לא תעשה לך פסל וכל תמונה.

אמר רבי אלעזר, התהום היה נשקע בארבע אבנים, והוטבעו למטה על אבן אחת, שהוא העמוד, ועל זה העולם עומד. הדא הוא דכתיב, (איוב לח ו) על מה אדניה הטבעו או מי ירה אבן פנתה. אמר רבי זירא, זו היא אבן שממנה הושפת העולם, ועליה העולם עומד, והיא קדש הקדשים, והיא טבורו של עולם, וממנה יצאו אבנים המשוקעות בתהום, ומתם יוצאים מים.

אמר רבי אחא בר יעקב, בשלשה אותיות נשקע התהום, ונחלק בשלשה חלקים, והם עמודי הארץ. ואחד לשלש מאות שנה, מתרופפים ממקומם, שנאמר (שם) המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון.

תאני ר' שמעון, על שבועה עמודים הארץ
 עומדת, שנאמר (משלי ט א) חצבה עמודיה
 שבועה, והם תלויים על המים, וכנגדם אמר
 דוד המלך עליו השלום שבועה קולות, דכתיב
 (תהלים כט ג) קול יי על המים.

שנה רבי שמעון, על שבועה
 עמודים הארץ עומדת, שנאמר
 (משלי ט) חצבה עמודיה שבועה,
 והם תלויים על המים, וכנגדם
 אמר דוד המלך, עליו השלום,
 שבועה קולות, שכתוב (תהלים כט
 קול ה' על המים.

הב"ר תלוי על שבועה: עמודי שמים הם
 שבועה, והרקיעים שבועה. והפוכים
 שבועה מעלות. שבועה גוים למעלה. שבועה
 גוים למטה. שבועה ארצות. שבועה ימים.
 שבועה נהרות. ימי בראשית שבועה. והשביעי
 שבת לה', יום שפלו שבת.

הב"ר תלוי על שבועה: עמודי
 שמים הם שבועה, והרקיעים
 שבועה, והפוכים שבע מעלות,
 שבועה גוים למעלה, שבועה גוים
 למטה, שבע ארצות, שבועה
 ימים, שבועה נהרות, ימי
 בראשית שבועה, והשביעי שבת
 לה', יום שפלו שבת.

תנן התם, ר' יהודה בר אלעאי אומר, שבועה
 גלוסמוי פריסן, אתגליפו בתלתין ותריין
 אלפין פליגאן, והוה פריס בהו חד שיעורא
 דעלמא, עד דמתח ליה לארבע זיוון, ואסמך
 על סמכיה. הדא הוא דכתיב, (ישעיה מד כד) אנכי
 ה' וכו' נטה שמים לבדי רקע הארץ מי אתי.

שנינו שם, רבי יהודה בר אלעאי
 אומר, שבועה לבושיו פריסים,
 נחקקו בשלשים ושנים אלפים
 חלקים, והיה פורס בהם שעור
 אחד של העולם, עד שמתח אותו
 לארבע זויות, וסמך אותו על
 תומכיו. זהו שכתוב (ישעיה מד, כד)
 אנכי ה' וכו' נטה שמים לבדי רקע
 הארץ מי אתי.

אמר רבי שמעון, מאי דכתיב, (שם מח יג) קרא
 אני אליהם יעמדו יחדו. אלא אמר רבי
 שמעון, כשעלה במחשבתו לברוא העולמות,
 באותה שעה נבראו עליונים ותחתונים, וכל
 מה שבהם. שנאמר קרא אני אליהם יעמדו
 יחדו, אל תקרי אליהם, אלא אליהם, מלמד
 שבה"א בראם. והיינו דכתיב (שמות טו יא) מי
 כמכה באלים יי. כמו אסקופה דמלייא מפל
 צרכי ביתא. וכדין ידעין דתמן כללא, מה
 דאצטריף לון.

אמר רבי שמעון, מה זה שכתוב
 (שם מח) קרא אני אליהם יעמדו
 יחדו? אלא אמר רבי שמעון,
 כשעלה במחשבתו לברוא
 העולמות, באותה שעה נבראו
 עליונים ותחתונים וכל מה
 שבהם, שנאמר קרא אני אליהם
 יעמדו יחדו, אל תקרי אליהם
 אלא אליהם. מלמד שבה"א
 בראם, והיינו שכתוב (שמות טו)
 מי כמכה באלים ה', כמו אסקפה
 שמלאה מפל צרכי הבית, ואז
 ידעים ששם הכל, מה שמצטרף
 להם.

אמר רבי יהודה, בג' דברים ברא הקדוש
 ברוך הוא את עולמו, בספר וספר
 וספור. כנגדם, בחכמה בתבונה ובדעת.
 בחכמה, דכתיב (משלי ג ט) ה' בחכמה וגו'.
 בדעת, דכתיב (שם ג כ) בדעתו תהומות נבקעו.
 רבי נחוניא אומר, בחכמה בלבד נבראו כל

אמר רבי יהודה, בג' דברים ברא
 הקדוש ברוך הוא את עולמו:
 בספר וספור וספור. כנגדם
 בחכמה בתבונה ובדעת.
 בחכמה, שכתוב (משלי ג) ה'
 בחכמה וגו'. בדעת, שכתוב (שם)

בדעת תהומות נבקעו. רפי נחונניה אמר, בחכמה בלבד נבראו כל העולמות כלם, זהו שכתוב בראשית ברא אלהים, וראשית היא החכמה, וזה בא כמו מי שאומר בה"א בראם, ושלשתם נכללים בו.

משנה, הפתחים נפתחו. השערים הם שמורים, הנכנס לא יוצא, והיוצא לא נכנס, לפני הפתח יש שומרים, עולים לתוכו גדולים חזקים, תומך אחד עומד בתוכו, אותו התומך היה נעוץ, ושלשה גונים היו בו: גון חשוף, גון לבן, גון ירק. בו עולים ובו יורדים, הכל משתוקקים להכנס לתוכו, ואין רשות לכל.

הוא קדם לבריאת העולם, עליו עומד שלטון אחד שנגזר באלף עולמות, ממנו נתבקעו כל חקיקות העולם. אשרי מי שישרה בתוכו.

אחריו נמצאים שני אחים אחוזים זה בזה. אחד מקבל אורחים, והוא מראה של חיים. מי שאוכל בשלחנו, עומד תמיד, ואחד מקבל אורחים ולא מקבל. הוא מראה של חיים, מראה של מות. מי שאוכל בשלחנו נופל ומת. אין לו הצלה, אין שאחוז בידו. אחריו נמצאים ארבעים המשתוקקים לראות, משתוקקים לקרב אותם, כלם משבחים אותם.

עור אחד היה הולך קרב אליהם לתבע את חלקם. קרב לאותו מראה של חיים ומראה של מות, החזיק בו, אחז בגופו, חברו היה קורא (משלי כג ב) ושמת שפין בלעף אם בעל נפש אתה. לא הקשיב ולא הטוה אָזְנו, עד שנפל ומת. אחר אלו יצא מתוק אחד ונחלק לארבע, ומכל אחד יצאה חכמה, מאותו גדול ונכבד שרצו, וכל

העולמות כלם. הדא הוא דכתיב בראשית ברא אלהים, וראשית היא החכמה. ואתנא כמאן דאמר בה"א בראם, ושלשתן נכללים בו.

מתניתין, פתחי אתפתחו. תרעי הוּו נטירין, דעייל לא נפיק, ודנפיק לא עייל, קמי פתחא הוּו שגראן, סלקין בגויה רברבין תקיפין, סמך חד קאים בגויה, ההוא סמך הוה נעיץ, ותלת גוונין הוּו ביה. גוון חשוף, גוון חוורא, גוון ירוקא, ביה סלקין, ביה נחתין, כלא תאיבין למיעל בגויה, ולית רשותא לכולא.

הוא קדמא לברייתא דעלמא. עליה קאים חד שלטן, דאגניז באַלף עלמין. מגיה אתבקעו כל גילופי עלמא. זכאה הוא דישרי בגויה.

בתריה אשתכחו תרין אחין אחידאן דא בדא. חדא קביל אושפיזין, והוא חיזו דחיין, מאן דאכיל בפתוריה, קאים תדירא. וחד הוא קביל אושפיזין ולא קביל, הוא חיזו דחיין, חיזו דמותא, מאן דאכיל בפתוריה, נפיל ומית, לית ליה שיזבא, לית דאחיד בידיה. בתריה אשתכחו רחמיין, תאיבין למחמי, תאיבין למקרב לון, כלא משבחן לון. חד עויר הוה אזיל קריב לגבון, לתבעא חולקהון. קריב לההוא חיזו דחיין וחיזו דמותא, אתקיף ביה, אחיד בגופיה, חברא דיליה הוה קרי, (משלי כג ב) ושמת שפין בלעף אם בעל נפש אתה. לא אצית, ולא ארכין אודגיה, (דף ט ע"ב) עד דנפיל ומית.

בתר אלין, נפק חד מתקא, ואתפליג לארבע. ומפל חד חכמתא נפיק, מההוא רבא ויקירא שבועאן. וכל אינון רחמיין ותאיבין

למחמי, ואינון תרין אחין דאחינן דא ברא. בתרוהו תרין רביין עולמין נוקין, ושיננא דסייפא דמלהטא, אשא בידיהון. נטרין אורחין ושבילין, דלא ייעול חד, ולא יפוק חד, פר ההוא דלא אכיל ולא שתי, שנאמר וישפן מקדם, דאתבריאו קמי עלמא דין. מפאן ולהלאה, אשתכללו כל סטרוי דעלמא.

אותם האוהבים והמשתוקקים לראות, ואותם שני האחים האחוזים זה עם זה.

אחריו שני ילדים עלמים תינוקות, וחרב המלהטת השנונה של אש בידיהם, שומרים הדרךים והשבילים שלא יפגס אחד ולא יצא אחד, פרט לאותו שלא אכל ולא שתה, שנאמר (בראשית א) וישפן מקדם, שנבראו לפני העולם הזה. מפאן ולהלאה נתקנו כל צדדי העולם.

שורה אחרת - צד השמאל, הצד שנופלים שרידים, המקום שהיתה האש דולקת ימים ולילות לזרק לפניה את רמי הרוח, שהולכים לשמאל, בו הם נטרדים עד ערן ועדנים, אלו הם ימין ושמאל הקדימו לבריאת העולם, ואחר כך זוויתיהם של הארץ.

פסקא: אמר רבי יהודה אמר רב, פתיב (משלי א) ה' בחכמה יסד ארץ כוונן שמים בתבונה ואומר בדעתו תהומות נבקעו. בשלשה דברים הללו נברא העולם, ועל שנים מהם הוא עומד - על התבונה ועל הדעת. והרי שנינו שלש? אמר רבי יצחק, החכמה, נטלה הקדוש ברוך הוא למעלה והיא שמו, להודיע לעבדיו הצדיקים, והשנים עמדו בעולם, והם קיומו.

אמר רבי אבא, כל השלשה נרמזו במראה קטן, והם שלש תנועות הפה: עליון, אמצעי ותחתון. בנהוגי הפה מתנהג בהם. אמר רבי אבא, והם חכמה ותבונה ודעת.

מה משמע שהשנים הללו מתנהג בהם העולם והם תבונה ודעת? ששנינו, אלו מנהגי העולם, השמים שנבראו בתבונה, והתהום בדעת, והחכמה היא

שוריא אחרא, סטרוי דשמאלא. סטר דנפלין שרידין. אתר דנורא הוה דליק יממין ולילין, למרמי קמה לרמי רוחא, דאזלין לשמאלא. ביה אתטרדון, עד ערן עדנין. אלין אינון ימינא ושמאלא, אקדימו לברייתא דעלמא. ולבתר זויתיהון דארעא.

פיסקא. אמר רבי יהודה, אמר רב, פתיב (משלי א) ה' בחכמה יסד ארץ כוונן שמים בתבונה, ואומר (שם א) בדעתו תהומות נבקעו. בשלשה דברים הללו נברא העולם, ועל שנים מהן הוא עומד, על התבונה ועל הדעת. והא תנינן תלת. אמר רבי יצחק, החכמה נטלה הקדוש ברוך הוא למעלה, והוא שמו, להודיע לעבדיו הצדיקים. והשנים עמדו בעולם, והם קיומו.

אמר רבי אבא, פלהו תלתא, אתרמיזו בחיזו זעירא. ואינון תלת תנועות פומא: עליון, אמצעי, והתחתון, בנהוגי דפומא אתנהיג בהו. אמר רבי אבא, והם חכמה ותבונה ודעת.

מאי משמע דהאי תרין אתנהיג בהו עלמא, והם תבונה ודעת. דתנינן, אלין מנהגי עלמא השמים שנבראו בתבונה. והתהום בדעת. והחכמה היא שמו של מקום, והוא

שָׁמוּ שֶׁל מְקוֹם, וְהוּא נִקְרָא חֲכָמָה. וְשֵׁנִי, הוּא וְהַחֲכָמָה - הַפֶּל דְּבָר אֶחָד.

שָׁאֵמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מָה שְׁפָתוֹב (ישעיה מב) אָנִי ה' הוּא שְׁמִי, מִלְּמַד שֶׁהוּא וְשְׁמוֹ אֶחָד הוּא. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, הַפֶּל נָתַן, אֲבָל שְׁמוֹ הַגְּדוֹל לֹא נָתַן וְלֹא הִשְׁאִיל לְאַחֵרִים, שְׁפָתוֹב אָנִי ה', לְבַדִּי. מִלְּמַד שְׁשֵׁם זֶה לֹא נָתַן לְשׁוֹם נִבְרָא. וְאָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה חֲשֵׁשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ. תַּדַּע לָךְ, בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמְּקַדֵּשׁ הָיָה קָיָם, כָּל הַמְּקַרֵּיב קִרְבָּן וְזוֹבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חִיב מִיתָה, שְׁנֹאֲמַר (שמות בב, יט) זָבַח לְאֱלֹהִים יִחְרַם בְּלִתי ל' לְבַדוֹ. מִלְּמַד שְׁצָרִיף לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְּיֻחָד בְּלָבָד.

וְעַל כֵּן, כָּדִי שְׁלֹא יִטְעֶה אָדָם, צוּהַ בְּקִרְבָּנוֹת וְאָמַר (ויקרא א) אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן לַה', וְכִי תִזְבְּחוּ זָבַח תּוֹדָה לַה', וְכִי תִזְבְּחוּ זָבַח שְׁלָמִים לַה', (שם ט) וְנִפְשׁ כִּי תִקְרִיב קִרְבָּן מִנְחָה לַה'. הַפֶּל לַה', וְלֹא נֹאֲמַר לְאֱלֹהִים. מָה הַטְּעַם? אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, שֵׁם זֶה הוּא מְשַׁתָּף, שֶׁהַמְּלָאכִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, בְּגִי אָדָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, הַדְּיָיִנִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, וְאֵין אֲנִי יוֹדְעִים לְמִי מֵהֶם זוֹבַח, לְכַף צָרִיף לְהַזְכִּיר הַשֵּׁם הַמְּיֻחָד לְבַדוֹ.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, בֵּא וּרְאֵה, מִי שְׁמַקְלָל אֶת הַשֵּׁם, שְׁפָתוֹב (ויקרא כד) אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלָל אֱלֹהֵי וְנִשְׂא חֲטָאוֹ. שְׁהָרִי אִם קָלַל הַשֵּׁם הַזֶּה סֶתֶם, אֵינוֹ חִיב מִיתָה וְאֵין מִנְדִים אוֹתוֹ, שֶׁיִּכּוֹל לְטַעַן לְאֶחָד מִן הַדְּיָיִנִים אוֹ לְגְדוֹל הַדּוֹר הוּא אָמַר. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, מִיתָה אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ, אֲבָל גְּדוּי מְחִיבִים אוֹתוֹ, מִשׁוֹם לְאוֹ שֶׁל הַתּוֹרָה, שְׁפָתוֹב (שמות כב) אֱלֹהִים לֹא

נִקְרָא חֲכָמָה. וְתַנִּינָן, הוּא וְהַחֲכָמָה הַפֶּל דְּבָר אֶחָד.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מֵאִי דְכָתִיב, (ישעיה מב ח) אָנִי ה' הוּא שְׁמִי. מִלְּמַד שֶׁהוּא וְשְׁמוֹ אֶחָד הוּא. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, הַפֶּל נָתַן, אֲבָל שְׁמוֹ הַגְּדוֹל לֹא נָתַן, וְלֹא אוֹזִיף לְאַחֵרִין, דְּכָתִיב אָנִי ה'. לְבַדִּי. מִלְּמַד דְּשֵׁם זֶה לֹא נָתַן לְשׁוֹם נִבְרָא. וְאָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה חֲשֵׁשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, תַּדַּע לָךְ בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמְּקַדֵּשׁ הָיָה קָיָם, כָּל הַמְּקַרֵּיב קִרְבָּן, וְזוֹבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חִיב מִיתָה, שְׁנֹאֲמַר זָבַח לְאֱלֹהִים יִחְרַם בְּלִתי לַה'. מִלְּמַד שְׁצָרִיף לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְּיֻחָד בְּלָבָד.

וְעַל כֵּן כָּדִי שְׁלֹא יִטְעֶה אָדָם, צוּהַ בְּקִרְבָּנוֹת וְאָמַר, (ויקרא א ב) אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן לַה'. (שם כב כט) וְכִי תִזְבְּחוּ זָבַח תּוֹדָה לַה'. (שם יט ה) וְכִי תִזְבְּחוּ זָבַח שְׁלָמִים לַה'. (שם ב א) וְנִפְשׁ כִּי תִקְרִיב קִרְבָּן מִנְחָה לַה'. הַפֶּל לַה', וְלֹא נֹאֲמַר לְאֱלֹהִים.

מֵאִי טְעָמָא. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, שֵׁם זֶה הוּא מְשׁוֹתָף, שֶׁהַמְּלָאכִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים. בְּגִי אָדָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, הַדְּיָיִנִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, וְאֵין אֲנִי יוֹדְעִים לְמִי מֵהֶם זוֹבַח, לְכַף צָרִיף לְהַזְכִּיר הַשֵּׁם הַמְּיֻחָד לְבַדוֹ.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, תָּא חִזִּי, מֵאֵן דְּמַקְלָל אֶת הַשֵּׁם, דְּכָתִיב (ויקרא כד טו) אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלָל אֱלֹהֵי וְנִשְׂא חֲטָאוֹ, דְּהָא אִם קָלַל שֵׁם זֶה סֶתֶם, אֵינוֹ חִיב מִיתָה, וְאֵין מִנְדִין אוֹתוֹ, דְּיִכּוֹל לְטַעוֹן לְחַד מִן דְּיָיִנָא, אוֹ לְגְדוֹל הַדּוֹר קָאֲמַר. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, מִיתָה אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ, אֲבָל גְּדוּי מְחִיבִין אוֹתוֹ, מִשׁוֹם לְאוֹ דְּאוֹרִייתָא, דְּכָתִיב (שמות כב כז) אֱלֹהִים לֹא תִקְלָל

סָתָם. אָבֵל אִם קָלֵל שֵׁם הַמְּיוֹחָד, חָיִיב מִיתָה, דְּכָתִיב (ויקרא כד טז) וְנִקַּב שֵׁם ה' מוֹת יוֹמָת, מִלְּמַד שְׂאִינוּ חָיִיב עַד שְׂיִזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְּיוֹחָד.

הַהוּא גִבְרָא דְאַקְדִּישׁ בְּרִיָּה, וְאָמַר, הַאי בְּרָא דְאַתְיִילִיד, יְהֵא מְקוּדָשׁ לְאַלְהִים, שְׁמַע ר' חֲזִיא וְשִׁמְתִּיה. אָמַר לִיה, וּמָה עַל דְּאַקְדִּישַׁת בְּרִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, לְהוּי הַהוּא גִבְרָא בְּשִׁמְתָא. אָמַר לִיה לָאו עַל כְּףַּ עֲבָדִית, אֶלָּא עַל דְּאַקְדִּישַׁתִּיה לְשֵׁם הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה זִבְחַ לְאַלְהִים יִחְרַם. אָמַר וְהִיאֵף הָוּה לִי לְמִימְר. אָמַר לִיה, הַאי בְּרָא דְאַתְיִילִיד לִי לְיְהוּי מְקוּדָשׁ לְה', וְלֹא לְשֵׁם אַחַר. וּמָנָא לָן. מְחִנָּה, דְּכָתִיב (שמואל א יא) וּנְתַתִּיו לְה', וְלֹא אָמְרָה לְאַלְהִים.

אָמַר רַבִּי שְׁלוֹם, וְהָא אֻקְיָמָנָא דְבִשְׁם אֱלֹהִים נִבְרָא הָעוֹלָם, אִי הָכִי יָכִיל לְמַטְעֵן הַאי גִבְרָא פְּהֵאִי גּוֹנָא, דְּמִלְּאָכִים הוּוּ, אוּ גְדוּלֵי הַדּוֹר הוּוּ, אוּ דִיַּיְנִי הוּוּ. אָמַר רַבִּי אַבְהוּ, הָא עֲלָמָא אֲתַבְרִי עַד דְּלֹא יִיתוֹן בְּנֵי נֶשְׁא, וְעַד דְּלֹא יִיתוֹן דִּיַּיְנִי דְרָא, וְרַבְרַבִּי דְרָא, וְלֹא אִית לְמַשְׁגָּא.

בְּמָא דְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר חֲבִיבָא יְקִירָא, דְּכָתִיב (שמות טו יא) מִי כִמְכָה בְּאֵלִים ה', שְׂיֻכַּל לְבְרוּא אֶת הָעוֹלָם, מִשְׁמַע דְּאֵלִים אִינוּ יָכוּל לְבְרוּא הָעוֹלָם, עַד שְׁנַטְל הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא אוֹת אַחַת מִשְׁמוּ, וְהִיא אוֹת ה"א, וְכוּ נִבְרָא הָעוֹלָם. וְנַעֲשֶׂה מִן אֵלִים אֱלֹהִים, וְנִבְנָה שְׁמוֹ אֱלֹהִים. וְעַל הַאי תַּנּוּן, בְּה"א בְּרָאָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָא חֲזִינָן דְּלִית כְּתָרָא וּמְלֻכוּתָא אֶלָּא בְּשָׁמִיָּה קְדִישָׁא. דְּלֹא אוֹזְפִיָּה לְאַחְרָא, וְהוּא הֵשֵׁם יו"ד ה"א וַא"ו ה"א. דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי, בּוּ נִכְלָלִים עֲלִיוֹנִים וְתַתְּחוּנִים שְׁמִים וְאַרְצֵי, וְכָל צְבָאָם, כְּפַסָּא הַכְּבוֹד, וְחִיּוֹת

תְּקַלְל, סָתָם. אָבֵל אִם קָלֵל שֵׁם הַמְּיוֹחָד, חָיִיב מִיתָה, שְׁכָתוּב (ויקרא כד טז) וְנִקַּב שֵׁם ה' מוֹת יוֹמָת. מִלְּמַד שְׂאִינוּ חָיִיב עַד שְׂיִזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְּיוֹחָד.

הַאִישׁ הַהוּא שְׁהַקְדִּישׁ אֶת בְּנוֹ וְאָמַר, הַבֵּן הַזֶּה שְׁנוּלֵד יְהִיָּה מְקֻדָּשׁ לְאַלְהִים, שְׁמַע רַבִּי חֲזִיא וְנִבְנָה אוֹתוֹ. אָמַר לוֹ: וּמָה עַל שְׁהַקְדַּשְׁתִּי אֶת בְּנִי לְקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא שְׂיִהְיָה אוֹתוֹ הַאִישׁ בְּנִדּוּי? אָמַר לוֹ: לֹא עַל כְּףַּ עֲשִׂיתִי, אֶלָּא עַל שְׁהַקְדַּשְׁתִּי אוֹתוֹ לְשֵׁם הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה (שמות כג) זִבְחַ לְאַלְהִים יִחְרַם. אָמַר: וַאִיף הִיָּה לִי לוֹמַר? אָמַר לוֹ: הַבֵּן הַזֶּה שְׁנוּלֵד לִי יְהִיָּה מְקֻדָּשׁ לְה' וְלֹא לְשֵׁם אַחַר. וּמִנּוּן לְנוּ? מְחִנָּה, שְׁכָתוּב (שמואל א-א יא) וּנְתַתִּיו לְה', וְלֹא אָמְרָה לְאַלְהִים.

אָמַר רַבִּי שְׁלוֹם, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ שְׁבִשְׁם אֱלֹהִים נִבְרָא הָעוֹלָם, אִם כְּףַּ, יָכֵל לְטַעֵן הַאִישׁ הַזֶּה, כְּמוֹ כֵּן שְׁהִיוּ מְלָאכִים, אוּ הִיוּ גְדוּלֵי הַדּוֹר, אוּ הִיוּ דִיַּנִּים. אָמַר רַבִּי אַבְהוּ: הָרִי הָעוֹלָם נִבְרָא טָרַם שְׂיַבְאוּ בְּנֵי אָדָם וְטָרַם שְׂיַבְאוּ דִיַּנִּי הַדּוֹר וּגְדוּלֵי הַדּוֹר, וְאִין לְשִׁגּוֹת. כְּמוֹ שְׂאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הַחֲבִיב וְהַיְקָר, שְׁכָתוּב (שמות טו) מִי כִמְכָה בְּאֵלִים ה', שְׂיֻכַּל לְבְרוּא אֶת הָעוֹלָם. מִשְׁמַע שְׂאֵלִים אִינוּ יָכוּל לְבְרוּא הָעוֹלָם, עַד שְׁנַטְל הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא אוֹת אַחַת מִשְׁמוּ, וְהִיא הָאוֹת ה"א, וְכוּ נִבְרָא הָעוֹלָם, וְנַעֲשֶׂה מִן אֵלִים אֱלֹהִים, וְנִבְנָה שְׁמוֹ אֱלֹהִים, וְעַל זֶה שְׁנִינוּ בְּה"א בְּרָאָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָרִי רְאִינוּ שְׂאִין כְּתָר וּמְלֻכוּת אֶלָּא בְּשְׁמוֹ הַקְּדוּשׁ, שְׂלֵא הַשְּׂאִילוֹ לְאַחַר, וְהוּא הֵשֵׁם יו"ד ה"א וַא"ו ה"א. שְׂאָמַר רַבִּי יוֹסִי, בּוּ נִכְלָלִים עֲלִיוֹנִים וְתַתְּחוּנִים, שְׁמִים וְאַרְצֵי, וְכָל צְבָאָם, כְּפַסָּא הַכְּבוֹד, וְחִיּוֹת

צבאם, כפסא הכבוד ותיבות הקדש, וכלם לנגדו פאין וכלא חשוכים, והוא הנה, והוא הנה, והוא הנה. ברוף הוא וברוף שמו לעולם ולעולמי עולמים אמן.

אמר רבי יהודה, יתברך ויתעלה שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוף הוא, שהוא ראשון והוא אחרון, ומבלעדיו אין אלהים, וברא את העולם בסוד שלשה ענינים גדולים וטובים, והם דעת חכמה ובינה, שנאמר (משלי א) ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו.

והכמה ברא הקדוש ברוף הוא הארץ, שהיא עולם השפל, בסוד החכמה, והשמים, שהוא גדול ממנו, בתבונה, שהוא דבר קטן מן החכמה? וכבר שנינו, מתי נקרא אדם חכם בחכמה? כששואלים אותו בכל דבר, ועונה ומשיב כענין וידו בכל, אז נקרא חכם בחכמה, שהוא גדול על התבונה ועל הדעת, על כן היה לו יתברך לעשות השמים בחכמה, והארץ, שהיא שפלה מהם, בתבונה.

תרע שהחכמה גדולה מכלם, ועל כן נקרא אדם חכם, מפני שהוא חכם בכל החכמות, והתבונה קטנה מן החכמה, ועל כן נקרא אדם מבין, כלומר מבין דבר מתוך דבר, הוא מעצמו ומלבו מבין דבר מתוך דבר אחר, כלומר, בראותו יסוד, בונה בנן עליו. וכן הוא המבין, בראותו דבר אחד או קצתו, משלים הענין עליו.

והקדוש ברוף הוא יתברך שמו ברא השמים בסוד התבונה, שהוא ענין הבינה מתוך היסוד, ובראשית כל הנבראים ברא הנבראים הנאצלים מזיו אור הדרו.

הקדש, וכלם לנגדו פאין וכלא חשיבין, והוא הנה, והוא הנה, והוא יהיה. ברוף הוא, ברוף שמייה. לעלם ולעלמי עלמין אמן.

אמר רבי יהודה, יתברך ויתעלה שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוף הוא, שהוא ראשון, והוא אחרון, ומבלעדיו אין אלהים. וברא את העולם בסוד שלשה ענינים גדולים וטובים, והם דעת חכמה ובינה, שנאמר ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו.

ולמה ברא הקדוש ברוף הוא הארץ, שהוא עולם השפל, בסוד החכמה. והשמים, שהוא עולם גדול ממנו, בתבונה, שהוא דבר קטן מן החכמה. וכבר שנינו, אימתי נקרא אדם חכם בחכמה, כששואלים אותו בכל דבר, ועונה ומשיב כענין, וידו בכל, אז נקרא חכם בחכמה, שהוא גדול על התבונה ועל הדעת, על כן היה לו יתברך לעשות השמים בחכמה, והארץ שהיא שפלה מהם בתבונה. תרע כי החכמה גדולה מפולם, ועל כן נקרא אדם חכם, מפני שהוא חכם בכל החכמות. והתבונה קטנה מן החכמה, ועל כן נקרא אדם מבין, כלומר, מבין דבר מתוך דבר, הוא מעצמו ומלבו, מבין דבר מתוך דבר אחר. כלומר, בראותו יסוד, בונה בנן עליו. וכן הוא המבין, בראותו דבר אחד או קצתו, משלים הענין עליו.

והקדוש ברוף הוא יתברך שמו, ברא השמים בסוד התבונה, שהוא ענין הבינה מתוך היסוד. ובראשית כל הנבראים, ברא צורת המלאכים הקדושים, שהם תחלת כל הנבראים הנאצלים מזיו אור הדרו.

צורת המלאכים הקדושים, שהם תחלת כל הנבראים הנאצלים מזיו אור הדרו.

וְעִשְׂרֵה שְׁמוֹת נִקְרְאוּ בְּסוּדָם, וּבִתְוֹךְ שְׁמוֹתָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים. וְעַל כֵּן בָּא לְהוֹרוֹת בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים, כְּלוֹמַר בְּרֵא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים אֱלֹהִים, וְהֵם הַיְסוּד מִכָּל הַנִּבְרָאִים הָאֲחֵרִים, וּמִתּוֹךְ זֶה הַיְסוּד, נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם לְאַחַר כֵּן בְּסוּד הַתְּבוּנָה, כַּאֲשֶׁר הַתְּבוּנָה הוּא מִבֵּין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר כִּף נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, שֶׁהֵם מְסוּד אֹר צוּרַת הַמַּלְאָכִים. כְּלוֹמַר הֵם בְּנִין מִתּוֹךְ הַיְסוּד, וְעַל כֵּן כּוֹנְנִים שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה.

אֲבָל הָאָרֶץ נִהְיָה מִתּוֹךְ יְסוּד אַחֵר, אֲלֵא שְׁהִיא תְלוּיָה עַל הַמַּיִם. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יְסוּד לָהּ יְסוּד עֲשׂוּי בְּחֻכְמָה, וְעַל כֵּן נֶאֱמַר ה' בְּחֻכְמָה יְסוּד אָרֶץ, כּוֹנֵן שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה, דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר.

וְאִמַּר רַבִּי אֶבְהוּ, בֵּא וּרְאֵה כִּמָּה חֲשַׁשׁ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ הַגְּדוֹל שֶׁהוּא יְהו"ה, כִּי זֶהוּ שְׁמוֹ מִמֶּשׁ. אֲבָל שֵׁם אֱלֹהִים, מִשְׁתַּף הוּא עַל יְתֵר הַנִּבְרָאִים. הַמַּלְאָכִים נִקְרָאִים אֱלֹהִים. בְּנֵי אָדָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים. הַדְּיַיָּנִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים.

וְעַל כֵּן חֲשַׁשׁ הַמְּקוֹם עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. תִּדַע לָךְ, כָּל הַמְּקַרִּיב קָרְבָּנוֹ וְזָבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חַיִּיב מִיתָה. שְׁנֵאמַר, (שְׁמוֹת כב יט) זָבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתִּי לֵה' לְבָדוֹ. בְּשָׁבִיל שֶׁהוּא שֵׁם מְשׁוֹתֵף, וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים אִם הוּא זוֹבַח לְמַלְאָכִים, אוֹ לְבְנֵי אָדָם, אוֹ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַל כֵּן אָמְרָה הַתּוֹרָה, זָבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתִּי לֵה' לְבָדוֹ, כְּלוֹמַר, שְׁצַרִּיף שְׁיִזְכִּיר שֵׁם יְהו"ה לְבָדוֹ. וּלְפִיכָף נֶאֱמַר בְּקָרְבָּנוֹת, (ויקרא כב כט) וְכִי תִזְבְּחוּ זָבַח תּוֹדָה לֵה', וְכֵן בְּשִׁלְמִים, וְכֵן בְּעוֹלָה, וְלֹא נֶאֱמַר לְאֱלֹהִים אֲלֵא לֵה' מִמֶּשׁ.

וְעִשְׂרֵה שְׁמוֹת נִקְרְאוּ בְּסוּדָם, וּבִתְוֹךְ שְׁמוֹתָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים. וְעַל כֵּן בָּא לְהוֹרוֹת בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים, כְּלוֹמַר, בְּרֵא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים אֱלֹהִים, וְהֵם הַיְסוּד מִכָּל הַנִּבְרָאִים הָאֲחֵרִים, וּמִתּוֹךְ זֶה הַיְסוּד נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם לְאַחַר כֵּן בְּסוּד הַתְּבוּנָה, כַּאֲשֶׁר הַתְּבוּנָה הוּא דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, כִּף נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, שֶׁהֵם מְסוּד אֹר צוּרַת הַמַּלְאָכִים, כְּלוֹמַר, הֵם בְּנִין מִתּוֹךְ הַיְסוּד, וְעַל כֵּן כּוֹנְנִים שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה.

אֲבָל הָאָרֶץ נִהְיָה מִתּוֹךְ יְסוּד אַחֵר, אֲלֵא שְׁהִיא תְלוּיָה עַל הַמַּיִם. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יְסוּד לָהּ יְסוּד עֲשׂוּי בְּחֻכְמָה, וְעַל כֵּן נֶאֱמַר ה' בְּחֻכְמָה יְסוּד אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה, דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר. וְאִמַּר רַבִּי אֶבְהוּ, בֵּא וּרְאֵה כִּמָּה חֲשַׁשׁ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ הַגְּדוֹל שֶׁהוּא יְהו"ה, כִּי זֶהוּ שְׁמוֹ מִמֶּשׁ. אֲבָל שֵׁם אֱלֹהִים מִשְׁתַּף הוּא עַל יְתֵר הַנִּבְרָאִים. הַמַּלְאָכִים נִקְרָאִים אֱלֹהִים, בְּנֵי אָדָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, הַדְּיַיָּנִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים.

וְעַל כֵּן חֲשַׁשׁ הַמְּקוֹם עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. תִּדַע לָךְ, כָּל הַמְּקַרִּיב קָרְבָּנוֹ וְזָבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חַיִּיב מִיתָה, שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת כב) זָבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתִּי לֵה' לְבָדוֹ. בְּשָׁבִיל שֶׁהוּא שֵׁם מְשׁוֹתֵף, וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים אִם הוּא זוֹבַח לְמַלְאָכִים אוֹ לְבְנֵי אָדָם אוֹ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַל כֵּן אָמְרָה הַתּוֹרָה זָבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתִּי לֵה' לְבָדוֹ, כְּלוֹמַר, שְׁצַרִּיף שְׁיִזְכִּיר שֵׁם יְהו"ה לְבָדוֹ. וּלְפִיכָף נֶאֱמַר בְּקָרְבָּנוֹת (ויקרא כב) וְכִי תִזְבְּחוּ זָבַח תּוֹדָה לֵה', וְכֵן בְּשִׁלְמִים וְכֵן בְּעוֹלָה, וְלֹא נֶאֱמַר לְאֱלֹהִים, אֲלֵא לֵה' מִמֶּשׁ.

וְשָׁמַיִם, נִבְרָאוּ מֵאוֹתוֹ הָאֹר הַנִּשְׁפָּע בְּאֱלֹהִים, וַעֲשֵׂה אוֹתָם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וּבְשִׁלְשָׁה דְבָרִים הִלְלוּ נַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן, שְׁנֵאמַר (שמות לא ג) וְאִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻכְמָהּ וּבְתַבּוּנָהּ וּבְדַעַת. וּשְׁלֹשֶׁתָן הֵם בְּמִתְנַת עֲלִיּוֹן, לְכֹל אֲשֶׁר יַחְפוֹץ יִתְּנֵם, שְׁנֵאמַר כִּי ה' יִתֵּן חֻכְמָה מִפִּי דַעַת וּתְבוּנָה.

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים (בראשית א). רַבִּי אֲבָא פִּתַח וְאָמַר (שם טו), בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לְאִמְרוֹ. בְּחֻמְשָׁה עֲנִינִים נֵאמַר הַבְּרִית, הָא' הוּא בְּרִית מִלְּהָ, שְׁנֵאמַר (שם יז) וְהִיתָה בְּרִיתִי בְּכַשְׂרְכֶם לְבְרִית עוֹלָם. הַב' - בְּרִית הַקֶּשֶׁת, שְׁנֵאמַר (שם ט) וְהִיתָה לְאוֹת בְּרִית. הַג' - בְּרִית הַמְּלַח, שְׁנֵאמַר (במדבר יח) בְּרִית מְלַח עוֹלָם. הַד' - בְּרִית הַיְסוּרִין, שְׁנֵאמַר (דברים כח) אֵלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית. הֵה' - בְּרִית הַפְּהֻנָּה, שְׁנֵאמַר (במדבר כח) וְהִיתָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָּה עוֹלָם. וְכֹרֶם שְׁנֵתְנוּ הֵה' בְּרִיתוֹת, לֹא הִיתָה הַבְּרִית אֶלָּא בְּאֵשׁ. שְׁנֵאמַר (בראשית טו) וְהִנֵּה תִנּוּר עֲשֵׂן וְלִפִּיד אֵשׁ וְגו', וְכַתִּיב (שם) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לְאִמְרוֹ. וְהָאֵשׁ הִיתָה בְּרִית בְּתַחֲלָה. וְזֵהוּ בְּרֵאשִׁית. הוֹצֵא מִשָּׁם אֵשׁ, וְנִשְׁאָר בְּרִית. כְּלוֹמַר בְּרִית א"ש.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, בְּרִית כְּרוּתָה כָּרַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הָעוֹלָם, וְעַל מִנַּת שִׁיעֲמוּד אַבְרָהָם, וְעַל מִנַּת שִׁיעֲמוּד אַבְרָהָם וְיִתְקַיֵּם הָעוֹלָם בְּזִכְרוֹתוֹ, שְׁנֵאמַר (בראשית ב) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָם - בְּאֲבָרְהָם. וְאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁכַרְתָּ עִמּוֹ הַבְּרִית בְּאֵשׁ, עֲמַד הָעוֹלָם בְּקִיּוּמוֹ, וְזֵהוּ בְּרֵאשִׁית, בְּרִית אֵשׁ, בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ כְּדִי שִׁיעֲמוּד אוֹתָהּ הַבְּרִית אֵשׁ. שְׁתַּעֲמַד אוֹתָהּ הַבְּרִית אֵשׁ.

וְהַחֲכִמָּה אוֹמֶרֶת, לָמָּה הֵבִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ

וְשָׁמַיִם, נִבְרָאוּ מֵאוֹתוֹ הָאֹר הַנִּשְׁפָּע בְּאֱלֹהִים, וַעֲשֵׂה אוֹתָם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וּבְשִׁלְשָׁה דְבָרִים הִלְלוּ נַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן, שְׁנֵאמַר (שמות לא ג) וְאִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻכְמָהּ וּבְתַבּוּנָהּ וּבְדַעַת. וּשְׁלֹשֶׁתָן הֵם בְּמִתְנַת עֲלִיּוֹן, לְכֹל אֲשֶׁר יַחְפוֹץ יִתְּנֵם, שְׁנֵאמַר (משלי ב 1) כִּי ה' יִתֵּן חֻכְמָה מִפִּי דַעַת וּתְבוּנָה.

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. רַבִּי אֲבָא פִּתַח וְאָמַר, (בראשית טו יח) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לְאִמְרוֹ. בְּחֻמְשָׁה עֲנִינִים נֵאמַר הַבְּרִית, הָא' הוּא בְּרִית מִלְּהָ, שְׁנֵאמַר (שם יז ג) וְהִיתָה בְּרִיתִי בְּכַשְׂרְכֶם לְבְרִית עוֹלָם. הַב' בְּרִית הַקֶּשֶׁת, שְׁנֵאמַר (שם ט יג) וְהִיתָה לְאוֹת בְּרִית. הַג' בְּרִית הַמְּלַח, שְׁנֵאמַר (במדבר יח ט) בְּרִית מְלַח עוֹלָם. הַד' בְּרִית הַיְסוּרִין, שְׁנֵאמַר (דברים כח יג) הֵה' בְּרִית הַפְּהֻנָּה, שְׁנֵאמַר (במדבר כח יג) וְהִיתָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָּה עוֹלָם.

וְכֹרֶם שְׁנֵתְנוּ הֵה' בְּרִיתוֹת, לֹא הִיתָה הַבְּרִית אֶלָּא בְּאֵשׁ. שְׁנֵאמַר (בראשית טו יח) וְהִנֵּה תִנּוּר עֲשֵׂן וְלִפִּיד אֵשׁ וְגו'. וְכַתִּיב (שם טו יח) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לְאִמְרוֹ. וְהָאֵשׁ הִיתָה בְּרִית בְּתַחֲלָה. וְזֵהוּ בְּרֵאשִׁית, הוֹצֵא מִשָּׁם אֵשׁ, וְנִשְׁאָר בְּרִית. כְּלוֹמַר בְּרִית א"ש.

ר' יוֹחָנָן אָמַר, בְּרִית כְּרוּתָה כָּרַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הָעוֹלָם, וְעַל מִנַּת שִׁיעֲמוּד אַבְרָהָם, וְעַל מִנַּת שִׁיעֲמוּד אַבְרָהָם וְיִתְקַיֵּם הָעוֹלָם בְּזִכְרוֹתוֹ, שְׁנֵאמַר, אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָם, בְּאֲבָרְהָם. וְאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁכַרְתָּ עִמּוֹ הַבְּרִית בְּאֵשׁ, עֲמַד הָעוֹלָם בְּקִיּוּמוֹ, וְזֵהוּ בְּרֵאשִׁית, בְּרִית אֵשׁ, בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ כְּדִי שִׁיעֲמוּד אוֹתוֹ הַבְּרִית אֵשׁ.

וְהַחֲכִמָּה אוֹמֶרֶת, לָמָּה הֵבִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ

וְהַחֲכִמָּה אוֹמֶרֶת, לָמָּה הֵבִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ

הקדוש ברוך הוא מפול מים לעולם בתחלת דינו ולא דבר אחר? אלא ראה הקדוש ברוך הוא שהעולם נברא בברית אש, וראה שאם ידין העולם בדין אחר, אפשר שיוכלו הרשעים לעמוד בעולם, מפני אותו ברית אש, באשר נברא העולם. אלא מה עשה, דן את העולם במים, בדרך הראוי לכבות את האש, כדי להעביר את הרשעים מן העולם, שנמשלו לאש, (יחזקאל טו) מהאש יצאו והאש תאכלם. רצונו לומר, מהאש יצאו בשרא.

לכן בתחלה אמר אמתה את האדם אשר בראתי במים, שנאמר (ישעיה נז) והרשעים פים נגרש, לאחר כן נאמר, מהאש יצאו והאש יצאו והאש תאכלם. אמר הקדוש ברוך הוא: עד כאן היו נמוקים במים, מכאן ואילך - מהאש יצאו והאש תאכלם.

ובשחטאו אחר כן, דן אותם באש, שנאמר (בראשית יט, כד) וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש. ואימתי נתבסם העולם? כשעמדו על הר סיני, ונתמלא כלו אש, שנאמר (דברים ד, יא) וההר בער באש עד לב השמים. רבי יצחק אמר, והתורה נהיתה ברית בין השם והעולם, שנמשלה באש, שנאמר (ירמיה כג, כט) הלא כה דברי באש, וזהו ברית אש, בראשית.

רבי יוחנן פתח, (משלי כג) בחכמה יבנה בית - שלשה דברים צריך אדם לעשות בדרך העולם, ואלו הן: לבנות בית מושבו, וליטע כרם להתפרנס בו, ואחר כך לקחת לו אשה, ולהוליד בנים, לפרנסם בהם. ולא כדרך השוטים, הלוקחים אשה

הוא מפול מים לעולם, בתחלת דינו, ולא דבר אחר. אלא ראה הקדוש ברוך הוא שהעולם נברא בברית אש, וראה שאם ידין העולם בדין אחר, אפשר שיוכלו הרשעים לעמוד בעולם, מפני אותו ברית אש, באשר נברא העולם. אלא מה עשה, דן את העולם במים, בדרך הראוי לכבות את האש, כדי להעביר את הרשעים מן העולם, שנמשלו לאש, שנאמר (יחזקאל טו) מהאש יצאו והאש תאכלם. רצונו לומר, מהאש יצאו בשרא.

לכן בתחלה אמר אמתה את האדם אשר בראתי במים, שנאמר (ישעיה נז) והרשעים פים נגרש, לאחר כן נאמר, מהאש יצאו והאש יצאו והאש תאכלם. אמר הקדוש ברוך הוא עד כאן היו נמוקים במים, מכאן ואילך מהאש יצאו והאש תאכלם.

ובשחטאו אחר כן, דן אותם באש, שנאמר (בראשית יב כד) וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש, ואימתי נתבסם העולם, כשעמדו על הר סיני, ונתמלא כלו אש, שנאמר (דברים ד יא) וההר בער באש עד לב השמים. ר' יצחק אמר, והתורה נהיתה ברית בין השם והעולם, שנמשלה לאש, שנאמר (ירמיה כג כט) הלא כה דברי באש, וזהו ברית אש בראשית.

ר' יוחנן פתח, (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית, שלשה דברים צריך אדם לעשות בדרך העולם, ואלו הן: לבנות בית מושבו, וליטע כרם להתפרנס בו, ואחר כך לקחת לו אשה, ולהוליד בנים, לפרנסם בהם. ולא כדרך השוטים, הלוקחים אשה בתחלה, ואחר כך

בפתחלה, ואחר כך נוטעים פָּרֶם,
ואחר כך בונים בית.

כי זה שאמר רבי סימון, כל
הלוקח לו אשה ואין לו בפתחלה
במה שיוכל לפרנסה, הרי זה
חפשי מן המצוות, כמתים
הנקראים חפשים, שנאמר (תהלים
פח) במתים חפשי. ולמה נקרא
חפשי? לפי שהוא חפשי מן
המצוות, מפני שלא יוכל
להשתדל בעבודת בוראו, אלא
בעבודת אשתו.

רבי יהודה אומר, כאלו לוקח
עבודה זרה לעצמו. שאמר רבי
יהודה, בפתחלה היו החכמים
והחסידים לוקחים אשה, ולא
היה להם די פרנסתם, וממיתים
עצמם ברעב ובצמא, ומניחים כל
חיי העולם הזה, ועוסקים בתורה
ובמצוות ובעבודת בוראם. אבל
בזמן הזה, שהעולם טרוד אחר
הפרנסה, צריך לכוונן בית
בפתחלה, ולזמן מזונותיו, ואחר
כך לקחת אשה, ויכול לעבד
בוראו, ולעסק בתורה. פי זה
שאמרו רבותינו זכרונם לברכה,
אם אין קמח אין תורה.

ואמר רבי יהודה, מאחר שהאדם
נושא אשה, אז נקרא עבד ה',
מפני שלבו פנוי מלהסתכל
בעברה ובנשים ומלתור אחר
לכבו ועיניו, כמו שנאמר (במדבר
טו) ולא תתורו אחרי לבבכם
ואחרי עיניכם וגו'. לפיכך צריך
אדם להשתדל לכוונן בית בראש,
ולעשות ישוב בבית.

ומכאן אתה למד? מהקדוש ברוך
הוא. קדם בנה בית וכווננו, וזמן
כל הפרנסה והמזונות קדם שיבא
אדם לעולם. וברא את העולם
בראש, שהוא הבית. וזמן כל
הפרנסה האין? ברא את
הבהמות, ואת החיות, ואת
העופות והדגים הצמחים

נוטעים פָּרֶם, ואחר כך בונים בית.
כי הא דאמר רבי סימון, כל הלוקח לו אשה,
ואין לו בפתחלה במה שיוכל לפרנסה, הרי
זה חפשי מן המצוות, כמתים הנקראים
חפשים, שנאמר (תהלים פח יד) במתים חפשי. ולמה
נקרא חפשי. לפי שהוא חפשי מן המצוות,
מפני שלא יוכל להשתדל בעבודת בוראו,
אלא בעבודת אשתו.

ר' יהודה אומר, כאלו לוקח עבודה זרה
לעצמו. דאמר רבי יהודה, בפתחלה היו
החכמים והחסידים לוקחים אשה, ולא היה
להם די פרנסתם, וממיתים עצמם ברעב
ובצמא, ומניחים כל חיי העולם הזה,
ועוסקים בתורה ובמצוות ובעבודת בוראם.
אבל בזמן הזה שהעולם טרוד אחר הפרנסה,
צריך לכוונן בית בפתחלה, ולזמן מזונותיו,
ואחר כך לקחת אשה, ויכול לעבד בוראו,
ולעסק בתורה. פי הא דאמרו רבותינו זכרונם
לברכה, אם אין קמח אין תורה.

ואמר רבי יהודה, מאחר שהאדם נושא אשה,
אז נקרא עבד ה', מפני שלבו פנוי
מלהסתכל בעבירה ובנשים, ומלתור אחר
לכבו ועיניו, כמה דאת אמר (במדבר טו לט) ולא
תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו'.
לפיכך צריך אדם להשתדל לכוונן בית בראש,
ולעשות ישוב בבית.

ומכאן אתה למד, מהקדוש ברוך הוא. קדם
בנה בית וכווננו, וזמן כל הפרנסה
והמזונות, קדם שיבא אדם לעולם. וברא את
העולם בראש, שהוא הבית. וזמן כל הפרנסה
האין? ברא את הבהמות, ואת החיות, ואת
העופות והדגים הצמחים והאילנות, שהם
זימון (דף ע"ב א) כל הפרנסה. לאחר שהכין הבית

והפרנסה, הביא את האדם, וכרא אותו ואת אשתו והולידו בנים ועשו ישוב בבית. ועל כן נאמר בראשית, בית ראש. כאשר תבין באותיות, תמצא בי"ת ראש. וכן התחילה התורה בראשית, כלומר בית ראשית, והכל ענין אחד.

והאילנות, שהם זמון כל הפרנסה. לאחר שהכין הבית והפרנסה, הביא את האדם, וכרא אותו ואת אשתו, והולידו בנים ועשו ישוב בבית. ועל כן נאמר בראשית, בית ראש. כאשר תבין באותיות, תמצא בי"ת ראש. וכן התחילה התורה בראשית, כלומר בית ראשית, והכל ענין אחד.

ועם כל זה צריך האדם להשתדל בדרך ארץ, ולעשות עתים לתורה, ולהיות עמלו בשני הדרךים האלו, מפני שיגיעת שניהם משפחת עון. ושםא יאמר אדם הריני בן אבות העולם, ממשפחה גדולה, איני ראוי לעשות מלאכה ולא להתבזות. אמר לו, שוטה, כבר קדמך יוצרך, שנאמר בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, והוא עשה מלאכה קודם שבאת לעולם. ומנא לן. שנאמר מפל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות. קרא אותה מלאכה. וכן וישבת ביום השביעי מפל מלאכתו אשר עשה.

ועם כל זה צריך האדם להשתדל בדרך ארץ, ולעשות עתים לתורה, ולהיות עמלו בשני הדרךים האלו, מפני שיגיעת שניהם משפחת עון. ושםא יאמר אדם: הריני בן אבות העולם, ממשפחה גדולה, איני ראוי לעשות מלאכה ולא להתבזות. אמר לו: שוטה, כבר קדמך יוצרך, שנאמר בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, והוא עשה מלאכה קדם שבאת לעולם. ומנין לנו? שנאמר (בראשית ב) מפל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות. קרא אותה מלאכה. וכן (שם) וישבת ביום השביעי מפל מלאכתו אשר עשה.

כהא דאמר ר' יוחנן, בא וראה, למה ברא הקדוש ברוך הוא את האדם אחרון לכל הנבראים. אלא ללמדך, שעשה בכל יום ויום מלאכתו, וכרא העולם וכל צבאם, וביום הששי שהוא אחרון למלאכתו, ברא בו את האדם. אמר לו לאדם, עד כאן הייתי אני משתדל במלאכה, מכאן ואילך אתה תשתדל בה, וזהו בראשית ברא אלהים, קודם שיבא אדם לעולם.

כמו זה שאמר רבי יוחנן, בא וראה, למה ברא הקדוש ברוך הוא את האדם אחרון לכל הנבראים. אלא ללמדך, שעשה בכל יום ויום מלאכתו, וכרא העולם וכל צבאם, וביום הששי, שהוא אחרון למלאכתו, ברא בו את האדם. אמר לו לאדם: עד כאן הייתי אני משתדל במלאכה, מכאן ואילך אתה תשתדל בה. וזהו בראשית ברא אלהים, קדם שיבא אדם לעולם.

ואמר רבי יוחנן, למה נברא אדם בצלם אלהים. שנאמר ויברא אלהים את האדם בצלמו. משל למלך שהיה מושל על המדינה, והיה בונה בירניות ותיקונין לעיר, וכל בני העיר משתעבדין תחתיו. יום אחד המדינה, והיה בונה בירניות ותיקונים לעיר, וכל בני העיר

ואמר רבי יוחנן, למה נברא אדם בצלם אלהים, שנאמר (שם א) ויברא אלהים את האדם בצלמו משל למלך שהיה מושל על משתעבדים תחתיו. יום אחד קרא

לְכָל בְּנֵי הָעִיר, וּמִינָה עֲלֵיהֶם שָׂר אֶחָד שְׁלוֹ, אָמַר, עַד כָּאֵן הָיִיתִי טוֹרֵחַ בְּכָל צָרְכֵי הָעִיר, וְלַעֲשׂוֹת מִגְדָּלִים וּבִירְנַיִוֹת, מִכָּאֵן וְאֵילָף הָרִי זֶה כְּמוֹנִי.

בְּעֵינָיִךְ זֶה נֹאמֵר בְּאָדָם, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, וְאָמַר לוֹ: רְאֵה בְּנֵיתִי כָּל הָעִיר וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ. וּכְאֲשֶׁר הָיִיתִי מוֹשֵׁל עֲלֶיךָ וּבִוְנָה אוֹתָהּ כְּכֹל חִפְצֵי - כִּף אֶתָּה תִּבְנֶה וְתַעֲשֶׂה מְלֶאכֶת הָעוֹלָם. מִכָּאֵן וְאֵילָף יִהְיֶה הַכֹּל מְסוּר בְּיָדְךָ, וְכוֹלָם יִהְיוּ מְשׁוּעַבְדִים תַּחְתֶּיךָ, וַיִּרְאִים מִמֶּךָ, כְּאֲשֶׁר הָיוּ יִרְאִים מִמֶּנִּי, שְׁנֹאמֵר (שם ט, ב) וּמוֹרָאֲכֶם וְחַתְכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיֵּי הָאָרֶץ. וְעַל כֵּן בְּצַלְמֵ אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, לַעֲשׂוֹת כָּל צָרְכֵי הָעוֹלָם וְתִקְוֹנָיו כְּאֲשֶׁר הוּא עָשָׂה בְּתַחֲלָה.

בְּרֵאשִׁית, כְּתוּב (משלי ח) ה' קִנְנִי רֵאשִׁית דְּרָכּוֹ קִדְּם מִפְּעֻלֵי מְאֹז. הַפְּסוּק הַזֶּה חוֹזֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הִתְהַוְּתָה רֵאשִׁית דְּרָכֵי הָאֵל, שֶׁהַתּוֹרָה נִבְרָאת אֶלְפִים שָׁנָה קִדְּם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם.

שְׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁבַעַה דְּבָרִים נִבְרָאוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, וְאֵלוֹ הֵם: הַתּוֹרָה, וְגַן עֵדֵן, וְגִיְהֵנִם, וְכֶסֶף הַכְּבוֹד, וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְשְׁמוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, וְהַתְּשׁוּבָה. וּבַתּוֹרָה נִבְרָא אֶת הָעוֹלָם, שְׁנֹאמֵר (שם) ה' קִנְנִי וְגו'. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. רוּצָה לוֹמַר עִם רֵאשִׁית, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, נִבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא וְרֵאָה כִּמְהָ הַפְּרָשׁ יֵשׁ בֵּין הַתּוֹרָה וְהָעוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּשֵׁשֶׁת יָמִים, וְהַתּוֹרָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם, וְהָיָה מְטִייל עֲמִיּה ר' חִיָּיא בַר אֲבָא, כִּד מְטוֹ חַד בֵּין לְלוּד, וְהָיָה מְטִייל עֲמוֹ רַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְשַׁדָּה אַחַת, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה הִנֵּה שְׁלִי

קָרָא לְכָל בְּנֵי הָעִיר, וּמִינָה עֲלֵיהֶם שָׂר אֶחָד שְׁלוֹ, אָמַר, עַד כָּאֵן הָיִיתִי טוֹרֵחַ בְּכָל צָרְכֵי הָעִיר, וְלַעֲשׂוֹת מִגְדָּלִים וּבִירְנַיִוֹת, מִכָּאֵן וְאֵילָף הָרִי זֶה כְּמוֹנִי.

בְּעֵינָיִךְ זֶה נֹאמֵר בְּאָדָם, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, וְאָמַר לֵיהּ רְאֵה בְּנֵיתִי כָּל הָעִיר וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ, וּכְאֲשֶׁר הָיִיתִי מוֹשֵׁל עֲלֶיךָ וּבִוְנָה אוֹתָהּ כְּכֹל חִפְצֵי, כִּף אֶתָּה תִּבְנֶה וְתַעֲשֶׂה מְלֶאכֶת הָעוֹלָם. מִכָּאֵן וְאֵילָף יִהְיֶה הַכֹּל מְסוּר בְּיָדְךָ, וְכוֹלָם יִהְיוּ מְשׁוּעַבְדִים תַּחְתֶּיךָ, וַיִּרְאִים מִמֶּךָ, כְּאֲשֶׁר הָיוּ יִרְאִים מִמֶּנִּי, שְׁנֹאמֵר (בראשית ט ב) וּמוֹרָאֲכֶם וְחַתְכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיֵּי הָאָרֶץ. וְעַל כֵּן בְּצַלְמֵ אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, לַעֲשׂוֹת כָּל צָרְכֵי הָעוֹלָם וְתִקְוֹנָיו, כְּאֲשֶׁר הוּא עָשָׂה בְּתַחֲלָה.

בְּרֵאשִׁית, כְּתוּב (משלי ח כב) ה' קִנְנִי רֵאשִׁית דְּרָכּוֹ קִדְּם מִפְּעֻלֵי מְאֹז, הַפְּסוּק הַזֶּה חוֹזֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הִתְהַוְּתָה רֵאשִׁית דְּרָכֵי אֵל, שֶׁהַתּוֹרָה נִבְרָאת אֶלְפִים שָׁנָה קִדְּם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם.

דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁבַעַה דְּבָרִים נִבְרָאוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם. וְאֵלוֹ הֵם: הַתּוֹרָה. וְגַן עֵדֵן. וְגִיְהֵנִם. וְכֶסֶף הַכְּבוֹד. וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. וְשְׁמוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ. וְהַתְּשׁוּבָה. וּבַתּוֹרָה נִבְרָא אֶת הָעוֹלָם, שְׁנֹאמֵר ה' קִנְנִי וְגו'. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, רְצוֹנוֹ לוֹמַר עִם רֵאשִׁית, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, נִבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֵּא וְרֵאָה כִּמְהָ הַפְּרָשׁ יֵשׁ בֵּין הַתּוֹרָה וְהָעוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּשֵׁשֶׁת יָמִים, וְהַתּוֹרָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם, וְהָיָה מְטִייל עֲמִיּה ר' חִיָּיא בַר אֲבָא, כִּד מְטוֹ חַד בֵּין לְלוּד, וְהָיָה מְטִייל עֲמוֹ רַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְשַׁדָּה אַחַת, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה הִנֵּה שְׁלִי

רַבִּי יוֹחָנָן הָיָה אֲזִיל מִקְסָרֵי לְלוּד, וְהָיָה מְטִייל עֲמִיּה ר' חִיָּיא בַר אֲבָא, כִּד מְטוֹ חַד בֵּין לְלוּד, וְהָיָה מְטִייל עֲמוֹ רַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְשַׁדָּה אַחַת, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה הִנֵּה שְׁלִי

ומכרתי אותו כדי לזכות בתורה.
בכה רבי חייא בר אבא. אמר לו:
ולמה אתה בוכה? אמר לו: שלא
השארתי לזקנתך כלום.

אמר לו: חייא בני, קלה הוא
בעיניך מה שעשיתי, שהשארתי
דבר שנברא בששה ימים בעבור
דבר שנברא בארבעים, שנאמר
(שמות לד) ויהי שם עם ה' ארבעים
יום וארבעים לילה, וקניתי
דברים גדולים וטובים שאינם
בעולם, והם עצה ותושיה
וחכמה וגבורה, שנאמר (משלי ח,
יד) לי עצה ותושיה אני בינה לי
גבורה.

בשהיה רבי יוחנן עוסק בתורה,
היו פניו מאירים כזהר השמש.
יום אחד פגש בו רבי יוסי. אמר
לו: ראה פניך זוהרים כזהר
השמש. אמר לו: אינו אלא
שהשעור מאיר לי. קרא עליו
(שופטים ה, לא) ואהביו כצאת השמש
בגבורתו.

רבי יצחק אמר, התורה נקראת
תושיה בתחלה, ואחר כך גבורה,
שנאמר לי עצה ותושיה וגו'.
תדע לך, כי בתחלה נקראת
תושיה, שמתשת כחו של אדם,
מפני שיש לו להלחם עם יצר
הרע, ולכתת כל גופו בבית
המדרש, עד שירגיל אותו
בתורה. פיון שהוא רגיל לעסק
בתורה, אז יש לו שמחה וגבורה,
שנאמר אני בינה לי גבורה. רוצה
לומר, כשאדם רגיל בתורה
ובחכמה, אז יש לו תפארת. ואיזו
היא גבורה? להלחם מלחמות
ה', שנאמר (במדבר כא, יד) על פן
יאמר בספר מלחמת ה', שם תהא
המלחמה והגבורה.

ובתורה ברא הקדוש ברוך הוא
את העולם, שנאמר (משלי ח, ל)
ואהיה אצלו אמון, אל תקרי
אמון, אלא אמן. וזהו בראשית

חקל, אמר רבי יוחנן, האי הוי דידי, וזבינתיה,
כדי למזמי באורייתא. בכה ר' חייא בר אבא,
אמר ליה ולמה את בכי. אמר ליה, דלא שבקת
לסיבותיה כלום.

אמר ליה, חייא בני, קלה הוא בעינך מה
דעבדית, דשבקית דבר שנברא בששה
ימים, בעבור דבר שנברא בארבעים יום,
שנאמר (שמות לד כה) ויהי שם עם ה' ארבעים יום
וארבעים לילה וקניתי דברים גדולים וטובים
שאינם בעולם, והם עצה ותושיה וחקמה
וגבורה, שנאמר (משלי ח יד) לי עצה ותושיה אני
בינה לי גבורה.

ר' יוחנן כד הוה לעי באורייתא, הוה אנפוי
זהירין כזהר דשמשא, יומא חד פגע
ביה ר' יוסי, אמר ליה חמא אנפך זהירין
כזהר דשמשא, אמר ליה לאו הוא אלא
שמעתא דנהרא לי. קרא עליה (שופטים ה לא)
ואהביו כצאת השמש בגבורתו.

ר' יצחק אמר, התורה נקראת תושיה בתחלה.
ואחר כך גבורה, שנאמר (משלי ח יד) לי עצה
ותושיה וגו', תדע לך כי בתחלה נקראת
תושיה, שמתשת כחו של אדם, מפני שיש
לו להלחם עם יצר הרע, ולכתת כל גופו בבית
המדרש, עד שירגיל אותו בתורה. פיון שהוא
רגיל לעסוק בתורה, אז יש לו שמחה וגבורה,
שנאמר אני בינה לי גבורה, רצונו לומר
כשאדם רגיל בתורה ובחכמה, אז יש לו
תפארת, ואיזו היא גבורה, להלחם מלחמות
ה', שנאמר (במדבר כא יד) על פן יאמר בספר
מלחמת ה', שם תהא המלחמה והגבורה.

ובתורה ברא הקדוש ברוך הוא את העולם,
שנאמר (משלי ח ל) ואהיה אצלו אמון,
אל תקרי אמון, אלא אמן. וזהו בראשית

בְּרָא אֱלֹהִים, עִם רֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְזוֹ הִיא הַתּוֹרָה.

ר' יהודה אומר, לא נברא אלא בשביל היראה, שנקראת ראשית, שנאמר (משלי א) יראת ה' ראשית דעת. ומנין לנו שהעולם נברא על פי היראה? שנאמר (קהלת ג יד) והאלהים עשה שיראו מלפניו. עשה את העולם כדי שיראו מלפניו, ועל פי היראה, שהיא ראשית, ברא אלהים את השמים ואת הארץ.

בראשית, רבי אלעזר פתח (תהלים קכ) שיר המעלות אל ה' בצרתה לי קראתי ויענני. שירים תאבים ברא הקדוש ברוך הוא בכריאת שמים וארץ, כדי להללו ולשבחו, והוא יוצר הכל. השמים אומרים שירה לפניו, שנאמר (תהלים יט) השמים מספרים כבוד אל, והארץ אומרת שירה, שנאמר (שם יז) שירו לה' כל הארץ.

ועוד, שכל העולם ושמיים ותאבים נפלאותיו בשמים ובארץ, וזהו בראשית. עין באותיות ותראה, ש"ר תא"ב. כלומר, תא"ב לאמר ש"ר על נפלאותיו בשמים ובארץ, איזה הוא אותם המעלות שהיה דוד המלך עליו השלום אומר. אלו הם אותם השירים של אותן המעלות, שהם השמים, שנאמר (עמוס ט) הבונה בשמים מעלותו. ודוד תאב להם, וזהו אומרים, וזהו שיר תאב.

ואמר רבי אלעזר, כתוב (איוב לח) ברוך יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים. מי הם בני האלהים? אלו הם המלאכים, שהם אומרים שירה לפני יוצר בראשית בכל הלילה, כנגד שלש משמרות שהיה הלילה, ובכל משמרה ומשמרה.

עם ראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, וזו היא התורה.

ר' יהודה אומר, לא נברא אלא בשביל היראה, שנקראת ראשית, שנאמר (שם א י) יראת ה' ראשית דעת. ומנא לן שהעולם נברא על פי היראה, שנאמר (קהלת ג יד) והאלהים עשה שיראו מלפניו. עשה את העולם, כדי שיראו מלפניו, ועל פי היראה שהיא ראשית, ברא אלהים את השמים ואת הארץ.

בראשית, רבי אלעזר פתח, (תהלים קכ א) שיר המעלות אל ה' בצרתה לי קראתי ויענני. שירים תאבים ברא הקדוש ברוך הוא בכריאת שמים וארץ, כדי להללו ולשבחו, שהוא יוצר הכל. השמים אומרים שירה לפניו, שנאמר (שם ט ב) השמים מספרים כבוד אל, והארץ אומרת שירה, שנאמר (שם צו ב) שירו לה' כל הארץ.

ועוד, שכל העולם ותאבים ושמיים נפלאותיו בשמים ובארץ, וזהו בראשית. עיין באותיות ותראה, ש"ר תא"ב. כלומר, תא"ב לאמר ש"ר על נפלאותיו בשמים ובארץ, איזה הוא אותם המעלות שהיה דוד המלך עליו השלום אומר. אלו הם אותם השירים של אותן המעלות, שהם השמים, שנאמר (עמוס ט ו) הבונה בשמים מעלותיו. ודוד תאב להם, והיה אומרים, וזהו שיר תאב.

ואמר רבי אלעזר, כתיב (איוב לח ז) ברוך יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים. מאן אינון בני האלהים. אלו הם המלאכים, שהם אומרים שירה לפני יוצר בראשית בכל הלילה, כנגד שלש משמרות שהיו הלילה, ובכל משמרה ומשמרה, כל פת וכת אומרת שירה.

ובמשמרה האחרונה שהיא בסופה, והיא לעת הבקר, כל הפוכבים והמזלות, והמלאכים הנקראים בני האלהים, הם אומרים שירה, שנאמר, בְּרֵן יַחַד פּוֹכְבֵי בִקְר וּגּוֹ'.

וְכַר אֶחָד כְּפִי מַעְלָתוֹ. להורות כי גבוה מעל גבוה שומר, פי מעלות יש להם אלה למעלה מאלה, על כן נאמר שיר המעלות, ממעלות המלאכים שהם אומרים שירה, וזהו בראשית, ש"ר תא"ב, ברא אלהים את השמים ואת הארץ.

רבי חזקיה הוה אזיל באורחא, והוה עמיה ר' יוסי בר חלפתא, קמו למיזל. פתר פלגות ליליא, עד דהוו אזלי, אמר רבי יוסי לרבי חזקיה, מאי עבידנא, דהא תנינן לעולם יצא אדם בכי טוב.

אמר ליה רבי חזקיה, ברייתא היא, תא שמע סדר נעימות קל גלגלי חיותא, דאינון משבחין שירתא קדם אלהנא. עד דארבין אודניה, שמע קל תושבחתא נעימותא, שמע דהוו אמרי (תהלים ט ח) וה' לעולם ישב וגו'.

אמר ליה רבי חזקיה, ברי, שמעת כלום. אמר ליה, קל נעימותא. ומן נעימותא ותושבחתא מהאי פסוקא דשמעית, פֶּעַן יִדְעֵנָא פִּירוּשׁוֹ, דכתיב וה' לעולם ישב פונן למשפט פסאו. דבכל שעתא ושעתא דדייני דייני דינא שכינתא דקודשא בריך הוא, דהוא פורסא יקריה מתתקן תמן, משמע שנאמר פונן למשפט פסאו.

אמר ליה ידעת איזו היא משמרה ממלאכי השרת אמרי דא. אמר ליה לאו. אמר ליה, משמרת אותם המלאכים, הנקראים אלהים היא. דתניא, עשרה משמרות של מלאכי השרת איפא ברקיעא, ואינון

כל פת וכת אומרת שירה. ובמשמרה האחרונה שהיא בסופה, והיא לעת הבקר, כל הפוכבים והמזלות, והמלאכים הנקראים בני האלהים, הם אומרים שירה, שנאמר בְּרֵן יַחַד פּוֹכְבֵי בִקְר וּגּוֹ'.

וְכַר אֶחָד כְּפִי מַעְלָתוֹ, להורות (קהלת ח) כי גבוה מעל גבוה שומר, פי מעלות יש להם אלה למעלה מאלה, על כן נאמר שיר המעלות, ממעלות המלאכים שהם אומרים שירה, וזהו בראשית, ש"ר תא"ב, ברא אלהים את השמים ואת הארץ. רבי חזקיה הוה הולך בדרך, והוה עמו רבי יוסי בר חלפתא. קמו ללכת אחר חצות הלילה. עד שהיו הולכים, אמר רבי יוסי לרבי חזקיה, מה עשינו? שהרי שנינו, לעולם יצא אדם בכי טוב. אמר לו רבי חזקיה: ברייתא היא, בא ושמע סדר נעימות קול גלגלי החיות שהם משבחים שירה לפני אלהינו. עד שהטה אָנוּ, שמע קול תשבחת נעימות, שמע שהיו אומרים (תהלים ט) וה' לעולם ישב וגו'.

אמר לו רבי חזקיה: בני, שמעת כלום? אמר לו: קול נעימות. ומהנעימות והתשבחת מהפסוק הזה ששמעתי, כעת ידעתי פרושו, שכתוב וה' לעולם ישב פונן למשפט כסאו, שבכל שעה ושעה שדנים דין, שכינת הקדוש ברוך הוא, שהיא פסא כבודו, מתקנת שם, ממשמע שנאמר פונן למשפט פסאו.

אמר לו: ידעת איזו היא משמרה ממלאכי השרת שאומרים את זה? אמר לו: לא. אמר לו: משמרת אותם המלאכים הנקראים אלהים היא, שלמדנו, עשרה משמרות של מלאכי

השרת יש בְּרָקיעַ, והם מתחלקים לשלש משמרות שהוא הלילה. ותרע לך איך, כְּשִׁירָאֵל מְסִימִים תִּפְלְתֶם בְּלִילָה, נושאים שירה אחריהם אותם שנקראים אישים, ואומרים שירה. ומה השירה שאומרים? (שם ח) מה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֶנוּ וְגו' וְתַחֲסְרֶהוּ מְעַט מְאֲלֵהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעֲטְרֶהוּ וְגו' ה' אֲדוֹנֵינוּ מַה אָדִיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. בְּמִשְׁמְרָה שְׁנִיָּה נִסְכִּין שִׁירָתָא, אֵינוֹן דְּנִקְרָאִים מְלָאכִים וְחִשְׁמְלִים וְאֶרְאָלִים. וּמֵאֵי אֲמָרִי, (שם ח ט) הָבוּ לֵה' בְּנֵי אֱלֹהִים.

בְּפִלְגֹת לֵילִיא מְמַשׁ, עַד דְּסִיִּים מְשֻׁמְרָה שְׁנִיָּה, דִּהְיָא שְׁעֵתָא הִיא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסַתְּפַל בְּעֵדָן מְמַשׁ, דְּגָנִיז לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבוֹא. פְּתַחֵי חֵיוֹת הַקֶּדֶשׁ, וּבִתְרִיהוֹן שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְכְרוּבִים, וְאֲמָרִי (שם לא כט) מַה רַב טוֹבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירְאֵיךָ (שם סח ה) סִלוּ לָרוֹכֵב בְּעַרְבוֹת בֵּיהַ שְׁמוֹ.

בְּתַחֲלֵת מְשֻׁמְרָה תְּלִיתָא, נִסְכִּין שִׁירָתָא אֵינוֹן דְּנִקְרָאִים אֱלֹהִים, וְאֲמָרִי (שם ט ח) וְה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב וְגו'. פֶּד אֲתֵי צְפָרָא, פְּתַחֵי שְׁמִיא וְאֲמָרִי, (שם יט ב) הַשְּׁמַיִם מְסַפְרִים כְּבוֹד אֵל וְגו'. פּוֹכְבֵי בְּקָר אֲמָרִי, (שם קמז ד) מוֹנֵה מְסַפֵּר לְכוֹכְבִים וְגו', גְּדוֹל מְסַפֵּר לְכוֹכְבִים וְגו', גְּדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב פַּח. אוֹתָם הַמְּלָאכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי אֱלֹהִים פְּתַחֵי וְאֲמָרִי, (שם כט א) הָבוּ לֵה' בְּנֵי אֱלֹהִים הָבוּ לֵה' כְּבוֹד וְעִזּוֹ.

עַד דִּהּוּוּ אֲזָלִי, חָמוּ דְקִדְרָא שְׁחָרָא, וְהָדָר נִהוּרָא. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה לְרַבִּי יוֹסִי, תָּא וְאַחֲזִי לָךְ דְּכָךְ הִיא גְּאוּלְתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. בְּעֵידָנָא דִּינְהָר לְהוֹן שְׁמַשׁא דְּגְּאוּלְתָא, יְתִי לְהוֹן עֶקָא בְּתַר עֶקָא, וְקִדְרוּתָא בְּתַר קִדְרוּתָא, עַד דְּאֵינוֹן בֵּה, יְנַהַר עֲלִיהוֹן נִהוּרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁנַאֲמַר (הושע ו א) כְּשֹׁחַר נֶכּוֹן מִצְאוֹ. צְרָה, וְקִדְרוֹת אֲחַר קִדְרוֹת. עַד שֶׁהֵם בֵּה יְאִיר עֲלֵיהֶם אוּרוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנַאֲמַר (הושע

מִתְחַלְקִין בְּשִׁלְשָׁה מְשֻׁמְרוֹת דִּהּוּי הַלֵּילָה. וְתַרְע לָךְ הָאֵיךְ, פֶּד יִשְׂרָאֵל מְסִימִים צְלוֹתְהוֹן בְּלִילִיא, נִסְכִּין שִׁירָתָא בְּתִרְיָהוֹן, אֵינוֹן דְּנִקְרָאִים אִישִׁים, וְאֲמָרִי שִׁירָתָא. וּמֵאֵי שִׁירָתָא אָמַרִין. (שם ח ו) מַה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֶנוּ וְגו' וְתַחֲסְרֶהוּ מְעַט מְאֲלֵהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעֲטְרֶהוּ וְגו' ה' אֲדוֹנֵינוּ מַה אָדִיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. בְּמִשְׁמְרָה שְׁנִיָּה נִסְכִּין שִׁירָתָא, אֵינוֹן דְּנִקְרָאִים מְלָאכִים וְחִשְׁמְלִים וְאֶרְאָלִים. וּמֵאֵי אֲמָרִי, (שם ח ט) הָבוּ לֵה' בְּנֵי אֱלֹהִים.

בְּפִלְגֹת לֵילִיא מְמַשׁ, עַד דְּסִיִּים מְשֻׁמְרָה שְׁנִיָּה, דִּהְיָא שְׁעֵתָא הִיא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסַתְּפַל בְּעֵדָן מְמַשׁ, דְּגָנִיז לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבוֹא. פְּתַחֵי חֵיוֹת הַקֶּדֶשׁ, וּבִתְרִיהוֹן שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְכְרוּבִים, וְאֲמָרִי (שם לא כט) מַה רַב טוֹבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירְאֵיךָ (שם סח ה) סִלוּ לָרוֹכֵב בְּעַרְבוֹת בֵּיהַ שְׁמוֹ.

בְּתַחֲלֵת מְשֻׁמְרָה תְּלִיתָא, נִסְכִּין שִׁירָתָא אֵינוֹן דְּנִקְרָאִים אֱלֹהִים, וְאֲמָרִי (שם ט ח) וְה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב וְגו'. פֶּד אֲתֵי צְפָרָא, פְּתַחֵי שְׁמִיא וְאֲמָרִי, (שם יט ב) הַשְּׁמַיִם מְסַפְרִים כְּבוֹד אֵל וְגו'. פּוֹכְבֵי בְּקָר אֲמָרִי, (שם קמז ד) מוֹנֵה מְסַפֵּר לְכוֹכְבִים וְגו', גְּדוֹל מְסַפֵּר לְכוֹכְבִים וְגו', גְּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב פַּח. אוֹתָם הַמְּלָאכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי אֱלֹהִים פְּתַחֵי וְאֲמָרִי, (שם כט א) הָבוּ לֵה' בְּנֵי אֱלֹהִים הָבוּ לֵה' כְּבוֹד וְעִזּוֹ. עַד דִּהּוּוּ אֲזָלִי, חָמוּ דְקִדְרָא שְׁחָרָא, וְהָדָר נִהוּרָא. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה לְרַבִּי יוֹסִי, תָּא וְאַחֲזִי לָךְ דְּכָךְ הִיא גְּאוּלְתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. בְּעֵידָנָא דִּינְהָר לְהוֹן שְׁמַשׁא דְּגְּאוּלְתָא, יְתִי לְהוֹן עֶקָא בְּתַר עֶקָא, וְקִדְרוּתָא בְּתַר קִדְרוּתָא, עַד דְּאֵינוֹן בֵּה, יְנַהַר עֲלִיהוֹן נִהוּרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁנַאֲמַר (הושע ו א) כְּשֹׁחַר נֶכּוֹן מִצְאוֹ.

צְרָה, וְקִדְרוֹת אֲחַר קִדְרוֹת. עַד שֶׁהֵם בֵּה יְאִיר עֲלֵיהֶם אוּרוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנַאֲמַר (הושע

(מלאכי ב) וזרחה לכם יראי שמי שמש
 וכתוב (מלאכי א) וזרחה לכם יראי שמי שמש
 צדקה ומרפא בכנפיה.

ובאותו הזמן מלחמות תעוררו
 בעולם, גוי בגוי ועיר בעיר,
 וצרות רבות יתחדשו על
 שונאיהם של ישראל, עד שיקדדו
 פניהם פשולי קדרה, ואחר כך
 יתגלה עליהם גאלתן מתוך
 שאגת לחצם ודחקם.

וזהו שאמר דוד המלך עליו השלום
 (תהלים כב) למנצח על אילת
 השחר. אילת השחר? אילת
 הבקר הנה לו לומר! אלא על
 אילת וחזק השחרות של ישראל,
 כמו שנאמר (שם פח) כגבר אין איל.
 באותה שעה יזעקו בני ישראל,
 ויאמרו אלי אלי למה עזבתני,
 מתוך צרתם, ואחר כך מה כתוב?
 (תהלים ל) פתחת שקי ותאזרני
 שמחה.

רבי אומר: השיתים מששת ימי
 בראשית נבראו, והקדוש ברוך
 הוא ברא שית. וזהו בראשית,
 כלומר, ברא שית. אילו של
 יצחק, אמת הוא שנברא מששת
 ימי בראשית, והקדוש ברוך הוא
 ברא שית, תי"ש בהפוך
 אותיות.

בראשית יתברך שמו של מלך
 מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא
 שברא כל העולם, והכינו בחכמה
 ובתבונה ויבדעת, וכנגדן ברא ג'
 עולמות: עולם העליון, ועולם
 הפחתון, ועולם התיכון. ונתן
 בעולם הפחתון הקטן שלשה
 צורות: צורת המדברת, וצורת
 הצומחת, וצורת השכלית.

ותדע לך, כי העולם הפחתון
 מתקיים באויר, כאשר תראה פי
 הגוף מתקיים בנפש, והנפש
 מתקיימת באויר, והאויר בבורא
 יתברך. תדע לך, שהבורא יתברך
 ברא האדם, וברא אותו בצלם
 ובצורה.

וזהו שאמר דוד המלך עליו השלום,
 (תהלים כב) למנצח על אילת השחר,
 אילת הבוקר הנה ליה למימר. אלא על אילת
 וחזק דשחרותא דישראל. כמה דאת אמר (שם
 פח ה) כגבר אין איל. בהיא שעתא יזעקון בני
 ישראל, וימרון (שם כב ב) אלי אלי למה עזבתני,
 מגו עקתהון, לבתר מה פתיב, (שם ל יב) פתחת
 שקי ותאזרני שמחה.

רבי אומר, השיתין מששת ימי בראשית
 נבראו. והקדוש ברוך הוא ברא שית.
 וזהו בראשית, כלומר, ברא שית. אילו של
 יצחק, קושטא הוא דנברא מששת ימי
 בראשית. והקדוש ברוך הוא ברא שית,
 תי"ש בהפוך אותיות.

בראשית, יתברך שמו של מלך מלכי המלכים
 הקדוש ברוך הוא, שברא כל
 העולם, והכינו בחכמה ובתבונה ויבדעת,
 וכנגדן ברא שלשה עולמות, עולם העליון,
 ועולם הפחתון, ועולם התיכון. ונתן בעולם
 הפחתון הקטן, שלשה צורות. צורת המדברת,
 וצורת הצומחת, וצורת השכלית.

ותדע לך, כי העולם הפחתון מתקיים באויר,
 כאשר תראה פי הגוף מתקיים בנפש,
 והנפש מתקיימת באויר, והאויר בבורא
 יתברך. תדע לך, שהבורא יתברך ברא האדם,
 וברא אותו בצלם ובצורה.

ותדע לך, כי העולם הפחתון מתקיים באויר,
 כאשר תראה פי הגוף מתקיים בנפש,
 והנפש מתקיימת באויר, והאויר בבורא
 יתברך. תדע לך, שהבורא יתברך ברא האדם,
 וברא אותו בצלם ובצורה.

ותדע לך, כי העולם הפחתון מתקיים באויר,
 כאשר תראה פי הגוף מתקיים בנפש,
 והנפש מתקיימת באויר, והאויר בבורא
 יתברך. תדע לך, שהבורא יתברך ברא האדם,
 וברא אותו בצלם ובצורה.

והכינו מארבעה דברים מובדלים זה מזה, מאש, מרוח, ממים, מעפר. שנאמר (בראשית א) והארץ היתה תהו ובהו וחסף על פני תהום ורוח אלהים אלו הם הארבעה דברים הנזכרים, כמו שאתה אומר, מקום יש בכרפי הים שקורין לאש תהו, וזהו היסוד הראשון. ובהו וחסף - הם המים והעפר. ומנין לנו שחסף הוא העפר? שנאמר (קהלת ו) ובחסף שמו יכסה. ואמרו שזהו גוש העפר. והרוח - הוא רוח ממש.

ואמנם פי האל יתברך ברא את האדם, שהוא נקרא עולם התחתון, כנגד עולם העליון הגדול, ונתן בו קיום הנפש, המניע לגוף פלו, ועל פן הבדילו מכל הנבראים אשר למטה עמו, ובמה האדם מובדל מיתר הנבראים? מפני זאת הנפש. ואיזהו היא? נפש המדברת.

שאר רבי יהודה לרבי דוסתאי, הנפש אשר באדם הנקראת שכלית, איזהו נפש היא, ואיזהו מקומה? אמר לו, הלא ידעת פי האדם, ברא אותו המקום יתברך בשמו, וכאשר הוא גדל ורואה עניני העולם ומביט בלבו, הוא מעצמו מריח הנפש הזאת, פי הואיל והוא מביט ורואה נפלאות הבורא, וחידיוש העולם, וזרות המאורות ערב ובקר, וכי פל העולם פלו תלוי בכחו יתברך, הוא משתדל בעצמו לחקור ולהשיג השגה קדושה וברה, (דף יא ע"ב)

ואז יש לו נפש השכלית, מפני שהוא משתדל לדעת לחקור בפחמה. רבי עזריה אומר, הנפש מקומה בלב, והיא מניעה לכל הגוף, והיא מנחת באמצע הגוף, ומאירה לכל הגוף, כאשר נתן השמש בחצי השמים. והגוף מתקיים בנפש, והנפש בחצי השמים. והגוף מתקיים בנפש, והנפש באויר, והאויר בבורא. והבורא יתברך סובל

והכינו מארבעה דברים מובדלים זה מזה, מאש, מרוח, ממים, מעפר. שנאמר והארץ היתה תהו ובהו וחסף על פני תהום ורוח אלהים. אלו הם הארבעה דברים הנזכרים, כמה דאת אמר, מקום יש בכרפי הים, שקורין לאש תהו, וזהו היסוד הראשון. ובהו וחסף, הם המים והעפר. ומנא לן דחסף הוא העפר. שנאמר (קהלת ו ד) ובחסף שמו יכסה. ואמרו שזהו גוש העפר. והרוח, הוא רוח ממש.

ואמנם פי האל יתברך, ברא את האדם, שהוא נקרא עולם התחתון, כנגד עולם העליון הגדול, ונתן בו קיום הנפש, המניע לגוף פלו, ועל פן הבדילו מכל הנבראים אשר למטה עמו, ובמה האדם מובדל מיתר הנבראים. מפני זאת הנפש, ואיזהו היא זו, נפש המדברת.

שאר ר' יהודה לר' דוסתאי, הנפש אשר באדם הנקראת שכלית, איזהו נפש היא, ואיזהו מקומה. אמר ליה, הלא ידעת פי האדם ברא אותו המקום יתברך בשמו, וכאשר הוא גדל ורואה עניני העולם, ומביט בלבו, הוא מעצמו מריח הנפש הזאת, פי הואיל והוא מביט ורואה נפלאות הבורא, וחידיוש העולם, וזרות המאורות ערב ובקר, וכי פל העולם פלו תלוי בכחו יתברך, הוא משתדל בעצמו לחקור ולהשיג השגה קדושה וברה, (דף יא ע"ב) ואז יש לו נפש השכלית, מפני שהוא משתדל לדעת לחקור בפחמה.

רבי עזריה אומר, הנפש מקומה בלב, והיא מניעה לכל הגוף, והיא מונחת באמצע הגוף, ומאירה לכל הגוף. כאשר נתן השמש בחצי השמים. והגוף מתקיים בנפש, והנפש בחצי השמים. והגוף מתקיים בנפש, והנפש באויר, והאויר בבורא. והבורא יתברך סובל

כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּכַחוֹ, שְׁנֹאֲמַר (ישעיה
מו) אֲנִי עֲשִׂיתִי וְאֲנִי אֶשָּׂא וְאֲנִי
אֶסְבֵּל.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לָמָּה הַזְכִּיר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִיאַת שָׁמַיִם
וְהָאָרֶץ תַּחֲלָה, וְהֵלֵא כִּסָּא הַכְּבוֹד
וְהַמְּלָאכִים נִבְרְאוּ תַּחֲלָה? אֵלֵא,
כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְרַהֵר אָדָם דְּבָרִים
הַסְּתוּמִים מִהָעֵין וְאֶשֶׁר לֹא גִלָּה
בְּרֵאשׁ.

רַבִּי אוֹמֵר, כְּדֵי לְהִרְאוֹת לְאָדָם
שְׂאִינוּ בַּעַל חֻקָּה, וְאִינוּ רְאוּיִ
לְגַלוֹת לוֹ סִתְרֵי תוֹרָה. שְׂאֲמַר רַבִּי
יִצְחָק, אֵין מְגַלִּין סִתְרֵי תוֹרָה אֵלֵא
לְאָדָם חֻכָּם, וְקוֹרָא וְשׁוֹנָה,
וְתַלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ, וְהוּא יֵרָא
שָׁמַיִם, וּבְקֵי בְּכָל דְּבַר. וְאָדָם
שְׂאִינוּ כְּעִנְיָן זֶה, וְיִשְׁאֵל עַל
הַסְּתָרִים וְהִנְעֵלְמִים שְׁלִמְעֵלָה -
אָמַר לוֹ: מָה אַתָּה שׁוֹאֵל, שָׂא נָא
עֵינֶיךָ וּרְאֵה, כִּי בְּרֵאשִׁית בְּרָא
אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ.
תַּדַּע לָךְ שֶׁלֹּא גִלְתָּה הַתּוֹרָה יוֹתֵר.
וְאִם תֹּאמַר שְׂאִין סִתְרִים בַּתּוֹרָה
- תַּדַּע לָךְ, כִּי עַל כָּל דְּבַר וְדָבָר
יֵשׁ תְּלֵי תֵלִים שֶׁל סוּדוֹת וְהִלְכוֹת
וּפִירוּשִׁים, שְׁנֹאֲמַר (שִׁירָה) קְרוּצוֹתַי
תִּלְתְּלִים, עַל כָּל קוּץ וְקוּץ תְּלֵי
תֵלִים. כִּי זֶה שְׂרָבֵן יוֹחֲנָן בֶּן זַכַּאי
הָיָה אוֹמֵר עַל הַפְּסוּק הַזֶּה (בְּרֵאשִׁית
ל"ו) וְשֵׁם אֶשֶׁתוֹ מְהִיטְבָּאֵל בַּת
מִטְרָד בַּת מִי זְהָב, שֶׁלֵּשׁ מְאוֹת
הִלְכוֹת פְּסוּקוֹת, וְלֹא רָצָה לְגַלוֹת
אוֹתָם אֵלֵא לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרֹף
וּלְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן הוֹרְקָנוֹס
תְּלַמִּידָיו, שֶׁהֵיוּ עוֹסְקִים בְּמַעֲשֵׂה
מְרַבָּה עֲמוֹ.

אָמַר רַבִּי, בֵּא וּרְאֵה מָה כְּתוּב
בְּשִׁלְמָה, וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים
מִשָּׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאַלְף. עַל
כָּל דְּבַר וְדָבָר הָיָה אוֹמֵר בּוֹ אֵלָּךְ
וְחֲמִשָּׁה טַעְמִים. וּמָה שְׁלְמָה,
שֶׁהָיָה עֶבֶד שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, הָיָה אוֹמֵר עַל כָּל דְּבַר וְדָבָר

בְּאוֹר, וְהָאוֹר בְּבוֹרָא יִתְבַּרֵךְ. וְהַבוֹרָא יִתְבַּרֵךְ
סוֹבֵל כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּכַחוֹ, שְׁנֹאֲמַר (ישעיה מו ד)
אֲנִי עֲשִׂיתִי וְאֲנִי אֶשָּׂא וְאֲנִי אֶסְבֵּל.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לָמָּה הַזְכִּיר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּרִיאַת שָׁמַיִם וְהָאָרֶץ תַּחֲלָה, וְהֵלֵא
כִּסָּא הַכְּבוֹד וְהַמְּלָאכִים, נִבְרְאוּ תַּחֲלָה. אֵלֵא,
כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְרַהֵר אָדָם דְּבָרִים הַסְּתוּמִים מִהָעֵין
וְאֶשֶׁר לֹא גִלָּה בְּרֵאשׁ.

רַבִּי אוֹמֵר, כְּדֵי לְהִרְאוֹת לְאָדָם, שְׂאִינוּ בַּעַל
חֻקָּה, וְאִינוּ רְאוּיִ לְגַלוֹת לוֹ סִתְרֵי תוֹרָה.
דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין מְגַלִּין סִתְרֵי תוֹרָה, אֵלֵא
לְאָדָם חֻכָּם, וְקוֹרָא וְשׁוֹנָה, וְתַלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּם
בְּיָדוֹ, וְהוּא יֵרָא שָׁמַיִם, וּבְקֵי בְּכָל דְּבַר. וְאָדָם
שְׂאִינוּ כְּעִנְיָן זֶה, וְיִשְׁאֵל עַל הַסְּתָרִים
וְהִנְעֵלְמִים שְׁלִמְעֵלָה, אָמַר לוֹ מָה אַתָּה
שׁוֹאֵל, שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה, כִּי בְּרֵאשִׁית בְּרָא
אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, תַּדַּע לָךְ שֶׁלֹּא
גִילְתָּה הַתּוֹרָה יוֹתֵר.

וְאִם תֹּאמַר שְׂאִין סִתְרִים בַּתּוֹרָה, תַּדַּע לָךְ כִּי
עַל כָּל דְּבַר וְדָבָר יֵשׁ תְּלֵי תֵלִים שֶׁל סוּדוֹת
וְהִלְכוֹת וּפִירוּשִׁים, שְׁנֹאֲמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ה י"א)
קְרוּצוֹתַי תִּלְתְּלִים, עַל כָּל קוּץ וְקוּץ תְּלֵי תֵלִים.
כִּי הָא דְרַבֵּן יוֹחֲנָן בֶּן זַכַּאי, הָוָה אָמַר עַל הָאֵי
פְּסוּקָא, (בְּרֵאשִׁית לו לט) וְשֵׁם אֶשֶׁתוֹ מְהִיטְבָּאֵל בַּת
מִטְרָד בַּת מִי זְהָב, שֶׁלֵּשׁ מְאוֹת הִלְכוֹת
פְּסוּקוֹת, וְלֹא רָצָה לְגַלוֹת אוֹתָם אֵלֵא לְרַ' אֶלְעָזָר
בֶּן עֲרֹף, וּלְרַ' אֶלְעָזָר בֶּן הוֹרְקָנוֹס
תְּלַמִּידָיו, וְהָיוּ עוֹסְקֵי בְּמַעֲשֵׂה מְרַבָּה עֲמוֹ.

אָמַר רַבִּי, בֵּא וּרְאֵה מָה כְּתוּב בְּשִׁלְמָה, (מ"א ה
י"ב) וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִשָּׁל וַיְהִי שִׁירוֹ
חֲמִשָּׁה וְאַלְף. עַל כָּל דְּבַר וְדָבָר הָיָה אוֹמֵר בּוֹ
אֵלָּךְ וְחֲמִשָּׁה טַעְמִים. וּמָה שְׁלְמָה, שֶׁהָיָה עֶבֶד
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָיָה אוֹמֵר עַל כָּל דְּבַר

שְׁלֶשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וְאֶלֶף
וּחֲמִשָּׁה טַעֲמִים - הַקְּדוּשָׁה-
בְּרוּךְ-הוּא שֶׁהוּא מְגַלֵּה עֲמֻקּוֹת
וְנִסְתָּרוֹת, וְהוּא הַנּוֹתֵן הַחֲכָמָה
וְהַבִּינָה, שְׁנֵאמַר (משלי ב) כִּי ה' יִתֵּן
חֲכָמָה מִפִּי דַעַת וּתְבוּנָה, עַל
אֲחַת כֶּמֶה וְכֶמֶה.

רַבִּי לִוִי אָמַר, כְּתוּב (תהלים צב) מֶה
גָּדְלוֹ מִעֲשִׂיף ה' מְאֹד עֲמָקוֹ
מִחֲשַׁבְתֵּיךָ. מֶה גָּדְלוֹ מִעֲשִׂיף ה'
- זֶה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁהֵם
מַעֲשֵׂי שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.
מְאֹד עֲמָקוֹ מִחֲשַׁבְתֵּיךָ - אֵלּוֹ
סְתָרֵי תוֹרָה.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אָמַר, כְּתוּב
וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשִׁלְמָה כַּאֲשֶׁר
דָּבַר לוֹ, מְלַמֵּד שְׁעָמֵד עַל דְּקִדּוּקֵי
תוֹרָה, אֲבָל עַל עֲמָקֶיהָ לֹא עָמֵד.
וְכַשְׁבָּקֵשׁ לַעֲמֹד עָלֶיהָ, אָמַר (קהלת
11) אֲמַרְתִּי אַחֲכָמָה וְהִיא רְחוּקָה
מִמֶּנִּי.

שְׂאֵר רַבִּי דּוּסְתָאֵי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
הַגָּדוֹל. אָמַר לוֹ: רַבִּי, הַעֲמִידֵנִי
עַל סוּד זֶה הַפְּסוּקָה, (במדבר כח, ו) עֲלֵת
תָּמִיד הַעֲשִׂיהָ בְּהַר סִינַי
לְרִיחַ נִיחּוּחַ אֲשֶׁה לָּהּ. אָמַר לוֹ:
בְּנִי, חֲיִיךָ, דָּבַר אֲמַרְתָּ לִּי שְׁעָדִין
אֵינְךָ רְאוּי לַעֲמֹד עָלָיו, וְלֹא
שְׂאֵלֵנִי אָדָם עַל זֶה זוּלָתִי עֲקִיבָא
תְּלַמִּידִי, וְעָדִין הַשְּׂרָשִׁים בְּיָדִי.
שְׁמַע רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר: פִּינּוֹן
שֶׁהֵנְצוּ הַפְּרָחִים, אֲכַלְתִּי
הַשְּׂרָשִׁים. אָמַר לוֹ: עֲקִיבָא
עֲקִיבָא, מוּכָן תִּהְיֶה לְרִיחַ נִיחּוּחַ
לָּהּ, וְעָדִין בְּלִיעַת הַמֶּתוּק נִשְׂאָר.
יוֹם אַחַד הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר
לוֹ: אִם אֲזוּ אֲכַלְתָּ הַשְּׂרָשִׁים
שְׂאֵמְרָתָּ? אָמַר לוֹ: רַבִּי,
מִשְׂאֵמְרָתָּ לִי הַסּוּד, עֲמַדְתִּי עַל
תְּכוּנָתוֹ. וְסָח לוֹ אֵיךְ. אָמַר לוֹ:
עֲמַדְתָּ וְאֲכַלְתָּ וְעָדִין הַבְּלִיעָה
מִהַמֶּתוּק נִשְׂאָר. וְאוֹתָהּ שְׁעָה גְּלָהּ
לוֹ אַרְבָּעִים סוּדוֹת בַּתוֹרָה.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים רָאָה מַעֲיָן מִיָּם

וְדָבַר שְׁלֶשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל, וְאֶלֶף וּחֲמִשָּׁה
טַעֲמִים, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מְגַלֵּה
עֲמֻקּוֹתָא וּמְסֻתָּרָא, וְהוּא הַנּוֹתֵן הַחֲכָמָה
וְהַבִּינָה, שְׁנֵאמַר (משלי ב) כִּי ה' יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי
דַעַת וּתְבוּנָה עַל אֲחַת כֶּמֶה וְכֶמֶה.

ר' לִוִי אָמַר, כְּתוּב (תהלים צב) מֶה גָּדְלוֹ
מִעֲשִׂיף ה' מְאֹד עֲמָקוֹ מִחֲשַׁבְתֵּיךָ. מֶה גָּדְלוֹ
מִעֲשִׂיף ה', זֶה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁהֵם מַעֲשֵׂי
שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. מְאֹד עֲמָקוֹ
מִחֲשַׁבְתֵּיךָ, אֵלּוֹ סְתָרֵי תוֹרָה.

ר' אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אָמַר, כְּתוּב (מ"א ה כו) וְה' נָתַן
חֲכָמָה לְשִׁלְמָה כַּאֲשֶׁר דָּבַר לוֹ, מְלַמֵּד
שְׁעָמֵד עַל דְּקִדּוּקֵי תוֹרָה, אֲבָל עַל עֲמָקֶיהָ לֹא
עָמֵד, וְכַשְׁבָּקֵשׁ לַעֲמֹד עָלֶיהָ, אָמַר (קהלת ז כג)
אֲמַרְתִּי אַחֲכָמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי.

שְׂאֵר ר' דּוּסְתָאֵי לְר' אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, אָמַר
לִי רַבִּי, הַעֲמִידֵנִי עַל סוּד זֶה הַפְּסוּקָה,
(במדבר כח ו) עֲלֵת תָּמִיד הַעֲשִׂוּיָה בְּהַר סִינַי לְרִיחַ
נִיחּוּחַ אֲשֶׁה לָּהּ. אָמַר לִי, בְּנִי, חֲיִיךָ דָּבַר
אֲמַרְתָּ לִּי, שְׁעָדִין אֵינְךָ רְאוּי לַעֲמֹד עָלָיו, וְלֹא
שְׂאֵלֵנִי אָדָם עַל זֶה, זוּלָתִי עֲקִיבָא תְּלַמִּידִי,
וְעָדִין הַשְּׂרָשִׁים בְּיָדִי, שְׁמַע רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר
פִּינּוֹן שֶׁהֵנְצוּ הַפְּרָחִים, אֲכַלְתִּי הַשְּׂרָשִׁים. אָמַר
לִי עֲקִיבָא עֲקִיבָא, מוּכָן תִּהְיֶה לְרִיחַ נִיחּוּחַ
לָּהּ. וְעָדִין בְּלִיעַת הַמֶּתוּק נִשְׂאָר.

יּוֹמָא חַד הָיוּ אֲזִלִּי בְּאוּרְחָא, אָמַר לִי, אִי
כְּדִין אֲכַלְתָּ שְׂרָשִׁים דְּאֲמַרְתָּ. אָמַר לִי
רַבִּי, מִשְׂאֵמְרָתָּ לִי הַסּוּד, עֲמַדְתִּי עַל תְּכוּנָתוֹ.
וְסָח לוֹ הָאֵיךְ. אָמַר לִי עֲמַדְתָּ וְאֲכַלְתָּ, וְעָדִין
הַבְּלִיעָה מִהַמֶּתוּק נִשְׂאָר. וְאוֹתָהּ שְׁעָה גְּלָהּ לוֹ
אַרְבָּעִים סוּדוֹת בַּתוֹרָה.

עַד דִּהְיוּ אֲזִלִּי, חָמוּ חַד מַעֲיָנָא דְּמִיָּא, יִתְבוּ

אחד. ישבו שם. אמר לו רבי אליעזר: עקיבא, בא ואראה לך נביעת המים, שפותחים מים, וצוללים ונוזלים, פכתוב (שיר ד, טו) באר מים מים ונוזלים מן לבנון. ועל הפסוק הזה גלה לו שיחת מלאכי השרת, שיחת פוכבים ומזלות, וידיעת חלוני חמה בעתותיו וזמניו, שיחת דקלים ועופות, שיחת הרוחות, ידיעת התקופות והעבורים.

באותה שעה בכה רבי עקיבא. אמר לו: על מה אתה בוכה? אמר לו: אוי לדור שיהיו יתומים ממך. אמר לו: אל תאמר כך, אלא אוי לדור שיהיו יתומים בלי אב, בלי חכם ומורה, ולא תלמיד הוגה. וימים יבואו שכל הדור יהיו חצופים ועזי פנים ותשתפח תורה, ואין דורש ואין מבקש. והמתעורר לבו בתורה יהיה נבזה וחדל אישים. אוי לדור ההוא כשאיבא אותו הדור.

אמר לו: אין אותו הדור מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן, כשהם רפים בלבד, וכשהם קשישים, התורה נשפחת מהם, כמו מה שאמר רבי יהודה, מהו זה שכתוב אל הנער הזה התפללתי? הנה לו לומר, אל הבן הזה התפללתי. אלא אמרה חנה, יהי רצון שבשעה שיגדל, ישתדל בעבודת המקום, כמו עכשו שהוא נער.

וכר אדם שיזכה להיות בזקנותו, כמו בנערותו, יזכה למעלת שמואל הנביא, שכתוב ומעיל קטן תעשה לו אמו והעלתה לו מימים ימימה. וכי תעלה על דעתו כך? אלא צדקתו וזכותו היה גדל עמו תמיד, כתפלת אמו. ולדעת רבי יהודה, מעיל ממש הוא.

ואמר רבי, מהו שכתוב (ויקרא יט)

תמן. אמר ליה ר' אליעזר, עקיבא, תא ואחזי לך נביעא דמיא, דקא פתחי מיא, וצלילין ונוזלין, פהא דכתיב (שה"ש ד טו) באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. ועל הדא פסוקא, גילה לו שיחת מלאכי השרת, שיחת פוכבים ומזלות, וידיעת חלוני חמה בעתותיו וזמניו, שיחת דקלים ועופות, ושדים ורוחות, וידיעת התקופות והעבורים.

באותה שעה, בכה רבי עקיבא. אמר על מה קא בכית. אמר ליה, אוי לדור שיהיו יתומים ממך. אמר לו, אל תאמר כך, אלא אוי לדור שיהיו יתומים בלי אב, בלי חכם מורה, ולא תלמיד הוגה. וימים יבואו שכל הדור יהיו חצופים ועזי פנים, ותשתפח תורה, ואין דורש ואין מבקש. והמתעורר לבו בתורה, יהיה נבזה וחדל אישים, ווי לדרא ההוא פד ייתי ההוא דרא.

אמר ליה לית דרא ההוא מתקיים, אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן, כד אינון רכיכין בלבד, וכד אינון קשישין, אורייתא משתפחת מנהון. פי הא דאמר רבי יהודה, מאי דכתיב, (שמואל א א כז) אל הנער הזה התפללתי, הנה ליה למימר אל הבן הזה התפללתי. אלא אמרה חנה, יהי רצון שבשעה שיגדל ישתדל בעבודת המקום, כמו עכשו שהוא נער.

וכר אדם שיזכה להיות בזקנותו, כמו בנערותו, יזכה למעלת שמואל הנביא, דכתיב (שם ב ט) ומעיל קטן תעשה לו אמו והעלתה לו מימים ימימה. וכי תעלה על דעתך כך, אלא צדקתו וזכותו היה גדל עמו תמיד, בתפלת אמו. ולדעתיה דר' יהודה, מעיל ממש הנה. ואמר רבי, מאי דכתיב, (ויקרא יט לב) מפני שיבה

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן? אמר רבי, בו הוא מוסר ליונק, כלומר, מפני שיבה תקום, קודם שתעלה לשיבה ולזקנה, תקום להיות טוב, וכאשר תשתדל להיות טוב בבחרותך, לאחר פן והדרת פני זקן. וסוף הפסוק הזה מוכיח עליו, שעל זה נאמר ויראת מאלהיך.

רבי יצחק אמר, תחלת כל העולם ובנינו לא נברא אלא על היראה, להיות אדם בעל יראה לשמים ובעל יראה לבריות. ממה שכתוב (בראשית א) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ את השמים - להיות ירא את השמים, ואת הארץ - להיות ירא לבריות. כמו כן מלמד שכל העולם לא נברא אלא על היראה שנקראת ראשית, שנאמר (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת ה', וזהו שכתוב בראשית.

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור (בראשית א). רבי חייא פתח, (תהלים צ) אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה. הקדוש ברוך הוא ראה וצפה שהעולם אינו יכול לעמד בלתי היסוד, ואיזהו היסוד שהעולם עומד עליו? הוא הצדיק, שנאמר (משלי י) וצדיק יסוד עולם. וזהו יסוד הראשון שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו, והוא נקרא אור, שנאמר אור זרע לצדיק. ועוד, (דף יב ע"א) ממה דכתיב, (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב. נאמר כאן כי טוב, ונאמר להלן (ישעיה א) אמרו צדיק כי טוב.

רבי אומר, זה האור, אור המלאכים, הוא שנבראו תחלה, קדם כל העולם. ואם תאמר, והרי אנו רואים שהשמים והארץ נבראו תחלה. לא קשיא, דהא שנאמר למעלה עד

תקום והדרת פני זקן. אמר רבי, בו הוא מוסר ליונק, כלומר מפני שיבה תקום, קודם שתעלה לשיבה ולזקנה, תקום להיות טוב. וכאשר תשתדל להיות טוב בבחרותך, לאחר פן והדרת פני זקן. וסיפא דהאי פסוקא מוכיח עליו, שעל זה נאמר, משמע דכתיב ויראת מאלהיך.

רבי יצחק אמר תחלת כל העולם ובנינו, לא נברא אלא על היראה, להיות אדם בעל יראה לשמים, ובעל יראה לבריות, מדכתיב בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. את השמים, להיות ירא לשמים. ואת הארץ, להיות ירא לבריות. כמו כן מלמד, שכל העולם לא נברא אלא על היראה, שנקראת ראשית, שנאמר (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת ה', וזהו דכתיב בראשית.

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. רבי חייא פתח, (שם צג יא) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה. הקדוש ברוך הוא ראה וצפה, שהעולם אינו יכול לעמד בלתי היסוד, ואיזהו היסוד שהעולם עומד עליו, הוא הצדיק, שנאמר (משלי כו ה) וצדיק יסוד עולם. וזהו יסוד הראשון שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו. והוא נקרא אור, שנאמר (תהלים צ) אור זרוע לצדיק. ועוד, (דף יב ע"א) ממה דכתיב, (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב. נאמר כאן כי טוב, ונאמר להלן (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב.

רבי אומר, זה האור, אור המלאכים, הוא שנבראו תחלה קדם כל העולם. ואי תימא והרי אנו רואים שהשמים והארץ נבראו תחלה. לא קשיא, דהא שנאמר למעלה עד

פאן, ספור הוא דאמר. אלא זה ויהי, הוא הראשון, ומפאן התחלת כל הנבראים.

ר' יהודה אומר, זהו אור הפסא ממש. ומזה האור, נבראו שאר כל הנבראים. ממנו נבראו השמים, וכסא נברא בתחלה, שנאמר (ירמיה יז יב) פסא כבוד מרום מראשון.

רבי אליעזר הגדול אומר, אור המלאכים נברא בתחלה. דכתיב, (בראשית א ג) וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך. כלומר, הבדלה נתן הקדוש ברוך הוא לתברך, בין זה האור, ובין החושך, שהוא העולם הזה. והשמים הם המבדילים בין העולם הזה, ובין אור המלאכים, והם המבדילים בינתיים, בין האור ובין החשך.

רבן יוחנן בן זכאי אומר, נתן הקדוש ברוך הוא ממשלה למלאכים על השמים, והשמים על הארץ. וכלם נתלים בכסאו (נ"א בכוחו) ותברך שמו, להורות כי גבה מעל גבה שומר.

יהו אור. רבי אלפסנדראי אומר, הרואה הפוכבים במסלותם חייב לברך. מאי מברך, ברוך המסדר את הפוכבים ברקיע. ראה פוכב אחד, אינו מברך. שנים, מברך. ואימתי, כד הוי ליליא, מברכין ברוך המעריב ערבים. רבי אומר אלין פופרני אדקיקיאי, דאורחתהון מסתלקין על ההוא ימא, מדחילו דחנותא, מברכין שומר עמו לעד. ולפיכך תקנו על דרך זה כל תפלת הערבית. ר' אלעזר ברבי שמעון, אזל למחמי לר' יוסי בר' שמעון בן לקונייא חמוי. סמוך לקרייתא, רמש ליליא. אמר לר' יוסי דהוה אזיל עמיה, חמית אלין פוכביא דנהירין. אמר שהנה הולך עמו: הראית את הפוכבים המאירים הללו? אמר: ראית. אמר לו: את פוכב השביט,

שנאמר למעלה עד פאן, הוא אמר ספור. אלא זה ויהי, הוא הראשון, ומפאן התחילו כל הנבראים.

רבי יהודה אומר, זהו אור הפסא ממש, ומזה האור נבראו שאר כל הנבראים. ממנו נבראו השמים, וכסא נברא בתחלה, שנאמר (ירמיה יז יב) פסא כבוד מרום מראשון.

רבי אליעזר הגדול אומר, אור המלאכים נברא בתחלה, שכתוב וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך. כלומר, הבדלה נתן הקדוש ברוך הוא לתברך בין זה האור, ובין החשך, שהוא העולם הזה. והשמים הם המבדילים בין העולם הזה ובין אור המלאכים, והם המבדילים בינתיים בין האור ובין החשך.

רבן יוחנן בן זכאי אומר, נתן הקדוש ברוך הוא ממשלה למלאכים על השמים, והשמים על הארץ, וכלם נתלים בכסאו ותברך שמו, להורות כי גבה מעל גבה שמר.

יהו אור (בראשית א). רבי אלפסנדראי אומר, הרואה הפוכבים במסלותם חייב לברך. מה מברך? ברוך המסדר את הפוכבים ברקיע. ראה פוכב אחד, אינו מברך. שנים, מברך. ואימתי? כשנהיה הלילה מברך ברוך המעריב ערבים. רבי אומר, אלו פוכבים דקים שדרכיהם מסתלקים על אותו היום מפחד החיות, מברכים שומר עמו לעד. ולפיכך תקנו על דרך זה כל תפלת הערבית.

רבי אלעזר ברבי שמעון הלך לראות את רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמוי. סמוך לקריה נרד הלילה. אמר לרבי יוסי, שהנה הולך עמו: הראית את הפוכבים המאירים הללו? אמר: ראית. אמר לו: את פוכב השביט,

זמן רב שאני משגיח בו, ומימי לא אמרו לי על זה כלום.

אמר לו: שני ענינים שמעתי, אחד הוא - שכל מה שעשה הקדוש ברוך הוא בשמים וכוכבים ומזלות, יש בהם ידיעה והשכל, וכלם עושים שליחותו של הקדוש ברוך הוא, והפוכב הזה שאמרת, אל תאמר ואל תעלה על דעתך שהוא אחד, אלא רבים הם, שאחד תראה בצד הזה, ואחד תראה בצד הזה, ולפעמים שכלם בשעה אחת. ואני שמעתי מאבא שהם שבעה, ובזמן שמגיע זמנו של כל אחד מהם לומר שירה, מרב השמחה שיש בהם, שולחים את זיום והולכים לומר שירה.

וענין אחר, ששבעת הכוכבים הללו לא הולכים ולא נוסעים ממקומם, פרט לזמן שקורא לאחד מהם רבון העולם להאיר לאותו מקום שהוא רוצה. שכתוב (ישעיה מ) לכלם בשם יקרא. וכשנוסעים, שולחים זיום עמהם ללכת.

בשהגיעו לבית חמיו, לא היה שם. כשבא, אמר: אתה כאן, ואני באתי לראות פוכב אחד שהיה הולך להשלים את רצון אדונו. אמר לו: מה הוא? אמר לו: פוכב השביט, ואחד מהם ראיתי שהיה הולך למצות אדונו. ישבו שם שלשים יום.

אחר כך השפיעו ללכת, כשבא האור, והלך עמו חמיו כמחצית המיל. ברך אותו חמיו, אמר: זוהי השעה שמתקיימת ברכת הצדיק. מנין לנו? שכתוב (בראשית א) ויִרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב, כתוב כאן כי טוב, וכתוב שם, (במדבר כד) כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל. אמר לו: אפלו

חמינא אמר ליה פוכבא דשרביטא עידנא סגיאה הוא דאנא משגחנא ביה, ומן יומאי לא אחוו לי על דא כלום.

אמר ליה תרי ענייני שמענא. חדא הוא, דכל מה דעבד קודשא בריך הוא בשמיא, וכוכבא ומזליא, אית בהו ידיעא וסוכלתנו. וכלהון עבדי שליחותא דקודשא בריך הוא. והאי פוכבא דאת אמרת, לא תימא ולא תיסק על דעתך דחד הוא, אלא סגיאיני אינון, דחד תחמי בהאי גיסא, וחד בהאי גיסא, וזמנין דכלהון בחד שעתא.

ואנא שמענא מאבא, דשבע אינון. ובזמנא דמטא עידנא דכל חד מנהון למימר שירתא, מסגיאות חדוותא דאית בהון, שלחין זיוותהון ואזלין למימר שירתא.

וענינא אחרנא, דאלין שבע פוכבא, לא אזלין ולא נטלין מאתריהון, פר בעידנא דקרי לחד מנהון רבון עלמא למנהר באתר דהוא צבי. דכתיב, (ישעיה מ כו) לכלם בשם יקרא. וכד נטלין, שלחין זיוותהון עמהון למיזל.

כד מטו לבי חמיו, לא הוה תמן. פד אתא, אמר אתה קבא, ואנא אתי למחמי חד פוכבא, דהוה אזיל למשלם רעותיה דמאריה. אמר ליה, מאי הוא. אמר ליה, פוכבא דשביט. וחד מנהון חמית, דהוה אזיל לפיקודיא דמאריה. יתבו תמן תלתין יומין.

דבחר פן אשפימו למיזל, פד הוה אתי נהורא, ואזיל עמיה חמיו כפלאות מיל. ברכיה חמיו, אמר דא היא שעתא דמתקיים ברכתא דצדיקיא. מנא לן, דכתיב וירא אלהים את האור כי טוב. כתיב קבא כי טוב, וכתיב הַתָּם (במדבר כד א) כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל.

אמר ליה, אפילו ברבתיא דכל אדם, מתקיימא בהאי שעתא, דשמיא וכוכביא ומלאכיא אמרי שירתא.

ועוד שמענא מאבא, דברבתיא יתירא הוספת ליה, ודא היא חדוותא. משום דהאי שעתא אמרי שמיא, (תהלים יט^ו) והוא פחתן יוצא מחפתו. מה החתן פשיוצא ישיש, כף היוצא לדריך ישי"ש כף היוצא לדריך ישי"ש.

ויאמר אלהים יהי אור. תפן תנינן, אמר רבי יוסי, מהו דכתיב (ישעיה כא יא) משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל וגו'. אזלא הא מלתא, פי הא דאמר רבי יוחנן, כל הגליות שגלו ישראל מארצם, כלם היה גלוי לכל, וגלותא רביעאה, לא נגלה לעולם, ואיזהו גלות הרביעי. זהו שהיה משעיר, שהוא עשו, דכתיב (בראשית לו ה) וישב עשו בהר שעיר.

אמר רבי למה נקרא שמו שעיר. על שם תוקף וחוזק, העול הכבד, שמונעין מהם התורה והעבודה, וזהו עול על נשמתם שנותנין על ישראל. שעיר הוא תק"ף בגימטריא. וזהו הגלות שישראל יושבים בה, היא משא דומה. כלומר, בחשאי, דבר שלא נגלה מהלב לפה. שנאמר, (ישעיה סג ד) כי יום נקם בלבי, וגו'.

רבי יצחק פתח, (דברים לד ו) ויקבר אתו בגי בארץ מואב מול בית פעור. וכתיב ולא ידע איש את קברתו עד היום הזה. אמר הקדוש ברוך הוא, שוטים הם המחשבים את קץ המשיח, דבר שלא גליתי לעולם, שנאמר (ישעיה טו) כי יום נקם בלבי, לפא לפומא לא גליא, ואינון משתדלי למחשב קצי. בהאי נחזי תלתא סימני, כתבית ואחזית לדרי

ברכתו של כל אדם מתקיימת בפעיה הזו, שהשמים והכוכבים והמלאכים אומרים שירה.

ועוד שמעתי מאבא, שברכה יתרה הוספת לו, וזוהי שמחה, משום שהפעיה הזו אומרים השמים, (תהלים יט) והוא פחתן יוצא מחפתו. מה החתן פשיוצא ישיש, כף היוצא לדריך ישי"ש בפעיה הזו.

ויאמר אלהים יהי אור (בראשית א). שם שנינו אמר רבי יוסי, מהו שפכתוב (ישעיה כא) משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל וגו', דבר זה חולף, כמו זה שאמר רבי יוחנן, כל הגליות שגלו ישראל מארצם, כלם היה גלוי לכל, והגלות הרביעית לא נגלה לעולם. ואיזהו גלות הרביעית? זה שהוא משעיר, שהוא עשו, וכתוב (בראשית לו) וישב עשו בהר שעיר. אמר רבי, למה נקרא שמו שעיר? על שם תוקף וחוזק, העל הכבד, שמונעם מהם התורה והעבודה. וזהו על על נשמתם שנותנים על ישראל. שעיר הוא תק"ף בגימטריא, וזהו הגלות שישראל יושבים בה, הוא משא דומה, כלומר בחשאי, דבר שלא נגלה מהלב לפה, שנאמר (ישעיה טו) כי יום נקם בלבי וגו'.

רבי יצחק פתח, (דברים לד ו) ויקבר אתו בגי בארץ מואב מול בית פעור, וכתוב (שם) ולא ידע איש את קברתו עד היום הזה. אמר הקדוש ברוך הוא, שוטים הם המחשבים את קץ המשיח, דבר שלא גליתי לעולם, שנאמר (ישעיה טו) כי יום נקם בלבי, הלב לפה לא גלה, ואתם משתדלים לחשב את הקץ שלי!?

בזה נראה שלשה סימנים כתבתי והראיתי לדורות העולם

בְּקִבּוּרְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה עֲבָדִי, וְאֵלּוּ
הֵם: בְּגִיא, בְּאֶרֶץ מוֹאָב, מוֹל בֵּית
פְּעוּר. הֲרֵאִיתִי וְנִתְּתִי סִמְנִים לְכָל
הָעוֹלָם, וְלֹא יוֹדְעִים אִיפֹה
קִבּוּרְתּוֹ, שְׁפָתוֹב וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת
קִבְרָתוֹ. דָּבָר שֶׁלֹּא גִלִּיתִי וְלֹא
הֲרֵאִיתִי, אִיךָ אוֹמְרִים שְׁטוֹת וְשִׁקְר
לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּזֶה?!

זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שםכא) מִשָּׂא דוּמָה אֵלֵי
קָרָא מִשְׁעִיר. אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל
שִׁקְרוּרַיִם לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵהֶעַל
הַכֶּבֶד שֶׁל בְּנֵי שְׁעִיר. וְמָה
אוֹמְרִים? (שם) שִׁמְר מַה מְלִילָה
וְגו'. רְצוּנוֹ לומר, רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם,
אֵתָּה הוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל ה', עַד
מִתִּי אָנוּ בְּזֶה הַגְּלוּת שְׁדוּמָה
לְלִילָה? אָמַר לָנוּ מַה מְלִילָה, מַה
תְּהִיָּה מִזֶּה הַלִּילָה, מִתִּי תוֹצִיאָנוּ
מִמְּנָה?

בֹּא וּרְאֵה מַה שְׁכָתוֹב אַחֲרָיו, (שם)
אָמַר שִׁמְר אֵתָּה בְּקָר וְגַם לִילָה.
אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא
שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: בֹּא בְּקָר, הִבְאֵתִי
וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן הַגְּלוּת, וְלֹא
זְכִיתֶם לְהִיּוֹת בְּבִקְר. וְגַם לִילָה,
הִבְאֵתִי לְכֶם הַלִּילָה, וְהֶאֱפֵלְתִי
אֶתְכֶם בְּבוּר הַגְּלוּת הַזֶּה שֶׁהוּא
כְּלִילָה. (שם) אִם תִּבְעִיּוֹן בְּעִיּוֹ, אִם
אִתֶּם מִבְּקָשִׁים לְדַעַת קֶץ גְּאֻלְתְּכֶם
מִתִּי תִהְיֶה וְאִימְתִי תָבֹאוּ לְאַרְצְכֶם
- (שם) שׁוּבוּ אִתִּי. שׁוּבוּ בְּתִשׁוּבָה
וּמִיד אִתִּי. כִּי זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, אֵינן קֶץ הַגְּלוּת נִתְּלָה אֲלֵא
בְּתִשׁוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים צה, יז) הַיּוֹם
אִם בְּקָלוֹ תִשְׁמְעוּ.

וּבִיּוֹן שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, נִרְמַז הֶרְמַז
הַגְּדוֹל הַזֶּה בְּרִזֵּי הַסְּתָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר
(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר
וַיְהִי אוֹר. פְּלוּמֵר, יְהִי רוֹז. וְרוֹז וְאוֹר, דָּבָר
דְּבָר אֶחָד הוּא. וַיִּרְא אֱלֹהִים לְזֶה
הַרוֹז כִּי טוֹב לְהִיּוֹת בְּרוֹז וְסוּד כְּדִי
שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה לְשׁוּם אָדָם, שֶׁאֵלְמִלִּי
יִתְגַּלֶּה, כִּמְהָ פְרִיצִים מִבְּנֵי עַמְּנוּ
יִלְכוּ לְאַבְדוֹן.

עֲלָמָא, בְּקִבּוּרְתִּיהָ דְּמֹשֶׁה עֲבָדִי. וְאֵלִין אֵינּוֹן
בְּגִיא, בְּאֶרֶץ מוֹאָב, מוֹל בֵּית פְּעוּר. אַחֲזִית,
וַיְהִי בֵּית סִמְנִים לְכָל־הוֹן דְּעֲלָמָא, וְלֹא יָדְעִי
קִבּוּרְתִּיהָ, דְּכָתִיב וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קִבּוּרְתּוֹ.
דָּבָר שֶׁלֹּא גִלִּיתִי וְלֹא הֲרֵאִיתִי, הִיאָךְ אָמַרִי
שְׁטוּתָא וְשִׁקְרוּתָא קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַךְ.
הֲרָא הוּא דְּכָתִיב, (ישעיה כא יא) מִשָּׂא דוּמָה אֵלֵי
קוּרָא מִשְׁעִיר, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שִׁקְרוּרַיִן
לְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מֵעוֹל כְּבֵד שֶׁל בְּנֵי שְׁעִיר.
וּמֵאֵי אָמַרִי, שִׁמְר מַה מְלִילָה וְגו'. רְצוּנוֹ
לומר, רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֵתָּה הוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל
ה'. עַד מִתִּי אָנוּ בְּזֶה הַגְּלוּת שְׁדוּמָה לְלִילָה,
אָמַר לָנוּ, מַה מְלִילָה, מַה תְּהִיָּה מִזֶּה הַלִּילָה,
אִימְתִי תוֹצִיאָנוּ מִמְּנָה.

בֹּא וּרְאֵה מֵאֵי דְּכָתִיב בְּתַרְיָה, אָמַר שִׁמְר אֵתָּה
בְּקָר וְגַם לִילָה, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
שֶׁהוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, אֵתָּה בְּקָר, הִבְאֵתִי
וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן הַגְּלוּת, וְלֹא זְכִיתֶם לְהִיּוֹת
בְּבִקְר, וְגַם לִילָה, הִבְאֵתִי לְכֶם הַלִּילָה
וְהֶאֱפֵלְתִי אֶתְכֶם בְּבוּר הַגְּלוּת הַזֶּה שֶׁהוּא
כְּלִילָה. אִם תִּבְעִיּוֹן בְּעִיּוֹ, אִם אִתֶּם מִבְּקָשִׁים
לְדַעַת קֶץ גְּאֻלְתְּכֶם אִימְתִי תִהְיֶה, וְאִימְתִי
תָּבֹאוּ לְאַרְצְכֶם. שׁוּבוּ אִתִּי. שׁוּבוּ בְּתִשׁוּבָה
וּמִיד אִתִּי. כִּי הָא דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵינן קֶץ
הַגְּלוּת נִתְּלָה אֲלֵא בְּתִשׁוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים צה יז)
הַיּוֹם אִם (דף יב ע"ב) בְּקוּלוֹ תִשְׁמְעוּ.

וּבִיּוֹן שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, נִרְמַז הֶרְמַז הַגְּדוֹל הַזֶּה,
בְּרִזֵּי הַסְּתָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי
אוֹר וַיְהִי אוֹר. פְּלוּמֵר, יְהִי רוֹז. וְרוֹז וְאוֹר, דָּבָר
אֶחָד הוּא. וַיִּרְא אֱלֹהִים לְזֶה הַרוֹז, כִּי טוֹב
לְהִיּוֹת בְּרוֹז וְסוּד, כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה לְשׁוּם אָדָם,
שֶׁאֵלְמִלִּי יִתְגַּלֶּה, כִּמְהָ פְרִיצִים מִבְּנֵי עַמְּנוּ יִלְכוּ
לְאַבְדוֹן.

ועל שנהיה ברזא וסוד, הבדיל אלהים בין האור ובין החשך, בין אמתו שהוא האור, ובין האמות שהם החשך, שנאמר ורשעים בחשך ידמו. ועוד כתיב (תהלים פב) בחשכה יתהלכו. (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום, אמר רבי, זה יום קץ הגאולה, שנאמר (זכריה יד) הנה יום בא לה', זה יום הקץ.

רבי יוסי בן חלפתא היה יושב לפני רבי יצחק. אמר לו: דבר שמוע לו למר, על מה התארף יום המשיח מהגלות הזו? אמר לו: לא התארף אלא על בטול תורה, שפך שמעתי מרב המנונא סבא, שלש גליות גלו ישראל, וחררו בזכותם של שלשה אבות, ובגלות הרביעית יחררו בזכות משה.

בא ואראה לך, לא גלו ישראל אלא על בטול תורה, שנאמר (ירמיה ט) ויאמר ה' על עזבם את תורת. אמר הקדוש ברוך הוא, בגליות הראשונות חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב, עכשו הם חטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו, שנאמר (מלאכי ג כב) זכרו תורת משה עבדי. כשישובו ויתעסקו בתורתו, בזכות משה אני גואלם.

על פן נאמר בתורה (דברים לג ד) תורה צוה לנו משה, כדי לשמרה ולעסוק בה, ואם לאו, מורשה קהלת יעקב. מורשה - זוהי העניות, כמו שנאמר ה' מוריש ומעשיר. מלמד שלא ראה עניות לבת יעקב אלא על שלא התעסקו במצוות התורה.

רבי חזקיה אמר, אני הייתי במקומות הערביים, וראיתי גברים שהיו מסתתרים בין ההרים במערה, ובאו מערב שבת לערב שבת לבתיהם. אמרתי להם: מה זה מה שאתם עושים?

ועל שנהיה ברזא וסוד, הבדיל אלהים בין האור ובין החשך, בין אמתו שהוא האור, ובין האמות שהם החשך. שנאמר (שמואל א ב ט) ורשעים בחשך ידמו. ועוד כתיב, (תהלים פב ה) בחשכה יתהלכו. ויקרא אלהים לאור יום. אמר רבי, זה יום קץ הגאולה. שנאמר (זכריה יד א) הנה יום בא לה', זה יום הקץ.

ר' יוסי בן חלפתא, הוה יתיב קמיה דר' יצחק, אמר ליה מידי שמיע ליה למר, על מה אתאריך יומא דמשיחא מן גלותא דא. אמר ליה, לא אתאריך אלא על ביטול אורייתא. דהכי שמענא מרב המנונא סבא, תלתא גליות גלו ישראל, וחררו בזכותהון דתלתא אבות. וגלותא רביעאה בזכותא דמשה יתחזרון.

תא ואחזי לך, דלא איתגלו ישראל אלא על ביטול תורה. שנאמר (ירמיה ט יב) ויאמר ה' על עזבם את תורת. אמר הקדוש ברוך הוא, בגליות הראשונות, חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב, עכשו, הם חטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו, שנאמר (מלאכי ג כב) זכרו תורת משה עבדי. פד יתובין ויתעסקון בתורתו, בזכות משה אני גואלם.

על פן נאמר בתורה, (דברים לג ד) תורה צוה לנו משה, כדי לשמרה ולעסוק בה. ואם לאו, מורשה קהלת יעקב, מורשה: דא מספנותא הוא. כמה דאתא אמר (שמואל א ב ז) ה' מוריש ומעשיר, מלמד דלא אתיא מספנותא לברתיה דיעקב, אלא על דלא אתעסקו בפיקודין דאורייתא.

רבי חזקיה אמר, אנא הוית באתריהון דערביא, וחמית גוברין דהוו מתטמריין ביני טוריא, במערפתא, ואתו מערב שבת לערב שבת לבתיהון. אמרית להון, מה דין דאתון

אָמְרוּ לִי: אָנוּ פְּרוּשֵׁי הָעוֹלָם,
וּמִתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם,
וּלְפַעֲמִים אֵינָנו אוֹכְלִים, רַק
מֵעֲשָׂבֵי הַבֵּר.

אָמַרְתִּי לָהֶם: וְשֹׂאֵר הַפְּעָמִים,
בְּמָה אַתֶּם מִתְפַּרְנְסִים? אָמְרוּ לִי:
אָנוּ מֵצֵאֵנוּ בַּמִּדְבָּר עֲצִים
שֶׁמְצַמִּיחִים בְּאֵלֹד, וְאָנוּ אוֹכְלִים
אוֹתָם. כִּשְׂמֵאֲרֵה לָנוּ הַשְּׂמוּעָה,
מֵרַב שִׂמְחָה מִשְׂתַּמְטִים מֵעֲמָנוּ,
וּמִבְּשָׂלִים אוֹתָם וְאוֹכְלִים, וְאוֹתוֹ
הַיּוֹם נִחַשְׁב לָנוּ שֶׁהוּא פִי טוֹב.
וּבזִמְנָן שְׂלֵא צוֹמְחִים אוֹתָם
הָעֲצִים, אָנוּ אוֹכְלִים עֲשָׂבִים
שֶׁאָנוּ מוֹצֵאִים, וּמִבְּשָׂלִים אוֹתָם
וְאוֹכְלִים.

אָמַרְתִּי לָהֶם: יְהִי חֻלְקֵי עִמָּכֶם
לְעוֹלָם הַבָּא, אֲשֶׁרִיכֶם בְּעוֹלָם
הַזֶּה, וְטוֹב לָכֶם לְעוֹלָם הַבָּא. כַּעַת
יִדְעַתִּי שְׂלֵא תִהְיוּ בְבוֹשָׁה כְּשֵׁיבֵא
מִשָּׁה לְתַבַּע אֶת עֲלָבוֹן הַתּוֹרָה.
אָמַרְתִּי לָהֶם: בְּנֵי חַיִּיכֶם, הַיּוֹם
הַזֶּה אֵיזָה חֲדוּשׁ הַתַּחֲדָשׁ לָכֶם?

אָמְרוּ לִי הַפְּסוּק הַזֶּה: (בראשית א)
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר.
וְשֵׁנָה רַבִּי פְּרוֹסְפַדָּאי, גְּדוֹל
הַתּוֹסֶפֶת מִהָאוֹר, שֶׁהִיָּה אוֹר שְׂלֵא
הִיָּה כְמוֹהוּ, זֶהוּ הוּא אוֹר הַשֶּׁכֶל
הַגְּדוֹל שֶׁנִּתְהַוָּה מֵאוֹר זֵיו הוֹדוּ,
וְזֶהוּ הָעוֹמֵד מֵאַחֲרֵי הַפְּרָגוֹד.

שְׁשִׁנְנוּ, מֵה שְׂכָתוֹב (תהלים קד)
עֵטָה אוֹר כְּשֶׁלְמָה, מִלְמַד שֶׁעֲשָׂה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֹׂאֵר
הַמְּלֵאכִים בְּאוֹתוֹ הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן,
מֵאוֹתוֹ הָאוֹר מִמֶּשׁ, הַתַּעֲלָה עַל
דַּעֲתָךְ כְּמוֹהוּ? אֵלֶּא מֵה הוּא דְבַר
מִבְּדֵל וּמִשְׁכָּל, כִּף שֹׂאֵר
הַמְּלֵאכִים דְּכָרִים מִבְּדֵלִים
וּמִשְׁכָּלִים, אֲבָל אֵין הַשְּׂגָתָם
כְּהַשְּׂגָתוֹ, שְׁשִׁנְנוּ רַבִּי פְּרוֹסְפַדָּאי,
הַשְּׂגָת הַמְּלֵאכִים הִיא הַשְּׂגָה
גְּדוֹלָה, מֵה שֶׁאֵין כִּן לְמִטָּה מֵהֶם.
הַשְּׂגָה שְׁנִיָּה הִיא הַשְּׂגָת הַשְּׂמִים,
שְׁשִׁנְנוּ מֵה שְׂגָה, מֵה שְׂלְמָטָה

עֲבָדִין. אָמְרוּ לִי, פְּרִישֵׁי עֲלָמָא אָנָּן, וּמִתְעַסְקִין
בְּאוֹרֵייתָא כָּל יוֹמָא וַיּוֹמָא, וְזִמְנִין לִית אָנָּן
אֲכָלִין בֵּר מֵעֲשָׂבֵי בְּרָא.

אָמַרְתִּי לְהוֹן, וְשֹׂאֵר זִמְנִין בְּמָה אַתּוֹן
מִתְפַּרְנְסִין. אָמְרוּ לִי, אָנָּן אֲשֶׁכְחִין
בְּמִדְבָּרָא אֲעֵיָא דְּמִצְמִיחִים בְּאֵלֹד, וְאָנָּן
אֲכָלִין יְתֵהוֹן. כִּד נְהִירָא לָן שְׂמֵעָתָא, מִסְּגִיאוֹת
חֲדוּתָא, מִשְׂתַּמְטִי מִיָּנָן, וּמִבְּשָׂלִין לְהוֹן
וְאֲכָלִינָן. וַיּוֹמָא הֵהוּא חֲשִׁיב לָן דֵּהוּא פִי טוֹב.
וּבזִמְנָא דְלֹא צְמַחֵי אֵינוֹן אֲעֵיָא, אָנָּן אֲכָלִין
עֲשָׂבִין דְּמִשְׂכָּחָא, וּמִבְּשָׂלִין לְהוֹן וְאֲכָלִינָן.
אָמַרְתִּי לְהוֹן, תְּהִי חֻלְקֵי עִמָּכוֹן לְעֵלְמָא דְאַתִּי.
אֲשֶׁרִיכֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְטוֹב לָכֶם
לְעוֹלָם הַבָּא. כַּעַן יִדְעֵנָא דְלֹא תִהְיוּן בְּכִיסוּפָא,
כִּד יִיתִי מִשָּׁה לְמִתַּבַּע עוֹלָבְנָא דְאוֹרֵייתָא.
אָמַרְתִּי לְהוֹן, בְּנֵי חַיִּיכוֹן, יוֹמָא דָּא מֵה חֲדוּשׁ
אַתְחַדָּשׁ לְכוֹן.

אָמְרוּ לִי, הָאֵי פְּסוּקָא וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר
וַיְהִי אוֹר. וְתַאֲנִי רַבִּי פְּרוֹסְפַדָּאי, גְּדוֹל
הַתּוֹסֶפֶת מִהָאוֹר. שֶׁהִיָּה אוֹר שְׂלֵא הִיָּה כְמוֹהוּ,
זֶה הוּא אוֹר הַשֶּׁכֶל הַגְּדוֹל, שֶׁנִּתְהַוָּה מֵאוֹר זֵיו
הוֹדוּ, וְזֶהוּ הָעוֹמֵד מֵאַחֲרֵי הַפְּרָגוֹד.

דִּתְנִינָן, מֵאֵי דְכָתִיב, (תהלים קד ב) עוֹטָה אוֹר
כְּשֶׁלְמָה, מִלְמַד שֶׁעֲשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שֹׂאֵר הַמְּלֵאכִים, בְּאוֹתוֹ הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן,
מֵאוֹתוֹ הָאוֹר מִמֶּשׁ. סְלֵקָא דַּעֲתָךְ כְּמוֹהוּ. אֵלֶּא
מֵה הוּא דְבַר מוּבְדֵל וּמוּשְׁכָּל, כִּף שֹׂאֵר
הַמְּלֵאכִים דְּכָרִים מוּבְדֵלִים וּמוּשְׁכָּלִים. אֲבָל
אֵין הַשְּׂגָתָם כְּהַשְּׂגָתוֹ. דִּתַּאֲנִי ר' פְּרוֹסְפַדָּאי,
הַשְּׂגָת הַמְּלֵאכִים הִיא הַשְּׂגָה גְּדוֹלָה, מֵה שֶׁאֵין
כִּן לְמִטָּה מֵהֶם.

הַשְּׂגָה שְׁנִיָּה הִיא, הַשְּׂגָת הַשְּׂמִים, שְׁשִׁנְנוּ
הַשְּׂגָה, מֵה שְׂלְמָטָה מֵהֶם אֵין מִשִּׁיגִים

מהם אין משיגים כמותם. השגה שלישית היא השגת המדרגה התחתונה אשר מעפר יסודה, והיא השגת בני אדם, מה שאין משיגין שאר הנבראים.

וכנגד שלש מעלות הללו יש באדם שלש צורות נפשיות. צורה הראשונה היא הנפש השכלית. השנייה היא הנפש המדברת. השלישית היא הנפש הבהמית המתאווה, והיא הנפש אשר תמעל מעל.

ואם תאמר כן, הנפש הראשונה היא נפש הבהמית, כנגד המדרגה התחתונה שאמרנו. נפש המדברת כנגד השמים, שהיא מעלה יתרה על הראשונה. נפש השכלית כנגד מדרגת המלאכים, שהיא המעלה העליונה על כל אלה.

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים (בראשית א). רבי אלעזר פתח, (תהלים 106) אלהים אלי אתה אשחרך. בא וראה שאין מקום בעולם פנוי בלא מים, מפני שהארץ תלויה על המים, שנאמר (שם כד) כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה. וכי תעלה על דעתך שהמים הם מתחת לארץ, והארץ שהיא כבדה מכל היסודות עומדות על המים? אלא שהמים על הארץ, ולמעלה לשמים.

אמר לו רב חסדא, והרי פתוב (בראשית א) המים אשר מעל לרקיע? אמר לו, אין זה אלא פתרגומו, באמצע המים, שהרקיע מבדיל ביניהם. כי המים אחדים היו, אבל מפני שנכנס הרקיע באמצע נחשבו כשנים. והרקיע כדור, ובא במימי אוקינוס, כמבדיל בין המים. נמצאו מים ממעל, ומים מתחת, למערב, ולפעמים ממערב למזרח,

כמותם. השגה שלישית, היא השגת המדרגה התחתונה אשר מעפר יסודה, והיא השגת בני אדם, מה שאין משיגין שאר הנבראים.

וכנגד שלש מעלות הללו, יש באדם שלש צורות נפשיות. צורה הראשונה היא הנפש השכלית. השנייה, היא הנפש המדברת. השלישית, היא הנפש הבהמית, המתאווה תאוות, והיא הנפש אשר תמעול מעל.

ואי תימא הכי, הנפש הראשונה היא נפש הבהמית, כנגד המדרגה התחתונה שאמרנו. נפש המדברת, כנגד השמים, שהיא מעלה יתרה על הראשונה. נפש השכלית, כנגד מדרגת המלאכים, שהיא המעלה העליונה על כל אלה.

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים, ויהי מבדיל בין מים למים. ר' אלעזר פתח, (תהלים 106) אלהים אלי אתה אשחרך, תא חזי, שאין מקום בעולם פנוי בלא מים, מפני שהארץ תלויה על המים. שנאמר, (שם כד ב) כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה. וכי תעלה על דעתך, שהמים הם מתחת לארץ, והארץ שהיא כבדה מכל היסודות עומדות על המים. אלא שהמים על הארץ, ולמעלה לשמים.

אמר ליה רב חסדא והא כתיב המים אשר מעל לרקיע. אמר ליה, לאו האי, אלא פתרגומו, במציעות מים, שהרקיע מבדיל ביניהם. כי המים אחדים היו, אבל מפני שנכנס הרקיע באמצע, נחשבו כשנים. והרקיע כדור, ובא במימי אוקינוס, כמבדיל בין המים, נמצאו מים ממעל, ומים מתחת. אמר רבי יהודה, רקיעים הם הסובבים, אמר רבי יהודה, רקיעים הם הסובבים, לפעמים ממזרח למערב, ולפעמים ממערב למזרח,

ובאים באמצע הים ומבדילים בינתיים. וזהו ויבדל בין המים. ומפני מה מי הים מלוחים? מפני חמימות הרקיע ורתיחתו. בא

וראה, קדרה העומדת על האור, וכל מה שמתעפכת על האור, יותר התבשיל נמלח מרוב חמימות האש. ואמר רבי יהודה, אלמלא הרקיע היה קיים בין המים, כל המים היו נקפאים במלח, אלא הולך וסובב ואינו ואינו מתקיים בין המים.

אמר רבי יצחק, בא וראה למה לא נאמר כי טוב בשני? מפני שענין זה חוזר על יחודו, להורות כי אין שני לנגדו, ואין טוב בשני, על כן נאמר ביום הראשון יום אחד.

ששנה רבי יצחק, למה לא נאמר ראשון במקום אחד? להורות, דאלו נאמר ראשון, על כל פנים היה ראוי להיות שני, כי ראשון מחרת לשני, אבל אחד אינו מחרת לשני.

רבי יהודה אומר, והרי נאמר (ישעיה מא) אני ה' ראשון. אמר לו: דברו מס'ע לראשון, מהכתוב ואת אחרונים אני הוא (שם). אף על פי שיש אחרונים לראשון, אני הוא. וכי יש אחרונים לראשון? כן. שמו המיוחד, שהוא ראש ומיוחד. אחרים הם: אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, אלהי"ם, שד"י, אל"ל, צבאו"ת, והם מתכנסים ביחודו, והוא הוא יתברך ממש, דכתיב ואת אחרונים אני הוא.

רבי יוסי בר חלפתא ורבי יהודה בן פזי ורבי יצחק היו אוכלים בסעודת ההלולה של רבי אלעזר ברבי שמעון. רבי חייא רבה היה תינוק, והיה יושב שם. אמר רבי יוסי לרבי שמעון: למה לא נאמר כי טוב בשני? אמר לו: מפני שלא נגמרה מלאכת המים בשני,

לפעמים ממזרח למערב, ולפעמים ממערב למזרח, ובאים באמצע הים, ומבדילים בינתיים. וזהו ויבדל בין המים.

ומפני מה מי הים מלוחים. מפני חמימות הרקיע ורתיחתו. בא וראה, קדרה העומדת על האור, וכל מה שמתעפכת על האור, יותר התבשיל נמלח מרוב חמימות האש. ואמר רבי יהודה אלמלא הרקיע היה קיים בין המים, כל המים היו נקפאים במלח, אלא הולך וסובב ואינו מתקיים בין המים.

אמר רבי יצחק בא וראה למה לא נאמר כי טוב בשני. מפני שענין זה חוזר על יחודו, להורות כי אין שני לנגדו, ואין טוב בשני, על כן נאמר ביום הראשון יום אחד.

דתני רבי יצחק, למה לא נאמר ראשון במקום אחד. להורות, דאלו נאמר ראשון, על כל פנים היה ראוי להיות שני. כי ראשון מחרת לשני. אבל אחד, אינו מחרת לשני.

רבי יהודה אומר, והרי נאמר (ישעיה מא ד) אני ה' ראשון. אמר ליה, מלתיה מסייע

לקמייטא, מדכתיב ואת אחרונים אני הוא, אף על פי שיש (דף יג ע"א) אחרונים לראשון, אני הוא. וכי אחרונים יש לראשון. אין. שמו המיוחד. שהוא ראש ומיוחד. אחרים הם: אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, אלהי"ם, שד"י, אל"ל, צבאו"ת. והם מתכנסים ביחודו, והוא הוא יתברך ממש, דכתיב ואת אחרונים אני הוא.

ר' יוסי בר חלפתא, ור' יהודה בן פזי, ור' יצחק, הוו אוכלי בסעודתא בהילולא דרבי

אלעזר ברבי שמעון. ר' חייא רבה, הוה ינוקא, והוה יתיב תמן. אמר רבי יוסי לרבי שמעון, למה לא נאמר כי טוב בשני. אמר ליה מפני שלא נגמרה מלאכת המים בשני,

וּכְשֶׁנִּגְמְרָה בְּשְׁלִישֵׁי, אָמַר כִּי טוֹב
פְּעָמִים.

אָמְרוּ: נִשְׁאֵל אֶת הַתִּינוּק הַזֶּה,
שֶׁמִּשְׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִמְצְאוּ
הַנְּבוֹאָה בְּפִי הַתִּינוּקוֹת, אוּלַי
נִמְצָא דָבָר בְּפִיו. אָמַר לוֹ: חֵיִיא
בְּנִי, אָמַר לָנוּ לְמָה לֹא נֹאמַר כִּי
טוֹב בְּשָׁנֵי? אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי
שָׂאִין טוֹב אֲלֵא בְּאַחַד. בָּא רַבִּי
שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקוּ. קָרָא עֲלָיו (ירמיה א ט)
הַגֵּה נִתְּתִי דְבָרִי בְּפִיךָ.

אָמְרוּ: הַשְּׁעָה עוֹמֶדֶת לוֹ, נִשְׁאֵל
אוֹתוֹ. אָמְרוּ לוֹ: מַה זֶה (שופטים ה)
וְאֶהְבִּיּוּ כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוֹרְתוֹ,
מַה שֶּׁבַח הוּא זֶה לְצַדִּיקִים? אָמַר
לָהֶם: מַה הַשֶּׁמֶשׁ כְּשִׁיּוּצָא
בְּגִבּוֹרְתוֹ, יֵשׁ שְׁמַחִים בּוֹ וְיֵשׁ
שְׁלֵא שְׁמַחִים בּוֹ, כִּף הַצַּדִּיקִים -
כְּמוֹתָם יִשְׁוּ, וְהַרְשָׁעִים לֹא
יִשְׁוּ. מַה הַשֶּׁמֶשׁ יֵשׁ לְמִי
שְׁעוֹשֶׂה רְפוּאָה, וְיֵשׁ לְמִי שְׂאִינוֹ
עוֹשֶׂה - כִּף הַצַּדִּיקִים יִהְיוּ רְפוּאָה
לְטוֹבִים, וּמַכָּה לְרָשָׁעִים.

אָמְרוּ לוֹ: חֵיִיא בְּנִי, לְמָה לֹא
נִזְכַּר שֵׁם הַמִּיּוֹחַד בְּמַעֲשֵׂה
כְּרֵאשִׁית? אָמַר לָהֶם: אֵין נָאָה
לְמַלְךְ הַכְּבוֹד לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל
הַמֵּתִים, וְעַל דְּבַר הַנְּאָכְד, כְּדִי
שְׁלֵא יֵאמְרוּ, כְּשֵׁם שְׁכָל הַבְּרִיּוֹת
שֶׁבְּרָאָם הֵם כְּלִים וְנְאָכְדִים, כִּף
שְׁמוֹ, חֵס וְחִלְיָה. וְלֹא הַזְכִּיר
שְׁמוֹ הַמִּיּוֹחַד עַד שֶׁנִּבְרָאוּ כָּל
הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם כְּלִים וְנְאָכְדִים,
וְלֹאחַר כֵּן הַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל דְּבַר
שֶׁהוּא קָיָם לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי
עוֹלָמִים, שֶׁנֹּאמַר (בראשית ב) בְּיוֹם
עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.
וּמִשְׁאֵר כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבְּרָא, לֹא
הַזְכִּיר בְּכָאן אֲלֵא דְבַר הַקָּיָם. וְלֹא
נֹאמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ
וְשָׁמַיִם אָדָם וְחַיּוֹת וְבַהֲמוֹת
וְעוֹפוֹת, שֶׁהֵם דְּבָרִים כְּלִים, אֲלֵא
דְּבַר הַעוֹמֵד לְעוֹלָם, וְהֵם אֶרֶץ
וְשָׁמַיִם.

וּכְשֶׁנִּגְמְרָה בְּשְׁלִישֵׁי, אָמַר כִּי טוֹב תְּרֵי זְמַנֵּי.
אָמְרוּ, נִשְׁאֵל לְהֵאֵי יְנוּקָא, דְּמִשְׁחָרַב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ נִמְצְאוּ הַנְּבוֹאָה בְּפִי
הַתִּינוּקוֹת, אוּלַי נִמְצָא דְבַר בְּפִיו. אָמַר לִיה
חֵיִיא בְּרִי, אֵימָא לָן, לְמָה לֹא נֹאמַר כִּי טוֹב
בְּשָׁנֵי. אָמַר לָהֶם, מִפְּנֵי שָׂאִין טוֹב אֲלֵא בְּאַחַד.
אָתָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקִיָּה, קָרָא עֲלָיָה (ירמיה א ט)
הַגֵּה נִתְּתִי דְבָרִי בְּפִיךָ.

אָמְרוּ שְׁעָתָא קְיִימָא לִיה, נִשְׁאֵל בֵּיה, אָמְרוּ
לִיה, מֵאֵי (שופטים ה לא) וְאֶהְבִּיּוּ כְּצֵאת
הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוֹרְתוֹ. מַה שֶּׁבַח הוּא זֶה לְצַדִּיקִים.
אָמַר לָהוּ, מַה הַשֶּׁמֶשׁ כְּשִׁיּוּצָא בְּגִבּוֹרְתוֹ, אֵית
דְּבַדְחֵי בֵּיה, וְאֵית דְּלֹא בַדְחֵי בֵּיה. כִּף
הַצַּדִּיקִים, צַדִּיקִים כְּמוֹתָם, יִשְׁוּ, וְהַרְשָׁעִים
לֹא יִשְׁוּ. מַה הַשֶּׁמֶשׁ אֵית לְמֵאן דְּעַבִּיד
רְפוּאָה, וְאֵית לְמֵאן דְּלֹא עַבִּיד. כִּף הַצַּדִּיקִים,
יִהְיוּ רְפוּאָה לְטוֹבִים. וּמַכָּה לְרָשָׁעִים.

אָמְרוּ לִיה, חֵיִיא בְּרִי, לְמָה לֹא נִזְכַּר שֵׁם
הַמִּיּוֹחַד בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, אָמַר לוֹן,
אֵין נָאָה לְמַלְךְ הַכְּבוֹד לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל
הַמֵּתִים, וְעַל דְּבַר הַנְּאָכְד. כְּדִי שְׁלֵא יֵאמְרוּ,
כְּשֵׁם שְׁכָל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבְּרָאָם הֵם כְּלִים וְנְאָכְדִים,
כִּף שְׁמוֹ חֵס וְשָׁלוֹם. וְלֹא הַזְכִּיר שְׁמוֹ הַמִּיּוֹחַד,
עַד שֶׁנִּבְרָאוּ כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם כְּלִים וְנְאָכְדִים.
וְלֹאחַר כֵּן, הַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל דְּבַר שֶׁהוּא קָיָם
לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, שֶׁנֹּאמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת
ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. וּמִשְׁאֵר כָּל הַבְּרִיּוֹת
שֶׁבְּרָא לֹא הַזְכִּיר בְּכָאן, אֲלֵא דְבַר הַקָּיָם, וְלֹא
נֹאמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים, אֶרֶץ וְשָׁמַיִם
אָדָם וְחַיּוֹת וְבַהֲמוֹת וְעוֹפוֹת, שֶׁהֵם דְּבָרִים
כְּלִים, אֲלֵא דְבַר הַעוֹמֵד לְעוֹלָם, וְהֵם אֶרֶץ
וְשָׁמַיִם.

אָמְרוּ לֵיהּ: מַאי דְכָתִיב, (בראשית א ז) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם וּגו'. מַה צֶּרֶף הָיָה לוֹ לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת רָקִיעַ לְהַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם. אָמַר לְהוּ, כָּבֵד כְּתִיב (משלי טז ט) כָּל פֶּעַל ה' לְמַעַנְהוּ. לֹא בְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דָּבָר שְׂלֵא לְצוּרָךְ. וּכְשֶׁהוּא חוֹזֵר אֵינּוּ חוֹזֵר אֶלָּא לְעַתִּים יְדוּעִים. וְסִילּוֹן אֶחָד שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִתְּהוֹמוֹת, וְסִילּוֹן שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִגֵּיהֶנּוּ, וְיוֹרֵד בְּצִינּוֹר סִילּוֹן הַתְּהוֹם. הֲדָא הוּא דְכָתִיב, (תהלים מב ח) תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיךְ. וְהָרָקִיעַ נִכְנָס בְּאִמְצַע מְשֻׁנֵּיהֶם. וְאֵלְמָלָא שְׁנַכְנֵס בְּנִתְיָם, הָיוּ הוֹרְגִים לְשׁוֹתֵיהֶם. הֲדָא הוּא דְכָתִיב וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי הָאֵי יְנוּקָא בְּרוּחַ הַקָּדֵשׁ אָמְרוּ, דְהִכִּי הוּוּ מְמַשׁ, דְכָתִיב יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, בְּתוֹךְ מְמַשׁ, בְּאִמְצַע הַמַּיִם, בְּהַפְגֵּס הָרָקִיעַ בְּאִמְצַע, מְחִזִּיר הַמַּיִם הָרְעִים הַיּוֹצְאִים מִגֵּיהֶנּוּ לְמִקוּמָם, וְלֹא יֵצֵא לְעוֹלָם מֵאוֹתָם הַמַּיִם, אֶלָּא כְּמֵלֵא הַלֵּג, בִּימֵי אֱלִישֶׁע. וְנֶאמַר בְּהֵם וְהַמַּיִם רְעִים וְהָאֶרֶץ מְשֻׁפְּלָת. כְּלוּמַר, בְּשִׁבִיל שְׁהַמַּיִם רְעִים, הָאֶרֶץ מְשֻׁפְּלָת מִבְּנֵי אָדָם, שְׁפָלִים בְּשִׁבִילָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַל כֹּל זֶה מַעִיד הַפְּתוּב הָזֶה, שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֹּל מַה שְׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא עָשָׂה דָּבָר לְבִטְלָה, וּמִפְּנֵי שְׁהָיָה גְלוּי לְפָנָיו, שְׁאוֹתָם הַמַּיִם יוֹצְאִים מִגֵּיהֶנּוּ, וַיִּתְעַרְבוּ בְּמַיִם הָאֲחֵרִים וַיִּנְזְקוּ בְּרִיּוֹתָיו. עָשָׂה אֶת הָרָקִיעַ לְהַפְגֵּס בְּאִמְצַע שְׁנֵיהֶם, לְהַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, בֵּין מַיִם הָרְעִים, לְמַיִם הַטּוֹבִים. וּבִאוּתָהּ שְׁעָה מְמַשׁ, שְׁהַמַּיִם יוֹצְאִים לְהִתְעַרֵּב

אָמַר רַבִּי יוֹסִי הָאֵי יְנוּקָא בְּרוּחַ הַקָּדֵשׁ אָמְרוּ, דְהִכִּי הוּוּ מְמַשׁ, דְכָתִיב יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, בְּתוֹךְ מְמַשׁ, בְּאִמְצַעִית מִיָּא. בְּהַפְגֵּס הָרָקִיעַ בְּאִמְצַע, מְחִזִּיר הַמַּיִם הָרְעִים הַיּוֹצְאִים מִגֵּיהֶנּוּ לְמִקוּמָן. וְלֹא נָפִיק לְעֵלְמָא מֵאִינוּן מִיָּא, אֶלָּא כְּמֵלֵא לּוּגָא, בִּימֵי אֱלִישֶׁע. וְנֶאמַר בְּהֵם, (מ"ב ב ט) וְהַמַּיִם רְעִים וְהָאֶרֶץ מְשֻׁפְּלָת. כְּלוּמַר, בְּשִׁבִיל שְׁהַמַּיִם רְעִים, הָאֶרֶץ מְשֻׁפְּלָת מִבְּנֵי אָדָם, שְׁפָלִים בְּשִׁבִילָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כּוֹלָא הָאֵי קָרָא מְסֵהִיד עֲלֵיהּ. דְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֹּל מַה שְׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא עָשָׂה דָּבָר לְבִטְלָה, וּמִפְּנֵי שְׁהָיָה גְלוּי לְפָנָיו, שְׁאוֹתָם הַמַּיִם יוֹצְאִים מִגֵּיהֶנּוּ, וַיִּתְעַרְבוּ בְּמַיִם הָאֲחֵרִים וַיִּנְזְקוּ בְּרִיּוֹתָיו. עָשָׂה אֶת הָרָקִיעַ, לְהַפְגֵּס בְּאִמְצַע שְׁנֵיהֶם, לְהַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, בֵּין מַיִם הָרְעִים, לְמַיִם הַטּוֹבִים. וּבִאוּתָהּ שְׁעָה מְמַשׁ, שְׁהַמַּיִם יוֹצְאִים לְהִתְעַרֵּב

במים הטובים, אז הרקיע חוזר ונכנס בינתים, ומחזירם לאחור.

תא שמע, אמר רבי אלעזר, הני מייא דאינון לחיי עלמא, ולתקונייהון דברייתא, היאך יתקרון. אמר רבי ברכיה, המים אשר מעל השמים, דאינון מייא טבין.

ר' חייא בר אבא, הוה אזיל באורחא, ולאה מתקיפותא דשמשא, והוה צחי למשתי מיא. פגע בההוא מדברא, ואשכח חד אילנא, יתיב תחותיה, עד דזקיף עינוהי, חמא חד מעיינא דמיא דקיק. חדי למשתי מנהון. שתי מן מיא, והוו מרירן, אמר לשמשיה, היינו טעמא דר' אלעזר, דאמר רבי אלעזר, לית לך בעלמא, דלית תמן תמציתא מההוא סילונא דגיהנם, בר ארעא דישראל. ואלמלא דשתן כל עלמא מההוא תמציתא דארעא דישראל, לא יכילי למשתי מנייהו.

אמר רבי הונא, האי רקיע דכתיב ויעש אלהים את הרקיע, הוא הרקיע הידוע למעלה שעל ראשי החיות. דכתיב (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא.

אמר רבי יצחק, האי חיות, חיה פתיב חדא, למה נאמר ראשי. אמר רבי הונא, אית חיה חד רבא, ושלטיטא על כל שאר חיותא קדישא, וזויהי רברבין סגיאין. ליה רישין דזיווא סגיאין, וכדין פתיב ראשי החיה. ודא היא החיה, דחמא יחזקאל בחיזו נבואתא. ואי סלקא דעתך דהיא החיות. תא שמע, פתיב (שם א טו) וארא החיות וגו', חמא האי, וחמא החיות.

האי רקיע למאי אתא. אמר רבי חזקיה, לאפרשא בין מלאכין קדישין דמתחות רבי חזקיה, להפריד בין המלאכים הקדושים שמתחת הרקיע

הטובים, ובאותה שעה ממש שהמים יוצאים להתערב במים הטובים, אז הרקיע חוזר ונכנס בינתים, ומחזירם לאחור.

בא שמע, אמר רבי אלעזר, המים הללו שהם להחיות העולם ולתקון הפירות, איך יקראו? אמר רבי ברכיה, המים אשר מעל השמים, שהם מים טובים.

רבי חייא בר אבא היה הולך בדרך והתעייף מחזק השמש, והיה צמא לשותות מים. פגע באותו מדבר ומצא אילן אחד. ישב תחתיו. עד שהרים עיניו, ראה מעין מים קטן. שמח לשותות מהם. שתה מן המים והיו מרים. אמר לשמשו, הינו טעמו של רבי אלעזר, שאמר רבי אלעזר, אין לך בעולם שאין שם תמצית מאתו סילון של גיהנם, פרט לארץ ישראל, ואלמלא ששותים כל העולם מאותה תמצית של ארץ ישראל, לא יכולים לשותות מהם.

אמר רבי הונא, הרקיע הזה שכתוב ויעש אלהים את הרקיע, הוא הרקיע הידוע למעלה שעל ראשי החיות, שכתוב (יחזקאל א) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא.

אמר רבי יצחק, החיות הללו, חיה פתוב אחת, למה נאמר ראשי? אמר רבי הונא, יש חיה אחת גדולה, ושולטת על כל שאר חיות הקדש, וזויהי גדולים רבים. לה ראשים של זיווס רבים, ואז פתוב ראשי החיה, וזויהי החיה שראה יחזקאל במראה הנבואה. ואם תעלה על דעתך שהיא החיות, בא שמע, פתוב (שם) וארא החיות וגו', ראה את זו וראה את החיות.

הרקיע הזה, למה הוא בא? אמר רבי חזקיה, להפריד בין המלאכים הקדושים שמתחת הרקיע

שזכו שהם למעלה. זהו שכתוב ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע. בין המים אשר מתחת לרקיע - המלאכים שהם תחת הרקיע ההוא, ובין המים אשר מעל לרקיע - המלאכים שהם מלמעלה. אמר רבי יצחק, מזה נשמע שהוא הפרגוד שמפסיק בינתים.

רבי אלעזר שאל את רבן יוחנן בן זכאי, אמר לו, הרקיע הזה שנברא בשני מה הוא? אמר לו, סוד עליון הוא, שנברא הקדוש ברוך הוא ממנה מתחת ידו ובחר בו, והשליטו על כל צבאות השמים, ומשום אותו ענין לא נאמר כי טוב בשני, אף על פי ששלטון יתר יש לו, שהכל תחת ידו, להראות לכל העולם שאין טוב וכבוד ופדות וגאות אלא בקדוש ברוך הוא בלבד.

ועוד אמר רבן יוחנן בן זכאי, מה שכתוב (שיר 1) אל גנת אגוז ירדתי לראות באפי הנחל? זהו מה שראה יחזקאל באותו הרקיע שנברא בשני, שנברא הקדוש ברוך הוא וסתמו מכל רכבות קדש שלו. ואותם העולמות שפוסף בהם הקדוש ברוך הוא, סתמם ממנו, וכבוד הדרו סתם. מאותם עולמות ולמעלה סתם, והטמין מכלם, וכלם שואלים ואומרים איה מקום כבוד מלכותו, (יחזקאל א) ברוך כבוד ה' ממקומו.

בא וראה מה אמר, אל גנת אגוז ירדתי בגנת אגוז לא כתוב, אלא אל גנת אגוז, כמי שיירד וקרוב לגן ולא נכנס בו, כל שכן שלא קרב לאגוז אלא לגנה, וכל שכן שלא ראה מה שבתוך האגוז, וכל שכן שאמר לראות ולא אמר

ההוא רקיעא, ובין מלאכין קדישין דזכו דאינון לעילא. הדיא הוא דכתיב, ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע. בין המים אשר מתחת לרקיע, מלאכיא דאינון תחות ההוא רקיעא. ובין המים אשר מעל לרקיע, מלאכיא דאינון מלעילא. אמר רבי יצחק, שמע מינה דהוא פרגוד דמפסיק בינתים.

רבי אליעזר שאל לרבן יוחנן בן זכאי, אמר ליה, האי רקיע דאתברי בשני, מאי הוא, אמר ליה, רזא עילאה הוא, דברא קודשא בריה הוא ממונה תחות ידיה, ובחר ביה, ושלטיה על כל חילי שמיא, ובגין ההוא ענינא, לא נאמר כי טוב בשני. אף על פי דשולטנא יתירא אית ליה, דכולא תחות ידיה, לא חזאה לכל עלמא, דלית טיבו ויקרא ופרקונא וגאותא, אלא בקודשא בריה הוא בלחודיה.

ועוד אמר רבן יוחנן בן זכאי, מאי דכתיב, (שה"ש ו יא) אל גנת אגוז ירדתי לראות (דף יג ע"ב) באפי הנחל. זהו מה שראה יחזקאל, באותו הרקיע שנברא בשני. שנבראו הקדוש ברוך הוא, וסתמו מכל רכבות קודש שלו. ואותן העולמות דכסיף בהו קודשא בריה הוא, סתמם ממנו, ויקר הדרו סתם. מאותן עולמות ולמעלה סתם. והטמין מפולם, וכולם שואלים ואומרים, איה מקום כבוד מלכותו (יחזקאל ג יב) ברוך כבוד ה' ממקומו.

תא חזי, מאי קאמר אל גנת אגוז ירדתי, בגנת אגוז לא כתיב, אלא אל גנת אגוז. כמאן דנחית ומקריב לגנתא, ולא עייל בה, כל שכן דלא קריב לאגוז אלא לגינה. וכל שכן דלא חזא מה שבתוך האגוז. וכל שכן דאמר

ראיתי. פלומר לגנה, שהוא חוצה, קרבתו וירדתי לראות, ולא אמר שראה אפלו הגנה שהוא חוצה.

ועוד אמר רבן יוחנן בן זכאי, פמה נצטער אותו איש שכתוב בו (במדבר יב) לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא, לראות שמש אחד שמשמש לפניו, ולא נתנה לו רשות, שכתוב (שמות לג, יח) הראני נא את כבודך. אמר רבן יוחנן בן זכאי, הוא שכתוב בו (תהלים ט) כבוד אל, והוא מטטרו"ן שר הפנים.

ואיך בקש משה לראות את זה? אלא משה סבר, כיון שראה גופו ארבעים ימים וארבעים לילות, כשלא אכל ושתה, והיה גזון מאספקלריה שלמעלה, סבר שפדאי הוא לבקש את זה.

ומה השיב לו? (שמות לג, ט) לא תוכל לראות את פני. הוא בעל הפנים, ולא נתן לו רשות עד שיצאה נשמתו, לקים מה שנאמר (שם) כי לא יראני האדם וחי. וכל נשמות הצדיקים נתנה לו רשות לדעת ולהדבק, מה שאין יכול בעולם הזה.

שנו רבותינו, כל יום ויום הקדוש ברוך הוא עושה מלאכים קדושים, ואלו הם נשמות הצדיקים. זהו שכתוב (תהלים קד, ד) עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש להט. עשה לא נאמר, אלא עושה, משמע שהוא עושה בכל יום.

אמר רבי אבהו, לא יקשה לך זה, שהרי יש מלאכים שנבראו מפסא הפבור, והם שלוחים ממנים בשליחותו של הקדוש ברוך הוא. אם שאר המלאכים שהיו מפסא הפבור כן, נשמות הצדיקים שהיו משם וקימו את התורה, על אחת כמה וכמה שעושה אותם הקדוש ברוך הוא

לראות, ולא אמר ראיתי. פלומר לגינה שהוא חוצה, קרבתו וירדתי לראות, ולא אמר שראה אפילו הגינה שהיא חוצה.

ועוד אמר רבן יוחנן בן זכאי, פמה נצטער ההוא גברא, דכתיב ביה, (במדבר יב ז) לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא, למחזי חד שמשא דמשמשא קמיה, ולא איתיהיבת ליה רשותא, דכתיב (שמות לג יח) הראני נא את כבודך. אמר רבן יוחנן בן זכאי, הוא דכתיב ביה (תהלים ט) כבוד אל. והוא מטטרו"ן שר הפנים.

והאיך שאיל משה למחמי דא. אלא משה סבר, כיון דחמא גופיה ארבעין יומין וארבעין לילין, דלא אכיל ושתה, והוי גזון מאספקלריא דלעילא, סבר דכדאי הוא למישאל דא.

ומה אתיב ליה, לא תוכל לראות את פני, הוא מאריה דאפייא, ולא יהיב ליה רשותא, עד דנפיק נשמתיה. לקיים מה שנאמר (שמות לג ט) כי לא יראני האדם וחי. וכל נשמתא דצדיקא, אתיהיב ליה רשותא למנדע, ולא דבקא מה דלא יכיל בעלמא דין.

תנו רבנן, כל יומא ויומא, קודשא בריך הוא עביד מלאכין קדישין, ואילין אינון נשמתהון דצדיקא. הדא הוא דכתיב, (תהלים קד ד) עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לזהט. עשה לא נאמר, אלא עושה, משמע שהוא עושה בכל יום.

אמר רבי אבהו, לא תקשי לך האי, דהא אית מלאכים שנבראו מפסא הפבור, והם שלוחים ממונים בשליחותו של הקדוש ברוך הוא. אי שאר מלאכיא דהוו מפסא הפבור כן, נשמתהון דצדיקא דהוו מתמן, וקיימי אורייתא, על אחת כמה וכמה דעביד להון

מלאכים עליונים קדושים. אמר רבי פנחס, כלל הקדוש ברוך הוא באדם ארבעה דברים: א"ש רוח מי"ם עפ"ר. אמר רבי יהודה, והרי מהפכים הם בתורה? אמר לו רבי פנחס, ובתורה הם ישנם? אמר לו, כן, ואלו הם: רוח א"ש עפ"ר מי"ם. שנים הם שנגזרו מהשמים שלמעלה, ושנים הם שנגזרו מלמטה. מנין לנו? שכתוב עשה מלאכיו רוחות - הנה רוח. משרתיו אש להט - הנה אש. יסד ארץ על מכוניה - כמשמעו. תהום כלבוש פסיתו על הרים יעמדו מים - הנה מים. כלם מתחברים זה עם זה, רוח אש עפר מים. אמר רבי פנחס, אף על גב שמתהפכים, איננו עוסקים בזה, וטוב מה שאמר רבי יהודה.

ואמר רבי יהודה, את כלם כלל הקדוש ברוך הוא באדם. אמר לו הקדוש ברוך הוא, אני בראתי אותך עליון והמלכתיה על כל בריותי, נתתי בך כח מן המלאכים, וכח מן המשרתים, שהם מלמעלה, וכח התהום, וכח הארץ, ונתתי בך שכל טהור הגזור מכסאי, ואתה חוטא לפני? אמר רבי יצחק, רצה הקדוש ברוך הוא לעשות את האדם עליון על כל בריותיו, להיות יחיד בעולם הזה, כמו שהוא יחיד למעלה. כיון שחטא, אמר הקדוש ברוך הוא (בראשית ב) הן האדם הנה כאחד ממנו, הנה בדעתו לעשותו כאחד. עכשו, ועתה פן ישלח ידו.

אמר רבי יהודה, רקיע אחד עשה הקדוש ברוך הוא, וממנו נתהוו השמים, שנאמר (בראשית א) ויקרא אלהים לרקיע שמים. אמר רבי יהודה, ולא זו בלבד, אלא כל

קודשא בריך הוא מלאכין עילאין קדישין. אמר רבי פנחס, כלל הקדוש ברוך הוא באדם ארבעה דברים, א"ש רוח מי"ם עפ"ר. אמר רבי יהודה, והא מהופכין אינון באורייתא. אמר ליה רבי פנחס, ובאורייתא איכא אינון, אמר ליה הן. ואלו הן רוח א"ש עפ"ר מי"ם.

הרין אינון דאתגזרו משמשיא מלעילא, ותרין אינון דאתגזרו מלרע. מנא לן, דכתיב (שם) עושה מלאכיו רוחות, הא רוח. משרתיו אש לזהט, הא אש. יסד ארץ על מכוניה, כמשמעו. תהום כלבוש פסיתו על הרים יעמדו מים, הא מים. בלהו מתחברין דא עם דא, רוח אש עפר מים. אמר רבי פנחס, אף על גב דמתהפכי, לית לן ביה, ושפיר קאמר רבי יהודה.

ואמר רבי יהודה, בלהו כללם הקדוש ברוך הוא באדם. אמר ליה הקדוש ברוך הוא, אני בראתי אותך עליון, והמלכתיה על כל בריותי, נתתי בך כח מן המלאכים, וכח מן המשרתים, שהם למעלה, וכח התהום, וכח הארץ, ונתתי בך שכל טהור הגזור מכסאי, ואת חטי קדמי.

אמר רבי יצחק, רצה הקדוש ברוך הוא לעשות לאדם עליון על כל בריותיו, למהוי יחיד בהאי עלמא, כמה דאיהו יחידאי לעילא. כיון שחטא, אמר הקדוש ברוך הוא, הן האדם הנה כאחד ממנו, הנה בדעתי לעשותו כאחד, עכשו, ועתה פן ישלח ידו. אמר רבי יהודה, רקיע אחד עשה הקדוש ברוך הוא, וממנו נתהוו השמים. שנאמר ויקרא אלהים לרקיע שמים. אמר רבי יהודה, ולא זו בלבד, אלא כל מה שפועל

מה שעשה הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, לא עשה אלא דבר אחד מהכל, ואותו דבר הוציא כל פעולותיו למינו. כגון השמים, עשה ממנו אחד, אותו המשבח מכלם, וארץ עשה אחד. בא שמע, אמר רבי יהודה, מהכל עשה אחד, אותו המשבח מכלם, וזהו הרקיע (יחזקאל א) כעין הקרח הנורא, שממנו נתהוו השמים, זהו שכתוב ויקרא אלהים לרקיע שמים. וארץ אותה המשבחת מכלן, וזו ארץ ישראל, וממנה נתהוו שאר הארצות, זהו שכתוב (משלי ח) עד לא עשה ארץ וחוצות. ארץ - זו ארץ ישראל, וחוצות - שאר הארצות שבחוצה לארץ. האדם אחד, וממנו נתהוו כל השאר, שכתוב (שם) וראש עפרות תבל. וכן כל פיוצא בזה. אמר רבי יצחק, מנין לנו? מהפסוק הזה שאמר דוד (תהלים קמח) הללו את ה' מן השמים, מאותו שנעשו השמים ממנו.

שנו רבותינו, פעם אחת היה הולך רבי יוחנן לראות את רבי שמעון, והיה הולך עמו רבי יוסי. אמר לו רבי יוסי, לאן אתה הולך? אמר לו, לראות את רבי שמעון. אמר: לבעל המחלקת שלך אתה הולך? אמר: מזה נשמע שרבי שמעון חולק לשם שמים, והואיל וכך הוא, חביבות לבי נמצאת בו. הספימו ללכת, ונהיה לילה. אמרו, נשב פאן עד שיבא האור, ונתעסק בתורה. ישבו.

אמר רבי יוחנן, הרקיע הזה שנברא בשני, הוא הרקיע העליון. ושנינו, הוא הפרגוד המפסיק בינתיים, שכתוב (יחזקאל א) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא, ומזה הרקיע נעשו כל שאר הרקיעים,

הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, לא עשה אלא דבר אחד מהכל, ואותו דבר הוציא כל פעולותיו למינו, כגון השמים, עשה ממנו אחד. אתה שמע, אמר רבי יהודה, מהכל עשה אחד, אותו המשבח מכולם, וזהו הרקיע כעין הקרח הנורא, שממנו נתהוו השמים. הוא דכתיב, ויקרא אלהים לרקיע שמים. וארץ אותה המשבחת מכולן, וזו ארץ ישראל, וממנה נתהוו שאר הארצות, הוא דכתיב (משלי ח כו) עד לא עשה ארץ וחוצות, ארץ, זו ארץ ישראל, וחוצות, שאר הארצות שבחוצה לארץ. האדם אחד, וממנו נתהוו כל השאר, דכתיב (שם) וראש עפרות תבל. וכן כל פיוצא בזה. אמר רבי יצחק, מנא לן. מהאי קרא דאמר דוד, (תהלים קמח א) הללו את ה' מן השמים, מאותו שנעשו השמים ממנו.

תנו רבנן, זמנא חדא הוה אזיל רבי יוחנן למחמי לרבי שמעון, והוי רבי יוסי אזיל עמיה, אמר ליה רבי יוסי, לאן אתה אזיל. אמר ליה, למחמי לרבי שמעון. אמר, למארי פלוגתא דילך, אתה אזיל למחמי. אמר שמע מינה, דרבי שמעון לשם שמים קא מפליג, והואיל וכך הוא חביבותא דליבאי אשתכחת ביה. אספימו למיזל, והוה ליליא, אמרו ניתב הכא, עד דייתי נהורא, ונתעסק באורייתא, יתבו.

אמר רבי יוחנן, האי רקיע שנברא בשני, הוא הרקיע העליון. ותנא הוא הפרגוד המפסיק בינתיים. דכתיב (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא. ומזה הרקיע נעשו כל שאר הרקיעים, הסוכבים ושאינם סוכבים, וכולם אדוקים בזה הרקיע,

הסובבים ושאנים סוכבים, וכלם אדוקים בזה הרקיע. וקרא לו רקיע, וקרא לו שמים, שכתוב (בראשית א) וקרא אלהים לרקיע שמים, על שנתהוו ממנו.

עד שהיו יושבים, קרב בנו של רבי יוסי לאביו. אמר לו, זה שאמר שלמה ואתה תשמע השמים מכוון שבתך. הנה לו לומר מן השמים! שמע רבי יוחנן, אמר לו, אמר בני, אמר, שדבר פיך דבר קדוש הוא. אמר רבי יוסי, הפסוק הזה שואל, ואתה תשמע השמים מכוון שבתך, מן השמים הנה לו לומר! אמר לו רבי יוחנן, מקרא חסר הוא, כמו שועת עניים, וכן הרבה. קריב לאבוהי, ואמר ליה מלה שמענא ביה, אמר ליה רבי יוחנן, אימא ברי אימא.

אמר, שמענא די בעידנא די בעון ישראל צלותהון ובעותהון בבתי צלותהון מטטרו"ן מארי דאפיא, נטיל כל צלותהון דישראל ומנח להו בהאי רקיע, וכד בעי (ד) יד"ע"א) קודשא בריך הוא לאשגחא בזכותהון דישראל, מעיין בההוא רקיעא דאתקרי שמים, דתמן בעותהון דישראל, ומרחם עלייהו. דכתיב (מ"א ח לב) ואתה תשמע השמים, ממש. כן אמר דוד, (תהלים קמח א) הללו את ה' מן השמים, ששם היא תשבחתם של ישראל. בא רבי יוחנן ונשקו על ראשו וכרכו. אמר, המרגלית הזו היתה תחת ידך, מרגלית תהיה בדורך.

אמר רבי יצחק, בא וראה, עשה הקדוש ברוך הוא הרקיע הזה ועשה ממנו שמים, שממנים תחתיו. הרקיע למעלה והשמים למטה, ועשה תחת אלו שמים

וקרא לו רקיע, וקרא לו שמים, דכתיב ויקרא אלהים לרקיע שמים. על שנתהוו ממנו.

עד דהוו יתבי, קריב בריה דר' יוסי לאבוהי, אמר ליה האי דאמר שלמה, (מ"א ח לב) ואתה תשמע השמים מכוון שבתך, הנה ליה למימר מן השמים. שמע רבי יוחנן, אמר ליה אימא ברי אימא, דמלה דפומך מלה קדישא היא. אמר רבי יוסי, האי פסוקא שאיל, ואתה תשמע השמים מכוון שבתך. מן השמים הנה ליה למימר.

אמר ליה רבי יוחנן, מקרא חסר הוא, כמו שועת עניים, הנה ליה למימר מן עניים.

(תהלים יט א) וכן צעקת ענוים, וכן הרבה. קריב לאבוהי, ואמר ליה מלה שמענא ביה, אמר ליה רבי יוחנן, אימא ברי אימא.

אמר, שמענא די בעידנא די בעון ישראל צלותהון ובעותהון בבתי צלותהון מטטרו"ן מארי דאפיא, נטיל כל צלותהון דישראל ומנח להו בהאי רקיע, וכד בעי (ד) יד"ע"א) קודשא בריך הוא לאשגחא בזכותהון דישראל, מעיין בההוא רקיעא דאתקרי שמים, דתמן בעותהון דישראל, ומרחם עלייהו. דכתיב (מ"א ח לב) ואתה תשמע השמים, ממש. כן אמר דוד, (תהלים קמח א) הללו את ה' מן השמים, דתמן הוא תושבחתא דישראל. אתא ר' יוחנן ונשקיה על רישיה, וברכיה, אמר מרגלא קדא הוות תחות ידך, מרגלא תהא בדרך.

אמר רבי יצחק, תא חזי, עביד קודשא בריך הוא הרקיע הזה, ועביד מניה שמים, די ממנן תחותיה, רקיעא לעילא, ושמיא לתתא. ועבד תחות אליו, שמייא אחרנין,

אחרים שנקראו רקיע השמים, שממנים בו המאורות המאירים. בא וראה, בין הרקיע הזה, שנקרא רקיע השמים, עד הרקיע הנטוי על החיות, יש שלש מאות ותשעים רקיעים אחרים, ושבעת אלפים וארבע מאות וחמשים חלקים סמוכים על שני מאורות אחרים, ומהמאורות הללו נטל הקדוש ברוך הוא והניח ברקיע השמים הזה להאיר על הארץ. פְּרָשָׁה ד, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. רבי בא פתח בפסוק הזה (ירמיה י טו) לֹא כָאֵלֶּה חֶלֶק יַעֲקֹב כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, צפה וראה שעתידים ישראל לעמד ולקבל תורתו, וגזר מכסאו כל אותם הנשמות העתידות להנתן בהם. ועשה למעלה אוצר אחד אשר כל הנשמות הגזורות מכסאו עומדות שם, וקרא לו גוף הנשמות. ולמה נקרא גוף הנשמות? אמר רבי בא, מפני שכל הנשמות, כשיוצאות מן העולם הזה, עושה להם הקדוש ברוך הוא דמות של גופות כמו שהיו בזה העולם, ומניחם בזה האוצר.

וזה האוצר באיזה מקום הוא? אמר רבי יוחנן אמר רבי יצחק, במקום שגנזי גשמים שם וגנזי חיים טובים, ונקרא ערכות. וכערכות יש גנזים הרבה, וגנזי הנשמות שם. והרי אמר רבי בא שאוצר אחד הוא, וכאן שנינו גנזים?

אמר רבי יוחנן, לא יקשה לך, שנים אוצרות הם: אוצר הנשמות שעתידות להנתן בבני אדם, שהרי שנינו, באותה צורה ובאותו דיוקן ממש, שעתיד לעמד בזה העולם באותו דיוקן

דאתקרון רקיע השמים, דממנן ביה כל בוצינייא דנהרין.

תא חזי בין רקיעא דא, דאתקרי רקיע השמים, עד הרקיע הנטוי על החיות, אית תלת מאה ותשעין רקיעין אחרנין, ושבע אלפין וארבע מאה וחמשים חולקין, סמכין אתרין דבוצינייא אחרנין, ומאלין בוצינייא נטל קודשא בריה הוא ואנח בהאי רקיעא דשמא, לאנהרא על ארעא.

פְּרָשָׁה ד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. רבי בא פתח בהאי קרא, (ירמיהו י טו) לֹא כָאֵלֶּה חֶלֶק יַעֲקֹב כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. תא חזי, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, צפה וראה, שעתידין ישראל לעמוד ולקבל תורתו, וגזר מכסאו כל אותם הנשמות העתידות להנתן בהם.

ועשה למעלה אוצר אחד, אשר כל הנשמות הגזורות מכסאו, עומדות שם. וקרא לו גוף הנשמות. ולמה נקרא גוף הנשמות. אמר רבי בא, מפני שכל הנשמות כשיוצאות מן העולם הזה, עושה להם הקדוש ברוך הוא דיוקנא של גופות, כמו שהיו בזה העולם, ומניחם בזה האוצר.

וזה האוצר, באיזה מקום הוא. אמר רבי יוחנן אמר רבי יצחק, במקום שגנזי גשמים שם, וגנזי חיים טובים, ונקרא ערכות. וכערכות יש גנזים הרבה, וגנזי הנשמות שם. והא אמר רבי בא שאוצר אחד הוא, והכא תנינן גנזים. אמר רבי יוחנן, לא תקשי לך, שנים אוצרות הם: אוצר הנשמות, שעתידין להנתן בבני אדם. דהא תנינן, בההוא צורה, ובההיא דיוקנא ממש, שעתיד לעמוד בזה העולם, בההוא דיוקנא הוא שם. ונקרא גוף הנשמות,

שְׁהוּא שָׁם, וְנִקְרָא גּוֹף הַנְּשָׁמוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לָּהֶם גּוֹף כְּמוֹ שְׁעִתִּידִים לִהְיוֹת. וְאוֹצֵר אֶחָד כְּנִגְדּוֹ לְאוֹתֵן הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהיוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְקִיְיָמוּ הַתּוֹרָה, וְנִקְרָא גְּנָזֵי חַיֵּי הָעוֹלָם. וְהֵינּוּ דִּהְיָה אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּגִנְזֵי חַיֵּי עֲלָמָא תְּהָא פְּלַנְיָא, דְּנַפְיָא מִעֲלָמָא דִּין.

תְּנֵנוּ רַבְּנָן, כֹּל יוֹמָא וְיוֹמָא פְּרוּזָא קְרִי, אֲתַעְרוּ בְּנֵי קְדִישָׁא עֵילָאָה, וְעַבִּידוּ פּוּלְחָנָא דְמֵאֲרִיכוֹן, דְּאִפְרִישׁ לְכוּן מִן שְׁאָר עַמִּין, וְיֵהֵב בְּכוּן נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, דְּאֲתַגְזֵרַת מִפּוּרְסֵי יְקָרִיָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹדָא, אִם כֵּן שְׁאָר עַמִּין, נִשְׁמַתְהוּן מִזְּמַן אֲתֵר. אֲזִדְמֵן לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר, תָּא חַזִּי, דְכִתִּיב וַיִּפַּח בְּאַפְיוֹ נְשָׁמַת חַיִּים, דָּא הֵיא נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, דְּאֲתַגְזֵרַת מִפּוּרְסֵי יְקָרָא דְמִלְפָּא עֵילָאָה. מֵאִי כְּתִיב בֵּיה. וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זֶה הֵיא הַפֶּחַ שְׁנֵיתָן לְבַהֲמוֹת וְלַחַיּוֹת וְלַדְּגָיִם. שְׁנַבְרָאֵת מִן הָאָדָמָה, דְכִתִּיב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲוִרִייתָא אֲתַקְבֵּלַת עַל אָדָם, וְאַמְרַת, קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּרָא לְבַר נֶשׁ, וְיֵהֵב בֵּיה נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, לְמַהוּי לִיָּה חַיִּין לְעֲלָמָא דְאֲתִי, וְהוּא אֲתַחְזֹר בְּחֻבְיָה לְהֵהוּא נֶפֶשׁא חַיִּיתָא, דְּאֲתַגְזֵרַת מִן אַרְעָא, לְבַעֲרִיתָא וְלַחַיִּיתָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִמִּשְׁמַע דְכִתִּיב וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, וַיַּעֲשֶׂהוּ לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. מְלַמֵּד שֶׁהוּא בַּעֲצָמוֹ גֵּרָם, לְחַזּוֹר לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ הַגְּזוּרָה מִהָאָדָמָה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָנִי בְּרִיּוֹתִי, וְנִפְחָתִי בְּךָ נִשְׁמַת חַיִּים, הַנּוֹתֶנֶת חַיִּים לְבַעֲלֶיהָ, הַגְּזוּרָה מִכְּפָאִי. וְאַתָּה חֲזַרְתָּ לְאוֹתָהּ וְנִפְחָתִי בְּךָ נִשְׁמַת חַיִּים הַנּוֹתֶנֶת חַיִּים לְבַעֲלֶיהָ, הַגְּזוּרָה מִכְּפָאִי, וְאַתָּה חֲזַרְתָּ לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אָדָם, אָנִי בְּרִיּוֹתִי, אֲוִרִייתָא עֵלְיוֹן עַל כֹּל בְּרִיּוֹתִי, וְנִפְחָתִי בְּךָ נִשְׁמַת חַיִּים הַנּוֹתֶנֶת חַיִּים לְבַעֲלֶיהָ, הַגְּזוּרָה מִכְּפָאִי, וְאַתָּה חֲזַרְתָּ לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה

מִפְּנֵי שֶׁעוֹשֶׂה לָּהֶם גּוֹף, כְּמוֹ שְׁעִתִּידִין לִהְיוֹת. וְאוֹצֵר אֶחָד כְּנִגְדּוֹ, לְאוֹתֵן הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהיוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְקִיְיָמוּ הַתּוֹרָה, וְנִקְרָא גְּנָזֵי חַיֵּי הָעוֹלָם. וְהֵינּוּ דִּהְיָה אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּגִנְזֵי חַיֵּי עֲלָמָא תְּהָא פְּלַנְיָא, דְּנַפְיָא מִעֲלָמָא דִּין. תְּנֵנוּ רַבְּנָן, כֹּל יוֹמָא וְיוֹמָא פְּרוּזָא קְרִי, אֲתַעְרוּ בְּנֵי קְדִישָׁא עֵילָאָה, וְעַבִּידוּ פּוּלְחָנָא דְמֵאֲרִיכוֹן, דְּאִפְרִישׁ לְכוּן מִן שְׁאָר עַמִּין, וְיֵהֵב בְּכוּן נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, דְּאֲתַגְזֵרַת מִפּוּרְסֵי יְקָרִיָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹדָא, אִם כֵּן שְׁאָר עַמִּין, נִשְׁמַתְהוּן מִזְּמַן אֲתֵר. אֲזִדְמֵן לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר, תָּא חַזִּי, דְכִתִּיב וַיִּפַּח בְּאַפְיוֹ נְשָׁמַת חַיִּים, דָּא הֵיא נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, דְּאֲתַגְזֵרַת מִפּוּרְסֵי יְקָרָא דְמִלְפָּא עֵילָאָה. מֵאִי כְּתִיב בֵּיה. וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זֶה הֵיא הַפֶּחַ שְׁנֵיתָן לְבַהֲמוֹת וְלַחַיּוֹת וְלַדְּגָיִם. שְׁנַבְרָאֵת מִן הָאָדָם, דְכִתִּיב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲוִרִייתָא אֲתַקְבֵּלַת עַל אָדָם, וְאַמְרַת, קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּרָא לְבַר נֶשׁ, וְיֵהֵב בֵּיה נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, לְמַהוּי לִיָּה חַיִּין לְעֲלָמָא דְאֲתִי, וְהוּא אֲתַחְזֹר בְּחֻבְיָה לְהֵהוּא נֶפֶשׁא חַיִּיתָא, דְּאֲתַגְזֵרַת מִן אַרְעָא, לְבַעֲרִיתָא וְלַחַיִּיתָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִמִּשְׁמַע דְכִתִּיב וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, וַיַּעֲשֶׂהוּ לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. מְלַמֵּד שֶׁהוּא בַּעֲצָמוֹ גֵּרָם, לְחַזּוֹר לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ הַגְּזוּרָה מִהָאָדָמָה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָנִי בְּרִיּוֹתִי, וְנִפְחָתִי בְּךָ נִשְׁמַת חַיִּים, הַנּוֹתֶנֶת חַיִּים לְבַעֲלֶיהָ, הַגְּזוּרָה מִכְּפָאִי. וְאַתָּה חֲזַרְתָּ לְאוֹתָהּ וְנִפְחָתִי בְּךָ נִשְׁמַת חַיִּים הַנּוֹתֶנֶת חַיִּים לְבַעֲלֶיהָ, הַגְּזוּרָה מִכְּפָאִי, וְאַתָּה חֲזַרְתָּ לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה

שבראתי מן האדם לבהמות, חייך, מפאן ואילך, כל העוסק בתורתך, וישמור אותה, אפן לו אותה הנשמה הגזורה מכסאי, שהיא נותנת חיים לבעליה. וכל אותם שלא יעסקו בתורתך, יהיה חלקם באותה נפש חיה שפחרו למען יכלו עמה.

אמר רבי יצחק, בא וראה, מה שכתוב (קהלת ג, כא) מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ, ורוח בני האדם העלה היא למעלה - זו הנשמה הקדושה של הצדיקים, ורוח הבהמה - זוהי נפש חיה שנגזרה מן הארץ לבהמה, שתכלה ותרד להתפלות מן העולם.

אמר רבי חייא, אם כן, אין להם נשמה לגוים אלא אותה הנפש החיה? אמר רבי יוחנן, כן הוא! אמר רבי אלעזר, ולישראל מי נותנה? תמה רבי חייא. אמר רבי אלעזר, בא וראה, ששנינו, בא לטהר מסייעין אותו. איזה סיוע נותנים לו? אלא אותה הנשמה הקדושה, שתהיה לו סמך, שנותנים לו לסייע לו בעולם הזה ובעולם הבא.

אמר רבי אלעזר, עד שלש עשרה שנים השתדלותו של אדם באותה נפש חיה, ומשלש עשרה שנים ומעלה - אם רוצה להיות צדיק, נותנים לו אותה נשמה קדושה עליונה שנגזרה מכסא כבוד המלך. אמר רבי יהודה, זהו הטעם ששנינו בשלש עשרה מדות הרחמים, במשנה של רבי אלעזר. רבי שמעון בן יוחאי הזמין את בעלי המשנה לאכל בסעודה גדולה שעשה להם, וכסה את כל הבית בכלים יקרים, והושיב את החכמים בצד זה, והוא בצד ההוא, והיה שמח הרבה.

נפש חיה שבראתי מן האדם לבהמות. חייך, מפאן ואילך, כל העוסק בתורתך, וישמור אותה, אפן לו אותה הנשמה הגזורה מכסאי, שהיא נותנת חיים לבעליה. וכל אותם שלא יעסקו בתורתך, יהיה חלקם באותה נפש חיה שפחרו למען יכלו עמה.

אמר רבי יצחק, תא חזי, מאי דכתיב, (קהלת ג, כא) מי יודע רוח בני האדם, העולה היא למעלה ורוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ. רוח בני האדם העולה היא למעלה, דא היא נשמתא קדישא דצדיקייא. ורוח הבהמה, דא היא נפש חיייתא דאתגזרת מן ארעא לבעיירא, דתשתצי ותחות לאשתצאה מן עלמא.

אמר רבי חייא, אם כן אין להם נשמה לגוים אלא אותה הנפש החיה. אמר רבי יוחנן כן הוא. אמר רבי אלעזר, ולישראל מאן יתבא. תוה רבי חייא. אמר רבי אלעזר תא חזי, דתנן בא ליטהר מסייעין אותו. מאי סיוע יתבין ליה, אלא ההוא נשמתא קדישא, למהוי ליה סמך, דיתבין ליה לסייעא ליה בעלמא דין ובעלמא דאתי.

אמר רבי אלעזר, עד תליסר שנין, אשתדלותיה דבר נש בההוא נפש חיייתא. מתליסר שנין ולעילא, אי בעי למהוי זפאה, יתבין ליה ההוא נשמתא קדישא עלאה, דאתגזרת מפורסי יקרא דמלפא. אמר רבי יהודה, היינו טעמא דתנינן, בתלת עשר מכילן דרחמי, במתניתא דרבי אלעזר.

רבי שמעון בן יוחאי, זמין למארי מתניתא למיכל בסעודתא רבה דעבד להו, ורחפא כל ביתא במאני דיקר, ואוטיב לרבנן בהאי גיסא, והוא בהאי גיסא, והוה קא בדה טובא.

אָמְרוּ לוֹ, מַה שְּׁמַחְתּוּ שֶׁל מֵר בַּיּוֹם הַזֶּה מִשְׂאֵר הַיְמִיּוֹם? אָמַר לָהֶם, שֶׁהַיּוֹם הַזֶּה יִרְדֶּה נִשְׁמָה קְדוּשָׁה עֲלֵינוֹהָ בְּאַרְבַּע כְּנָפֵי הַחַיָּה לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנֵי, וּבַהֲלֹלָה הַזֶּה תִּהְיֶה לִי שְׂמֵחָה שְׂלֵמָה.

הַיּוֹשֵׁב אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ אֶצְלוֹ. אָמַר, שֶׁב בְּנֵי, שֶׁב, שִׂיּוֹם הַזֶּה אֵתָּה קְדוּשָׁה, וּבְגוֹרְלָם שֶׁל קְדוּשִׁים. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן דְּכַר אַחֵר, וְהַקִּיפָה אֵשׁ אֶת הַבַּיִת. יֵצְאוּ הַחֲכָמִים, רְאוּ קִיטוּר שֶׁהִיָּה עוֹלָה מִן הַבַּיִת כָּל הַיּוֹם הַהוּא.

בָּא רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא, מֵצֵא אֶת הַחֲכָמִים שֶׁהָיוּ תַּמְהָיִים וְעוֹמְדִים בְּשׁוּק. אָמַר לָהֶם, מַה זֶה? אָמְרוּ לוֹ, רְאֵה הַקִּיטוּר הַזֶּה מֵהָאֵשׁ שְׂלֵמַעְלָה, זֶהוּ שְׂמַחְתִּירִים בַּיּוֹם הַזֶּה בְּכַתֵּר קְדוּשָׁה אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר. וְרְאוּ חֲכָמִים אַרְבַּע כְּנָפֵי נֶשֶׁר, שִׁירְדוּ בְּאֵשׁ שֶׁהַקִּיפָה אוֹתוֹ וְאֵת רַבִּי שְׂמַעוֹן אָבִיו. יָשַׁב שָׁם רַבִּי יוֹסִי עַד שֶׁהִלְכָה הָאֵשׁ.

נִבְנֶם לְפָנָיו. אָמַר לוֹ, עַל הַהַכְּתָרָה וְהַהֲסָתָה, גְּדֹלָה עַל הַכֹּל, שֶׁתִּהְיֶה הַהֲלֹלָה הַזֶּה שְׂלֵמָה. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, מַה דַּעְתְּךָ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הֲרִי בְּתֵי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנֵךְ. אָמַר, וְדַאי יִהְיֶה כֵּן! קְרָאוּ לַחֲכָמִים וְנָתַן לוֹ אֶת בְּתוֹ.

יָשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה יָמִים וְעֶסְקוּ בַּתּוֹרָה לְפָנָיו, וְלֹא הִשְׁאִירוּ סוּד שֶׁל הַמִּשְׁנָה שְׁלֹא לִמַּד אוֹתָם רַבִּי שְׂמַעוֹן. אָמְרוּ עֲלָיו עַל רַבִּי שְׂמַעוֹן, שְׁלֹא נִרְאֵתָה הַקִּשְׁת בְּיָמָיו, שֶׁהָרִי הוּא הִיָּה הַסִּימָן בְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַנִּשְׁמָה עוֹמֶדֶת בְּקִיּוֹם לְעוֹלָמִים. מַה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא קָזָם, אֵף הִיא קִימָת. אָבָל עַל אוֹתָהּ נִפְשָׁתָה חִיָּיתָא, הַכְּתוּב (במדבר טו לא) הַכְּרַת תְּכַרְת הַנֶּפֶשׁ הַיְהִיָּה הַנֶּפֶשׁ הַיְהִיָּה עוֹנָה בָּהּ.

אָמְרוּ לִיָּה מַאי בְּדִיחוּתָא דְמֵר בַּהֲאֵי יוֹמָא דִּין מִשְׂאֵר יוֹמִין. אָמַר לָהֶם, דִּיּוֹמָא דִּין נִחְתָּא נִשְׂמַתָּא קְדִישָׁא עֵילָאָה, בְּאַרְבַּע גְּדִפִין דְּחִיּוּתָא, לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִי, וּבַהֲלֹלָה דָּא, יִהְיֶה לִי בְּדִיחוּתָא שְׂלֵימָתָא.

אוֹתְבִיָּה לְרִי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה לְגַבִּיָּה, אָמַר תִּיב בְּרִי תִיב, דִּיּוֹמָא דִּין אֵתָּה קְדִישָׁא, וּבְעַדְבָּא דְקְדִישִׁין. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן מְלָה חַד, וְאַסְחַר אֶשָׁא בְּבֵיתָא. נִפְקִי רַבָּנָן, חֲמוּ קִיטוּרָא דְהוּוּ סְלִיק מִבֵּיתָא כָּל הַהוּא יוֹמָא.

אֵתָּא רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא, אֲשַׁכַּח לְרַבָּנָן דְּהוּוּ תְּוֹוְהוּ, וְקִימִי בְּשׁוּקָא. אָמַר לָהֶם, מַאי הוּא. אָמְרוּ לִיָּה, חֲמִי הֵאֵי קִיטוּרָא מֵאֶשָׁא דְלַעֲלֵא. דְּהָא יוֹמָא דִּין (דף יד ע"ב) מְכַתִּירִין, בְּכַתֵּרָא קְדִישָׁא לְרַבִּי אֶלְעָזָר. וְחֲמוּ רַבָּנָן, אַרְבַּע גְּדִפִין דְנִשְׂרָא, דְנִחְתּוּ בְּאֶשָׁא, דְאַסְחַר לִיָּה וּלְרַבִּי שְׂמַעוֹן אָבוּהִי. יְתִיב תַּמָּן רַבִּי יוֹסִי, עַד דַּאֲזַל אֶשָׁא.

עֲאֵל קְדַמּוּהִי, אָמַר לִיָּה, אַכְתָּרָא וְסִיתָרָא, גְּבַהּוּתָא עַל כְּלָא, הֵאֵי הִילּוּלָא לְהוּי שְׂלֵימָתָא. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן מַאי דַּעְתִּיךָ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָא בְּרַתִּי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַךְ. אָמַר וְדַאי יִהְיֶה כֵּן. קְרָאוּ לְרַבָּנָן וְיִהְיֶה בְּרַתִּיָּה. יִתְּבוּ תַּמָּן תְּלַת יוֹמִין, וְלַעֲוּ בְּאוּרִיָּיתָא קַמִּיָּה, וְלֹא שְׁבִקּוּ סִתְרָא דְמִתְנִיתִין, דְּלֹא אוּלִיף לָהֶם רַבִּי שְׂמַעוֹן. אָמְרוּ עֲלָיו עַל רִי שְׂמַעוֹן, שְׁלֹא נִתְרָאָה קִשְׁת בְּיָמָיו. דְּהָא הוּא סִימָנָא בְּעֵלְמָא הוּוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נִשְׂמַתָּא הִיא קִימָא בְּקִיּוֹמָא לְעוֹלָמִין. מַה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא קָזָם, אֵף הִיא קִימָת. אָבָל עַל הַיְהִיָּה נִפְשָׁתָה חִיָּיתָא, אָמַר קְרָא, (במדבר טו לא) הַכְּרַת תְּכַרְת הַנֶּפֶשׁ הַיְהִיָּה הַנֶּפֶשׁ הַיְהִיָּה עוֹנָה בָּהּ.

אמר רבי יוסי, מה ראה אנקלוס
שאמר (בראשית ב) ויהי האדם לנפש
חיה, ותרגם: לרוח ממללא. אם
נפש של בהמה היא - למה לא
מדברות?

אמר רבי יצחק, על שנלושו
מהעבי הגדול של העפר יותר
מבני אדם, ולא זוקפות ראש,
ולא מסתכלות ברקיע כמו בני
אדם. שאלו נלושו מעפר הקל
כמו בני אדם וזוקפות ראש
ומסתכלות ברקיע, היו מדברות.
אמר רבי יוסי, הלישה וזקיפת
הראש - מילא, אבל הסתכלות
ברקיע למה? אמר לו, אותו
הסיוע הגדול של בני האדם. בא
וראה, כשנבוכדנצר נטרד והיה
בהמה בהרים, לא היה לו סיוע
עד שהסתפל ברקיע, זהו שכתוב
(דניאל ד, לא) אני נבוכדנצר, עיני
לשמים נטלתי, ומדעי עלי
התישב. שעד שלא הסתפל
ברקיע, לא היתה דעתו עליו.

אמר רבי פרוספדאי, הגוים ועמי
הארץ שלא מאמינים בקדוש
ברוך הוא ולא עוסקים בתורה,
אין להם אלא רק אותה נפש חיה
שיצאה מן הארץ, ועל פן אין
להם אמונה, אבל ישראל
שמאמינים בקדוש ברוך הוא
ועוסקים בתורה ושומרים
מצוותיו, אמר הקדוש ברוך הוא
(ירמיה י) לא כאלה חלק יעקב וגו'.
לא תהיה להם נפש חיה, אבל
מה יהיה להם? כי יוצר הכל הוא.
הכל הוא שכינתו, וממנה נגזרת
הנשמה הקדושה להיות חלקו
של יעקב. מה הוא? כלומר, הכל
היא הנשמה, הואיל ונגזרה
ממנה.

אמר רבי יהודה, אם לעובדי
כוכבים ומזלות אין אמונה, הרי
ראינו שהולכים אל תועבותיהם
חגרים וסומים ומלאים מכות

אמר רבי יוסי, מאי חזא אנקלוס, דאמר ויהי
האדם לנפש חיה, ותרגם לרוח ממללא,
אי נפשא דבעירתא היא, למה לא ממללן.

אמר רבי יצחק, על דאתגבלון מעובדיי רבה
דעפרא, יתיר מבני נשא, ולא זקפין
רישא, ולא מסתכלין ברקיעא כבני נשא. דאלו
אתגבלו מקלילא דעפרא כבני נשא, וזקפן
רישא ואסתכלו ברקיעא, הוּו ממללן.

אמר רבי יוסי, גבלותא וזקפן רישא תינח,
אבל אסתכלותא ברקיעא, למאי. אמר
ליה, ההוא סיועא רבה דבני נשא. תא חזי,
נבוכדנצר פד הוה טריד, והוה בעירא
בטוריא, לא הוה ליה סיועא, עד דאסתפל
ברקיעא, הדא הוא דכתיב, (דניאל ד לא) אנא
נבוכדנצר עיני לשמיא נטלת, ומנדעי עלי
יתוב. דעד לא יסתפל ברקיעא, לא הוה
מנדעיה עילויה.

אמר רבי פרוספדאי, הגוים ועמי דארעא,
דלא מהימני בהקדוש ברוך הוא, ולא
עסקי באורייתא, לית להו בר ההיא נפשא
חיתא דאתנפקא מארעא, ועל כן לית להו
מהימנותא. אבל ישראל די מהימני בהקדוש
ברוך הוא, ועסקי באורייתא, ונטרי פקודוהי,
אמר הקדוש ברוך הוא, (ירמיה לד טז) לא כאלה
חלק יעקב וגו'. לא יהי להון נפשא חיתא,
אבל מה יהא להון. פי יוצר הכל הוא. הכל:
הוא שכינתיה. ואתגזרת נשמתא קדישא
מינה, למהוי חולקא דיעקב. מאי הוא,
כלומר, הכל הוא נשמתא, הואיל ואתגזרת
מינה.

אמר רבי יהודה, אי לגוים לית מהימנותא,
הא חזינן דאזלי לטענותהון, חגרין
וסומין, ומליין מחין ומרעין, ואיתסאן. אמר

ומחלות, ונרפאים! אמר לו, לאבד אותם לעולם הבא, זהו שפיתוב (איוב יב, כג) משגיא לגוים ויאבדם.

ועוד, הרי שנינו (דברים כח) ויחליים רעים ונאמנים. מה זה נאמנים? שעושים באמונה, כשמגיע הזמן יוצאים מאותו האיש. ולפעמים שנמצא אצל אותם הגלולים, שהם הולכים במחלותיהם לתועבותיהם ונרפאים, ואומר שהוא הגליל הוא שעשה.

ואמר רבי יוחנן, פעם אחת ספר לי יהודי אחד, שהיו לו חלאים רבים ולא נרפא, ראה את אותם סוחרים שהיו הולכים עם מחלותיהם לגלוליהם ונרפאו. אמר, אלף לשם, ואף על גב שהוא אסור, אבל כדי לראות מה זה.

הר"ך לשם ונכנס לתוכם, ולן שם בין האנשים שהיו מכים וחולים. כלם ישנו, והוא לא ישן, עד שראה שטן אחד שהיה הולך ביניהם וכלי רפואה בידו, והיה שם על כל אחד ואחד ונרפא. עבר עליו ולא שם עליו. אמר לו, אדוני, הריני מבני החלאים, שים עלי!

אמר לו, לא כאלה חלק יעקב, שעל אלה צוה אותי להאבד אותם לעולם הבא, אבל בני יעקב לא כאלו. ומפני מה? (שם) על פי יוצר הכל הוא. מה היוצר סותר ובונה, אף הקדוש ברוך הוא מכה ומרפא, וסותר ובונה. יצא אותו האיש וספר לי את המעשה. אמרתי, ברוך הרחמן ששלח אותך לשם לראות את זה ולשמע את זה מפיו. וכזה סח לי יוסי החרש.

אמר רבי יצחק אמר רב אחא, מה זה שפיתוב (איוב לב) ונשמת שדי תבינם? אלא הנשמה היא

ליה, לאובדא להו לעלמא דאתי, הדא הוא דכתיב, (איוב יב כג) משגיא לגוים ויאבדם.

ועוד, הא תנינן (דברים כח נט) ויחליים רעים ונאמנים, מאי נאמנים. דעבדי מהימנותא. פד מטא זמנא, נפקי מההוא גברא. וזמנין דאישתכח לאינון טעוון. דאינון אזלין במרעיהון לטעותהון, ואתסאן, ואמרי דההוא טעוותא הוא דעבד.

ואמר רבי יוחנן, זמנא חדא סח לי יהודאי חד, דהוה ליה מרעין סגיאיין, ולא איתסי, חמא לאינון טעיין דהוה אזלי במרעיהון לטעותהון, ואתסאן, אמר איזיל התם, ואף על גב דאיהו אסור, אבל למחמי מאי הוא.

ואזל התם, ועאל בגוייהו, ובת תמן ביני אינשי דהוה מחיין ומרעין. פלהו אדמכו, ואיהו לא אדמיך, עד דחמא חד שטנא, דהוה אזיל בינייהו, ומאני דאסוותא בידיה, והוי שוי על כל חד וחד, ואתסי. אעבר עליה, ולא שוי עליה. אמר ליה, מארי, הא אנא מבני מרעין שוי עלי.

אמר ליה לא פאלה חלק יעקב, דאלין אתפקדו לי לאובדא להון לעלמא דאתי, אבל בנוי דיעקב לאו פאלין. ומן קדם מה, על פי יוצר הכל הוא. מה היוצא סתר ובני, אף קודשא בריך הוא מחי ומסי, וסתר ובני. נפק ההוא גברא, וסח לי עובדא, אמרית בריך רחמנא דשדרך התם למחמי דא, ולמשמע פדין מפומיה. וכדין סח לי יוסי חרשא.

אמר רבי יצחק אמר רב אחא, מאי דכתיב (איוב לב ח) ונשמת שדי תבינם. אלא הנשמה היא מביאה לאדם להפיר את קונו,

וּלְהַכְנִיסוֹ בַּתּוֹרָה וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים, וְאַשְׁרֵיהֶם אוֹתָם שְׁנֹכְנְסִין בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה, בְּדֶרֶךְ הַנְּשָׂמָה, שְׂבִשְׂבִילָה יִזְכּוּ לַחֲיֵי הָעוֹלָם הַבָּא, וּלְמַעַלְת שְׂבִשְׂבִילָה יִזְכּוּ לַחֲיֵי הָעוֹלָם הַבָּא וּלְמַעַלְת הַקְּדוּשִׁים.

מְבִיאָה אֶת הָאָדָם לְהַפִּיר אֶת קוֹנוֹ וּלְהַכְנִיסוֹ בַּתּוֹרָה וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים, וְאַשְׁרֵיהֶם אוֹתָם שְׁנֹכְנְסִים בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה, בְּדֶרֶךְ הַנְּשָׂמָה, שְׂבִשְׂבִילָה יִזְכּוּ לַחֲיֵי הָעוֹלָם הַבָּא וּלְמַעַלְת הַקְּדוּשִׁים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי אַחָא, כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הוּא קוֹנֵה הַנְּשָׂמָה מַעֲצָמוֹ. הֵינּוּ דְתַנְיִנְן, בָּא לִישְׁתַּהר מְסִיעֵין אוֹתוֹ. אוֹי לָהֶם לְרַשְׁעִים, שְׁהֵם נִדְבָקִים בְּכַח הָאֲדָמָה שֶׁהִיא נִקְרָאת נֶפֶשׁ חַיָּה הַנְּבֵרָאת מִן הָאֲדָמָה, שְׂבִשְׂבִילָה יִכְלוּ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי אַחָא, כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הוּא קוֹנֵה הַנְּשָׂמָה מַעֲצָמוֹ. הֵינּוּ מַה שְׂשִׁנְיָנוּ, בָּא לְשַׁהר מְסִיעֵים אוֹתוֹ. אוֹי לָהֶם לְרַשְׁעִים שְׁהֵם נִדְבָקִים בְּכַח הָאֲדָמָה, שֶׁהִיא נִקְרָאת נֶפֶשׁ חַיָּה, הַנְּבֵרָאת מִן הָאֲדָמָה, שְׂבִשְׂבִילָה יִכְלוּ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

שָׂאֵר רַבִּי דוֹסְתָאי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אָמַר לִיה, אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה מֵאֵי הוּי מִינָהּ לְעֵלְמָא דְאַתִּי. אָמַר לִיה, לֹא תִימָא הָכִי, אֶלְא אִימָא מֵאֵי הוּי מִינָהּ תְּדִיר.

שָׂאֵר רַבִּי דוֹסְתָאי אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אָמַר לוֹ, אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, מַה נְהִיָה מִמֶּנָּה לְעוֹלָם הַבָּא? אָמַר לוֹ, אַל תֹּאמַר כֶּף, אֶלְא אָמַר, מַה נְהִיָה מִמֶּנָּה תְּמִיד?

תָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי בָּא, מֵאֵי דְכָתִיב, (במדבר טו) הַפֶּרֶת תִּפְרֹת הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת. אֶלְא כְּהֵבֵל דְנִפְיָק מִפּוּמִיָּה דְבֵר נֶשׁ, דְלֹא יָכִיל לְסַלְקָא לְעִילָא, אֶפִּילוּ כְּמֵלֵא עֵינָיו, וּמִיָּד תִּכְלָה. כֶּף הִיא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה, כְּאוֹתָהּ הֵבֵל שְׁנֹכְרַת מִן הַפֶּה מְהֵרָה, וְתִכְלָה, וְאֵינוֹ נִרְאֶה בְּעוֹלָם, וְהִיא כְּלֹא הִיא.

בָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי בָּא, מַה שְׂכַתּוּב (במדבר טו) הַפֶּרֶת תִּפְרֹת הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת, אֶלְא כְּמוֹ הַהֵבֵל שְׂיוּצָא מִפִּי אָדָם, שְׂלֹא יִכּוֹל לְעֹלוֹת לְמַעְלָה אֶפִּילוּ כְּמֵלֵא עֵינָיו, וּמִיָּד תִּכְלָה, כֶּף הִיא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה, כְּאוֹתוֹ הַהֵבֵל שְׁנֹכְרַת מִן הַפֶּה מְהֵרָה, וְתִכְלָה, וְאֵינוֹ נִרְאֶה בְּעוֹלָם, וְהִיא כְּלֹא הִיא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהָא תַנֵּן נִפְשוֹתָם שְׁל רַשְׁעִים הֵן הֵם הַמְזִיקִין שְׂבִעוֹלָם. אָמַר לִיה רַבִּי יִצְחָק, שְׂפִיר קְאָמְרַת, שְׁהֵן הַמְזִיקוֹת לְבַעְלֵיהֶן, וּמוֹנְעוֹת כַּח הַנְּשָׂמָה מִעֲבוּדַת בּוֹרְאָן, שְׂאִין מְזִיק לְאָדָם אֶלְא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ, עַל שְׁנֹכְרָתָה עִם הַגּוֹף. וְאָמַר רַבִּי אַחָא, לֹא תַנֵּן הָכִי, אֶלְא נִפְשוֹתָם שְׁל רַשְׁעִים כְּשִׂוְצָאוֹת מִן הַגּוֹף, הֵן הֵם הַמְזִיקִים שְׂבִעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהָרִי שְׁנִינוּ נִפְשוֹתָם שְׁל רַשְׁעִים הֵן הֵם הַמְזִיקִים שְׂבִעוֹלָם? אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק: יָפָה אֲמַרְתָּ, שְׁהֵן הַמְזִיקוֹת לְבַעְלֵיהֶן, וּמוֹנְעוֹת כַּח הַנְּשָׂמָה מִעֲבוּדַת בּוֹרְאָן, שְׂאִין מְזִיק לְאָדָם אֶלְא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ עַל שְׁנֹכְרָתָה וְכִלְתָּה עִם הַגּוֹף. וְאָמַר רַבִּי אַחָא, לֹא כֶּף שְׁנִינוּ, אֶלְא נִפְשוֹתָם שְׁל רַשְׁעִים, כְּשִׂוְצָאוֹת מִן הַגּוֹף, הֵן הֵן הַמְזִיקִים שְׂבִעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכֶף וְכֶף שְׂפִיר, כְּשִׂוְצָאוֹת מִן הַגּוֹף, אִז נִמְצָא הַנְּזִק. וְהִיאֵךְ מְזִיק אוֹתוֹ נֶפֶשׁ לַגּוֹף. וְהַפֶּל תְּמַהִים הִיאֵךְ הֵם אוֹתָם כְּשִׂוְצָאוֹת מִן הַגּוֹף אִז נִמְצָא הַנְּזִק, וְאִיךְ מְזִיק אוֹתוֹ נֶפֶשׁ לַגּוֹף? וְהַכֵּל תְּמַהִים הִיאֵךְ הֵם אוֹתָם

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כֶּף וְכֶף יָפָה, וְהַכֵּל תְּמַהִים הִיאֵךְ הֵם אוֹתָם

הנפשות מזיקין שבעולם על
שדבקים בבני אדם.

שנו רבותינו, אמר רבי יהודה בר
יעקב, תמה אני על אנשי הדור
אם רבם נעשים בכשרות. בא
וראה מה פתוב (ויקרא יא),
והתקדשתם והייתם קדשים,
מלמד שצריך אדם לקדש עצמו
בשעת תשמיש.

מה הקדשה שיכת לכאן? אמר
רבי יהודה בר יעקב, שלא יעשו
פריצות ופריצות, ולא לשם זנות
כבהמות, שהבהמות אינן עושות
אלא לכף.

שחרי שנינו, כל הבוהל לשם
זנות, או לשם מה שאמרנו, ולא
ישמר את עצמו מאותם הדברים
הצריכים, ששנינו בברייתא,
העבר ההוא שנולד, יהיה פריץ
חצוף וזונה רשע, ואינו בכלל זרע
אמת.

וכר הבוהל לשם מצוה ומקדש
עצמו ומכונן לבו לשם שמים,
יהיו לו בנים מעלים, צדיקים
וחסידים, יראי שמים, קדושים.
זהו שפתוב (שם) והתקדשתם
והייתם קדשים.

אמר רבי יהודה, הרשעים על
שאינם מולידים אלא לשם זנות,
בעזות ובחציפות, אין להם אלא
אותה הנפש החיה הנתונה
לבהמות, שענינם אינם אלא
כבהמה.

אבר צדיקים היודעים לקדש
עצמם, פתוב בהם (ירמיה ב) ואנכי
נטעתיך שורק פלה זרע אמת. מה
האמת? אמר רבי אחא, אמת
שאינו מהרהר באשה אחרת, ויש
לו אמת עם אשתו.

רב הונא אמר, לכון ולקדש
עצמו לשם שמים, שנאמר (תהלים
קכו) אם ה' לא יבנה בית שוא
עמלו בוניו בו. כלומר, אם אין
הפונה לשם שמים לבנות הבית

הנפשות מזיקין שבעולם על שדבקים בבני
אדם.

תנו רבנן, אמר רבי יהודה בר יעקב, תמה אני
על אנשי הדור, אם רובם נעשים בכשרות.
תא חזי, מה פתיב, (ויקרא יא ג) והתקדשתם
והייתם קדושים, מלמד שצריך אדם לקדש
עצמו בשעת תשמיש.

מאי קידושא שייך הכא. אמר רבי יהודה בר
יעקב, שלא יעשו פריצות וחציפותא,
ולא לשום זנות כבהמות. שהבהמות אינן
עושות אלא לכף.

דחא תנן כל הבוהל לשום זנות, או לשום מה
דאמרן, ולא ישמור את עצמו מאותן
הדברים הצריכים, דתנינן במתניתא, (דף טו ע"א)
ההוא עוברא דאתייליד, ליהוי פריץ חצוף
זונה רשע, ואינו בכלל זרע אמת.

וכר הבוהל לשם מצוה, ומקדש עצמו, ומכוין
לבו לשם שמים. הווי ליה בנין דמעלי,
צדיקים וחסידים, יראי שמים, קדישין הדא
הוא דכתיב, (ויקרא יא ג) והתקדשתם והייתם
קדשים.

אמר רבי יהודה, הרשעים על שאינן מולידים
אלא לשם זנות, בעזות ובחציפות, אין
להם אלא אותה הנפש החיה הנתונה
לבהמות, שענינם אינם אלא כבהמה.

אבר צדיקים היודעים לקדש עצמם, פתיב
בהו (ירמיה ב כא) ואנכי נטעתיך שורק פלה
זרע אמת. מאי אמת, אמר רבי אחא, אמת
בכל שאינו מהרהר באשה אחרת, ויש לו אמת
עם אשתו.

רב הונא אמר, לכון ולקדש עצמו לשם
שמים, שנאמר (תהלים קכו א) אם ה' לא יבנה
בית שוא עמלו בוניו בו. כלומר, אם אין

ולהוליד בנים, שוא עמלו בוניו
בו, שמכניס באותו הולד עמל
של שוא. ואיזהו עמל של שוא?
זו נפש חיה, שתכלה ותפרת
כהכל היוצא מן הפה, שהוא
שוא, והואיל והוא מכניסו באותו
הולד, הרי עמלו של שוא.

אמר רבי יצחק, אמת הוא
נוטריקון: אל"ף - אמ"ת, מ"ם -
מאר"ץ, תי"ו - תצמ"ח. כלומר,
(תהלים פה) אמת מארץ תצמח. מה
משמע? אמר רבי יצחק, בשעת
החבור שצריך להיות שם האמת
והישר, בשעה שנתנהו מארץ
ונתיסד, ולא בשעה שנתגבל,
והינו מה שאמר רב הונא, כל
בנין שאין בו יסוד - אינו כלום,
ואיזהו יסוד שצריך האדם בשעת
החבור, כפי שאמרנו.

רבי זירא אמר, פעם הייתי הולך
במדבר, ומצאתי ערבי אחד
שקיה נושא על כתפו משא של
י סאים, והיה זקן, ואמרתי לו,
הכח הזה צריך לעסק בתורה!
אמר, לא עשו אותי אבי ואמי
בשביל זה, אלא למעשה הזה.
שאני שמעתי את אבי, שבשעה
שעשה אותי, שתשוקתו לבן
היתה שיהיה לו פח להביא
תבואה מן השדה, ובעצה הזו
נמלך באותה שעה, והרי אני זקן,
ומה אעשה?

אמר רבי יהודה, אשרי מי
שאבותיו הרהרו בדבר טוב. מנין
לנו? מבת שבע אם שלמה,
שהכתוב מעיד עליה שהיא אם
שלמה ממש, משום שהתיסד
ממנה, מענינה, ומרהרהרה,
ומהשתדלותה, שנאמר (משלי לא)
מה ברי ומר בר בטני וגו'.

אמו מילא, אבל אביו מנין לנו?
שכתוב (תהלים קכז) שיר המעלות
לשלמה אם ה' לא יבנה בית שוא

הפונה לשם שמים, לבנות הבית ולהוליד
בנים, שוא עמלו בוניו בו, שמכניס באותו
הולד עמל של שוא. ואיזהו עמל של שוא.
זו נפש חיה, שתכלה ותפרת, כהכל היוצא
מן הפה, שהוא שוא, והואיל והוא מכניסו
באותו הולד, הרי עמלו של שוא.

אמר רבי יצחק, אמת הוא נוטריקון. א'
אמ"ת. מ"ם מאר"ץ. תי"ו, תצמ"ח.
כלומר (שם פה יב) אמת מארץ תצמח. מאי משמע,
אמר רבי יצחק, בשעת החיבור, צריך להיות
שם האמת והישר, בשעה שנתנהו מארץ
ונתיסד, ולא בשעה שנתגבל. והיינו דאמר
רב הונא, כל בנין שאין בו יסוד, אינו כלום.
ואיזהו יסוד, שצריך האדם בשעת החיבור,
כדקאמרן.

רבי זירא אמר, זמנא חדא הוה אזלינא
במדברא, ואשפחנא חד ערבאי, דהוה
מטיל אפתיפיה מטול עשרה סאין, והוה סבא,
ואמרנא ליה, חילא דא בעי למלעי באורייתא.
אמר, לא עבדו לי אבא ואימא בגין כך, אלא
לעובדא דא.

דאנא שמעית לאבוי דבשעתא דעביד לי,
דכסופיה לבר הוה, דיהא ליה חילא
לאיתי עיבורא מן חקלא. ובהאי עיטא אימלך
בההיא שעתא, והא אנא סבא מאי אעביד.

אמר רבי יהודה, אשרי מי שאבותיו הרהרו
בדבר טוב. מנא לן, מן בת שבע אם
שלמה, דקרא מסהיד עליה, שהיא אם שלמה
ממש. משום דאתייסד ממנה, מענינה,
ומהרהרה, ומהשתדלותה, שנאמר (משלי לא ב)
מה ברי ומר בר בטני וגו'.

אימיה תינח, אבויה מנא לן. דכתיב (תהלים קכז)
שיר המעלות לשלמה אם ה' לא

עמלו בוניו בו. וכי שלמה אמר את המזמור הזה? אמר רבי יצחק, חס ושלום! אלא דוד אמרו ברוח הקדוש על שלמה בפעם שאמר הנביא לדוד הנה בן נולד לך כו', כי שלמה יהיה שמו. אמר דוד, בן אחד היה לי מבת שבע ומת, עכשו אחר יולד לי? מן שמיא הוא בא! ואמר שיר זה, ונתפונן בו לשם שמים. זהו שכתוב שיר המעלות לשלמה, בשביל שלמה אמרו.

אם ה' לא יבנה בית, אם סיעתו לא יסיע בפונה השלמה שלי, שוא עמלו בוניו בו, לשוא נעמל, כמו שהיה בראשונה שעמלנו לשוא, ובשביל אותו החטא מת, ואני יש לי להטרד מירושלים, ובעוד שאני אצא, אם ה' לא ישמר עיר מפל אדם, שוא שקד שומר. אמר רבי יצחק, שהניח עשר נשים פילגשים לשמר הבית, והיה מה שהנה, ועל כן שוא שקד שומר.

אמר רבי יהודה, בשביל שלמה נאמר שיר זה, שנתפונן דוד עליו לשם שמים, ואמו גם כן נתפונה לשם שמים, ויצא מהם שלמה, שכתוב בו וישב שלמה על פסא ה' למלך. אמר רבי יצחק, לפיכך נקרא למואל. מהו למואל? כמו למו פי. מלמד ששניהם נתפוננו למו אל, כמו לאל.

ומכאן למדנו, כל המתפונן לשם שמים, באותה שעה יוצא ממנו בן מעלה. ומנין לנו? משמואל שנתפונה אמו עליו תמיד לשם שמים, שכתוב ונתתיו לה, וכן אל הנער הזה התפללתי. וכן אמר דוד, אם יהיה לי הבן הזה. מכאן יהיה מזמן למואל, כלומר, נתון הוא לאל.

שנו רבותינו, אמר רבי יוסי בן פזי, פעם אחת הייתי הולך בדרך

יבנה בית שוא עמלו בוניו בו. וכי שלמה אמר זה המזמור. אמר רבי יצחק חס ושלום, אלא דוד אמרו ברוח הקדוש על שלמה בפעם שאמר הנביא לדוד, (ה"א כ"ח) הנה בן נולד לך, כי שלמה יהיה שמו, אמר דוד בן אחד היה לי מבת שבע, ומת, עכשו אחר יולד לי, מן שמיא הוא בא. ואמר שיר זה, ונתפונן בו לשם שמים, הדא הוא דכתיב, שיר המעלות לשלמה, בשביל שלמה אמרו.

אם ה' לא יבנה בית, אם סיעתו לא יסיע בפונה השלימה שלי, שוא עמלו בוניו בו, לשוא נעמול כמו שהיה בראשונה, שעמלנו לשוא, ובגין ההוא חובה מת. ואנא אית לי לאתטרדא מן ירושלים, ובעוד שאני אצא, אם ה' לא ישמר עיר מפל אדם, שוא שקד שומר. אמר רבי יצחק, (נ"א פנחס) שהניח עשר נשים פילגשים לשמור הבית, והיה מה דהיה. ועל כן, שוא שקד שומר.

אמר רבי יהודה, בשביל שלמה נאמר שיר זה, שנתפונן דוד עליו לשם שמים.

ואמו גם כן נתפונה לשם שמים. ויצא מהם שלמה, דכתיב ביה (שם כ"ט כ"ג) וישב שלמה על פסא ה' למלך. אמר רבי יצחק, לפיכך נקרא למואל, מאי למואל, כמו למו פי. מלמד, ששניהם נתפוננו למו אל כמו לאל.

ומכאן למדנו, כל המתפונן לשם שמים. באותה שעה, נפיק מגיה בר דמעלי.

ומנא לן, משמואל, שנתפונה אמו עליו תמיד לשם שמים, דכתיב (ש"א א י"א) ונתתיו לה, וכן (ש"א ב ט) אל הנער הזה התפללתי. וכן אמר דוד, אם יהיה לי הבן הזה, מכאן יהיה זמין למואל. כלומר, נתון הוא לאל.

תנו רבנן, אמר רבי יוסי בן פזי, זמנא חדא

וּפְגַעְתִּי בְּאוֹתוֹ הֵרָא שֶׁל כֶּפֶר קָרְדוּ, וְהִיוּ
הָאֲנָשִׁים שְׂמֵחִים בְּחֻלְקָם, וְלִנְתִּי שֵׁם לִיל
שֶׁבֶת אַחַד, וְרֵאִיתִי אֶת מְאָרְחֵי שְׁהִיָּה רוֹצֵה
לְשֹׁכֵב עִם אִשְׁתּוֹ. עֲמַד זֶה מִצַּד זֶה וְהִתְפַּלֵּל,
וְעַמְדָּה הִיא מִצַּד הַהוּא וְהִתְפַּלֵּלָהּ. אָמַרְתִּי
לָהֶם: מַהִי תְּפִלְתְּכֶם בְּשַׁעֲהָ זֹאת?

אָמְרוּ לִי: הַזְּמַן שֶׁלָּנוּ לְזוּוּג מִשְׁבֶּת לְשֶׁבֶת,
וּמִתְפַּלְלִים אֶת תְּפִלְתָּנוּ לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שְׁיִהְיֶה לָנוּ בֵּן שְׁעֵבֶד עֲבוֹדָתוֹ, בֵּן יֵרָא
חֲטָא, בֵּן שְׁיַעֲשֶׂה אֶת מִצְוֹתָיו וְלֹא יִסְטָה
מִהַתּוֹרָה לְיָמִין וְלְשִׁמְאֹל. אָמַרְתִּי לָהֶם: יְהִי
רָצוֹן שְׁתִּהְיֶה לָכֶם בְּקִשְׁתְּכֶם, שְׁהָרִי לְשֵׁם
שָׁמַיִם עֲשִׂיתֶם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אֲרָאָה פְּנֵי הַשְּׂכִינָה, שֶׁלְאַחַר
יָמִים נִקְלַעְתִּי לְשֵׁם, וְרֵאִיתִי אוֹתוֹ הַבֵּן
שֶׁנּוֹלַד לָהֶם, וְהָיָה בֵּן שֶׁבַע שָׁנַיִם. רָאָה אוֹתִי
בְּבֵיתוֹ, וְלֹא רָצָה לְדַבֵּר עִמִּי. אָמַר לוֹ אָבִיו:
לֶךְ לְפָנָיו, שְׂאִישׁ גָּדוֹל הוּא.

אָמַר: אֲנִי פוֹחֵד לְדַבֵּר עִמּוֹ וְלִהְתְּקַרֵּב עִמּוֹ,
שְׁהָרִי לֹא יִדְעֵתִי אִם יֵשׁ לוֹ נִשְׁמָה קְדוּשָׁה
אִם לֹא, שֶׁכֶּף לְמַד אוֹתִי מוֹרֵי הַיּוֹם הַזֶּה,
שֶׁלְכָל מִי שְׂאִין לוֹ נִשְׁמָה קְדוּשָׁה, אֲסוּר
לְדַבֵּר עִמּוֹ וְלִהְתְּקַרֵּב עִמּוֹ. אָמַר לוֹ: חֵס
וְשָׁלוֹם, שְׂאִישׁ גָּדוֹל וְהַחֲכָם שֶׁל הַדּוֹר הוּא.
קָרַב אֵלַי, וְלֹא הִסְפִּיק לְדַבֵּר עִמִּי. אָמַר לִי:
אֲנִי רוֹאֶה בְּךָ שְׁנִשְׁמָה חֲדָשָׁה יֵשׁ בְּךָ מִזֶּה
? מִיָּמִים מוֹעֲטִים, וְלֹא נִזְרָקָה בְּךָ בְּשַׁעֲהָ שְׁיַצֵּאתָ
לְעוֹלָם. תְּמַהֲתִי. אָמַרְתִּי: כֶּף הוּא! שְׂרוּק
הַיִּתִּי, כְּשֶׁעֲסַקְתִּי בַתּוֹרָה, וְנִתְּנָה בִּי נִשְׁמָה.
אָמַר לִי: יִדְעֵתָ אֶת נֶפֶשׁ הַחַיָּה, שְׂאִמַּר
הַכֶּתוּב שְׁהִיְתָה מִן הָאָרֶץ, וְהָרִי מִשְׁמַע נֶפֶשׁ
חַיָּה? אָמַרְתִּי לוֹ: אָמַר בְּנִי.

אִי לָאוּ. דְּהִכִּי אוֹלִיף לִי מוֹרֵי יוֹמָא דִּין, דְּכָל מֵאן דְּלִית לֵיהּ נִשְׁמָתָא
קְדִישָׁא, אֲסוּר לְאַשְׁתְּעוּיִי בַּהֲדִיָּה, וְלֹאֲתִקְרָבָא עִמָּיה. אָמַר לֵיהּ, חֵס וְשָׁלוֹם,

דְּגַבְרָא רַבָּא וְחַכְיָמָא דְדָרָא הוּא.

קָרִיב גַּבְאִי, וְלֹא סָפִיק לְמַלְלָא עִמִּי, אָמַר לִי אָנָּה חָמִי בְּךָ, דְּנִשְׁמָתָא
חֲדָתָא אִית בְּךָ, מִיּוֹמִין זְעִירִין, וְלֹא אֲזִדְרִיקַת בְּךָ בְּשַׁעֲתָא דְנִפְקַת
לְעֻלְמָא. תּוֹוֹהִית. אָמַרְתִּי, כֶּף הוּא, דְרִוּוּק הוּיִנָּא, כַּד לְעִינָא בְּאוֹרֵייתָא,
וְאַתִּיִּהֲבַת בִּי נִשְׁמָתָא.

אָמַר לִי, יִדְעֵתָ נֶפֶשׁ חַיָּה, דְּאָמַר קָרָא, דְּהוֹוַת מִן אַרְעָא, וְהָא מִשְׁמַע נֶפֶשׁ
חַיָּה, אָמַרְתִּי לֵיהּ, אִימָא בְרִי.

הוּיִנָּא אָזִיל בְּאוֹרְחָא, וְעָרְעָנָא בְּהוּא
טוֹרָא דְכֶפֶר קָרְדוּ, וְהוּוּ גּוֹבְרֵי בְּדִיחֵי
בְּחוֹלְקָהוֹן, וּבְתִית תַּמָּן לִילְיָא חַד
דְּשִׁבְתָּא, וְחָמִית לְאוֹשְׁפִיזָאֵי דְהָהּ בְּעֵי
לְמִשְׁכַּב עִם דְּבִיתָהּ, קָאִים הָאִי מֵהָךְ
גִּיסָא וְצִלִי, וְקָמַת הִיא מֵהָאִיךְ גִּיסָא
וְצִלַת. אָמַרְיִנָּא לְהוֹן, מֵאִי צְלוֹתְכוֹן
בְּשַׁעֲתָא דָּא.

אָמְרוּ לִי, עֵידָנָא דִידָן, לְזוּוּגָא מִשְׁבֶּת
לְשֶׁבֶת, וּמִצְלִינָן צְלוֹתְנָא קָמִי
קוֹדֶשָׁא בְּרוּךְ הוּא, דִּיהָא לָנָא בְּרִי,
דִּיפְלַח פּוֹלְחָנִיָּה, בְּרִי דְחִיל חֲטָאָה, בְּרִי
דִיעֵבִיד פִּיקוּדוּהִי, וְלֹא יִסְטִי
מְאוֹרֵייתָא לְיָמִינָא וְלְשִׁמְאֹלָא. אָמַרְיִנָּא
לְהוּ, יְהִי רַעְוָא דִּיהָא לְכוּן בְּעוֹתְכוֹן,
דְּהָא לְשׁוּם שָׁמַיִם קָא עֲבַדְתִּין.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אַחֲזִי אֲנָפִי שְׂכִינְתָּא,
דְּלְבַתֵּר יוֹמִין עָרְעִית תַּמָּן, וְחַזִּית
הוּוָא בְּרָא דְאַתִּיִּלִּיד לְהוּ, וְהָהּ בְּרִי
שֶׁבַע שָׁנִין, חָמִי לִי בְּבֵיתָא, וְלֹא בְּעָא
לְמַלְלָא עִמִּי. אָמַר לֵיהּ אָבוּהָ, זִיל
לְקַמִּיָּה, דְּגַבְרָא רַבָּא הוּא.

אָמַר, מִסְתְּפִינָא לְאַשְׁתְּעוּיִי בַּהֲדִיָּה,
וְלֹאֲתִקְרָבָא עִמָּיה, דְּהָא לָא
יִדְעָנָא אִי אִית לֵיהּ נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא,

אמר, הכי אמר לי מורי, דהיא נפשא דאפיקת ארעא. ומן ארעא אתגזרת. אבל היא חייטא, לאתנענעא לכאן ולכאן. כמה דעבדין בעירא ורחשא, וכלא. אבל לית בה סוכלתנותא וחקמתא בפולחנא דקודשא בריך הוא, דלא אתבריאת אלא לבעירא ולחייטא, לאתנענעא בה בלא סוכלתנו, ולאשתצאה, כד תפוק, כהאי הבל דפומא.

אמרית ליה ברי, מאן הוא רבך. אמר לי רבי אלפסנדראי. אמרית ליה, ומה לעית יומא דין. אמר לי, האי קרא דכתיב, (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם. כן אמר רבי אלפסנדראי, מה הוא חכמה. הוא שמו של הקדוש ברוך הוא. והוא חכמה. ומעולם לא גלה לשום אדם ולא עתיד להגלות, אלא קצת הימנה למשה לבד.

ורא עמד על כל ידיעתה, אלא עמד על מה שלא עמד אדם, על האי ראשית, שהיא חכמה. דכתיב ביה במשה, (דברים לג כא) וירא ראשית לו, וזהו חכמה.

ואם תאמר, הרי כתוב בה' נתן חכמה לשלמה? בא וראה, לא כתוב נתן החכמה, אלא חכמה, שעמד על קצת אמתתה. המשיח עתיד לדעת קצתו, שכתוב בו (ישעיה יא) ונחה עליו רוח ה' ונחה חכמה ובינה כו'.

והחכמה היא ראשית הכל וקדם הכל, אבל יראת ה' שכל טוב. כלומר, היראה נשארה בשכל ובינה, לדעת ולחקור יראת ה'. לכל עושיהם - לעושה המצוות ביראה בתחלה, עד שירגיל עצמו לעשות מאהבה.

אמרתי לו: מה שמך? אמר לי: אהבה. אמרתי לו: מר אהבה, וקראתי עליו (ירמיה לא) ואהבת

אמר, הכי אמר לי מורי, דהיא נפשא דאפיקת ארעא. ומן ארעא אתגזרת. אבל היא חייטא, לאתנענעא לכאן ולכאן. כמה דעבדין בעירא ורחשא, וכלא. אבל לית בה סוכלתנותא וחקמתא בפולחנא דקודשא בריך הוא, דלא אתבריאת אלא לבעירא ולחייטא, לאתנענעא בה בלא סוכלתנו, ולאשתצאה, כד תפוק, כהאי הבל דפומא.

אמרית ליה ברי, מאן הוא רבך. אמר לי רבי אלפסנדראי. אמרית ליה, ומה לעית יומא דין. אמר לי, האי קרא דכתיב, (תהלים קיא)

ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם. כן אמר רבי אלפסנדראי, מה הוא חכמה. הוא שמו של הקדוש ברוך הוא. והוא חכמה. ומעולם לא גילה לשום אדם, ולא עתיד להגלות, אלא קצת הימנה למשה לבד.

ורא עמד על כל ידיעתה, אלא עמד על מה שלא עמד אדם, על האי ראשית, שהיא חכמה. דכתיב ביה במשה, (דברים לג כא) וירא ראשית לו, וזהו חכמה.

ואם תאמר, הא כתיב (מ"א ה כו) וה' נתן חכמה לשלמה. תא חזי, לא כתיב נתן החכמה, אלא חכמה, שעמד על קצת אמתתה. המשיח עתיד לדעת קצתו, דכתיב ביה, (ישעיה א ב) ונחה עליו רוח ה' ונחה חכמה ובינה וכו'.

והחכמה היא ראשית הכל, וקודם הכל, אבל יראת ה' שכל טוב. כלומר, היראה נשארה בשכל ובינה, לדעת ולחקור יראת ה'. לכל עושיהם, לעושה המצוות ביראה בתחלה, עד שירגיל עצמו לעשות מאהבה.

אמרתי לו, מה שמך. אמר לי, אהבה. אמרתי לו, מר אהבה, וקריתי עליו, (ירמיה לא ב)

עולם אהבתיך. ואני זכיתי לראות את רב אדא בנו, וספרתי לו את זה.

אמר רבי יעקב בר אידי, חכם היה אדם הראשון, שהיה מפיר ויודע לכל מי שהיה בו נפש חיה, ומי שהיה בו נשמה. כשבאו אצלו, הפיר את כלם. זהו שכתוב (בראשית ב) וכל אשר יקרא לו האדם (נפש חיה, למי שאינו יודע ומפיר בעבודת בוראו, ונשמה) למי שהיה יודע ומפיר בעבודת בוראו. וכך הוא עד היום, מי שאינו יודע ומפיר בעבודת בוראו ואינו עוסק בתורה, הוא יש לו נפש חיה ולא נשמה.

אמר רבי יהודה, אף על גב שהנפש חיה הזו יש בבהמות ובחיות ובמניניהם והתירם לבני אדם, חס הקדוש ברוך הוא עליהם במיתתם שלא יצטרו את אותם בעלי נפש חיה, שאין להם כל אדם שאין בו נפש חיה כדי שישוּב לעבודת בוראו, להבדיל עצמו משאר כל אדם, להתעסק בתורה ובמצוות, שמרויח בזה הנשמה הקדושה. לפיכך, השוחט הזה שיוצאת נבלה או טרפה מתחת ידו, פעם אחת מגדים אותו, שנית - מעבירים אותו, שלישית - מכריזים עליו בשוקים שכל מה ששוחט הוא טרפה, ולעולם לא נעמיד אותו להיות שוחט.

אמר רבי יצחק, וכי על פעם אחת לא יענש חוץ מזה? והרי שנינו, שהשוחט הזה שלא מראה סכין לפני חכם, מגדים ומעבירים אותו, ומכריזים על בשרו שהוא טרפה? ומה על סכין שלא נמצאה כל כך יפה הוא כף - על מי שיצאה נבלה או טרפה מתחת ידו, אינו דין שמגדים אותו ומעבירים אותו ומכריזים על בשרו שטרפה?

ואהבת עולם אהבתיך. ואנא זכינא למחמי לרב אדא בריה, וסחינא ליה האי.

אמר רבי יעקב בר אידי, חכם היה אדם הראשון, שהיה מפיר ויודע לכל מי שהיה בו נפש חיה, ומי שהיה בו נשמה, כשבאו אצלו הפיר את כלם. הדא הוא דכתיב, וכל אשר יקרא לו האדם (נפש חיה, למי שאינו יודע ומפיר בעבודת בוראו. ונשמה) למי שהיה יודע ומפיר בעבודת בוראו. וכך הוא עד היום, מי שאינו יודע ומפיר בעבודת בוראו, ואינו עוסק בתורה, הוא יש לו נפש חיה, ולא נשמה.

אמר רבי יהודה, אף על גב דהאי נפש חיה אית בבהמות ובחיות ובמניניהם, והתירם לבני אדם, חס הקדוש ברוך הוא עליהם במיתתם, שלא יצטרום לאותם בעלי נפש חיה. דלית להו כל אינש, דלית ביה נפש חיה, כדי שישוּב לעבוד בוראו, להבדיל עצמו משאר כל אדם, כדי להתעסק בתורה ובמצוות, שמרויח בזה הנשמה הקדושה.

לפיכך האי טבחא, דנפקא נבילה מתחות ידוהי או טריפה. זמנא חדא, משמתינן ליה. שנית, מעבירינן ליה. שלישית, מכריזין עליה בשוקי, דכל מה דשחיט הוא טריפה. ולעולם לא נוקים ליה לטבחא.

אמר רבי יצחק, וכי על זמנא חדא לא ליעניש בר מהאי. והא תנינן, האי טבחא דלא מסר ספינא קמי חכם, משמתינן ליה ומעבירינן ליה, ומכריזין אבשריה דטרפה היא, ומה על ספינא דלא נמצאת יפה הוא כף. על מי שיצאה נבלה או טרפה מתחת ידו, אינו דין דמשמתינן ליה ומעבירינן ליה, ומכריזין אבשריה דטרפה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲנִי רְאִיתִי אֶת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁהֶזְמִין אֶת רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִי, וְהָיָה טַבְּחָא, וְרַבִּי אַבָּא קָרִינָן לֵיהּ. וְנָכִיס הָהוּא תַרְנַגְלוּלְתָא, וְנִתְפְּוִין לְתַרֵּי סִימְנִי, וּבִדְקוּ וְאַשְׁכְּחוּ דְנָכִיס חַד סִימְנָא, וְחַד לָא נָכִיס.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה, עַל מָה אֲתַפְּוֹנַת. אָמַר, עַל תְּרִין סִימְנִין. אָמַר, וְהָא אֲנָא אֲשַׁכְּחָנָא חַד נָכִיס. אֲלָא בְשָׂרָא הוּא דְכַשְׂרָה, וְאַתָּה לֹא תִּהְיֶה טַבְּחָא מִפְּאֵן וְלַהֲלָאָה. וְאַף עַל גַּב דְּלָא בְּעִינָא פְּוֹנָה בְּשַׁחֲיטָה.

אָמַר לֵיהּ ר' יוֹסִי, הַפְּוֹנָה לָאוּ לְהָא אִיתְמַר, אֲלָא פְּוֹנָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְנָכִיס לְשָׁמַיִם, וְלֹא לְשׁוּם פֶּתַגָּם אַחֲרָן. אַבְל נִתְפְּוִין לְתַרֵּי סִימְנִי, וְשַׁחֲיֵט חַד, מוּתַר הוּא בְּדִיעְבַּד. דְתַנּוּן, הַשׁוּחֵט אֶחָד בְּעוֹף, דִּיעְבַּד אִין, לְכַתְּחֻלָּהּ לֹא.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, תָּא חֲזִי, כֹּל מָה שֶׁנִּבְרָא מִזֵּו הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה, הַתִּירוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָנֵי אָדָם, מִפְּנֵי שֶׁאִין לָהֶם נִשְׁמָה לְדַעַת וְלַהֲפִיר (בַּעֲבוּרַת בּוֹרָאם). דְּאֵלְמַלִּי הוּיָא לְהוּ נִשְׁמָה, לֹא הוּתֵירוּ.

שָׂאֵר רַבִּי אַבָּא לְרַבִּי חֲזִי, אֲמַרִיתוּן דְנִשְׁמָתָא לֹא עֵייל בְּבַר נֶשׁ, עַד דִּיסְתַּפַּל בְּפוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּכְדִין לְהוּי לֵיהּ נִשְׁמָתָא, וְאֲמַרִיתוּן דְנִשְׁמָתָא הִיא קְדִישָׁא, מְעַלְיָא עַל פּוּלְא. אִם כֵּן מַאי הָאִי דְאָמַר קָרָא, כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאֶפְיוּ מִכָּל אֲשֶׁר בְּתַרְבָּחָה מֵתוּ, לְמָה מֵתוּ, הוּאִיל וְהָיָה לְהוּ נִשְׁמָתָא, הָיָה לְהוּ לֹא שְׁתַּזְבָּא. לָא הָיָה בִּידֵיהּ.

אָתוּ וְשִׁילוּהָ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּר' שְׁמַעוֹן, אָמַר לְהוּ וְכֵן הוּא וְדָאִי, וּקְרָא מְסִיעֵ לָן, דְהִכִּי אָמַר אַבּוּי, דְכַד אֲתִי טוּפְנָא לָא הָיָה בַר נֶשׁ דִּיעְבַּד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגִינְיָה, בַר מִנְחָה

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲנָא חֲמִית לְרַבִּי יְהוּדָה דְזִמִּין לְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִי, וְהָיָה טַבְּחָא, וְרַבִּי אַבָּא קָרִינָן לֵיהּ. וְנָכִיס הָהוּא תַרְנַגְלוּלְתָא, וְנִתְפְּוִין לְתַרֵּי סִימְנִי, וּבִדְקוּ וְאַשְׁכְּחוּ דְנָכִיס חַד סִימְנָא, וְחַד לָא נָכִיס.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה, עַל מָה אֲתַפְּוֹנַת. אָמַר, עַל תְּרִין סִימְנִין. אָמַר, וְהָא אֲנָא אֲשַׁכְּחָנָא חַד נָכִיס. אֲלָא בְשָׂרָא הוּא דְכַשְׂרָה, וְאַתָּה לֹא תִּהְיֶה טַבְּחָא מִפְּאֵן וְלַהֲלָאָה. וְאַף עַל גַּב דְּלָא בְּעִינָא פְּוֹנָה בְּשַׁחֲיטָה.

אָמַר לֵיהּ ר' יוֹסִי, הַפְּוֹנָה לָאוּ לְהָא אִיתְמַר, אֲלָא פְּוֹנָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְנָכִיס לְשָׁמַיִם, וְלֹא לְשׁוּם פֶּתַגָּם אַחֲרָן. אַבְל נִתְפְּוִין לְתַרֵּי סִימְנִי, וְשַׁחֲיֵט חַד, מוּתַר הוּא בְּדִיעְבַּד. דְתַנּוּן, הַשׁוּחֵט אֶחָד בְּעוֹף, דִּיעְבַּד אִין, לְכַתְּחֻלָּהּ לֹא.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, תָּא חֲזִי, כֹּל מָה שֶׁנִּבְרָא מִזֵּו הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה, הַתִּירוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָנֵי אָדָם, מִפְּנֵי שֶׁאִין לָהֶם נִשְׁמָה לְדַעַת וְלַהֲפִיר (בַּעֲבוּרַת בּוֹרָאם). דְּאֵלְמַלִּי הוּיָא לְהוּ נִשְׁמָה, לֹא הוּתֵירוּ.

שָׂאֵר רַבִּי אַבָּא לְרַבִּי חֲזִי, אֲמַרִיתוּן דְנִשְׁמָתָא לֹא עֵייל בְּבַר נֶשׁ, עַד דִּיסְתַּפַּל בְּפוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּכְדִין לְהוּי לֵיהּ נִשְׁמָתָא, וְאֲמַרִיתוּן דְנִשְׁמָתָא הִיא קְדִישָׁא, מְעַלְיָא עַל פּוּלְא. אִם כֵּן מַאי הָאִי דְאָמַר קָרָא, כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאֶפְיוּ מִכָּל אֲשֶׁר בְּתַרְבָּחָה מֵתוּ, לְמָה מֵתוּ, הוּאִיל וְהָיָה לְהוּ נִשְׁמָתָא, הָיָה לְהוּ לֹא שְׁתַּזְבָּא. לָא הָיָה בִּידֵיהּ.

אָתוּ וְשִׁילוּהָ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּר' שְׁמַעוֹן, אָמַר לְהוּ וְכֵן הוּא וְדָאִי, וּקְרָא מְסִיעֵ לָן, דְהִכִּי אָמַר אַבּוּי, דְכַד אֲתִי טוּפְנָא לָא הָיָה בַר נֶשׁ דִּיעְבַּד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגִינְיָה, בַר מִנְחָה

הוא בשבילו, פָּרַט לָנֶחַ וּבָנָיו, וְזָכוּתָם לֹא הִיְתָה אֲלֵא לְהִגָּן עֲלֵיהֶם וְעַל בְּתֵיהֶם, וְלֹא הִיְתָה מִסְפִּיקָה זְכוּתָם כָּל כָּף לְהִגָּן עַל כָּל הַדּוֹר.

וְאוֹתָם שֶׁהָיוּ צַדִּיקִים בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּמוֹ חֲנוּךְ וַיֵּרֵד, שֶׁהִיְתָה לָהֶם נִשְׁמָה, וּרְאוּיִים שֶׁיַּעֲשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעַנְם, (מִתּוֹ מִקְדָּם לְכוּ), וְהָיוּ מֵה שֶׁאָמַר הַפְּתוּב (שם ח) כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת חַיִּים בְּאֶפְיוֹ, שֶׁעַל אוֹתָם שֶׁנִּשְׁמָה קְדוּשָׁה הִיְתָה בָּהֶם. שֶׁלֹּא תֵאמַר שֶׁעַל אֵלוֹ שֶׁהָיוּ בְּמִבּוּל אָמַר הַפְּתוּב, אֲלֵא בָּא הַפְּתוּב וְאָמַר (שם) מִכָּל אֲשֶׁר בְּחִרְבָה מִתּוֹ, שֶׁלֹּא הָיוּ בִימֵי דוֹר הַמִּבּוּל וְלֹא בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֲלֵא בְּחִרְבָה מִתּוֹ, כְּלוּמַר, כְּבָר נִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נִשְׁתַּיֵּר בְּעוֹלָם צַדִּיק לְהִגָּן עַל דוֹרוֹ, וְאֵז נַעֲשֶׂה דִין בְּרָשָׁעִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֵיִיא לְרַבִּי אָבָא, לֹא אִמְרִיתִי לָךְ שֶׁהַלְבוּשׁ הַזֶּה שֶׁל זֶהב, שֶׁהוּא לְבוּשׁ שֶׁל בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה? שֵׁיאִמַר, אֲשֶׁרִיכֶם בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, גְּדוֹל חֶלְקָם עַל הַכֹּל לְעוֹלָם הַבָּא. עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵה שֶׁכָּתוּב (תהלים קג) הַלְלוּהוּ בַתְּקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ"וּ בַנְּבִיל וּכְנֹ"ר הַלְלוּהוּ"וּ בַתְּ"ף וּמְחֹל הַלְלוּהוּ"וּ בַמְנִי"ם וְעַגְב. וְכִי צְרִיף קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא אֵת זֶה?

אָתָּא אָמַר דּוֹד, כָּל מַה שֶׁתִּשְׁבְּחוּ לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִנְיֵי הַזְּמַר הַלְלוֹ, אֵינוֹ כְּלוּם. כְּאֵדָם הָאוֹמַר לְחִבְרוֹ: עֲכָשׁוּ עֲשֶׂה זֶה וְזֶה, וְכֹל מַה שֶׁתַּעֲשֶׂה אֵינוֹ כְּלוּם, עַד שֶׁתַּעֲשֶׂה דְבַר פְּלוּנִי. כָּף אָמַר דּוֹד, הַלְלוּהוּ בַּצִּלְצְלֵי שְׁמַע הַלְלוּהוּ בַּצִּלְצְלֵי תְרוּעָה, כְּלוּמַר אֵינוֹ הַלְלוֹ, אֲלֵא מַהוּ הַלְלוֹ? כֹּל הַנִּשְׁמָה תְהַלֵּל יְהִי הַלְלוּיָהּ. וְהָאֲחֵר אֵינוֹ כְּלוּם, אֲלֵא הַלּוּל הַנִּשְׁמָה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) כֹּל הַנִּשְׁמָה תְהַלֵּל יְהִי הַלְלוּיָהּ.

וּבְנוּהִי. וְזָכוּתָהוֹן לָא הָוָה, אֲלֵא לְאִגִּין עֲלֵיהוֹן וְעַל בְּתֵיהוֹן, וְלֹא הָוָה סִגִּי זְכוּתָהוֹן כָּל כָּף, לְאִגְנָא עַל כָּל דְּרָא.

וְאֵינוֹן דְּהוּוּ זְכָאִין בְּקַדְמִיתָא, כְּגוֹן חֲנוּךְ וַיֵּרֵד, דְּהָוָה לְהוֹן נִשְׁמָתָא, וְחִזְיִין לְמִיעֵבַד קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּגִינִיהוֹן, (מִיתּוֹ מִקְדָּמַת דְּרָא). וְהָיוּ דְאָמַר קָרָא, כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאֶפְיוֹ, דְּעַל אֵינוֹן דְּנִשְׁמָתָא קְדִישָׁא הָוָה בְּהוּ. דְּלֵא תִימָא דְּעַל אֵלִין דְּהוּוּ בְּטוּפְנָא אָמַר קָרָא. אֲלֵא אָתָּא קָרָא, וְאָמַר, מִכָּל אֲשֶׁר בְּחִרְבָה מִתּוֹ, שֶׁלֹּא הָיוּ בִימֵי דוֹר הַמִּבּוּל, וְלֹא בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֲלֵא בְּחִרְבָה מִתּוֹ, כְּלוּמַר כְּבָר נִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נִשְׁתַּיֵּר בְּעוֹלָם צַדִּיק לְהִגָּן עַל דוֹרוֹ, וְאֵז נַעֲשֶׂה דִין בְּרָשָׁעִים.

אָמַר לִיהִי ר' חֵיִיא לְרַבִּי אָבָא, לֹא אִמְרִיתִי לָךְ דְּהָאִי גּוּלְתָא דְדִהְבָא דְהוּא גּוּלְתָא מְאָרִיִּהוֹן דְּמִתְנִיתִין. לִימָא, זְכָאִין אֲתוֹן מְאָרִיִּהוֹן דְּמִתְנִיתִין, סִגִּי חוּלְקָהוֹן עַל כּוּלָּא לְעֵלְמָא דְאֲתִי.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵאִי דְכָתִיב. (תהלים קג א) הַלְלוּהוּ בַתְּקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ"וּ בַנְּבִיל וּכְנֹ"ר הַלְלוּהוּ"וּ בַתְּ"ף וּמְחֹל הַלְלוּהוּ"וּ בַמְנִי"ם וְעַגְב. וְכִי צְרִיף קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְהָאִי.

אָתָּא אָמַר דּוֹד, כָּל מַה שֶׁתִּשְׁבְּחוּ לְקַמִּי קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּהִנֵּי מִנְיֵי זְמַר, אֵינוֹ כְּלוּם. כְּאֵדָם הָאוֹמַר לְחִבְרוֹ, עֲכָשִׁיו עֲשֶׂה זֶה וְזֶה, וְכֹל מַה שֶׁתַּעֲשֶׂה אֵינוֹ כְּלוּם, עַד שֶׁתַּעֲשֶׂה דְבַר פְּלוּנִי. כָּף אָמַר דּוֹד, הַלְלוּהוּ בַּצִּלְצְלֵי שְׁמַע הַלְלוּהוּ בַּצִּלְצְלֵי תְרוּעָה, כְּלוּמַר אֵינוֹ הַלְלוֹ, אֲלֵא מַהוּ הַלְלוֹ, כֹּל הַנִּשְׁמָה תְהַלֵּל יְהִי הַלְלוּיָהּ. וְהָאֲחֵר אֵינוֹ כְּלוּם, אֲלֵא הַלּוּל הַנִּשְׁמָה, הַדָּא הוּא דְכָתִיב כֹּל הַנִּשְׁמָה תְהַלֵּל יְהִי הַלְלוּיָהּ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ הַמַּיִם וּגּוֹ',
 רבותינו פתחו בפסוק הזה (תהלים
 מז ט) לכו חזו מפעלות אלהים
 אשר שם שמות בארץ. אמר רבי
 אבא, בא וראה שלא כמדת
 הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם.
 מדת בשר ודם, מעשיו מבלים
 אותו, אבל הקדוש ברוך הוא
 מבלה את מעשיו.

והינו מה שאמרה חנה, אין קדוש
 כה' פי אין בלתי. מהו פי אין
 בלתי? אל תקרי בלתי אלא
 בלתי.

כך הוא כתוב, לכו חזו מפעלות
 אלהים וגו'. אמר רבי אבא,
 מעשי הקדוש ברוך הוא שעשה
 אותם בעולם הזה, דוד הפלף
 היה בבהלה, ואמר לכו חזו. באו
 הנה צריף לו לכתב!

אמא אמר דוד, כל דיירי הארץ
 שבעולם הזה לכו, לכו מראש
 העולם עד סופו, ותמצאו את
 מעשי הקדוש ברוך הוא.
 כמעשיו בראש העולם, כך
 מעשיו בסוף העולם. מביא
 דירים לעולם, אם זכו - מושיב
 אותם ואת בנייהם ואת בני בנייהם
 עד סוף העולם, לא זכו - מחריב
 אותם מהם, ואותו מקום ואותה
 קרנה לא תבנה לעולמים.
 להראות לבני אדם שמקום של
 רשעים היה אותו מקום, והקדוש
 ברוך הוא עשה בו דין, זהו
 שכתוב אשר שם שמות בארץ.
 דבר אחר, לכו חזו מפעלות
 אלהים, אמר רבי פנחס, מה ראה
 דוד שאמר מפעלות אלהים ולא
 אמר מפעלות ה'? אלא בשם של
 אלהים השתכלל מעשה
 בראשית, וכשבא הקדוש ברוך
 הוא את העולם, היו המים
 הולכים ויורדים, וכשזרק הארץ
 למטה, זרק אותה בין המים,
 והיתה טמונה, וקפאה בין המים.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ הַמַּיִם וּגּוֹ', רבנן פתחי
 בהאי קרא, (שם מז ט) לכו חזו מפעלות
 אלהים אשר שם שמות בארץ. אמר רבי אבא,
 בא וראה, שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת
 בשר ודם. מדת בשר ודם מעשיו מבלין אותו.
 אבל הקדוש ברוך הוא, מבלה את
 מעשיו.

והינו דאמרה חנה, אין קדוש כה' פי
 אין בלתי. מאי פי אין בלתי. אל תקרי
 בלתי, אלא בלתי.

כך הוא פתיב, לכו חזו מפעלות אלהים וגו',
 אמר רבי אבא, עובדי דהקדוש ברוך הוא
 דעביד להו בעלמא דין, דוד מלכא הנה
 בהתבהלא, ואמר לכו חזו, בואו מפעי ליה.
 אמא אמר דוד, כל דיירי ארעא די בעלמא
 דין, זילו, זילו מרישא דעלמא עד
 סופיה, ותשפחון עובדי דהקדוש ברוך הוא,
 פעובדי ברישא דעלמא, כך עובדי בסייפי
 דעלמא, מייתי דיורין בעלמא, אי זכו, מותיב
 להו ולבנייהו ולבני בנייהו עד סופא דעלמא.
 לא זכו, מחריב להו מנהון. והוא אתרא,
 והוא קרפא, לא אתבני לעלמין. לאחזאה
 לבני נשא, דאתר חייביא הוה ההוא אתר,
 והקדוש ברוך הוא עבד ביה דינא, הדא הוא
 דכתיב, אשר שם שמות בארץ.

דבר אחר, לכו חזו מפעלות אלהים, אמר
 רבי פנחס, מה ראה דוד דאמר מפעלות
 אלהים, ולא אמר מפעלות ה'. אלא בשמא
 דאלהים, אשתכלל עובדא דבראשית. וכד
 בא קודשא בריך הוא עלמא, הו מיא אזלין
 ונחתין וכד רמא ארעא לתפא, רמא לה בין
 מיא, והות טמירפא, ואתקראשא בין מיא.

וְעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹת
בְּתוֹךְ אוֹת, דְּרָכּוֹ וְטַבְעוֹ שֶׁל עוֹלָם
שֶׁהַמַּיִם קְלִילִים וְהָאָרֶץ כְּבֵדָה,
וּמִי שֶׁהוּא כְּבֵד, יוֹרֵד לַמַּטָּה,
וְהַקְּלִיל עוֹלָה לַמַּעְלָה, אֲבָל
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְהִרְאוֹת
אוֹתוֹתָיו וּמַעֲשָׂיו לְבְנֵי הָאָדָם,
הַרְכִּיז וְהוֹרִיד הַמַּיִם שֶׁקְּלִילִים
לַמַּטָּה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא כְּבֵדָה,
הַעֲלָה לַמַּעְלָה עַל מַה שֶׁקְּלִיל. זֶהוּ
מַה שֶׁכְּתוּב (תהלים קלו) לְרַקַּע הָאָרֶץ
עַל הַמַּיִם. פְּלוֹמֵר, הַמַּיִם שֶׁהֵם
קְלִילִים - לַמַּטָּה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא
כְּבֵדָה - לַמַּעְלָה.

וְעוֹד, שֶׁמִּבֵּין הַמַּיִם נִרְאָתָה וְנִצָּאָה
הַיִּבְשָׁה, שְׂאִין דְּרָף הָאָרֶץ לְהַעֲלוֹת
מִתּוֹךְ מַיִם יִבְשָׁה, אֲלָא לַחוּת,
וּכְשֶׁהַעֲלָה יִבְשָׁה מִבֵּין הַמַּיִם, קָרָא
שְׁמָה אָרֶץ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (בראשית ז)
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיִּבְשָׁה אָרֶץ.

וְשֵׁנִי, ז' שְׁמוֹת קָרָא לָהּ: אָרֶץ,
אֲדָמָה, גֵּיא, נְשִׂיָה, צִיָּה, אֲרָקָא,
תַּבַּל. גְּדוֹל שֶׁבְכֻלָּם תַּבַּל, שֶׁכְּתוּב
(תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תַּבַּל בְּצִדְקָה.
זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אֲשֶׁר שֵׁם שְׁמוֹת
בְּאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁבַע
רְקִיעִים בְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
כְּנֻגְדָם בְּרָא שְׁבַע אֲרָצוֹת, וְשִׁנּוּ,
אָרֶץ אַחַת מִמֶּשׁ הוֹצִיאוּ הַמַּיִם,
וּמִמֶּנָּה נִתְּהוּוּ שְׁבַע אֲרָצוֹת, כְּפִי
שֶׁאֲמַרְנוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַמַּיִם הָיוּ הִיסוּד
שֶׁל הַכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁמִּצְאָנוּ שֶׁעַקֵּר
כָּל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית שֶׁלוֹ הָיוּ מִן
הַמַּיִם, וְשִׁנּוּ, בַּתְּחִלָּה הָיוּ הַמַּיִם
מִפְּזָרִים תַּחַת הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁנֶּעַר
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּהֶם, וְהִכְנִיסָם
וְאִסְּפָם אֶת מְקוֹם אֶחָד. זֶהוּ
שֶׁכְּתוּב (בראשית א) יִקְוּ הַמַּיִם
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד
וְתִרְאָה הַיִּבְשָׁה. וְלֵאחֲרַי כֹּף
נִתְּפָזְרוּ כְּמִתְחַלָּה, וְרַקַּע הָאָרֶץ עַל
הַמַּיִם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים קלו) לְרַקַּע
הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.

וְעַבְרָה קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אֶת בְּגוֹ אֶת, אוֹרְחִיָה
וְטַבְעִיָה דְּעֵלְמָא, דְּמִיָּא קְלִילָן, וְאֲרַעָא
יִקְרָא. וּמֵאֵן דְּאִיְהוּ יִקְרָא נְחִית לְתַתָּא.
וְקְלִילָא סְלִיק לְעֵילָא. אֲבָל קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ
הוּא, לְאַחֲזָאָה אֶתוּהִי וְעוֹבְדוּי לְבְנֵי נְשָׂא,
אֲרַכִּין וְאַנְחִית מִיָּא דְקְלִילָן לְתַתָּא, וְאֲרַעָא
דְּאִיְהִי יִקְרָא, סְלִיק לְעֵילָא, עַל קְלִילָא. הִדָּא
הוּא דְכְּתִיב (תהלים קלו ו) לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם.
פְּלוֹמֵר, מִיָּא דְּאִיְנוֹן קְלִילָין, לְתַתָּא. וְאֲרַעָא,
דְּאִיְהִי יִקְרָא, לְעֵילָא.

וְעוֹד, דְּמִבֵּין מִיָּא אַחֲזִי וְאַפִּיק יִבְשָׁתָא, דְּלִית
אֲרַח אֲרַעָא לְאַסְקָא מְגוֹ מִיָּא יִבְשָׁתָא,
אֲלָא לַחוּתָא. וְכַד אֲפִיק יִבְשָׁתָא מִבֵּין מִיָּא,
קָרָא שְׁמָה אָרֶץ. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּקְרָא
אֱלֹהִים לַיִּבְשָׁה אָרֶץ.

וְתַנָּא, שְׁבַעָה שְׁמוֹת קָרָא לָהּ: אָרֶץ. אֲדָמָה.
גֵּיא. נְשִׂיָה. צִיָּה. אֲרָקָא. תַּבַּל. גְּדוֹל
שֶׁבְכּוֹלָם תַּבַּל, דְּכְּתִיב (שם ט ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תַּבַּל
בְּצִדְקָה. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שם מו ט) אֲשֶׁר שֵׁם
שְׁמוֹת בְּאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁבַעָה רְקִיעִים
בְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּנֻגְדָם בְּרָא שְׁבַעָה
אֲרָצוֹת. וְתַנָּא, אָרֶץ אַחַת מִמֶּשׁ, הוֹצִיאוּ
הַמַּיִם, וּמִמֶּנָּה נִתְּהוּוּ שְׁבַעָה אֲרָצוֹת, כְּדֹאֲמַרְן.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִיָּא הָיוּ יִסוּדָא דְכּוֹלָא. בְּגִין
דְּאִשְׁפַּחֵן דְּעִיקְרָא דְכָל עוֹבְדוּהִי
דְּבְרֵאשִׁית הָיוּ מִן מִיָּא. וְתַנָּא, בַּתְּחִלָּה הָיוּ
הַמַּיִם מִפּוֹזְרִין תַּחַת הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁנֶּעַר
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּהֶם, וְהִכְנִיסָם וְאִסְּפָם אֶל
מְקוֹם אֶחָד. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, יִקְוּ הַמַּיִם
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד וְתִרְאָה
הַיִּבְשָׁה. וְלֵאחֲרַי כֹּף נִתְּפָזְרוּ כְּמִתְחַלָּה, וְרַקַּע
הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שם קלו ו)
לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.

אמר עולא, וכי למה צריך כאן חסד, שכתוב לרקע הארץ על המים כי לעולם חסדו? אמר רבי יוסי, חסד גדול עשה הקדוש ברוך הוא בעולמו שהעמיד הארץ על המים, שאלמלא לא היתה הארץ מלמעלה, היתה העולם מטושטש בבת אחת.

אמר רבי חסדא, אלמלא כן, לא היו בני אדם נוטעים וחורשים וזורעים. עכשו שהארץ למעלה, נוטעים וזורעים, והארץ עומדת בכחה ובקיימה מפני לחות המים אשר מתחת לארץ. ומלמטה יוצאים כמה נהרות, כמה מעינות, כמה מקוואות, לדשן כל העולם ולהצמיח הכל, וזהו החסד שעשה הקדוש ברוך הוא עם בריותיו ועם כל העולם.

שנו רבותינו, יום אחד היה יושב רבי שמעון בכניסת השער של לוד, והיו שם רבי יוסי ורבי חגי ורבי אלעזר בנו. בא רבי פנחס, אמר להם, הנה מאור המשנה בא. קם רבי שמעון והושיבו אצלו. אמר לו, מה היום הזה משאר הימים שאתה שותק, ואין פיך מנשף מתיקות של דבש החכמה?

אמר לו, הייתי מסתפל בלבי, זה שאמר יחזקאל (יחזקאל א) ואשמע קול כנפיהם פקול מים רבים פקול שדי, שקל אותו למים רבים, ושקל אותו לקול שדי, ומזה נשמע שקול מים רבים הוא פקול שדי. אמר לו, על זה תמהתי עליך, שלא היו שפתותיך מרחשות בסודות עליונים.

אמר לו, הרי סוד המרכבה הקדושה הוא. בא וראה, ששנינו במשנה שלנו, ארבעה מלאכים קדושים נוסעים במסע פסא הכבוד של המלך הקדוש, ומי הם המלאכים? אותם שנקראו

אמר עולא, וכי למאי צריך חסד הכא, דכתיב לרקע הארץ על המים כי לעולם חסדו.

אמר רבי יוסי, חסד גדול עשה הקדוש ברוך הוא בעולמו, שהעמיד הארץ על המים, שאלמלא לא היתה הארץ מלמעלה, היתה העולם מטושטש בבת אחת.

אמר רב חסדא, אלמלא כן, לא היו בני אדם נוטעין וחורשין וזורעין, עכשיו שהארץ למעלה, נוטעין וזורעין, והארץ עומדת בכחה ובקיימה, מפני לחות המים אשר מתחת לארץ. ומלמטה יוצאין כמה נהרות, כמה מעינות, כמה מקוואות, לדשן כל העולם ולהצמיח הכל. וזהו החסד שעשה הקדוש ברוך הוא עם בריותיו, ועם כל העולם.

תנו רבנן, יומא חד, הוה יתיב רבי שמעון אבבא דתרעא דלוד, והוה תמן רבי יוסי ורבי חגי ורבי אלעזר בריה. אתא רבי פנחס, אמר להו הא בוצינא דמתניתא אתי, קם רבי שמעון אותביה גביה. אמר ליה, מאי יומא דין משאר יומין, דאת שתיק, ולית פומך מנשף מתקא דדובשא דחכמתא.

אמר ליה, מסתפל הוית בלבאי, האי דאמר יחזקאל, (יחזקאל א כד) ואשמע קול כנפיהם פקול מים רבים פקול שדי, שקל ליה למים רבים, ושקל ליה לקול שדי, ושמע מינה פקול מים רבים, פקול שדי הוא. אמר ליה על דא תוהנא עלך, דלא הוה שפותיך מרחשין ברזין עלאין.

אמר ליה הא רזא דעובדא דרתיכא קדישא הוא. תא חזי, דתנן במתניתין דידן, ארבע מלאכין קדישין, נטלין במטלנוהי דכורסא יקרא דמלכא קדישא, ומאן אינון מלאכין. אינון דאתקרוין חיותא קדישא.

חיות הקדש, וארבעה הללו הם נכבדים ועליונים על כל שאר המלאכים, פרט לאחד.

ויש אומרים שאחד הוא מארבעה הללו, ולא כף הוא, שכף מצאנו בספר החכמה של המלך שלמה. וא"ל הארבעה, כאשר מתפנסים בכנוס במסעיהם, נשמע בכל הרקיע קול מסעם בקול מלאכים רבים ועליונים, שנקראים אלף אלפים ורבוא רבבות, ובקול ההוא של שמש האחד ההוא, שמשמש לפני המלך העליון, והכנוס ההוא שהם מתפנסים, בזמן שבא להשפיע עליהם הטוב והכבוד של מלכם.

בכה רבי פנחס ואמר, במפתח של הפותחים חקוקים האוצרות שחתומים, בכאשר הם עולים היית. בבקשה ממך, השלם הפסוק!

אמר, (שם) קול המלה בקול מחנה. מה זה קול המלה? כף שנינו, שפאשר משבחים את הקדוש ברוך הוא, כל דבור שהם משבחים לפניו, כדבור של תשבחתם של מחנה ישראל, כאשר משבחים אותו למטה.

בעמדם תרפינה כנפיהן (שם), הכעמדם הזה כמו (איוב לב) עמדו ולא ענו עוד. שפאשר מחנה ישראל הזה אין משבחים את הקדוש ברוך הוא למטה, מיד תרפינה כנפיהן, מתרפה כחם של הכנוס הקדוש הזה, ואין להם כח לשבח תשבחת שלמה לפניו.

ועוד פסוק אחר שמסייע לזה, שפכתוב (יחזקאל א) ויהי קול מעל לרקיע אשר על ראשם וגו'. ויהי קול, זה קולו של יעקב. כשמרבין בתפלה, להיכן עולה? מעל לרקיע אשר על ראשם של חיות, ששם מנחת תפלתם של צדיקים.

ואילין ארבע, אינון יקירין ועילאין על כל שאר מלאכין, בר מחד.

ואית דאמרי דחד הוא מאילין ארבע, ולא כף הוא, דהכי אשפחן בספרא דחכמתא דשלמה מלכא.

וא"ל ארבע פד מתפנפי בכינופייא במטלניהון, משתמע בכל רקיעא קל מטלניהון, כקל מלאכין סגיאין עילאין, דאתקרון אלף אלפין, ורבו רבבן. וכההוא קלא דההוא שמשא חד, דמשמש קמיה דמלכא עילאה. וההוא כינופייא דאינון מתפנפי, הוא בעידנא דאתי לאשפעה עליהון טיבו ויקר מלכהון.

בכה רבי פנחס ואמר, בקלידא דקלדיטין, גליפין דאמיד נתוזריטא, בכד מסתלקין הויטא. במטו מינה אשלים פסוקא.

אמר, (יחזקאל א כד) קול המולה בקול מחנה. מאי קול המולה. הכי תנינן, דכד משבחן לקודשא בריה הוא, כל מלה דאינון משבחין קמיה, כמלה דתושבחתא דמשרייתא דישראל, פד משבחן ליה לתתא.

בעמדם תרפינה כנפיהן, האי בעמדם, כמו (איוב לב טז) עמדו ולא ענו עוד. דכד האי

משרייתא דישראל לא משבחן להקדוש ברוך הוא לתתא, מיד תרפינה כנפיהן. מתרפן חיליהון דהאי פנופייא קדישא, ולית להו חילא לשבחא תושבחתא שלימתא קמיה.

ועוד קרא אחר דמסייע להאי, דכתיב (יחזקאל א כה) ויהי קול מעל לרקיע אשר על ראשם

וגו', ויהי קול זה קולו של יעקב. כשמרבין בתפלה להיכן סלקא, מעל לרקיע אשר על ראשם של חיות, ששם מנחת תפלתן של צדיקים.

ובשפוסקים להשמיע קולם ולהתפלל ולקרוא בתורה, מה כתוב? בעמדם, כלומר, בשתיקותם מהתורה ומן התפלה, תרפינה כנפיהן של החיות, כמו שאמרנו. אמר לו, עבור בן באתי לשמע מפיד רוח של חכמה, סדר, והשלוש שלמעלה שנתן בך.

אמר רבי יהודה, יקוו המים - הקו הזה שפניחים האמנים לבנות הבנין שלא יצא חוץ ממנו לכאן ולכאן, כך עשה הקדוש ברוך הוא קו למים שלא יצאו משפתם לכאן ולכאן. זהו שכתוב (איוב לח יא) ואמר עד פה תבא ולא תסיף.

ושנינו, גבול הגביל הקדוש ברוך הוא את הים, ואיזהו הגבול? רבי אבא אומר, זה החול, שכתוב (ירמיה ה) אשר שמתני חול גבול לים. וכשרואים את החול הזה, חוזרים לאחור, ואינם יוצאים לחוץ מאותו הקו שנתן להם הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יצחק, בא וראה כמה שהוא עקר העולם המים, שהרי שמים נטלו מהם את השם, מי"ם שמי"ם, ולמה? אמר רבי יצחק, שהוסיף הקדוש ברוך הוא על המים אש וברא ממנו שמים, כלומר אש ומים.

אמר רבי יודאי, לא כך, שהרי מהחכיבות שלפני הקדוש ברוך הוא נבראו השמים. אמר רבי אלעזר, ויפה אמר רבי יצחק, ולא קשה כמה שאמר רבי יודאי, וכשתדע מהו המים, תדע את עקר הדבר.

ובשבא רבי בא, נכנסו לפניו רבי יהודה ורבי חייא. אמרו לו, יאמר לנו מורנו העקר של דבר אחד מאותם סודות עליונים. אמר, אמר דבר אחד, וטוב למי שיהיה לו לב לדעת.

ובשפוסקים להשמיע קולם ולהתפלל ולקרוא בתורה, מה פתיב. (ס) בעמדם, כלומר בשתיקותם מהתורה ומן התפלה, תרפינה כנפיהן של החיות כדקאמרן. אמר ליה, מטול בן אתית למשמע מפומך, רוח חכמתא, שורייא, ושלמא (דף טו ע"ב) דלעילא דיהב בך.

אמר רבי יהודה, יקוו המים, פקו זה שפניחים האומנים לבנות הבנין, שלא יצא חוץ ממנו לכאן ולכאן. כך עשה הקדוש ברוך הוא, קו למים, שלא יצאו משפתם לכאן ולכאן. הדא הוא דכתיב, (איוב לח יא) ואמר עד פה תבא ולא תסיף.

ותאנא, גבול הגביל הקדוש ברוך הוא לים. ואי זהו גבול. רבי אבא אמר, זה החול, דכתיב (ירמיה ה כב) אשר שמתני חול גבול לים. וכשרואים זה החול, חוזרים לאחור, ואינם יוצאים לחוץ, מאותו הקו שנתן להם הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יצחק, בא וראה כמה עיקרא דעלמא מיא, דהא שמים נטלו שמה מנהון, מי"ם שמי"ם. ולמה, אמר רבי יצחק, שהוסיף הקדוש ברוך הוא על המים אש, וברא ממנו השמים, כלומר, אש ומים.

אמר רבי יודאי, לאו הכי, דהא מחכיבותא דקמי קודשא בריך הוא, איתברון שמים. אמר רבי אלעזר, ושפיר קאמר רבי יצחק, ולא קשיא, במאי דאמר רבי יודאי. וכד תנדע מהו מים, תנדע עיקרא דמילתא.

וכד אתא רבי בא, עאלו לקמיה ר' יהודה ור' חייא, אמרו ליה, לימא לן מר עיקרא דחד מלה, מאינון רזין עילאין, אמר, אימא חד מלה, וטב למאן דיהוי ליה לבא למנדע.

אומרים בעלי סוד המשנה, שמי שרוצה לדעת ולהתבונן בלבו מחכמת המלך העליון, ידע בראשונה מהו מים, ומי שרוצה לדעת מהו הקפאון של הפסא, יסתכל בקיומו של המלח, שפתוב (במדבר יח) ברית מלח עולם היא, ומשנים הללו יסתכל בחכמה הקדושה שלמעלה.

אמר רבי אבא, מי שרוצה לדעת הענין של קיומו של העולם הזה, שיידע את ענין המלח, שמנהג מן השמש שהתמנה תחת אדונו, וידע מהו ואיך נמחה במים, ויסתכל בחכמה.

אמר רבי יצחק אמר רב, החוזים בפוכבים שמעמידים בכוסותיהם מים ומלח, ענין של אורה, מאור היה כדי להסתכל בחכמה.

דבר אחר, (בראשית א) ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד, רבי פתח, (תהלים ax) מקלות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום ה'. מקלות מים רבים, כשאמר הקדוש ברוך הוא למים שיתכנסו במקום אחד, היו משוטטים לכאן ולכאן, ונתגאו למעלה.

אמר רבי יצחק, בשעה הזו נטלו המים את הארץ, שהיתה כנוסה בהם, והיו מכסים אותה. אמר להם הקדוש ברוך הוא, לא כף, אלא הכנסו כלכם אל מקום אחד ותראה היבשה. משמע שהיבשה היתה מקדם ארץ, בלי לחות, בין המים. לא כתוב יבשה, אלא היבשה.

והיו המים הולכים גובהים ויורדים, ומשמיעים קולם לסוף השמים, עד שגער בהם הקדוש ברוך הוא והכניסם לתהום, ושם היא התכנסות המים, ועד עתה קולם אינו שוכף, וקרא להם

אמרין מארי דרזא דמתניתא, דהאי מאן דבעי למנדע ולאסתפלגא בלביה, מחכמתא דמלכא עלאה, ינדע בקדמיתא מהו מים. ומאן דבעי למנדע מהו קרישיותא דכורסיה, יסתפל בקיומא דמלחא, דכתיב (במדבר יח ט) ברית מלח עולם היא. ומתין אלין, יסתפל בחכמתא קדישא דלעילא.

אמר רבי אבא, מאן דבעי למנדע עניינא דקיומא דעלמא דין, לינדע עניינא דמלחא, דאתנהיג משמשא, דאתמני תחותיה דמאריה, וינדע מהו, והיך יתמחי במיא, ויסתפל בחכמתא.

אמר רבי יצחק אמר רב, הני קלודיטי, דזקפין בלודטיהון מיא ומלחא, עניינא דנהורייתא, בוצינתא הוות, לאסתפלגא בחכמתא.

דבר אחר ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד, רבי פתח ואמר, (תהלים צג ד) מקולות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום ה', מקולות מים רבים, כשאמר הקדוש ברוך הוא למים, שיתכנסו במקום אחד, היו משוטטים לכאן ולכאן, ונתגאו למעלה.

אמר רבי יצחק בהאי שעתא נטלו מיא לארעא, דהוות פניס בהו, והו מחפיין לה. אמר להם הקדוש ברוך הוא, לא כף, אלא הפנסו פלכם אל מקום אחד ותראה היבשה. משמע דיבשתא הוות ארעא קודם, בלא ליחותא, בין מיא. יבשה לא כתיב, אלא היבשה.

והו מיא אזלין גבהין ונחתין, ומשמעין קליהון לסייפי שמיא, עד שגער בהם הקדוש ברוך הוא, והכניסם לתהום, ותמן

ימים. וכשֶׁהֵם גּוֹבְהִים שֶׁם
בְּמִקּוֹם הַהוּא, נִשְׁבַּר תְּקַפָּם,
וַיּוֹרְדִים וְאֵין יוֹצְאִים הַחוּצָה
מִירָאת תְּקַפּוֹ שֶׁל אֲדוֹנָם. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב (ש) אֲדִירִים מִשְׁבְּרֵי יָם
אֲדִיר בְּמָרוֹם ה'.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְאֵם כֵּן, מִה כְּתוּב
אֲחֲרָיו? (ש) עֲדַתִּיךָ נֶאֱמַנּוּ מְאֹד
לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה קִדְשׁ. מִה רוּצָה
פְּסוּקָה זֶה לְפָסוּקָה שְׁלֹמֶעֱלָה? אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, אָמַר דָּוִד: רְבוּנוּ שֶׁל
עוֹלָם, הַעֲדוֹת שְׁעֵשִׂית בְּמַעֲשֵׂה
בְּרֵאשִׁית, הֵם אָמַת לְהַעֲרִיד עֲלֵיהֶם
בְּכָל יוֹם, שֶׁהָרִי שְׁנִינּוּ, כָּל הַמַּעֲרִיד
בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם,
מִבְּטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶן הָעוֹלָם הַבָּא.
וְאָמַר דָּוִד, אַתָּה הוּא שְׁעֵשִׂית אֶת
כָּל הָעוֹלָם, וְעֵשִׂית אֶת הַיָּם,
וְהַיָּם הָיוּ מִכְּסִים אֶת הָעוֹלָם
מִהַרְבּוּי שְׁבָהֵם, וְעֵשִׂית לָהֶם
שְׂתֵיכְפָּנְסוּ בְּצַמְצוּם כָּלֵם אַחַד אֶל
מְקוֹם אַחַד. כִּי יִהְיֶה רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ,
שְׁשִׁכְנֶנְתָּךְ שֶׁהִיא מְלָאָה כָּל
הָעוֹלָם כְּלוּ, שֶׁתְּצַמְצֵם אוֹתָהּ
בְּבֵיתְךָ, שְׂתִיתָ רְאוּי הוּא לְהִיּוֹת
שֵׁם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה
קִדְשׁ, וְלֹא לְזִמְן מוֹעֵט, אֲלֹא
לְאֲרֹךְ יָמִים.

דָּבָר אַחֵר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְקוּוּ
הַיָּם מִפְּתַח הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם
אֶחָד וְתִרְאֶה הַיִּבְשָׁה. רַבִּי תַנְחוּם
פָּתַח בְּפָסוּק הַזֶּה, (ישעיה נז א) הַצְּדִיק
אָבָד וְאֵין אִישׁ שֵׁם עַל לֵב וְאִנְשֵׁי
חֹסֵד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מִבֵּין כִּי מִפְּנֵי
הַרְעָה נֶאֱסַף הַצְּדִיק. שֵׁם שְׁנִינּוּ,
שְׁכַפְּאֶשֶׁר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִסְתַּפֵּל בְּעוֹלָם וְרוּאָה שְׂאֵין בְּנֵי
אָדָם צְדִיקִים, וְהַרְשָׁעִים הַרְבֵּה
פּוֹרְחִים בְּעוֹלָם, אֲזִי עוֹשֶׂה דִין
בְּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, כְּמַעֲשֵׂה
שֶׁל הַגּוֹף עִם הַנְּשִׁמָּה עוֹשֶׂה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הַדּוֹר.

הִיא פְּנִישׁוּתָא דְמִיָּא. וְעַד כְּעַן קָלִיהוֹן לֹא
שְׁכִיף, וְקָרָא לְהוּ יָמִים. וְכַד אֵינּוּן גְּבַהִין תַּמָּן
בְּאַתְרָא הַהוּא, אַתְבַּר תּוֹקְפִיהוֹן, וְנַחְתִּין וְלֹא
נִפְקִין לְבַר, מִדְּחִילוֹ דִּתְקִיפּוּתָא דְמֵאֲרִיהוֹן,
הָדָא הוּא דְכְּתִיב, אֲדִירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אֲדִיר
בְּמָרוֹם ה'.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְאֵם כֵּן מֵאֵי כְּתִיב אֲחֲרָיו,
עֲדַתִּיךָ נֶאֱמַנּוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה קִדְשׁ,
מֵאֵי בְּעֵי פְּסוּקָא דָּא, לְפָסוּקָא דְלְעִילָא. אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, אָמַר דָּוִד, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, עֲדוֹת
שְׁעֵשִׂית בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, הֵם אָמַת, לְהַעֲרִיד
עֲלֵיהֶם בְּכָל יוֹם. דְּהָא תְּנִינָן, כָּל הַמַּעֲרִיד
בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם, מוֹבְטָח לוֹ שֶׁהוּא
בֶן עוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר דָּוִד, אַתָּה הוּא שְׁעֵשִׂית אֶת כָּל הָעוֹלָם,
וְעֵשִׂית אֶת הַיָּם, וְהַיָּם הָיוּ מִכְּסִין אֶת
כָּל הָעוֹלָם מִהַרְבּוּי שְׁבָהֵם, וְעֵשִׂית לָהֶם
שְׂתֵיכְפָּנְסוּ בְּצַמְצוּם כָּלֵם אֶל מְקוֹם אַחַד. כִּי
יִהְיֶה רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שְׁשִׁכְנֶנְתָּךְ שֶׁהִיא מְלָאָה כָּל
הָעוֹלָם כְּלוּ, שֶׁתְּצַמְצֵם אוֹתָהּ בְּבֵיתְךָ, שְׂתִיתָ
רְאוּי הוּא לְהִיּוֹת שֵׁם. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, לְבֵיתְךָ
נֶאֱוָה קִדְשׁ, וְלֹא לְזִמְן מוֹעֵט, אֲלֹא לְאֲרֹךְ
יָמִים.

דָּבָר אַחֵר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְקוּוּ הַיָּם מִפְּתַח
הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד וְתִרְאֶה הַיִּבְשָׁה.
ר' תַנְחוּם פָּתַח בְּהַאי קָרָא, (ישעיה נז א) הַצְּדִיק
אָבָד וְאֵין אִישׁ שֵׁם עַל לֵב וְאִנְשֵׁי חֹסֵד נֶאֱסָפִים
בְּאֵין מִבֵּין כִּי מִפְּנֵי הַרְעָה נֶאֱסַף הַצְּדִיק. תַּמָּן
תְּנִינָן, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִסְתַּפֵּל בְּעוֹלָם,
וְרוּאָה שְׂאֵין בְּנֵי אָדָם וְנֶפְאִין, וְהַרְשָׁעִים הַרְבֵּה
פּוֹרְחִים בְּעוֹלָם, אֲזִי עוֹשֶׂה דִין בְּעוֹלָם. אָמַר
רַבִּי תַנְחוּם, כְּעוֹבְדָא דְגּוֹפָא עִם נְשִׁמָּתָא, עֶבֶד
קוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם דָּרָא.

אמר רבי יצחק האיך? אמר לו, כגון זה: הצדיקים הם הנשמה, והרשעים הם הגוף. כשמתפצל הקדוש ברוך הוא בעולם, נוטל את הנשמה, ונשאר הגוף לסרחון הבשר. ומה נוטל? נוטל את הנשמה, שהם הצדיקים, וישארו הגוף, שהם הרשעים.

אמר רבי תנחום, זהו שכתוב ויאמר אלהים יקוו המים, אלו הצדיקים הנאספים לבית עולמם, שהיא מקום אחד ומיוחד להם למעלתם, וכשיתפנסו לעולם הבא, מה פתוב? ותראה היבשה, שהם הרשעים, בלי מעשה, שאין מי שיגן עליהם ויכסה עליהם, כמו שנאמר (במדבר ט) ויראו כל העדה כי גוע אהרן, אל תקרי ויראו, אלא וייראו.

שהרי שינו, אמר רבי יצחק אמר רב, ויש אומרים אמר רבי יהודה בשם רב, כל זמן שהצדיקים בדור, אין מדת הדין יכולה לשלט בהם. זהו שכתוב (תהלים ק) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית. וכשהקדוש ברוך הוא רוצה לעשות דין ברשעים, מסלק הצדיקים מביניהם, ואז עושה דין ברשעים.

משל למה הדבר דומה? למלך שהיה לו פרדס. יום אחד נכנס לגנו וראה שהיו שם בכלו דרדרים רבים. אמר, אני רוצה לבצר אותם מכאן. הרים עיניו וראה ורדים טובים ונאים. אמר, בשביל אותם הורדים אשאיר את כל הדרדרים, וכשנתנו ריחם אותם הורדים, נוטל אותם ועקר אותם מן הגן. כיון שעקר אותם, אמר, הרי הזמן לעקר את הדרדרים של הגן ולבצר אותם מכאן. כך הקדוש ברוך הוא, כל

אמר רבי יצחק האיך. אמר ליה, פי האי גוונא, צדיקיא אינון נשמתא, וחיביבא אינון גופא, כד מסתפל קודשא בריך הוא בעלמא, נטיל נשמתא, ואשתאר גופא לסרחנא דבשרא. ומאי נטיל, נטיל לנשמתא, דאינון צדיקיא, וישתארו גופא דאינון חיביבא.

אמר רבי תנחום, הדא הוא דכתיב, ויאמר אלהים יקוו המים, אלו הצדיקים הנאספים לבית עולמם, שהוא מקום אחד מיוחד להם למעלתם. וכד יתפנסון לעלמא דאתי, מאי פתיב, ותראה היבשה, שהם הרשעים, בלי מעשה, שאין מי שיגן עליהם, ויכסה עליהם. כמה דאת אמר, (במדבר כ ט) ויראו כל העדה כי גוע אהרן, אל תקרי ויראו, אלא וייראו.

דחא תנינן, אמר רבי יצחק אמר רב, ואמרי לה אמר רבי יהודה אמר רב, כל זמן שהצדיקים בדור, אין מדת הדין יכולה לשלט בהם. הדא הוא דכתיב, (תהלים קו כג) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית. וכשהקדוש ברוך הוא רוצה לעשות דין ברשעים, מסלק הצדיקים מביניהם, ואז עושה דין ברשעים. משל למה הדבר דומה, למלך שהיה לו פרדס, יומא חד עאל לגיניה, וחקא דהווי תמן בכוליה דרדרין סגיאיין, אמר, אנא בעי לבצרא לון מהכא, זקף עינוהי וחיזא ורדין טבין ייאין. אמר, בגיני אינון ורדין, אשבוק כל הדרדרין. וכד זיבבו ריחא אינון וורדין, נוטל להון ועקר להון מן גנא. כיון דעקר להון, אמר הא עידן לאעקרא דרדרין דגנא, ולבצרא להו מהכא. כך הקדוש ברוך הוא, כל זמן

זמן שהצדיקים בדור, אין נעשה
דין ברשעים. נסתלקו הצדיקים
מביניהם, אז נעשה דין ברשעים.
שא"ר רבי יצחק את רבי אלעזר,
כשהיו הולכים במדבר. אמר, אני
רוצה לשאל שאלה אחת, אם זה
אינו חטא. אמר לו, ראוי אתה
לשאל בתורה, מה שאתה רוצה
- תשאל.

אמר, זה שאמר הכתוב (בראשית
א) וירא אלהים כי טוב. אם קדם
הפעלה היה - נאה הוא ויפה.
אלא מה שאמר אחר הפעלה,
משמע שלא היה יודע קדם לכן
את עקר הפעלה ותקונה ויפיה,
וכשהיתה הפעלה נגמרת, משמע
שהיה מעין בה כמות שהיא
עומדת, ואזי הוא אומר כי טוב,
שכתוב וירא, ואחר כך אמר כי
טוב?

אמר לו, זה אינו חטא, ואתה
צריך לשאל את זה. וזו אזהרה
לאדם, שאמר רבי יהודה,
כשילמד אדם במעשה בראשית,
פעלתו של כל יום ויום, אין לו
לשאל על מה שאינו מצוה
ולומר, פעלה זו למה נעשית כך
בדמות זו, וזו נעשית כך בדמות
זו. ואמר לו, תדע למה, וירא
אלהים כי טוב לעשותו, ועל כן
אל תשאל יותר.

ועוד, כדי להזהיר לבני אדם
ולהורות להם הדרך הנכון, פי
גלוי וידוע לפניו הפעלה קדם
שיעשה, ולא רצה לומר טוב הוא
זה עד גמר המלאכה. וכך אין
ראוי לאדם לשבח הדרך עד
סיומו, שמא ימצא בו גרעון
ויתבדה, ויאחז בדבריו.

אמר רבי ברכיה, כן ראינו בכמה
מקומות שנתן הקדוש ברוך הוא
אזהרה לאדם להזהר ממנו, אף
על פי שלא היה צריך לו, והכל

שהצדיקים בדור, אין נעשה דין
(דף יו"ע"א)
ברשעים. נסתלקו הצדיקים מביניהם, אז
נעשה דין ברשעים.

שא"ר רבי יצחק לרבי אלעזר, כד הוה אזלי
במדברא. אמר אנא בעי למשאל חד
שאילתא, אי לאו הוה חטאה. אמר ליה יאות
אנת למשאל באורייתא, מה דאת בעי שאל.
אמר, האי דאמר קרא, וירא אלהים כי טוב.
אי קודם הפעולה הוה, יאות הוא
ושפיר. אלא מה דאמר לאחר הפעולה,
משמע דלא הוה ידע קודם לכן עיקר הפעולה
ותיקונה ויפיה. וכשהיתה הפעולה נגמרת,
משמע דהוה מעיין בה כמות שהיא עומדת,
ואזי הוא אומר כי טוב, דכתיב וירא, ואחר
כך אמר כי טוב.

אמר ליה לאו חטאה הוא, ואת צריך למשאל
דא. ודא היא אזהרה לבר נש, דאמר
רבי יהודה, כשילמוד אדם במעשה בראשית,
פעולתו של כל יום ויום, אין לו לשאול על
מה שאינו מצווה, ולומר פעולה זו למה
נעשית כך בדמות זו. וזו נעשית כך בדמות
זו. ואמור לו, תדע למה, וירא אלהים כי טוב
לעשותו, ועל כן אל תשאל יותר.

ועוד, כדי להזהיר לבני אדם, ולהורות להם
הדרך הנכון, פי גלוי וידוע לפניו
הפעולה קודם שיעשה, ולא רצה לומר טוב
הוא זה, עד גמר המלאכה. וכך אין ראוי
לאדם לשבח הדרך עד סיומו, שמא ימצא בו
גרעון ויתבדה, ויאחז בדבריו.

אמר רבי ברכיה, כן ראינו בכמה מקומות,
שנתן הקדוש ברוך הוא אזהרה לאדם
להזהר ממנו, אף על פי שלא היה צריך לו,

גלוי לפניו, אבל פדי לתת אזהרה לאדם, הוצרך לעשות כן.

בא וראה, שפתיב (בראשית יח) ארדה נא וראה הפצעתה הבאה אלי עשו פלה. וכי לא היה גלוי לפניו, שהוא צריך לדעת ולחקר? אלא אמר רבי ברכיה, מכאן אזהרה לבית דין שאין להם להסמך על דעתם, אלא יש להם לדעת ולחקר ולדרוש הענין יפה. זהו שפתיב (דברים יג) ודרשת וחקרת ושאלת היטב, ואין לך רשות להסמך על דעתך.

בעוד שהיו יושבים, ראו את רבי אבא שהיה בא. אמרו, מפעלי המשנה הגיע. קרבו אליו, ושאלו את השאלה הזו.

אמר, כך פסקו בעלי המשנה, שכל מה שעשה הקדוש ברוך הוא, עשה אותו במצותו על ידי אמצעי. אמר לארץ עשי כך, ועשתה כמו שהצטווה ולא שנתה ממנו. אמר למים עשו כך, ועשו המים את המעשה שלהם שהצטוו ולא שנו ממנו, וכך לרקיע כך כגון זה.

ובשהיה עושה שום אחד מהם מעשהו כמו שהצטווה, היה רואה אותו הקדוש ברוך הוא שעשה כאותו אפן שצוה אותו, והוא משבח את אותו המעשה. זהו שפתיב וירא אלהים כי טוב, כלומר, וירא באותו המעשה שעשאוהו כמו שצוה, והיה אומר כי טוב, כלומר כי טוב עשה כמו שצטווה, וזהו וירא אלהים כי טוב. אמר רבי יצחק, כלם אמרו יפה, והדבר הזה יפה מכלם.

אמר רבי ברכיה לרבי יצחק, אם כן, קשה דבר זה מפל מה שנאמר, שאם כך, היה לו לומר פסוק זה (בראשית א) וירא אלהים את כל אשר עשו והנה טוב מאד,

והכל גלוי לפניו, אבל פדי לתת אזהרה לאדם, הוצרך לעשות כן.

תא חזי, דכתיב (בראשית יח כא) ארדה נא וראה הפצעתה הבאה אלי עשו פלה. וכי לא היה גלוי לפניו, שהוא צריך לדעת ולחקר. אלא אמר רבי ברכיה, מכאן אזהרה לבית דין, שאין להם להסמך על דעתם, אלא יש להם לדעת ולחקר ולדרוש הענין יפה. הדין הוא דכתיב, (דברים יג טו) ודרשת וחקרת ושאלת היטב, ואין לך רשות להסמך על דעתך.

עד דהו יתבי, חמו לרבי אבא דהוה אתי. אמרי ממאריהון דמתניתין אתי. קריבו גביה, שאילו האי שאילתא.

אמר, כך פסקו מארי דמתניתין, דכל מה דעבד קודשא בריך הוא, עבד ליה בפיקודוי, על ידא דאמצעי. אמר לארעא עבידי כך, עבדת כמא דאתפקדת, ולא שנייא מיניה. אמר למיא עבידו כך, ועבדו מיא עבידתהון דאתפקדו, ולא שנו מיניה. וכן לרקיעא כך פי האי גוונא.

וכד הוה עביד שום חד מנהון עבידתיה כמא דאתפקד, הוה חזי ליה קודשא בריך הוא, דעבד פהווא גוונא דפקיד ליה, והוה משבח ליה ההוא עובדא. הדין הוא דכתיב, וירא אלהים כי טוב. כלומר וירא באותו המעשה, שעשאוהו כמו שצוה. והיה אומר כי טוב, כלומר, כי טוב עשה כמה שצטווה. וזהו וירא אלהים כי טוב. אמר רבי יצחק, בלהו שפיר אמרו, והאי מלה שפיר מכוילהון.

אמר רבי ברכיה לרבי יצחק, אם כן קשיא מילתא דא מפל מה דאיתמר, דאי הכי, הוה ליה למימר האי קרא, וירא אלהים את כל אשר עשו והנה טוב מאד. מאי את כל

אֲשֶׁר עָשָׂה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שִׁפִּיר קֶאֱמַרְתָּ. אֲזָלוּ בִּתְרִיהָ דְר' אַבָּא, אָמְרִי לִיהּ הָאִי מְלָה, אָמַר לְהוּ, שִׁפִּירָא הִיא, וַיִּקְרָא דָא מְסִייעָא לָן. דְּכַתִּיב אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה, בְּכָל־לַיְלָא וְלֹא נֶאֱמַר אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה, דְּמִשְׁמַע (על) אֵלִיךְ אֲמַצְעִיִּים דְּעַבְד, דְּאִפִּיקוּ כָּל מַה דְּאִתְּפַקְדוּ, וְהָא טַב. וּבְגִינְיָה פְתִיב אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. אָמַר רַבִּי חֲזִיא, וַיִּרְא אֱלֹהִים אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב, לְהִיוֹתָם עוֹמְדִים תָּמִיד, בְּאוֹתוֹ קִיּוּם, וּבְאוֹתוֹ הַדְרָךְ שֶׁעָשָׂהוּ, וְשֶׁלֹּא יִשְׁתַּנּוּ מִדְרָךְ זו לְעוֹלָם.

אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, לְשִׁלְשָׁה קָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמוֹתָם בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְאֵלוּ הֵן: הַשָּׁמַיִם, וְהָאָרֶץ, וְהַמַּיִם. הַשָּׁמַיִם מְנָא לָן, דְּכַתִּיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרִקִיעַ שָׁמַיִם. הָאָרֶץ מְנָא לָן, דְּכַתִּיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיִבְשָׁה אֶרֶץ. הַמַּיִם מְנָא לָן, דְּכַתִּיב וּלְמַקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים. וְלָמָּה, לְעֵשׂוֹת בְּהֵם כָּל מְלֹאכְתּוֹ. וְמַה שִׁיַּצָּא מֵהֶם, הַנִּיחוּ לְאָדָם, לְקַרְוֵא לְהֵם שְׁמוֹת. אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, כָּל מַה שֶׁהוֹצִיאוּ

הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, אָדָם הִרְאִישׁוֹן קָרָא לְהֵם שְׁמוֹת, שְׁנֵאמַר וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וְלַעֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה. פְּרָשָׁתָא ג'. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. רַבִּי יִצְחָק פִּתַּח, (ש"ש ד טז) עוֹרֵי צְפוֹן וּבּוֹאֵי תִימָן הִפִּיחֵי גַנִּי יִזְלוּ בְּשִׁמְיוֹ יָבֵא דוּדֵי לְגַנּוּ וַיֹּאכְל פְּרִי מִגְדֵּי. רַבִּי אַבְהוֹ אָמַר, כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְהַרְהֵר בְּמַעֲשָׂיו, וְלִפְקוֹד אוֹתָם בְּכָל יוֹם, הוֹאִיל וְנָתַן בּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִשְׁמָה טְהוֹרָה, לְדַעַת וּלְהַפִּיר לְבוֹרָאוֹ, וְלְהַסְתַּפֵּל בְּנַפְלְאוֹתָיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם.

אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, לְשִׁלְשָׁה קָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמוֹתָם בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְאֵלוּ הֵן: הַשָּׁמַיִם, וְהָאָרֶץ, וְהַמַּיִם. הַשָּׁמַיִם מְנִין לְנוּ? שְׁכַתּוּב (שם) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרִקִיעַ שָׁמַיִם. הָאָרֶץ מְנִין לְנוּ? שְׁכַתּוּב (שם) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיִבְשָׁה אֶרֶץ. הַמַּיִם מְנִין לְנוּ? שְׁכַתּוּב (שם) וּלְמַקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים. וְלָמָּה? לְעֵשׂוֹת בְּהֵם כָּל מְלֹאכְתּוֹ.

וְמַה שִׁיַּצָּא מֵהֶם הַנִּיחוּ לְאָדָם לְקַרְוֵא לְהֵם שְׁמוֹת. אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, כָּל מַה שֶׁהוֹצִיאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, אָדָם הִרְאִישׁוֹן קָרָא לְהֵם שְׁמוֹת, שְׁנֵאמַר (שם) וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וְלַעֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

פְּרָשָׁה ג'. (שם א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. רַבִּי יִצְחָק פִּתַּח, (שירד) עוֹרֵי צְפוֹן וּבּוֹאֵי תִימָן הִפִּיחֵי גַנִּי יִזְלוּ בְּשִׁמְיוֹ יָבֵא דוּדֵי לְגַנּוּ וַיֹּאכְל פְּרִי מִגְדֵּי. רַבִּי אַבְהוֹ אָמַר, כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְהַרְהֵר בְּמַעֲשָׂיו וְלִפְקוֹד אוֹתָם בְּכָל יוֹם, הוֹאִיל וְנָתַן בּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִשְׁמָה טְהוֹרָה לְדַעַת וּלְהַפִּיר לְבוֹרָאוֹ, וְלְהַסְתַּפֵּל בְּנַפְלְאוֹתָיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם. וְלְהַסְתַּפֵּל בְּנַפְלְאוֹתָיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם.

וְשָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְבַּע רוּחוֹת מְנַשְּׁבוֹת בְּכָל יוֹם מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. רוּחַ מְזֶרַח מְנַשְּׁבַת מִהַבְּקָר וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם, וְיוֹצְאִים עִמָּהּ מְאוּצָר הַחֲמֻדָּה הַהוּא. שְׁשָׁנִינוּ, אוּצָר יֵשׁ לְמַעְלָה בְּשַׁעֲרֵי הַמְּזֶרַח וְחֲמֻדָּה שָׁמוּ, וְיֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁבְעִים וְחֲמִשׁ רוּחוֹת שֶׁל רְפוּאָה לְעוֹלָם.

וְהֵינּוּ שְׁשָׁנִינוּ בְּמִשְׁנֵה שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, (שְׁאֵמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מִהוּ) מֵה שְׁפָתוֹב בְּקָר לֹא עֲבוֹת, כְּשֶׁהוּא בְּקָר, מִי שֵׁישׁ לוֹ מַחְלוֹת וְחֲלִיִּים, אֵינּוּ נִלְפָד בְּעֲבוֹת.

וּמִשּׁוּם כֵּן אָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, יֵשׁ מְלֶאֶךְ מְמֻנָּה מִהַבְּקָר וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם בְּאוֹתָהּ רוּחַ שְׁבָאָה מִמְּזֶרַח, וּמִכְאֵל שָׁמוּ, שֶׁהוּא מְמֻנָּה לְצַד מְזֶרַח. וְאָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא מִכְאֵל, שְׁפָתוֹב בּוֹ הִנֵּה מְלֶאכִי יֵלֵךְ לְפָנָיִךְ. בְּהַשְׁגָּחָה תִּמְצָא, מִכְאֵל - מְלֶאכִי, וְזֵהוּ שְׁאֵמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁהָ הִנֵּה מְלֶאכִי יֵלֵךְ לְפָנָיִךְ, כְּלוֹמֵר, הִנֵּה מִכְאֵל יֵלֵךְ לְפָנָיִךְ.

וְשָׁנִינוּ, כְּשֶׁרוּחַ מְזֶרַח מִתְעוֹרֵר לְצֵאת לְעוֹלָם, מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ וַיִּכְנֹס רוּחוֹ לְעֵנָן הַזֶּה, כָּל בְּרָכָה שְׁמִכְרָכִים אוֹתוֹ, מִתְקַיֶּמֶת בְּשַׁעַר הַהַיָּא, וְיִהְיֶה שְׁמַח כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם.

רוּחַ מְעַרֵב מְנַשְּׁבַת מִחֲצֵי הַיּוֹם עַד הַלְּיָלָה, עַד הַלְּיָלָה, וְיוֹצְאִים עִמָּהּ מְאוּצָר מְעִין אַרְבַּע מְאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחֲמִשׁ רוּחוֹת לְהַפְרִיחַ עֲשָׂבִים וְאֵילָנוֹת וַיְבַלְיִם. וְלִמְדֵנוּ, מְלֶאֶךְ מְמֻנָּה מִחֲצֵי הַיּוֹם עַד הַלְּיָלָה, וּרְפָאֵל שָׁמוּ, וְהוּא מְמֻנָּה לְצַד מְעַרֵב.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן פִּזִּי, אִם כֵּן, קָשְׁיָא יֵשׁ כָּאֵן, שְׁהָרֵי שְׁנִינוּ, הַמְּלֶאֶךְ הַמְּמֻנָּה עַל הַרְפוּאָה

וְתֵאנָא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְבַּע רוּחוֹת מְנַשְּׁבוֹת בְּכָל יוֹם, מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. רוּחַ מְזֶרַח מְנַשְּׁבַת מִהַבְּקָר וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם. וְנִפְקֵי עִמָּיהָ מִהֵהוּא אוּצָר הַחֲמֻדָּה. דִּתְנִן, אוּצָר יֵשׁ לְמַעְלָה בְּשַׁעֲרֵי מְזֶרַח, וְחֲמֻדָּה שָׁמוּ. וְיֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁבְעִים וְחֲמִשׁ רוּחוֹת דְּאֶסְווֹתָא לְעֵלְמָא.

וְהֵינּוּ דִּתְנִן בְּמִתְנִיתָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, (דְּאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵאֵ) דְּכִתִּיב, (ש"ב כג ד) בְּקָר לֹא עֲבוֹת, כְּלוֹמֵר כְּשֶׁהוּא בְּקָר, מֵאֵן דְּאִית לִיה מְרַעִין וְחֲלִיִּים, אֵינּוּ נִלְפָד בְּעֲבוֹת.

וּבְגִין דָּא אָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, יֵשׁ מְלֶאֶךְ מְמוּנָּה, מִהַבְּקָר וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם, בְּהֵהוּא רוּחָא דְּאֵתִי מִמְּזֶרַח, וּמִכְאֵל שָׁמוּ, שֶׁהוּא מְמוּנָּה לְצַד מְזֶרַח. וְאָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הוּא מִכְאֵל, דְּכִתִּיב בֵּיה (שְׁמוֹת ל"ב ל"ד) הִנֵּה מְלֶאכִי יֵלֵךְ לְפָנָיִךְ. בְּאֶשְׁגָּחוֹתָא תִּשְׁבַּח, מִכְאֵל מְלֶאכִי. וְדָא הוּא דְּאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁהָ, הִנֵּה מְלֶאכִי יֵלֵךְ לְפָנָיִךְ. כְּלוֹמֵר, הִנֵּה מִכְאֵל יֵלֵךְ לְפָנָיִךְ.

וְתֵאנָא, כְּשֶׁרוּחַ מְזֶרַח מִתְעוֹרֵר לְצֵאת לְעוֹלָם, מֵאֵן דְּאֵזִיל בְּאוֹרְחָא, וַיִּכְוִין רוּחִיהָ לְהֵאֵי עֲנִינָא. כָּל בְּרַפְתָּא דְּבִרְכִין (דף י"ב ע"ב) לִיה, מִתְקַיֶּמָא בְּהֵיָא שְׁעֵתָא. וַיְהִי חֲדֵי כָּל הַהוּא יוֹמָא.

רוּחַ מְעַרֵב, מְנַשְּׁבַת מִחֲצֵי הַיּוֹם עַד הַלְּיָלָה, וְנִפְקֵי עִמָּיהָ מְאוּצָר מְעִין, אַרְבַּע מְאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחֲמִשׁ רוּחוֹת, לְאַפְרָחָא עֲשָׂבִים וְאֵילָנִים וַיְבַלְיִם. וְתֵאנָא, מְלֶאֶךְ מְמוּנָּה מִחֲצֵי הַיּוֹם עַד הַלְּיָלָה, וּרְפָאֵל שָׁמִיהָ, וְהוּא מְמוּנָּה לְצַד מְעַרֵב.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן פִּזִּי, אִם כֵּן קוּשְׁיָא אִיכָא הָכָא, דְּהָא תְּנִינָן מְלֶאֶךְ הַמְּמוּנָּה עַל הַרְפוּאָה, רְפָאֵל שָׁמוּ, וְאִמְרַת

וְאִמְרַת

רפאל שמו, ואמרת שהרפואה
באה ממזרח, ומיכאל הממנה
עליה?

בא תשמע, אמר רבן יוחנן בן
זכאי, כל מעשי הקדוש ברוך הוא
לבני אדם כדי שיפירו אותו
שהוא מכה והוא מרפא, ולא
ישימו אנשים לבם למלאך ולא
לגדול, ומשום כך מחליף עינים
וזמנים, שלא יאמרו מלאך פלוני
עשה לו את זה, אלא הכל בידו.
ולפיכך מחליף רוחות, עד
שיתפללו לפניו וישובו, ואז
יפקד את הרפואה לשרות עליו,
ואתו מלאך שנפקד על הרפואה,
עושה מה שנצטווה מרצון
אדוניו.

וכא ראה את רחמנותו של
הקדוש ברוך הוא, שלא מכה את
האדם עד שיעלה את מעשיו
במשקל בבית הדין שלמעלה,
והוא שהתמנה על הדין, הוא
מיכאל. ורחמנותו של הקדוש
ברוך הוא, שאף על גב שבגללו
מגיע לו דין בידו בדין, מגיע לו
רוח של רפואה בכל יום, עד
שיכשיר אדם את מעשיו וישוב
מהם לפני רבונו, ואז משרד לו
רפואה על ידי אותו השליח
שממנה עליו.

רוח דרום מנשבת מראשית
הלילה עד חצי הלילה, ויוצאים
עמה מאוצר החמדה ההוא
מאתים ושבעים וחמש רוחות,
לדשן את הארץ ולחמם את הקר,
ומלאך ממנה עליו, ואוריאל
שמו, והוא ממנה לצד דרום
ברוח ההיא, ואותה רוח כבדה
על החולים ודוחקים בו, והוא
טוב לעולם. ולמדנו, באותו זמן
דנים את הרשעים באש הגיהנם,
וכל העולים שוכבים והזנים
בשנה, ואין מי שמתפלל עליהם.

דאסוותא אתי ממזרח, ומיכאל ממונה עליו.
תא שמע, אמר רבן יוחנן בן זכאי, כל
עובדוהי דקודשא בריך הוא גבי בני
נשא, מטול דישתמודעון ליה, דהוא מחי,
והוא מסי, ולא ישוין בני נשא לבייהו
למלאכא, ולא לרבבנא. ובגין כך מחליף
עידין וזמנין, דלא יימרון מלאכא פלוני עבד
ליה האי, אלא כולא בידיה.

ולפיכך מחליף רוחין, עד דיצלו קמיה,
ויתובון. וכדין פקיד לאסוותא
למשרי עלוהי, וההוא מלאכא דאתפקד על
אסוותא, עביד מה דאתפקד, מרעותיה
דמריה.

ותא חזי, רחמנותא דקודשא בריך הוא, דלא
מחי לבר נש, עד דסלקי עובדוהי
במתקלא בבי דינא דלעילא, וההוא דאתמני
על דינא הוא מיכאל. ורחמנותא דקודשא
ברוך הוא, דאף על גב דבגיניה מטא ליה
דינא בידיה, בדינא. ממטי ליה רוחא
דאסוותא בכל יומא, עד דיכשר אינש
עובדוהי, ויתוב מנייהו קמי מאריה, וכדין
משרד ליה אסוותא על ידוהי דההוא שליחא
דממנא עלוהי.

רוח דרום מנשבת מרישא דליליא עד פלגות
ליליא, ונפקו עמיה מההוא אוצר
החמדה, מאתן ושבעין וחמש רוחין, לדשנא
ארעא, ולחממא קרירותא. ומלאך ממונה
עליו, ואוריאל שמייה, והוא ממונה לצד
דרום, בההוא רוחא. וההוא רוחא כבדא על
בני מרעין, ודחקין ביה, והוא טב לעלמא.
ותאנא, בההוא זמנא דינין לחייבא בנורא
דגיהנם, וכל עלמא שכבין, והזנים בשינתא,
ולית מאן דמצלי עליהון.

רוח צפון מנשבת מחצי הלילה עד הבקר. ותאנא, תלת מאה אלפין רוחין ועלעולין אתיין עמיה, והוא קשה מבלהון לכולא. וטב לבני מרעין, מסגיאות קרירותא לחמימותא סגיא די בהון.

רוח צפון מנשבת מחצי הלילה עד הבקר. ולמדנו, שלש מאות אלף רוחות וספרות באים עמה, והיא קשה מכלם לכל, וטוב לחולים מרב הקר שלהם, בעבור החם הרב שבהם.

ותאנא, אמר רבי שמעון בן יוחאי ביה שענתא, נפק קודשא בריה הוא מאינון עלמין סגיאי דכסיף בהו, ואתי לאשתעשעא עם צדיקאי בגנתא דעדן, וקל פרוזא פריז קדמוהי, ואמר, (שה"ש ד טז) עורי צפון ובואי תימן. פלומר עורי רוח צפון, ואיתער למיתי לעלמא ולאפחא בבוסמיא דעדן. הדיא הוא דכתיב, הפיחי גני יזלו בשמי.

ולמדנו, אמר רבי שמעון בן יוחאי, באותה שעה יוצא הקדוש ברוך הוא מאותם עלמות רבים שפוסף בהם, וכא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, וקול הפרוז מכריז לפניו ואומר: עורי צפון ובואי תימן. פלומר, עורי רוח צפון והתעורי לבא לעולם ולהפיח בפשמים של העדן. זהו שכתוב (שיר ד) הפיחי גני יזלו בשמי.

ותאנא בזמן שרוח צפון מנשבת בחצי הלילה, והקדוש ברוך הוא נכנס בגן עדן, כל הפשמים, וכל האילנות שבגן עדן, עולים ריחם, ומזמרים לפניו. דכתיב, (דה"א טז) אז ירננו עצי היער מלפני ה'. אמר רבי שמעון האי יער, כמה דאת אמר (שה"ש ח א) אכלתי יערי עם דבשי.

שלא מדנו, בזמן שרוח צפון מנשבת בחצי הלילה והקדוש ברוך הוא נכנס בגן עדן, כל הפשמים וכל האילנות שבגן עדן עולים ריחם ומזמרים לפניו, שכתוב אז ירננו עצי היער מלפני ה'. אמר רבי שמעון, היער הזה, כמו שנאמר (שם ח) אכלתי יערי עם דבשי.

וכר הצדיקים כלם נהנין מזיו אספקלריא של מעלה, וניזונין ממנו, ומזמרין לפני יוצרם בגן עדן. זהו שכתוב (שם ד) יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. אמר רבי מנחם, מה זה יאכל? היעלה על דעתך שהקדוש ברוך הוא יאכל? לא כן! אלא כמי שאומר, יבא שליט הבית - ויאכל האורת. כן כתוב יבא דודי לגנו, פלומר, כשיבא דודי לגנו, יאכל הממתין לו, ואיזהו פרי מגדיו? הם הצדיקים, שהם פרי מגדיו של הקדוש ברוך הוא.

וכר הצדיקים כלם נהנין מזיו אספקלריא של מעלה וניזונין ממנו, ומזמרין לפני יוצרם בגן עדן. זהו שכתוב (שם ד) יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. אמר רבי מנחם, מה זה יאכל? היעלה על דעתך שהקדוש ברוך הוא יאכל? לא כן! אלא כמי שאומר, יבא שליט הבית - ויאכל האורת. כן כתוב יבא דודי לגנו, פלומר, כשיבא דודי לגנו, יאכל הממתין לו, ואיזהו פרי מגדיו? הם הצדיקים, שהם פרי מגדיו של הקדוש ברוך הוא.

תנו רבנן, פשמתחיל רוח צפון לנשב, כל השמים, וכל הרקיעים, וחיית הקדש, והאופנים, וכל צבא השמים,

שנו רבותינו, פשמתחילה רוח צפון לנשב, כל השמים וכל הרקיעים וחיית הקדש והאופנים

וכל צבא השמים, כלם מודעזעים ומתחלחלים, ופוצחים רנה ושכחה, למי שאמר והיה העולם, עד שנכנס עם הצדיקים בגן עדן, וזהו בחצות הלילה.

אמר רב יהודה אמר רב, מי שנשמה קדושה יש בו, ושומע קול התרנגול קורא בחצות הלילה, שאמר רב יהודה, בחצות הלילה, כשנכנס הקדוש ברוך הוא בגן עדן, זיק של איש יוצא מבין גלגלי החיות והולך בכל העולם ונוגע תחת כנפי התרנגול, ובאותה השעה, ביראה מקיש את כנפיו זו עם זו וקורא, וזהו בחצות הלילה. ומי שיש לו השכל בלבד ויתעורר ויקום להתעסק בתורה, הולך קולו ונשמע בגן עדן, ומקשיב הקדוש ברוך הוא, והצדיקים אומרים לו: רבון העולם, מי הוא זה? והוא משיב ואומר: פלוני והנשמה הקדושה שיש בו עוסק בתורה, הקשיבו כלכם, שנה נוח לפניי מכל שירה ותשפחת שאומרים למעלה.

זהו שכתוב (שם) היושבת בגנים. כלומר, נשמה קדושה שאת יושבת בעולם ההוא בין גנות וטנוף, ואת עוסקת בתורה - בשעה הזו החברים מקשיבים לקולך, שהוא ערב. והואיל וכן, השמיעי והרימי קולך בתורתך, ואתן לך שכר חסד בעולם הבא. אמר רבי תנחום, בא וראה, דוד היה מפיר אותה השעה, ששנינו, כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד, וכשהיה חצות הלילה, רוח צפונית באה ומנשבת בו, ומיד היה קם ומתגבר בשירות ותשבחות, שכתוב (תהלים נ"ו) עזרה כבודי עזרה הנבל וכנור אעירה שחר.

כלם מודעזעים ומתחלחלים, ופוצחים רנה ושכחה, למי שאמר והיה העולם, עד שנכנס עם הצדיקים בגן עדן, וזהו בחצות הלילה.

אמר רב יהודה אמר רב, האי מאן דנשמתא קדישא אית ביה, ושמע קל תרנגולא קרי בפלגות ליליא, דאמר רב יהודה אמר רב, בפלגות ליליא, כד עייל קודשא בריך הוא בגנתא דעדן, זיקא דאשא נפיק מבין גלגלי חיותא, ואזיל בכל עלמא, ונוגע תחות גדפוהי דתרנגולא, ובההיא שעתא, בדחילו מקיש גדפוי דא עם דא, וקארי, ודא הוא בפלגות ליליא.

ומאן דאית ליה סוכלתנו בלבוי, ויתער ויקום לאתעסקא באורייתא, אזיל קליה ואשתמע בגנתא דעדן, ואצית קודשא בריך הוא. וצדיקיא אמרין ליה, מארי עלמא. מאן הוא דא. והוא אתיב ואמר פלניא, ונשמתא קדישא דאית ביה, לעי באורייתא, אציתו פולכו, דהאי ניחא קדמאי, מפל שירתא ותושבחתא, דאמרין לעילא.

הדא הוא דכתיב, (שה"ש ח יג) היושבת בגנים. כלומר, נשמתא קדישא דאת יתבא בההוא עלמא, בין גנותא וטנופא, ואת עסקת באורייתא. בשעתא דא, חברים מקשיבים לקולך, שהוא ערב. והואיל וכן, והרימי קולך בתורתך, ואתן לך שכר חסד בעולם הבא.

אמר רבי תנחום, בא וראה, דוד היה ידע ההיא שעתא. דתנו, כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד, וכשהיה חצות לילה, רוח צפונית באה ומנשבת בו, ומיד היה קם ומתגבר בשירות ותשבחות. דכתיב (תהלים נ"ו) עזרה כבודי עזרה הנבל וכנור אעירה שחר.

אמר רבי זירא, מנא לן דרוח צפונית מנשבת
בכנור. אמר רבי יצחק, מהכא, כתיב
הכא עורה כבודי, וכתוב שם עורי צפון. מה
צפון. מה להלן צפון, אף כאן צפון. והו
צייתין ליה בכל ליליא, קודשא בריך הוא,
וכל צדיקיא די בגנתא דעדן, וזה הוא פחצי
הלילה.

שנו רבותינו, עשה הקדוש ברוך
הוא גן עדן למטה בארץ, והוא
מכון כנגד פסא הכבוד, ופרכת,
הקרח הנורא. ולמדנו מקום ידוע
יש עליו אשר לא שלטה בו עין
נביא לראות לא במחזה ולא
במראה, ועדן שמו, שפתוב (ישעיה
טו) עין לא ראתה אלהים זולתך.
ואמר רבי שמעון, מאותו עדן
שלמעה, ממנו נזון אותו הגן
שלמטה הימנו, ומתדשנים משם
כל האילנות וכל היבולים וכל
הצמחים שבגן.

ואמר רבי שמעון, שלש פעמים
בכל יום מנטף אותו עדן שלמטה
מעל הגן מפל הריחות הטובים
והזוהרים העליונים והנאות
וכסופים, ומקריח שהוא והפסוף
וההנאה שיורד עליו, נזון ממנו
כל העולם.

ולמדנו, אמר רבי שמעון,
כשאמר הקדוש ברוך הוא תדשא
הארץ דשא, מיד הצמיחה הארץ
כל היבולים וכל הדשאים וכל
האילנות שבגן עדן בתחלה,
ואחר כך הצמיחה לכל העולם.
ואמר רבי יהודה, הארץ הצמיחה
לכל העולם, והקדוש ברוך הוא
הצמיח את הגן עדן, זהו שפתוב
(בראשית ב. ח) ויטע ה' אלהים גן
בעדן מקדם.

אמר רבי שמעון, הארץ הצמיחה
הפל, והקדוש ברוך הוא בבר את
פל המעלה מהם ושתל אותם בגן

אמר רבי זירא, מנא לן דרוח צפונית מנשבת
בכנור. אמר רבי יצחק, מהכא, כתיב
הכא עורה כבודי, וכתוב הָתָם (שה"ש ד טו) עורי
צפון. מה להלן צפון, אף כאן צפון. והו
צייתין ליה בכל ליליא, קודשא בריך הוא,
וכל צדיקיא די בגנתא דעדן, וזה הוא פחצי
הלילה.

הגנו רבנן, עשה הקדוש ברוך הוא גן עדן
למטה בארץ, והוא מכיון פנגד פסא
הכבוד, ופרוכת, הקרח הנורא. ותאנא, מקום
ידוע יש עליו, אשר לא שלטה בו עין נביא
לראות, לא במחזה, ולא במראה, ועדן שמו,
(דף יח ע"א) דכתיב (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהים
זולתך.

ואמר רבי שמעון, מאותו עדן שלמעה, ממנו
נזון אותו הגן שלמטה הימנו,
ומתדשנים משם כל האילנות וכל היבולים,
וכל הצמחים שבגן.

ואמר רבי שמעון, שלשה פעמים בכל יום,
מנטף אותו עדן שלמעה מעל הגן,
מפל ריחין טבין, וזהרין עלאין, והנאות
וכסופין, ומההוא ריחא וכסופא והנאות
דנחית עלוהי, מתזן פל עלמא מיניה.

ותאנא, אמר רבי שמעון כשאמר הקדוש
ברוך הוא תדשא הארץ דשא, מיד
הצמיחה הארץ פל יבולין, וכל דשאים, וכל
אילנות שבגן עדן בתחלה. ואחר כך הצמיחה
לכל העולם. ואמר רבי יהודה, הארץ הצמיחה
לכל העולם, והקדוש ברוך הוא הצמיח לגן
עדן. הדא הוא דכתיב, ויטע ה' אלהים גן
בעדן מקדם.

אמר רבי שמעון, הארץ הצמיחה הפל,
וקודשא בריך הוא בירר פל דמעלי מנייהו, ושתלן בגן עדן. וממה

עָדָן, וּמִמָּה שִׁיּוֹרֵד מֵעֵדָן כָּל־
נְזוּנִים. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים כז)
יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי ה' אֲרָזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר
נָטַע אֲשֶׁר שָׁם צַפְרִים יִקְנְנוּ. מִי
הֵם הַצַּפְרִים? אֵלֵינוּ הֵם הַצַּדִּיקִים,
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה לָהֶם
כְּנָפִים כַּצַּפְרִים לְהִתְעוֹפֵף לְמַעַל
בְּמַדְעַ וְהַשְׁכָּל, וְלְהַעֲלוֹתָם
לְמָקוֹם הַהוּא שְׁגָנוּ לָהֶם, שְׁכָתוֹב
בּו (ישעיה סד א) עֵינַי לֹא רָאִיתָ
אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לּו'.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הוֹלִידָה הָאֲרֶז
דְּשָׂאִים הַמְּגַדְלִים לְאַחַר כֵּן
וְצוּמְחִים, לַעֲשׂוֹת צִרְף הַעוֹלָם,
וְכָל הַעֲשָׂבִים שֶׁל רְפוּאָה לְרַפְּאוֹת
בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, כָּל־ס הוֹלִידָה
וְהַצְמִיחָה הָאֲרֶז בְּכַת אַחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם, בּו
בְּיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, בּו
בְּיוֹם עָשׂוּ כָּל־ס תּוֹלְדוֹתָם וְלֹא
חָסַר מֵהֶם כָּלוּם, מִשְׁמַע שְׁכָתוֹב
(בראשית א) אֱלֹהֵי תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם
וְהָאָרֶץ. וְאִמְתִּי נַעֲשׂוּ תּוֹלְדוֹת
אֵלֵינוּ? בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֲרֶז
וְשָׁמַיִם. דִּיקָא בּו בְּיוֹם נַעֲשֶׂה כָּל
צִרְכֵי הַעוֹלָם, וְלְאַחַר כֵּן גָּלָה
אוֹתָם בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְנִתְּן טַעַם
לְכָל דְּבַר וְדְבַר בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם
שֶׁנִּתְגַּלָּה.

וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בּו בְּיוֹם
שֶׁנִּבְרְאוּ הָאָרֶץ, בּו בְּיוֹם הוֹלִידָה
וְהַצְמִיחָה כָּל תּוֹלְדוֹתֶיהָ, וְהָיוּ
כָּל־ס גְּנוּזוֹת תַּחְתֵּיהָ, עַד שֶׁאָמַר
לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תּוֹצֵא
הָאָרֶץ. תִּבְרָא הָאָרֶץ לֹא נֶאֱמַר,
אֲלֹא תּוֹצֵא הָאָרֶץ, דְּבַר שֶׁהָיָה גְנוּז
בָּהּ, וְהוֹצִיאָה כָּל דְּבַר וְדְבַר
בְּאוֹתָהּ הַטָּבַע הַרְּאוּי לָהּ לְהוֹלִיד
וְלְהַזְרִיעַ מֵהֶם כְּדוּמָה לָהֶם, זֶהוּ
שְׁכָתוֹב לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֵּן עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְאָרֶץ, כְּנִקְבָה זו
הַמְּעוּבֶרֶת, וְאַחַר כֵּן מוֹצִיאָה
עֲבָרָה מִמֶּנָּה. כֵּן הֵיטָה הָאָרֶץ -

דְּנִחִית מֵעֵדָן, כָּל־ס נְזוּנִים, הִדָּא הוּא דְכָתִיב
(תהלים קד טז) יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי ה' אֲרָזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע
אֲשֶׁר שָׁם צַפְרִים יִקְנְנוּ. מֵאֵן אֵינּוֹן צַפְרִים,
אֵלֵינוּ אֵינּוֹן צַדִּיקָא, דִּיקוּדְשָׁא בְרוּךְ הוּא עָבִיד
לָהּ גְּדַפִּין כַּצַּפְרִין, לְאַתְעוֹפְפָא לְעֵילָא,
בְּמַנְדַע וְסוּכְלִתְנּוּ, וְלִסְלָקָא לָהּ לְהִהוּא אַתְר
דְּגָנִיז לְהוֹן, דְכָתִיב בֵּיה (ישעיה סד א) עֵינַי לֹא רָאִיתָ
אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לּו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הוֹלִידָה הָאֲרֶז דְּשָׂאִים
הַמְּגַדְלִים לְאַחַר כֵּן, וְצוּמְחִים, לַעֲשׂוֹת
צִרְף הַעוֹלָם. וְכָל הַעֲשָׂבִים שֶׁל רְפוּאָה
לְרַפְּאוֹת בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, כָּל־ס הוֹלִידָה וְהַצְמִיחָה
הָאֲרֶז בְּכַת אַחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם, בּו בְּיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ
שָׁמַיִם וָאָרֶץ, בּו בְּיוֹם עָשׂוּ כָּל־ס
תּוֹלְדוֹתָם. וְלֹא חָסַר מֵהֶם כָּלוּם. מִשְׁמַע
דְכָתִיב, אֱלֹהֵי תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְאִמְתִּי
נַעֲשׂוּ תּוֹלְדוֹת אֵלֵינוּ. בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים
אֲרֶז וְשָׁמַיִם. דִּיקָא, בּו בְּיוֹם נַעֲשֶׂה כָּל צִרְכֵי
הַעוֹלָם. וְלְאַחַר כֵּן גָּלָה אוֹתָם, בְּכָל יוֹם וְיוֹם.
וְנִתְּן טַעַם לְכָל דְּבַר וְדְבַר בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם
שֶׁנִּתְגַּלָּה.

וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בּו בְּיוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ הָאָרֶץ,
בּו בְּיוֹם הוֹלִידָה וְהַצְמִיחָה כָּל תּוֹלְדוֹתֶיהָ,
וְהָיוּ כָּל־ס גְּנוּזוֹת תַּחְתֵּיהָ, עַד שֶׁאָמַר לָהּ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תּוֹצֵא הָאָרֶץ. תִּבְרָא הָאָרֶץ
לֹא נֶאֱמַר, אֲלֹא תּוֹצֵא הָאָרֶץ, דְּבַר שֶׁהָיָה גְנוּז
בָּהּ, וְהוֹצִיאָה כָּל דְּבַר וְדְבַר, בְּאוֹתָהּ הַטָּבַע
הַרְּאוּי לָהּ לְהוֹלִיד וְלְהַזְרִיעַ מֵהֶם כְּדוּמָה לָהֶם,
הִדָּא הוּא דְכָתִיב לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֵּן עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאָרֶץ, כְּנִקְבָה זו הַמְּעוּבֶרֶת, וְאַחַר כֵּן
מוֹצִיאָה עֲבָרָה מִמֶּנָּה. כֵּן הֵיטָה הָאָרֶץ, בְּשַׁעֲה

בשעה שנבראת, נתעברה מהיסודות כלם שנכנסו בה, והם הוציאו כל תולדות שלה.

אמר רבי יצחק, כמו גידים של שליה של אשה, שמלאים מנרעו של אדם, שיש בו היסודות כלם, כף הארץ - בו ביום שנבראת, בו ביום נתעברה מכל מה שהולידה, שכתוב (שם א) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, ומיד והארץ היתה תהו ובהו וחשך ורוח, הרי בכאן ארבעה יסודות שהם: אש מים רוח חשך, ואלו הולידו תולדותיה, ומאלו נתסדו כלם, וכל התולדות נתהוו מכחות הללו.

אמר רבי אבא, הבצות שבארץ מלאים זרע כמו נקבה מאותם המים שלמעלה, ומתעברת מהם כנקבה שמתעברת מן הזכר.

שאר רבי חגי דוסתאי, אמר לו, הרי כתוב ותוצא הארץ (שם) דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו. הארץ הוציאה אילנות ופרות, מה כתוב לאחר כף (שם ב) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח, ומשמע טרם פתרגומו? אמר לו, כף הוא, אבל כחות להוליד באותו הזמן לא היה להם, ומפני מה? מפני שלא המטיר ה' אלהים על הארץ, ואד לא היה שיעלה מן הארץ, שאלמלא היה כף, כל פחותם היו להוליד ולהצמיח, אבל מפני זה לא היה בארץ הכח המוליד.

רבי יצחק הלך לרבי זירא, נכנס לביתו ומצא שהיה מטיל באותו הגן. פתח ואמר (שופטים א) ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים. מה ראו בני יתרו לעלות משם?

שאמר רב יהודה אמר רב, שקולה היתה יריחו כנגד כל ארץ

שנבראת נתעברה מהיסודות כלם שנכנסו בה, והם הוציאו כל תולדות שלה.

אמר רבי יצחק פורדין של שליא דאשה, דמלייאן מן זרעא דבר נש, דאית ביה היסודות כלם, כף הארץ, בו ביום שנבראת, בו ביום נתעברה, מכל מה שהולידה, דכתיב בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, ומיד והארץ היתה תהו ובהו וחשך ורוח. הרי בכאן ארבעה יסודות, שהם: אש. מים. רוח. חשך. ואלו הולידו כל תולדותיה, ומאלו נתיסדו כולם. וכל התולדות נתהוו מפחות אלו.

אמר רבי אבא, בצוציתא דארעא, מלייאן זרעא פנקבה, מאינון מיא דלעילא, ומתעברת מנייהו פנוקבא דמתעברא מן דכורא.

שאר רבי חגי דוסתאי, אמר ליה, הא כתיב ותוצא הארץ (שם) דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עושה פרי למינו. ארעא אפיקת אילנין ופירין, מה פתיב לאחר כף, וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח, ומשמע טרם פתרגומו.

אמר ליה, כף הוא, אבל כחות להוליד באותו הזמן לא היה להם. ומפני מה, מפני שלא המטיר ה' אלהים על הארץ, ואד לא היה שיעלה מן הארץ, שאלמלא היה כף, כל פחותם היו להוליד ולהצמיח. אבל מפני זה לא היה בארץ הכח המוליד.

רבי יצחק אזל לגבי רבי זירא. עאל לבייתה אשפח דהוה מטיל בהווא גינא. פתח ואמר, (שופטים א) ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים. מה חזו בני יתרו לסלקא מתמן.

דאמר רב יהודה אמר רב, שקולה היתה

יִרְיָחוֹ, כַּנֶּגֶד כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מְרֹב הַתְּעַנּוּגִים שָׁהִיו בָּהּ. דָּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לָמָּה נִקְרְאת שְׁמָהּ יִרְיָחוֹ? עַל שֶׁם הָרִיחַ. אָמְרוּ בְּנֵי יִתְרוֹ, אָנוּ צְרִיכִים לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, וְהַתּוֹרָה אֵינָה צְרִיכָה תְּעַנּוּגִים, נִקּוּם מִכָּאן לְהֵר וּנְתַעֲסֵק בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי זִירָא, יִדְעָתִי עַל מָה הַתְּפִנּוּת, אֲלֵא בְּנֵי יִתְרוֹ עַד עַתָּה לֹא הָיוּ יוֹדְעִים תּוֹרָה, וְצְרִיכִים אֶת הָהָר, אֲבָל אָנוּ יוֹדְעִים בַּתּוֹרָה וְצְרִיכִים צָחוּת לְלַבּוֹן הַהֶלְכָה. אָמַר לוֹ, מָהוּ שְׁפָתוֹב וְתוֹצֵא הָאֶרֶץ דְּשֵׂא? אָמַר לוֹ, הוֹצִיָּאָה הָאֶרֶץ כָּל הַתּוֹלְדוֹת שָׁהִיו בָּהּ וְשָׁהִיו גְּנוּזִים בָּהּ לַחֹוץ, וְלֹא הָיוּ בָּהֶם כְּחוֹתֶם, עַד שֶׁהִמְטִיר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָאֶרֶץ וְעָמְדוּ כָּל הַתּוֹלְדוֹת בְּכַחֲסָם הַשְּׁלִימָה, וְכָתוּב וַיֵּרָא אֱלֹהִים פִּי טוֹב.

פֶּרֶשְׁהָר ד': וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאֶרֶץ. שֶׁם שְׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּרַי יַעֲקֹב, מָהוּ שְׁכָתוֹב (שִׁירָד) כִּלְפֵי יָפֵה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בָּךְ? בֵּא וַיֵּרָא, כְּשֶׁבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, עֲשָׂאוּ מְאוֹתוֹ הָאוֹר הַנֶּאֱצֵל מִלְּמַעְלָה, וּבְרָא הַשָּׁמַיִם מְאוֹתוֹ הַרְקִיעַ הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִכִּינוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְרָאוּ בַּתְּחִלָּה, וְאוֹתוֹ הַרְקִיעַ הוֹלִיד כָּל שְׂאָר הַרְקִיעִים שֶׁנִּתְּהוּ מִמֶּנּוּ.

וַאֲמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אוֹתוֹ הַרְקִיעַ הוֹלִיד כָּל הַמְּאוֹרוֹת מְאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁמִּקְבֵּל מִלְּמַעְלָה, וּכְשֶׁבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ רְקִיעַ, נִטַּל אֶת הַמְּאוֹרוֹת, וְהִנִּיחָם בְּאוֹתוֹ רְקִיעַ הַנִּקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, שְׂאוֹתוֹ רְקִיעַ נִתְּהוּ מִן הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הַרְקִיעַ הַעֲלִיּוֹן הוֹלִיד הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר תַּחְתּוֹ, וְהַשָּׁמַיִם הוֹלִידוּ אֶת

יִרְיָחוֹ, כַּנֶּגֶד כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מְרֹב הַתְּעַנּוּגִים שָׁהִיו בָּהּ. דָּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לָמָּה נִקְרְאת שְׁמָהּ יִרְיָחוֹ, עַל שֶׁם הָרִיחַ. אָמְרוּ בְּנֵי יִתְרוֹ, אָנוּ צְרִיכִין לְאִתְעַסְקָא בְּאוֹרֵייתָא, וְאוֹרֵייתָא אֵינָה צְרִיכָה תְּעַנּוּגִים, נִיקוּם מִכָּאן לְטוֹרָא וְנִתְעַסֵּק בְּאוֹרֵייתָא.

אָמַר רַבִּי זִירָא, יִדְעָנָא עַל מָה אִתְפּוֹנְתָּ, אֲלֵא בְּנֵי יִתְרוֹ, עַד כַּעֲן לֹא הָווּ יִדְעֵי אוֹרֵייתָא, וְצְרִיכֵי לְטוֹרָא. אֲבָל אָנָּא יִדְעָנָא בְּאוֹרֵייתָא, וְצְרִיכְנָא צָחוּתָא לְשִׁמְעָתָא.

אָמַר לֵיהּ, מָאי דְכָתִיב, וְתוֹצֵא הָאֶרֶץ דְּשֵׂא. אָמַר לֵיהּ, הוֹצִיָּאָה הָאֶרֶץ כָּל הַתּוֹלְדוֹת שָׁהִיו בָּהּ, וְשָׁהִיו גְּנוּזִים בָּהּ, לַחֹוץ. וְלֹא הָיוּ בָּהֶם כְּחוֹתֶם, עַד שֶׁהִמְטִיר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָאֶרֶץ, וְעָמְדוּ כָּל הַתּוֹלְדוֹת בְּכַחֲסָם הַשְּׁלִימָה, וְכָתִיב וַיֵּרָא אֱלֹהִים פִּי טוֹב.

פֶּרֶשְׁתָּא ד' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאֶרֶץ. תַּמָּן תַּנִּינָן, אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּרַי יַעֲקֹב, מָאי דְכָתִיב, כִּלְפֵי יָפֵה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בָּךְ, תָּא חֲזִי, כְּשֶׁבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, עֲשָׂאוּ מְאוֹתוֹ הָאוֹר הַנֶּאֱצֵל מִלְּמַעְלָה. וּבְרָא הַשָּׁמַיִם מְאוֹתוֹ הַרְקִיעַ הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִכִּינוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְרָאוּ בַּתְּחִלָּה. וְאוֹתוֹ הַרְקִיעַ הוֹלִיד כָּל שְׂאָר הַרְקִיעִים שֶׁנִּתְּהוּ מִמֶּנּוּ.

וַאֲמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אוֹתוֹ הַרְקִיעַ הוֹלִיד כָּל הַמְּאוֹרוֹת, מְאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁמִּקְבֵּל מִלְּמַעְלָה. וּכְשֶׁבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ רְקִיעַ, נִטַּל אֶת הַמְּאוֹרוֹת, וְהִנִּיחָם בְּאוֹתוֹ רְקִיעַ, הַנִּקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. שְׂאוֹתוֹ הַרְקִיעַ, נִתְּהוּ מִן הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הַרְקִיעַ הַעֲלִיּוֹן, הוֹלִיד הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר תַּחְתּוֹ, וְהַשָּׁמַיִם

הַרְקִיעַ הַזֶּה, וְנִקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וְנִטְלָה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא אֶת הַמְּאֹרוֹת הַלְלוּ וּנְתַנֵּם בּוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית א, יז) וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בְּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַמְּאֹרוֹת הַלְלוּ, וְהַנִּיחָם בְּרְקִיעַ הַזֶּה לְהִיּוֹת מְשֻׁלָּה עַל הָאָרֶץ וּלְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, וּכְשֶׁבְרָאֵם, נִתְּנוּ אוֹרָם שְׁנֵיהֶם בְּשׂוּהָ. אָמְרָה הַלְּבָנָה, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֵין לָךְ לְהַתְּנַהֵג (ד) בְּשָׁנֵי כְּתָרִים בְּשׂוּהָ. מָה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. הַמְּעִיט אוֹתָהּ, וְהֵינּוּ הַכִּפְּרָה שֶׁל שְׁעִיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ, שְׁנֵאֲמַר בּוֹ לֵה'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שְׁנֵינוּ אֶת זֶה וְלֹא הִתְיַשְׁבַּ בְּלִבֵּי הָעֵינָן. כְּשֶׁבָא רַב נַחֲמָן, בָּאוּ וּשְׁאַלוּ אוֹתוֹ. אָמַר כְּמִשְׁמַעוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יִצְחָק, אַתָּה רוּצָה לְעַבֵּר עַל דְּבָרֵי חֻבְרִי? שְׁתַּק.

רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא בָּא לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן חֲתָנּוֹ. יִצְאָה בִּתּוֹ וְלִקְחָה יָדוֹ לְנִשְׁקָא. אָמַר לָהּ: לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמְךָ מִלְּפָנַי בְּעַלְיָךְ, שֶׁהוּא קְדוֹשׁ. שָׁמַע רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר: כַּעַת אֲנִי נֹזֵכַר בְּדָכַר אַחַד, שֶׁהִיא מְרַגְלִית יְקָרָה, שְׁנֵאֲמַר עַל הַלְּבָנָה כְּפִי שְׁשֵׁנִינוּ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לְלְבָנָה לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמְךָ, שֶׁחֻשְׁבָה הַלְּבָנָה שְׁלָה נִתַּן הַשְּׁלִטוֹן. אָמַר לוֹ חֲמִיו: אֲנִי כִּךָ שְׁמַעְתִּי וְכִךָ הוּא מְסַתְּדֵר בְּלִבֵּי, מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא אֶעְבֵּר עַל דַּעַת הַחֻבְרָיִים.

פִּתְחָה רַבִּי אֶלְעָזָר פִּיּוֹ וְאָמַר, (דְּבָרִים א) אֲשֶׁרִיךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם נוֹשֵׁעַ בְּה' מִגֵּן עֲזָרְךָ וְאֲשֶׁר חָרַב גְּאוֹתְךָ. וְכִי גְּאוֹתְךָ שֶׁל יִשְׂרָאֵל חָרַב הוּא? לֹא! שֶׁהָרִב הַחֻבְרָיִים

הוֹלִידוּ הָאֵי רְקִיעַ, וְנִקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וְנִטְלָה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא הֵינִי מְאֹרוֹת, וּנְתַנֵּם בּוֹ. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בְּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵינִי מְאֹרוֹת, וְהַנִּיחָם בְּזֶה הָרְקִיעַ, לְהִיּוֹת מְשֻׁלָּה עַל הָאָרֶץ, וּלְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, וּכְשֶׁבְרָאֵם, נִתְּנוּ אוֹרָם שְׁנֵיהֶם בְּשׂוּהָ. אָמְרָה הַלְּבָנָה, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֵין לָךְ לְהַתְּנַהֵג (ד) בְּשָׁנֵי כְּתָרִים בְּשׂוּהָ. מָה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. הַמְּעִיט אוֹתָהּ, וְהֵינּוּ הַכִּפְּרָה שֶׁל שְׁעִיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ, שְׁנֵאֲמַר בּוֹ לֵה'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּכַמָּה דוּכְתִי תְּנִינָן דָּא, וְלֹא אִתְיַשְׁבָּא בְּלִבָּאֵי עֵינֵינוּ. פִּד אַתָּא רַב נַחֲמָן, אַתּוּ וְשִׁילִיָּהּ, אָמַר כְּמִשְׁמַעוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יִצְחָק, אַתָּה רוּצָה לְעַבֵּר עַל דְּבָרֵי חֻבְרִי. אֲשֶׁתִּיק.

רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא, אַתָּא לְמַחְמֵי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, חֲתָנִיהּ, נִפְקָא בְּרַתִּיהּ, וְשָׁקְלָא יְדוּהֵי לְנִשְׁקָא. אָמַר לָהּ, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמְךָ מִלְּפָנַי, דְּאִיהוּ קְדִישָׁא. שָׁמַע ר' אֶלְעָזָר, אָמַר כַּעַת אֲנִי נֹזֵכַר מִלָּה חַד, דְּאִיהוּ מְרַגְלָא יְקִירָא, דְּאִיתְמַר עַל סִיְהָרָא, כְּדִתְנִינָן, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְסִיְהָרָא, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמְךָ, דְּחֻשְׁבַת סִיְהָרָא דְלָהּ אִתְיַיְהִיב שׁוּלְטָנָא. אָמַר לִיהּ חֲמִיו, אֲנִי כִּךָ שְׁמַעְנָא, וְכִךָ הוּא מְתַסְדֵּר בְּלִבָּאֵי, כְּגִין דְּלֹא אֶעְבֵּר עַל דַּעַתוֹי דְּחֻבְרִיָּא.

פִּתְחָה רַבִּי אֶלְעָזָר פּוּמִיָּה וְאָמַר, (דְּבָרִים לג כט) אֲשֶׁרִיךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם נוֹשֵׁעַ בְּה' מִגֵּן עֲזָרְךָ וְאֲשֶׁר חָרַב גְּאוֹתְךָ. וְכִי גְּאוֹתְךָ שֶׁל יִשְׂרָאֵל חָרַב הוּא. לֹא. דְּהָא הַחֻבְרָיִים לְעִשּׂוֹ

נתנה לעשו, שכתוב (בראשית כז) ועל חרבך תחיה, אבל ישאל לא.

אָרְא כֶּף שְׁמַעְתִּי מֵאַבָּא, שְׂאֵלוּ הֵם תְּלִמְיָדֵי הַחֲכָמִים, שִׁשְׁשׁוּמְעִים דְּכַר וְלֹא מִתְיָשֵׁב בְּלַבָּם, שְׁהֵם נִלְחָמִים זֶה עִם זֶה פְּאוּתָם לִוְחָמֵי הַקָּרֵב בְּחֵרֵב, וְרוֹצִים לְהַרְגֵּי זֶה אֶת זֶה.

וְדָבָר זֶה שְׂאֵמֵר חֲבֵרְנֵי - כֶּף הוּא, וְכֵן גְּזֻרְתִּי בְּסוּד הַמִּשְׁנָה שְׁלֹנֵי, שִׁפְאֲשֵׁר פְּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַלְּבָנָה, גְּזוּר עַל הַשֶּׁמֶשׁ שִׁיחֲזוֹר לְהִיּוֹת שְׁלִטוֹנֵי שֶׁל עֶשָׂו, וְגְזוּר עַל הַלְּבָנָה לְהִיּוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׁלִטוֹנֵי שֶׁל יַעֲקֹב, וּמִנְהָ עֲלִיהֶם שְׂרִים חֲזָקִים, עַד שִׁיבֹאוּ שְׁתֵּי הָאֲמוֹת הַלְלוּ.

וְהַשֶּׁר הַהוּא שֶׁהַתְּמִנָּה עַל הַלְּבָנָה, עֲבוּר הָאֵמָה שֶׁל יַעֲקֹב, רִצָּה מִהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁינְתָן הַשְּׁלִטוֹן לְלִבְנָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּלוֹמֵר לְאֵמָה שֶׁל יַעֲקֹב. אָמֵר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכִי מֵה צְרִיכָה הָאֵמָה שֶׁל יַעֲקֹב, אֲלֵא אֶת הָעוֹלָם הַבָּא, וְלִהְשָׁלִיטִים עַל כָּל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, אֲבָל בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמְךָ וְהַשְׁתַּעֲבָדִי בְּגִלוֹת לִזְכוֹת לְעוֹלָם הַבָּא.

בְּשִׁבְעָה הָאֵמָה שֶׁל יַעֲקֹב, הַתְּרַעְמוּ לִפְנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל שְׁנֵטֵל מֵהֶם הַשְּׁלִטוֹן וְנִתָּן לְעֶשָׂו. אָמֵר לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: וְכִי מֵה אַתֶּם צְרִיכִים אֶת שְׁלִטוֹן הָעוֹלָם הַזֶּה? שֶׁהֲרִי אֲנִי עָרֵב לְהַשְׁלִיטְכֶם לְעוֹלָם הַבָּא עַל כָּל הָאֲמוֹת, וּמִשּׁוּם כֶּף הַקְּרִיבוּ עָלַי כַּפְּרָה. כְּלוֹמֵר, עַל אוֹתָהּ הַבְּטָחָה שְׂאֵנִי עָרֵב בּוֹ, הַקְּרִיבוּ כַּפְּרָה וְהַתְּעַסְקוּ בַּתּוֹרָה, וְעָלִי לְתַת לָכֶם שְׂכָר טוֹב, וְעָלִי לְהַשְׁלִיט אֶתְכֶם עַל כָּל הָאֲמוֹת, שְׁעַל כֶּף מַעֲטָתִי אֶת הַיָּרֵחַ בְּעוֹלָם הַזֶּה.

אֲתִיּהִיבָת, דְּכַתִּיב (בראשית כז מ) וְעַל חֲרַבְךָ תַּחְיֶה. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, לָא.

אָרְא הֲכִי שְׁמַעְנָא מֵאַבָּא, דְּאֵלִין אֵינּוֹן תְּלִמְיָדֵי חֲכָמִים, דְּכַד שְׁמַעִין מְלָה, וְלֹא אֲתִיּוֹשֵׁב בְּלִבְהוֹן, דְּאֵינּוֹן מַגִּיחִין דָּא עִם דָּא, פְּאֵינּוֹן דְּמַגִּיחֵי קָרְבָּא בְּחֵרְבָּא, וּבְעֵינֵין לְקַטְלָא דָּא לְדָא.

וּמְלָה דָּא דְּאָמֵר חֲבֵרְנָא, כֶּף הוּא, וְכֵן גְּזֻרְנָא בְּרִזָּא דְּמִתְנִיתָא דִּילָן, דְּכַד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשִׁמְשָׁא וּלְסִיְהָרָא, גְּזוּר עַל שְׁמַשָּׁא, דְּאִתְחַזֵּר לְמַהוּי שׁוּלְטָנָא דְּעֶשָׂו. וְגְזוּר עַל סִיְהָרָא, לְמַהוּי בְּעֵלְמָא דִּין, שׁוּלְטָנָא דְּיַעֲקֹב. וּמִנֵּי עֲלִיהוֹן רְבֻרְבִין תְּקִיפִין, עַד דְּיִיתוֹן תְּרִין אוּמִיָּא אֵלִין.

וְתַהוּא רְבֻרְבָּנָא, דְּאִתְמַנֵּי עַל סִיְהָרָא, בְּגִין אוּמָה דְּיַעֲקֹב, בְּעָא מִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּיִתְיִיב שׁוּלְטָנָא לְסִיְהָרָא בְּעֵלְמָא דִּין, כְּלוֹמֵר לְאוּמָה דְּיַעֲקֹב. אָמֵר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי לְמָה בְּעֵינֵי אוּמָה דְּיַעֲקֹב, אֲלֵא לְעֵלְמָא דְּאִתִּי, וּלְשִׁלְטָאָה לְהוּ עַל כָּל אוּמִיָּא. אֲבָל בְּעֵלְמָא דִּין, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמְךָ, וְאִשְׁתַּעֲבָדִי בְּגִלוֹתָא, לְמִזְפִּי לְעֵלְמָא דְּאִתִּי.

כַּד אֲתִי אוּמָה דְּיַעֲקֹב, אִתְרַעְמוּ קַמִּיהָ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל דְּאִתְנַטֵּל מִנְהוֹן שׁוּלְטָנָא, וְאִתְיִהִיב לְעֶשָׂו. אָמֵר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי מֵה אַתּוֹן בְּעָאן שׁוּלְטָנָא דְּעֵלְמָא דִּין, דְּהָא אֲנָא עָרְבָּאָה לְשִׁלְטָאָה לְכוּ לְעֵלְמָא דְּאִתִּי, עַל כָּל הָאוּמוֹת. וּבְגִין כֶּף הַקְּרִיבוּ עָלַי כַּפְּרָה, כְּלוֹמֵר עַל אוֹתָהּ הַבְּטָחָה שְׂאֵנִי עָרֵב בּוֹ, הַקְּרִיבוּ כַּפְּרָה, וְאִתְעַסְקוּ בְּאוּרִייתָא, וְעָלִי לְתַת לָכֶם שְׂכָר טוֹב, וְעָלִי לְהַשְׁלִיט אֶתְכֶם עַל כָּל הָאוּמוֹת, שְׁעַל כֶּף מַעֲטָתִי אֶת הַיָּרֵחַ בְּעוֹלָם הַזֶּה.

בא רבי יוסי חמוי, ונשקיה ברישיה, קרא לברתיה ואמר לה, קוזטיפא דנהירוהא, ובוצינא דאיתפרשא בטבוון, אית גבך, זכאך אנת, וזכאך חולקך, וזכאך הוא חולקי בעלמא דין, דזכינא למחמי כך.

רבי יוחנן אמר, זכו ישראל - מאיר להם הקדוש ברוך הוא, ואינם צריכים למאור אחר, שפתיב (ישעיה ס יט) והיה לך ה' לאור עולם.

אמר רבי אבהו, ישראל פיון שנתחלף להם השלטון, מונים חשבון ללכנה, שפה נוהגים ישראל חשבונותיהם. זהו שפתיב (שיר השירים ד) הנך יפה רעיתי, מנהיגתי. מן רועה פצאן יוסף. (שם) ומום אין כך, שלא נמצא כך חסרון במועדים ובזמנים.

דבר אחר, הנך יפה רעיתי ומום אין כך, שנו רבותינו, בארבעה פרקים בשנה העולם נדון. אמר רבי אלכסנדראי, וכי לא נדון האדם אלא לפרקים אלו? והרי פתיב (איוב ז) ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו! ואמר רבי יצחק, אין לך כל רגע ורגע שהקדוש ברוך הוא אינו משגיח באדם בכל מה שהוא עושה, ושנה כאן, שבארבעה פרקים בשנה הוא?!

אמר רבי אלכסנדראי, אני חוזר בי, שדבר התורה בענין זה, ולא בענין של אותו דבר של רבותינו. שהפסוק אמר פקידה ובחינה, וחכמים אומרים דין. ומשמע שהקדוש ברוך הוא משגיח בכל יום ויום בעולם, אבל לדון דין, רק בארבעה זמנים הללו לדון את כל העולם.

וכך הדינים הללו, בשביל בני האדם עושה הקדוש ברוך הוא דין בעולם. בפסח על התבואה,

אתא ר' יוסי חמוי, ונשקיה ברישיה, קרא לברתיה ואמר לה, קוזטיפא דנהירוהא, ובוצינא דאיתפרשא בטבוון, אית גבך, זכאך אנת, וזכאך חולקך, וזכאך הוא חולקי בעלמא דין, דזכינא למחמי כך.

רבי יוחנן אמר, זכו ישראל, נהיר להון קודשא בריך הוא, ולית אינון צריכין לבוצינא אחרא, דכתיב (ישעיה ס יט) והיה לך ה' לאור עולם.

אמר רבי אבהו, ישראל פיון שנתחלף להו שולטנא, מונין חושבנא לסיהרא. דבה מנהגין ישראל חושבנהון. הדא הוא דכתיב, (שה"ש ד א) הנך יפה רעיתי, מנהיגתי. מן רועה פצאן יוסף (שם ד ז) ומום אין כך, דלא אשתכח כך גרעונא מן מועדין וזמנין.

דבר אחר, הנך יפה רעיתי ומום אין כך. תנו רבנן, בארבעה פרקים בשנה העולם נידון. אמר רבי אלכסנדראי, וכי לא נידון האדם אלא לפרקים אלו, והא כתיב (איוב ז יח) ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו. ואמר רבי יצחק, אין לך כל רגע ורגע שאין הקדוש ברוך הוא משגיח באדם, בכל מה שהוא עושה. ותנן הכא, דבארבעה פרקין בשנה הוא.

אמר רבי אלכסנדראי, הדרי בי. דמלה דאורייתא בעניינא דא. ולא בעניינא דההוא מלה דרבנן. דפסוקא אמר, פקידה ובחינה. ורבנן אמרי דינא. ומשמע דקודשא בריך הוא משגיח בכל יומא ויומא בעלמא. אבל מידן דינא, עד ארבעה זמנין אלין, למידן כל עלמא.

וברהו דינין אלו, בגיניהון דבני נשא עביד קודשא בריך הוא דינא בעלמא.

בפסח, על התבואה, מאי קא משמע לן. אמר רבי יצחק, על תבואה ממש. דאמר רבי יצחק, בשנה שעברה נתן להם הקדוש ברוך הוא תבואה סיפוקא דעלמא. לא מעשרין ליה בני נשא, ולא יהבי למיכל מניה למספני וליתמי ולא רמלתי, פד אתי שתא דא דאין לכל עלמא על ההוא תבואה דהוה בשתא דעברה.

בעצרת דן את העולם, על איזה עון. על עון פירות האילן, שלא המתינו שנות ערלתם, ושלא הניחום בשביעית לעני ולגר. בראש השנה דן כל העולם כלו, גופות בני אדם והנשמות, ופוקד אותם, ודן אותם על כל מה שעשו כל השנה כלה. ותאנא, אפילו צעדיו של אדם נמנין ובאין בדין באותו היום, הדא הוא דכתיב, (שם לא ד) וכל צעדי יספור.

תאני רבי יוסי, שלש פתות נכנסין ליום הדין. פת צדיקים גמורים. פת רשעים גמורים. פת בינונים. וכןגדן שלש פחות באדם. פת הנשמה הקדושה. וכן המתאנה. וכן המניעה. מאי פת המניעה, אמר רבי יהודה, פת המגדלת והמניע את הגוף בכל צרכיו.

רבי יוסי בן פזי אומר, בא וראה רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, אף על פי שבית דין של מעלה באין לעמד בדין, ולדון את הבריות, ולהורות לפני הקדוש ברוך הוא זכות וחובה של בני אדם. דתאני ר' יוסי בן פזי, שלש פתות של מלאכי השרת עומדין על הדין ביום ראש השנה. יש מהם שהם מורים זכות לטובה. ויש מהם חובה לרעה. ותא חזי, רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, שנתן עצה להנצל מן הדין.

מה משמענו? אמר רבי יצחק, על התבואה ממש. שאמר רבי יצחק, בשנה שעברה נתן להם הקדוש ברוך הוא תבואה, ספוקם של העולם. לא מעשרין אותו בני אדם ולא נותנים לאכל ממנו לעניים, ליתומים ולא למנות? ! כשבאה השנה הזו, דן את כל העולם על אותה תבואה שהיתה בשנה שעברה. בעצרת דן את העולם על איזה עון? על עון פרות האילן, שלא המתינו שנת ערלתם ושלא הניחום בשביעית לעני ולגר.

בראש השנה דן כל העולם כלו, גופות בני אדם והנשמות, ופוקד אותם, ודן אותם על כל מה שעשו כל השנה כלה. ולמדנו, אפילו צעדיו של אדם נמנים ובאים בדין באותו היום. זהו שכתוב (שם לא) וכל צעדי יספור. שנה רבי יוסי, שלש פתות נכנסים ליום הדין: פת צדיקים גמורים, פת רשעים גמורים, פת בינוניים, וכןגדן שלשה פחות באדם: פת הנשמה הקדושה, וכן המתאנה, וכן המניעה. מהו פת המניעה? אמר רבי יהודה, פת המגדלת והמניע את הגוף בכל צרכיו.

רבי יוסי בן פזי אומר, בא וראה רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, אף על פי שבית דין של מעלה באים לעמד בדין ולדון את הבריות ולהורות לפני הקדוש ברוך הוא זכות וחובה של בני אדם, שלמד רבי יוסי בן פזי, שלש פתות של מלאכי השרת עומדים על הדין ביום ראש השנה, יש מהם שהם מורים זכות לטובה, ויש מהם חובה לרעה. ובא וראה, רחמנותו של הקדוש ברוך הוא שנתן עצה להנצל מן הדין.

שְׁלֹמֹדְנוּ, מֵה שְׁכַתוּב (ויקרא כג)
זְכוּרֵן תְּרוּעָה, לֹא מִצְאָנוּ זְכִירָה
לְתְרוּעָה, אֶלֶא מֵה שְׁאָמַר רַבִּי
יוֹסִי, כְּתוּב (במדבר י ט) וְכִי תִבְאוּ
מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצַּר וְגו' וְהִרְעַתֶּם
וְהִרְעַתֶּם וְגו'. וְזָכַר לְתְרוּעָה זו,
אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הִרְיעוּ
לִפְנֵי בְתְרוּעָה זו, שֶׁהִיא זְכוּרֵן
אוֹתָהּ הַתְּרוּעָה, מִיָּד - וְנוֹשַׁעְתֶּם
מֵאִיְבִיכֶם פְּאוֹתָהּ דְגָמָא.

מֵאִיְבִיכֶם, מִי הֵם? אֱלוֹ הֵם
הַמּוֹרִים חוֹבְתֶם שֶׁל בְּנֵי אָדָם.
שְׁלֹמֹדְנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
מִלְּאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים חוֹבְתֵן שֶׁל
בְּנֵי אָדָם, וּמִלְּאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים
זְכוּתֶם. וְאֶפְלוּ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף
מוֹרָה זְכוּתוֹ, עוֹזְבִים אוֹתוֹ. זֶהוּ
שְׁכַתוּב (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלָיו מִלְּאָף
מִלֵּיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף, וְכַתוּב
אֲחֵרָיו (שם) וַיִּחַנְנוּ וַיֹּאמֶר פְּדַעְהוּ
מִרְדַּת שַׁחַת וְגו'.

וְכִי יֵשׁ מִלְּאָף מִשְׁטֵיץ זְכוּתוֹ שֶׁל
אָדָם? אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֵס
וְחִלְיָה שְׁמִלְּאָף מִשְׁטֵיץ זְכוּתוֹ,
אֶלֶא יֵשׁ מִלְּאָכִים מְמוֹנִים לְעֵינַיִן
וְלַהוֹרוֹת בְּחוֹבְתוֹ שֶׁל אָדָם בְּכָל
שַׁעַה שְׁיַעֲבֹר, וְהֵם מוֹרִים אוֹתוֹ
דְּכָר שְׁנַצְטוּוּ.

בְּיוֹצֵא בְּדָבָר, וְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם
עוֹמְד עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ, מֵה
זֶה עָלָיו? עָלָיו שֶׁל אַחָב, שֶׁהָיוּ
מְעֵינִים בְּדִינוֹ מִימִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ.
וְכִי יֵשׁ יָמִין וְכוּ? אֱלוֹ מִימִינִים
לְזְכוּתוֹ, וְאֱלוֹ מִשְׁמָאִילִים לְכַף
חוֹבָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִפְּנֵי
מֵה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה דִּין הַגּוֹף
וְהַנְּשָׁמָה? מִפְּנֵי שֶׁבוּ נוֹלַד אָדָם
הַרְאָשׁוֹן, וְכוּ בְּיוֹם נַעֲשֶׂה גּוֹף,
וְנִזְרְקָה בּוֹ נְשָׁמָה, וְכוּ בְּיוֹם נִדּוּן
וְנִקְבַע הַדִּין לְדוֹרוֹת.

וּבְחַג נְדוּנִים עַל שֶׁהֵם מְבַזִּים
בְּנִטְיִלַת יָדִים, וְעַל שֶׁהֵם מְזַלְזְלִים
בְּמִקְוֹאוֹת וּבְטַהֲרוֹת שֶׁהֵם מֵים,

דְּתַנְיָא מֵאֵי דְכְּתִיב (ויקרא כג כד) זְכוּרֵן תְּרוּעָה לֹא
אֲשַׁפְּחָנָא זְכִירָה (דף יט ע"א) לְתְרוּעָה,
אֶלֶא הָאֵי דְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתִיב (במדבר י ט) וְכִי
תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצַּר וְגו' וְהִרְעַתֶּם
וְגו', וְזָכַר לְתְרוּעָה זו, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
הִרְיעוּ לִפְנֵי בְתְרוּעָה זו, שֶׁהִיא זְכוּרֵן אוֹתָהּ
הַתְּרוּעָה, מִיָּד, וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבִיכֶם כִּי־הוּא
גְּוֹנָא.

מֵאִיְבִיכֶם מֵאֵן אֵינוֹן, אֱלוֹ הֵם הַמּוֹרִים חוֹבְתֶם
שֶׁל בְּנֵי אָדָם. דְּתַנְיָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
מִלְּאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים חוֹבְתֵן שֶׁל בְּנֵי אָדָם.
וּמִלְּאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים זְכוּתֵן. וְאֶפְלוּ אֶחָד מִנִּי
אֶלֶף מוֹרָה זְכוּתוֹ, שְׁבָקִין לוֹ. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב,
(איוב לג כג) אִם יֵשׁ עָלָיו מִלְּאָף מִלֵּיץ אֶחָד מִנִּי
אֶלֶף. וְכַתִּיב בְּתַרְיָה, (שם לג כד) וַיִּחַנְנוּ וַיֹּאמֶר
פְּדַעְהוּ מִרְדַּת שַׁחַת וְגו'.

וְכִי יֵשׁ מִלְּאָף מִשְׁטֵיץ זְכוּתוֹ שֶׁל אָדָם, אָמַר
רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֵס וְשָׁלוֹם שְׁמִלְּאָף מִשְׁטֵיץ
זְכוּתוֹ. אֶלֶא, יֵשׁ מִלְּאָכִים מְמוֹנִים לְעֵינַיִן
וְלַהוֹרוֹת בְּחוֹבְתוֹ שֶׁל אָדָם, בְּכָל שַׁעַה
שְׁיַעֲבֹר, וְהֵם מוֹרִים אוֹתוֹ דְּכָר שְׁנַצְטוּוּ.

בְּיוֹצֵא בְּדָבָר (מ"א כב יט) וְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמְד
עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ. מֵאֵי עָלָיו,
עָלָיו שֶׁל אַחָב. שֶׁהָיוּ מְעֵינִים בְּדִינוֹ. מִימִנוֹ
וּמִשְׁמָאלוֹ, וְכִי יֵשׁ יָמִין וְכוּ, אֶלֶא אֱלוֹ
מִימִינִים לְזְכוּתוֹ, וְאֱלוֹ מִשְׁמָאִילִים לְכַף חוֹבָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִפְּנֵי מֵה בְּרֵאשׁ
הַשָּׁנָה דִּין הַגּוֹף וְהַנְּשָׁמָה, מִפְּנֵי שֶׁבוּ
נוֹלַד אָדָם הַרְאָשׁוֹן, וְכוּ בְּיוֹם נַעֲשֶׂה גּוֹף,
וְנִזְרְקָה בּוֹ נְשָׁמָה, וְכוּ בְּיוֹם נִדּוּן וְנִקְבַע הַדִּין
לְדוֹרוֹת.

וּבְחַג נְדוּנִין עַל שֶׁהֵם מְבַזִּים בְּנִטְיִלַת יָדִים,
וְעַל שֶׁהֵם מְזַלְזְלִים בְּמִקְוֹאוֹת וּבְטַהֲרוֹת

ועל כן נדונים על המים, על ענין המים.

אמר רבי אחא, בארבעה פרקים כמו כן האדם נדון: בו ביום שמהרהר העברה, ובזמן שעושהו, וביום ראש השנה, ובעולם הבא. רבי אבהו אמר, בזמן שעושה העברות, ובזמן שיחלה. שאמר רבי אבהו, כיון שיחלה אדם, מעלים אותו לדין, ובזמן שמת, כשיוצאה נשמתו ממנו, ובעולם הבא.

אמר רבי יהודה, בטחון הצדיקים ושמתם, כשיוצאים מן העולם הזה בכשרון מעשים. וכשפאים לעין בנשמה, אין מוחים בידה. ומה אומרים לה? כלף יפה רעיתי. אמר רבי אבהו, הצדיק אומר את זה על הנשמה שבו, כלף יפה רעיתי, מנהיגתי, שלא הרעתי לך במעשים רעים, שכתוב (שיר ד) ומום אין בך.

דבר אחר, (בראשית א) ויאמר אלהים יהי מארת. למה חסר ו? אמר רבי יהושע בן לוי, תפלת הצדיקים שיצאו מהעולם הזה כדי שלא יתעבב שכם לעולם הבא. שאמר רבי יהושע בן לוי, מה שכתוב (יחזקאל א) דמות כמראה אדם עליו מלמעלה? זו מעלתן של צדיקים שהם למעלה על כל המעלות.

מה זה עליו? אמר רבי יצחק, הוא יעקב, שמעלתו למעלה. זהו שכתוב כמראה אדם. מה משמע? כתוב כאן עליו, וכתוב שם (בראשית לה) ויעל מעליו אלהים.

אמר רבי חייא בר יעקב, אין לך בכל לילה ולילה שאין הפרוז יוצא ואומר: עלו חסידים, באו וברכו ליוצרכם! זהו שכתוב (תהלים קמח) וחסידך יברכוכה. כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו.

שהם מים. ועל כן נדונים על המים, על ענין המים.

אמר רבי אחא, בארבע פרקים כמו כן, האדם נדון. בו ביום שמהרהר העברה. ובזמן שעושהו. וביום ראש השנה. ובעולם הבא. רבי אבהו אמר, בזמן שעושה העבירות. ובזמן שיחלה. דאמר רבי אבהו, כיון שיחלה האדם, סלקין ליה לדינא. ובזמן שמת כשיוצאה נשמתו ממנו. ובעולם הבא.

אמר רבי יהודה, בטחון הצדיקים ושמתם, כשיוצאין מן העולם הזה בכשרון מעשים. וכשפאין לעיין בנשמה, אין מוחין בידה. ומה אומרים לה, (שה"ש ד ד) כלף יפה רעיתי. אמר רבי אבהו, הצדיק אומר זה על הנשמה שבו, כלף יפה רעיתי, מנהיגתי דלא אבאישת לך בעובדין בישין, דכתיב (שם) ומום אין בך.

דבר אחר ויאמר אלהים יהי מארת, למה חסר ו? אמר רבי יהושע בן לוי, תפלת הצדיקים שיצאו מהעולם הזה, כדי שלא יתעבב שכם לעולם הבא. דאמר רבי יהושע בן לוי, מאי דכתיב (יחזקאל א כו) דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. זו מעלתן של צדיקים, שהם למעלה על כל המעלות.

מאי עליו. אמר רבי יצחק, הוא יעקב, שמעלתו למעלה. הדא הוא דכתיב, כמראה אדם. מאי משמע, פתיב הכא עליו, וכתוב התם (בראשית לה ג) ויעל מעליו אלהים.

אמר רבי חייא בר יעקב, אין לך בכל לילה ולילה, שאין הפרוז יוצא ואומר, עלו חסידים, באו וברכו ליוצרכם. הדא הוא דכתיב, (תהלים קמח) וחסידך יברכוכה. כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו.

וְלָמָּה, לְהוֹדִיעַ לְבָנֵי הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו וּגּוֹ'.
 תִּנּוּ רַבָּנָן זִימְנָא חֲדָא הָוֵה אָזִיל רַבִּי יוֹסִי
 בְּאוּרְחָא, פָּגַע בֵּיהּ ר' יְרֵמְיָה (נ"א ח"א),
 וְאָזְלוּ בַּחֲדָא. פָּגַעוּ בַּהֵוּא טוּרָא, וַהֲוֵה טוּרָא
 דְּחִיל עֲלֵיהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְרֵמְיָה (נ"א
 ח"א), נִימָא מִלִּי דְאוּרֵייתָא, וְנִיזִיל.

יִדְבְּרוּ. וְלָמָּה? לְהוֹדִיעַ לְבָנֵי
 הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו וּגּוֹ'.
 שָׁנוּ רַבּוּתֵינוּ, פְּעַם אַחַת הָיָה
 הוֹלֵךְ רַבִּי יוֹסִי בְּדֶרֶךְ, פָּגַשׁ בוּ רַבִּי
 יְרֵמְיָה (ח"א) וְהִלְכוּ כְּאַחַד. פָּגַעוּ
 בְּהוּרָא, וַהֲוֵה הָהוּרָא מִפְּחִיד
 אוֹתָם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְרֵמְיָה
 (ח"א): נִאמַר דְּבָרֵי תוּרָה וְנִלְךְ.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, בּוּדָאי דְאִמְרֵי חֲפִימֵי מִתְּנִיתָא,
 שְׁמַשָּׁא דְהוּוֵה לִיעֵקֵב, עַד כַּמָּה לְהוּי דָּא.
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵימָא לָךְ מְלָה דְהוּוֵה אָמַר
 אָבָא, דְהֵהוּא שְׁמַשָּׁא וְנִהוּרָא סְגִינָא דְהוּוֵה
 לִיעֵקֵב, גְּנִיזוּ הוּא לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא. וְלֹא
 דָּא הוּא שְׁמַשָּׁא דְמִשְׁתַּמְּשִׁין בֵּיהּ בְּנוּהֵי דְעָשׂוּ,
 וְאַתְגַּזֵּר דִּישְׁתַּעְבְּדוּן בְּנוּהֵי דִיעֵקֵב תַּחֲוֹתוּהֵי.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא: בּוּדָאי שְׁאוּמְרִים
 חֲכָמֵי הַמְּשָׁנָה, הַשְּׁמֵשׁ שְׁהֵיה
 לִיעֵקֵב, עַד כַּמָּה זֶה יִהְיֶה? אָמַר
 רַבִּי יוֹסִי: אִמַר לָךְ דְּבַר שְׁהֵיה
 אָבָא אוֹמֵר, שְׁאוֹתוּ הַשְּׁמֵשׁ וְאוֹר
 הָרֵב שְׁהֵיה לִיעֵקֵב, גְּנוּזוּ הוּא
 לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, וְלֹא זֶה
 הוּא הַשְּׁמֵשׁ שְׁמִשְׁתַּמְּשִׁים בוּ בְּנֵי
 עָשׂוּ, וְנִגְזֵר שִׁישְׁתַּעְבְּדוּ בְּנֵי יַעֲקֹב
 תַּחֲתֵי.

בֵּיהּ שְׁעֵתָא, הָוֵה עֲצִיב יַעֲקֹב, אָמַר מְאָרִי
 עֲלָמָא, הָא נְהִירוּתָא דִּילִי אֲתִיְהִיבַת
 לְעָשׂוּ. יַצְאָה בַת קוֹל וְאָמְרָה (ירמיה ל יא) וְאַתָּה
 אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב וּגּוֹ' וְנִהִירוּתָא דִּילָךְ לָךְ
 אֲתַגְּנִיז וְלִבְנֵיךָ. אָמַר אוּרֵינָא לִי.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הָיָה יַעֲקֹב עֲצוּב.
 אָמַר: רַבּוֹן הַעוֹלָם, הָרִי הָאוּרָה
 שְׁלִי נִתְּנָה לְעָשׂוּ. יַצְאָה בַת קוֹל
 וְאָמְרָה: וְאַתָּה אֵל תִּירָא עַבְדֵי
 יַעֲקֹב וּגּוֹ', וְהָאוּרָה שְׁלָךְ נִגְנְזָה
 לָךְ וְלִבְנֵיךָ. אָמַר: הֲרֵאִינָה לִי!

בֵּיהּ שְׁעֵתָא אָפִיק קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא הֵוּא
 שְׁמַשָּׁא דְחָמִי לֵיהּ יַעֲקֹב, וְלֹא בַר נֶשׁ
 אַחְרָא. הֵדָא הוּא דְכָתִיב (בראשית לב לב) וַיִּזְרַח לִ'ו
 הַשְּׁמֵשׁ. אוֹתוּ הַשְּׁמֵשׁ שְׁהֵיה גְּנוּז. כְּאִשְׁרַע עֶבֶר
 אֵת פְּנוּאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּשֶׁנִּצְחַח שָׂרוּ שָׁל
 עָשׂוּ. לוּ מִשְׁמַע וְלֹא לְאַחַר.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא אֵת הַשְּׁמֵשׁ שֶׁרָאָה
 אוֹתָהּ יַעֲקֹב, וְלֹא אָדָם אַחֵר. זֶהוּ
 שְׁפָתוּב (בראשית לב) וַיִּזְרַח לִ'ו
 הַשְּׁמֵשׁ, אוֹתוּ הַשְּׁמֵשׁ שְׁהֵיה גְּנוּז,
 כְּאִשְׁרַע עֶבֶר אֵת פְּנוּאֵל. אָמַר רַבִּי
 יוֹסִי, כְּשֶׁנִּצְחַח שָׂרוּ שָׁל עָשׂוּ, לוּ
 מִשְׁמַע וְלֹא לְאַחַר.

וְאִם עַל גַּב דִּיעֵקֵב אֲתֵהֵינִי לְמַחֲזִיִּיא דְנִצְחַח
 לְרַבְרָבָא דְעָשׂוּ, מַה כְּתִיב בֵּיהּ. (שם) וְהוּא
 צוֹלַע עַל יָרְכוּ. אָמַר רַבִּי אַחָא, נִהוּרָא נְהִיר,
 אָבָל לְבִיהּ הָוֵה חֲשׂוּף, עַל גַּפְקֵי יָרְכִיָּה
 דִּישְׁתַּעְבְּדוּן תַּחֲוֹתוּהֵי דְעָשׂוּ.

וְאִם עַל גַּב שְׁעֵיבָא נִהְיָה לְרֵאוֹת
 שְׁנִצְחַח אֵת שָׂרוּ שָׁל עָשׂוּ, מַה
 כְּתוּב בוּ? (שם) וְהוּא צֹלַע עַל יָרְכוּ.
 אָמַר רַבִּי אַחָא, הָאוֹר הָאִיר, אָבָל
 לְבוּ הָיָה חֲשׂוּף עַל יוֹצְאֵי יָרְכוּ
 שִׁישְׁתַּעְבְּדוּ תַּחַת עָשׂוּ.

עַד דְּהוּוּ אָזְלִי, שְׁמַעוּ קָל יְנוּקָא בְּטוּרָא, דְּהוּוֵה
 אָזִיל וּבְכִי. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נִיזִיל גְּבִיָּה דְהָא
 לֹא מִסְתַּפִּינָא. דְהָא תַּנּוּן לְחַד מִתְּחִזִּי וּמְזִיק,

בְּעוֹד שְׁהִיּוּ הוֹלְכִים, שְׁמַעוּ קוֹל
 תִּינוּק בְּהוּרָא שְׁהֵיה הוֹלֵךְ וּבְכוּכָה.
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי: גִּלְף אֵלִיו, שְׁהִירִי
 אֵינְנוּ מִפְּחִידִים, שְׁהִירִי שְׁנִינוּ,
 שְׁלֵאֲחַד מִתְּחִזָּה וּמְזִיק, לְשָׁנִים

נראה ולא מזיק. הלכו אליו, והתינוק היה בוכה.

בשהגיעו אליו, אמר רבי יוסי: בני רבון העולם אנחנו, של אותו שנקרא שמו אחד על שמים, באותיות שלשה רשומים, בסוד של ארבע. חקוקים על אחד שנים, ונקראים על חיות הקדש. מה הטעם? אמר רבי יוסי פך: שחוששים שמא הוא שד, והם פוחדים משמו של רבון העולם הרבה.

באשר אותו הילד שמע את הדבר הזה, השיב ואמר: יהודי אני, וכן בנו של רבי חייא הגדול אני, ואבי היה מלמד אותי פסוקי שיר השירים ופרשת בראשית, ומת אבי, ונבכו אותי הגנבים, וכעת נצילתי מהם וברחתי להר הזה.

בכה רבי יוסי ואמר: אוי שבן בנו של רבי חייא הגדול הולך פך! לקח אותו בידו והלכו. אמר לו רבי יוסי: אמר בני, מה היית לומד עם אביך? אמר: בפרשת יהי מארת ברקיע השמים הייתי לומד. אמר לו: מה היה אביך אומר בפרשה הזו?

פתח אותו תינוק פיו ואמר: (במדבר כא) באר חפרוה שרים פרוה נדיבי העם במחקק במשענתם. למדנו, שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל על ידי שלשה רועים אחים - משה, אהרן ומרים. בזכות משה היה המן יורד לישראל, בזכות אהרן היו ענני כבוד הולכים עם ישראל, בזכות מרים היה הבאר הולכת עמם.

מתה מרים - פסקה הבאר. מת אהרן - נטלו ענני כבוד. זהו שפתוב (שם ב) ויראו כל העדה. אל תקרי ויראו אלא וייראו. מתה מרים - פסקה הבאר, מנין לנו?

לתרי מתחזי ולא מזיק. אָזְלוּ לַגְבִּיהַ, וַיִּנּוּקָא הוּהּ בְּכִי.

בד מטו גביה, אמר רבי יוסי, בנוי דמארי עלמא אנן, דההוא דאקרי שמייה חד על תרי, באתוּתא, תלת רשימין, ברזא דארבע. גליפין על חד תרין, ואתקרי על חיוותא קדישא. מאי טעמא, אמר רבי יוסי הכי, דחיישינן שמא שד הוא, ואיננון מסתפו משמיה דמארי עלמא סגי.

ההוא ינוקא פד שמע מלה דא, אתיב ואמר, יודאי אנא, ובר בריה דרבי חייא רבה אנא, והוה אבוי מליף לי פסוקי דשיר השירים, ופרשתא דבראשית. ומית אבוהי, ונגבו לי גנבי, וכען אשתזיבנא מנהון, וערקנא בהאי טורא.

בכה רבי יוסי ואמר, ווי דבר בריה דרבי חייא רבה אזיל פדין. נטליה בידוי ואזלו. אמר ליה רבי יוסי, אימא ברי מה הוית לעי עם אבוך. אמר בפרשת יהי מארת ברקיע השמים הוינא לעי. אמר ליה, מה הוה אמר אבוך בפרשתא דא.

פתח ההוא ינוקא פומיה ואמר (במדבר כח יח), באר חפרוה שרים פרוה נדיבי העם במחוקק במשענתם. תאנא, שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, על ידי שלשה רועים אחים, משה, אהרן, ומרים. בזכות משה, היה המן יורד לישראל. בזכות אהרן, היו ענני כבוד הולכים עם ישראל. בזכות מרים, הייתה הבאר הולכת עמם. (דף יט ע"ב)

מתה מרים, פסקה הבאר. מת אהרן, ניטלו ענני כבוד. הדא הוא דכתיב. (שם כ ט) ויראו כל העדה. אל תקרי ויראו אלא וייראו. מתה מרים פסקה הבאר, מנא לן. דכתיב (שם

שְׁכַתוּב (שם) וַיִּשָּׁב הָעַם בְּקִדְשׁ וּתְמַת שֵׁם מְרִים, וְכַתוּב אַחֲרָיו וְלֹא הָיָה מַיִם לְעֵדָה. וּבִזְכוּת מֹשֶׁה חֲזְרוּ שְׁלֹשָׁתָם. וְהָיָה אָבִי אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁתָם חֲקוּקוֹת דְּמִיּוּתֵיהֶם בְּרַקִּיעַ, שְׁתֵּאִיר זְכוּתָם עַל יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׁכַתוּב (בראשית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ.

וּבִנְיָן לָנוּ שְׁשֵׁלֶשֶׁתָם חֲקוּקִים בְּרַקִּיעַ? שְׁתֵּי שְׁנֵינוּ, בְּכֻלָּם כְּתוּב עַל פִּי ה', וּבְמִרְיָם לֹא כְּתוּב עַל פִּי ה', שְׁאִין כִּדְרָךְ אָרֶץ. אֲלֹא אָמַר אָבִי, בְּכֻלָּם כְּתוּב שֵׁם, וּתְמַת שֵׁם מְרִים, וְיָמַת שֵׁם מְרִים, וְיָמַת שֵׁם אֶהְרֹן, וְיָמַת שֵׁם מֹשֶׁה. כְּתוּב כָּאֵן שֵׁם, וְכַתוּב שֵׁם שֵׁם, (שמות לד) וַיְהִי שֵׁם עִם ה'. מֵה לְהֵלֵן עִם ה', אֶף כָּאֵן עִם ה'. שְׁשֵׁנֵינוּ, לְמָה מֵת מֹשֶׁה בְּחוּצָה לָאָרֶץ? לְהוֹרוֹת שְׁבִזְכוּתוֹ יִתְקַיְמוּ מֵתֵי מִדְבָּר. וְאָמַר אָבִי: אָמַר מֹשֶׁה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֶכְנֶס לָאָרֶץ כְּפִי לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתֶיךָ, שְׁהִרִי כְּתוּב (ויקרא כג) כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ, (שמות יב) וְהָיָה כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ. וְשֵׁם הוּא קִיּוּמָא שֶׁל מִצְוֹתֶיךָ.

אָמַר לוֹ, מֵה שְׁהִזְהַרְתָּ, מְשָׁלִים אוֹתָךְ, וּמֵה שְׁיַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּאָרֶץ הַקְּדוֹשׁ, יְהִי חֲלֻקָךְ עִמָּהֶם. זֶהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה נג) לִכְן אֲחַלֵּק לוֹ בְּרַבִּים - אֵלּוּ הַצְּדִיקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאֵת עֲצוּמִים יִחַלֵּק שְׁלָל - אֵלּוּ הָאֲבוֹת. וְלָמָּה? תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

שְׁאָמַר רַבִּי חֲזִיָּא סְבָא, לֹא מִצְאֵתִי רוּעָה שְׁמִסֵּר נַפְשׁוֹ עַל צִאֲנוּ כְּמֹשֶׁה, שְׁאָמַר (שמות לב) וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין מִחְנֵי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ. מֵה זֶה מִחְנֵי נָא? מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, לְקַיֵּם תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

כֹּא (ב) וַיִּשָּׁב הָעַם בְּקִדְשׁ וּתְמַת שֵׁם מְרִים. וְכַתִּיב בְּתַרְיָה וְלֹא הָיָה מַיִם לְעֵדָה. וּבִזְכוּת מֹשֶׁה חֲזְרוּ שְׁלֹשָׁתָן. וְהָיָה אָמַר אָבִי, תִּלְתִּיהוֹן גְּלִיפִין דְּיוֹקְנֵהוֹן בְּרַקִּיעָא, לְאַנְהָרָא זְכוּתֵהוֹן עַל יִשְׂרָאֵל. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ.

וּמִנָּא לָן דְּתִלְתִּיהוֹן גְּלִיפִין בְּרַקִּיעָא, דְּהָא תַנָּן, בְּכֻלְהוּ כְּתִיב עַל פִּי ה', וּבְמִרְיָם לֹא כְּתִיב עַל פִּי ה', דְּלֹא אֹרַח אֶרְעָא. אֲלֹא אָמַר אָבִי, בְּכֻלְהוּ כְּתִיב שֵׁם, (שם) וּתְמַת שֵׁם מְרִים. (שם כג) וְיָמַת שֵׁם אֶהְרֹן. (דברים לד ה) וְיָמַת שֵׁם מֹשֶׁה. כְּתִיב הֲכֹא שֵׁם, וְכַתִּיב הֲתָם שֵׁם. (שמות לד כח) וַיְהִי שֵׁם עִם ה', מֵה לְהֵלֵן עִם ה', אֶף כָּאֵן עִם ה'.

דְּתַנָּן, לְמָה מֵת מֹשֶׁה בְּחוּצָה לָאָרֶץ, לְהוֹרוֹת, דְּבִזְכוּתֵיהּ יִתְקַיְמוּן מֵתֵי מִדְבָּר. וְאָמַר אָבִי, אָמַר מֹשֶׁה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם אֶכְנֶס לָאָרֶץ לְקַיְימָא פְּקוּדֶיךָ, דְּהָא כְּתִיב (ויקרא כג ו) כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ. (שמות יב כח) וְהָיָה כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ. וְתַמָּן הוּא קִיּוּמָא דְּפִיקוּדֶיךָ.

אָמַר לִיָּה מֵה דְּאִזְהַרְתָּ שְׁלִים לָךְ וּמֵה דְּיַעֲבֹדוּן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרְעָא קְדִישָׁא יְהִי חוּלְקָךְ עִמָּהוֹן. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (ישעיה נג יב) לִכְן אֲחַלֵּק לוֹ בְּרַבִּים, אֵלּוּ זְפִאִין דְּיִשְׂרָאֵל. וְאֵת עֲצוּמִים יִחַלֵּק שְׁלָל, אֵלּוּן אֲבֹהֵתָא, וְלָמָּה, תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

דְּאָמַר רַבִּי חֲזִיָּא סְבָא, לֹא אֲשַׁכְּחָנָא רַעֲיָא דְּמִסֵּר נַפְשִׁיהּ עַל עֲאֲנִיָּה, כְּמֹשֶׁה, (שמות

לב לב) דְּאָמַר וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין מִחְנֵי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ. מֵה מִחְנֵי נָא, מִן עֲלָמָא דִּין וּמִן עֲלָמָא דְּאֵתִי. לְקַיְימָא תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

וְאֵת פֹּשְׁעִים נִמְנָה, שְׁנִקְבַּר עִם מֵתֵי מִדְבָּר, דְּהוּוּ חֲזִיבִין קָמֵי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְהוּא חֲטָא רַבִּים נָשָׂא, שְׁלֹא זָז מִשָּׁם עַד שְׁמַחֵל לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלִפְּשָׁעִים יִפְגִּיעַ, שְׁהִרְבָּה תִּפְלְתוּ עֲלֵיהֶם.

וְעַל כִּדִּין, תִּלְתִּיהוּן גְּלִיפִין לְעִילָא. אֲתָא ר' יוֹסִי וּנְשָׁקִיה, וְאַרְכְּבִיהָ עַל כְּתֻפִיהָ תִּלְתַּת מִלִּין, וְקָרָא עֲלֶיהָ (ישעיה נד יג) וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה'.

שָׁנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, בָּא וּרְאָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא עָשָׂה אֵת הַשְּׁמֶשׁ אֶלָּא לְשִׁמוּשׁ בְּנֵי אָדָם. בָּא וּרְאָה, בְּשֵׁלֶשׁ מְאוֹת וְתִשְׁעִים מְקוֹמוֹת שֶׁל יֵשׁוּב הָאָרֶץ הוֹלֵךְ הַשְּׁמֶשׁ וְעוֹלָה וְיוֹרֵד, וּמְדַרְגוֹת וּמַעְלוֹת יְדוּעוֹת יֵשׁ לוֹ, וְהֵינּוּ שְׁפָתוֹב (שם לח) הַנְּנִי מְשִׁיב אֵת צֶל הַמַּעְלוֹת אֲשֶׁר יֵרְדָה בְּמַעְלוֹת אַחַז.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵיךְ הִיא עוֹלָה? אָמַר רַבִּי, כְּכֹר לְמַדְנֵי בְּמִשְׁנֵה מִבְּעַלֵּי הַיְשִׁיבָה, שֶׁהָעוֹלָם הוּא עָגֹל כְּכדור הַזֶּה, וּכְשִׁיּוּצָא מִהַמְזָרְחַת, הוֹלֵךְ בְּעִגּוּל, עַד שְׁמִיגִיעַ לְמִטָּה, וְאֵזַן נֶעֱשֶׂה הָעָרֶב, וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה הוֹלֵךְ וְיוֹרֵד בְּגִלְגָּלִים שֶׁל מְדַרְגוֹת יְדוּעוֹת, וְיוֹרֵד וְסוֹבֵב אֵת כָּל הָאָרֶץ וְהַיְשׁוּב.

וּכְשִׁיּוֹרֵד וּמִתְכַּסֶּה מְאֹתָנוּ, מַעְרִיב לָנוּ, וּמְאִיר לְאוֹתָם הַדְּרִים תַּחְתֵּינוּ, לְפִי הַיְשׁוּב וְעַגְלָלוֹת הָאָרֶץ.

וְאֵזַן הוֹלֵךְ וְיוֹרֵד, וּמִפְרִיד בֵּין הַמַּיִם שֶׁתַּחַת הַמַּיִם שֶׁל הָאוֹקְיָנוֹס וּבֵין הַמַּיִם שֶׁהוֹלְכִים לְמַעְלָה, וּמִפְרִיד בְּאִמְצַע הַמַּיִם, לְעַכָּב אֵת הַסִּילוֹן שֶׁל הַמַּיִם שִׁיּוּצָא מִגִּיהֶנּוּם שְׁלֹא יַעֲבֹר לְהַזִּיק לְבְנֵי אָדָם, וְעַל כֵּן לֹא נִקְרָא הַשְּׁמֶשׁ אֶלָּא לְשִׁמּוּשׁ אֵת בְּנֵי הָאָדָם, שְׁעַל כֵּן נִקְרָא הַשְּׁמֶשׁ - שְׁמֶשׁ, שְׁמֶשׁ אֵת

וְאֵת פֹּשְׁעִים נִמְנָה, שְׁנִקְבַּר עִם מֵתֵי מִדְבָּר, דְּהוּוּ חֲזִיבִין קָמֵי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְהוּא חֲטָא רַבִּים נָשָׂא, שְׁלֹא זָז מִשָּׁם עַד שְׁמַחֵל לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלִפְּשָׁעִים יִפְגִּיעַ, שְׁהִרְבָּה תִּפְלְתוּ עֲלֵיהֶם.

וְעַל כִּדִּין, תִּלְתִּיהוּן גְּלִיפִין לְעִילָא. אֲתָא ר' יוֹסִי וּנְשָׁקִיה, וְאַרְכְּבִיהָ עַל כְּתֻפִיהָ תִּלְתַּת מִלִּין, וְקָרָא עֲלֶיהָ (ישעיה נד יג) וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה'.

תָּאֲנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן, בָּא וּרְאָה, הַשְּׁמֶשׁ לֹא עָשָׂא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶלָּא לְשִׁמוּשׁ בְּנֵי אָדָם. תָּא חֲזִי, בְּתִלְתַּת מְאָה וְתִשְׁעִין אֲתָרֵי דִישׁוּבָא דְאַרְעָא, אֲזִיל שְׁמֶשׁא, וְסָלִיק וְנַחִית, וּמְדַרְגוֹת וּמַעְלוֹת יְדוּעוֹת יֵשׁ לוֹ. וְהֵינּוּ דְכְּתִיב, (שם לח ח) הַנְּנִי מְשִׁיב אֵת צֶל הַמַּעְלוֹת אֲשֶׁר יֵרְדָה בְּמַעְלוֹת אַחַז.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הֵיךְ הוּא סָלִיק. אָמַר רַבִּי, כְּכֹר תְּנִינָא מִמְּאִרְיָהוּן דְּמִתִּיבְתָא. דְּעִלְמָא סְגִלְגַל הוּא כְּכדורָא דָּא. וְכַד נִפִּיק מִמְזָרְחַת, אֲזִיל בְּסַגְלָלוֹתָא, עַד דְּמִטָּא לְתַתָּא, וּכְדִין אֲתַעֲבִיד רְמֶשָׂא. וּבְהַהוּא שְׁעָתָא אֲזִיל וְנַחִית בְּגִלְגָּלִין דְּמְדַרְיָגִין יְדִיעֵן, וְנַחִית וְסַבֵּב כָּל אַרְעָא וְיִשׁוּבָא.

וְכַד נַחִית וּמִתְכַּסֶּיָּא מִינֵן, רְמֶשׁ לָן, וְנַהִיר לְאִינוּן דְּדִירִין תַּחוֹת מִינֵן. לְפּוּם יִישׁוּבָא וְסַגְלָלוֹתָא דְאַרְעָא.

וּכְדִין אֲזִיל וְנַחִית, וּמִפְרִישׁ בֵּין מַיָּא דְתַּחוֹתוֹהִי דְמַיָּא דְאוֹקְיָנוֹס, וּבֵין מַיָּא דְאַזְלוֹן לְעִילָא, וּמִפְרִישׁ בְּמִצִּיעָתָא דְמַיָּא, לְעַכָּב סִילוֹנָא דְמַיָּא דְנִפִּיק מִגִּיהֶנּוּם, דְּלֹא יַעֲבֹר לְנִזְקָא בְּנֵי נָשָׂא. וְעַל דָּא לֹא אֲתַקְרִי שְׁמֶשׁא, אֶלָּא לְשִׁמּוּשָׁא לְבְנֵי נָשָׂא. דְּעַל כֵּן אֲתַקְרִי שְׁמֶשׁא, שְׁמֶשׁא דְמִשְׁמֶשׁ לְכוּלָּא. אָמַר רַבִּי

הכל. אמר רבי אלעזר, אלמלא שהשמש ששוחה בים האוקינוס, היה שורף ומבעיר את כל העולם.

יורד למפתח לארץ של הישוב, ומגיע לאותה דרגה שנקראת קרבוסא בלשון יון, ומאותה הדרגה מתחיל לעלות למעלה, וקול גלגליו נשמע לכל הרקיעים במסעותיו ללכת עם שירתו שהוא אומר, ולא היה אדם ששומע אותו פרט למשה, שהיה הנאמן של המלך, ויהושע ששמש אותו.

וכשהצטרף אותו יהושע לערף קרב, והיה שומע קול נעימת ונהימת השמש, לא יכל לסבל אותו, מה כתוב? (יהושע י) ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום. מה זה דום? דום מלומר שירה. דום מקול הנעימה והנהימה שרף, שהרי היה שומע את קול מסעותיו במסעו.

אמר רבי בא, שש מאות וארבעים מסעות עשה השמש, כחשבון שמש, בין יום ולילה, וסובב את כל העולם בהקפה, ולשם מה צריך? לרפף ולחמם את הארץ, ולדשן עשבים ויבולים, ולהצמיח פרות ואילנות.

אמר רבי יהודה, בא וראה, פאותו הגון שלמעלה עשה הקדוש ברוך הוא למטה. מה למעלה יש שמים, אף למטה יש שמים. ולמה נקראו שמים? אמר רבי יהודה, אש ומים.

אמר רבי יצחק, מפאן (איוב כה) עשה שלום במרומיו. לא כתוב במלאכיו, אלא במרומיו, על אותם האש והמים, ועושה שלום ביניהם. כמו הגון הזה למטה, אש ומים.

וחזר הרקיע מפתח, ומחמם האדמה וחוזר האש, והשמש, ומוריד

אלעזר, אלמלא דסחי שמשא בימא דאוקינוס, הוה שריף ואוקיד לכולי עלמא. סריק מתחות ארעא דיישובא. ומגיע ליהוא

דרגא דאתקרי קרבוסא, בלשון יון. ומההוא דרגא שרי למיסק לעילא, וקל גלגלוהי אשתמע לכולהו רקיעיא במטלנוהי, למיזל עם שירתיה דהוא אמר. ולא הוה בר נש דשמע ליה, בר ממושה, דהוה מהימן מלפא, ויהושע דמשמש ליה.

וכר איצטריך ליה יהושע, לאגחא קרבא, והוה שמע קל נעימותא, ונהימותא דשמשא, לא יכיל ליה למיסבל. מה פתיב. (יהושע י יב) ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום. מאי דום. דום, מלומר שירה. דום, מקל נעימותא ונהימותא דילך, דהא הוה שמע קול מטלנוהי במטלנוהי.

אמר רבי בא, שית מאה וארבעין מטלנין עביד שמשא. כחושבן שמש. בין ימא וליליא. ואסחר לכולא עלמא בסחרנותא. ולמאי אצטריך. לרפכא ולחממא ארעא, ולדשנא עשבין ויבולין, ולאצמחא פירין ואילנין.

אמר רבי יהודה, תא חזי, פההוא גוונא דלעילא, עביד קודשא בריה הוא לתתא. מה לעילא הוה שמיא, אוף לתתא הוה שמיא. ולמה אתקרו שמים, אמר רבי יהודה. אש ומים.

אמר רבי יצחק, מהכא, (איוב כה כב) עושה שלום במרומיו. במלאכיו לא כתיב, אלא במרומיו. על דאינון אש ומים, ועושה שלום ביניהם. פהאי גוונא לתתא, אש ומים.

וחזר הרקיע מפתח, ומחמם האדמה וחוזר האש, והשמש, ומוריד

הַאֲדָמָה מִחֲמִימוֹת הָאֵשׁ וְהַשֶּׁמֶשׁ,
וּמֹרִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַמַּיִם
עַל הָאָרֶץ וּמְקַרֵּר הָאֲדָמָה, וּמְסַיֵּעַ
אֶת הַחֲמִימוֹת שְׁמֶלֶמְטָה, וְזֶה וְזֶה
מוֹלִידִים וּמְצַמִּיחִים אֶת הָאָרֶץ.
וְאֵת כָּל־מַיִם בְּרֵאשִׁית הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְתוֹעֵלַת בְּנֵי הָאָדָם.

רַבִּי אֲבָהוּ וְרַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי נֶטָן
הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי נֶטָן,
לֹא תִהְיֶה עַל בְּעַלֵי הַמִּשְׁנָה
הַלְלוּ, שְׁגֹזֶרֶת פִּיהֶם כְּגֹזֶרֶת
מִלֵּאכִים קְדוֹשִׁים? וְאָנֹכִי וְכִרְתִּי
מֵה שְׂאֵמְרוֹ, שֶׁהָרִי הַשֶּׁמֶשׁ נֹאֲצֵל
אוֹרוֹ מִזִּיּוֹ הָאֶסְפֵּק־לְרִיָּה
שְׁלֹמְעֵלָה, וְהָאוֹרָה הַזֹּאת אֵינָה
שְׁלוֹ. מִשְׁמַע שְׁפָתוֹב (בראשית א) יְהִי
מְאֹרֶת, הִיָּה לֹמֵר לֹמֵר יְהִי
אוֹרוֹת, מֵה זֶה מְאֹרֶת? אָמַר רַבִּי
זִיְרָא, מִן אוֹרוֹת, מ' תּוֹסֶפֶת
לְשֵׁמֶשׁ, כְּלוֹמֵר מִן אוֹרוֹת, וְהַתְּבָחָה
הִיא אוֹרוֹת.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, אֵל תִּתְמָה עֲלֵינוּ,
שֶׁהָרִי הַתּוֹרָה נֹאֲצֵלָה מִן הַחֲכָמָה
שְׁלֹמְעֵלָה, וְהַשֶּׁמֶשׁ נֹאֲצֵלוֹ מֵאוֹתוֹ
הַרְקִיעַ הַעֲלִיּוֹן שֶׁעַל רֹאשׁ הַחַיּוֹת,
וּכְמוֹ זֶה, כְּשֶׁתִּסְתַּכֵּל, כָּל מֵה
שְׁלֹמְעֵלָה וְלִמְטָה נֹאֲצֵלוֹ זֶה מִזֶּה
וְזֶה מִזֶּה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל
הַכֹּל, וּמִכֹּסֵּא כְבוֹדוֹ מִתְחִילִים
לְהִיּוֹת נֹאֲצֵלִים זֶה מִזֶּה, וְכֹסֵּא
הַכְּבוֹד מִמֶּנּוּ, וְכֹלֵם כְּאִין חֲשׂוֹבִים
לְנִגְדוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (דניאל ד) וְכֹל
דִּירֵי הָאָרֶץ כְּאֵלוֹ לֹא חֲשׂוֹבִים.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, שְׁלֹא יְהִיָּה לָךְ
זֶה קֶשֶׁה, שֶׁהָרִי הָרֹאשׁ שְׁלֹנוּ
לְהַבְדִּיל, מִתְחִיל בְּרֵאשִׁית הַשָּׁנָה לְלַמֵּד
אֶת הַתּוֹרָה לְתַרְגְּמוֹן, וְהַתְּרַגְּמוֹן
לְסְמוּכִים לוֹ, וְהַסְמוּכִים לוֹ
לְסְמוּכִים לוֹ. נִמְצָא, שֶׁכָּאֲשֶׁר
מִסְתִּים הַשְּׁעוֹר, שֶׁכָּל־מַיִם מִן
הָרֹאשׁ. וּכְמוֹ זֶה תִּמְצָא לְמַעֲלָה
וְלְכָל הָעוֹלָמוֹת.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, מִשֶּׁה נֹאֲצֵל
מִהַזִּיּוֹ הַעֲלִיּוֹן, יְהוֹשֵׁעַ נֹאֲצֵל

הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ וּמְקַרֵּר
הָאֲדָמָה, וְסַיֵּעַ לְחֲמִימוֹתָא דְמִתְתָּא. וְהָאִי
וְהָאִי, מוֹלִידִין וּמְצַמִּיחִין לְאַרְעָא. וְכִלְהוּ בְּרֵא
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתוֹעֵלַתָּא דְבְנֵי נָשָׂא.

רַבִּי אֲבָהוּ, וְר' חֲזִיָּא, וְר' נֶטָן, הוּוּ אֲזִיל
בְּאוֹרְחָא, אָמַר רַבִּי נֶטָן, לֹא תִהְיֶה עַל
אֲלִין מְאִרְיָהוֹן דְּמִתְנִיתָא, דְּגִזְזִירַת פּוּמְהוֹן
כְּגִזְזִירַת מִלְּאָכִין קְדִישִׁין. וְאֵנָּה דְּכִירְנָא מֵה
דְּאָמְרוּ, דְּהָא שְׁמֵשׁ אֶתְאַצֵּל נְהִירוֹתִיהּ מִזִּיּוֹ
דְּאֶסְפֵּק־לְרִיָּה דְּלְעִילָא, וְהָאִי נְהִירוֹתָא לֹאוּ
דִּילִיָּה הוּא. מִשְׁמַע דְּכְתִיב יְהִי מְאֹרֶת הַיּוֹה לִיָּה
לְמִימְרֵי יְהִי אוֹרוֹת, מֵאִי מְאֹרוֹת. אָמַר רַבִּי
זִיְרָא, מִן אוֹרוֹת. מ' תּוֹסֶפֶת, לְשֵׁמֶשׁ. כְּלוֹמֵר,
מִן אוֹרוֹת, וְתִיבּוֹתָא הוּא אוֹרוֹת.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, אֵל תִּתְמָה עֲלֵינוּ, דְּהָא תּוֹרָה
אֶתְאַצֵּל מִחֲכָמְתָּא דְּלְעִילָא, וְשְׁמִיָּא
אֶתְאַצֵּל מִהַהוּא רְקִיעָא עֵילָאָה דְּעַל רִישׁ
חַיּוֹתָא, וּכְהָאִי גִוּוֹנָא, כִּד תִּסְתַּכֵּל, כָּל מֵה
דְּלְעִילָא וְתִתָּא, אֶתְאַצֵּלוּ דָּא מִן דָּא, וְדָּא מִן
דָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כָּל־אֵל. וּמִן פּוּרְסִי
יְקָרִיָּה שְׁרִיָּאֵן לְאֶתְאַצֵּלָא דָּא מִן דָּא, וּכּוּרְסִי
יְקָרָא מִנִּיָּה, וְכִלְהוּ כְּפִלָּא חֲשִׁיבִין לְקַבְּלִיָּה. הַדָּא
הוּא דְּכְתִיב, (דניאל ד לב) וְכֹל דִּירֵי אַרְעָא כְּפִלָּא
חֲשִׁיבִין.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, לֹא תִקְשִׁי לָךְ הָאִי, דְּהָא רִישָׁא
מִינָן בְּהַבְדִּיל, שְׁרִי בְּקַדְמִיתָא לְמִילְעָא
בְּאוֹרִיָּתָא לְתוֹרְגְּמָנָא, וְתוֹרְגְּמָנָא (דף כ ע"א)
לְדַסְמִיכֵי לִיָּה, וְדַסְמִיכֵי לִיָּה, לְדַסְמִיכֵי לִיָּה.
אֲשֶׁתְּכַח, דְּכִד מְסִתִּים שְׁמַעְתָּא, דְּכִלְהוּ תְּלִיין
מִן רִישָׁא. וּכְהָאִי גִוּוֹנָא תְּשַׁפַּח לְעִילָא, וְלְכִלְהוּ
עֲלִמִין.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, מִשֶּׁה, אֶתְאַצֵּל מִזִּיּוֹא עֵילָאָה.
יְהוֹשֵׁעַ, אֶתְאַצֵּל מִמִּשֶּׁה. זְקַנִּים,

ממשה, הזקנים נאצלו מיהושע, הנביאים נאצלו מן הזקנים, הנשיאים וראשי העם נאצלו מן הנביאים, וכלם זה מזה.

בעוד שהיו הולכים פגשו את רבי אלעזר. אמרו, הנה אחד מבעלי המשנה בא. אמרו לו: ודאי שאמרתם שהשמש נאצל אורו מזיו האספקלריה שלמעלה? אמר: כן הוא!

פתח ואמר (שיר ד) מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן לבנון. קוראה מעין, ואחר כך באר, ואחר נזלים. בפסוק הזה יש להתבונן, שהרי המעין נמשך מן הבאר, והבאר מן הנזלים, והנזלים מן לבנון. לדעת שכלם נאצלו זה מזה וזה מזה. כן הוא השמש, האור אינו שלו, אלא נמשך חוט אחד של זיו שמאיר לשמש.

שהרי שנינו במשנתנו, האור שברא הקדוש ברוך הוא בתחלה, אדם היה רואה בו וצופה מראש העולם ועד סופו. בא וראה, אור השמש הוא אחד מששים אלפים ושבעים וחמשה חלקים מאותו האור של האספקלריה של האור ההוא שנגנו, ואפלו באור השמש הזה אין איש יכול להסתכל בו, כל שכן באותו האור.

והרי אמרנו, שאיש יסתכל בו מראש העולם ועד סוף העולם? אלא כך גזרנו במשנה שלנו, שבאור ההוא יכול האיש לדעת ולראות את אור החכמה, כל מה שהיה, וכל מה שיהיה, מראש העולם ועד סוף העולם, והוא נגנו לצדיקים לעולם הבא. מה זה לעולם הבא? כשתצא הנשמה הקדושה מן העולם הזה וילך בו לעולם הבא.

אתאצלו מיהושע. נביאים, אתאצלו מזקנים. נשיאים ורישא דעמא, אתאצלו מנביאים. וכלהו דא מן דא.

עד דהוו אזלי, פגעו ביה בר' אלעזר, אמרו: הא חד מאינון מארי דמתיבתא אתא. אמרו ליה, ודאי דאמריתו דשמשא אתאצל נהירותיה מזיוא דאספקלריא דלעילא. אמר, כן הוא.

פתח ואמר, (שה"ש ד טו) מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן לבנון. קוראה מעין, ואחר כך באר, ואחר כך נזלים. בהדא פסוקא אית לאסתכלא, דהאי מעין אתמשיך מן בירא. ובירא מן נזלים. ונזלים מן לבנון. למינדע, דכלהו אתאצלו דא מן דא ודא מן דא. כן הוא שמשא, לאו נהירותא דיליה הוא, אלא אתמשך חד חוטא דזיוא דנהיר לשמשא.

דהא תנן במתניתין דילן, אור שברא הקדוש ברוך הוא בתחילה, אדם היה רואה בו וצופה מראש העולם ועד סופו. תא חזי, נהירותא דשמשא, הוא חד משתי אלפי ושבעין וחמש חולקין, מההוא נהירותא דאספקלריא דההוא נהורא דאתגניז. ואפילו בהאי נהירותא דשמשא, לית איניש יכיל לאסתכלא ביה, כל שכן בההוא נהורא.

והא אמרן, דאיניש יסתכל ביה מרישיה דעלמא ועד סייפי עלמא. אלא הכי גזרנא במתניתא דילן, דבההוא נהירותא, יכיל איניש למנדע ולמחזי בנהירו דחכמתא, כל מה דהוה, וכל מה דיהוי, מרישיה דעלמא עד סייפי עלמא, וההוא אתגניז לצדיקים לעלמא דאתי. מאי לעלמא דאתי, פד תיפוק נשמתא קדישא מהאי עלמא, וזיל ביה לעלמא דאתי.

בא וּרְאָה, כְּתוּב (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁנֵהֲנָה מִהֲזִיו הַהוּא. וְאַף עַל גַּב שְׂרִיר מִשָּׁם, וְהָאוֹר הַהוּא לֹא יֵרֵד עִמוֹ, לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְהִסְתַּפֵּל בְּפָנָיו מִשֶּׁה מִמֶּה שֶׁהִסְתַּפֵּל בְּרֵאשׁוֹנָה כְּשֶׁהָיָה שָׁם, וְנִשְׁאַרוּ פָּנָיו מֵאִירִים כְּשֶׁמֶשׁ הָיָה.

סָטָה רַבִּי אֶלְעָזָר לְצַרְכוֹ, וְהֵם הִלְכוּ אַחֲרָיו לְלוֹתוֹ לְדַרְכּוֹ שְׁלֹשָׁה מֵילִין. אָמְרוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר, אֲשֶׁרִיכֶם בְּעַלֵּי הַיְשִׁיבָה, שְׂאֵחַר גָּבוּ שֶׁל מִשֶּׁה הֵייתֶם, כְּשֶׁנִּתְּנָה תוֹרָה עַל יְדוֹ. הִלְכוּ רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי נִתָּן, וְרַבִּי אֶבְהוּ לֹא רָצָה לְהִפְרֹד מִמֶּנּוּ, וְהִלֵּךְ עִמוֹ לְדַרְכוֹ. פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר אֶת פִּיו וְאָמַר, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת. בֹּא וּרְאָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה שְׁמוֹנָה עָשָׂר רְקִיעִים שְׁנוּסְעִים לְמַסְעֵיהֶם וְסוֹכְבִים אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְכָל אֶחָד מֵתַעֲכָב אוֹתוֹ הַשְּׁעוֹר שֶׁנִּתֵּן לוֹ מֵאֲדוֹנּוֹ, וְכִשְׁמֹשׁ שְׁלִים הִרְקִיעַ הַהוּא אֶת הַשְּׁעוֹר הַהוּא, מֵתַחֲדָשִׁים בְּעוֹלָם דְּבָרִים טוֹבִים גְּדוּלִים וְרַבִּים.

וְחוֹשְׁבִים בְּדַעְתָּם אוֹתָם טַפְשֵׁי הַלֵּב, שֶׁמִּסּוּבֵיב הִרְקִיעַ הַהוּא זֶה נַעֲשֶׂה, וְלֹא כֶּף הוּא, שֶׁהָרִי כָּל יוֹם יוֹם מִחֲדָשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִבְּקָר עַד עָרֵב דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים גְּדוּלִים וְחֻזְקִים, וְלִפְעָמִים שְׁמֹשׁ שְׁלִים הִרְקִיעַ הַהוּא אֶת מִסְעוֹ, וַיִּפְגַּשׁ בְּעוֹלָם אֶת גְּזֵרַת הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן, וְחוֹשְׁבִים טַפְשֵׁי הַלֵּב שֶׁבְּגִלְל הִרְקִיעַ הַהוּא זֶה הָיָה, וְטוֹעִים בְּלִבָּם בְּטַפְשׁוֹת.

וְעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הִרְקִיעַ הַרְבִּיעִי הַהוּא, וְהֵנִיחַ בּוֹ אֶת הַשְּׁמֶשׁ, וּמִסּוּבֵיב אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּעֵדָנִים וְזִמְנִים לְתוֹעֵלַת שֶׁל הָעוֹלָם לְכַנֵּי הָאָדָם. וְלִמְדָנוּ

תָּא חֲזִי, כְּתוּב (שמות לד כח) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. מֵאִי טַעַמָא, מִשּׁוּם דְּאִתְהַנִּי מִהֵהוּא זִיּוּא. וְאַף עַל גַּב דְּנַחֲתִית מִתַּמָּן, וְהֵהוּא נִהִירוּתָא לֹא נַחֲתִית עִמִּיהָ, לֹא הוּוּ יְכָלִין לְאַסְתַּפְּלָא בְּאַנְפּוּי דְּמֹשֶׁה, מִמֶּה דְּאַסְתַּפְּל בְּקַדְמִיתָא, כַּד הוּוּ תַמָּן, וְאַשְׁתְּאַרוּ אַנְפּוּהֵי נִהִירִין כְּהֵאִי שְׁמֵשָׁא.

סָטִי רַבִּי אֶלְעָזָר לְאוּרְחִיָּה, וְאִינוּן אָזְלוּ אַבְתְּרִיָּה, לְאוּזְפִיָּה לְאוּרְחִיָּה, תְּלַת מֵילִין. אָמְרוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר, זַפְּאִין אַתּוּן מְאִרֵי מִתְּנִיתָא, דְּבִתְר גַּבּוּי דְּמֹשֶׁה הוּיִתוּן, כַּד אַתִּיָּהֵב אוּרְיִיתָא עַל יְדִיָּה. אָזְלוּ רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי נִתָּן, וְרַבִּי אֶבְהוּ לֹא בְּעָא לְאַתְפְּרָשָׁא מְנִיָּה, וְאַזְל עִמִּיהָ לְאוּרְחִיָּה.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר פּוּמִיָּה וְאָמַר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת. תָּא חֲזִי, עַבְד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּמַנִּיסַר רְקִיעִין, דְּנִטְלִין לְמִטְלַנְיָהוּן, וְסַחְרִין כָּל עֲלָמָא. וְכָל חַד מֵתַעֲכָב הַהוּא שִׁיעוּרָא דְּאַתִּיָּהֵיב לֵיהּ מִן מְאִרִיָּה. וְכַד אֲשֶׁלִּים הַהוּא רְקִיעָא הַהוּא שִׁיעוּרָא, אַתְחַדְּשׁ בְּעֲלָמָא פְּתַגְמִין טְבִין רַבְרְבִין סְגִיאִין.

וְחוֹשְׁבִין בְּדַעְתֵּיהוּ אִינוּן טַפְשָׁאֵי דְּלְבָא, דְּבִסְחָרְנוּתָא דִּיהוּא רְקִיעָא אַתְעַבִּיד דָּא. וְלֹא כֶּף הוּא. דִּהָא כָּל יוּמָא וְיוּמָא, מִחֲדָשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִצְפְּרָא עַד רְמֵשָׁא, פְּתַגְמִין עֲלִיאִין רַבְרְבִין וְתַקִּיפִין, וְזִמְנִין דְּאֲשֶׁלִּים הַהוּא רְקִיעָא מִטְלַנְוִהֵי, וַיַּעֲרַע בְּעֲלָמָא גְזִירַת מְלָכָא עֲלִילָאָה, וְחוֹשְׁבִין טַפְשֵׁי לְבָא, דְּבִגְנִיָּה דִּיהוּא רְקִיעָא הָוָה, וְטַעֲיִין לְבָהוּן בְּטַפְשׁוּתָא. וְעַבְר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַהוּא רְקִיעָא רְבִיעָאָה, וְאַנַח בֵּיהּ שְׁמֵשָׁא, וְאַסְחָר כָּל עֲלָמָא בְּעֵידָנִין וְזִמְנִין לְתוֹעֵלַתָּא דְּעֲלָמָא

במשנה שלנו, שלש מאות וארבעים חלונות הולף השמש, עולה ויורד בעדנים וזמנים.

והוהר ומתחיל מחלון המזרח, מאותו החלון שנקרא גנה, והולף בעגול עד שמגיע לחלון שנקרא קרבוסא. אז הולף לסוף הצפון ששה חדשים, עד שמגיע לחלון שזוהר, והולף ששה חדשים להשלים שנה לתועלת הבריות, לעשות זריעה וקצירה.

זהו שפתוב (בראשית ח) עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחורף. ובהשלמתו לצד הדרום, לפי ישוב הארץ, קציר וחם וקיץ. ובהשלמתו לסוף הצפון - זרע, קר וחורף. והכל לפי ישוב הארץ, כמו שאמרנו. ובגן הזה ממש, כמו שמתמשים בני אדם באור הרקיע הזה, אז כל צבאות השמים משתמשים באור הרקיע שעל ראש החיות.

אמר רבי אבהו, מארת, למה חסר וי"ו? אמר לו, על מה שאמרנו בראשונה, שאין אורו שלם, שאין אורו רק מה שמקבל פחוט אחד אחר הפתל מן האור ההוא שלמעלה.

ובג"ד זה לא נקרא אור שלם, ולא ראוי להקרא שלם אלא אותו האור שנקרא והאור עמו שורה. והוא שנגנו לצדיקים הוא אחד מששים אלפים ושבעים וחמשה חלקים מן האור ששורה עם הקדוש ברוך הוא, ואור השמש הוא אחד מששים אלפים ושבעים וחמשה חלקים מן האור הנגנו לצדיקים לעולם הבא. ועל כן לא נקרא אור שלם האור הזה של השמש, ולא ראוי להקרא.

לכני נשא. ותנא במתניתא דידן, תלת מאה וארבעין משקופין, אזיל שמשא, סליק ונחית בעידין וזמנין.

ואזיל ושרי, ממשקופא דמזרח, מההוא משקופא דאתקרי נוגה, ואזיל בסגלגלותא, עד דמטא למשקופא דאתקרי קרבוסא. פדין אזיל לסייפי דצפון, שיתא ירחי, עד דמטא למשקופא דזהרא, ואזיל שיתא ירחי, לאשלמא שתא לתועלתא דברייתא, למעבד זרועא וחצדא.

הרא הוא דכתיב, (בראשית ח כב) עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחום וקיץ וחורף. ובאשלמותיה לצד דרום, לפום ישובא דארעא, קציר. וחום. וקיץ. ובאשלמותיה לסייפי צפון זרע. קור. וחורף. וכלא לפום ישובא דארעא, פדקארן. ובהאי גוונא ממש, פמא דמשתמשיין בני נשא להאי נהורא דהאי רקיעא, פדין כל חילי שמיא משתמשיין לנהורא דרקיעא, דעל ריש חיותא.

אמר רבי אבהו, מארת, למה חסר וי"ו. אמר ליה, על מה דאמרן בקדמיתא, דלאו נהירותיה שלים. דלית נהירותיה בר מה דמקבל פחד חוטא בתר פותלא, מההוא נהירותא דלעילא.

ובגין דא לא אתקרי נהירותא שלימתא, ולא יאות לאתקרי שלימתא, אלא ההוא נהורא דאתקרי (דניאל ב כב) ונהורא עמיה שרא. והוא דאתגניז לצדיקיא, הוא חד משתיין אלפין ושבעין וחמש חולקין, מנהירותא דשרי עם קודשא בריך הוא. ונהירותא דשמשא הוא חד משתיין אלפין ושבעין וחמש

חולקין, מנהירותא דגניז לצדיקיא לעלמא דאתי. ועל פדין לא אתקרי נהירותא שלימתא האי נהירותא דשמשא, ולא יאות לאתקרי.

וּלְפִיכֶם אָמַר קוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא, לֹא תִקְשִׁי לִכּוֹ, דְּכַתִּיב מְאֹרֶת, וְלֹא שְׁלִים. דְּאָנָא לֹא עֲבָדִית לִיהּ, אָלָא לְמַה דְּכַתִּיב, לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. לְשִׁמְשָׁא לְבַנֵּי אַרְעָא, וְדִי לְכוּ לְבַנֵּי הָאָרֶץ, וְדִי לְכֶם לְבַנֵּי הָאָרֶץ לְמֵאֹר הַזֶּה שִׁישְׁמֵשׁ אֶתְכֶם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וּמַה הָאֹר הַקָּטָן הַזֶּה לֹא יְכוּלִים בְּנֵי אָדָם לְהַסְתַּפֵּל בּוֹ, הָאֹר הַגָּנוּז לְצַדִּיקִים עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, וְכָל שְׁכֵן הָאֹר שֶׁל הַמֵּאֹר שְׁשׂוּרָה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיזוּ.

בַּא לְנִשְׁק אֶת יְדוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר, כַּעַת יְדַעְתִּי שְׁבָאֲמַת הַמְּאֹרֶת הַזֶּה חֶסֶר, וְרֵאוּי לֹא לְהִיּוֹת חֶסֶר יוֹתֵר מִזֶּה. אָמַר, אוּי לְעוֹלָם כְּשִׁתְּצֵא מִמֶּנּוּ, שְׁעַד הַיּוֹם הַזֶּה שְׁאֵלְתִי עַל זֶה, וְלֹא מְצֵאתִי אֶת עֶקֶר הַדְּבָר, רַק עֲכָשׁוּ. אוֹתָהּ הַדְּרִיךְ שִׁיַּצְתָּ בָּהּ, תְּהִיָּה סִימָן שֶׁל בְּרָכָה לִי עַל שְׁפָגְשְׁתִּי אוֹתָךְ. יָשַׁב עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְלָמַד כָּל סֵפֶק וְקִשְׁיָא שְׁהִיּוּ לִי, וְלָמַד אוֹתוֹ שְׁשִׁים טַעְמִים בְּפִרְשַׁת בְּרֵאשִׁית. הֵלֶךְ לְדַרְכוֹ.

מְצָא אֶת רַבִּי חֲזִיא. אָמַר לוֹ, בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ רַבִּי אֶבְהוֹ, שְׁאֵטְעַם מְאֹרֶת הַמְּתִיקוֹת שֶׁל הַדְּבָשׁ שְׁמִצִּית מְגֹזֶרֶת קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים. אָמַר לוֹ, חֲרִיּוֹת דְּקַל שְׁאִין בְּהֵן פְּרוֹת וְסִבִּיאַת הַדְּבָשׁ אִין מְתִישְׁבִים יְחַד. וְאַף עַל פִּי כֵן לָמַד אוֹתוֹ.

בְּבָה ר' חֲזִיא וְאָמַר, נִדְרִיתִי עָלִי, שְׁעַד שְׁאֵלְמַד לְפָנֵי בְּעָלֵי הַמִּשְׁנָה הַעֲלִינָה, לֹא אֲשַׁב כְּאֵן. יָשַׁב שֵׁם שְׁתִּים עֶשְׂרֵה שָׁנִים. כְּשָׁבָא, קָרְאוּ לוֹ רַבִּי חֲזִיא הַגְּדוֹל. אָמַר רַבִּי יַצְחָק, הָאֹר הַגָּנוּז לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, אוֹתוֹ שְׁהוּא גָּנוּז. זְהוּ שְׁכַתוּב (תְּהִלִּים כז יא) אוֹר זָרַע לְצַדִּיק לְצַדִּיק וְלִישְׂרֵי לֵב שְׁמַחָה.

וּלְפִיכֶם אָמַר קוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא, לֹא תִקְשִׁי לִכּוֹ, דְּכַתִּיב מְאֹרֶת, וְלֹא שְׁלִים. דְּאָנָא לֹא עֲבָדִית לִיהּ, אָלָא לְמַה דְּכַתִּיב, לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. לְשִׁמְשָׁא לְבַנֵּי אַרְעָא, וְדִי לְכוּ לְבַנֵּי הָאָרֶץ, וְדִי לְכֶם לְבַנֵּי הָאָרֶץ לְמֵאֹר הַזֶּה שִׁישְׁמֵשׁ אֶתְכֶם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וּמַה נְהוּרָא זְעִירָא דָא, לֹא יְכַלִּין בְּנֵי נָשָׂא לְאַסְתַּפְּלָא בֵּיהּ, נְהוּרִיתָא דְּגָנִיז לְצַדִּיקָיָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, וְכָל שְׁכֵן נְהוּרִיתָא דְּבוּצִינָא דְּשְׂרֵי קָמִי מְלַפָּא עֵילָאָה.

אָתָּא לְנִשְׁקָא יְדִיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר כַּעַת יְדַעְנָא, דִּי בְּקוּשְׁטָא הָאִי מְאֹרֶת חֶסֶר, וְיֵאוֹת לוֹ לְמַהוּי חֶסֶר יִתִּיר מֵהָאִי. אָמַר וּוִי לְעֵלְמָא כַּד תְּפּוּק מִנִּיהּ, דְּעַד יוֹמָא דָא שְׁאִילְנָא דָא, וְלֹא אֲשַׁפְּחָנָא עֵיקְרָא דְּמִילְתָא, בַּר כַּעַן. הַהוּא אוֹרְחָא דְּנִפְקַת בֵּיהּ, יְהֵא סִימָנָא (דף כ"ב) דְּבִרְכָה לִי, עַל דְּעָרְעִית לָךְ.

יְתִיב עֲמִיהּ תְּלַתִּין יוֹמִין, וְאוּלִיף כָּל סַפְקָא וְקוּשְׁיָא דְּהוּהּ לִיהּ, וְאוּלִיף לִיהּ שְׁתִּין טַעְמִי בְּפִרְשַׁת דְּבְרֵאשִׁית. וְאַזַּל לְאוֹרְחִיהּ. אֲשַׁבַּח לְרַבִּי חֲזִיא, אָמַר לִיהּ בְּמָטוֹ מִינָךְ רַבִּי אֶבְהוֹ, דְּאֵטְעוּם מֵהוּא מְתִיקָא דְּדוּבְשָׂא, דְּאֲמַצִּית מְגֹזֶרֶת קְדִישִׁין עֵילָאִין. אָמַר לִיהּ, חֲרַרְתָּא דְּאֲפִיקוּתָא, וְסוּבְתָא דְּדוּבְשָׂא, לֹא מְתִישְׁבִי כְּחָדָא. וְאַף עַל פִּי כֵן אוּלִיף לִיהּ.

בְּבָה ר' חֲזִיא וְאָמַר, נִדְרִנָא עָלִי, דְּעַד דְּאוּלִיף קָמִי מְאֹרִיהוֹן דְּמִתְנִיתָא עֵילָאָה, לֹא אִיתִיב הָבָא. יְתִיב תַּמָּן תְּרִיסַר שָׁנִין, כַּד אָתָּא קָארוֹ לִיהּ ר' חֲזִיא רַבָּה. אָמַר רַבִּי יַצְחָק, אוֹר גָּנוּז לְצַדִּיקָיָא לְעֵתִיד לְבָא, הַהוּא דְּהוּא גָּנוּז. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (תְּהִלִּים כז יא) אוֹר זָרַע לְצַדִּיק וְלִישְׂרֵי לֵב שְׁמַחָה.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת (בראשית א). רבי פנחס פתח בפסוק הַזֶּה (שיר א) צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לֹא אָמוּ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, חֲזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה וְלֹא מְצָאנוּ עֶטְרָה שְׁעֶשְׂתָה בַת שֹׁבַע לְשֹׁלְמֹה. כַּעַת יֵשׁ לֹאמֵר, זֶה שְׁאֵמַר רַבִּי יִצְחָק מֵה זֶה צְאִינָה וּרְאִינָה, הֲיֵה לֹא לְכַתֵּב בָּאוּ וּרְאוּ, מֵה זֶה צְאִינָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַפְּסוּק הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא עַל אוֹתָם הַצְּדִיקִים שֶׁיֵּצְאוּ מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְנִקְבְּרוּ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשָׁה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְשִׁיֵּצְאָה נִשְׁמַתָּם שָׁם. וְעֵתִידָה בַת קוֹל לְהַעִיר בְּכָל צִיּוֹן וְצִיּוֹן שֶׁל בְּתֵי הַקְּבֻרוֹת, וְאוֹמֶרֶת: צְאִינָה וּרְאִינָה, צָאוּ מִתַּחַת רַקְבֹנוֹת הָעֵפֶר וְהִתְעוֹרְרוּ מִשְׁנַתְכֶם. בְּנוֹת צִיּוֹן - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב' כ"ג) מֵה הַצִּיּוֹן הַלְזוּ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, זְכָאִים אַתֶּם הַצְּדִיקִים לְרֵאוֹת אֶת זֵיו הַכְּבוֹד הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהַשְּׁלוֹם כְּלוּ שְׁלוֹ, וּבְאִיזוֹ זְכוּת? בְּשִׁבִיל הָעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לֹא אָמוּ, בְּשִׁבִיל אוֹתוֹ הַפְּתוּר שֶׁהַכְּתִירוֹ אוֹתוֹ הַצְּדִיקִים בְּדַבְּרֵי תוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, אָמוּ, וּמֵהוּ? אָמוּ, וְאִיזְהוּ אִם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֵלּוּ הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם אֵמָּה הַיְדוּעָה לֹא.

בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ - חֲתוּנָה הִיזוּ מִמִּי הִיא? אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מֵהָאֵם הַהוּא, חֲתוּנָה שֶׁל אוֹתוֹ הָאֵם שְׁלוּ. מֵהוּ חֲתוּנָתוֹ? בְּיוֹם שֶׁהַכְּשֵׁרוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא שִׁמְחַת הַצְּדִיקִים. וְאִימְתִי הַכְּשֵׁרוֹ? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשְׁלַשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וּמְעַלָּה, שְׁאוֹתוֹ הַיּוֹם חוֹבָה עַל הַצְּדִיקִים לַעֲשׂוֹת שִׁמְחַת הַלֵּב כְּיוֹם שֶׁעוֹלָה לַחֲפָה, וּמִשׁוּם אוֹתָהּ הַזְּכוּת עֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹרֵר אוֹתָם

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת. ר' פִּנְחָס פָּתַח בְּהַאי קָרָא (שה"ש ג יא) צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לֹא אָמוּ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, חֲזַרְנוּ עַל הַתּוֹרָה כּוֹלָא, וְלֹא אִשְׁכְּחִין עֶטְרָה דְּעֶבְדַּת בַּת שֹׁבַע לְשֹׁלְמֹה. כַּעַת אֵית לְמִימַר, הַאי דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק מֵאִי צְאִינָה וּרְאִינָה, הוּה לִיָּה לְמִיכְתָּב בָּאוּ וּרְאוּ. מֵאִי צְאִינָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, פְּסוּקָא דָא, דְּאִתְקַרֵי עַל אֵינוֹן זְכָאִין דְּנִפְקוּ מִן עֲלְמָא דִּין, וְאִתְקַבְּרוּ בְּאַרְעָא קְדִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדִנְפַקְתָּ נִשְׁמַתְהוֹן תַּמְּן. וְעֵתִידָה בַת קוֹל לְאַתְעָרָא בְּכָל צִיּוֹנָא וְצִיּוֹנָא דְבְּתֵי קַבְּרֵי, וְאַמְרָה צְאִינָה וּרְאִינָה, פּוֹקוּ מִתַּחַת בְּלִיאוֹתָא דְעַפְרָא, וְאִיתְעָרוּ מִשְׁנַתְכוֹן. בְּנוֹת צִיּוֹן: כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (מ"ב כג י"ז) מָה הַצִּיּוֹן הַלְזוּ.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, זְכָאִין אַתוֹן צְדִיקָא לְמַחְמֵי בְּזִיווָא וְקִירָא עֲלָאָה דְמִלְפָּא קְדִישָׁא, דְשִׁלְמָא כּוֹלָא דִּילִיָּה. וּבְאִיזְהוּ זְכוּתָא, בְּשִׁבִיל עֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לֹא אָמוּ, בְּדִיל הַהוּא כְּתָרָא, דְאַכְתְּרוּ לִיָּה צְדִיקָא בְּמִלֵּי דְאוּרִייתָא בְּעֲלְמָא דִּין. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, אָמוּ, וּמֵהוּ אָמוּ. וְאִיזְהוּ אִם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֵלּוּ צְדִיקִים שֶׁהֵם אִם הַיְדוּעָה לֹא.

בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ, חֲתוּנָת דָּא מִמָּאן הוּא. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מֵהַהוּא אִם, חֲתוּנָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אִם שְׁלוּ. מֵהוּ חֲתוּנָתוֹ בְּיוֹמָא דְכִשְׁרִין לְמַעֲבַד פִּיקוּדֵי אוּרִייתָא, דְהוּא חֲדוּתָא דְצְדִיקָא. וְאִימְתִי כִשְׁרִין. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִתְּלִיסַר שָׁנִין וְלַעֲלֵלָא, דְהַהוּא יוֹמָא חוֹבְתָא עַל צְדִיקָא לְמַיעֲבַד חֲדוּתָא דְלָפָא, כְּיוֹמָא דְסְלִיק לַחוּפָּה. וּבְגִין הַהוּא זְכוּתָא, עֵתִיד קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא לְאַתְעָרָא לְהוּ וְלַעֲבָרָא כְּרוּזָא

וְלַהֲעֲבִיר כְּרוּז לִפְנֵיהֶם בְּחֻדָּה:
צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא תִשְׁמַע, יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם, ר' יִצְחָק אָמַר, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחִיָּה אֶת הַמַּחִיָּה וַיַּעֲבִיר כְּרוּזָא עַל כָּל צִיּוֹן וְצִיּוֹנָא. בֵּיהּ זְמַנָּא נְחִית הֵהיא נִשְׁמַתָּא, כְּנִהוּרָא וּבּוֹצִינָא דִּינְהֵר בְּנִהִירוּ רְקִיעָא דְשָׁמַיָא, עַל הֵהוּא גּוּפָא דְאֲתַעַר מִן אַרְעָא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם. וְלָמָּה, לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל אוֹתוֹ הַגּוֹף הַיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ.

ר' אֲבָהוּ אָמַר, זוּ הִיא זֹהַר הַרוּחַ, הַשְׁוֹרָה עַל הַגּוֹף לְהַחִיּוֹתוֹ וְלְהָאִיר אֶפְלוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם, וְלָמָּה? לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל הַיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנּוּ.

ר' יְהוּדָה בֶּן פְּזִי פָּגַע אֶת רַב נַחֲמָן. אָמַר לוֹ, אוֹתָהּ הַרוּחַ שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחִיּוֹת בָּהּ אֶת הַמַּחִיָּה מֵהִי? אָמַר לוֹ, הִיא רוּחַ הָאֶסְפֶּקְלָרְיָה שֶׁל מַעְלָה, כְּאֲשֶׁר יִשְׁיגּוּ בְּנֵי אָדָם הַדְּעוֹת הַנְּכֹונוֹת. וּמִנֵּין לָנוּ זֶה? מִמָּה שְׁכַתּוּב (יחזקאל לו) וְנִתְתִּי רוּחִי בְּכֶם וְחִייתֶם. לֹא נֶאֱמַר וְנִתְתִּי רוּחִי בְּכֶם, אֶלֶּא רוּחִי, אוֹתוֹ הַנֶּאֱצֵל מֵהָאֶסְפֶּקְלָרְיָה שְׁלִי, וְכַתּוּב (שם) וְאֵת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם, וְאַחַר כֵּן יִהְיֶה סִימָן יְדוּעַ בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (בראשית א) וְהָיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמִנוּ (בראשית א). רַבִּי אֲבָהוּ פָּתַח, (תהלים ח) מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ וְתַחֲסְרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים. רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, בְּשַׁעֲהַ שְׂרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרָא אֶת הָאָדָם, נִתְיַעַץ עִם הַמַּלְאָכִים אוֹתָם הַסּוֹכְבִים אֶת כְּסָאוֹ, וְאָמַר לָהֶם נַעֲשֵׂה אָדָם.

קְדַמְיָהוּן בְּחֻדָּה, צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תָּא שְׁמַע, יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם, ר' יִצְחָק אָמַר, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחִיָּה אֶת הַמַּחִיָּה, וַיַּעֲבִיר כְּרוּזָא עַל כָּל צִיּוֹנָא וְצִיּוֹנָא. בֵּיהּ זְמַנָּא נְחִית הֵהיא נִשְׁמַתָּא, כְּנִהוּרָא וּבּוֹצִינָא דִּינְהֵר בְּנִהִירוּ רְקִיעָא דְשָׁמַיָא, עַל הֵהוּא גּוּפָא דְאֲתַעַר מִן אַרְעָא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם. וְלָמָּה, לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל אוֹתוֹ הַגּוֹף הַיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ.

ר' אֲבָהוּ אָמַר, זוּ הִיא זֹהַר הַרוּחַ, הַשְׁוֹרָה עַל הַגּוֹף לְהַחִיּוֹתוֹ, וְלְהָאִיר אֶפְלוֹ. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם. וְלָמָּה, לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל הַיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנּוּ.

ר' יְהוּדָה בֶּן פְּזִי פָּגַע בֵּיהּ בְּרַב נַחֲמָן, אָמַר לִיהּ אוֹתוֹ הַרוּחַ שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחִיּוֹת בּוֹ הַמַּחִיָּה, מֵהוּ. אָמַר לִיהּ, הוּא רוּחַ אֶסְפֶּקְלָרְיָא שֶׁל מַעְלָה, כְּאֲשֶׁר יִשְׁיגּוּ בְּנֵי אָדָם הַדְּעוֹת הַנְּכֹונוֹת. וּמִנָּא לָן הָא. מִמָּה דְכְּתִיב, (יחזקאל לו) וְנִתְתִּי רוּחִי בְּכֶם וְחִייתֶם. וְנִתְתִּי רוּחִי בְּכֶם לֹא נֶאֱמַר, אֶלֶּא רוּחִי, אוֹתוֹ הַנֶּאֱצֵל מֵהָאֶסְפֶּקְלָרְיָא שְׁלִי. וְכַתּוּב (שם לו כז) וְאֵת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם, וְאַחַר כֵּן יִהְיֶה סִימָן יְדוּעַ בְּעוֹלָם, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, וְהָיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמִנוּ. ר' אֲבָהוּ פָּתַח, (תהלים ח) מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ וְתַחֲסְרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים. ר' תַנְחוּם אָמַר, בְּשַׁעֲהַ שְׂרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרָא אֶת הָאָדָם, נִתְיַעַץ עִם הַמַּלְאָכִים אוֹתָם הַסּוֹכְבִים אֶת כְּסָאוֹ, וְאָמַר לָהֶם נַעֲשֵׂה אָדָם.

אָמְרוּ לוֹ, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם מַה טִּיבוֹ שֶׁל אָדָם זֶה, מַה אָנוֹשׁ פִּי תִזְכְּרֵנוּ?
תִּזְכְּרֵנוּ?

דָּבָר אַחֵר נַעֲשֶׂה אָדָם, רַבִּי בּוּטָא בְּשֵׁם רַבִּי בּוֹ חֲזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה וְלֹא מִצִּינוּ שְׁנַתִּיעֵץ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הַמַּלְאָכִים לְעוֹלָם עַל שׁוֹם דָּבָר מִכָּל מַה שֶׁהוּא צָרִיף לַעֲשׂוֹת.

וְעוֹד מִצִּינוּ שְׂאִין לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה שֶׁמִּשְׁיָגִים לְדַעְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁהֵם רָצִים לְהִשְׁיָג, מִיַּד חוֹזְרִים לְאַחֹר מִהִשְׁגָּתָם, כְּמוֹ עוֹף הַנִּקְרָא קְנֻבּוֹסָא דְקוֹנָאֲרִי הַזֶּה, שֶׁפּוֹרֵחַ וְחוֹזֵר לְמָקוֹם שֶׁהוּא שׁוֹרֵה. כִּף הֵם, עַד שֶׁחוֹזְרִים וְאוֹמְרִים (יחזקאל א) בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמָּקוֹמוֹ.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי בּוּטָא, מִצִּינוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן, וּבְרָא מְזֵה הָאוֹר שְׂאֵר הַמְּשֻׁמְשִׁים שְׁלוֹ. אִם הָאוֹר שֶׁנִּבְרָא בַּתְּחִלָּה לֹא נִתְּיָעַץ עִמוֹ, כְּשֶׁרָצָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ שְׂאֵר צְבָאוֹתָיו, כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן (תהלים סמד) אָדָם לְהִבָּל דְּמָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִנֵּחַ לְרַבִּי בּוּטָא, שְׁעָם בְּעַלֵּי הַמְּשֻׁנָּה שֵׁם אֶת מְדוּרוֹ. אָמַר רַבִּי בּוּטָא, אֲנִי לֹא זָכִיתִי שִׁיְהִי מְדוּרִי עִמָּהֶם, אֲבָל הַקְּשִׁיָּא הִיתָה שְׁלֵהֶם.

וְתַרְוִין שְׁמַעְתִּי שְׂאֵמַר רַבִּי בּוֹ, כְּמַלְלֵךְ הַזֶּה שֶׁהִיָּה שׁוֹלֵט עַל הַפֶּל, וְרָצָה לְהִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ שְׁכֻלָּם כְּלוּלִים בּוֹ וְהוּא הַפֶּל, עֲשֶׂה עַצְמוֹ בְּלִשׁוֹן רַבִּים. כִּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוֹאִיל וְרָצָה לְהִרְאוֹת שְׁכָל הָעוֹלָם שְׁלוֹ, כָּלֵל אֶת הַפֶּל בְּיָדוֹ, וְאָמַר לְשׁוֹן רַבִּים לְהִרְאוֹת שֶׁהוּא הַפֶּל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם קוֹל מְמָרוּמִים שְׁמַעְתִּי מְזֵה, אָמַר שֶׁהִיָּה יָפָה, שְׂאִין תַּרְוִין הַזֶּה מִתִּישָׁב בְּלַבִּי.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי בָּא לְטַבְּרִיָּה

אָמְרוּ לוֹ, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם מַה טִּיבוֹ שֶׁל אָדָם זֶה, מַה אָנוֹשׁ פִּי תִזְכְּרֵנוּ.

דָּבָר אַחֵר נַעֲשֶׂה אָדָם, ר' בּוּטָא בְּשֵׁם ר' בּוֹ חֲזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּוֹלָה, וְלֹא מִצִּינוּ שְׁנַתִּיעֵץ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הַמַּלְאָכִים לְעוֹלָם, עַל שׁוֹם דָּבָר מִכָּל מַה שֶׁהוּא צָרִיף לַעֲשׂוֹת.

וְעוֹד מִצִּינוּ שְׂאִין לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה שֶׁמִּשְׁיָגִים לְדַעְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁהֵם רָצִים לְהִשְׁיָג, מִיַּד חוֹזְרִים לְאַחֹר מִהִשְׁגָּתָם, כְּהַדִּין קְנֻבּוֹסָא דְקוֹנָאֲרִי, דְּפָרַח וְחוֹזֵר לְדוּף דְּשָׂאֲרִי. כִּף הֵם, עַד שֶׁחוֹזְרִים וְאוֹמְרִים (יחזקאל ג יב) בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמָּקוֹמוֹ.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי בּוּטָא, מִצִּינוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא אוֹר הָרֵאשׁוֹן, וּבְרָא מְזֵה הָאוֹר שְׂאֵר הַמְּשֻׁמְשִׁים שְׁלוֹ. אִם הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן שֶׁנִּבְרָא בַּתְּחִלָּה, לֹא נִתְּיָעַץ עִמוֹ, כְּשֶׁרָצָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ שְׂאֵר צְבָאוֹתָיו, כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן אָדָם לְהִבָּל דְּמָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִנֵּחַ לְרַבִּי בּוּטָא דְעָם מְאֲרִי מִתְּנִיתָא שְׁוֵי מְדוּרִיָּה. אָמַר ר' בּוּטָא, אֲנִי לֹא זָכִינָא לְמַהוּי מְדוּרָאֵי עִמָּהוֹן, אֲבָל קוֹשְׁיָא הוּוּה דִּידְהוֹן.

וּפִירוּקָא שְׁמַעְנָא, דְּאָמַר רַבִּי בּוֹ, כְּהַדִּין מְלָכָא דְהוּוּה שְׁלִיטָא עַל כְּלָא, וּבְעֵי לְאַחְזָאָה גְרַמִּיָּה דְכְּלָהוּ כְּלִילָן בֵּינָה, וְהוּא כְּלָא. עֲבִיד גְרַמִּיָּה בְּלִישָׁן דְּסַגִּיָּאִין. כִּף קוֹדֶשָׁא בְרִיף הוּא, הוֹאִיל דְּבְעֵי לְאַחְזָאָה דְכָל עֲלָמָא דִּידִיָּה, כְּלִיל כּוֹלָא בִּידִיָּה, וְאָמַר לִישָׁן דְּסַגִּיָּאִין, לְאַחְזָאָה דְהוּא כּוֹלָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִי קָלָא מִן רַמְיָא שְׁמַעְתָּא מֵהָאֵי, אִימָא דְהוּוּה שְׁפִיר, דְּלֹא אֲתִישָׁבָא בְּלַבָּאֵי הָאֵי פִירוּקָא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי אֲתָא לְטַבְּרִיָּה לְמַדְפֵּי

לטהר את כל שוקי טבריה, ראו אותו רבי פנחס ורבי בא ורבי יצחק. אמרו: עד מתי נשב בקיום אחד ולא נוכל ללכת? אמרו: הנה מבצלי המשנה כאן, נשאל לפניו.

בא לשם רבי אבהו. אמר לו: אם לא נשמע דבר זה, הרי יפתח פיהם של המינים בפסוק הזה. אמר לו: יאמר לנו מר את עקר הפסוק הזה. אמר לו: מה הוא? אמר לו: זה נעשה אדם בצלמנו כדמותנו.

אמר רבי שמעון, כתוב (ישעיה מב יח) החרשים שמעו והעורים הביטו לראות. וכי לעורים ולחרשים אמרה התורה את זה? אלא עורים, שהם עורים בתורה, שדרך הישר לפניהם, והולכים ארחות עקלקלות פעורים, ולא יודעים את עקר הדבר. הפסוק הזה נגזר במשנה שלנו, וכך גזרנו.

בשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, המים היו העקר של הכל, וממים השתיל את כל העולם. ועשה הקדוש ברוך הוא שלשה אמנים שיעשו את אמנותו בעולם הזה, ואלו הם: שמים, וארץ, ומים. ועל ידי אלו נברא כל מה שבועלם הזה.

והזמין את שלשת אלו, את כל אחד מהם, להוציא בריות שצריך לעולם. הזמין את המים. אמר להם: אתם תוציאו את הארץ מתחתיתכם, ואתה לך תתכנס למקום אחד. והמים עשו כן. זהו שכתוב (בראשית א) יקוו המים.

קרא לארץ. אמר לה: את תוציאי ממך בריות, בהמות וחיות וכדומה להם. מיד עשתה כן. זהו שכתוב (שם) ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה.

קרא לשמים. אמר להם: אתם

לכל שוקי טבריה, חמו ליה, ר' פנחס ורבי בא ורבי יצחק. אמרו, עד אימתי ניתב בקיימא חדא, ולא ניכול למהך. אמרו, הא מארי דמתניתין הכא, נשאל קמיה.

אתא רבי אבהו תמן, אמר ליה, אי לא נשמע מלה דא, הא אתפתחנא פומהון דמינאי בפסוקא דא. אמר ליה, לימא לן מר (דף כא ע"א) עיקרא דפסוקא דא, אמר ליה מאי הוא. אמר ליה האי נעשה אדם בצלמנו כדמותנו.

אמר רבי שמעון, פתיב (ישעיה מב יח) החרשים שמעו והעורים הביטו לראות. וכי לעורים ולחרשים אמרה תורה האי. אלא עורים, שהם עורים בתורה, שדרך הישר לפניהם, והולכים ארחות עקלקלות פעורים, ולא ידעון עיקרא דמלתא. האי פסוקא אתגזר במתניתא דילן, והכי גזרנא.

בר ברא קודשא בריך הוא עלמא, הוה עיקרא דכלא מיא, ומן מיא אשתיל כל עלמא. ועבד קודשא בריך הוא תלתא אומנין, דיבעדון אומנותיה בהאי עלמא, ואלין אינון: שמיא, וארעא, ומיא. ועל ידי דאלין, אתברי כל מה די בעלמא דין.

וזמין לאלין תלתא, לכל חד מנהון, לאפקא ברייתא דצריך לעלמא. זמין למיא, אמר ליה את אפיק לארעא דתחותך, ואת זיל אתכניש לאתר חד, ומיא עבד כן, הדא הוא דכתיב, יקוו המים.

קרא לארעא, אמר לה, את אפיק בריין מינה, בעירין וחיותן וכדדמי לון, מיד עבדת כן, הדא הוא דכתיב, ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה.

קרא לשמים, אמר לון, אתון אבדילו בין מיא

הבדילו בין מים למים. עשו כן.
 זהו שכתוב (ש) ויעש אלהים את
 הרקיע. קרא לארץ. אמר לה:
 הוציאי דשאים ועשבים ויבולים
 ועצי השדה. מיד מה כתוב בה?
 (ש) ותוצא הארץ דשא עשב
 מזריע זרע.

קרא כמו כן לשמים. אמר להם:
 יהיו בכם אורות ומאורות להאיר
 על הארץ, זהו שכתוב (ש) יהי
 מארת ברקיע השמים. קרא כמו
 כן למים. אמר להם: אתם תוציאו
 רמש של דגים ועופות וכדומה
 להם. זהו שכתוב (ש) ישרצו
 המים שרץ נפש חיה. ועל ידי
 שלשת אלה נעשה כל מעשה
 בראשית, כל אחד ואחד למינו.
 בשבא היום הששי, כלם היו
 מזמנים לברא כמו שאר הימים.
 אמר להם הקדוש ברוך הוא:
 שום אחד מכם לא יכול לעשות
 הבריה הזו לבדה כמו שאר כל
 הבריות שהיו עד כאן, אלא כלכם
 תתחברו יחד, ואני עמכם, ונעשה
 אדם, שהרי אתם לא תוכלו
 לעשותו לבדכם, אבל הגוף יהיה
 של שלשתכם, והנשמה שלי.

ולפיכך קרא להם הקדוש ברוך
 הוא ואמר להם נעשה אדם, אני
 ואתם. אני את הנשמה, ואתם את
 הגוף. וכך הוא, שהגוף הוא
 משלשתם, שהיו אמנים במעשה
 בראשית. ואת הנשמה נתן
 הקדוש ברוך הוא, שהשתתף
 עמם בה.

בצלמנו כדמותנו, כלומר שראוי
 לנו, באותו הגוף שגלקח מכם,
 לדעת ולהדמות לכם כמו אותו
 שגלקח ממני, שהוא הנשמה,
 שיפרד ממעשי העולם, ותהיה
 תשוקתו ורצונו לעליונים
 הקדושים.

ועוד בצלמנו כדמותנו, שהגוף
 שגלקח מכם לא יהיה בקיום

למִיא, עבדו כן, הָדָא הוּא דְכְתִיב, וַיַּעַשׂ
 אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ. קָרָא לָאֲרֶעָא, אָמַר לָהּ
 אֲפִיקֵי דְשָׂאִים וְעֵשְׂבִים וַיְבֹלִין וַאֲיִלְנֵי חֻקְלָא,
 מִיַּד מַה כְּתִיב בְּהָ. וְתוֹצֵא הָאֲרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב
 מְזַרְיַע זְרַע.

קָרָא כְּמוֹ כֵּן לְשָׁמַיִם, אָמַר לוֹן, יֵהָא בְּכוּן
 נְהוּרִין וּבּוֹצִינִין לְאַנְהָרָא עַל אֲרֶעָא, הָדָא
 הוּא דְכְתִיב, יְהִי מְאֹרֹת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם. קָרָא
 כְּמוֹ כֵּן לְמִיא, אָמַר לוֹן, אַתּוֹן אֲפִיקוּ רֵיחְשָׂא
 דְנוּנִין וְעוֹפִין, וַיְכַדְדְּמֵי לוֹן, הָדָא הוּא דְכְתִיב,
 יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שָׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה. וְעַל יְדִיהוּן
 דְתִלְתָּא אֲלִין, אַתְּעֵבִיד כָּל עוֹבְדָא דְבְרָאשִׁית,
 כָּל חַד וְחַד לְזַיְנִיָּה.

בְּרֵ אַתָּא יוֹמָא שְׁתִּיתָּאָה, כְּלָהוּ הוּוּ זְמִינִין
 לְמַבְרֵי כְּשָׂאָר יוֹמִין. אָמַר לוֹן קוּדְשָׂא
 בְּרִיךְ הוּא, לָא שׁוּם חַד מְנֻכּוֹן, יְכִיל לְמַעְבַּד
 בְּרִיָּה דָא בְּלַחֲדוּי, כְּשָׂאָר כָּל בְּרִיָּין דְהוּוּ עַד
 כָּאֵן, אָלָא כּוּלְכוֹן תְּתַחְבְּרוּן כְּחַדָּא וְאַנָּא
 עִמְכוֹן, וְנַעֲבִיד אִינְשָׂא. דְהָא אַתּוֹן לָא תִיכְלוּן
 לְמַעְבְּדִיהּ בְּלַחֲדוּיכוֹן, אָבַל גּוּפָא יֵהָא דִילְכוֹן
 תְּלִיתִכוֹן, וְנִשְׁמָתָא דִילֵי.

וּלְפִיכֵךְ קָרָא לוֹן קוּדְשָׂא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמַר לוֹן
 נַעֲשֵׂה אָדָם, אָנָּא וְאַתּוֹן. אָנָּא נִשְׁמָתָא,
 וְאַתּוֹן גּוּפָא. וְכֵךְ הוּא, דְגוּפָא הוּא מְתִלְתְּהוּן,
 דְהוּוּ אוּמְנִין בְּעוֹבְדָא דְבְרָאשִׁית, וְנִשְׁמָתָא
 יְהֵבָה קוּדְשָׂא בְּרִיךְ הוּא, דְאַשְׁתַּתַּף עִמְהוּן בְּהָ.
 בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, כְּלוּמַר דְאַתְחִזִּי לְנָא,
 בְּהָהוּא גּוּפָא דְאַתְנַסֵּב מְנֻכּוֹן,
 לְמַנְדַּע וּלְאַדְמָאָה לְכוּן, וּבְהָהוּא דְאַתְנַסִּיב
 מְנֵי, דְהוּא נִשְׁמָתָא, דִּיתְפָּרֵשׁ מְעוֹבְדוּי
 דְעֻלְמָא, וִיְהָא תְּאוּבְתִיָּה וִרְעוּתִיָּה לְעִילְאִין
 קְדִישִׁין.

וְעוּד בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, דְגוּפָא דְאַתְנַסִּיב

כמותכם. מה זה כמותכם?
כמותן הבריות שהוצאתם, על
שהוא עפר פשאר כל הבריות.
והנשמה הקדושה היא שאני
נתתי בו, שיהיה לה קיום
לעולמים, שאינה גוף, ותדמה
לקיום שלי.

אמר רבי אבהו, זהו ברור הדבר,
משום שנמצא שבבראשית היו
שלוש אלו - שמים וארץ ומים.
רבי אלעזר בן רבי שמעון אמר,
יפה הוא. אבל הארץ לקחה את
כח שלשתם לבדה, עד שהיו בה
ארבעה יסודות קיימים - מן
השמים שנים, ומן המים אחד,
והאחד שבה. והיא הוציאה את
הגלם של אדם, והקדוש ברוך
הוא את הנשמה. זהו שכתוב (שם
ב) ויצר ה' אלהים את האדם עפר
מן האדמה ויפח באפיו נשמת
חיים. הרי שניהם - הארץ
והקדוש ברוך הוא - שהשתתפו
יחד לעשות אותו, ובגללו אמר
נעשה אדם. שהקדוש ברוך הוא
אמר לה עשי את הגוף, ואני את
הנשמה. אמר רבי יצחק, הנה כל
הספק הזה עבר מעמנו.

עוד אמר רבי אלעזר, כגון זה
שתף הקדוש ברוך הוא את
העולם בבריאת בני אדם, שהרי
שנינו שלשה שתפים באדם,
האיש ואשתו והקדוש ברוך הוא.
אמר רבי יהושע, כגון זה השמים
והארץ והקדוש ברוך הוא. אמר
רבי שמעון, שמים כנגד איש,
ארץ כנגד אשתו, ולעולם הקדוש
ברוך הוא משתף עמם, ועל כן
נאמר נעשה אדם, בלשון
שתפות, ואין הקדוש ברוך הוא
משתף עם שום בריה זולת עם
אדם.

אמר רבי יוסי, ובשאר הבריות
מי משתף עמם? אמר רבי
שמעון, כח האדמה, שאמרו

מנכון, לא יהוי בקיומא כגניכון. מאי
כגניכון. פאינון בריין דאפקתון, על דאיהו
עפרא פשאר כל בריין. והיה נשמתא קדישא
דאנא יהיב ביה, דיהוי לה קיומא לעלמין,
דליתה גופא, וידמה בקיומא לי.

אמר רבי אבהו, הדין הוא ברירא דמלתא,
משום דאשתכח דבבראשית, הווי אלין
תלתא, שמיא וארעא ומיא.

ר' אלעזר בר ר' שמעון אמר, יאות הוא. אבל
ארעא נסבא חילא דתלתהון בלחודאה, עד
דהוי בה ארבע יסודות קיימין. מן שמיא תריין,
ומן מיא חד, וחד דבה. והיא אפיקת גולמא
דאדם, וקודשא בריך הוא נשמתא. הדא הוא
דכתיב, ויצר ה' אלהים את האדם עפר מן
האדמה ויפח באפיו נשמת חיים. הרי
תרויהון, ארעא וקודשא בריך הוא, דאשתתפו
פחדא למעבד ליה, ובגניה אמר נעשה אדם,
דקודשא בריך הוא אמר לה עשי את הגוף,
ואנא נשמתא. אמר רבי יצחק, הא כל ספיקא
דא אתעבר מינן.

עוד אמר רבי אלעזר, פהאי גוונא, אשתתף
קודשא בריך הוא לעלמא, בברייתא דבני
נשא. דהא תנינן, שלשה שותפין באדם,
האיש ואשתו וקודשא בריך הוא. אמר רבי
יהושע, פהאי גוונא, שמיא וארעא וקודשא
ברוך הוא. אמר רבי שמעון, שמים, כנגד
איש. ארץ, כנגד אשתו. ולעולם קודשא בריך
הוא משותף עמם. ועל כן נאמר נעשה אדם
בלשון שותפות. ואין הקדוש ברוך הוא
משותף עם שום בריה, זולת עם אדם.

אמר רבי יוסי, ובשאר הבריות מי משותף
עמם. אמר רבי שמעון, כח האדמה,
דאמרן שהיא נפש חיה. אבל הקדוש ברוך

שְׁהִיא נֶפֶשׁ חַיָּה. אָבֵל הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֵין מִשְׁתַּף אֶלָּא עַל
הָאָדָם בְּלָבָד.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹי לְהֵם
לְרַשְׁעִים שְׂאִינִם רוּצִים לְהִדְבֹק
בְּשִׁתְּפוּת שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
בְּמָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ
הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהוּא נִתֵּן, אֶלָּא הוֹלֵךְ
וְדָבֵק בְּכַח הַבְּהֵמוֹת. זֶהוּ שְׂכֵתוֹב
(תהלים מט) וְאָדָם בִּיקָר בַּל יִלִּין
נִמְשָׁל בְּבִהְמוֹת נְדָמוֹ. בַּל יִלִּין,
שְׂאֵל רָצָה לְעַמֵּד בְּאוֹתוֹ יָקָר
וְתִפְאָרַת שֶׁל הַנְּשֻׁמָּה. אָבֵל מָה
חֲטָאֲתוֹ שְׁעָשָׂה? שְׂנִמְשָׁל
בְּבִהְמוֹת, בְּאוֹתוֹ הִכַּח שְׁלֵהֵן
הַנִּכְרָת וְהַנְּדָמָה מִהֲרָה, וְלֹא
תַעֲלֶה לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, זֶה
הוֹלֵךְ, כְּמוֹ מָה שְׂאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב
בֶּן אִידִי, שְׂאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן
אִידִי, מָה שְׂכֵתוֹב (איוב כח) וְכֹל יָקָר
רָאֵתָה עֵינֶיךָ, אֵלּוֹ נִשְׁמַתָּן שֶׁל
צְדִיקִים, שֶׁהֵם יָקָר וְתִפְאָרַת
לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן,
בֹּא וּרְאֵה מַעֲלָתוֹ שֶׁל אָדָם
שֶׁהַבְּדִילוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַל
שְׂאָר הַנִּבְרָאִים, אֵיךְ? אָמַר רַבִּי
אֶבְהוֹ, כֹּל מָה שְׂבָרָא הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לְפוֹעֲלִים הָאֵלֶּה
שֶׁהֵם יַעֲשׂוּ לְבָדָם, וְלֹא נִתְיַחַד
הוּא עִמָּהֶם. אָמַר עַל בְּרִיּוֹת הָאָרֶץ
תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגו', אָמַר
לְמַיִם יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם, וְהוּא לֹא
נִתְיַחַד עִמָּהֶם.

בְּשִׁבְרָא הָאָדָם, נִתְיַחַד הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם בְּעִשְׂיָתוֹ וְאָמַר
נַעֲשֶׂה אָדָם. וְנִתֵּן בּוֹ קְלִסְתָּר
פְּנִים, רְאִיָּה, רִיָּח, קוֹמָ"ה,
הַלִּיכָ"ה, מְשׁוֹ"ש, דְּבוּ"ר,
עִשְׂיָ"ה. הַמְשִׁילוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו,
זֶהוּ שְׂכֵתוֹב (תהלים ח) תִּמְשִׁלְהוּ
בְּמַעֲשֵׂי יָדָיךְ כֹּל שֶׁתָּה תַחַת רַגְלָיו.

וּבְשִׁזְרֵק בּוֹ נִשְׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה לַמַּחְתּוֹנִים וְלְעִלְיוֹנִים. נִדְמָה גּוֹפּוֹ לְאָרֶץ, וְנִשְׁמָתוֹ

הוּא אֵין מִשׁוֹתֵף, אֶלָּא עִם הָאָדָם בְּלָבָד.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְוִי לְהֵם לְרַשְׁעִים, שְׂאִינִם
רוּצִים לְהִדְבֹק בְּשִׁתְּפוּתָא שֶׁל הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא. בְּמָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ
הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהוּא נִתֵּן, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְדָבֵק בְּכַח
הַבְּהֵמוֹת. הִדָּא הוּא דְכִתְיִב, (תהלים מט כא) וְאָדָם
בִּיקָר בַּל יִלִּין נִמְשָׁל בְּבִהְמוֹת נְדָמוֹ. בַּל יִלִּין,
שְׂאֵל רָצָה לְעַמֵּד בְּאוֹתוֹ יָקָר וְתִפְאָרַת שֶׁל
הַנְּשֻׁמָּה. אָבֵל מָה חֲטָאֲתוֹ שְׁעָשָׂה שְׂנִמְשָׁל
בְּבִהְמוֹת, בְּאוֹתוֹ הִכַּח שְׁלֵהֵן, הַנִּכְרָת וְהַנְּדָמָה
מִהֲרָה, וְלֹא תַעֲלֶה לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, אֶזְלָא הָא, פִּי הָא
דְּאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן אִידִי, דְּאָמַר רַבִּי
יַעֲקֹב בֶּן אִידִי, מָאי דְכִתְיִב, (איוב כח י) וְכֹל יָקָר
רָאֵתָה עֵינֶיךָ, אֵלּוֹ נִשְׁמַתָּן שֶׁל צְדִיקִים, שֶׁהֵם
יָקָר וְתִפְאָרַת לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, בֹּא וּרְאֵה
מַעֲלָתוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהַבְּדִילוֹ הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְכַל שְׂאָר הַנִּבְרָאִים. הָאֵיךְ. אָמַר
רַבִּי אֶבְהוֹ, כֹּל מָה שְׂבָרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
אָמַר לְפוֹעֲלִים הָאֵלֶּה, שֶׁהֵם יַעֲשׂוּ לְבָדָם, וְלֹא
נִתְיַחַד הוּא עִמָּהֶם. אָמַר עַל הָאָרֶץ, תּוֹצֵא
הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגו'. אָמַר לְמַיִם, יִשְׂרְצוּ
הַמַּיִם, וְהוּא לֹא נִתְיַחַד עִמָּהֶם.

בְּשִׁבְרָא הָאָדָם, נִתְיַחַד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עִמָּהֶם בְּעִשְׂיָתוֹ, וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם.

וְנִתֵּן בּוֹ קְלִסְתָּר פְּנִים, רְאִיָּה, רִיָּח, קוֹמָ"ה,
הַלִּיכָ"ה, מְשׁוֹ"ש, דְּבוּ"ר, עִשְׂיָ"ה, הַמְשִׁילוֹ
בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו, הִדָּא הוּא דְכִתְיִב, (תהלים ח ז)
תִּמְשִׁלְהוּ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיךְ כֹּל שֶׁתָּה תַחַת רַגְלָיו.
וּבְשִׁזְרֵק בּוֹ נִשְׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה

לַמַּחְתּוֹנִים וְלְעִלְיוֹנִים. נִדְמָה לַמַּחְתּוֹנִים וְלְעִלְיוֹנִים. נִדְמָה גּוֹפּוֹ לְאָרֶץ, וְנִשְׁמָתוֹ

לְעֵלְיוֹנִים, בְּתֹאֵר, וְהָדָר, וְכָבוֹד,
בְּאִימָה, וּבִירָאָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (ש) וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעֲטְרֵהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, רֹאשׁ הַפְּסוּק הַזֶּה
סֶפֶק בְּלָבִי, שְׁפָתוֹב (ש) וּתְחַסְרֵהוּ
מֵעֵט מְאֻלְהִים. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ,
בְּנִשְׁמָתוֹ שֶׁהִיא קְדוּשָׁה וְדוּמָה
לוֹ, אֲבָל מַה חִסְרוֹן הוּא? עַל
שְׁהִיָּה גוּף וּנְלַקַּח מִן הָאֶרֶץ.

וְאִם תֹּאמַר בְּדַעַת וּבְחֻכְמָה - אִי
אֶפְשָׁר, שֶׁהָרִי רְחוּק הוּא הָאָדָם
מִן הָעֵלְיוֹנִים, שְׂאֵמַר רַבִּי אֶלְעָזָר
אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, הַמְּלֹאכִים
הַקְּרוֹבִים מְקַבְּלִים כַּח שְׁפַע
אֶסְפַּקְלָרְיָה שֶׁל מַעֲלָה תַחֲלָה,
וּמֵהֶם יוֹרֵד לְאוֹתָם שְׂאִינָם
קְרוֹבִים, וּמֵהֶם יוֹרֵד לְשָׁמַיִם וְכָל
צְבָאָם, וּמֵהֶם אֵל הָאָדָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כִּפְסֵא הַכָּבוֹד מְקַבֵּל
תַּחֲלָה, וּמִמֶּנּוּ לְמְלֹאכִים
הָעֵלְיוֹנִים, וּמֵהֶם לְאוֹתָם שְׂאִינָם
כָּל כֶּף עֵלְיוֹנִים וּגְבוּהִים כְּמוֹתָם,
וּמֵהֶם לְשָׁמַיִם, וּמֵהֶם אֵל הָאָדָם.
אֲבָל בְּמָה נִדְמָה לוֹ הָאָדָם? אָמַר
רַבִּי אֲבָהוּ, בְּנִשְׁמָה, שֶׁהִיא
קְדוּשָׁה, וְלֹא תַכְלָה לְעוֹלָם, עַל
שְׁנִטְלָה מִמֶּנּוּ, מִכַּחוֹ וּמִגְבוּרָתוֹ,
וְלֹא כְמוֹ הַגּוֹף שְׁנִטְלָה מִן הָאָדָמָה,
וַיִּכְלָה וַיָּשׁוּב עִפּוֹר כְּשֶׁהָיָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, אָדָם
וְזוּוּגוֹ עִמּוֹ נִבְרָאוּ בְּיַחַד, זֶהוּ
שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית ה) זָכָר וּנְקֵבָה
בְּרָאָם. וְנִטְלָה מִגְּבִיּוֹ, וְהִכְיִנָּה
וְהִבְיָאָה אֵל הָאָדָם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
(א) וַיִּקַּח אֶחָת מִצְלָעוֹתָיו.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, חֲוָה הִרְאִישׁוֹנָה
הַיְתָה, וְלִקְחָהּ מִמֶּנּוּ, וְהִיא נִזְקִי
הַבְּרִיּוֹת. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּקַּח אֶחָת
מִצְלָעוֹתָיו. זוֹהִי הִרְאִישׁוֹנָה שְׁנִלְקַח
מִמֶּנּוּ, עַל שֶׁהִיא רוּחַ מְזַקֶּת. וַיִּסְגַּר
בְּשָׂר תַּחֲתוֹנָה, שֶׁהִקִּים אַחֲרַת
בְּמִקּוּמָהּ.

רַבָּא אָמַר, זוֹ הַיְתָה בְּשָׂר,
וְהֵאחֲרַת לֹא הַיְתָה בְּשָׂר. וְמָה

לְתַחֲתוֹנִים וְלְעֵלְיוֹנִים. נִדְמָה גוּפוֹ (דף כא ע"ב)
לְאֶרֶץ. וְנִשְׁמָתוֹ לְעֵלְיוֹנִים, בְּתוֹאֵר, וְהָדָר,
וְכָבוֹד, בְּאִימָה, וּבִירָאָה. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב,
(תהלים ח ו) וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעֲטְרֵהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, רִישָׁא דְהֵאִי קָרָא, סְפִיקָא
בְּלָבָאִי, דְכְּתִיב (ש) וּתְחַסְרֵהוּ מֵעֵט
מְאֻלְהִים. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בְּנִשְׁמָתִיהָ דְהֵיא
קְדִישָׁא, וְדָמִי לִיהָ. אֲבָל מֵאִי גְרִיעוּתָא הוּא,
עַל דְהָיָה גוּפָא, וְאֵתְנַטַּל מִן אֶרֶעָא.

וְאִם תֹּאמַר בְּדַעַת וּבְחֻכְמָה. אִי אֶפְשָׁר, דְהֵיא
רְחוּק הוּא הָאָדָם מִן הָעֵלְיוֹנִים דְאָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, הַמְּלֹאכִים הַקְּרוֹבִים,
מְקַבְּלִים כַּח שְׁפַע אֶסְפַּקְלָרְיָא שֶׁל מַעֲלָה
תַּחֲלָה, וּמֵהֶם יוֹרֵד לְאוֹתָם שְׂאִינָם קְרוֹבִים,
וּמֵהֶם יוֹרֵד לְשָׁמַיִם וְכָל צְבָאָם, וּמֵהֶם אֵל
הָאָדָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כִּפְסֵא הַכָּבוֹד מְקַבֵּל תַּחֲלָה,
וּמִמֶּנּוּ לְמְלֹאכִים הָעֵלְיוֹנִים, וּמֵהֶם
לְאוֹתָם שְׂאִינָם כָּל כֶּף עֵלְיוֹנִים וּגְבוּהִים
כְּמוֹתָם, וּמֵהֶם לְשָׁמַיִם, וּמֵהֶם אֵל הָאָדָם.
אֲבָל בְּמָה נִדְמָה לוֹ הָאָדָם, אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ,
בְּנִשְׁמָה, שֶׁהִיא קְדוּשָׁה, וְלֹא תַכְלָה
לְעוֹלָם, עַל שְׁנִטְלָה מִמֶּנּוּ, מִכַּחוֹ וּמִגְבוּרָתוֹ.
וְלֹא כְמוֹ הַגּוֹף שְׁנִיטְלָה מִן הָאָדָמָה, וַיִּכְלָה
וַיָּשׁוּב עִפּוֹר כְּשֶׁהָיָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, אָדָם, וְזוּוּגוֹ עִמּוֹ,
נִבְרָאוּ בְּיַחַד, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, זָכָר
וּנְקֵבָה בְּרָאָם. וְנִטְלָה מִגְּבִיּוֹ, וְהִכְיִנָּה, וְהִבְיָאָה
אֵל הָאָדָם. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּקַּח אֶחָת
מִצְלָעוֹתָיו.

ר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, חֲוָה הִרְאִישׁוֹנָה הַיְתָה, וְלִקְחָהּ
מִמֶּנּוּ, וְהִיא נִזְקִי דְבְרִיּוֹתָא. הִדָּא הוּא
דְכְּתִיב, וַיִּקַּח אֶחָת מִצְלָעוֹתָיו, זוֹ הִיא

היתה? אמר רבי יצחק, הנהמה של הארץ ושמריה.

אמר רבי תנחום, כשפרא הקדוש ברוך הוא את האדם, נתן זהר פניו שמאיר בכל העולם. פיון שחטא, מה פתוב בו? (קהלת ח) ועז פניו ישנא.

רבי אליעזר ורבי עקיבא היו הולכים בדרך. אמר לו רבי עקיבא, רבי, אמר לי, זה שפתוב (בראשית א) ויאמר אלהים נעשה אדם, למה לא נאמר ויהי כן מיד, כשאר כל הימים, כשהיה הקדוש ברוך הוא אומר דבר, מיד נאמר ויהי כן, וכאן לא נאמר, אלא לאחר שאמר נעשה אדם, פתוב ויברא אלהים את האדם, הנה לו לומר ויהי כן!

אמר לו רבי עקיבא, וכי זאת היתה מעשה בראשית ולא יותר? והרי פתוב (שם) ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים, ולא נאמר ויהי כן, אלא ויעש אלהים את הרקיע. וכן (שם) יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ, הנה לו לומר מיד ויהי כן, וכתוב ויעש אלהים את שני המארת הגדלים?

א"ר, אמר לך, כל דבר שלא היה בהם הכח האצול מלמעלה, נאמר מיד ויהי כן. שהארץ הוציאה אותם בתשלום כל פעלתם, ולא הצרכה להמתין לכח העליון להשלים תשלום אותה הפעלה.

אב"ר בכל דבר ודבר שהוציאה הארץ וקיום תשלום הפעלה לא היתה בה, הצרכה להמתין עד שיבא הכח מלמעלה, ויעשה הקיום ושלמות הפעלה.

הראשונה שנלקח ממנו, על שהיא רוח מזקת. ויסגור בשר תחתנה, שהקים אחרת במקומה. רבא אמר, זו היתה בשר, והאחרת לא היתה בשר, ומאי הות. אמר רבי יצחק, זוהמא דארעא ושמריה.

אמר רבי תנחום, כשפרא הקדוש ברוך הוא לאדם, נתן זהר פניו, שמאיר בכל העולם. פיון שחטא, מה פתיב ביה, (קהלת ח א) ועז פניו ישנא.

רבי אליעזר ורבי עקיבא הוו אזלי באורחא, אמר ליה רבי עקיבא, ר', אימא לי, הא דכתיב, ויאמר אלהים נעשה אדם, למה לא נאמר ויהי כן מיד, כשאר כל הימים, כשהיה אומר הקדוש ברוך הוא דבר, מיד נאמר ויהי כן, וכאן לא נאמר, אלא לאחר שאמר נעשה אדם, פתיב ויברא אלהים את האדם, הנה לו לומר ויהי כן.

אמר ליה, עקיבא, וכי זאת היתה במעשה בראשית ולא יותר, והא פתיב ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים, ולא נאמר ויהי כן, אלא ויעש אלהים את הרקיע. וכן יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ, הנה לו לומר מיד ויהי כן, וכתיב ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים.

א"ר אימא לך, כל דבר שלא היה בהם הכח האצול מלמעלה, נאמר מיד ויהי כן. שהארץ הוציאה אותם בתשלום כל פעולתם, ולא הוצרכה להמתין לכח העליון, להשלים תשלום אותה הפעולה.

אב"ר בכל דבר ודבר שהוציאה הארץ, וקיום

תשלום הפעולה לא היתה בה, הוצרכה להמתין עד שיבא הכח מלמעלה, ויעשה הקיום ושלמות הפעולה.

וְכֵן בְּכָאן בְּאָדָם, הָאָרֶץ הוֹצִיָאָה אוֹתוֹ הַדְּבָר הַמְסַפֵּיק לָהּ לַעֲשׂוֹת, וְעַמְדָה עַד שִׁיתָן הַכַּח שֵׁישׁ בִּידוֹ לַתַּת, וּלְפִיכָף לֹא נֶאֱמַר מִיָּד וַיְהִי כֵן, עַד שֶׁבָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנָתַן בּוֹ הַכַּח מִלְמַעְלָה, וְעָשָׂה הַקִּיּוּם.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, מָה רָאָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא עָשָׂה אֶת הָאָדָם אֶלָּא בְּשֵׁישׁ? אָמַר לוֹ, שְׁלֹא יֵהָא פְתַחוֹן פְּהַ לְאָדָם לֹמַר שֶׁהוּא סִייעַ בְּשׁוּם דְּבָר מִכָּל מָה דְּבָר מִכָּל מָה שֶׁנִּבְרָא.

הֲלָבּוּ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, קָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְגַחְמָן רֵאשׁוּ, וְשָׂם יָדוֹ עַל פִּיו וַיִּבְכֶּה. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, לָמָּה אַתָּה בּוֹכֶה? אָמַר לוֹ, עַל זֶה שֶׁשָּׂאֵלְתָּ. הַמְרָאָה שְׂרָאִיתִי, וְקָשָׂה לִי הַדְּבָר.

עֲקִיבָא, עֲקִיבָא, מִי יִזְכֶּה לְאַרְךָ הַגְּלוּת הַזֶּה שֶׁנִּמְשַׁכְתָּ? שֶׁהָרִי לֹא יַעֲמַד אִישׁ שֶׁעֲתִיד לְהִגִּיעַ לְעַנְיַי הַשְּׂמִים עַד הַיּוֹם הַשְּׂשִׁי, שֶׁהוּא בְּשֵׁשׁ אֶלֶף שָׁנִים, וְלֹא בְּהַשְּׁלֵמָתוֹ, רַק בְּכַח הַתְּשׁוּבָה, שֶׁהָרִי שֶׁלְטוֹן הָאָדָם הַהוּא אֵינוֹ אֶלָּא בְּשֵׁישׁ. וּבְשִׁבְעֵי תִשְׁאָר שְׂמִטָּה בְּעוֹלָם, חֲרוּב. וּבְשִׁמְנֵי יִתְחַדֵּשׁ הָעוֹלָם כְּמוֹ מִקְדָּם, וַיְהִי מָה שִׁיְהִי. עַל זֶה (ישעיה ד) וַיְהִי הַנִּשְׂאָר בְּצִיּוֹן וַהֲנוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ, וּבְשִׁבְלִים נֶאֱמַר (תהלים קד) יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.

אֲלֵה תוֹלְדוֹת הַשְּׂמִים וְגו' (בראשית 5), רַבָּא בְּשֵׁם רַבִּי בְּרַכְיָה אָמַר, בָּא הַפְּתוּב לְהוֹרוֹת, פִּי לְאַחַר שֶׁסִּפֵּר כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁהוֹצִיָאוּ הַשְּׂמִים וְהָאָרֶץ, שְׁלֹא תֵאֵמַר בְּשֵׁשׁ יָמִים נִבְרָאוּ כָּלֵם, בְּרִיָּה זֹו בְּיוֹם פְּלוֹנִי וּבְרִיָּה זֹו בְּיוֹם פְּלוֹנִי, אֶלָּא כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁנִּתְּהוּוּ מִן הַשְּׂמִים וּמִן הָאָרֶץ, תִּדְעַ לָךְ מִתִּי הָיוּ, (שם) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה'

וְכֵן בְּכָאן בְּאָדָם, הָאָרֶץ הוֹצִיָאָה אוֹתוֹ הַדְּבָר הַמְסַפֵּיק לָהּ לַעֲשׂוֹת, וְעַמְדָה, עַד שִׁיתָן הַכַּח אוֹתוֹ שֵׁישׁ בִּידוֹ לַתַּת, וּלְפִיכָף לֹא נֶאֱמַר מִיָּד וַיְהִי כֵן, עַד שֶׁבָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנָתַן בּוֹ הַכַּח מִלְמַעְלָה, וְעָשָׂה הַקִּיּוּם.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, מָה רָאָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא עָשָׂה אֶת הָאָדָם אֶלָּא בְּשֵׁישׁ, אָמַר לִיה, שְׁלֹא יֵהָא פְתַחוֹן פְּהַ לְאָדָם לֹמַר, שֶׁהוּא סִייעַ בְּשׁוּם דְּבָר מִכָּל מָה שֶׁנִּבְרָא.

אֲזַלְוּ, עַד דִּהּוּוּ אֲזַלְוּ, קָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְגַחְמָן רֵאשִׁיָּה, וְשׁוּי יָדוּי עַל פּוּמִיָּה, וּבְכִי. אָמַר לִיה רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, לָמָּה אַתָּה בְּכִי. אָמַר לִיה, עַל דָּא דְּשָׂאִילְתָּא. חִיזוּ חֲזִית, וְקָשָׂא מְלָה.

עֲקִיבָא עֲקִיבָא, מֵאֵן יִזְכִּי לְהָאִי אוֹרְכָא דְּגְלוּתָא, דְּאַתְמִשְׁן, דִּהָא לָא יָקוּם בַּר נֶשׁ, דְּעֲתִיד לִימְטִי לְעַנְיַי שְׂמִיָּא, עַד יוֹמָא שְׁתִּיתָאָה. דִּהּוּא בְּשִׁית אֶלֶף שָׁנִין, וְלֹא בְּאַשְׁלָמוֹתֶיהָ, בַּר בְּתַקוּף תְּשׁוּבָה, דִּהָא שׁוֹלְטָנָא דְּבַר נֶשׁ הַהוּא לִיתִיָּה אֶלָּא בְּשִׁיתָאָה. וּבְשִׁבְעֵיָאָה, יִשְׁתָּאָר שְׂמִטָּה בְּעֵלְמָא, חֲרוּב. וּבְתַמִּינָאָה, יִתְחַדֵּשׁ עֵלְמָא

כְּמִלְקָדְמִין, וַיְהִי מָה דִּיהָא. עַל דָּא (ישעיה ד ג) וַיְהִי הַנִּשְׂאָר בְּצִיּוֹן וַהֲנוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ. וּבְגִינְהוֹן נֶאֱמַר, (תהלים כד לא) יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.

אֲלֵה תוֹלְדוֹת הַשְּׂמִים וְגו'. רַבָּא בְּשֵׁם ר' בְּרַכְיָה אָמַר, בָּא הַפְּתוּב לְהוֹרוֹת, פִּי לְאַחַר שֶׁסִּפֵּר כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁהוֹצִיָאוּ הַשְּׂמִים וְהָאָרֶץ, שְׁלֹא תֵאֵמַר בְּשֵׁשׁ יָמִים נִבְרָאוּ כָּלֵם, בְּרִיָּה זֹו בְּיוֹם פְּלוֹנִי, וּבְרִיָּה זֹו בְּיוֹם פְּלוֹנִי, אֶלָּא כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁנִּתְּהוּוּ מִן הַשְּׂמִים וּמִן הָאָרֶץ, תִּדְעַ

אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. כְּלוֹמֵר, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מִמָּשׁ הָיוּ בָהֶם כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁנִּתְּהוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאֶרֶץ, שֶׁכְּתוּב בַּיּוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.

רַבִּי יִיסָא אָמַר, וְהָרִי כְּתוּב (שם ה) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם בַּיּוֹם בְּרָא אֱלֹהִים אָדָם. אִם כֵּן, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מִמָּשׁ הָיוּ כָּל הַתּוֹלְדוֹת.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, כִּף הוּא, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִתְּהוּוּ! שֶׁהָרָאָהּוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם כָּל תּוֹלְדוֹתָיו וְהַעֲבִירָם לִפְנֵי הַנְּשָׁמוֹת בְּדַמְיֹתֵיהֶם, וְהָיָה אוֹמֵר: זֶה פְּלוֹנִי וְזֶה פְּלוֹנִי, זֶה חָכֵם הַדּוֹר וְזֶה דִּיּוֹן הַדּוֹר, וְכֵן כָּל הַדּוֹרוֹת וּמְנַהֲיָהֶן.

רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, מַה כְּתוּב לְמַעְלָה מִן הָעֲנָנִים? (שם ט) וַיִּכְלוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאֶרֶץ וְכָל צְבָאָם. לְאַחַר שֶׁאָמַר (שם א, לא) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, מֵהוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה? אֶת כָּל - לְרַבּוֹת עֲנָנֵי הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם טוֹב מְאֹד. וּבְכָל הַנִּבְרָאִים לֹא נֶאֱמַר אֱלֹא כִּי טוֹב בְּלַבַּד, וּבְכָאֵן כִּי טוֹב מְאֹד, מְלַמֵּד שֶׁהַמַּלְאָכִים נִבְרָאוּ וְנֶאֱמַר עֲלֵיהֶם כִּי טוֹב מְאֹד.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְמַה עוֹד הוֹסִיף הַכְּתוּב וְאָמַר וַיִּכְלוּ? אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, לְשׁוֹן כְּסוּפָה הוּא, וְכָל צְבָאָם בְּכֻלָּל, הֵם הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים צְבָא הַשָּׁמַיִם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמֵד עֲלָיו. וּכְשֶׁגָּמַר הַמַּלְאָכָה, נִכְסְפָה וְכֻלְּתָה לְכָל רוּאִיָּה.

אָמַר רַבִּי נַחֲמָן, וַיִּכְלוּ - כְּלוּ מִמַּעֲשֵׂה, כְּלוּ מִמַּחֲשָׁבָה, וְעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי דַּגְמַת עוֹלָם הַבָּא, שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁבּוֹת בְּשַׁבְּעֵי. מַה זֶה בְּשַׁבְּעֵי? בְּאֵלֶּף הַשְּׁבִיעִי.

וְאָמַר רַב נַחֲמָן, נִפְּשׁ יִתְּרָה נְתוּסַפַּת בְּאָדָם

לִף אֵימַתִּי הוּוּ. בַּיּוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. כְּלוֹמֵר, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מִמָּשׁ, הָיוּ בָהֶם כָּל הַתּוֹלְדוֹת, שֶׁנִּתְּהוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאֶרֶץ, דְּכְתוּב בַּיּוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.

רַבִּי יִיסָא אָמַר, וְהָא כְּתוּב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם בַּיּוֹם בְּרָא אֱלֹהִים אָדָם, אִם כֵּן בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מִמָּשׁ הָיוּ כָּל הַתּוֹלְדוֹת.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, כִּף הוּא, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִתְּהוּוּ, שֶׁהָרָאָהּוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, כָּל תּוֹלְדוֹתָיו, וְהַעֲבִירָם לִפְנֵי הַנְּשָׁמוֹת בְּדַמְיֹתֵיהֶן, וְהָיָה אוֹמֵר, זֶה פְּלוֹנִי, וְזֶה פְּלוֹנִי. זֶה חָכֵם הַדּוֹר, וְזֶה דִּיּוֹן הַדּוֹר, וְכֵן כָּל הַדּוֹרוֹת וּמְנַהֲיָהֶן.

ר' יִצְחָק בְּשֵׁם ר' חֲזִיָּא אָמַר, מַה כְּתוּב לְמַעְלָה מִן הָעֲנָנִים. וַיִּכְלוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאֶרֶץ וְכָל צְבָאָם.

לְאַחַר שֶׁאָמַר וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מֵהוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. אֶת כָּל לְרַבּוֹת עֲנָנֵי הַמַּלְאָכִים, שֶׁהֵם טוֹב מְאֹד. וּבְכָל הַנִּבְרָאִים לֹא נֶאֱמַר אֱלֹא כִּי טוֹב בְּלַבַּד, וּבְכָאֵן כִּי טוֹב מְאֹד. מְלַמֵּד שֶׁהַמַּלְאָכִים נִבְרָאוּ וְנֶאֱמַר עֲלֵיהֶם כִּי טוֹב מְאֹד.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק לְמַה עוֹד הוֹסִיף קָרָא וְאָמַר וַיִּכְלוּ. אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, לְשׁוֹן כְּסוּפָה הוּא. וְכָל צְבָאָם בְּכֻלָּל, הֵם הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים צְבָא הַשָּׁמַיִם. הֵדָא הוּא דְכְּתוּב, (מ"א יב) וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמֵד עֲלָיו. וּכְשֶׁגָּמַר הַמַּלְאָכָה, נִכְסְפָה וְכֻלְּתָה לְכָל רוּאִיָּה.

אָמַר רַבִּי נַחֲמָן, וַיִּכְלוּ: כְּלוּ מִמַּעֲשֵׂה, כְּלוּ מִמַּחֲשָׁבָה. וְעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי דַּגְמַת עוֹלָם הַבָּא. שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁבּוֹת בְּשַׁבְּעֵי, מַאי בְּשַׁבְּעֵי. בְּאֵלֶּף הַשְּׁבִיעִי.

וְאָמַר רַב נַחֲמָן, נִפְּשׁ יִתְּרָה נְתוּסַפַּת בְּאָדָם

נתוספת באדם ביום השבת. אמר לו, רבי, מהי הנפש היתרה הזו? אמר לו, רוח הקדש ששורה עליו ומכתירה את האדם בכתר קדוש, ככתרי המלאכים. והוא מאותו הרוח שעתיד לשרות על הצדיקים לעתיד לבא, ועל פן חיב האדם לכבד את יום השבת, על האורח הקדוש הזה ששורה עמו.

ואמר רבי נחמן, הרוח הזו איך נקראת? נקראת מכבד, נקראת קדוש. זהו שכתוב (ישעיה נח) ונקראת לשבת ענג, כמשמעו. לקדוש ה' מכבד, היא תוספת הרוח הנקרא קדוש ה', הנקרא מכבד.

אמר רבי יצחק, כשסימו המלאכות כלם, ברכת הקדוש ברוך הוא והכינים בעולם, וצוה לכל אחד ואחד שלא ישנה הכנתו מאותו הענין שעשאהו, ושכל אחד ואחד יוציא תולדתו הראוי לו מפאן ולעולם. זהו שכתוב (בראשית ב) אשר ברא אלהים לעשות. מה זה לעשות? להוליד ולהוציא כל דבר כמותו. רבי יהודה אומר, זה גוף השדים, שלא נגמרה מלאכתם.

רבי יוסי בר נחמן אמר, כיון שנקנס שבת, כל הדברים שנבראו במעשה בראשית שבתו ושקטו, כל אחד לפי ברייתו. ששנינו, אותם האמנים שהיו מוציאים תולדותם בכל יום ויום, שבתו ונחו, וראו כי כלם שלמים, וכל תולדותם עמהם, בקיום ומעשה.

זהו שכתוב (שם) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. אמר רב נחמן, כאדם המשבח ואומר, אלו הם הדברים שאין כמותם. בהבראם, רבי יצחק אמר בה"א בראם. רבי יהודה אומר בהבראם, ממש בדמותם בכחותם ובשלמותם.

ביום השבת. (דף כב ע"א) אמר ליה רבי, מאי נפש יתירה זו, אמר ליה, רוח הקדש ששורה עליו, ומכתיר לאדם בכתר קדוש, ככתרי המלאכים. והוא מאותו רוח, שעתיד לשרות על הצדיקים לעתיד לבא. ועל פן חיב אדם לכבד את יום השבת, על האי אושפיזא קדישא דשריא עמיה.

ואמר רבי נחמן, רוחא דא איך אתקרי. מכופד אתקרי. וקדוש אתקרי. הדא הוא דכתיב, (ישעיה נח י) וקראת לשבת עונג כמשמעו, לקדוש ה' מכבד, היא תוספת הרוח הנקרא קדוש ה', הנקרא מכופד.

אמר רבי יצחק, כשסימו המלאכות כלם, ברכת הקדוש ברוך הוא, והכינים בעולם, וצוה לכל אחד ואחד שלא ישנה הכנתו, מאותו הענין שעשאהו. ושכל אחד ואחד יוציא תולדתו, הראוי לו, מפאן ולעולם. הדא הוא דכתיב, אשר ברא אלהים לעשות. מאי לעשות. להוליד ולהוציא כל דבר כמותו. רבי יהודה אומר, זה גוף השדים, שלא נגמרה מלאכתם.

רבי יוסי בר נחמן אמר, כיון שנקנס שבת, כל הדברים שנבראו במעשה בראשית, שבתו ושקטו, כל אחד לפי ברייתו. דתנינן, אותן האומנין שהיו מוציאים תולדותם בכל יום ויום, שקטו ונחו, וראו כי כלם שלמים, וכל תולדותם עמהם, בקיום ומעשה.

הדא הוא דכתיב, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. אמר רב נחמן, כאדם המשבח ואומר, אלו הם הדברים שאין כמותם. בהבראם, ר' יצחק אמר, בה"א בראם. ר' יהודה אומר בהבראם, ממש בדמותם בכחותם ובשלמותם.

וְרַב נַחֲמָן אָמַר, אֵל תִּקְרִי בַּהֲבֵרָא, אֵלָא בַּהֲבֵרָא, אֵלָא בַּאֲבֵרָה, שְׁקִיב ל תוֹרְתוֹ וּבְרִיתוֹ אֲשֶׁר שָׁם בּוֹ. וְאֵלְמָלָא אַבְרָהָם, שְׁקִיב ל תוֹרְתוֹ וּבְרִיתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא נִתְקַיְּמוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שְׁנֵאמַר (ירמיה לג כה) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקַּת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי.

וְאֵל תַּתְּמָה עַל זֶה, שֶׁהָרִי שְׁנִינוּ, כְּתוּב (תהלים קד) הָרִים הַגְּבוּהִים לַיַּעֲלִים סִלְעִים מַחֲסֵה לַשְּׁפָנִים. אִם הָרִים הַגְּבוּהִים נִבְרְאוּ בְּעוֹלָם לַיַּעֲלִים, וְהַסִּלְעִים לֹא נִבְרְאוּ אֵלָא לַשְּׁפָנִים, אֵל תַּתְּמָה לְהִיּוֹת הָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁבִיל אַבְרָהָם, שְׁקִיב ל תוֹרָה, וְכָל מֵה שְׁנֵצְטוּוּהָ מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, בְּהַ בְּרָא, זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שמות כג) כִּי שָׁמַי בְּקִרְבּוֹ.

עוֹד אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, לֹא נִתְיַחַד שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל הַנִּבְרָאִים זוּלָתִי בְּאַלֶּהָ, שְׁפָתוֹב (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ וְשָׁמַיִם, כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ. וְלֹא נִזְכְּרוּ חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת וְלֹא שׁוּם נִבְרָא מֵאוֹתָם שֶׁהֵם נִפְסְדִים וְכָלִים, אֵלָא עַל אוֹתָם שֶׁהֵם קַיְימִים לְעוֹלָם הַזֵּכִיר שְׁמוֹתָיו.

רַב הוֹנָא אָמַר, יוֹם שְׁנִכְסְפוֹ לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִית שְׁמַיִם וָאָרֶץ, וְרָאָה הַשֶּׁבֶת שֶׁהִיא מְנוּחָה וּקְדוּשָׁה, הִכִּינוּ לְדוֹרוֹת.

וְרַבְרַבֵּנוּ, אֵין לָךְ בְּכָל שַׁבַּת וְשַׁבַּת שְׂאִין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ לְחַל עִם הַצְּדִיקִים בְּגַן עֵדֶן, וְנִזְוֹנִים מֵאוֹתוֹ הַזֵּיו שֶׁל הָאֶסְפֶּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שיר ד) עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם, זֶה יוֹם הַשֶּׁבֶת. אֵלֶךְ לִי אֵת הַר הַמּוֹר וְאֵל גְּבַעַת הַלְּבוֹנָה, זֶה הָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַב הוֹנָא, אֵל תַּתְּמָה עַל זֶה, וּמֵה בְּעוֹלָם

וְרַב נַחֲמָן אָמַר, אֵל תִּקְרִי בַּהֲבֵרָא, אֵלָא בַּאֲבֵרָה. שְׁקִיב ל תוֹרְתוֹ וּבְרִיתוֹ אֲשֶׁר שָׁם בּוֹ. וְאֵלְמָלָא אַבְרָהָם, שְׁקִיב ל תוֹרְתוֹ וּבְרִיתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא נִתְקַיְּמוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שְׁנֵאמַר, (ירמיה לג כה) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקַּת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי.

וְאֵל תַּתְּמָה עַל זֶה, דִּהָא תַּנּוּן כְּתִיב, (תהלים קד יח) הָרִים הַגְּבוּהִים לַיַּעֲלִים סִלְעִים מַחֲסֵה לַשְּׁפָנִים. אִם הָרִים הַגְּבוּהִים, נִבְרְאוּ בְּעוֹלָם לַיַּעֲלִים. וְהַסִּלְעִים לֹא נִבְרְאוּ, אֵלָא לַשְּׁפָנִים. אֵל תַּתְּמָה לְהִיּוֹת הָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁבִיל אַבְרָהָם, שְׁקִיב ל תוֹרָה, וְכָל מֵה שְׁנֵצְטוּוּהָ מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, בְּהַ בְּרָא, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שמות כג כא) כִּי שָׁמַי בְּקִרְבּוֹ.

עוֹד אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, לֹא נִתְיַחַד שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל הַנִּבְרָאִים, זוּלָתִי בְּאַלֶּהָ, דְכְּתִיב בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ וְשָׁמַיִם כְּדַקְאֲמַרְנָן. וְלֹא נִזְכְּרוּ חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת, וְלֹא שׁוּם נִבְרָא מֵאוֹתָם שֶׁהֵם נִפְסְדִים וְכָלִים, אֵלָא עַל אוֹתָם שֶׁהֵם קַיְימִים לְעוֹלָם הַזֵּכִיר שְׁמוֹתָיו.

רַב הוֹנָא אָמַר, יוֹם שְׁנִכְסְפוֹ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִית שְׁמַיִם וָאָרֶץ וְרָאָה הַשֶּׁבֶת שֶׁהִיא מְנוּחָה וּקְדוּשָׁה, הִכִּינוּ לְדוֹרוֹת.

וְתַנְאָא, אֵין לָךְ בְּכָל שַׁבַּת וְשַׁבַּת, שְׂאִין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ לְחוּל עִם הַצְּדִיקִים בְּגַן עֵדֶן. וְנִזְוֹנִין מֵהָהוּא זֵיוָא דְאֶסְפֶּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שח"ש ד טו) עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם, זֶה יוֹם הַשֶּׁבֶת. אֵלֶךְ לִי אֵל הַר הַמּוֹר וְאֵל גְּבַעַת הַלְּבוֹנָה, זֶה הָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַב הוֹנָא, אֵל תַּתְּמָה עַל זֶה, וּמֵה בְּעוֹלָם

זֶה, וְמָה בְּעוֹלָם הִזְה נֹתֵן הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא רִוַח קְדוֹשׁ לְכָל אֶחָד
וְאֶחָד בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וּמִכְתִּירָן בּוֹ -
הַצְדִּיקִים שִׁישְׁנָם בְּעוֹלָם הַבָּא,
אֵינוֹ דִּין לְהַכְתִּיר לָהֶם בְּיוֹם
הַשַּׁבָּת בְּכֶתֶר?!

בֵּא וּרְאֵה, אָמַר רַב הוּנָא, אֶפְלוּ
הַרְשָׁעִים שִׁבְגִייהֶנּוּם מִכְתָּרִים הֵם
בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְשׁוֹקֵטִים וְנוֹחִים.
שְׂאֵמַר רַב הוּנָא, אֵין לָךְ רִשְׁעָא
מִיִּשְׂרָאֵל שְׂאֵין לוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים
שְׂמוֹעִילִים לָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא.
וּמְתִי מוֹעִילִים לָהֶם? בְּיוֹם
הַשַּׁבָּת, לְהִיּוֹת פְּלַם מִכְתָּרִים
בְּכֶתֶר שַׁבָּת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכִי הַרְשָׁעִים
שְׂחַלְלוּ שַׁבָּת בְּפִרְהֶסְיָא יֵשׁ לָהֶם
מַעֲלָה בְּכֶתֶר שַׁבָּת? אָמַר לוֹ, כֵּן,
שְׂהָרִי שְׂגִינְנִי (שְׂמוֹת טז) וְיֵהִי בְּיוֹם
הַשְּׂשִׁי לְקַטוּ לַחֵם מִשְׁנָה, לְכַף
גְּדוּנִים הַרְשָׁעִים בְּיוֹם הַשְּׂשִׁי
מִשְׁנָה, לְהַרְוִיחַ לָהֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.
כִּי יוֹם הַשַּׁבָּת נִקְרָא שְׁלָם, וְלֹא
נִגְרַע. לְפִיכָף אֵינוֹ נִגְרַע מֵהַטוֹב
וְהַהֲנָאָה שְׂבוּ, בֵּין לְצַדִּיקִים בֵּין
לְרָשָׁעִים. וְלַהוֹרֹת שְׁלֹא לַחֲנָם
אִמְרָה תוֹרָה (שְׂמוֹת לא) וְשִׁמְרָתָם
אֵת הַשַּׁבָּת. וְהַזְהִירָה עַל יוֹם
הַשַּׁבָּת יוֹתֵר מִכָּל הַתּוֹרָה כְּלָה,
וְלִמְדָנוּ, כָּל הַמְקַיִם אֵת הַשַּׁבָּת
כְּאֵלוֹ מְקַיִם אֵת כָּל הַתּוֹרָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לֹא יֵשֵׁב
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כְּסֹא כְבוֹדוֹ,
עַד שְׂבָא שַׁבָּת וְנִתְעַלָּה וְיֵשֵׁב עַל
כְּסֹאוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, וְהָרִי
קָדָם שְׂנִבְרָא הָעוֹלָם יֵשֵׁב הִיָּה
הִיָּה וְיֵהִיָּה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם
מִשְׁמִיעַ לָנוּ שְׁעַל כְּסֹא כְבוֹדוֹ
מִמֶּשׁ הוּא - לֹא.

אִתָּא כֵּף שְׂגִינְנִי, עַד שְׁלֹא נִבְרָא
הָעוֹלָם לֹא הִיָּה מִי שְׂיִקְלָס אֵת
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְיִפִּיר אוֹתוֹ.
כֵּינֵן שְׂבָרָא עוֹלָמוֹ, בְּרָא
הַמְלָאכִים וְחַיּוֹת הַקְדָּשׁ, וְהַשְּׂמַיִם, וְכָל
צְבָאָם, וּבְרָא אֵת הָאָדָם, וְכָלֵם מוֹכְנִים לְשַׁבָּח

הִיָּה נֹתֵן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רִוַח קְדוֹשׁ לְכָל
אֶחָד וְאֶחָד בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וּמִכְתִּירָן בּוֹ.
הַצְדִּיקִים שִׁישְׁנָם בְּעוֹלָם הַבָּא, אֵינוֹ דִּין
לְהַכְתִּיר לָהֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּכֶתֶר.

תָּא חֲזִי, אָמַר רַב הוּנָא, אֶפְלוּ הַרְשָׁעִים
שִׁבְגִייהֶנּוּם, מוֹכְתִירִין הֵם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת,
וְשׁוֹקֵטִין וְנוֹחִין. דְּאָמַר רַב הוּנָא, אֵין לָךְ רִשְׁעָא
מִיִּשְׂרָאֵל שְׂאֵין לוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים, דְּמַעֲלִיָּיא
לְהוּ לְעֵלְמָא דְאַתִּי. וְאִמְתִּי מַעֲלִיָּיא לְהוּ. בְּיוֹם
הַשַּׁבָּת. לְהִיּוֹת פְּלַם מוֹכְתָרִים בְּכֶתֶר שַׁבָּת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכִי הַרְשָׁעִים שְׂחַלְלוּ שַׁבָּת
בְּפִרְהֶסְיָא, יֵשׁ לָהֶם מַעֲלָה בְּכֶתֶר שַׁבָּת.
אָמַר לִיה, אֵין. דְּהָא תַּנָּן, (שְׂמוֹת טז כב) וְיֵהִי בְּיוֹם
הַשְּׂשִׁי לְקַטוּ לַחֵם מִשְׁנָה לְכַף גְּדוּנִים הַרְשָׁעִים
בְּיוֹם הַשְּׂשִׁי מִשְׁנָה, לְהַרְוִיחַ לָהֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.
כִּי יוֹם שַׁבָּת נִקְרָא שְׁלָם, וְלֹא נִגְרַע. לְפִיכָף
אֵינוֹ נִגְרַע מֵהַטוֹב וְהַהֲנָאָה שְׂבוּ, בֵּין
לְצַדִּיקִים בֵּין לְרָשָׁעִים. וְלַהוֹרֹת שְׁלֹא לַחֲנָם
אִמְרָה תוֹרָה, וְשִׁמְרָתָם אֵת הַשַּׁבָּת. וְהַזְהִירָה
עַל יוֹם הַשַּׁבָּת, יוֹתֵר מִכָּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה.
וְתִאָנָא, כָּל הַמְקַיִם אֵת הַשַּׁבָּת, כְּאֵלוֹ מְקַיִם
אֵת כָּל הַתּוֹרָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לֹא יֵשֵׁב הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עַל כְּסֹא כְבוֹדוֹ, עַד שְׂבָא
שַׁבָּת, וְנִתְעַלָּה וְיֵשֵׁב עַל כְּסֹאוֹ. אָמַר לִיה רִ'
יוֹסִי, וְהָא קוֹדָם שְׂנִבְרָא הָעוֹלָם יֵשֵׁב הִיָּה הִיָּה
וְיֵהִיָּה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי מִשְׁמִיעַ לָן דְּעַל
כְּסֹא כְבוֹדוֹ מִמֶּשׁ הוּא, לֹא.

אִתָּא הַכִּי תַּנָּנֵן, עַד שְׁלֹא נִבְרָא הָעוֹלָם, לֹא
הִיָּה מִי שְׂיִקְלָס לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וְיִפִּיר אוֹתוֹ. כֵּינֵן שְׂבָרָא עוֹלָמוֹ, בְּרָא
הַמְלָאכִים, וְחַיּוֹת הַקְדָּשׁ, וְהַשְּׂמַיִם, וְכָל
צְבָאָם, וּבְרָא אֵת הָאָדָם, וְכָלֵם מוֹכְנִים לְשַׁבָּח

וכל צבאם, וברא את האדם, וכלם מוכנים לשבח ליוצרים ולפארו. ועדיין לא היה פאר ושבח לפניו, עד שנכנס שבת ושקטו כלם, ופצחו רנה ושבחה העליונים והתחתונים, ואז ישב על פסא כבודו. פלומר, אזי היה מי שיפיר את כבודו (נ"א בוראו), וישבח לכבודו.

ואמר רבי יהודה, אין לך שבח וקלוס לפני הקדוש ברוך הוא כמו שבחו של שבת העליונים ותחתונים כלם משבחים לו כאחד, ואפילו יומו של השבת ממש, משבח לו, הדיא הוא דכתיב, (תהלים צב א) מזמור שיר ליום השבת.

וייצר ה' אלהים (בראשית ב). רבי תנחום פתח, (ישעיה מב) כה אמר האל ה' בורא השמים ונוטיהם וגו', כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, ברא אותם מאין, והוציאם אל הפעל ועשה מהם ממשות. ובכל מקום אתה מוצא בורא על דבר שבבראו מאין והוציאו לפעל.

אמר רב חסדא, וכי השמים מאיין נבראו, והלא מאותו האור של מעלה נבראו? אמר רבי תנחום, כף הוא! אלא גוף השמים מאין היה, וצורתם מדבר ממשות, וכן הוא האדם.

ותמצא בשמים בריאה, ואחר כף עשיה. בריאה - בורא השמים, פלומר מאין. עשיה - לעושה השמים, מדבר ממשות, מהאור של מעלה. ואמר רבי תנחום, עשיה הוא תקון הדבר בגדל ומעלה ממשות שהיה, כמו שבאמר ויעש דוד שם.

אמר רבי חנילאי, הפסוק הזה לא בא אלא להדרש, וייצר בשני יודין, וכל השאר יודין, וכל השאר אתה מוצא ביד אחד. אלא כל מה שבברא הקדוש ברוך הוא בעולמו, לא ברא בידו. שנתן בו

ליוצרים ולפארו. ועדיין לא היה פאר ושבח לפניו, עד שנכנס שבת, ושקטו כלם, ופצחו רנה ושבחה, העליונים והתחתונים, ואז ישב על פסא כבודו. פלומר, אזי היה מי שיפיר את כבודו (נ"א בוראו), וישבח לכבודו.

ואמר רבי יהודה, אין לך שבח וקלוס לפני הקדוש ברוך הוא, כמו שבחו של שבת, העליונים ותחתונים כלם משבחים לו כאחד, ואפילו יומו של השבת ממש, משבח לו, הדיא הוא דכתיב, (תהלים צב א) מזמור שיר ליום השבת.

וייצר ה' אלהים, ר' תנחום פתח, (ישעיה מב ה) כה אמר האל ה' בורא השמים ונוטיהם וגו'. כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, ברא אותם מאין, והוציאם אל הפועל, ועשה מהם ממשות. ובכל מקום אתה מוצא בורא על דבר שבבראו מאין, והוציאו לפועל.

אמר רב חסדא, וכי השמים מאיין נבראו, והלא מאותו האור של מעלה נבראו. אמר רבי תנחום, כף הוא, אלא גוף השמים מאין היה, וצורתם מדבר ממשות. וכן הוא האדם.

ותמצא בשמים בריאה, ואחר כף עשיה. בריאה בורא השמים, פלומר מאין. עשיה, לעושה השמים, מדבר ממשות, מאותו האור של מעלה. ואמר רבי תנחום, עשיה הוא תקון הדבר בגודל ומעלה ממשות שהיה. כמה דאתאמר, (ש"ב ח יג) ויעש דוד שם.

אמר רבי חנילאי, פסוקא דא לא אתא אלא להדרש. וייצר בשני יודין, וכל השאר את מוצא ביד אחד. אלא כל מה שבברא הקדוש ברוך הוא בעולמו, לא ברא במעלה (דף כב ע"ב) בכינה, אלא האדם לברו. שנתן בו

במעלה בכינה, אלא האדם לבדו, שנתן בו כח מן העליונים לדעת ולהכיר ולהבדיל בין הטוב ובין הרע, והוא מעטר בכבוד והדר, כמו שנאמר (תהלים ח) וכבוד והדר תעטרהו, והוא מושל על כל מעשה ידיו. זהו שפתוב (שם) תמשילהו במעשי ידיו. ואחר כל השבח הזה, כשהוא זוכר שהוא עפר וישוב אל העפר, הפל נעשה הכל לפניו, ואומר וי. אומר רבי יוחנן, חלק התבה, וי יצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה, וישוב אל העפר כמות שהיה.

דבר אחר, וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה. אומר רבי שלום, יצרו בשני יצרים, טוב וביצר הרע, מה שאין כן בשאר הבריות, כדי לנסות בו את האדם ויהיה פתחון פה לצדיקים, ולא יהיה פתחון פה לרשעים.

אמר רבי אבא, מפני מה פתוב ה' ואחר כך אלהים? אלא השם שהוא שמו ממש, שם הקיום. נאמר על הנשמה, שהיא באדם, קימת. אלהים, שהוא שם משתף, נאמר על הגוף, שיש בו שתפות. אמר רבי אבהו, שם הקיום גוזר ושולט, כמו אותו המוץ הנדף והנדרס לרגלים ולא נלוה לאחרים. ומשום כך לא נגזר במעשה בראשית אלא אות אחת משמו, והוא כמי שאמר בה"א בראם.

ושנינו בספר החכמה הגדולה של שלמה, שמה של השמטה, משא שזופה קרעי המלך, הממשלה שהטיל בה בחותם קטן, לשלטת תחתיו, שנאמר (שמות טו) מי כמוכה באלים ה'.

את האדם - לרבות כל הכחות שבו. עפר מן האדמה - אומר רבי

פח מן העליונים, לדעת ולהכיר ולהבדיל בין הטוב ובין הרע, והוא מעוטר בכבוד והדר, כמה דאת אמר (תהלים ח) וכבוד והדר תעטרהו, והוא מושל על כל מעשה ידיו, הדא הוא דכתיב, (שם ח) תמשילהו במעשי ידיו, ואחר כל השבח הזה כשהוא זוכר שהוא עפר וישוב אל העפר, הפל נעשה הכל לפניו, ואומר וי. אומר רבי יוחנן, פלג התובה, וי יצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה, וישוב אל העפר כמות שהיה.

דבר אחר וייצר י"י אלהים את האדם עפר מן האדמה. אומר רבי שלום, יצרו בשני יצרים, ביצר טוב וביצר הרע. מה שאין כן בשאר הבריות. כדי לנסות בו את האדם ויהיה פתחון פה לצדיקים, ולא יהיה פתחון פה לרשעים.

אמר רבי אבא, מפני מה פתיב ה', ואחר כך אלהים. אלא השם שהוא שמו ממש, שם הקיום. נאמר על הנשמה, שהיא באדם קימת. אלהים, שהוא שם משותף, נאמר על הגוף, שיש בו שותפות.

אמר רבי אבהו, שם הקיום, גזיר ושליטא, פהדין טריפין שקיפין דרגלין. ולא אוזיפין לאחרן. ובגיני כך, לא אדפר בעובדוי דבראשית, אלא חד את משמוי, והוא כמאן דאמר בה"א בראם.

ותנינן בספרא דחכמתא רבה דשלמה, שמא דשמיטה, מטול שזיפא, קרעוי דמלפא, קושטיזא דאטיל ביה בחותמא זעירתא, למשלטא תחותוי, שנאמר (שמות טו יא) מי כמוכה באלים ה'.

את האדם, לרבות כל הכחות שבו. עפר מן האדמה, אומר רבי אבהו, תא חזי, היף

אָפּהוּ, בּא וּרְאָה, אִיךָ יְכוּל אִישׁ לְהִתְקַיֵּם בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהָרִי הַתּוֹרָה מְעִידָה עָלָיו שֶׁהוּא עֹפֵר? וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֹפֵר וְלֹא חֹמֶר, שֶׁאֵלּוּ הָיָה יוֹתֵר בְּקִיּוּם, שֶׁהָרִי בִּנְיָן שׁוֹבְנָה מִחֹמֶר יֵשׁ לוֹ קִיּוּם, אֲבָל עֹפֵר מִמֶּשׁ לֹא יְכוּל לְהִתְקַיֵּם. זֶהוּ שִׁפְתוּב (בראשית א) כִּי עֹפֵר אֲתָה וְאֵל עֹפֵר תִּשׁוּב. לֹא נֶאֱמַר כִּי חֹמֶר אֲתָה. אָמַר רַבִּי חֲנִינְיָ, וְהָרִי כְּתוּב (איוב ד, ט) אַף שִׁכְנֵי בְּתֵי חֹמֶר אֲשֶׁר בְּעֹפֵר יְסוּדִים.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַפְּסוּק הַזֶּה מְסִיעֵ לָנוּ, וְהוּא נֶאֱמַר עַל הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁאֵינוֹ כֵּן בְּקִיּוּם, שֶׁזֶּה כְּתוּב בְּבִנְיָ אָדָם, שֶׁמְדוּרִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁבִּנְיָנוּ בְּטִיט, וְהוּאֵיל וְאוֹתוֹ הַבְּנִינָן בְּטִיט הוּא וְרֵאוי לְקִיּוּם, מָה רֵאוי לוֹ לִיסוּד? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א-ה) אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת לִיסֵד הַבַּיִת. אֲבָל אֵינוֹ כֵּן הַבְּנִינָן הַחֹזֵק, שֶׁהוּא בִּנְיָן שֶׁל טִיט וְהִיסוּד הוּא עֹפֵר, מִשּׁוּם כֶּף לֹא יִהְיֶה בְּקִיּוּם. זֶהוּ שִׁפְתוּב אַף שִׁכְנֵי בְּתֵי חֹמֶר אֲשֶׁר בְּעֹפֵר יְסוּדִים, שֶׁאֵינוֹ שֶׁל קִיּוּם.

וַיִּפַּח בְּאַפּוֹ נְשָׁמַת חַיִּים וְגו', אֲוִרִיתָא אֲתִקְבַּלְתָּ עַל אָדָם, חֲזוּ מַה דְּעֵבֵד בַּר נֶשׁ דָּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב בֵּיהּ נְשָׁמַתָּא קְדִישָׁא, לְמִיּהֵב לֵיהּ חַיִּין לְעֵלְמָא דְאַתִּי, וְהוּא בְּחֻבְתֵּיהּ, אֲתַחֲזֹר לְהֵהִיא נְפִשָׁא חַיִּיתָא, דְּהוּא נְפִשָׁא דְּבַעֲרִתָּא, דְּאַפִּיקַת אַרְעָא לְבַעֲרִתָּא וּלְחַיִּיתָא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וּמֵאֵן הוּא מִינָהּ, בְּהֵמָה וְרֶמֶשׁ וְחִיתוֹ אַרְרֵן לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי חַיָּיא, בּא וּרְאָה וַיַּעַשׂ הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, הוּא מְעַצְמוֹ חֲזֹר לְאוֹתוֹ כִּחַ הַבְּהֵמִית הַנְּשָׁמָה, וְעֹזֵב מִן הָאָדָמָה, וְעֹזֵב כִּחַ

יְכוּל אֵינֶשׁ לְאַתְקִימָא בְּהָאֵי עֵלְמָא, דְּהָא אֲוִרִיתָא אֲסֵהִיד בְּהוּ דְּהוּא עֹפֵרָא.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֹפֵר וְלֹא חֹמֶר, דְּאֵלוּ הָיָה מִחֹמֶר, הָיָה יוֹתֵר בְּקִיּוּמָא, דְּהָא בְּנִינָא דְּאַתְבְּנֵי מִחֹמֶר קִיּוּמָא אִית לֵיהּ. אֲבָל עֹפֵר מִמֶּשׁ, לֹא יְכוּל לְאַתְקִימָא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, כִּי עֹפֵר אֲתָה וְאֵל עֹפֵר תִּשׁוּב, לֹא אִיתְמַר כִּי חֹמֶר אֲתָה. אָמַר רַבִּי חֲנִינְיָ, וְהָא פְּתִיב (איוב ד) אַף שִׁכְנֵי בְּתֵי חֹמֶר אֲשֶׁר בְּעֹפֵר יְסוּדִים.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, פְּסוּקָא דָּא מְסִיעֵ לָן, וְהוּא נֶאֱמַר עַל הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁאֵינוֹ כֵּן בְּקִיּוּם. דְּהָא פְּתִיב בְּבִנְיָ נֶשָׁא, דִּי מְדַרְהוֹן בְּהָאֵי עֵלְמָא, דְּבְנִינָיָה בְּטִינָא, וְהוּאֵיל דְּהָהוּא בְּנִינָא בְּטִינָא הוּא, וַיִּתְחַזֵּי לְקִיּוּמָא. מֵאֵי חַזֵּי לֵיהּ לִיסוּדָא. כְּמָה דְאַתְ אָמַר (מ"א ה לא) אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת לִיסֵד הַבַּיִת. אֲבָל לֹא הָכִי בְּנִינָא תְּקִיפָא, דְּהוּא בְּנִינָא דְּטִינָא, וִיסוּדָא הוּא עֹפֵרָא, בְּגִין דָּא לֹא לְהָיִי בְּקִיּוּמָא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, אַף שִׁכְנֵי בְּתֵי חֹמֶר אֲשֶׁר בְּעֹפֵר יְסוּדִים, שֶׁאֵינוֹ שֶׁל קִיּוּם.

וַיִּפַּח בְּאַפּוֹ נְשָׁמַת חַיִּים וְגו', אֲוִרִיתָא אֲתִקְבַּלְתָּ עַל אָדָם, חֲזוּ מַה דְּעֵבֵד בַּר נֶשׁ דָּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב בֵּיהּ נְשָׁמַתָּא קְדִישָׁא, לְמִיּהֵב לֵיהּ חַיִּין לְעֵלְמָא דְאַתִּי, וְהוּא בְּחֻבְתֵּיהּ, אֲתַחֲזֹר לְהֵהִיא נְפִשָׁא חַיִּיתָא, דְּהוּא נְפִשָׁא דְּבַעֲרִתָּא, דְּאַפִּיקַת אַרְעָא לְבַעֲרִתָּא וּלְחַיִּיתָא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וּמֵאֵן הוּא מִינָהּ, בְּהֵמָה וְרֶמֶשׁ וְחִיתוֹ אַרְרֵן לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי חַיָּיא, בּא וּרְאָה וַיַּעַשׂ הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, הוּא מְעַצְמוֹ חֲזֹר לְאוֹתוֹ כִּחַ הַבְּהֵמִית, הַנְּשָׁמָה, וְעֹזֵב מִן הָאָדָמָה, וְעֹזֵב כִּחַ

הַגְּזוּרָה מְלַמֵּעָלָה, וְנוֹתַנָּת חַיִּים לְבַעְלֶיהָ.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, נַחְזוֹר אֲנִי לְמַה שֶּׁהִתְחַלְנוּ בְּרֵאשׁוֹנָה, (ישעיה מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא שְׁלֵהֶם מְאִין, וְנוֹטִיָּהֶם. בְּרֵא גּוֹף שְׁלֵהֶם מְאִין, וְאַחַר כֵּן נָטָה אוֹתָם כְּאֵהֶל. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (שם מ) וַיִּמְתַּחֵם כְּאֵהֶל לְשַׁבֵּת. רַק הוֹנָא אָמַר מְכַאן, הַנוּטָה כְּדֵק שְׁמִים.

רַקַּע הָאָרֶץ וַצֹּאֲצְאֵיהָ (שם מב) - רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הַתְּפֹשֵׁט בָּהּ כָּל הַצְּרוּרוֹת וְהַכְּחוֹת שְׁבָה. נִתְּנָן נִשְׁמָה לְעַם עֲלֵיהָ - לְאַחַר שֶׁהִיא עֹשֶׂתָה הַגּוֹף, אֲנִי נִתְּמִי הַנִּשְׁמָה עֲלֵיהָ. מַה זֶה עֲלֵיהָ? עַל אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה הַגּוֹף שֶׁעֲשֶׂתָה. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, עֲלֵיהָ - לְאוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים עַל כַּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִתְּמִי הַנִּשְׁמָה.

וְרוּחַ לְהוֹלְכִים בָּהּ, לְאוֹתָם הַמְּשַׁתְּפִים בָּהּ בְּכַחוֹתֶיהָ, שְׂאִין לָהֶם אֶלֶּא אוֹתָהּ נִפְשׁ חַיָּה, הַנִּקְרָאָה רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר נִתְּנָן נִשְׁמָה לְעַם עֲלֵיהָ, הַשּׁוֹלְטִים עֲלֵיהָ עַל כַּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִשְׁמָה קְדוּשָׁה הַגְּזוּרָה מְלַמֵּעָלָה. אֲבָל לְהוֹלְכִים בָּהּ, הַמְּשַׁתְּפִים עִמָּהּ בְּכַחוֹתֶיהָ, אֵין לָהֶם אֶלֶּא רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. זֶהוּ שְׁכַתוֹב וְרוּחַ לְהוֹלְכִים בָּהּ.

פְּרָשָׁה ה'. (בראשית ב, ח) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֵּן בְּעֵדֵן מִקְדָּם. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חִיָּיא אָמְרוּ שְׁנֵיהֶם, כְּתוּב (שיר ו) אֵל גִּנַּת אֲגוֹז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵבִי הַנְּחַל, רָאָה כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לְאֵדָם לְהִרְהוֹר וּלְדַקְדַּק בְּלָבוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּלְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וּלְדַקְדַּק בְּכָל עֲנִינָיו, וְיִהְיֶה רַבּוֹף בְּלָבוֹ שְׁלֵא כְּרָאוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא וְנִתְּנָן בּוֹ נִשְׁמָה עֲלִיוֹנָה וּמַעֲלָה עַל שְׂאָר בְּרִיּוֹתָיו, אֶלֶּא לְהִרְהוֹר בְּעִבּוּדָתוֹ, וּלְהִדְבֵּק בּוֹ, וְלֹא יִלֵּךְ אַחֲרֵי הַהֶבֶל.

הַגְּזוּרָה מְלַמֵּעָלָה, וְנוֹתַנָּת חַיִּים לְבַעְלֶיהָ. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, נַחְזוֹר אֲנִי לְמַאי דְשְׂרִינָן בְּקַדְמִיתָא. (ישעיה מב ה) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשְּׁמִים וְנוֹטִיָּהֶם. בְּרֵא גּוֹף שְׁלֵהֶם מְאִין, וְאַחַר כֵּן נָטָה אוֹתָם כְּאֵהֶל. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (שם מ כב) וַיִּמְתַּחֵם כְּאֵהֶל לְשַׁבֵּת. רַב הוֹנָא אָמַר מְהַכָּא, (שם) הַנוּטָה כְּדֵוּק שְׁמִים.

רוֹקַע הָאָרֶץ וַצֹּאֲצְאֵיהָ, ר' יִצְחָק אָמַר, הַתְּפֹשֵׁט בָּהּ כָּל הַצְּרוּרוֹת וְהַכְּחוֹת שְׁבָה. שְׂנַאֲמַר, נִתְּנָן נִשְׁמָה לְעַם עֲלֵיהָ, לְאַחַר שֶׁהִיא עֹשֶׂתָה הַגּוֹף, אֲנִי נִתְּמִי הַנִּשְׁמָה עֲלֵיהָ. מַאי עֲלֵיהָ, עַל אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה הַגּוֹף שֶׁעֲשֶׂתָה. ר' חִיָּיא אָמַר, עֲלֵיהָ לְאוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים עַל כַּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִתְּמִי הַנִּשְׁמָה.

וְרוּחַ לְהוֹלְכִים בָּהּ, לְאוֹתָם הַמְּשַׁתְּפִים בָּהּ בְּכַחוֹתֶיהָ, שְׂאִין לָהֶם אֶלֶּא אוֹתָהּ נִפְשׁ חַיָּה, הַנִּקְרָאָה (קהלת ג כא) רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר נִתְּנָן נִשְׁמָה לְעַם עֲלֵיהָ, הַשּׁוֹלְטִים עֲלֵיהָ עַל כַּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִשְׁמָה קְדוּשָׁה הַגְּזוּרָה מְלַמֵּעָלָה. אֲבָל לְהוֹלְכִים בָּהּ הַמְּשַׁתְּפִים עִמָּהּ בְּכַחוֹתֶיהָ, אֵין לָהֶם אֶלֶּא רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, וְרוּחַ לְהוֹלְכִים בָּהּ. פְּרָשָׁתָא ה' וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֵּן בְּעֵדֵן מִקְדָּם.

ר' יוֹסִי וְר' חִיָּיא אָמְרִי תְרוּוִיָּהּ, כְּתִיב (שה"ש ו יא) אֵל גִּנַּת אֲגוֹז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵבִי הַנְּחַל, רָאָה, כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לְאֵדָם לְהִרְהוֹר וּלְדַקְדַּק בְּלָבוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּלְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו, וּלְדַקְדַּק בְּכָל עֲנִינָיו, וְיִהְיֶה רַבּוֹף בְּלָבוֹ שְׁלֵא כְּרָאוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא, וְנִתְּנָן בּוֹ נִשְׁמָה עֲלִיוֹנָה, וּמַעֲלָה עַל שְׂאָר בְּרִיּוֹתָיו, אֶלֶּא לְהִרְהוֹר בְּעִבּוּדָתוֹ, וּלְהִדְבֵּק בּוֹ, וְלֹא יִלֵּךְ אַחֲרֵי הַהֶבֶל.

שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹסֵי אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כַּד בְּרַא כְּשֶׁבְרַא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָאָדָם, הָעֵלָה אוֹתוֹ לְפָנָיו בְּדַמּוֹתוֹ, וְהוּא יֹשֵׁב וְהִתְרַה בּוֹ, וְאָמַר לוֹ: אֲנִי עוֹשֶׂה אוֹתָךְ בְּשִׁבְלִי, שְׂתַהֲיֶה אִתָּה שְׁלִיט וּמְלֶךְ עַל הַכֹּל בְּשִׁבְלִי, אֲנִי לְמַעַלָּה וְאִתָּה לְמַטָּה.

וְעוֹד, אֲנִי נוֹתֵן בְּךָ נִשְׁמָה לְדַעַת הַשְּׁפָל וְחֻכְמָה, מִה שְׂאִין פֶּן לְשֹׂאֵר הַבְּרִיּוֹת. תַּהֲיֶה זֶהִיר לְהִסְתַּפֵּל בְּכַבּוּדִי, תַּהֲיֶה זֶהִיר לְעִשׂוֹת מִצְוֹתַי, וְחוּץ מִמֶּנִּי לֹא יִהְיֶה שְׁלִיט וְנִכְבָּד כְּמוֹתָךְ.

וּמִנֵּינן לָנוּ שֶׁזֶהִיר אוֹתוֹ, וְהִזְהִיר אוֹתוֹ עַל כֵּף? זֶהוּ שְׁפָתוֹב (אִיּוֹב כח) וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֵת ה' הִיא חֻכְמָה וְסוּר מֵרַע בִּינָה. כְּלוּמַר, כְּשֶׁתַּחּוּל יִרְאֵתִי עֲלֶיךָ, אִז תִּשְׁיֵג חֻכְמָה, שֶׁהִיא לְמַעַלָּה עַל הַכֹּל. כְּשֶׁרָאָה אָדָם שֶׁהוּא שְׁלִיט וְנִכְבָּד עַל הַכֹּל, שָׂכַח אֵת מִצְוֹת רַבּוֹנוֹ, וְלֹא עָשָׂה מִה שֶׁנִּצְטַוָּה.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַבִּי חֲנִילָאִי, לֹא עָשָׂאוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָאָדָם, אֲלֵא לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכַבּוּד קוֹנוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (יִשְׁעִיָּה מג) כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוּדִי בִּרְאֵתִי. מִהוּ לִכְבוּדִי? לְהִשְׁתַּדֵּל וְלְדַעַת אֵת כְּבוֹדִי, וְלַחֲשֹׁב מִמַּעֲשָׂיו שִׁינָתֵן לוֹ חֵלֶק טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּכֹל יוֹם וְיוֹם בֵּת קוֹל יוֹצֵאת מִלְּמַעַלָּה, וְאֵימָתִי? בְּזִמְן שֶׁהַחֲמָה זוֹרַחַת, וְאוֹמְרַת: אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת, שְׂאִינֶם רוֹאִים אֵת כְּבוֹדִי, וְאֵינֶם מִסְתַּפְּלִים לְדַעַת וְלַחְקוֹר אֵת כְּבוֹדִי.

שֶׁשְּׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּשֶׁהִשְׁמַשׁ מִטָּה אֵת כְּנֹפְיוֹ לְלַכֵּת בַּגְּבוּרַת הַגְּלָגָלִים שֶׁלוֹ, מִכִּים בְּטַלְפִּים שֶׁלָּהֶם בְּעֵלִים שֶׁל הַאֵילָנוֹת שֶׁל גֵּן עֵדֵן.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כַּד בְּרַא קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נֶשׁ, אֲסַקִּיָּה קַמִּיָּה בְּדִיּוֹקְנִיָּה, וְהוּא יְתִיב וְאִתְרִי בֵּיה, וְאָמַר לִיָּה אֲנָא עֲבִיד לָךְ, בְּגִינִי לְמַהֲוִי אִתָּה שׁוּלְטָנָא וּמְלָכָא עַל כּוּלָּא, בְּגִינִי. אֲנָא לְעֵילָא, וְאַנְתָּ לְתַתָּא.

וְעוֹד, אֲנָא יְהִיב בְּךָ נִשְׁמָתָא, לְמַנְדַּע סוּכְלָתָנוּ וְחֻכְמָתָא, מִה דְלִית פֶּן לְשֹׂאֵר בְּרִיּוּן. הָוִי זֶהִיר לְאִסְתַּפְּלָא בִּיקְרִי, הָוִי זֶהִיר לְמַעַבְדַּ פִּיקוּדִי. וְבַר מִנִּי לֹא יִהְיֶה שׁוּלְטָנָא וְיִקְרָא כְּמוֹתָךְ.

וּמִנָּא לָן דְּאִתְרִיָּה בֵּיה, וְאִזְהִיר לִיָּה עַל דָּא. הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, (אִיּוֹב כח כח) וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֵת ה' הִיא חֻכְמָה וְסוּר מֵרַע בִּינָה. כְּלוּמַר כְּשֶׁתַּחּוּל יִרְאֵתִי עֲלֶיךָ אִז תִּשְׁיֵג חֻכְמָה, שֶׁהִיא לְמַעַלָּה עַל הַכֹּל. כַּד חָמָא אָדָם, דְּהוּא שְׁלְטָנָא וְיִקְרָא עַל כּוּלָּא, אֵינְשֵׁי פִּיקוּדָא דְמֵאֲרִיָּה, וְלֹא עֲבַד מִה דְאִתְפַּקֵּד.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַבִּי חֲנִילָאִי, לֹא עָשָׂאוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם, אֲלֵא לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכַבּוּד קוֹנוֹ. הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, (יִשְׁעִיָּה מג ז) כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוּדִי בִּרְאֵתִי. מֵאִי לִכְבוּדִי. לְהִשְׁתַּדֵּל וְלְדַעַת אֵת כְּבוֹדִי, וְלַחֲשׁוֹב מִמַּעֲשָׂיו שִׁינָתֵן לוֹ חֵלֶק טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּכֹל יוֹם וְיוֹם בֵּת קוֹל יוֹצֵאת מִלְּמַעַלָּה, וְאֵימָתִי. בְּזִמְן שֶׁהַחֲמָה (ד' ט' כג) זוֹרַחַת, וְאוֹמְרַת אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת שְׂאִינֶם רוֹאִים אֵת כְּבוֹדִי, וְאֵינֶם מִסְתַּפְּלִין לְדַעַת וְלַחְקוֹר אֵת כְּבוֹדִי.

דְּתַנְיִן, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה דְר' שְׁמַעוֹן, כַּד נָטָא שְׁמַשָּׁא גְדַפּוּי, לְמַהֲרָךְ בְּתַקִּיפוּתָא דְגְלָגְלוֹן מְבַטְשֵׁי בְּטַלְפִּיהוֹן, בְּטַרְפֵי אֵילָנָא דְגִנְתָּא דְעֵדֵן. וְכֹל מְלֵאכֵין

וְכָל הַמְּלֹאכִים הַעֲלִיּוֹנִים וְחֵיתוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְכֹסֵא כְבוֹד הַמְּלָךְ, וְהַבְּשָׂמִים שֶׁל גֵּן עֵדֶן, וְהָאֵילָנוֹת, הַשָּׁמִים וְהָאָרֶץ וְצַבָּאוֹתָם, מִזְדַּעְזָעִים וּמִשְׂבָּחִים לְאֲדוֹן הַכֹּל. וּמִזְדַּקְפִּים וְרוֹאִים אוֹתֵיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הַמְּפָרֵשׁ, שֶׁחֲקוּקוֹת בְּשֵׁמֶשׁ בְּמִסְעוֹתָיו, וְנוֹתְנִים תְּשֻׁבָּחוֹת לְרַבּוֹן הָעוֹלָמִים. וְיִוצֵא הַקּוֹל הַהוּא, וְאוֹמְרִים לְבָרִיּוֹת שְׂאִין מִשְׁגִּיחִים בְּכַבּוֹד הַמְּלָךְ הַעֲלִיּוֹן כְּמוֹ שְׂאֵר כָּל הַבָּרִיּוֹת שֶׁהֵם מִשְׁגִּיחִים וְנוֹתְנִים תְּשֻׁבָּחוֹת לְשֵׁמוֹ.

וּמְשׁוּם כֶּף, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָסוּר לוֹ לְאָדָם לֹמַר אֵת תְּשֻׁבָּחוֹת תְּפִלָּתוֹ אֶלָּא עִם דְּמִדּוּמֵי חַמָּה, דְּכָתִיב (תהלים עב ה) יִירָאוּךָ עִם שְׁמֶשׁ.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַתְּפִלָּה וְהַתְּשֻׁבָּחַת שֶׁל הַלַּיְלָה, מִשְׁשֻׁקְעָה הַחַמָּה טָרַם נִרְאָתָה הַלְּבָנָה, שֶׁכְּתוּב (תהלים עב) יִירָאוּךָ עִם שְׁמֶשׁ, זוֹהֵי תְּפִלַּת הַבֶּקֶר. וְלִפְנֵי יְרַח וְגו', זוֹהֵי תְּפִלַּת הַלַּיְלָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִכָּאן, (מלאכי א) כִּי מִמְזֻרַח שְׁמֶשׁ וְעַד מְבוֹאוֹ גְּדוֹל שְׁמֵי. וּבִאֲיִזָּה מְקוֹם? בְּגוֹיִם, בְּאוֹתָם שֶׁכְּתוּב בָּהֶם כִּי מִי גוֹי גְּדוֹל.

כִּי הַטַּעַם? שֶׁשְּׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלַאכֵי הַשָּׁרֵת לְמַעַלָּה לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְאוֹמְרִים שִׁירָה וְרִנָּה לְפָנָיו בְּכָל לַיְלָה וּלְלֵילָה, וְעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל כְּנִגְדָם לְמִטָּה לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְלֹמַר שִׁיר וְשַׁבַּח לְפָנָיו בְּכָל יוֹם יוֹם.

וְכִמְדַּנּוּ שֶׁלֵּשׁ מִשְׁמְרוֹת הוּא הַלַּיְלָה, וּבְשֵׁלֵשׁ הַמִּשְׁמְרוֹת הִלְלוּ מִתְחַלְקוֹת שֶׁלֵּשׁ פְּתוֹת שֶׁל מְלַאכֵי הַשָּׁרֵת לְשַׁבַּח לְיוֹצְרָם בְּכָל מִשְׁמְרָה וּמִשְׁמְרָה, וּכְנִגְדָם יֵשׁ

עֵלְאִין, וְחֵיתוֹת קַדִּישָׁא, וְכוּרְסֵי יִקְרָא דְּמְלָפָא, וּבוֹסְמֵיָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְאֵילָנֵי, שְׁמֵיָא וְאַרְעָא וְחֵילֵיהוֹן, מִזְדַּעְזָעֵן וּמִשְׂבָּחֵן לְמֵאֲרִי כּוּלָּא.

וְזִקְפֵן וְחַמָּאן אַתּוּוֹתֵיהּ דְּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאַתְפָּרֵשׁ, דְּגַלִּיף בְּשֵׁמֶשׁא בְּמִטְלָנוּי, וְיַהֲבִין תּוֹשְׁבָּחֵן לְמֵאֲרִי עֲלָמִין. וְנִפְיָק הַהוּא קָלָא, וְאַמְרִין לְהוּ לְבָרִיִּיתָא, דְּלֵא מִשְׁגָּחֵן בִּיקָר מְלָפָא עֵילְאָה, כְּשֵׁאֵר כָּל בְּרִיִּין דְּאִינוּן מִשְׁגִּיחִין וְיַהֲבִין תּוֹשְׁבָּחָתָא לְשְׁמֵיהּ.

וְכַגֵּין כֶּף אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָסוּר לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְמִימַר תּוֹשְׁבָּחֵן דְּצִלוֹתֵיהּ, אֶלָּא עִם דְּמִדּוּמֵי חַמָּה, דְּכָתִיב (תהלים עב ה) יִירָאוּךָ עִם שְׁמֶשׁ.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, צִלוֹתָא וְתוֹשְׁבָּחָתָא דְּלַיְלָיָא, מִשְׁשֻׁקְעָה הַחַמָּה, עַד לָא אַתְחִיזֵי סִיְהָרָא. דְּכָתִיב יִירָאוּךָ עִם שְׁמֶשׁ, דָּא הִיא צִלוֹתָא דְּצַפְרָא. וְלִפְנֵי יְרַח וְגו', דָּא הִיא צִלוֹתָא דְּלַיְלָיָא.

ר' יְהוּדָה אָמַר מִהֶכָּא, (מלאכי א יא) כִּי מִמְזֻרַח שְׁמֶשׁ וְעַד מְבוֹאוֹ גְּדוֹל שְׁמֵי. וּבִאֲיִזָּה מְקוֹם. בְּגוֹיִם. בְּאִינוּן דְּכָתִיב בָּהוּ, (דברים ד ט) כִּי מִי גוֹי גְּדוֹל.

מֵאִי טַעַמָּא. דְּתַנִּינָן, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלַאכֵי הַשָּׁרֵת לְמַעַלָּה, לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְאוֹמְרִים שִׁירָה וְרִנָּה לְפָנָיו, בְּכָל לַיְלָה וּלְלֵילָה. וְעֲשֵׂה כְּנִגְדָם יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה, לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְלֹמַר שִׁיר וְשַׁבַּח לְפָנָיו בְּכָל יוֹם יוֹם.

וְחֵאֲנָא, שֶׁלֵּשׁ מִשְׁמְרוֹת הֵוִי הַלַּיְלָה, וּבְאֵלוּ הַשֵּׁלֶשׁ מִשְׁמְרוֹת, מִתְחַלְקוֹת שֶׁלֵּשׁ פְּתוֹת שֶׁל מְלַאכֵי הַשָּׁרֵת, לְשַׁבַּח לְיוֹצְרָם, בְּכָל מִשְׁמְרָה וּמִשְׁמְרָה. וּכְנִגְדָם יֵשׁ שֶׁלֵּשׁ תְּפִלּוֹת

שֶׁל תְּפִלוֹת בַּיּוֹם, כְּשֶׁמִּתְכַּנְּסִים
יִשְׂרָאֵל לְשַׁבַּח לַיּוֹצֵרם בְּכֹל תְּפִלָּה
וּתְפִלָּה.

בֹּא תִשְׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר
רַב, בְּבִקְרָא, כְּשֶׁהַחֲמָה זֹרַחַת, הוּא
זְמַן הַתְּפִלָּה וְהַבְּקָשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
וּמִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וְלַמְעֵלָה עַד תִּשְׁעֵי
שָׁעוֹת, זְמַן תְּפִלַּת הַמְּנַחָה.
וּמִשִּׁשְׁשָׁקְעָה הַחֲמָה עַד שֶׁתִּחְשָׁף -
תְּפִלָּה אַחֲרוֹנָה. שָׁאֵמַר רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן
אָמַר רַב, מִשִּׁשְׁשָׁקְעָה הַחֲמָה עַד
שִׁירָאוֹ שְׁנֵי כּוֹכְבִים - זְמַן תְּפִלָּה
הָאַחֲרוֹנָה.

שֶׁכֶּךָ שְׁנֵינוּ, מִשִּׁירָאוֹ שְׁנֵי כּוֹכְבִים
הוּא תְּחִלַּת מִשְׁמֶרֶת רֵאשׁוֹנָה,
שְׁבָאִים הֵרֵאשׁוֹנָה שֶׁל מְלָאכֵי
הַשָּׁרַת, וּמִמְתִּינִים לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל
עַד אוֹתָהּ שָׁעָה, וְאֵז מִתְחִילִין
לוֹמַר שִׁירָה. וְנִנְעָלִים כָּל הַשְּׁעָרִים
מִתְשַׁבְּחָתֶם שֶׁל מִטָּה, וְאִין
שְׁעָרִים נִפְתָּחִים אֶלָּא לְמְלָאכֵי
הַשָּׁרַת הָאוֹמְרִים שִׁירָה.

וְהֵאֵם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי
כִּי? וְהֵרֵי שְׁנֵינוּ, כָּל הַקּוֹרָא
בַּתּוֹרָה בְּלִילָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
מוֹשֵׁף עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד בַּיּוֹם,
שְׁנֵאֵמַר (תהלים מב) יוֹמָם יְצִיָּה ה'
חֶסֶד, מִשּׁוּם שֶׁבְּלִילָה שִׁירָה
עִמִּי, וְכֵאֵן אֲמַרְתֶּם שְׁנִנְעָלִים כָּל
הַשְּׁעָרִים לְמִטָּה?

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שָׁם, בְּמָה
אוֹמְרִים? כְּשִׁסִּים אֵת כָּל
הַתְּשַׁבְּחוֹת בַּיּוֹם, וּמִחֲצוֹת הַלַּיְלָה
וְהַלְאָה שְׁעוֹסָק בַּתּוֹרָה. מָה
הַטֵּעַם? מִשּׁוּם שֶׁבִּשְׁעָה הַזֶּה
יוֹצֵא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵאוֹתָם
הָעוֹלָמוֹת שְׁכּוֹסֵף בָּהֶם, וְהוֹלֵךְ
לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצְּדִיקִים בְּגַן
עֵדֶן. וְהֵינּוּ מֵה שָׁאֵמַר דָּוִד (תהלים
קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת
לָךְ.

שֶׁמְדַבְּרֵנוּ, כְּשֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
נִכְנָס עִם הַצְּדִיקִים בְּגַן עֵדֶן, עַל הַחַיּוֹת וְלַמְּטָה מֵהֶם, כְּלָם נִפְתָּחִים,

בַּיּוֹם, שְׁמֵתְכַנְּסִין יִשְׂרָאֵל לְשַׁבַּח לַיּוֹצֵרם, בְּכֹל
תְּפִלָּה וּתְפִלָּה.

תָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר רַב, בְּצַפְרָא
כְּשֶׁהַחֲמָה זֹרַחַת הוּא זְמַן תְּפִלָּה וּבְעוֹתָא
דְּיִשְׂרָאֵל. וּמִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וְלַמְעֵלָה עַד תִּשְׁעֵי
שָׁעוֹת, זְמַן תְּפִלַּת הַמְּנַחָה. וּמִשִּׁשְׁשָׁקְעָה הַחֲמָה,
עַד שֶׁתִּחְשָׁף, תְּפִלָּה הָאַחֲרוֹנָה. דָּאֵמַר רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַב,
מִשִּׁשְׁשָׁקְעָה הַחֲמָה, עַד שִׁירָאוֹ שְׁנֵי כּוֹכְבִים,
זְמַן תְּפִלָּה הָאַחֲרוֹנָה.

דְּהָכִי תְּגִינָן, מִשִּׁירָאוֹ שְׁנֵי כּוֹכְבִים, הוּא תְּחִלַּת
מִשְׁמֶרֶת רֵאשׁוֹנָה, שְׁבָאִים כֶּת הֵרֵאשׁוֹנָה
שֶׁל מְלָאכֵי הַשָּׁרַת, וּמִמְתִּינִים לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל,
עַד אוֹתָהּ שָׁעָה, וְאֵז מִתְחִילִין לוֹמַר שִׁירָה.
וְנִנְעָלִים כָּל הַשְּׁעָרִים מִתּוֹשַׁבְּחָתָן שֶׁל מִטָּה,
וְאִין שְׁעָרִים נִפְתָּחִים, אֶלָּא לְמְלָאכֵי הַשָּׁרַת
הָאוֹמְרִים שִׁירָה.

וְכִי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי הָכִי, וְהֵא תְּנָן,
כָּל הַקּוֹרָא בַּתּוֹרָה בְּלִילָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מוֹשֵׁף עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד בַּיּוֹם, שְׁנֵאֵמַר
(תהלים מב ט) יוֹמָם יְצִיָּה ה' חֶסֶד, מִשּׁוּם דְּבְּלִילָה
שִׁירָה עִמִּי. וְהָכֵא אֲמַרְתּוּ דְּנִנְעָלִים כָּל
הַשְּׁעָרִים לְמִטָּה.

אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ, הָתָם בְּמֵאֵי קְאָמְרִי, כְּשִׁסִּים
כָּל תּוֹשַׁבְּחָתָן בַּיּוֹם. וּמִפְּלִגּוֹתָא דְּלִילָא
וְלַהֲלָאָה, דְּעָסִיק בַּתּוֹרָה. מֵאֵי טַעְמָא. מִשּׁוּם
דְּבַהֲהֵיא שְׁעָתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָפִיק מֵאִינוּן
עוֹלָמוֹת דְּכֶסֶף בְּהוּ, וְאֵזִיל לְאַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם
צְדִיקָא בְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן. וְהֵינּוּ דָּאֵמַר דָּוִד (תהלים
קיט סב) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ.

דְּתֵנָּא, כְּשֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס עִם
הַצְּדִיקִים בְּגַן עֵדֶן, כָּל שְׁעָרֵי שָׁמַיִם

נִכְנָס עִם הַצְּדִיקִים בְּגַן עֵדֶן, כָּל שְׁעָרֵי שָׁמַיִם לְמַעְלָה, עַל הַחַיּוֹת וְלַמְּטָה מֵהֶם, כְּלָם נִפְתָּחִים,

והוא עת רצון לעסק בתורה.
ואותם הפתות של מלאכי השרת,
וכל הבשמים של גן עדן,
והצדיקים, כלם פוצחים רנה
לפני מי שאמר והיה העולם. זהו
שפתוב (שם קב) אף צדיקים יודו
לשמה. אימתי צדיקים יודו
לשמה? כשיושבים ישרים את
פניה, שהוא בשעה שיושבים
לפניו בגן עדן.

וכת שלישית של מלאכי השרת
אומרת שירה לפניו עד שיבקע
השחר. ויש חובה לישראל,
בשעה שעולה עמוד השחר,
לקום ולהתגבר בשירות
ותשבחות לפני הקדוש ברוך
הוא. מה הטעם? משום
שנושאים שירה אחר מלאכי
השרת, והקדוש ברוך הוא מצוי
למטה עמם. זהו שפתוב (משלי
ח) ומשחרי ימצאנו. ואמר רבי
יהודה, ובלבד שלא יפסיק
משיתחיל, עד שיתפלל כשהחמה
זורחת.

אמר רבי יוחנן אמר רב,
כשהקדוש ברוך הוא יוצא
מאותם העולמות שפוסף בהם
ובא להפגם עם הצדיקים בגן
עדן, הוא ממתין ורואה. אם
שומע קול העוסק בתורה - הקול
ההוא נוח לפניו מכל השירות
והתשבחות שאומרים מלאכי
השרת למעלה. זהו שפתוב (שיר
השירים ו) אל גנת אגוז ירדתי
לראות. מה לראות? אותם
העוסקים בתורה.

אמר רבי יצחק, וכי גן עדן הוא
נקרא גנת אגוז? אמר לו רבי
יוחנן, כן, נקרא גנת אגוז, כלומר
גנת עדן. מה האגוז הוא סתום
מכל עבריו ויש עליו כמה
קלפות, כך עדן של מעלה הוא
סתום מכל עבריו, ויש עליו כמה
שמירות, שלא שלטו לראות לא

למעלה, על החיות ולמטה מהם, כולם
נפתחים, והוא עת רצון לעסוק בתורה.

ואותם פתות של מלאכי השרת, וכל בוסמי
גן עדן, והצדיקים, כולם פוצחים רנה,
לפני מי שאמר והיה העולם. הדא הוא דכתיב,
(שם קמ"א) אף צדיקים יודו לשמה. אימתי צדיקים
יודו לשמה? כשיושבים ישרים את פניה, והוא
בשעה שיושבין לפניו בגן עדן.

וכת שלישית של מלאכי השרת אומרת שירה
לפניו, עד שיבקע השחר. ויש חובה
לישראל, בשעה שעולה עמוד השחר, לקום
ולהתגבר בשירות ותשבחות לפני הקדוש
ברוך הוא. מאי טעמא משום דנסבין שירתא
בתר מלאכי השרת, והקדוש ברוך הוא מצוי
למטה עמם. הדא הוא דכתיב, (משלי ח ז)
ומשחרי ימצאנו. ואמר רבי יהודה ובלבד
שלא יפסיק משיתחיל, עד שיתפלל כשהחמה
זורחת.

אמר רבי יוחנן אמר רב, כשהקדוש ברוך הוא
יוצא מאותן העולמות דכסיף בהו, ובא
להפגם עם הצדיקים בגן עדן, הוא ממתין
ורואה אם שומע קול העוסק בתורה, דתנן
ההוא קלא ניחא קמיה, מפל שירין ותושבחו
דאמרי מלאכי השרת לעילא. הדא הוא דכתיב
(שה"ש ו י"א) אל גנת אגוז ירדתי לראות, מאי
לראות, אותם העוסקים בתורה.

אמר רבי יצחק, וכי גן עדן הוא נקרא גנת
אגוז. אמר ליה ר' יוחנן, כן, נקרא גנת
אגוז. כלומר גנת עדן, מה האגוז הוא סתום
מכל עבריו, ויש עליו כמה קליפות. כך עדן
של מעלה, הוא סתום מכל עבריו, ויש עליו
כמה שמירות, שלא שלטו לראות, לא מלאך,
ולא שרף, ולא חשמל, ולא עין נביא, ולא

מלאך, ולא שרף, ולא חשמל, ולא עין נביא, ולא חוזה, שכתוב (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים וזולתך.

אמר רבי שמעון, אני הייתי לפני רבי ברוקא, והיה אומר, כעת אֶזְכֶּה לְמַעַלְת גַּנַּת אֶגּוֹז עִם חֲסִידֵי יִשְׂרָאֵל. ולא הייתי יודע מה הוא, עד ששמעתי את מה שאמר רבי יוחנן בן זכאי, קרא הקדוש ברוך הוא לגן עדן גנת אגוז. מה האגוז קלפה אחר קלפה ופריו מבפנים, כך עדן עולם אחר עולם והוא מבפנים.

למד רבי שמעון, הגן הזה מאין נטוע? הקדוש ברוך הוא נטע אותו מתחתיו של עדן. שאם תאמר שזה כנגד זה בשוה - אי אפשר, אלא הגן בארץ, ועדן עליו מלמעלה. ומאין תמציתו של הגן? מעדן הוא.

אמר לו רבי יהודה, לדבריך, מה שכתוב (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן, היה לו לומר ונהר יורד מעדן להשקות את הגן, שמשמע שמלמעלה יורד למטה לגן. אלא, אמר רבי שמעון, עדן למטה - ועדן למעלה. גן למעלה - גן למטה. ושניהם מכונים זה כנגד זה, והקדוש ברוך הוא נטע זה מתחת זה.

וכי הוא נטע אותו ממש? בן, שאמר רבי יהודה, על שאין מטעותיו כשאר מטעות, והם מבחרים משאר מטעות, הוא היה מטע ה', כמו שנאמר (ישעיה סא) מטע ה' להתפאר, כלומר לשבח, וזהו להתפאר. כלומר, אין זה כי אם מטע ה' ולא מאחר.

אמר רבי יעקב בר אידי, על כל פנים מטע ה' הוא, שנטע שם כל עץ נחמד למראה. והוא נטע. אלא פשהוציאה הארץ אילניה ופירותיה, הוציאה בתחלה בגן עדן,

חוזה, דכתיב (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהים וזולתך.

אמר רבי שמעון, אנא הוית קמי דר' ברוקא, והיה אומר, פדין אֶזְכֶּה לְמַעַלְת גַּנַּת אֶגּוֹז עִם חֲסִידֵי יִשְׂרָאֵל. ולא הוה ידענא מאי הוא. עד דשמענא להא דאמר רבן יוחנן בן זכאי, קרייה הקדוש ברוך הוא לגנתא דעדן גנת אגוז, מה האגוז קליפה אחר קליפה, ופריו מבפנים. כך עדן, עולם אחר עולם, והוא מבפנים.

תאני ר' שמעון, הגן הזה מאין נטוע. הקדוש ברוך הוא נטע אותו מתחתיו של עדן. דאי תימא שזה כנגד זה בשוה, אי אפשר, אלא הגן בארץ, ועדן עליו מלמעלה. ומאין תמציתו של גן, מעדן הוא.

אמר ליה ר' יהודה, לדבריך, מאי פתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, היה לו לומר ונהר יורד מעדן להשקות את הגן, דמשמע דמלמעלה יורד למטה לגן. אלא אמר רבי שמעון, עדן למטה, ועדן למעלה. גן למעלה, גן למטה. ושניהם מכונים זה כנגד זה, והקדוש ברוך הוא נטע זה מתחת זה.

וכי הוא נטעו ממש, בן. דאמר רבי יהודה, על שאין מטעותיו כשאר מטעות, והם מובחרים משאר מטעות, הוא היה מטע ה', כמה דאתא אמר, (ישעיה סא ג) מטע ה' להתפאר, כלומר לשבח, וזהו להתפאר, כלומר אין זה כי אם מטע ה' ולא מאחר.

אמר רבי יעקב בר אידי, על כל פנים מטע ה' הוא, שנטע שם כל עץ נחמד למראה. והוא נטע. אלא פשהוציאה הארץ אילניה ופירותיה, הוציאה בתחלה בגן עדן,

וּפְרוּתִיהָ, הוֹצִיאָהּ בַּתְּחִלָּה בְּגֵן
עֵדֶן, וְאַחַר כֵּן בְּכָל הָעוֹלָם,
וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחַר בְּמָקוֹם
הַהוּא וְהַכִּינוּ לְהִיּוֹת שָׁם לְעוֹלָם.
וְהוּא פּוֹקֵד אוֹתוֹ, וּמִשְׁקָה בְּטוֹבוֹ
מֵאוֹתוֹ הַטּוֹב הַנִּשְׁפָּע מֵעֵדֶן שֶׁל
מַעְלָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים קד)
יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי ה' אֲרָזֵי גֹ', אֱלוֹ
אֵילָנוֹת שֶׁבְּגֵן עֵדֶן.

שָׂאֵל רַבִּי חֲגִי יְהוּדָה, תֹּאמַר שֶׁגֵן עֵדֶן הוּא
בְּאֶרֶץ, לְמֵאֵי אֵינְצֻטְרִיף. אָמַר לִיה, לְהַנְּאִתִּיהָ דְנִשְׁמַתָּא. דְּמִקְבְּלָא מֵהָהוּא עֵדֶן
דְּלַעִילָא. דְּאֵי סְלֵקָא דְעַתְּהָ דְלְכָל נִשְׁמַתָּא, הָא
תְּגִינָן לְאִינוּן דְּלֵא יַהֲבוּ לְהוּ רְשׁוּתָא לְסְלֵקָא
לְעִילָא, אִית לְהוּ הַנְּאָה וְכִיסוּפָא בְּהָהוּא
דְּלַתְתָּא, מִמָּה דְּמִקְבְּל מְלַעִילָא.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל יְרִישׁ יִרְחָא וְיִרְחָא, סְלֵקִי
לְהוּ לְמַתִּיבְתָא עִילָאָה דְּלַעִילָא. הָדָא
הוּא דְּכַתִּיב, (ישעיה סו כג) וְהָיָה מֵדֵי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ
וּמֵדֵי שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ וּגְו'. וּבְהָאֵי גֵן עֵדֶן דְּלַתְתָּא
יְתִיב אָדָם, וְשׁוּי לִיה קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא לְמַהוּי
מְדוּרִיָּה בֵּיה, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, וַיִּשָּׂם שָׁם אֶת
הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר.

רַבִּי חֲזִיָּא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזִילִי בְּאוּרְחָא, אָמַר
רַבִּי יוֹסִי לְר' חֲזִיָּא, הָא תְּגִינָן בְּמַתְּנִיתָא
דִּידָן, דְּכָל מַה דְּעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא בֵּין
לְעִילָא בֵּין לְתַתָּא, כְּלָהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,
דְּאַתְנַסִּיבַת מִינְהּ. וְנִשְׁמַתָּא לִית לִיה כְּסוּפָא,
אֱלָא לְאַתְר דְּאַתְנַסִּיבַת מִתְּמָן. דְּכָל מַה דְּעֵבִיד,
כְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (תְּהִלִּים פד ג)
נְכַסְפָּה וְגַם כְּלַתָּה נִפְשֵׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלֹא
לְעִלְמָא הַדִּין, כְּגוּפָא.
אָמַר לִיה ר' חֲזִיָּא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְּהִיא רְזָא,
וְלֹא יַדְעִין בְּנֵי נֶשָׂא. אֲרַכִּינ רִישִׁיָּה, וּבְכִי
וְחִינְיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתָּר אָמַר לִיה רַבִּי

רַבִּי חֲזִיָּא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזִילִי בְּאוּרְחָא, אָמַר
רַבִּי יוֹסִי לְר' חֲזִיָּא, הָא תְּגִינָן בְּמַתְּנִיתָא
דִּידָן, דְּכָל מַה דְּעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא בֵּין
לְעִילָא בֵּין לְתַתָּא, כְּלָהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,
דְּאַתְנַסִּיבַת מִינְהּ. וְנִשְׁמַתָּא לִית לִיה כְּסוּפָא,
אֱלָא לְאַתְר דְּאַתְנַסִּיבַת מִתְּמָן. דְּכָל מַה דְּעֵבִיד,
כְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (תְּהִלִּים פד ג)
נְכַסְפָּה וְגַם כְּלַתָּה נִפְשֵׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלֹא
לְעִלְמָא הַדִּין, כְּגוּפָא.
אָמַר לִיה ר' חֲזִיָּא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְּהִיא רְזָא,
וְלֹא יַדְעִין בְּנֵי נֶשָׂא. אֲרַכִּינ רִישִׁיָּה, וּבְכִי
וְחִינְיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתָּר אָמַר לִיה רַבִּי

רַבִּי חֲזִיָּא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזִילִי בְּאוּרְחָא, אָמַר
רַבִּי יוֹסִי לְר' חֲזִיָּא, הָא תְּגִינָן בְּמַתְּנִיתָא
דִּידָן, דְּכָל מַה דְּעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא בֵּין
לְעִילָא בֵּין לְתַתָּא, כְּלָהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,
דְּאַתְנַסִּיבַת מִינְהּ. וְנִשְׁמַתָּא לִית לִיה כְּסוּפָא,
אֱלָא לְאַתְר דְּאַתְנַסִּיבַת מִתְּמָן. דְּכָל מַה דְּעֵבִיד,
כְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (תְּהִלִּים פד ג)
נְכַסְפָּה וְגַם כְּלַתָּה נִפְשֵׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלֹא
לְעִלְמָא הַדִּין, כְּגוּפָא.
אָמַר לִיה ר' חֲזִיָּא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְּהִיא רְזָא,
וְלֹא יַדְעִין בְּנֵי נֶשָׂא. אֲרַכִּינ רִישִׁיָּה, וּבְכִי
וְחִינְיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתָּר אָמַר לִיה רַבִּי

רַבִּי חֲזִיָּא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזִילִי בְּאוּרְחָא, אָמַר
רַבִּי יוֹסִי לְר' חֲזִיָּא, הָא תְּגִינָן בְּמַתְּנִיתָא
דִּידָן, דְּכָל מַה דְּעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא בֵּין
לְעִילָא בֵּין לְתַתָּא, כְּלָהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,
דְּאַתְנַסִּיבַת מִינְהּ. וְנִשְׁמַתָּא לִית לִיה כְּסוּפָא,
אֱלָא לְאַתְר דְּאַתְנַסִּיבַת מִתְּמָן. דְּכָל מַה דְּעֵבִיד,
כְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (תְּהִלִּים פד ג)
נְכַסְפָּה וְגַם כְּלַתָּה נִפְשֵׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלֹא
לְעִלְמָא הַדִּין, כְּגוּפָא.
אָמַר לִיה ר' חֲזִיָּא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְּהִיא רְזָא,
וְלֹא יַדְעִין בְּנֵי נֶשָׂא. אֲרַכִּינ רִישִׁיָּה, וּבְכִי
וְחִינְיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתָּר אָמַר לִיה רַבִּי

רַבִּי חֲזִיָּא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזִילִי בְּאוּרְחָא, אָמַר
רַבִּי יוֹסִי לְר' חֲזִיָּא, הָא תְּגִינָן בְּמַתְּנִיתָא
דִּידָן, דְּכָל מַה דְּעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא בֵּין
לְעִילָא בֵּין לְתַתָּא, כְּלָהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,
דְּאַתְנַסִּיבַת מִינְהּ. וְנִשְׁמַתָּא לִית לִיה כְּסוּפָא,
אֱלָא לְאַתְר דְּאַתְנַסִּיבַת מִתְּמָן. דְּכָל מַה דְּעֵבִיד,
כְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (תְּהִלִּים פד ג)
נְכַסְפָּה וְגַם כְּלַתָּה נִפְשֵׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלֹא
לְעִלְמָא הַדִּין, כְּגוּפָא.
אָמַר לִיה ר' חֲזִיָּא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְּהִיא רְזָא,
וְלֹא יַדְעִין בְּנֵי נֶשָׂא. אֲרַכִּינ רִישִׁיָּה, וּבְכִי
וְחִינְיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתָּר אָמַר לִיה רַבִּי

רַבִּי חֲזִיָּא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזִילִי בְּאוּרְחָא, אָמַר
רַבִּי יוֹסִי לְר' חֲזִיָּא, הָא תְּגִינָן בְּמַתְּנִיתָא
דִּידָן, דְּכָל מַה דְּעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא בֵּין
לְעִילָא בֵּין לְתַתָּא, כְּלָהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,
דְּאַתְנַסִּיבַת מִינְהּ. וְנִשְׁמַתָּא לִית לִיה כְּסוּפָא,
אֱלָא לְאַתְר דְּאַתְנַסִּיבַת מִתְּמָן. דְּכָל מַה דְּעֵבִיד,
כְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (תְּהִלִּים פד ג)
נְכַסְפָּה וְגַם כְּלַתָּה נִפְשֵׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלֹא
לְעִלְמָא הַדִּין, כְּגוּפָא.
אָמַר לִיה ר' חֲזִיָּא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְּהִיא רְזָא,
וְלֹא יַדְעִין בְּנֵי נֶשָׂא. אֲרַכִּינ רִישִׁיָּה, וּבְכִי
וְחִינְיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתָּר אָמַר לִיה רַבִּי

רבי יוסי, אחר כן אמר לו רבי חייא, אשרי הם הצדיקים, אוי להם לרשעים! אשריהם הצדיקים שנקראים חיים לעולם הבא. וכי משום שהנשמה קצת בקיומה הם קמים, והגוף נרקב בארץ, אף על גב שהיה שלם צדיק? והרי שנינו שתמיד

הנשמה עומדת בקיומה?

אלא כן נגזר, שכאשר צדיק נפטר מן העולם הזה, מזמין לו הקדוש ברוך הוא גוף אחר פשר וטוב, שלא יהיה כמו הזקמה והלכלוך של הגוף הזה, ומכניס בו אותה נשמה קדושה, והוא משרה אותו בקיומו באותו הגוף בגן העדן הזה שלמטה, וההוא יהיה להם לעולם האחר, העולם הבא.

ובבבא ראש חדש וחדש יוצאים ורואים את הרשעים שטורדים אותם בגיהנום, זהו שכתוב (ישעיה 10) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים. בי. מאיזה מקום יצאו? שנה רבי בא, מגן עדן שלמטה, ולמה? לראות לרשעים. והקדוש ברוך הוא מעלה אותם לשיבת הרקיע בכל שבת ושבת ובכל ראש חדש וחדש. זהו שכתוב

(ש) והיה מדי חדש בחדשו.

רבי שמעון אמר, בכל לילה ולילה, וכשבא הבקר, מחדש להם את נשמותיהם. זהו שכתוב (איכה א) חדשים לבקרים רבה אמונתך. רבי יצחק אמר, אפלו לכל אדם גם כן. בעולם הזה הוא גם בשנתו בכל לילה, ועולה הנשמה למעלה, ונמצאת בכמה חייבים לפני הקדוש ברוך הוא. ובאמונה הרבה, שהקדוש ברוך הוא מחזיר אותה לגוף, ומחדש אותה הקדוש ברוך הוא בו, ולמה רבה אמונתך? מפני שרבה אמונתך.

חייא, זכאין אינון צדיקא, ווי להון לרשיעא. זכאין אינון צדיקא, דאתקרון חיים לעלמא דאתי. וכי בדיל דנשמתא קיימא בקיומהא, אינון קיימין, וגופא מתרקב בארעא, אף על גב דהוה שלים זכאין. והתנו, דתדיר נשמתא בקיומא קיימא.

אלא הכי אתגזר, דכד אתפטר צדיקא מעלמא דין, זמין ליה קודשא בריהו גופא אחרא, זכאה וטב, דלא להוי פהאי זוהמא ולכלוכא דגופא דין, ומעיל ביה ההוא נשמתא קדישא, והוא אשרי ליה בקיומיה, פההוא גופא, פהאי גנתא דעדן דלתתא, וההוא להוי לון עלמא אחרא, עלמא דאתי. ובבבא ריש ירחא וירחא, נפקין, וחזן חייביא דטרדין לון בגיהנום, הדא הוא דכתיב, (ישעיה 10 כד) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים. בי. מאיזה מקום יצאו. תאני רבי בא, מגן עדן של מטה. ולמה, לראות לרשעים. וקודשא בריהו הוא, סליק לון למתיבתא דרקיעא, בכל שבתא ושבתא, ובכל ריש ירחא וירחא, הדא הוא דכתיב, והיה מדי חדש בחדשו.

רבי שמעון אמר, בכל לילה ולילה, וכד אתי צפרא, מחדש לון נשמתיהו, הדא הוא דכתיב, (איכה ג כג) חדשים לבקרים רבה אמונתך. ר' יצחק אמר אפילו לכל אדם נמי. פהאי עלמא נאים בשינתיה, בכל לילה, וסלקא נשמתא לעילא, ואשתפחת בכמה חייבין קמי קודשא בריהו הוא. ובהימנותא רבה, דקודשא בריהו הוא אחר ליה לגופא, ומחדש ליה קודשא בריהו הוא ביה. ולמה, רבה אמונתך. מפני שרבה אמונתך.

מבאן אמר רבי יצחק, המתחייב בממוץ לחבירו, וחבירו מוציא לו מה שיחזיק בידו, אסור לו להחזיק בו עד שיתנהו לו חבירו, ואפלו שיתנהו לו בית הדין. זהו שפתיב (שמות כב) אם חבל תחבל שלמת רעך.

רבי יהודה בן רבי סימון אמר, (בראשית א) וישם שם את האדם אשר יצר - בכלל. אמר רבי שמעון, (שם) וינחמו בגן עדן לעבדה ולשמרה, וכי מה העבודה כגון? אלא עבודת הנשמה, להשלים לה בתשלומיה מה שלא השלימה בזה העולם.

רבי שמעון (יהושע) אמר, הניח הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון בגן עדן, ונתן לו תורתו לעבד בה ולשמר מצוותיה. זהו שפתיב (שם) ועץ החיים בתוך הגן, וכתוב (משלי א) עץ חיים היא למחזיקים בה. אמר הקדוש ברוך הוא, כשיהיה לו לאדם הנאה בגן זה, יעסק בה וישמר אותה. ומפני העדוניהם והנאות שהיו לו לאדם שם, לא שמר תורתו, עד שגרשוהו משם.

רבי אבא בשם רבי חייא אמר, עץ ממש היה, והיו שנים - האחד הנותן חיים לאדם, והאחד שהאוכלו ידע הטוב והרע. לדעת הדרך הטוב והישר שיכשר האדם, והדרך הרע שיתקלקל בה האדם. ולפיכך צוהו הקדוש ברוך הוא שלא יאכל ממנו, פן ידחה הטוב, ויחזיק ברע.

ועל כן נאמר (בראשית א) מפל עץ הגן אכל תאכל, זהו עץ החיים שהיה לו לאדם לאכול ממנו, והוא לא חטא אלא בעץ הדעת טוב ורע, שנצטווה שלא לאכל ממנו. זהו שפתיב (שם) ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו ביום אכלך ממנו מות תמות.

מבאן אמר רבי יצחק, המתחייב בממוץ לחבירו, וחבירו מוציא לו מה שיחזיק בידו, אסור לו להחזיק בו, עד שיתנהו לו חבירו, ואפילו שיתנהו לו בי דינא, הדין הוא דכתיב, (שמות כב כה) אם חבל תחבל שלמת רעך.

רבי יהודה ברבי סימון אמר, וישם שם את האדם אשר יצר, בכלל. אמר רבי שמעון, ויניחמו בגן עדן לעבדה ולשמרה. וכי מאי עבודה הכא. אלא עבודת הנשמה, להשלים לה בתשלומיה, מה שלא השלימה בזה העולם.

רבי שמעון (נ"א ר' יהושע) אמר, הניח הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון בגן עדן, ונתן לו תורתו, לעבוד בה, ולשמור מצוותיה. הדין הוא דכתיב, (בראשית ב ט) ועץ החיים בתוך הגן.

וכתיב (משלי ג יח) עץ חיים היא למחזיקים בה. אמר הקדוש ברוך הוא, כשיהיה לו לאדם הנאה בגן זה, יעסוק בה וישמר אותה. ומפני העדוניהם והנאות שהיו לו לאדם שם, לא שמר תורתו, עד שגרשוהו משם.

רבי אבא בשם ר' חייא אמר, עץ ממש היה, והיו שנים, האחד הנותן חיים לאדם. והאחד שהאוכלו ידע הטוב והרע. לדעת הדרך הטוב והישר, שיוכשר האדם. והדרך הרע, שיתקלקל בה האדם. ולפיכך צוהו הקדוש ברוך הוא שלא יאכל ממנו, פן ידחה הטוב, ויחזיק ברע.

ועל כן נאמר מפל עץ הגן אכל תאכל, זהו עץ החיים, שהיה לו לאדם לאכול ממנו.

והוא לא חטא אלא בעץ הדעת טוב ורע, שנצטווה שלא יאכל ממנו. הדין הוא דכתיב, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו ביום אכלך ממנו מות תמות.

מבאן אמר רבי שמעון, גזירה נגזרה על אדם, קודם, למות, על שנלקח מן האדמה. משמע שנקלקח מן האדמה. משמע שכתוב ביום אכלך ממנו, מלמד שאלמלא לא חטא, היו לו חיים ארביים. פיון שחטא, הוא הענש - שיקצר ימיו וימות באותו היום. לאחר שעשה תשובה, נתן לו הקדוש ברוך הוא את יומו, שהוא אלה שנה.

וזו ראיה שהגזירה היתה קודם למות, שאלמלא כן, בפעשה תשובה היה לו לבטל הגזירה. אלא, אמר רבי שמעון, עשה תשובה ובטל הגזירה שנגזרה עליו - ביום אכלך ממנו, והאריך לו ימים, שנתן לו יומו.

רבי ברוקא אמר, הוא נצטווה על השם, וחקא בשם. נצטווה על השם - זהו השם המיוחד, שכתוב ועץ החיים וגו'. והוא חטא בשם - זה שם המשפח, שכתוב ועץ הדעת טוב ורע.

אמר רבי אבהו, ומה המקריב קרבן לשם זה, אמרה תורה (שמות כב, יט) זבח לאלהים יחרם - המחליף שמו המיוחד בשבילו, על אחת כמה וכמה.

ושחטא בשם, מנין לנו? אמר רבי ברוקא, שכתוב (בראשית א) "ותקח "מפרי"ו "ותאכ"ל, שהוא השם היוצא ממנו, דגמת הפרי היוצא מן העץ. אמר רבי אבהו, לפיכך כנה כל הענין באלו אילני גן עדן.

אמר רבי יצחק, ראינו שהנה שלשה מן החברים על כך נענשו. אמר רבי יהודה, זה שאמר רבי ברוקא אין להרהר עוד בפרשה זו, שאני כמו זה שמעתי מאבי, וכעת נזפרתי, ומבאן צריך דרשה.

והנחש הי"ה ערו"ם מכל חית השדה (שם). שנה רבי יוסי, זהו

מבאן אמר רבי שמעון, גזירה נגזרה על אדם, קודם, למות, על שנלקח מן האדמה.

משמע דכתיב, ביום אכלך ממנו. מלמד שאלמלי לא חטא, היו לו חיים ארופים, פיון שחטא, הוא הענש, שיקצר ימיו, וימות באותו היום. לאחר שעשה תשובה, נתן לו יומו דקודשא בריך הוא, שהוא אלה שנה.

וזו ראיה שהגזירה היתה קודם למות, שאלמלא כן, בפעשה תשובה היה לו לבטל הגזירה. אלא אמר רבי שמעון, עשה תשובה ובטל הגזירה שנגזרה עליו, ביום אכלך ממנו, והאריך לו ימים שנתן לו יומו.

רבי ברוקא אמר, הוא נצטווה על השם, וחקא בשם. נצטווה על השם, זהו השם המיוחד, דכתיב ועץ החיים וגו'. והוא חטא בשם, זהו שם המשפח, דכתיב ועץ הדעת טוב ורע.

אמר רבי אבהו, ומה המקריב קרבן לשם זה, אמרה תורה (שמות כב, יט) זובח לאלהים יחרם. המחליף שמו המיוחד בשבילו, על אחת כמה וכמה.

ושחטא בשם מנא לן. אמר רבי ברוקא דכתיב "ותקח "מפרי"ו "ותאכ"ל, שהוא השם היוצא ממנו, דוגמת הפרי היוצא מן העץ. אמר רבי אבהו, לפיכך כנה כל הענין באלו אילני גן עדן.

אמר רבי יצחק, חזינו דהא תלת מן חבריאי, על דא אתענשו. אמר רבי (דף כד ע"א)

יהודה, הא דאמר רבי ברוקא אין להרהר עוד בפרשתא דא, דאנא כהאי גוונא שמענא מאבוי, וכען אדפרנא, ומבאן צריך דרשה.

והנחש הי"ה ערו"ם מכל חית השדה. תאני ר' יוסי, זהו יצר הרע, שהוא הנחש

יצר הרע, שהוא הנחש המסית את בני אדם. ולמה נקרא נחש? מה הנחש הולך עקלתון ואינו הולך בדרך ישרה, כף יצר הרע משטין לאדם בדרך רע, ולא בדרך ישר.

שנה רבי יוסי, מה זה ערום מכל חית השדה? ערום הוא פקח מאותו נפש החיה אשר בגוף, והוא היה המסית לאדם, עד שנגרש מהנאת גן עדן.

שנינו שם, אמר ר"י בן רבי סימון, השגחתי בדבר הזה שאמר רבי ברוקא, ושאלתי אותו, ומצאתי שעקר הקבלה היה בידו, וכך נגזר בספר הראשון של המשנה של רבי אליעזר בן ערך.

אמר רבי שמעון, הנחש, כפשהשיא לאשה, מה כתוב? (שם) ותרא האשה כי טוב. מה זה פי טוב? אמר רבי אלעזר בר שולם, הספימה בדעתה פי טוב הוא, שנאמר (תהלים קלח) כי טוב ה', (שם) הודו לה' פי טוב. וכי תאווה הוא לעינים - שהיא התאווה שמתאווים עליונים ותחתונים לדעת ולהשיג, מיד ותקח מפריו ותאכל.

אמר רבי שמעון, התחלף שלטון בעבודה. אמר רבי אלעזר, כמו שנאמר (שמות כג) אל תמר בו, אל תמירני בו. אמר רבי יהודה, ולא אמרתי שאין להרהר עוד בפרשה די בזה שאמר רבי ברוקא בראש הפרשה, ולא הצטרף יותר אלא דרשה. אמר רבי יצחק, מה זה (בראשית א) ויתפרו עלה תאנה? מתרגם רב נחמן בר אבא וחברו, עלילות דברים.

וישמעו את קול ה' אלהים וגו' (שם). אמר רבי פנחס, ומה המושל הגדול צריך רוח היום? שנינו אמר רבי אלעזר, הערפל בבהירות, לזה שאמרנו, למה

המסית לבני אדם. ולמה נקרא נחש. מה הנחש הולך עקלתון, ואינו הולך בדרך ישרה. כף יצר הרע, משטין לאדם בדרך רע, ולא בדרך ישר.

תאני ר' יוסי, מאי היה ערום מכל חית השדה, ערום הוא פקח מאותו נפש החיה אשר בגוף, והוא היה המסית לאדם, עד שנגרש מהנאת גן עדן.

תנן התם, אמר רבי יהודה ברבי סימון, אשגחנא בהאי מלה דאמר רבי ברוקא, ושאל ליה, ואשפחנא דעיקר קבלה הוה בידוי. והכי אתגזר בספרא קדמאה, דמתניתא דרבי אלעזר בן ערך.

אמר רבי שמעון, הנחש כפשהשיא לאשה, מה כתיב. ותרא האשה כי טוב. מאי פי טוב. אמר רבי אלעזר בר שולם, הספימה בדעתה פי הוא טוב, שנאמר (תהלים קה) פי טוב ה'. (תהלים קז א) הודו לה' פי טוב. וכי תאווה הוא לעינים, שהיא התאווה שמתאווים עליונים ותחתונים, לדעת ולהשיג, מיד ותקח מפריו ותאכל.

אמר רבי שמעון, אחלפא שולטנא בפולחנא. אמר רבי אלעזר, כמה דאת אמר (שמות כד) אל תמר בו, אל תמירני בו. אמר רבי יהודה, ולא אמינא דלית להרהר עוד בפרשה די בהא דאמר רבי ברוקא בריש פרשתא, ולא אצטרף ויתיר אלא דרשא. אמר רבי יצחק, מאי ויתפרו עלה תאנה, מתרגם רב נחמן בר אבא, וחברו, תסקופי מלין.

וישמעו את קול ה' אלהים וגו'. אמר רבי פנחס, ומה קוזדיטא דאהירנא בעיני רוח היום. תנן אמר רבי אלעזר, אמיטון בבהירותא, לדא דאמרן, למה הוא דומה אדם

הוא דומה האדם בעולם הזה?
לצפור שהולכת, כשיוצאת מקנה
ולא מוצאת מי שיכניס אותה -
כך הוא האדם, כיון שהנשמה
יוצאה, שוב אינו יודע ומבין את
הגוף, פרט לאותו הגוף, מהאור
הרב שהזדמן לו להשתעשע בגן
עדן.

אמר רבי אבא, מתהלך? ! מהלך?
היה לו לומר! מה זה מתהלך?
אמר רבי בא, וכי חושבים בני
אדם שהקדוש ברוך הוא היה?
בא תשמע, שכתוב את קול, הוא
שכתוב בו (שמות ט) והאלהים יענונו
בקול, וכן (יחזקאל א) ויהי קול מעל
לרקיע אשר על ראשם. אמר רב
חסדא אמר רבי יוחנן, קול פתוב,
מתהלך לרוח, זהו שכתוב (שם לו)

ויהי קול כהנבאי והנה רעש.
אמר רבי יוחאי, והרי רבי יהודה
חברנו אמר שפאן צריך דרשה,
ואתם אומרים מעשה מרפכה?
אמר רבי אלכסנדר, יותר
ממעשה מרפכה הוא, שהרי
סודות עליונים אנו ראינו
שהתגלו כאן.

שנו רבותינו, כשחלה רבי שמעון
בן יוחאי, נכנסו לפניו רבי פנחס
ורבי חיאי ורבי אבהו. אמרו לו,
מי שהוא עמוד העולם - גמות?
אמר להם, אין בית הדין
שלמעלה מעינים בדיני, שהרי
אני ראיתי שאיני נתן למלאך
ולדין שלמעלה, שאיני פשאר בני
אדם.

א"ר הדין הזה שלי, הקדוש
ברוך הוא דן אותו, ולא בית דינו.
והינו מה שאמר דוד בבקשתו
לפניו (תהלים מג) שפטני אלהים
וריקה ריבי. וכן שלמה אמר,
לעשות משפט עבדו, הוא לבדו,
ולא אחרים.

שהרי שנינו, כשהאדם הוא
שוכב, בית דין שלמעלה מסתכלים בדינו. יש מהם שנוטים לכף זכות, שמראים זכותו של

בעולם הזה, לצפורה דאזלת, כד נפקת
מקינה, ולא אשפחת מאן דאכניש לה. כך
הוא האדם, כיון שהנשמה יוצאה, שוב אינו
יודע, ומבין. בר ההוא גופא, מנהירו טובא
דאיזדמן ליה לאשתעשעא בגנתא דעדן.

אמר רבי אבא, מתהלך, מהלך הוה ליה
למימר, מהו מתהלך. אמר רבי בא, וכי
חושבין בני אדם שהקדוש ברוך הוא היה.
תא שמע, דכתיב את קול, הוא דכתיב ביה
(שם יט ט), והאלהים יענונו בקול. וכן (יחזקאל א כו)
ויהי קול מעל לרקיע אשר על ראשם. אמר
רב חסדא אמר רבי יוחנן, קול פתוב, מתהלך
לרוח, הדא הוא דכתיב, (שם לו ט) ויהי קול
כהנבאי והנה רעש.

אמר רבי יוחאי, והא ר' יהודה חברינו אמר,
דכאן צריך דרשא, ואתם אומרים מעשה
מרפכה. אמר רבי אלכסנדר, יתיר מעובדא
דרכיבא הוא, דהא רזין עילאין און חזינן
דאתגליין הכא.

תנו רבנן, כשחלה רבי שמעון בן יוחאי. עאלו
קמיה ר' פנחס, ור' חיאי, ור' אבא. אמרו
ליה, מאן דהוא קיימא דעלמא, שכיב. אמר
לון, לא בי דינא דלעילא מעיינין בדינאי,
דהא אנא חזאי דלית אנא מתייהב למלאכא
ולדיינא דלעילא. דאנא לאו פשאר בני נשא.
א"ר האי דינא דיילי, קודשא בריך הוא דיינייה,
ולא בי דינייה. והיינו דאמר דוד,
בבעותיה קמיה (תהלים מג א) שפטני אלהים וריקה
ריבי. וכן שלמה אמר, (מ"א ח ט) לעשות משפט
עבדו, הוא בלחודו, ולא אחרא.

דהא תנינן, כשהאדם הוא שוכב, בי דינא
דלעילא מסתכלין בדינו, אית מנהון
שוכב, בית דין שלמעלה מסתכלים בדינו. יש מהם שנוטים לכף זכות, שמראים זכותו של

אדם, ויש מהם שנוטים לכף חובה, שמראים חובה של אדם, ולא יוצא האיש מן הדין כמו שהוא רוצה.

אבר' מי שדן אותו המלך העליון, ששולט על הכל, הוא טוב, ולא יכול איש להיות באותו דין, פרט לטוב. מה הטעם? שהרי שנינו, מדת המלך העליון נוטה לזכות תמיד, והוא כלו צד של רחמנות, ובגידו לעזב החטאים והעוונות. זהו שכתוב (שם קל) כי עמך הסליחה וגו', ולא עם אחר.

ומשום כך בקשתי לפניו שהוא ידין דיני, ואני אפנס לשלשה עשר שערים לעולם הבא, שלא עברו אותם רק האבות, ולא יהיה מי שימחה בגדי, ועוד - שלא אֶתְּבַע מֵהֶם רְשׁוֹת.

אמר רבי שמעון דבר, וראו את בית חליו שלא היה שם. תמהו, ולא יכל אחד מהם לדבר בפיו מהיראה הגדולה שהיתה עליהם. בעודם שהיו יושבים, עלו להם ריחות של בשמים רבים, וכל אחד ואחד מהם התחזק פחו, עד שראו את רבי שמעון, והיה מדבר דברים, ולא היו רואים אחרים חוץ ממנו.

אחר זמן אמר להם רבי שמעון, הראיתם דבר? אמר לו רבי פנחס, לא, אלא כלנו תמהים על שלא ראינו אותך בבית חליו זמן רב, וכשראינו אותך, עלו אליך ריחות של הבשמים של גן עדן, ושמענו קולך מדבר, ולא ידענו מי מדבר עמך.

אמר להם, ולא שמעתם דבר אחר פרט לשלי? אמרו, לא. אמר להם, אינכם ראוים לראות את סבר פניו של עתיק הימים.

אמר להם, אמר לכם דבר, תמה אני על רבי פנחס שלא ראה, שאני ראיתי אותו כעת בעולם

דנטאן לכף זכות, דאחזיין זכותא דבר נש, ואית מנהון דנטאן לכף חובה, דאחזיין חובה דבר נש. ולא נפיק איניש מן דינא, כמה דהוא בעי.

אבר' מאן דדאין ליה מלפא עילאה, דשליט על פולא, הוא טב, ולא יכיל איניש למהוי בההוא דינא, בר טב. מאי טעמא, דהא תנינן, מכילוי דמלפא עילאה, נטי לזכותא תדיר, והוא פוליה צד רחמנותא, ובגידו לשבקא לחטאין וחובין, הדא הוא דכתיב, (תהלים קל ד) כי עמך הסליחה וגו', ולא עם אחר.

ובגין כך בעינא קמיה דהוא ידין דינאי, ואנא איעול תליסר אבבי לעלמא דאתי, דלא אעברו לון בר אבהתא, ולא יהא מאן דימחי בגדי, ועוד דלא אתבע רשותא מנהון.

אמר רבי שמעון מלה, וקמוזן בי מרעיה, דלא הוה הוא תמן. תוהו, ולא הוה יכיל חד מנהון למללא בפומיה, מדחילו רבה דהות עליהון. עד דהוו יתבי, סליק לון ריחין דבוסמין סגיאין, וכל חד וחד מנהון אתיישר חיליה, עד דחמו לרבי שמעון, והוה ממלל מלין, ולא הוה חמאן אחרן בר מיניה.

לבתר עידן, אמר לון רבי שמעון, חמיתון מידי. אמר ליה ר' פנחס, לא, אלא פולנא תוהין על דלא חמינא לך בבי מרעך, זמן רב, וכד חמינא לך סליק לך ריחין דבוסמין דגנתא דעדן, ושמענא קלך ממלל, ולא ידענא מאן ממלל עמך.

אמר להו, ולא שמעתון מלה אחרא בר מדידי. אמרו לאו. אמר לון, לית אתון

חזיין למחמי סבר אפין עתיק יומין. אמר לון, אימא לכו מלה, תוהנא על ר' פנחס, דלא חמא. דאנא חמית ליה כען

ההוא למטה מרבי אלעזר בני. ובעת שלחו בשבילי מלמעלה והראו לי את מקום הצדיקים לעולם הבא, ולא התישר בלבי מקומי, רק עם אחיה השילוני. ובחרתי מקומי, ובאתי, ובאו עמי שלש מאות נשמות של צדיקים, ולמעלה מהם אדם הראשון, שהיה יושב אצלי, והוא היה מדבר עמי, ובקש שלא יתגלה חטאו לכל העולם, רק שהוא שאמרה התורה עליו, והתפסה בעץ ההוא של גן עדן.

ואמרתיו לו אני, שהרי החברים גלו. אמר, אותו שגלו החברים ביניהם - טוב ויפה, אבל לשאר בני העולם - לא. מה הטעם? שחס הקדוש ברוך הוא על כבודו ולא רצה לפרסם חטאו, אלא רק באותו עץ שאמר שאכל ממנו.

והקדוש ברוך הוא גלה לי ברוח הקדש, ולחברים, שהם ידברו ביניהם, ולא לקטנים שבחברים ולאותם שיבאו לעולם. שהדבר ההוא שלא יודעים כל האנשים וטועים בו, לא משום החטא שחטא, אלא משום פבור השם העליון, שבני אדם אין זהירים בו, וכתוב זה שמי לעלם, ויבאו לשאל מה שלא צריכים להם.

והינו שכתוב (שמות יט) פן יחרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב. מהו ונפל ממנו רב? כף גזרנו, החבר הזה שמורה את השם הקדוש לפל, הוא נופל ונתפס באותו חטא יותר מהם, שכתוב ונפל ממנו רב. הרב נופל ונתפס באותו העון.

קרוב אליו רבי אלעזר בנו. אמר לו, אבא, מה אני שם? אמר לו, אשרי חלקך, בני. זמן רב שלא תקבר אצלי, אבל באותו העולם את מקומי ואת שלך בחרתי. אשריהם הצדיקים שהם עתידים

בהוא עלמא, לתתא מרבי אלעזר ברי. ובען שדרו בדילי מלעילא, ואחזין לי אתרא דצדיקאי לעלמא דאתי, ולא אתיישר בלבאי דוכתאי, בר עם אחיה השילוני. וברירנא דוכתאי, ואתינא, ואתו עמי תלת מאה נשמתין דצדיקאי, ועילא מנהון אדם הראשון, דהוה יתיב גבאי, והוא הוה ממלל עמי. ובקעא, דלא יתגלי חוביה לכל עלמא. בר ההוא דאמרה אורייתא בגיניה, ואתפסי בההוא אילנא דגנתא דעדן.

ואנא אמינא ליה דהא חבריאי גלו. אמר ההוא דגלתיין חבריאי בינייהו שפיר, אבל לשאר בני עלמא לא. מאי טעמא, דחס קודשא בריך הוא על יקריה, ולא בעא לפרסומי חוביה, אלא בההוא אילנא דאמר דאכל מגייה.

וקודשא בריך הוא גלי לי ברוח הקדש, ולחברייא, דלישתעו אינון בינייהו, ולא לדרדקי דחברייא, ולאינון דיייתון לעלמא. דהוא (דף כד ע"ב) מלה דלא ידעי כל אינשי, וטעיין ביה, לאו משום חובתא דחב, אלא משום יקרא דשמא עילאה, דבני נשא לא זהירין ביה, וכתוב (שמות ג טו) זה שמי לעולם. ויייתון למשאל מה דלא צריכין לון.

והיינו דכתיב, (שם יט כא) פן יחרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב, מאי ונפל ממנו רב. הכי גזרנא, האי חברא דאורי שמא קדישא לכולא, הוא נפיל ונתפס ואיתא בההוא חובא, יתיר מגייהו, דכתיב ונפל ממנו רב, הרב נופל ונתפס באותו עון.

קרוב לגביה רבי אלעזר בריה, אמר ליה אבא, מה אנא התם. אמר ליה זכאה חולקך ברי, זמן סגי יהא דלא תתקבר גבאי, אבל

לשפח את רבון העולם כאותם מלאכים המשמשים לפניו. זהו שפכתוב (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך יישובי ישראל את פניך.

רבי בא בשם רב הונא אמר, כיון שחטא אדם ונגזרו עליו אותן הגזרות, גרשהו הקדוש ברוך הוא מאותן ההנאות והעדוניה שיהיו לו בעדן, ומנה שומרים לשערי גן עדן. ומי הם? הם הפרובים. זהו שפכתוב (בראשית א) וישפן מקדם לגן עדן את הפרובים ואת להט החרב המתהפכת, כדי לשמר אותו הדרך והפתח.

שאז נגזר שלא יהא רשות לכל אדם מכאן ואילך להפנס שם, זולתי הנשמות הצרופות על ידי הפרובים תחלה. אם רואים שהיא ראויה לפנס - תפנס, ואם לאו - דוחים אותה לחוץ, ותשרף באותו הלהב או תקבל ענשה. ולמדנו, כנגדם היו במקדש, כשנכנס הפהן לפני ולפנים. שלמדנו, אמר רבי אבא אמר רבי יוסי בשם רב הונא, לפני ולפנים הוא דגמתו של גן עדן. וכשנכנס הפהן לשם, נכנס בנשמה, ולא בגוף. באימה, ביראה, ברתת, בזיע, בנקיות, בטהרה. והפרובים עומדים שם שומרים, כדגמת אותם הפרובים העומדים בשערי גן עדן.

זכה הפהן - נכנס שם בשלום ויוצא בשלום. לא זכה - מבין שני הפרובים יוצא להב, וישרף וימות בפנים. אמר רבי יהודה, אשרי הזוכה לעבור מהם בשלום. אמר רבי פרחיה, אין לך בעולם דבר שאין בו מעלה כדגמתו.

הנחש שהערים לחנה, הוא דבר נופל על הלשון. אמר רב יוסף, היאך? אמר לו, פתרגומו, נחש

בה הוא עלמא, דוכתא ידי ודיך ברירנא. זכאין אינון צדיקיא, דזמינין אינון לשבחה למארי עלמא, דאינון מלאכין דמשתמשין קמיה, הדא הוא דכתיב, (תהלים קמ יג) אף צדיקים יודו לשמך יישובי ישראל את פניך.

רבי בא בשם רב הונא אמר, כיון שחטא אדם, ונגזרו עליו אותן הגזרות, גרשהו הקדוש ברוך הוא מאותן ההנאות והעדוניה שיהיו לו בעדן, ומינה שומרים לשערי גן עדן. ומי הם, הם הפרובים. הדא הוא דכתיב וישפן מקדם לגן עדן את הפרובים ואת להט החרב המתהפכת. כדי לשמור אותו הדרך והפתח. שאז נגזר, שלא יהא רשות לכל אדם מכאן ואילך, להפנס שם, זולתי הנשמות הצרופות על ידי הפרובים תחלה. שאם רואים שהיא ראויה ליפנס, תפנס. ואם לאו, דוחים אותה לחוץ, ותשרף באותו הלהב, או תקבל עונשה.

והאנא, כנגדם היו במקדש, כשנכנס הפהן לפני ולפנים. דתנא, אמר רבי אבא אמר רבי יוסי בשם רב הונא, לפני ולפנים הוא דגמתו של גן עדן. וכשנכנס הפהן לשם, נכנס בנשמה, ולא בגוף. באימה, ביראה, ברתת, בזיע, בנקיות, בטהרה. והפרובים עומדים שם שומרים, כדגמת אותם הפרובים העומדים בשערי גן עדן.

זכה הפהן, נכנס שם בשלום, ויוצא בשלום. לא זכה, מבין שני הפרובים יוצא להב, וישרף וימות בפנים. אמר רבי יהודה, אשרי הזוכה לעבור מהם בשלום. אמר רבי פרחיה, אין לך בעולם דבר שאין בו מעלה כדגמתו. הנחש שהערים לחנה, הוא דבר נופל על הלשון. אמר רב יוסף, היאך, אמר ליה, פתרגומו, נחש חיויא

חַוּיָא הוּא. חוּיָא - זָכַר, וְהִיא חוּיָא
- נְקֵבָה. דְּבַר נוּפֵל עַל הַלְשׁוֹן.
פְּדוּגְמָתוֹ (במדבר כא) נָחַשׁ נָחֲשָׁת,
דְּבַר נוּפֵל עַל הַלְשׁוֹן.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהָרִי פְּתוּב (בראשית
א) וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חוּיָא
כִּי הִיא הִיטָה אִם כָּל חַי. אָמַר לוֹ
רַבִּי פְּרַחְיָה, קָרָא לָהּ עַל שֵׁם
הַעֲתִיד, הִיָּה לוֹ לְקָרָא אוֹתָהּ חַיָּה,
עַל שֵׁם שְׂמֻחַיָּה אֶת וְלִדּוֹתֶיהָ,
וְנִקְרָאָה עַל שֵׁם הַעֲתִיד - חוּיָה,
שְׂעֵתִיד חוּיָא לְהִסִּיט אֶת חוּיָה.

הוּא יְשׁוּפְףָּ רֹאשׁ (סו). אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, כֶּף דְּרַפּוֹ שֶׁל נָחֲשׁ - אֵין
הַקְּשָׁה שֶׁלּוֹ מֵאָדָם אֲלֵא בְּרֹאשׁ,
וְאֵין הַנְּשִׁיכָה מֵהַנְּחֹשׁ אֲלֵא
בְּעֵקֵב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר רַבִּי
יוֹסִי, לְמִי שְׂאֵמַר שִׁיעֵר הָרַע הִיָּה,
מַה נֹּאמַר בְּפִסּוּק הַזֶּה?

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, מְלַמֵּד שְׂאֵין
הַרְיָגָה לְנָחֲשׁ אֲלֵא בְּרֹאשׁ, וּמִי
הוּא הַרֹאשׁ? זֶה רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה.
וְאֵין הַנְּחֹשׁ הַזֶּה הוֹרֵג לְאָדָם אֲלֵא
בְּעֵקֵב, כְּשֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עֲבֻרוֹת
וְדֹשׁ בְּהֵם בְּעֵקֵב, זֶהוּ שְׂכָתוּב
(תהלים מט, ו) עוֹן עֲקֵבִי יִסּוּבֵנִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִפְּאֵן, (ישעיה ה, יח)
הוּי מוֹשְׁכֵי הָעוֹן בְּחֻבְלֵי הַשְּׂוֹא
וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חֲטָאָה - כְּלוּמַר,
עוֹשֶׂה עֲבֻרוֹת וְדֹשׁ בְּהֵם בְּעֵקֵב,
שְׂחוּשָׁב שְׂאֵינָם כְּלוּם, כְּמוֹ חֻבְלֵי
הַשְּׂוֹא, שְׂאוּרֵג הָעֶפְכָּיִשׁ. וְלֵאחֲרֵי
כֵּן הֵם כְּעֻבוֹת הָעֲגָלָה חֲטָאָה,
חֲזִיקִים וְקָשִׁים, עַד שְׂנֹאֲסָפִים כָּלָם
וְהוֹרֵגִים לְאָדָם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר
וְאִתָּה תְּשׁוּפְנּוּ עֵקֵב, בְּאוֹת עוֹן
הָעֵקֵב הוֹרֵג יֵצֵר הָרַע לְאָדָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא וּרְאָה, כְּמוֹ
שְׂנִתְקַלְקְלוּ - כֶּף נְדוּנוֹ. הַנְּחֹשׁ
בְּתַחֲלָה, אַחֲרָיו הָאִשָּׁה, וְאַחֲרָיו
הָאָדָם. הֵינּוּ שְׂכָתוּב (בראשית א)
וְלֵאדָם אָמַר כִּי שְׂמַעְתָּ לְקוֹל
אִשְׁתְּךָ.

הוּא, חוּיָא זָכַר, וְהִיא חוּיָה, נְקֵבָה. דְּבַר נוּפֵל
עַל הַלְשׁוֹן. פְּדוּגְמָתוֹ (במדבר כא ט) נָחֲשׁ נָחֲשָׁת,
דְּבַר נוּפֵל עַל הַלְשׁוֹן.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהִיא כְּתִיב וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם
אִשְׁתּוֹ חוּיָה כִּי הִיא הִיטָה אִם כָּל חַי.
אָמַר לִיהוּ ר' פְּרַחְיָה, קָרָא לָהּ עַל שֵׁם הַעֲתִיד,
הִיָּה לוֹ לְקָרוא אוֹתָהּ חַיָּה, עַל שֵׁם שְׂמֻחַיָּה,
אֶת וְלִדּוֹתֶיהָ, וְנִקְרָאָה עַל שֵׁם הַעֲתִיד חוּיָה,
דְּעֵתִיד חוּיָה לְמַסְטִי לְחוּיָה.

הוּא יְשׁוּפְףָּ רֹאשׁ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֶּף דְּרַכּוֹ
שֶׁל נָחֲשׁ, אֵין הַקְּשָׁה שֶׁלּוֹ מֵאָדָם, אֲלֵא
בְּרֹאשׁ. וְאֵין הַנְּשִׁיכָה מֵהַנְּחֹשׁ לְאָדָם, אֲלֵא
בְּעֵקֵב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר רַבִּי יוֹסִי לְמֵאן
דְּאָמַר דִּיִּצֵּר הָרַע הוּוּ, מֵאִי יִימָא בְּהֵאִי פְּסוּקָא.
אָמַר לוֹ ר' יוֹסִי, מְלַמֵּד שְׂאֵין הַרְיָגָה לְנָחֲשׁ
אֲלֵא בְּרֹאשׁ. וּמִי הוּא הַרֹאשׁ. זֶה רֹאשׁ
הַיְשִׁיבָה. וְאֵין הַנְּחֹשׁ הַזֶּה הוֹרֵג לְאָדָם, אֲלֵא
בְּעֵקֵב, כְּשֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עֲבֻרוֹת, וְדֹשׁ בְּהֵם
בְּעֵקֵב, הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים מט ו) עוֹן עֲקֵבִי
יִסּוּבֵנִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִהֶכָּא, (ישעיה ה יח) הוּי מוֹשְׁכֵי
הָעוֹן בְּחֻבְלֵי הַשְּׂוֹא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה
חֲטָאָה. כְּלוּמַר, עוֹשֶׂה עֲבֻרוֹת וְדֹשׁ בְּהֵם
בְּעֵקֵב, שְׂחוּשָׁב שְׂאֵינָם כְּלוּם, כְּמוֹ חֻבְלֵי
הַשְּׂוֹא, שְׂאוּרֵג הָעֶפְכָּיִשׁ. וְלֵאחֲרֵי כֵּן הֵם כְּעֻבוֹת
הָעֲגָלָה חֲטָאָה, חֲזִיקִים וְקָשִׁים, עַד שְׂנֹאֲסָפִים
כָּלָם וְהוֹרֵגִים לְאָדָם, וְכֵן הוּא אוֹמֵר וְאִתָּה
תְּשׁוּפְנּוּ עֵקֵב, בְּאוֹתוֹ עוֹן הָעֵקֵב הוֹרֵג יֵצֵר הָרַע
לְאָדָם.

אָמַר ר' יִצְחָק, בֵּא וּרְאָה, כְּמוֹ שְׂנִתְקַלְקְלוּ כֶּף
נְדוּנוֹ. הַנְּחֹשׁ בְּתַחֲלָה, אַחֲרָיו הָאִשָּׁה,
וְאַחֲרָיו הָאָדָם. הֵינּוּ דְכְּתִיב וְלֵאדָם אָמַר כִּי
שְׂמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֵידי, אִם אָדָם חָטָא - אַדְמָה מַה חָטְאָה? אֲלָא, אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֵידי, כְּשֶׁנִּבְרָא הָאָדָם, הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ הָיוּ עֲדִים. מְלַמֵּד שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה אוֹתָם עֲדִים עַל מַה שִּׁיעֲשֶׂה הָאָדָם, שְׁלֹא יֵאמַר מִי רוֹאֲנִי, וְאוֹתָם הָעֲדִים מִפְּרִסְמִין חָטְאִיו, הִדָּא הוּא דְכָתִיב, (איוב כ כז) יִגְלוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאָרֶץ מִתְקוּמָהּ לוֹ.

וְכַמְדֵּנוּ, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁעֲבַר אָדָם, הַשָּׁמַיִם הִחְשִׁיכוּ אוֹרָם, וְהָאָרֶץ לֹא יָדְעָה מַה לַעֲשׂוֹת, עַד שֶׁבָּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָלַל אוֹתָהּ עַד שֶׁהִתְעַכְבָּה בְּעֲדוּתָהּ, שְׁלֹא תוֹסִיף תַּת כַּחַה לְזִרְעַ וְלִקְצֹר כְּבָרָא שׁוֹנָה, וְעַמְדָה בְּקַלְלוֹתֶיהָ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אֲבִינוּ וְנִתְבַּסֵּם הָעוֹלָם.

רַב נַחֲמָן אָמַר, עַד שֶׁבָּא נַח, שִׁפְתוֹב (בראשית ה, כט) זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעַשְׁנֵנוּ וּמִעֲצָבוֹן יְדִינוּ. וְלִפְיֶכָּךְ נִקְרָאָה עַל שְׁמוֹ, שִׁפְתוֹב (שם ט) אִישׁ הָאֲדָמָה, עַל שֶׁיִּצְאָה מִקְלָלָתָהּ בְּשִׁבְלֵוֹ.

אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק, אָדָם הֲרֵא שׁוֹן, כִּיּוֹן שֶׁנִּטְרַד מִגֵּן עֵדֶן, חָשַׁב שִׁמּוֹת מִיָּד, וְהָיָה בּוֹכָה וּמִתְחַנֵּן, וְשָׁב בְּתִשׁוּבָה, עַד שֶׁקָּבְלוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתִשׁוּבָה וְהָאֵרִיף יָמָיו, דְּכָרוּ, שִׁפְתוֹב בְּיוֹם אֲכָלָךְ מִמֶּנּוּ, וְנָתַן לוֹ יוֹמוֹ, שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנָה, לְהוֹרוֹת לְכָל הָעוֹלָם שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲנוּן וְרַחוּם הוּא, וּמִקְבֵּל בְּתִשׁוּבָה לְשָׁבִים, וְאֵינוֹ חֲפֵץ מֵהֶם, זוֹלָתִי שְׁיַחֲיוּ, וְאֵינוֹ חֲפֵץ מֵהֶם זוֹלָתִי שְׁיַחֲיוּ, שִׁפְתוֹב (יחזקאל יח לא) וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל, (שם לב) וְהִשִּׁיבוּ וְחִיוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשֶׁרִיָּהֶם הַבָּנִים שֶׁהָאָב אוֹמַר לָהֶם כֶּף! וַיִּלְהֶם לַבָּנִים שְׁאֵינָם שׁוֹמְעִים מִמֶּנּוּ! אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לֹא רָאִינוּ רַחֲמָנִית כְּרַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֵידי, אִם אָדָם חָטָא, אַדְמָה מַה חָטְאָה. אֲלָא אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֵידי, כְּשֶׁנִּבְרָא הָאָדָם, הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ הָיוּ עֲדִים. מְלַמֵּד שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה אוֹתָם עֲדִים, עַל מַה שִּׁיעֲשֶׂה הָאָדָם, שְׁלֹא יֵאמַר מִי רוֹאֲנִי, וְאוֹתָם הָעֲדִים מִפְּרִסְמִין חָטְאִיו, הִדָּא הוּא דְכָתִיב, (איוב כ כז) יִגְלוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאָרֶץ מִתְקוּמָהּ לוֹ.

וְתָנָא, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁעֲבַר אָדָם, הַשָּׁמַיִם הִחְשִׁיכוּ אוֹרָם, וְהָאָרֶץ לֹא יָדְעָה מַה לַעֲשׂוֹת, עַד שֶׁבָּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָלַל אוֹתָהּ, עַל שֶׁהִתְעַכְבָּה בְּעֲדוּתָהּ, שְׁלֹא תוֹסִיף תַּת כַּחַה לְזִרְעַ וְלִקְצֹר כְּבָרָא שׁוֹנָה, וְעַמְדָה בְּקַלְלוֹתֶיהָ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אֲבִינוּ, וְנִתְבַּסֵּם הָעוֹלָם.

רַב נַחֲמָן אָמַר, עַד שֶׁבָּא נַח, דְּכָתִיב, זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעַשְׁנֵנוּ וּמִעֲצָבוֹן יְדִינוּ. וְלִפְיֶכָּךְ נִקְרָאָה עַל שְׁמוֹ, דְּכָתִיב אִישׁ הָאֲדָמָה, עַל שֶׁיִּצְאָה מִקְלָלָתָהּ בְּשִׁבְלֵוֹ.

אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק, אָדָם הֲרֵא שׁוֹן, כִּיּוֹן שֶׁנִּטְרַד מִגֵּן עֵדֶן, חָשַׁב שִׁמּוֹת מִיָּד, וְהָיָה בּוֹכָה וּמִתְחַנֵּן, וְשָׁב בְּתִשׁוּבָה, עַד שֶׁקָּבְלוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתִשׁוּבָה, וְהָאֵרִיף יָמָיו, וְקִיָּים בּוֹ דְּכָרוּ, דְּכָתִיב בְּיוֹם אֲכָלָךְ מִמֶּנּוּ, וְנָתַן לוֹ יוֹמוֹ, שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנָה. לְהוֹרוֹת לְכָל הָעוֹלָם, שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲנוּן וְרַחוּם הוּא, וּמִקְבֵּל בְּתִשׁוּבָה לְשָׁבִים, וְאֵינוֹ חֲפֵץ מֵהֶם, זוֹלָתִי שְׁיַחֲיוּ, דְּכָתִיב (יחזקאל יח לא) וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהִשִּׁיבוּ וְחִיוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשֶׁרִיָּהֶם הַבָּנִים שֶׁהָאָב אוֹמַר לָהֶם כֶּף. וַיִּלְהֶם לַבָּנִים, שְׁאֵינָם שׁוֹמְעִים מִמֶּנּוּ. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לֹא חֲזִינָן רַחֲמָנוּתָא כְּרַחֲמָנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ

ברוך הוא. בכל מקום אתה מוצא, כשחטאו ישראל ושבו למולו, פשט ידו וקבלם, ומחל להם מיד, הַדָּא הוּא דְכָתִיב, (מיכה ז יח) מִי אֵל כְּמוֹךָ נוֹשֵׂא עוֹן וְעוֹבֵר עַל פִּשְׁעוֹ. פְּרָשָׁה ח. (בראשית ד) וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, יֵשׁ לָנוּ לְהִרְהַר בְּפִרְשָׁה הַזֹּאת, וְכָל שָׁפָן בְּפִסּוּק הַזֶּה, שְׁאִמְרָה חַוָּה (שם) קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'.

אמר רבי יצחק, אני ידעתי אותו כפשוטו, שהרי שנינו, אמר רב יהודה אמר רב, זה מי שנולד לו בן, כשמתחיל לדבר, חובה עליו ללמדו פסוקי תורה, שהם יראה מלפני ה', שכשיגדל, יזכר את אותם הפסוקים ליראה מרבנו. רבי עקיבא היה יושב לפני רבי אליעזר. אמר לו, מה הפרשה הזו והפסוק הזה שאמר ותלד את קין, ותאמר קניתי איש את ה' אמר לו, עקיבא, אמר לך. היום שרבי ברוקא ושאר החברים גלו את אותו החטא שעשה אדם, לא היה צריך לאותם שלא יודעים עמקות ונסתרות, והיום ההוא שהתגלה, נשמע הכל מן הפסוק הזה.

אדם נצטווה על השם וחסא בשם. נצטווה על השם, הוא השם המיוחד, שכתוב (שם א) ועץ החיים וגו'. וחסא בשם, זהו שם המשתף, שכתוב ועץ הדעת טוב ורע.

וחנה היתה תחלה בעבירה על זה, ותקח מפריו. ולאחר שחטאו וידעו עונם על מה שעברו, התמרמרו על מה שחטאו, והיא ביותר, מפני שהיא היתה תחלה לעברה לעבר על שמו הגדול. פיון שנולד לה בן, הרגישה בדבר, ואמרה קניתי

הוא, בכל מקום את מוצא כשחטאו ישראל, ושבו למולו, פשט ידו וקבלם, ומחל להם מיד, הַדָּא הוּא דְכָתִיב, (מיכה ז יח) מִי אֵל כְּמוֹךָ נוֹשֵׂא עוֹן וְעוֹבֵר עַל פִּשְׁעוֹ.

פְּרָשָׁתָא ח וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, יֵשׁ לָנוּ לְהִרְהַר בְּהָאֵי פְּרָשָׁתָא, וְכָל שָׁפָן בְּהָאֵי פְּסוּקָא, דְּאִמְרָה חַוָּה, קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'.

אמר רבי יצחק, אָנָּא יָדַעְנָא לִיה כְּפִשְׁטוּתֵיהּ. דְּהָא תַּנּוּן, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הָאֵי מֵאֵן דְּאִתְיִילִיד לִיה בַּר, כַּד שְׂרִי לְמַלְלָא, חוּבָה עֲלֵיהּ לְאֶלְפָּא לִיה פְּסוּקֵי דְאוּרִייתָא, (דף כה ע"א) דְּאִינוּן דְּחִילוּ מִן קָדָם ה', דְּכַד יִרְבִּי יְדַכֵּר לִוִּן לְאִינוּן כְּתוּבִין, לְדַחֲלָא מִן מְאָרִיָּה.

רבי עקיבא, הוה יתיב קמיה דר' אליעזר, אמר ליה מאי האי פְּרָשָׁתָא דְפְּסוּקָא דָּא, דְּאָמַר וְתִלְדֵּךְ אֶת קִיִּן, וְתֹאמַר קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'. אָמַר לִיה, עֲקִיבָא, אֵימָא לָךְ, יוֹמָא דְר' בְּרוּקָא וְשָׂאֵר חֲבֵרֵיָּא גְלוּ הֵהוּא חוּבָה דְעֵבִיד אָדָם, לָא הוּוּ אֲצִטְרִיף לְאִינוּן דְּלָא יָדְעֵי עֲמִיקְתָּא וּמְסִתְרָתָא. וְהֵהוּא יוֹמָא דְאִתְגַּלִּי, אֲשֶׁתַּמַּע כִּלָּא מֵהָאֵי פְּסוּקָא.

אָדָם נִצְטוּוּהַ עַל הַשֵּׁם, וְחִטָּא בְּשֵׁם. נִצְטוּוּהַ עַל הַשֵּׁם, הוּא הַשֵּׁם הַמְּיֻחָד, דְּכָתִיב וְעֵץ הַחַיִּים וְגו'. וְחִטָּא בְּשֵׁם, זֶהוּ שֵׁם הַמְּשׁוּתָף, דְּכָתִיב וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע.

וְחַנָּה הָיְתָה תְּחִלָּה בְּעֵבִירָה עַל זֶה. דְּכָתִיב וְתִקַּח מִפְּרִיו. וְלֵאחֵר שְׁחָטָאוּ, וַיִּדְעוּ עוֹנָם עַל מַה שְּׁעָבְרוּ, הִתְמַרְמְרוּ עַל מַה שְּׁחָטָאוּ, וְהִיא בְּיֹתֵר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא לְעֵבִירָה, לְעֵבֹר עַל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. פִּיּוֹן שְׁנוּלֵד לָהּ בֶּן, הִרְגִּישָׁה בַּדָּבָר, וְאִמְרָה קָנִיתִי אִישׁ אֶת

איש את ה', שהוא השם המיוחד, ועל פן לא אמרה השם המשותף. אמר רבי עקיבא, הטעם הזה חוזר על מה שאמר רבי אבהו, (שמות כב) זבח לאלהים יחרם. אמר רבי אליעזר, חזרה חנה להודות על אותו העון שעברה, ואמרה, לא יהיה זה פמונו לתת פבוד לאחר זולתו, אבל זה יהיה את השם ממש, ולא לאחר.

אמר רבי יצחק, ויפה אמר רבי עקיבא שחזר הענין על מה שאמר רבי אבהו. וכן חנה אמרה את ה', ולא לשם אחר. וכן חנה אמרה ונתתיו לה' כל ימי חייו, ולא לשם אחר. ועל זה אמרה תורה (שם לד) כי לא תשתחוה לאל אחר, כי ה' קנא שמו, אל קנא הוא.

אמר רבי יהודה, עד אימתי יטילו החברים בסודות העליונים של המלך? אמר רבי אלכסנדראי, שנינו, מוסרים סתרי תורה לחברים הראויים לכך, כמו שאנחנו והחברים שפמונו.

ותוסף ללדת את אחיו את הבל (בראשית ד, ב). אמר רבי אליעזר לרבי עקיבא, מה נשמע לך בזה? אמר לו, על כך אני יושב לפניך. אמר לו, סתם פיה, ופתח עיניך ואזניך, והקשב.

שרמו הוא רומז על אותו שם ועיר שנאצל מן השם הקדוש, שאני ואתה יודעים. בשם הזה חוטאים בני אדם רבים, והוא רמז האמונה למי שמתבונן בחכמה.

עוד אמר רבי אליעזר, עקיבא, הרמז שנהרג הבל מורה על האמונה של השם הנכבד העליון של המלך, שפתוב (ישעיה ב) ונשגב

הבל, אורי על מהימנותא דשמא יקירא עילאה דמלפא, דכתיב (ישעיה

ה' שהוא השם המיוחד, ועל פן לא אמרה השם המשותף.

אמר רבי עקיבא, האי טעמא, חוזר על מה דאמר רבי אבהו, (שמות כב יט) זובח לאלהים יחרם. אמר רבי אליעזר, חזרה חנה להודות על אותו עון שעברה, ואמרה, לא יהיה זה פמונו לתת פבוד לאחר זולתו. אבל זה יהיה את השם ממש, ולא לאחר.

אמר רבי יצחק, ושפיר קאמר ר' עקיבא, דאתחזר עניינא על מה דאמר רבי אבהו. וכן חנה אמרה את ה', ולא לשם אחר. וכן חנה אמרה ונתתיו לה' כל ימי חייו, ולא לשם אחר. ועל זה אמרה תורה, (שמות לד יד) כי לא תשתחוה לאל אחר, כי ה' קנא שמו, אל קנא הוא.

אמר רבי יהודה, עד אימתי יטילון חבריאי ברזין עילאין דמלפא. אמר רבי אלכסנדראי, תנינן, מוסרין סתרי תורה לחברים הראויים לכך, כגון אנן וחבריאי כגוןן.

ותוסף ללדת את אחיו את הבל, אמר רבי אליעזר לרבי עקיבא, מה שמיע לך בזהאי. אמר ליה על כך אנא יתיב קמך. אמר ליה, אסתים פומך, ופתח עינך ואודנך, ואצית.

דרמו הוא דקא רמו, על ההוא שמא זעירא, דאתאצל משמא קדישא, דאנא ואת ידענא. ובהאי שמא חביין סגיאין בני נשא, והוא רמו מהימנותא, למאן דאסתפל בחכמתא.

עוד אמר רבי אליעזר, עקיבא, רמו דאתקטל הבל, אורי על מהימנותא דשמא יקירא עילאה דמלפא, דכתיב

ה' לְבַדּוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אוֹי לְעוֹלָם כְּשֶׁתֵּצֵא מִמֶּנּוּ, כְּעַתְּ אָנִי מִסְתַּפֵּל בְּחֻקְמָה רַבָּה. אָמַר לוֹ, הָרִי אֲמַרְתִּי לָךְ סֵתֶם פִּיךָ, שֶׁהָרִי רְאִיתִי שְׂדֵי לִי וְלָךְ בְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲזוֹר קִיֵּן לְהֵיחֹת עוֹבֵד אֲדָמָה וְהִבֵּל רוּעָה צֹאן. זֶה הֵבִיא קֶרְבָּן, וְזֶה הֵבִיא קֶרְבָּן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קִיֵּן בָּא בְּגִסּוֹת הַרוּחַ, וְהִבֵּל בְּנִמְיֻכוֹת הַרוּחַ, שֶׁכְּתוּב זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁפָּרָה. מֶה כְּתוּב? (בְּרַאשִׁית ד') וַיִּשַׁע ה' אֶל הַבַּיִת וְאֶל מִנְחָתוֹ וְאֶל קִיֵּן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לְמָה נִפְלוּ פָּנָיו, עַל שֶׁלֹּא נִתְקַבְּלָה מִנְחָתוֹ.

וְלִמְדֵנוּ, אוֹתוֹ הַיּוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָיָה, יוֹם שְׂדֵיִן כָּל הַנְּשָׁמוֹת עוֹבְרִים לְפָנָיו. אָמַר לוֹ, לְמָה חָרָה לָךְ? הֲלֹא אִם תֵּיטִיב שְׂאֵת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּלוּמַר, אִם תֵּיטִיב, יִהְיֶה לָךְ שְׂאֵת.

לְפִתְחַ חֲטָאֵת רוּבֵץ (בְּרַאשִׁית ד', ז) - כְּלוּמַר, לְאוֹתָם פִּתְחֵי גֵן עֵדֶן שֶׁהַנְּשָׁמוֹת עוֹבְרוֹת בּוֹ - חֲטָאֵת רוּבֵץ. הַחֲטָאֵת שֶׁתַּעֲשֶׂה יִהְיֶה מְזוּמָן שָׁם, וְשָׁם תִּקְבַּל עֲנֻשְׁךָ. וְאֵלֶיךָ תִּשׁוּקְתוֹ - כְּלוּמַר, אִם תֵּיטִיב מִעֲשִׂיךָ, וְהַחֲטָאֵת הַזֶּה יִכְסֹף לָךְ שֶׁתַּעֲשֶׂה עֲבֵרוֹת. אֵתָה תִּמְשַׁל בּוֹ - שֶׁלֹּא יוּכַל לְקַטְרֵג עִמָּךְ.

לִמְדֵנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אָנִי רְאִיתִי אֶת רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁשָּׂאֵל אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַדְּבָר הַזֶּה. אָמַר לוֹ, עֲקִיבָא, הָרִם עֵינֶיךָ לְמַעְלָה, וְאֵתָה שֵׁב אֲצֵלִי, שֶׁהָרִי הַכֹּל מִפְּרֹשׁ בְּמַה שְּׂאֲמַרְתִּי. הָרִים עֵינָיו, אַחַר כֵּן הִרְפִּין רֹאשׁוֹ. אָמַר, הָרִי עֲשִׂיתִי כְּמַעֲשֶׂה הַנִּחָשׁ וְלֹא יִדְעָתִי. קָרַב אֵלָיו רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְלַחֵשׁ לוֹ. בָּא רַבִּי עֲקִיבָא, וְנִשְׁקָה לְדוֹ וּבָכָה, וְאָמַר, הַכֹּל הוּא כְּמוֹ שְׂאֲמַרְתָּ בְּרַאשׁוֹנָה - מִגְּבִיחֵים אֵת

ב' (א) וְנִשְׁגָּב ה' לְבַדּוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, וְוִי לְעֹלָמָא פִּד תִּיפּוּק מִנִּיהּ, כְּעַן אָנָּא מִסְתַּפֵּל בְּחֻקְמָתָא סְגִיָּאָה. אָמַר לֵיהּ, הָא אֲמַרְתִּי לָךְ אֲסִתִּים פּוּמָךְ, דְּהָא חֲזִינָא דִּדִּי לִי וְלָךְ בְּעֹלָמָא. אָמַר ר' יְהוּדָה, נִתְחַזַּר קִיֵּן לְהֵיחֹת עוֹבֵד אֲדָמָה, וְהִבֵּל רוּעָה צֹאן, זֶה הֵבִיא קֶרְבָּן, וְזֶה הֵבִיא קֶרְבָּן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קִיֵּן בָּא בְּגִסּוֹת הַרוּחַ, וְהִבֵּל בְּנִמְיֻכוֹת הַרוּחַ, דְּכְתִיב (תְּהִלִּים נ"א ט) זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁפָּרָה. מֶה פִּתִּיב וַיִּשַׁע ה' אֶל הַבַּיִת וְאֶל מִנְחָתוֹ וְאֶל קִיֵּן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לְמָה נִפְלוּ פָּנָיו, עַל שֶׁלֹּא נִתְקַבְּלָה מִנְחָתוֹ.

וְחֵאנָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹתוֹ הַיּוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָיָה, יוֹם שְׂדֵיִן כָּל הַנְּשָׁמוֹת, עוֹבְרִים לְפָנָיו. אָמַר לוֹ, לְמָה חָרָה לָךְ, הֲלֹא אִם תֵּיטִיב שְׂאֵת, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּלוּמַר אִם תֵּיטִיב, יִהְיֶה לָךְ שְׂאֵת.

לְפִתְחַ חֲטָאֵת רוּבֵץ, כְּלוּמַר, לְאוֹתָם פִּתְחֵי גֵן עֵדֶן, שֶׁהַנְּשָׁמוֹת עוֹבְרוֹת בּוֹ, חֲטָאֵת רוּבֵץ. הַחֲטָאֵת שֶׁתַּעֲשֶׂה יִהְיֶה מְזוּמָן שָׁם, וְשָׁם תִּקְבַּל עֲנֻשְׁךָ. וְאֵלֶיךָ תִּשׁוּקְתוֹ, כְּלוּמַר אִם תֵּיטִיב מִעֲשִׂיךָ, וְהַחֲטָאֵת הַזֶּה יִכְסֹף לָךְ שֶׁתַּעֲשֶׂה עֲבֵרוֹת. אֵתָה תִּמְשַׁל בּוֹ, שֶׁלֹּא יוּכַל לְקַטְרֵג עִמָּךְ.

חֵאנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אָנָּא חֲמִינָא לְרַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁשָּׂאֵל לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּבָר זֶה. אָמַר לֵיהּ, עֲקִיבָא, סֵק עֵינֶיךָ לְעִילָא, וְאֵתָה תֵּיב גַּבְאִי, דְּהָא מִפְּרֹשׁ כּוּלָּא בְּמָה דְּאֲמַרְנָא. זְקַף עֵינָיו, לְבַתֵּר אַרְכִּין רִישִׁיָּה, אָמַר, הָא עֲבַדְנָא כְּעוֹבְדָא דְּחִיּוּנָא, וְלֹא יִדְעָנָא. קָרִיב גַּבּוּי ר' אֱלִיעֶזֶר, וְלַחֵישׁ לֵיהּ, אֵתָה ר' עֲקִיבָא, וְנִשְׁקָה לְדוֹ, וּבָכָה, וְאָמַר, כּוּלָּא הוּא כְּמָה דְּאֲמַרְתָּ בְּקַדְמִיתָא. זְקַפָּאן זְקִיפָן, תַּתָּאן תַּתָּאִין, דְּלֹא

הגבוהים, ומורידים את התחתונים, שאין הקדוש ברוך הוא יכול עם שתפים.

אמר רבי שמעון, חנה אמרה שקנתה איש את ה', והוא המיוחד, והוא קלקל מעשיו ולא רצה לעמד בדרך הישר. זהו שכתוב (ס) ויצא קין מלפני ה', יצא מאתו הכלל שאמרה אמו.

ובשביל כך מה פתיב. וישב בארץ נוד, שהיה נד בארץ. והוא כמו כן עשה תשובה, כשהודה על חטאתו וקבל עליו ענשו. ששנינו, כל המתודה חטאתו ומתבייש מהן, מוחלין לו מיד על כל עונותיו, זהו שכתוב (משלי כח) ומודה ועוז ירחם.

רבי חייא אמר מכאן, (ויקרא ה) והתודה אשר חטא, ונאמר (ס) ונסלח לו. רבי ייסא אמר, אין דבר בעולם עומד בפני התשובה. קין נגזר עליו נע ונד תהיה בארץ, וכשעשה תשובה, פקע החצי שכתוב (בראשית) וישב בארץ נוד, אבל נע לא נאמר.

שנו רבותינו, על הכל הקדוש ברוך הוא מוחל, ואינו מוחל על כבוד שמו. והאם אינו מוחל, והרי מנשה מלך יהודה המיר כבודו של מקום בהבלים? שונה מנשה, שהוא בעצמו ידע שהכל הוא, ולא שם אותו עקר בלבו - דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר, אין לך דבר בעולם שעומד בפני התשובה כלל.

אמר רבי יצחק, מה זה שכתוב (ס) ואחות תוכל קין נעמה? אלא, אמר רבי יצחק, צדקת היתה ונעימה במעשיה. רבי אבהו אמר, פשוטו של מקרא מורה על שהיתה חכמה במלאכת הפרזל כמו אחיה תוכל קין, ממשמע דכתיב, הוא היה אבי כל חרש נחשת וברזל, ואחות תוכל קין נעמה, הוא הוציא

יכיל קודשא בריך הוא בהדי שותפין. (דף כה ע"א)

אמר ר' שמעון, חנה אמרה, שקנתה איש את ה', שהיא ה' המיוחד. והוא קלקל מעשיו, ולא רצה לעמוד בדרך הישר, הדא הוא דכתיב, ויצא קין מלפני ה', יצא מאתו הכלל שאמרה אמו.

ובשביל כך מה פתיב. וישב בארץ נוד, שהיה נד בארץ. והוא כמו כן עשה תשובה, כשהודה על חטאתו, וקבל עליו עונשו. דתנינן, כל המתודה חטאתו ומתבייש מהן מוחלין לו מיד על כל עונותיו. הדא הוא דכתיב, (משלי כח יג) ומודה ועוז ירחם.

ר' חייא אמר מהכא, והתודה על חטאתו אשר חטא, ונאמר ונסלח לו. ר' ייסא אמר, אין דבר בעולם עומד בפני התשובה. קין נגזר עליו נע ונד תהיה בארץ, וכשעשה תשובה, פקע החצי. דכתיב, וישב בארץ נוד, אבל נע לא נאמר.

תנו רבנן, על הכל הקדוש ברוך הוא מוחל, ואינו מוחל על כבוד שמו. ומי אינו מוחל, והרי מנשה מלך יהודה המיר כבודו של מקום בהבלים. שאני מנשה, דהוא בגרמיה ידע דהבל הוא, ולא שוי ליה עיקר בלביה, דברי ר' יהודה. ר' שמעון אומר, אין לך דבר שבעולם שעומד בפני התשובה כלל. אמר רבי יצחק, מאי דכתיב, ואחות תוכל קין נעמה. אלא אמר רבי יצחק, צדקת היתה, ונעימה במעשיה. ר' אבהו אמר, פשוטו של מקרא מורה, על (דף כה ע"ב) שהיתה חכמה במלאכת הפרזל, כמו אחיה תוכל קין. משמע דכתיב, הוא היה אבי כל חרש נחשת וברזל, ואחות תוכל קין נעמה, הוא הוציא

תוכל קיין נעמה. הוא הוציא
אמנות זו, ואחותו עמו. זהו
שפתוב ואחות תוכל קיין נעמה,
שהיתה בקיאה כמותו. וא"ו של
ואחות מוסיף על הענין של
מעלה.

רבי בא אמר, אמם של שדים
היתה, והולידה אותם. שהרי אמו
של אשמדאי, מלך השדים, שמה
נעמה. רבי יצחק בשם ר' יוחנן
אמר, על שם יפיה נקראת כף, וּמְמַנָּה יצאו
איתן דכתיב פי טובות הנה, במראה וביופי.

אמר רבי יוסי, למה נאמר בשת
(שם ה' א) ויולד בדמותו כצלמו,
ובקיין ובהבל לא נאמר? אמר לו
רבי חייא, קיין ובהבל לא היו, אלא
להראות רמז עליון וסוד נכבד,
ולא באו לישוב את העולם מהם,
אבל שת לא בא לעולם אלא
שישתלשל העולם ממנו, ומשום
כך אמר בדמותו כצלמו.

שנינו, חנוף בן ירד צדיק היה,
וקבל על עצמו להרשיע, ולקחו
הקדוש ברוך הוא קדם זמנו
לעשות חסד עמו, ושיתן לו שכר
טוב לעולם הבא.

רבי אבהו אמר, אנו שנינו (שם
כא) כי שמע אלהים את קול הנער
באשר הוא שם. יש אומרים
באשר הוא שם, שהיה צדיק
באותה שעה, ולפיכך שמע
הקדוש ברוך הוא את קולו.

ואנו לא גזרנו כף במשנה, שהרי
אמר רבי יהודה אמר רבי יצחק,
למה גרש ישמעאל מביתו של
אברהם, ומה ראתה שרה
שאמרה (בראשית כא) גרש את
האמה הזאת ואת בנה? אלא כאן
כתוב (שם) ותרא שרה את בן הגר
המצרית אשר ילדה לאברהם
מצחק. אמר רבי יצחק, אין
מצחק אלא בעבודה זרה. כתוב
כאן מצחק, וכתוב שם (שמות לב)

אומנות זו, ואחותו עמו. הָדָא הוּא דְכְתִיב,
וְאָחוֹת תּוּבֵל קִיִּין נְעֻמָּה, שְׁהִיְתָה בְקִיָּאָה
כְּמוֹתוֹ, וְאָמְרוּ וְא"ו דְּוָאָחוֹת מוֹסִיף עַל הָעֲנִיָּן
שֶׁל מַעְלָה.

רבי בא אמר, אמן של שדים היתה, והולידה
אותם. דהא אימא דאשמדאי, מלכא
דשידי, נעמה שמה. ר' יצחק בשם ר' יוחנן
אמר, על שם יופיה נקראת כף, וממנה יצאו
אותן דכתיב פי טובות הנה, במראה וביופי.

אמר רבי יוסי, למה נאמר בשת ויולד בדמותו
כצלמו, ובקיין ובהבל לא נאמר. אמר
ליה ר' חייא, קיין ובהבל לא היו, אלא לאחזאה
רמיזא עילאה, ורזא יקירא, ולא אתו
לאתישבא עלמא מנהון. אבל שת, לא אתא
לעלמא, אלא לאשתלשל עלמא מיניה,
ובגין כך אמר בדמותו כצלמו.

תניא חנוף בן ירד צדיק היה, וקבל על עצמו
להרשיע. ולקחו הקדוש ברוך הוא
קודם זמנו, לעשות חסד עמו ושיתן לו שכר
טוב לעולם הבא.

ר' אבהו אמר, אנו תנו, (בראשית כא יז) כי שמע
אלהים את קול הנער באשר הוא שם.
איכא דאמרי באשר הוא שם, שהיה צדיק
באותה שעה. ולפיכך שמע הקדוש ברוך הוא
את קולו.

ואנו לא גזרינו הכי במתניתין, דהא אמר רבי
יהודה אמר רבי יצחק, למה נתגרש
ישמעאל מביתו של אברהם, ומה ראתה שרה
שאמרה גרש את האמה הזאת ואת בנה, אלא
הכא כתיב, (שם כא ט) ותרא שרה את בן הגר
המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק. אמר
רבי יצחק, אין מצחק אלא בעבודה זרה. כתיב
הכא מצחק, וכתוב התם (שמות לב ו) ויקימו לצחק,

מה להלן עבודת זרה, אף פאן עבודת זרה. ובההיא שעתא רשע הוה, אם פן במאי נוקים באשר הוא שם.

אמרא מההוא דגזרנא במתניתין דילן, דאמר רבי יהודה, אין בית דין של מעלה דנין את האדם, עד שיהיה בן עשרים שנה. ובית דין של מטה, מתליסר שנים ולמעלה. וישמעאל בההיא שעתא, לא הוה בר עשרים שנה, ולפיכך לא דנוהו, דהא ראוי היה לעונשא, אלא דיומוהי הוא דלא חייבוהו, והיינו דכתיב, באשר הוא שם, פיומין דהוא שם.

אמר רבי ישמעאל, והא חזינן רביא דליתיה בר עשרים, והוא טב וקורא ושונה ומת, מאן סליק ליה מעלמא. אי תימא בחוביה דאבוה. לא. דהא איהו מתליסר ולעילא. ואי תימא בחובין דידיה, הא ליתיה בר עשרים שנה.

אמר רבי יהודה, משל למה הדבר דומה, למלך שהיה לו פרדס, ויום אחד נכנס לטייל באותו פרדס, וראה שושנים קטנים צומחים בתוכו, והיה עולה ריחם לפניו שאין כמותם בעולם, אמר המלך, אי עכשיו פשהם קטנים כן, כשיגדלו על אחת כמה וכמה.

לאחר ימים נכנס באותו פרדס, והיה חושב שימצא אותם השושנים שנתנו ריח פתחלה פתחלה פשהו לחים וקטנים ומעלים ריח, גדולים וטובים עתה, ויהנה מהם. פיון שהשגיח בהם, ראה שהם יבשים בלא ריח. וכעס, אמר, אלו פתחלה פשהו לחים וטובים ומעלים ריח, לקטתים, הייתי נהנה בהם, עכשיו כמה אהנה, הא יבשים הם.

לשנה האחרת, נכנס המלך בפרדס, וראה

ויקמו לצחק. מה להלן עבודת זרה - אף פאן עבודת זרה. ובאותה השעה היה רשע, אם פן, כמה נבאר (שם) באשר הוא שם? אמרא מאותו שפסקנו במשנה שלנו, שאמר רבי יהודה, אין בית דין של מעלה דנין את האדם עד שיהיה בן עשרים שנה, ובית דין של מטה - משלש עשרה שנים ומעלה. וישמעאל באותה השעה לא היה בן עשרים שנה, ולפיכך לא דנוהו, שהרי היה ראוי לענש, אלא שימיו הם שלא חיבוהו והינו מה שכתוב באשר הוא שם, פימין דהוא שם.

אמר רבי ישמעאל, והרי ראינו עלם שאינו בן עשרים, והוא טוב וקורא ושונה ומת. מי סלק אותו מן העולם? אם תאמר בכתאי אביו - לא, שהנה הוא מי"ג ומעלה. ואם תאמר בכתאי - הרי אינו בן עשרים שנה!

אמר רבי יהודה, משל למה הדבר דומה? למלך שהיה לו פרדס, ויום אחד נכנס לטייל באותו פרדס, וראה שושנים קטנים צומחים בתוכו, והיה עולה ריחם לפניו שאין כמותם בעולם. אמר המלך, אם עכשיו פשהם קטנים כן, כשיגדלו על אחת כמה וכמה.

לאחר ימים נכנס באותו פרדס, והיה חושב שימצא אותם השושנים שנתנו ריח פתחלה, פשהו קטנים ומעלים ריח, גדולים וטובים עתה ויהנה מהם. פיון שהשגיח בהם, ראה שהם יבשים בלא ריח, וכעס. אמר, אלו פתחלה, פשהו לחים וטובים ומעלים ריח, לקטתים, הייתי נהנה בהם. עכשיו כמה אהנה? הרי יבשים הם.

לשנה האחרת נכנס המלך לפרדס, וראה שושנים קטנים

נותנים ריח. אמר המלך, לקטו אותן עכשו, ואהנה בהן קודם שייבשו, כמו שעשו קדם לכן.

כך הקדוש ברוך הוא, רואה בני אדם קטנים ונותנים ריח, והכל גלוי לפניו, ורואה שעתידים להרשיע ויהיו חשובים פקש יבש, ומקדים להם חסד, כדי להנות בהם בגן עדן, ועכשו פשהם טובים, מסלקם מן העולם הזה לתן להם שכר טוב לעולם הבא. זהו שכתוב (שיר) אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים, המנהיג עולמו פענן שושנים.

אמר רבי אבהו, אני מסיע לזה שאמר רבי יהודה, שהרי ראינו כמו זה שעשה הקדוש ברוך הוא עם ירבעם בן נבט, שפשהה עלם היה צדיק וטוב, ששיניו, מה שכתוב ושיניהם לבדם בשדה, מלמד ששקולים הם בצדקותם ובזכותם מפל ישראל.

אמר רבי ברכיה, באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא לפמליא של מעלה: ריחו של ירבעם עולה לפני, ואני רוצה לסלקו מן העולם עכשו, כשיש בו ריח. אמרו לפניו: רבנו של עולם, אתה דין אמת, אם עכשו הוא כן - כל שפן פשיגדל. אמר להם הקדוש ברוך הוא: גלוי וידוע לפני שיעשה הרע בעיני. אמרו לפניו: רבנו של עולם, אם לפניך גלוי - לנו ולפני כל העולם מי גלוי? הניחו הקדוש ברוך הוא.

מה כתוב? ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב. חטא והחטיא. באותה שעה אמר להם הקדוש ברוך הוא: לא אמרתי לכם שאני רוצה לסלקו מן העולם קדם זה? חבל שעשיתי כן.

שושנים קטנים ונותנים ריח, אמר המלך, לקטו אותן עכשו, ואהנה בהן, קודם שייבשו, כמו שעשו קודם לכן.

כך הקדוש ברוך הוא, רואה בני אדם קטנים, ונותנין ריח, והכל גלוי לפניו, ורואה שעתידין להרשיע, ויהיו חשובים פקש יבש, ומקדים להם חסד, כדי ליהנות בהם בגן עדן, ועכשו פשהם טובים, מסלקן מן העולם הזה, לתן להם שכר טוב בעולם הבא. הדא הוא דכתיב, (שה"ש ו) אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים, המנהיג עולמו פענן שושנים.

אמר רבי אבהו, אנא מסייע להא דאמר רבי יהודה, דהא חזינן פהאי גוונא דעביד הקדוש ברוך הוא עם ירבעם בן נבט, דכד היה רביא הוה זפאי וטב. דתנן, מאי דכתיב, (מ"א יא כט) ושיניהם לבדם בשדה, מלמד ששקולים הם בצדקותם ובזכותם מפל ישראל.

אמר ר' ברכיה, באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא לפמליא של מעלה, ריחו של ירבעם עולה לפני, ואני רוצה לסלקו מן העולם עכשו, כשיש בו ריח. אמרו לפניו, רבנו של עולם, אתה דיין אמת, אם עכשו הוא כן, כל שפן פשיגדל. אמר להם הקדוש ברוך הוא, גלוי וידוע לפני שיעשה הרע בעיני. אמרו לפניו, רבנו של עולם, אם לפניך גלוי, לנו ולפני כל העולם מי גלוי. הניחו הקדוש ברוך הוא.

מה כתיב (מ"א יב כח) ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב, חטא והחטיא. באותה שעה אמר להם הקדוש ברוך הוא, לא אמרתי לכם שאני רוצה לסלקו מן העולם קודם זה, חבל דעבידת כן.

בא אביה בנו, והיה עושה טוב פשה קטן. ומה טוב היה עושה? אמר רבי יוסי אמר רבי חנינא: עולי הרגל היו עולים על ידו שלא מדעת אביו. ראה הקדוש ברוך הוא שהוא טוב, וסלקו מהעולם קדם ימיו, כדי לעשות חסד עמו ולהנחילו לעולם הבא קדם שיבאיש ריחו, וזהו החסד שעשה הקדוש ברוך הוא עם בריותיו.

בך חנוך, בעוד שהיה צדיק והדור כלו חייבים רשעים, ראה הקדוש ברוך הוא, שאם יניחהו, ילמד ממעשיהם, וסלקו קדם זמנו מן העולם, קדם שיבאיש ריחו. זהו שכתוב (בראשית ד) ואיננו פי לקח אתו אלהים. כלומר, ואיננו בעולם הזה למלאת ימיו, פי לקח אתו אלהים קדם זמנו לעשות עמו חסד להנחילו חיי העולם הבא.

ויראו בני האלהים את בנות האדם (שם). מי הם בני האלהים? רבי ירמיה אמר, גדולי הדור. שהיו אבותיהם גדולי הדור ולא היו מוחין בידם.

למדנו, זקן בפית - סימן טוב בפית, צדיק בדור - סימן טוב יש בעולם. ששנינו, הקדוש ברוך הוא מטיל אימת הדין והמנהיג על בני אדם, שכל זמן שאימת הדין על הדור, בידוע שהוא צדיק והם צדיקים. נטלה אימתו מבני אדם - הוא רשע, והם יותר ממנו.

ובא הפתוב להורות, (בראשית ו) הנפלים היו בארץ - אלו אדם ואשתו, שהם היו שנפלו בארץ בלא אב ואם. ולמה נקראו נפלים? שנפלו ממעלתם שהיה להם. כלומר, נפלים הם מקמות שהיו כבר, נפלים הם על שנטרדו מגן עדן ולא חזרו לשם.

בא אביה בנו, והיה עושה טוב פשה קטן, ומה טוב היה עושה, אמר רבי יוסי אמר רבי חנינא, עולי הרגל היו עולים על ידו, שלא מדעת אביו. ראה הקדוש ברוך הוא שהוא טוב, וסלקו מהעולם קדם ימיו, כדי לעשות חסד עמו, ולהנחילו לעולם הבא, קדם שיבאיש ריחו, וזהו החסד שעשה הקדוש ברוך הוא עם בריותיו.

בך חנוך, בעוד שהיה צדיק, והדור כלם חייבין, ראה הקדוש ברוך הוא, שאם יניחהו ילמוד ממעשיהם, וסלקו קדם זמנו מן העולם, קדם שיבאיש ריחו. הדין הוא דכתיב, ואיננו פי לקח אתו אלהים, כלומר, ואיננו בעולם הזה, למלאות ימיו, פי לקח אתו אלהים קדם זמנו, לעשות עמו חסד להנחילו חיי העולם הבא.

ויראו בני האלהים את בנות האדם. מאן אינון בני האלהים. ר' ירמיה אמר, גדולי הדור, שהיו (דף כו ע"א) אבותיהם גדולי הדור, ולא היו מוחין בידם.

תניא, סבא בביתא, סמנא טבא בביתא. צדיקא בדרא, סימנא טבא הוי בעלמא. דתנן, הקדוש ברוך הוא מטיל אימת הדין והמנהיג על בני אדם. דכל זמן שאימת הדין על הדור, בידוע שהוא צדיק, והם צדיקים. נטלה אימתו מבני אדם, הוא חייב, והם יותר ממנו.

ובא הפתוב להורות, הנפילים היו בארץ, אלו אדם ואשתו, שהם היו שנפלו בארץ, בלא אב ואם. ולמה נקראו נפלים. שנפלו ממעלתם שהיה להם. כלומר, נפלים הם מקמות שהיו כבר. נפלים הם, על נפילים שנטרדו מגן עדן, ולא חזרו לשם.

על פן חזרה תורה ואמרה, אלו היו בארץ, שהיתה אימתם על כל הבריות, ועדין היו קמים, ולא מנעו בני הדור מלעשות עבירות. ומי הם אותם העוברים גדולי הדור, אנשי השם, שהיו גדולים בדור.

אמר רבי פנחס, מפאן משמעות הפסוק, שכתוב (שם) הנפלים היו בארץ בימים ההם, להם המניעה למנע עצמם מהעברות בשבילם ולא מנעו, ולעיניהם ממש באים אל בנות האדם בזנות וילדו להם. ומי היו אותם הנפלים שהיו בדור? אותם הגבורים שלא נראה בדור כמותם. אנשי השם - שם הידוע שקרא להם הקדוש ברוך הוא, שכתוב (שם ה) ויקרא את שמם אדם.

אמר רבי חנינא לרב הונא, מה שאמר בני האלהים, על שם שנבראו משם זה, שכתוב (שם א) ויברא אלהים את האדם.

ויהי היום ויבאו בני האלהים כו' (א"ב א). אמר רבי שמעון בן לקיש, הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות. אמר רבי יהודה, אותו היום, יום של ראש השנה היה, יום שיש לכל אדם לחזור למוטב. וכך תראה, אין דרכו של יצר הרע לקטרג, אלא בשעה שהאדם רוצה לחזור למוטב. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. ימלוך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת נח

ורבי חזקיהו אמר, אשרי חלקם של ישראל, שהקדוש ברוך הוא רצה בהם, ונתן להם תורה קדושה, וזהיר אותם ונתן להם עצה להשמר ממעלה ומטה כדי שלא ישלט בהם - רק הקדוש ברוך הוא לבדו, והם יודעים לדחות מהם את כל המקטרגים

על פן חזרה תורה ואמרה, אלו היו בארץ, שהיתה אימתם על כל הבריות, ועדיין היו קמים, ולא מנעו בני הדור מלעשות עבירות. ומי הם אותם העוברים גדולי הדור, אנשי השם, שהיו גדולים בדור. אמר רבי פנחס, מפאן משמעותו דקרא, דכתיב הנפילים היו בארץ בימים ההם, להם המניעה למנוע עצמן מהעבירות בשבילם, ולא מנעו, ולעיניהם ממש באים אל בנות האדם בזנות, וילדו להם. ומי היו אותם הנפילים שהיו בדור. אותם הגבורים שלא נראה בדור כמותם. אנשי השם: שם הידוע שקרא להם הקדוש ברוך הוא, דכתיב ויקרא את שמם אדם.

אמר רבי חנינא לרב הונא מה דאמר בני האלהים. על שם שנבראו משם זה, דכתיב ויברא אלהים את האדם.

ויהי היום ויבאו בני האלהים וכו'. אמר רבי שמעון בן לקיש, הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות. אמר רבי יהודה, אותו היום, יום של ראש השנה היה. יום שיש לכל אדם לחזור למוטב, וכך תראה, אין דרכו של יצר הרע לקטרג, אלא בשעה שהאדם רוצה לחזור למוטב. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. ימלוך ה' לעולם אמן ואמן. (דף כו ע"א).

פרשת נח

ר' חזקיה אמר, זכאה חולקיהון דישראל, דקודשא בריה הוא אתרעי בהו, ויהב לון אנרייתא קדישא, ואזהר לון, ויהב לון עיטא, לאסתמרא מעילא ותתא, בגין דלא ישלוט בהו בר קודשא בריה הוא בלחודוי. ואינון ידעין לדחייא מנייהו כל מקטרגין, וכל

וכל המחבלים כדי שיהיו חלק גורלו וירשתו, כמו שנאמר (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

בא וראה, ביום של ראש השנה הקדוש ברוך הוא יושב בדין על העולם, וכל בני העולם נכנסים בחשבון, ואין מי שלא נכנס בחשבון, וספרי חיים ומתים נפתחים ביום ההוא.

והקדוש ברוך הוא, משום שרצה בהם, נתן להם עצה להנצל מפל המקטרגים שלמעלה שמתמנים בכל זמן שהדין שורה בעולם. ביום הזה מזדמנים ישראל לעורר עליהם רחמים, ובמה? בשופר.

שהקודש הזה שיוצא עולה למעלה ומעורר את השופר שלמעלה. אז מתעוררים רחמים ממקומם, והקדוש ברוך הוא קם מכסא הדין ויושב בכסא רחמים, וחס על ישראל, ולא נתנת רשות למקטרג עליהם.

וישראל שבים בתשובה לפני הקדוש ברוך הוא, ותוקעים שופר ומעוררים רחמים, שהרי הקול ההוא שיוצא הוא התעוררות של רחמים, ואז המלשין לא יכול לעמד לפני פסא הרחמים, שהרי לא בא מן אותו הצד, ולא נמצא קטגור.

ביום הכפורים, שהוא חתימת הדין, ועומדים ישראל בקדשת רבונם ביום ההוא כדי שלא יקרב המלשין למקדש, נותנים לו שעיר שפא מצד של רוח הטמאה, והוא טמא, ורוח הטמאה נהנית ממנו, והוא מתעסק בו, ולא קרב למקדש לטמא. ואז הפנים מאירות, וישראל נצולים ממנו.

בזמן אחר, כשרבים חטאי בני האדם, המלשין הזה בשעה

קסטירין, בגין דיהון חולקא דעדביה ואחסנתיה, כמה דאת אמר (דברים לב ט) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

תא חזי, ביומא דראש השנה, קודשא בריך הוא יתיב בדינא על עלמא, וכל בני עלמא עאלין לחושבנא, ולא אית מאן דלא עאל בחושבנא. וספרי דחייז ומתיז פתיחז בההוא יומא.

והקדוש ברוך הוא בגין דאתרעי בהו, יהב לון עיטא לאשתזבא מפל מקטרגין דלעילא, דאינון אתמנן בכל זמנא דדינא שריא על עלמא. בהאי יומא אזדמנן ישראל לאתערא רחמי עליהו. ובמה. בשופר.

דהא קלא דנפיק, סליק לעילא, ואתער שופר דלעילא. כדין מתערי רחמי מאתריהו. וקודשא בריך הוא קם מכורסייא דדינא ויתיב בכורסיא דרחמי, וחיס עליהו דישראל, ולא אתייהב רשו למקטרגא עליהון.

וישראל תייבי בתיובתא קמי קודשא בריך הוא, ותקעי שופר, ואתערו רחמי דהא ההוא קלא דנפק, אתערוותא דרחמי איהו. וכדין, דלטורא לא יכיל לקיימא קמי פורסייא דרחמי. דהא לא אתי מההוא סטרא, ולא אשתכח קטיגורא.

ביומא דכפורי, דאיהו חתימא דדינא, וקיימי ישראל בקדושתא דמאריהון. בההוא יומא, בגין דלא יקרב דלטורא למקדשא, יתבין ליה שעיר, דאתי מסטרא דרוחא מסאבא, והוא מסאבא, ורוחא מסאבא אתהני מיניה, והוא אתעסק ביה, ולא קריב למקדשא לסאבא. וכדין אנפין נהירין, וישראל אשתזיבו מניה.

בזמנא אחרא פד סגיא חובי בני נשא, האי

שהדין מתעורר על חטאי העולם,
אז הוא בא ונמצא פמקטרג לפני
הקדוש ברוך הוא, ונטמא
המקדש, וכל הפנים עצובות,
והדין נמצא. ועל זה (בראשית) קץ
כל בשר בא לפני. לפני ודאי,
לבקש על חטאי בני העולם,
שהם גרמו.

בא וראה, כל אדם שיעשה
וישמר את מצוות התורה,
הנשמה שמורה בגופו, שהוא
תבה, ולא נענש, ולא ישלט עליו
מלאך המות. וכל אדם שאינו
שומר ולא מקיים מצוות התורה
ועובר עליה, אז מלאך המות
ישלט עליו.

בא וראה, התבה היא הגוף. נח
ואשתו - י"ה. שם ואשתו - ו"ה.
ונעשה השם מלא. יהו"ה אחד -
יפת ואשתו. י"ה - חם ואשתו,
והם פדגמא זו.

זוה (שם) ויאמר אלהים לנח,
אלהים זו שכניה, קץ כל בשר
וגו'. (שם) צהר תעשה לתבה - זהו
הסוד של הגוף. אתה ובניך וגו'
- גברים לחוד ונשים לחוד. (שם)
ויעש נח - זו ברית קדש. ככל
אשר צוה אתו אלהים - זו שכניה.
(שם) ויאמר ה' לנח - כאן מדת
הרחמים.

ומן הבהמה אשר לא טהרה היא
שנים איש ואשתו, שהרי היא
מצד הטמאה, ועל זה אמר (מכה
ח) והאבדתי. ואסתכל שאין בו
אלא שנים, ואין בהם שבועה
שבועה, כמו שכתוב בעוף
השמים, ארבע עשרה זכר ונקבה,
לחיות זרע על פני כל הארץ. (שם)
שנים שנים באו וגו'. הסתכל
וראה, על מה שאמר בראשונה
ומן הבהמה אשר לא טהרה היא,
ואחר כך שנים שנים.

אמר רבי יהודה, בא וראה, אין
לך בכל לילה ולילה שלא תצא

דלטורא, בשעתא דדינא איתער על חובי
עלמא, פדין איהו אתי ואשתכח מקטרגא קמי
קודשא בריך הוא, ואסתאב מקדשא, וכל
אנפין עציבין, ודינא אשתכח. ועל דא קץ כל
בשר בא לפני. לפני ודאי, למתבע על חובי
בני עלמא, דאינון גרמו.

(עוד לפרשת נח)

תא חזי, כל בר נש דיעבד וינטר פיקודי
אורייתא, נשמתא אסתמרא בגופיה,
דאיהו תיבה, ולא אתענש, ולא ישלוט עליה
מלאך המות. וכל בר נש דלא נטיר ולא קיים
פקודי אורייתא, ואעבר עליה, מלאך המות
פדין ישלוט עליה.

תא חזי, תיבה, איהו גופא. נח ואשתו, י"ה.
שם ואשתו, ו"ה. ואתעביד השם מלא,
יהו"ה אחד. יפת ואשתו, י"ה. חם ואשתו,
ואינון פדוגמא דא.

ודא ויאמר אלהים לנח. אלהים, דא שכניתא,
קץ כל בשר וגו'. צהר תעשה לתיבה, דא
איהו רזא דגופא. אתה ובניך וגו', גוברין
לחוד, ונשין לחוד. ויעש נח, דא ברית
קדישא. ככל אשר צוה אתו אלהים, דא
שכניתא. ויאמר ה' לנח, הכא מדת רחמים.

ומן הבהמה אשר לא טהרה היא שנים איש
ואשתו, דהא היא מסטרא דמסאבא, ועל
דא אמר, (מכה ה ט) והאבדתי. ואסתפל דלית
ביה, אלא תרין, ולא אית בהון שבועה שבועה,
כמה דכתיב, בעוף השמים, ארבע סרי דכר
ונוקבא, לחיות זרע על פני כל הארץ. שנים
שנים באו וגו' אסתפל וקמא, על מה דאמר
בקדמיתא ומן הבהמה אשר לא טהרה היא,
ולבתר שנים שנים.

אמר רבי יהודה, תא חזי לית לך בכל ליליא

הַנְּשֵׂמָה מִגּוֹף אָדָם, שְׁנִקְרָאת יוֹנָה, שְׁכָתוּב (שם ח. ח) וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה. הַקְּלוּ הַמַּיִם - אֵלּוּ מַיִם הַיְיָדוֹנִים, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (תהלים קכד) הַמַּיִם הַיְיָדוֹנִים, שֶׁהֵם מִצַּד הַטְּמֵאָה. מֵעַל הָאָרֶץ, שֶׁהֵם לְמַעַלָּה מִן הָאָרֶץ, אֵלּוּ מְלֹאכֵי חֲבֻלָּה.

מָה כְּתוּב? וְלֹא מִצְאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ, שְׁנִמְנָעָה מִן הַעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וּמִן הַצְּדִיקִים שֶׁלְּמַעַלָּה וּמִכָּל הַבְּרָכוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בראשית ח. ט) וַתֵּשֶׁב אֱלֹהֵי אֵל הַתְּבָה כִּי מַיִם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ.

הוֹצִיא אוֹתָהּ שְׁנֵית, (שם ח. ט) וַיּוֹסֶף שִׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ. וּמִתּוֹךְ הַדֹּחַק וְהַצֶּעַר - וַתֵּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עָרֵב, שְׁלֹא הֵיטָה מְאִירָה לָהֶם שַׁעַת הַרְּוָחָה כְּמוֹ שֶׁהֵיטָה בְּרֵאשׁוֹנָה, וְנִחְשַׁף לָהּ הַיּוֹם, וְהַעֲרִיב לָהּ הַשֶּׁמֶשׁ.

וְמָה אָמְרָה לְנַח וּלְכַנּוּי? (שיר ה) מִצְּאֵנִי הַשְּׁמֵרִים הַסּוֹכְבִים בְּעִיר, אֵלּוּ שׁוֹמְרֵי שַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם, וְעַם כָּל זֶה (בראשית ח. יא) וְהִנֵּה עֹלָה זִית טָרֵף בְּפִיָּה. וְעַל זֶה (שם) וַיִּדַע נֹחַ כִּי קָלוּ הַמַּיִם, וְהִתְחַזְּקוּ מְלֹאכֵי הַקִּדְשָׁה עַל מְלֹאכֵי הַחֲבֻלָּה. (שם) וַיִּיחַל עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרַיִם וְכוּ', וְלֹא יִסְפָּה וְכוּ', חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ.

אַחַר שֶׁהִסְתַּתֵּר וְעֵבֵר אוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁשִּׁלַּח מְלֹאֲךְ הַמְּנוּחַ וְעֵבֵרוּ הַרְשָׁעִים מִן הַעוֹלָם, מָה כְּתוּב? (שם) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ.

הַסְּפִינָה נִמְשָׁלָה לְתַבַּת נֹחַ, וַיֵּשׁ בָּהּ אֲנָשִׁים וַיְהוּדִים וַיִּשְׁמַעְאֵלִים וּבְנֵי עֶשָׂו. כְּדֹגְמָא זוּ יֵשׁ בְּגוֹף כָּלֹּל מִכָּל, שֶׁהַגּוֹף הַזֶּה אֵינוֹ מִן הַנְּשֵׂמָה הַקְּדוּשָׁה, וְזֶהוּ שְׁאֲמַר לְנַח שֶׁהוּא נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שם) עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גֹפֶר.

צֵא מִדִּירְתָךְ וּמִגּוֹפְךָ וּמִבֵּית אֲבִיךָ,

וְלִילִיָּא, דְּלֹא תִיפּוּק נִשְׁמַתָּא מִגּוֹפָא דְּבֵר נֶשׁ, דְּאִיקְרֵי יוֹנָה. דְּכְתִיב, וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה. הַקְּלוּ הַמַּיִם, אֵלִין מַיִם יְדוֹנִים, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר (דף כו ע"ב) (תהלים קכד) הַמַּיִם הַיְיָדוֹנִים. דְּאִינוּן מִסְטָרָא דְּמִסְטָבוּ. מֵעַל הָאָרֶץ, דְּאִינוּן לְעִיל מִן אַרְעָא, אֵלִין מְלֹאכֵי חֲבֻלָּה.

מָה כְּתִיב. וְלֹא מִצְּאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ, דְּאִתְּמַנְעֵי מֵעֲלָמָא עֵילָאָה, וּמִן צְדִיקִים דְּלְעִילָא, וּמִכָּל בְּרָכָאן. הִדָּא הוּא דְּכְתִיב, וַתֵּשֶׁב אֱלֹהֵי אֵל הַתְּיָבָה כִּי מַיִם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ.

אַפִּיק לָהּ תְּנַיִינוּת, וַיּוֹסֶף שִׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ, וּמִגּוֹ דוּחָקָא וְצֶעַרָא, וַתֵּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עָרֵב, דְּלֹא הוּת נִהְרָא לֹוֹן שַׁעַתָּא דְּרוּוָחָא, כְּמָה דְּהוּת בְּקִדְמִיתָא, וְאִתְּחַשַׁף לָהּ יוֹמָא, וְאִתְּעָרֵב לָהּ שְׁמֵשׁא.

וְמָה אָמְרַת לְנַח וּלְכַנּוּי. (שה"ש ה ז) מִצְּאֵנִי הַשְּׁוֹמְרִים הַסּוֹכְבִים בְּעִיר. אֵלִין נְטָרֵי תְּרַעֲי יְרוּשָׁלַיִם. וְעַם כָּל דָּא, וְהִנֵּה עֹלָה זִית טָרֵף בְּפִיָּה, וְעַל דָּא וַיִּדַע נֹחַ כִּי קָלוּ הַמַּיִם, וְאִתְּתַקְּפוּ מְלֹאכֵי דְּקִדְשָׁה עַל מְלֹאכֵי חֲבֻלָּה. וַיִּיחַל עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרַיִם וְכוּ', וְלֹא יִסְפָּה וְכוּ', חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ.

בְּתַר דְּאִסְתַּמַּר וְאִעְבַּר הַהוּא זִימְנָא דְּשִׁלַּח מְלֹאֲךְ הַמְּנוּחַ, וְאִתְּעָבְרוּ חַיִּיבִין מֵעֲלָמָא, מָה כְּתִיב, וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ.

סְפִינָתָא אִמְתִּילַת לְתִיבּוּתָא דְּנַח, וְאִית בָּהּ גּוֹבְרִין יְהוּדָאִין וַיִּשְׁמַעְאֵלִים וּבְנֵי עֶשָׂו, כְּדוּגְמָא דָּא אִית בְּגוֹפָא, כְּלִיל מִכּוֹלְהוּן, דְּגוֹפָא דָּא, לָאוּ אִיהוּ מִן נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, וְדָא הוּא דְּאָמַר לְנַח, דְּאִיהוּ נִשְׁמַתָּא לְנִשְׁמַתָּא, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גֹפֶר.

וְדָא הוּא דְּאָמַר לְאַבְרָם, לָךְ לָךְ מֵאַרְצְךָ, לְמָה זֶהוּ שְׁאֲמַר לְאַבְרָם (שם יב) לָךְ לָךְ מֵאַרְצְךָ. לְמָה פְּעַמִּים? אֵלָא,

שֵׁשׁ שְׁלֹמוֹת לְמַעְלָה. אֶל הָאָרֶץ
אֲשֶׁר אֲרָאָךְ - זֶה הַגּוֹף, שֶׁהוּא
תַּבַּת נח.

וּבְהִנָּמָא הוּוּ הָיָה נח. זֶהוּ שְׁכַתוּב
(שם ח) וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה. וְהוֹצִיאֵנוּ
אֶת הַיּוֹנָה מִן הַתֵּבָה וְנִתְּנָנוּ אוֹתָהּ
בְּמַיִם. בְּדִגְמָא זוּ יֵצֵאָה לָהּ הַיּוֹנָה
מִתַּבַּת נח, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וְלֹא
יִסְפָּה שׁוֹב אֵלָיו עוֹד.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּשֶׁנֶּחַ הָיָה
בַּתֵּבָה, הָיָה פּוֹחֵד שֶׁלֹּא יִזְכַּר אוֹתוֹ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָמִים.
וְכִינּוֹן שֶׁעָבְרוּ חֲטָאֵי הָעוֹלָם, אָזִי
מֵה כְּתוּב? וַיִּזְכַּר אֱלֹהִים אֶת נח.

מְדַרְשׁ הַנְּעֻלָּם

רַבִּי פִּתְחָא בְּפִסְוִק הָיָה, (שם ה)
מְצֹאנֵי הַשְּׁמֵרִים הַסֹּכְבִים בְּעִיר
הַכּוֹנֵי פְּצֵעוֹנֵי נִשְׂאוּ אֶת רִדְדֵי
מַעְלֵי שְׁמֵרֵי הַחַמּוֹת. כְּמָה חֲבִיבָה
הִיא הַנְּשֻׁמָּה הַנִּתּוֹנָה מִתַּחַת פֶּסֶא
הַכְּבוֹד, מִמְּקוֹם הַקְּדוֹשׁ, מֵאַרְצוֹת
הַחַיִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קטז)
אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים.
וְלִמָּה קָרָאוּ דוֹד אַרְצוֹת הַחַיִּים,
וְכִי לְמַעְלָה יֵשׁ אַרְצוֹת? אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, לֹא אַרְצוֹת מִמֶּשׁ, וְלֹא עַל
דַּעַת שֶׁל אַרְצוֹת אָמַר אוֹתוֹ דָּוִד,
אֲלֹא לְשׁוֹן רִצּוֹי הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(יחזקאל ב) אַרְצָה אֲתָכֶם. כְּלוֹמַר,
אָמַר דָּוִד, אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּמִקְוֹם
אֲשֶׁר יִרְצוּ תְּמִיד הַצְּדִיקִים,
הַנִּקְרָאִים חַיִּים, אֲשֶׁר רִצּוֹנָם לְלַכֵּת
וְחַפְצָם לְלַכֵּת שְׁמָה. וּמִמְּקוֹם
הַקְּדוֹשׁ בָּאָה הַנְּשֻׁמָּה לְהֵאִיר עַל
הַגּוֹף הָאֶפֶל, כְּדִי לְהוֹלִיכּוֹ בְּדֶרֶךְ
יְשָׁרָה וְלַעֲבֹד עֲבוֹדָתוֹ וּרְצוֹן
בוֹרְאוֹ, לְבֹא לְמַחֵר וְלִטֵּל שְׂכָרוֹ.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲלֵמָּל לֹא
הִינְנוּ בְּעוֹלָם - נֶאֱמָר לָנוּ, וְלֹא נִתְּן
חֲשׁבוֹן לְבַעַל הַפִּתְקָה. אַחֵר כִּף
אָמַר, חֲזַרְתִּי בִּי.

יְאוֹת לָן, וְלֹא נִיְהָב חוֹשְׁבָנָא לְמֵאֲרִיָּה דְּפִתְקָא, לְכַתֵּר אָמַר, הַדְרִי בִּי.

תְּרֵי זִמְנֵי. אֲלֹא, פּוֹק מִן דִּירְתָךְ וּמִן גּוֹפְךָ,
וּמִן בֵּית אָבִיךָ, דְּאִית שְׁלָם דְּלַעִילָא. אֶל הָאָרֶץ
אֲשֶׁר אֲרָאָךְ, דָּא גּוֹפָא, דְּאִיהִי תִיבַת נח.

וּבְהִנָּמָא דָּא הָוָה נח, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, וַיִּשְׁלַח
אֶת הַיּוֹנָה. וְאַפִּיקוּ לָהּ לַיּוֹנָה מִן
תִּיבוֹתָא, וַיִּהְיֶה לָהּ בְּמַיָּא. בְּדוּגְמָא דָּא נִפְקָא
לָהּ יוֹנָה מִן תִּיבוֹתָא דְנח, כְּמָה דְאִתְּ אָמַר וְלֹא
יִסְפָּה שׁוֹב אֵלָיו עוֹד.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, נח פִּד הָוָה בְּתִיבוֹתָא, הָוָה
דְּחִיל דְּלֹא יִדְפֵר לִיהַּ קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא
לְעוֹלָמִין, וְכִינּוֹן דְּאִתְּעָבְרוּ חוֹבֵי עוֹלָמָא, כְּדִין
מֵה פְתִיב וַיִּזְכַּר אֱלֹהִים אֶת נח.

מְדַרְשׁ הַנְּעֻלָּם

רַבִּי פִּתְחָא בְּהַאי קְרָא, מְצֹאנֵי הַשְּׁמֵרִים הַסֹּכְבִים
בְּעִיר הַכּוֹנֵי פְּצֵעוֹנֵי נִשְׂאוּ אֶת רִדְדֵי מַעְלֵי
שְׁמֵרֵי הַחַמּוֹת. כְּמָה חֲבִיבָה הִיא הַנְּשֻׁמָּה,
הַנִּתּוֹנָה מִתַּחַת פֶּסֶא הַכְּבוֹד, מִמְּקוֹם הַקְּדוֹשׁ,
מֵאַרְצוֹת הַחַיִּים, כְּמָה דְאִתְּ אָמַר (תהלים קטז ט)
אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים.

וְלִמָּה קָרָאוּ דוֹד אַרְצוֹת הַחַיִּים, וְכִי לְמַעְלָה
יֵשׁ אַרְצוֹת. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא אַרְצוֹת
מִמֶּשׁ, וְלֹא אֲדַעְתָּא דְאַרְצוֹת אָמַר דָּוִד, אֲלֹא
לְשׁוֹן רִצּוֹי הוּא, כְּמָה דְאִתְּ אָמַר (יחזקאל כ מא)
אַרְצָה אֲתָכֶם. כְּלוֹמַר, אָמַר דָּוִד, אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי
ה', בְּמִקְוֹם אֲשֶׁר יִרְצוּ תְּמִיד הַצְּדִיקִים,
הַנִּקְרָאִים חַיִּים, אֲשֶׁר רִצּוֹנָם וְחַפְצָם לְלַכֵּת
שְׁמָה. וּמִמְּקוֹם הַקְּדוֹשׁ, בָּאָה הַנְּשֻׁמָּה לְהֵאִיר
עַל הַגּוֹף הָאֶפֶל, כְּדִי לְהוֹלִיכּוֹ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה,
וְלַעֲבֹד עֲבוֹדָתוֹ וּרְצוֹן בוֹרְאוֹ, לְבֹא לְמַחֵר
וְלִיטוֹל שְׂכָרוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲלֵמָּלִי לָא הוֹינָא בְּעוֹלָמָא
יְאוֹת לָן, וְלֹא נִיְהָב חוֹשְׁבָנָא לְמֵאֲרִיָּה דְּפִתְקָא, לְכַתֵּר אָמַר, הַדְרִי בִּי.

בא ורָאָה מֵה פְּתוּב בְּאָדָם, (בראשית ב) לא טוב היות האדם לבדו אֶעֱשֶׂה לוֹ עֶזְרָא כְּנֶגְדּוֹ. אָמַר רַבִּי, זֶה הוּא הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהִיא אֶצְלוֹ עֶזְרָא לְהוֹלִיכּוֹ בְּדַרְכֵי קוֹנּוֹ. וְהִינּוּ מֵה שֶׁשָּׂנִינוּ, הֵבֵא לְטָהָר מְסִיעֵין אוֹתוֹ. שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, כִּשְׁהָאָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי קוֹנּוֹ, הִרְבֵּה שֶׁמְסִיעִים לוֹ. נִשְׁמְתוּ מְסִיעֵת אוֹתוֹ, מִלְּאֲכֵי הַשֶּׁרֶת מְסִיעִים אוֹתוֹ, שֶׁכִּינְתּוּ שֶׁל מְקוֹם מְסִיעֵת אוֹתוֹ, וְכֵלָם מְכַרְיִזִים לְפָנָיו וְאוֹמְרִים (משלי ד יב) בְּלִכְתָּךְ לֹא יִצַר צַעֲדֶךָ וְאִם תְּרוּץ לֹא תִכְשַׁל. רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר, נִשְׁמַתָּם שֶׁל צְדִיקִים מְסִיעֵת אוֹתוֹ.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי חֲמִיו הָיוּ הוֹלְכִים מֵאוֹשָׁא לְלוֹד. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר: אֶפְשָׁר שֶׁשִּׁמְעַתָּ מֵאֲבִיךָ מֵה זֶה שֶׁכְּתוּב (בראשית לב ב) וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ לְדֶרֶכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים? אָמַר לוֹ: כִּף נִשְׁמַע לִי מֵאֲבָא, אוֹתָם שֶׁהָיוּ הַמְּלֹאכִים שְׁלוּוֹ אוֹתוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל. אָמַר לוֹ: מִי הֵם? אָמַר לוֹ: לֹא יָדַעְתִּי. אָמַר לוֹ: נֹאֵה לָכֶם הַצְּדִיקִים, שֶׁדָּבַר פִּיכֶם כְּכַתֵּר הַמְּלָכוֹת, בְּרֵאשׁ הַמֶּלֶךְ.

בְּעוֹד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, הִגִּיעוּ לְמַעְרַת לוד. שָׁמְעוּ אוֹתוֹ הַקּוֹל שֶׁאוֹמֵר: שְׁנֵי גּוֹזְלֵי הָאֵילָת עָשׂוּ לְפָנָי אֶת הַרְצוֹן שְׁנוּחַ לִי, וְהֵם הָיוּ הַמְּרַכְבֵּה הַקְּדוּשָׁה שֶׁפָּגַשׁ יַעֲקֹב לְפָנָיו. הִתְרַגַּשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר וְהִצִּטָּעַר בְּנַפְשׁוֹ וְאָמַר: רַבּוֹן הָעוֹלָם - כִּף דָּרְכּוֹ, טוֹב לָנוּ שֶׁלֹּא נִשְׁמַע, שֶׁמְעַתִּי וְלֹא יָדַעְתִּי.

הִתְרַחַשׁ לוֹ נֶס וְשָׁמַע אוֹתוֹ הַקּוֹל שֶׁאוֹמֵר: אֲבָרְהָם וַיִּצְחָק הָיוּ. נִפְלַע עַל פָּנָיו, וְרָאָה אֶת דְּיוֹקָן אֲבִיו. אָמַר לוֹ: אֲנִי שְׂאֵלְתִי, וְהִשְׁיבֵנִי שֶׁאֲבָרְהָם וַיִּצְחָק הָיוּ שֶׁפָּגַעוּ בְּיַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר נִצּוֹל מִלְּבָן.

תָּא חֲזִי, מֵה פְּתוּב בְּאָדָם, (בראשית ב יח) לֹא טוֹב הָיִית הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֶזְרָא כְּנֶגְדּוֹ.

אָמַר רַבִּי, זֶה הוּא הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהִיא אֶצְלוֹ עֶזְרָא, לְהוֹלִיכּוֹ בְּדַרְכֵי קוֹנּוֹ. וְהִינּוּ דִתְנָן בָּא לִישְׁתָּהָר מְסִיעֵין אוֹתוֹ. תָּנוּ רַבָּנָן, כִּשְׁהָאָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי קוֹנּוֹ, הִרְבֵּה מְסִיעֵין אוֹתוֹ. נִשְׁמְתוּ מְסִיעֵת אוֹתוֹ. מִלְּאֲכֵי הַשֶּׁרֶת מְסִיעֵין אוֹתוֹ. שֶׁכִּינְתּוּ שֶׁל מְקוֹם מְסִיעֵת אוֹתוֹ. וְכֵלָם מְכַרְיִזִין לְפָנָיו וְאוֹמְרִים, (משלי ד יב) בְּלִכְתָּךְ לֹא יִצַר צַעֲדֶךָ וְאִם תְּרוּץ לֹא תִכְשַׁל. רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר, נִשְׁמַתָּן שֶׁל צְדִיקִים מְסִיעֵין אוֹתוֹ.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי חֲמוּי, הָיוּ אֶזְלוֹ מֵאוֹשָׁא לְלוֹד. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, אֶפְשָׁר

דְּשִׁמְעַתָּ מֵאֲבִיךָ, מֵאִי דְכְּתִיב, (בראשית לב ב) וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ לְדֶרֶכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים. אָמַר לִיה הֲכִי שָׁמִיעַ לִי מֵאֲבָא, אִינּוֹן הוּוּ מִלְּאֲכֵים דְּאוֹזְפוּהוּ בְּקַדְמִין מֵאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. אָמַר לִיה, מֵאֵן אִינּוֹן. אָמַר לִיה לֹא יָדַעְנָא. אָמַר לִיה, יָאוּת לְכוּן צְדִיקָא, מְלָה דְּפוּמְכוּן כְּכַתְרָא דְּמִלְּכוּתָא, בְּרִישָׁא דְּמִלְּכָא.

עַד דְּהוּוּ אֶזְלֵי מְטוֹ לְמַעְרַתָּא דְּלוֹד, שָׁמְעוּ הָהוּא קְלָא דְּאָמַר, תְּרִין עוֹזְלִין דְּאֵיילָתָא, עֲבָדוּ קְדָמִי רְעוּתָא דְּנִיחָא לִי, וְאִינּוֹן הוּוּ מְשַׁרְיִיתָא קְדִישָׁא, דְּעָרַע יַעֲקֹב קָמִיה. אִתְּרַגִּישׁ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְאַצִּטָּעַר בְּנַפְשִׁיה, וְאָמַר, מֵאַרְיָה דְּעִלְמָא, כִּף אוֹרְחוּי, טַב לָן דְּלֹא נִשְׁמַע, שֶׁמְעַנָּא וְלֹא יָדַעְנָא.

אִתְּרַחִישׁ לִיה נִיפָא, וְשָׁמַע הָהוּא קְלָא דְּאָמַר, אֲבָרְהָם וַיִּצְחָק הוּוּ. נִפְלַע עַל אַנְפוּי, וְחָמָא דְּיוֹקָנָא דְּאֲבִיו, אָמַר לִיה, אֲנָא שְׂאֵילְנָא, וְאַתִּיבּוּנָא, דְּאַבְרָהָם וַיִּצְחָק הוּוּ, דְּעָרַעוּ לְיַעֲקֹב, כַּד אֶשְׁתִּיזִיב מִלְּבָן.

אמר לו, בני, תוציא הפתקה שלך, וקח דברי אביך הנזקן, שפה מדבר גדולות הוא. ולא זה בלבד, אלא לכל צדיק נשמות הצדיקים נפגשים לפניו להצילו, והם המלאכים הקדושים העליונים.

ובא ראה, יצחק היה קים באותה שעה, אבל הנשמה הקדושה נלקחה בכסא כבוד של אדונו, כשנעקד על גבי המזבח, ומאז נסתמו עיני מלאאות, והינו מה שכתוב (שם לא) ופחד יצחק היה לי.

אמר לו: מה אנו שם? אמר לו: אני ואתה מלאכי עליון להשתעשע עם המלך המשיח של דוד. קם. בעוד שקם, ראה חמיו שפניו מאירים כמו השמש. אמר לו חמיו: דבר חדש שמעת, או שבאור כבוד הזיו של משה הסתפלת? אמר לו: לא, אלא אשרי הם הצדיקים ששומרים אותם מחנות קדושים עליונים, שנאמר (תהלים צא) כ"י מלאכי"ו יצו"ה ל"ף לשמרך בכל דרכיך. אמר רבי יהודה, עשה הקדוש ברוך הוא ירושלים למעלה כנגד ירושלים של מטה, ונשבע שלא יבא שם עד שיבאו ישראל בירושלים של מטה, שנאמר (הושע יא) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר.

ושבע פתות של מלאכי השרת שומרים אותם סביב, ועל כל פתח ופתח פתות של מלאכי השרת, והם הפתחים הנקראים שערי צדק, ואלו הם הפתחים המכונים להכנס שם נפשות הצדיקים. ודוד המלך, עליו השלום, נכסף להם, שנאמר (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא כם אודה יה, זה השער לה' צדיקים יבואו בו.

אמר ליה, ברי, פוק פיקתך, וסב סיבתך, דפום ממלל רברבן הוא. ולא דא הוא בלחודהי, אלא לכל צדיקא, נשמתהון דצדיקיא מערען קדמוהי לשזבותיה. ואינון מלאכיא קדישי עילאי.

ותא חזי, יצחק קיים הוה בההיא שעתא, אבל נשמתיה קדישא אתנסיבת בכורסי יקרא דמאריה, פד אתעקד על גבי מדבחה, ומכדין אסתימו עינוי מלמחזי. והינו דכתיב, (שם לא) ובפחד יצחק היה לי.

אמר ליה מה אנו תמן. אמר ליה, אנה ואתה מלאכי עילאה, לאשתעשעא במשיחא מלכא דדוד. קם, עד דהוה קם, חמא חמוהי דאנפוי נהירין כשמשא.

אמר ליה חמוי, מלה חדתא שמעת, או בנהירו יקרא זיוא דמשה אסתפלת. אמר ליה לא. אלא זכאין אינון צדיקיא, דנטרין להון משרייתי קדישי עילאי, שנאמר (תהלים צא יא) כ"י מלאכי"ו יצו"ה ל"ף לשמרך בכל דרכיך.

אמר רבי יהודה, עשה הקדוש ברוך הוא ירושלים למעלה, כנגד ירושלים של מטה. ונשבע שלא יבא שם, עד (דף כו ע"א) שיבואו ישראל בירושלים של מטה. שנאמר, (הושע יא ט) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר.

ושבע פתות של מלאכי השרת שומרים אותם סביב, ועל כל פתח ופתח פתות של מלאכי השרת. והם הפתחים הנקראים שערי צדק. ואלו הם הפתחים, המכונים להכנס שם נפשות הצדיקים. ודוד המלך עליו השלום נכסף להם, שנאמר (תהלים קיח ט כ) פתחו לי שערי צדק אבא כם אודה יה, זה השער לה' צדיקים יבואו בו.

וְלַמַּעֲלָה מֵהֶם שׁוֹמְרִים מִלְּאֲכִי הַשְּׂרֵת בַּחֲזוֹמוֹת הָעִיר. שְׁנֹאֲמַר (ישעיה סב ו) עַל חוֹמוֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַיִם, זֶה הוּא יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, הַפְּקֻדָּתִי שׁוֹמְרִים - אֵלּוּ מִלְּאֲכִי הַשְּׂרֵת. וְלַמְדֻנוּ, שְׁבַע פְּתָחִים יֵשׁ לְנַפְשׁוֹת הַצְּדִיקִים לְהַכְּנִס עַד מְקוֹם מַעְלָתָם, וְעַל כֵּן פֶּתַח וּפְתַח שׁוֹמְרִים.

הַפְּתַח הָרֵאשׁוֹן - נִכְנָסֶת הַנְּשָׁמָה בַּמַּעְרָת הַמְּכֻפָּלָה, שֶׁהִיא סְמוּכָה לְגֵן עֵדֵן, וְאָדָם הָרֵאשׁוֹן שׁוֹמֵר עָלָיו. זְכָתָה - הוּא מְכַרְזֵי וְאוֹמֵר: פָּנּוּ מְקוֹם, שְׁלוֹם בּוֹאֵךְ. וַיִּצְאָה מִפְּתַח הָרֵאשׁוֹן.

הַפְּתַח הַשֵּׁנִי - בְּשַׁעְרֵי גֵן עֵדֵן, וּמוֹצְאָה אֶת הַפְּרוּבִים וְאֶת לֵהֵט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. זְכָתָה - נִכְנָסֶת בְּשְׁלוֹם. וְאִם לֹא - שֵׁם תִּקְבַּל עֲנֹשָׁה, וְתִשְׁרַף בְּלֵהֵט הַפְּרוּבִים. וּכְנֻגְדָם הָיוּ הַפְּרוּבִים בַּמַּקְדָּשׁ, בְּשַׁעַר שֶׁהִכְהִין נִכְנָס בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. זְכָה - נִכְנָס בְּשְׁלוֹם. לֹא זְכָה - מִבֵּין שְׁנֵי הַפְּרוּבִים יוֹצֵא לֵהֵב, וְנִשְׂרַף מִכַּפְּנִים וּמֵת. וְהָיוּ מְכוּוֹנִים כְּנֻגְדָם אֵלּוּ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר גֵּן עֵדֵן, לְצַרְף הַנְּשָׁמוֹת. זְכָתָה הַנְּשָׁמָה - נוֹתְנִים לָהּ פִּינְקָס סִימָן לְכַנֵּס, וְנִכְנָסֶת לְגֵן עֵדֵן אֲשֶׁר בְּאַרְץ. וְעַמּוּד אֶחָד שֶׁל עֲנָן וְנִגְהָ מְעַרְב זֶה בְּזֶה, וְעֵשֶׂן וְנִגְהָ סְבִיבָיו, שְׁנֹאֲמַר (ישעיה ד, ה) וּבָרָא ה' עַל כָּל מְכוּן הַר צִיּוֹן וְעַל מְקַרְאֵיהָ עֲנָן יוֹמָם וְעֵשֶׂן וְנִגְהָ. וְהוּא נְעוּץ מִלְּמִטָּה לְמַעְלָה לְשַׁעְרֵי שָׁמַיִם. זְכָתָה לְעֵלוֹת לְמַעְלָה - עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עַמּוּד. לֹא זְכָתָה יוֹתֵר - נִשְׁאַרְתָּ שָׁם, וּמִתְעַדְנָת מֵהַטּוֹב אֲשֶׁר לְמַעְלָה. שְׁאֲמַר רַבִּי יוֹסִי, רְאִיתִי גֵן עֵדֵן וְהוּא מְכוּן כְּנֻגְדָם פְּרוּכָת קֶרֶח הַנּוֹרָא אֲשֶׁר לְמַעְלָה, וְהִיא נִהְיֶית מִזִּיּוֹ הַשְּׁכִינָה, אֲבָל אֵינָה נִיזוֹנֶית מִמֶּנָּה.

וְלַמַּעֲלָה מֵהֶם שׁוֹמְרִים מִלְּאֲכִי הַשְּׂרֵת, בַּחֲזוֹמוֹת הָעִיר. שְׁנֹאֲמַר (ישעיה סב ו) עַל חוֹמוֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַיִם, זֶה הוּא יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, הַפְּקֻדָּתִי שׁוֹמְרִים, אֵלּוּ מִלְּאֲכִי הַשְּׂרֵת. וְתֹאנָא, שְׁבַע פְּתָחִים יֵשׁ לְנַפְשׁוֹת הַצְּדִיקִים, לְהַכְּנִס עַד מְקוֹם מַעְלָתָם. וְעַל כֵּן פֶּתַח וּפְתַח שׁוֹמְרִים.

הַפְּתַח הָרֵאשׁוֹן, נִכְנָסֶת הַנְּשָׁמָה בַּמַּעְרָת הַמְּכֻפָּלָה. שֶׁהִיא סְמוּכָה לְגֵן עֵדֵן. וְאָדָם הָרֵאשׁוֹן, שׁוֹמֵר עָלָיו. זְכָתָה, הוּא מְכַרְזֵי וְאוֹמֵר: פָּנּוּ מְקוֹם, שְׁלוֹם בּוֹאֵךְ. וַיִּצְאָה מִפְּתַח הָרֵאשׁוֹן.

הַפְּתַח הַשֵּׁנִי בְּשַׁעְרֵי גֵן עֵדֵן, וּמוֹצְאָה אֶת הַפְּרוּבִים, וְאֶת לֵהֵט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. זְכָתָה, נִכְנָסֶת בְּשְׁלוֹם. וְאִם לֹא, שֵׁם תִּקְבַּל עֲנֹשָׁה, וְתִשְׁפֹּט בְּלֵהֵב הַפְּרוּבִים. וּכְנֻגְדָם הָיוּ הַפְּרוּבִים בַּמַּקְדָּשׁ, בְּשַׁעַר שֶׁהִכְהִין נִכְנָס בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, זְכָה נִכְנָס בְּשְׁלוֹם. לֹא זְכָה, מִבֵּין שְׁנֵי הַפְּרוּבִים יוֹצֵא לֵהֵב, וְנִשְׂרַף מִכַּפְּנִים, וּמֵת. וְהָיוּ מְכוּוֹנִים כְּנֻגְדָם אֵלּוּ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר גֵּן עֵדֵן, לְצַרְף הַנְּשָׁמוֹת.

זְכָתָה הַנְּשָׁמָה, נוֹתְנִין לָהּ פִּינְקָס סִימָן לְכַנֵּס, וְנִכְנָסֶת לְגֵן עֵדֵן אֲשֶׁר בְּאַרְץ. וְעַמּוּד אֶחָד שֶׁל עֲנָן וְנִגְהָ מְעַרְב זֶה בְּזֶה, וְעֵשֶׂן וְנִגְהָ סְבִיבָיו. שְׁנֹאֲמַר, (ישעיה ד, ה) וּבָרָא ה' עַל כָּל מְכוּן הַר צִיּוֹן וְעַל מְקַרְאֵיהָ עֲנָן יוֹמָם וְעֵשֶׂן וְנִגְהָ. וְהוּא נְעוּץ מִלְּמִטָּה לְמַעְלָה לְשַׁעְרֵי שָׁמַיִם. זְכָתָה לְעֵלוֹת לְמַעְלָה, עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עַמּוּד. לֹא זְכָתָה יוֹתֵר, נִשְׁאַרְתָּ שָׁם, וּמִתְעַדְנָת מֵהַטּוֹב אֲשֶׁר לְמַעְלָה. דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי, רְאִיתִי גֵן עֵדֵן, וְהוּא מְכוּן כְּנֻגְדָם פְּרוּכָת קֶרֶח הַנּוֹרָא אֲשֶׁר לְמַעְלָה. וְהִיא נִהְיֶית מִזִּיּוֹ הַשְּׁכִינָה, אֲבָל אֵינָה נִיזוֹנֶית מִמֶּנָּה.

זְבַתָּה לְעֵלוֹת, עוֹלָה בְּאוֹתוֹ
עֲמוּד, עַד שְׂמִינִית עַד הַפֶּתַח
הַשְּׁלִישִׁי, וְהוּא נֶגֶד הַרְקִיעַ הַנִּקְרָא
זְבוּל. וּמִגַּעַת עַד יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר
שָׁם. וְשֵׁם הַשּׁוֹמְרִים. זְבַתָּה -
פּוֹתְחִין לָהּ הַפֶּתָחִים וְנִכְנָסִת.

לֹא זְבַתָּה, נוֹעְלִים הַשְּׁעָרִים, וְדוּחִים אוֹתָהּ
לְחוּץ, וְנוֹטְלִים מִמֶּנָּה, וְהַנְּשִׂמָה
אוֹמְרָת, (ש"ה ט"ו) מְצֹאוֹנֵי הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹבְבִים
בְּעִיר, אֵלּוּ מְלֹאכֵי הַשָּׂרָת,
הַשּׁוֹמְרִים בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וִירוּשָׁלַיִם
אֲשֶׁר לְמַעְלָה. נִשְׂאוּ אֶת רִדְיֵי
מַעְלֵי - זֶהוּ פִּינְקָס, סִימֵן שְׁלֵה.
שְׁמֵרֵי הַחֲמוֹת - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(ישעיה ט"ב) עַל חוֹמוֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַיִם
הַפְּקִדְתִּי שְׁמֵרִים.

זְבַתָּה לְעֵלוֹת - נִכְנָסִת שָׁם בְּאוֹתוֹ
הַשְּׁעָרִים, וּמִשְׁבַּחַת לְהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר
לְמַעְלָה. וּמִיכָאֵל הַשֵּׁר הַגָּדוֹל
מְקַרֵּב אוֹתָהּ לְקַרְבָּן. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק לְרַבִּי חֲזִיָּא: מַה קְרָבָן הוּא
זֶה, יְכוּל לומר כְּשֶׁאֵר הַקְרָבָן?
אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא: הַקְרָבָה זוּ הִיא
כְּאֵדָם הַמְקַרֵּב דוֹרוֹן לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ.
וּמִיכָאֵל הוֹלֵךְ עִמָּה, עַד הַפֶּתַח
הַרְבִּיעִי וְהַחֲמִישִׁי וְהַשְּׁשִׁי, וְאוֹמֵר
לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ
שֶׁל עוֹלָם, אֲשֶׁרֵי בְנִיךָ, בְּנֵי
אוֹהֲבֶיךָ אֲבֵרְהֶם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב,
אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְדִּיקִים הַטּוֹבִים לְזֶה.
עַד שְׂמִינִית לְשַׁעַר הַשְּׁבִיעִי, וְגַנְזֵי
חַיִּים טוֹבִים מְצוּיִין שָׁם, וְכָל
נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל צְדִיקִים כָּלֵם שָׁם,
וְנֹעְשִׂים מְלֹאכֵי הַשָּׂרָת, וּמְקַלְסִים
לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְגַנְזֵין
מִזֵּיו הַשְּׂכִינָה, אֶסְפֵּק לְרִיָּה
הַמְאִירָה, וְשֵׁם הַמְנוּחָה וְהַנְּחִלָּה,
וְנוֹחַ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, (ש"ס) אֲשֶׁר
עֵין לֹא רְאָתָה אֱלֹהִים וּזְלוֹתָךְ.

וְזֶהוּ, (בראשית ו') אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ נֹחַ
אִישׁ צְדִיק תָּמִים. מִי רְאוּי לְהִיּוֹת

זְבַתָּה לְעֵלוֹת, עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עֲמוּד, עַד שְׂמִינִית
עַד הַפֶּתַח הַשְּׁלִישִׁי. וְהוּא נֶגֶד הַרְקִיעַ
הַנִּקְרָא זְבוּל. וּמִגַּעַת עַד יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר שָׁם.
וְשֵׁם הַשּׁוֹמְרִים. זְבַתָּה, פּוֹתְחִין לָהּ הַפֶּתָחִים
וְנִכְנָסִת.

לֹא זְבַתָּה, נוֹעְלִים הַשְּׁעָרִים, וְדוּחִים אוֹתָהּ
לְחוּץ, וְנוֹטְלִים מִמֶּנָּה, וְהַנְּשִׂמָה
אוֹמְרָת, (ש"ה ט"ו) מְצֹאוֹנֵי הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹבְבִים
בְּעִיר, אֵלּוּ מְלֹאכֵי הַשָּׂרָת, הַשּׁוֹמְרִים בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ וִירוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר לְמַעְלָה. נִשְׂאוּ אֶת
רִדְיֵי מַעְלֵי. זֶהוּ פִּינְקָס סִימֵן שְׁלֵה. שּׁוֹמְרֵי
הַחֲמוֹת, כְּמָה דָּאֵת אָמַר (ישעיה ט"ב) עַל חוֹמוֹתֶיךָ
יְרוּשָׁלַיִם הַפְּקִדְתִּי שְׁמֵרִים.

זְבַתָּה לְעֵלוֹת, נִכְנָסִת שָׁם בְּאוֹתוֹ הַשְּׁעָרִים,
וּמִשְׁבַּחַת לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּבֵית
הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר לְמַעְלָה. וּמִיכָאֵל הַשֵּׁר הַגָּדוֹל
מְקַרֵּב אוֹתָהּ לְקַרְבָּן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק לְרַבִּי
חֲזִיָּא, מַה קְרָבָן הוּא זֶה, יְכוּל לומר כְּשֶׁאֵר
הַקְרָבָן. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, הַקְרָבָה זוּ הִיא כְּאֵדָם
הַמְקַרֵּב דוֹרוֹן לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ.

וּמִיכָאֵל הוֹלֵךְ עִמָּה, עַד הַפֶּתַח הַרְבִּיעִי
וְהַחֲמִישִׁי וְהַשְּׁשִׁי, אוֹמֵר לְפָנֵי
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֲשֶׁרֵי
בְנִיךָ, בְּנֵי אוֹהֲבֶיךָ אֲבֵרְהֶם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב,
אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְדִּיקִים הַטּוֹבִים הַזּוֹכִים לְזֶה. עַד
שְׂמִינִית לְשַׁעַר הַשְּׁבִיעִי, וְגַנְזֵי
חַיִּים טוֹבִים מְצוּיִין שָׁם, וְכָל נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל
צְדִיקִים כָּלֵם שָׁם, וְנֹעְשִׂים מְלֹאכֵי הַשָּׂרָת,
וּמְקַלְסִין לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְגַנְזֵין מִזֵּיו
הַשְּׂכִינָה, אֶסְפֵּק לְרִיָּא הַמְאִירָה, וְשֵׁם הַמְנוּחָה
וְהַנְּחִלָּה, וְנוֹחַ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, אֲשֶׁר (ישעיה ט"ב)
עֵין לֹא רְאָתָה אֱלֹהִים וּזְלוֹתָךְ.

וְזֶהוּ, אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צְדִיק תָּמִים.

בזו ההנאה והמנוחה והמרגוע?
מי שהוא איש צדיק תמים. אמר
רב פפי, זאת המנוחה למעלה,
היא את האלהים התהלך נח,
למעלה, ולא למטה.

אלה תולדות נח, רבי אלכסנדראי
פּתח, (תהלים פא) לא יהיה בך אל
זר ולא תשתחוה לאל נכר. לא
יהיה בך אל זר - זה יצר הרע.
ולא תשתחוה לאל נכר - שלא
תבעל ארמית.

רבי אלעזר אומר, לא יהיה בך
אל זר - שלא תהא נוח לכעס.
שְׁפָל הַכּוֹעֵס, כָּאֱלוֹ עוֹבֵד עֲבוֹדַת
אֱלִילִים. שְׁאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, כִּף
הוא דרכו של יצר הרע: היום
אומר לך עשה כן, ולמחר אומר
לך עבד עבודה זרה, והולך
ועובד.

הוא היה אומר, פעם תלמיד חכם
גדול מפלן. במה דברים
אמורים? בדברים שהם פנגד
הקדוש ברוך הוא, שאמרה תורה
(משלי כא) אין חכמה ואין תבונה
ואין עצה לנגד ה'. אבל בדברים
אחרים אסור לו לכעס. והרב אצל
תלמיד, כדי שיהא מצוי בכבודו
ובמוראו - מתר. ואצל שאר העם,
למען יהיה מוראו עליהם לשם
שמים - מתר. ושאר אנשים
אסור, שאין פעסנותם ליראת
שמים.

אמר רבי שמעון, מדת הצדיק -
קשה לכעס, ונוח לרצות. וזו
המדה גדולה מפלן. ובא הפתוב
להורות, אלה תולדות נח - נוח
בדעתו, נוח בדבורו, נוח
במהלכו. ומי עושה זה? איש
צדיק, וכשמת, אמרים עליו: אי
ענו, אי חסיד. תמים היה בדרתיו,
ילמה יזכה? את האלהים התהלך
נח, למעלה על כל המעלות.

ויורר נח שלשה בנים. שנה רבי

מי ראוי להיות בזו ההנאה והמנוחה
והמרגוע, מי שהוא איש צדיק תמים. אמר
רב פפי, זאת המנוחה למעלה, היא את
האלהים התהלך נח, למעלה, ולא למטה.

אלה תולדות נח, ר' אלכסנדראי פתח
(תהלים פא) לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל
נכר. לא יהיה בך אל זר, זה יצר הרע. ולא
תשתחוה לאל נכר, שלא תבעול ארמית.

רבי אלעזר אומר, לא יהיה בך אל זר, שלא
תהא נח לכעס. שְׁפָל הַכּוֹעֵס, כָּאֱלוֹ עוֹבֵד
עֲבוֹדַת זָרָה. דָּאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, כִּף הוּא דִּרְכוּ
שֶׁל יִצְרַר הָרַע, הַיּוֹם אוֹמֵר לְךָ עֲשֵׂה כֵן, וּלְמָחָר
אוֹמֵר לְךָ עֲבוֹד עֲבוֹדַת זָרָה, וְהוֹלֵךְ וְעוֹבֵד.
הוּא הָיָה אוֹמֵר, פֵּעַס תְּלַמִּיד חָכָם גְּדוֹל מִפְּלָן.

במה דברים אמורים, בדברים שהם פנגד
הקדוש ברוך הוא, דאמרה תורה
(משלי כא ל) אין
חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'. אבל
בדברים אחרים אסור לו לכעוס. והרב אצל
תלמיד, כדי שיהא מצוי בכבודו ובמוראו
מתר. ואצל שאר העם למען יהיה מוראו
עליהם לשם שמים, מתר. ושאר אנשים אסור,
שאין פעסנותם ליראת שמים.

אמר רבי שמעון, מדת הצדיק, קשה לכעוס,
ונח לרצות. וזו המדה גדולה מפולם,
ובא הפתוב להורות, אלה תולדות נח, נח
בדעתו, נח בדיבורו, נח במהלכו. ומי עושה
זה. איש צדיק. וכשמת, אמרים עליו, אי
עניו, אי חסיד. תמים היה בדורותיו, ולמאי
יזכה, את האלהים התהלך נח, למעלה על
כל המעלות.

ויורר נח שלשה בנים. תאני רבי ברוספדאי,
אלו שלשה הנהגות אשר באדם. הנהגת

ברוספדאי, אלו שלש הנהגות אשר באדם: הנהגת הנשמה, להיות לו עזר בעבודת בוראו, והיא

הנִקְרָאת שֵׁם. וְהִנְהִיגַת הַתְּאֵוָה וְהִיצֵר הָרַע, הַמְּנַהֵיג וְהַמְּחַמֵּם אֶת הַגּוֹף בְּדָבָר עֲבוּרֹת, וְהִיא הַמְּנַהֵיג וְהַמְּחַמֵּם אֶת הַגּוֹף בְּדָבָר עֲבוּרֹת, וְהִיא הַמְּנַהֵיג אֶת הָאָדָם בְּכָל טוֹב, וְלִיְפוֹת מַעֲשָׂיו בַּתּוֹרָה וּבִירְאַת הַשֵּׁם, וְהִיא הַמְּנַהֵיג אֶת הָאָדָם בְּכָל טוֹב, וְלִיְפוֹת מַעֲשָׂיו בַּתּוֹרָה וּבִירְאַת הַשֵּׁם, וְהִיא הַמְּנַהֵיג אֶת הָאָדָם לְהוֹלִיכֵוּ בְּדֶרֶךְ חַיִּים.

וְכִי מַעֲכָב וּמִפְסִידוֹ? (בראשית ו) וְתַשְׁחַת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים. זֶהוּ הַגֶּלֶם, הַמִּפְסִיד וְהַמְּשַׁחֵת אֶת הַכֹּל. וְעָלָיו אָמַר שְׁלֹמֹה בְּחֻכְמָתוֹ, (משלי ו) מִשְׁחֵת נַפְשׁוֹ הוּא יַעֲשֶׂנָה. מַה זֶה הוּא יַעֲשֶׂנָה? אָמַר רַבִּי כְּרוֹסְפָדָי, הַגֶּלֶם יַעֲשֶׂנָה נִשְׁחָתֶת.

דָּבָר אַחֵר, אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נַח, מֵהַ כְּתוּב לְמַעַלָּה מִהַעֲנִין? (בראשית ו) וַיִּנְחֵם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בְּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר, בֹּא וּרְאֵה שְׂאִין כְּמִדַּת בֶּשֶׂר וְדָם מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִדַּת בֶּשֶׂר וְדָם - עוֹשֶׂה מֵהַ שְׁעוֹשָׂה, וְלֹאֲחֵר כֵּן מִתְחַרֵּט וּמִתְעַצֵּב מִמֶּנּוּ. יְכוּל אַף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כֵּן?

בֹּא תִשְׁמַע, שְׁכַתוּב (דברים ל) רְאֵה נִתְּמִי לִפְנֵיךְ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְהַזְּהִיר לְאָדָם וְאָמַר (שם ל"ט) וּבְחִרְתָּ בְּחַיִּים לְמַעַן תַּחֲיֶה. וְאִם הוּא הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ רַע - הוּא בְּעוֹנֵי יָמוֹת, שְׂנֵאֲמַר (משלי ה) עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּ אֶת הָרָשָׁע. כֵּן כְּתוּב (בראשית ו) וַיִּרְא ה' כִּי רַבָּה רַעַת הָאָדָם. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲנִי רוֹאֶה כִּי כָל מַחֲוִיבִים, וְאִם יָכְלוּ בְּרַעְתָּם, הָרִי יֵאָבֵד עוֹלָמִי. כִּיֵּן שְׂרָאָה לְנַח וּבְנָיו שֶׁהֵיוּ צַדִּיקִים וַיִּשְׂאָר פְּלִיטָה בְּעוֹלָם, הַתְּנַחֵם וְשִׂמַח. וְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מֵהוּ וַיִּנְחֵם, לְשׁוֹן נַחְמָה הוּא. וְכֵן כָּל וַיִּנְחֵם שְׁבַתּוֹרָה לְשׁוֹן נַחְמָה הוּא. רוֹאֶה

הַנִּשְׁמָה, לְהִיּוֹת לוֹ עֶזֶר בְּעִבּוּדַת בּוֹרְאוֹ, וְהִיא הַנִּקְרָאת שֵׁם. וְהִנְהִיגַת הַתְּאֵוָה, וְהִיצֵר הָרַע, הַמְּנַהֵיג וְהַמְּחַמֵּם אֶת הַגּוֹף בְּדָבָר עֲבוּרֹת, וְהִיא הַמְּנַהֵיג אֶת הָאָדָם בְּכָל טוֹב, וְלִיְפוֹת מַעֲשָׂיו בַּתּוֹרָה וּבִירְאַת הַשֵּׁם, וְהִיא הַמְּנַהֵיג אֶת הָאָדָם לְהוֹלִיכֵוּ בְּדֶרֶךְ חַיִּים.

וְכִי מַעֲכָב וּמִפְסִידוֹ. וְתַשְׁחַת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים, זֶהוּ הַגֶּלֶם, הַמִּפְסִיד וְהַמְּשַׁחֵת אֶת הַכֹּל. וְעָלָיו אָמַר שְׁלֹמֹה בְּחֻכְמָתוֹ, (משלי ו לב) מִשְׁחֵת נַפְשׁוֹ (דף כו ע"ב) הוּא יַעֲשֶׂנָה. מַאי הוּא יַעֲשֶׂנָה, אָמַר רַבִּי כְּרוֹסְפָדָי הַגֶּלֶם יַעֲשֶׂנָה נִשְׁחָתֶת.

דָּבָר אַחֵר אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נַח, מֵהַ כְּתוּב לְמַעַלָּה מִהַעֲנִין, וַיִּנְחֵם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בְּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר, בֹּא וּרְאֵה שְׂאִין כְּמִדַּת בֶּשֶׂר וְדָם, מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִדַּת בֶּשֶׂר וְדָם, עוֹשֶׂה מֵהַ שְׁעוֹשָׂה, וְלֹאֲחֵר כֵּן מִתְחַרֵּט וּמִתְעַצֵּב מִמֶּנּוּ. יְכוּל אַף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כֵּן.

הֵא שְׁמַע, דְּכַתִּיב (דברים ל טו) רְאֵה נִתְּמִי לִפְנֵיךְ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרַע. וְהַזְּהִיר לְאָדָם וְאָמַר, (שם ל"ט) וּבְחִרְתָּ בְּחַיִּים לְמַעַן תַּחֲיֶה. וְאִם הוּא הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ רַע, הוּא בְּעוֹנֵי יָמוֹת. שְׂנֵאֲמַר, (משלי ה כב) עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּ אֶת הָרָשָׁע. כֵּן כְּתוּב (בראשית ו ה) וַיִּרְא ה' כִּי רַבָּה רַעַת הָאָדָם. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲנִי רוֹאֶה כִּי כָל מַחֲוִיבִים, וְאִם יָכְלוּ בְּרַעְתָּם, הָרִי יֵאָבֵד עוֹלָמִי. כִּיֵּן שְׂרָאָה לְנַח וּבְנָיו שֶׁהֵיוּ צַדִּיקִים וַיִּשְׂאָר פְּלִיטָה בְּעוֹלָם, הַתְּנַחֵם וְשִׂמַח.

וְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הֵא וַיִּנְחֵם, לְשׁוֹן נַחְמָה הוּא. וְכֵן כָּל וַיִּנְחֵם שְׁבַתּוֹרָה, לְשׁוֹן

אֶת הָרַע, וְרֹאֵה אֶת הַטּוֹב, וּמִתְנַחֵם עִם הַטּוֹב. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: לְדַבְרֶיךָ, מֵהוּ וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ? אָמַר לוֹ: בֵּא וּרְאֵה מִדַּת רַחֲמָנּוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי אִף עַל פִּי שֶׁהִתְנַחֵם, לָקַח עֲצָבוֹן עַל אֲבֵדַת הַרְשָׁעִים. שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁהָיוּ רְשָׁעִים, אֵינוֹ חִפְץ בְּמִיתַתָּן, וְלֹא הֵיטָה שְׂמִיחָה לְפָנָיו.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵהוּ שְׂכַתוֹב (ס) וְנַח מִצָּא חֵן בְּעֵינֵי ה' שְׂמוֹ גֵרָם, נַח בְּהַפּוּף חֵן. וְלָמָּה פָּתַח הַפְּסוּק בַּתּוֹלְדוֹתָיו תַּחֲלָה? כִּדִּי לְהִרְאוֹת לְעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁהוּא הָיָה צַדִּיק, אִף הֵם הָיוּ צַדִּיקִים, וּרְאוּיִין לְהִתְיַשֵּׁב הָעוֹלָם מֵהֵם. וּבִמְנַן לָנוּ? בֵּא וּרְאֵה, כִּינּוֹן שְׁנִכְנָסוּ לַתִּבְיָה, רָאוּ בְּצַעְרוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְנִצְטַעְרוּ, וּמִנְעוּ עֲצָמָם מִפְּרִיָה וּרְבִיָּה. וְאִף עַל פִּי שֶׁיֵּצְאוּ, יֵצְאוּ כְּמוֹ כֵּן. עַד שֶׁרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעֲשֵׂיהֶם, וְאָמַר: לֹא תִהְיוּ בְּרֵאשִׁי עוֹלָמִי, וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ, הַזְדַּוְּגוּ לְנִשְׁוֹתֵיכֶם, וַעֲשׂוּ פְרִיָּה וּרְבִיָּה. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בְּרַכָּם, שְׁנֵאמַר (ס) וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת נַח וְאֶת בְּנָיו וְגו'.

אֲלֵה תּוֹלְדוֹת נַח. רַבִּי פְּנִיחָס פָּתַח, (ס) וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה. מִי הֵם אוֹתָם בְּנֵי הָאֱלֹהִים? בְּנֵי גְדוּלֵי הַדּוֹר. מִלְמַד שֶׁהָיוּ טוֹבוֹת מְרָאָה, כְּתוֹב פֶּאֶן כִּי טֹבֹת הֵנָּה, וְכְתוֹב שֶׁם טוֹבֹת מְרָאָה מְאֹד. הָיוּ הוֹלְכוֹת עֲרֻמוֹת, וְאַנְשֵׁים הוֹלְכִים עֲרֻמִּים, וְאֵלוּ וְאֵלוּ רֹאִים אֶת עֲרוֹתָם, וְנוֹאֲפִים אֵלוּ אֶת אֵלוּ. וְלָמָּה נִקְרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים? שֶׁהָיוּ גְבוּרִים גְּדוּלִים עֲנֻקִים.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, פַּעַם אַחַת נִקְלַעְתִּי לְהָר שֶׁל הַסְּלַע שֶׁל עֵיטָם, וּמִצָּאתִי בְּשֵׁנֵי צַדִּי הַסְּלַע שְׁנֵי גְבוּרִים, וְדוּמִים בְּשֵׁתֵי פִיּוֹת

נִחְמָה הוּא. רֹאֵה אֶת הָרַע, וְרֹאֵה אֶת הַטּוֹב, וּמִתְנַחֵם עִם הַטּוֹב. אָמַר לִי ר' עֲקִיבָא, לְדַבְרֶיךָ, מֵאִי וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ. אָמַר לִי, בֵּא וּרְאֵה מִדַּת רַחֲמָנּוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי אִף עַל פִּי שֶׁהִתְנַחֵם לָקַח עֲצָבוֹן עַל אֲבֵדַת הַרְשָׁעִים, שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁהָיוּ רְשָׁעִים, אֵינוֹ חִפְץ בְּמִיתַתָּן, וְלֹא הֵיטָה שְׂמִיחָה לְפָנָיו.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵאִי דְכָתִיב, וְנַח מִצָּא חֵן בְּעֵינֵי ה'. שְׂמוֹ גֵרִים, נַח בְּהַפּוּף חֵן. וְלָמָּה פָּתַח קָרָא בַּתּוֹלְדוֹתָיו תַּחֲלָה, כִּדִּי לְהִרְאוֹת לְעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁהוּא הָיָה צַדִּיק, אִף הֵם הָיוּ צַדִּיקִים, וּרְאוּיִין לְהִתְיַשֵּׁב הָעוֹלָם מֵהֵם.

וּבִמְנַן לָן תָּא חֲזִי, כִּינּוֹן שְׁנִכְנָסוּ לַתִּבְיָה, רָאוּ בְּצַעְרוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְנִצְטַעְרוּ, וּמִנְעוּ עֲצָמָם מִפְּרִיָה וּרְבִיָּה. וְאִף עַל פִּי שֶׁיֵּצְאוּ, יֵצְאוּ כְּמוֹ כֵּן. עַד שֶׁרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעֲשֵׂיהֶם, וְאָמַר, לֹא תִהְיוּ בְּרֵאשִׁי עוֹלָמִי, וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ, הַזְדַּוְּגוּ לְנִשְׁוֹתֵיכֶם, וַעֲשׂוּ פְרִיָּה וּרְבִיָּה. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, בְּרַכָּם, שְׁנֵאמַר, וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת נַח וְאֶת בְּנָיו וְגו'.

אֲלֵה תּוֹלְדוֹת נַח. רַבִּי פְּנִיחָס פָּתַח, (בראשית ו ב) וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה. מֵאֵן אֵינוֹן בְּנֵי הָאֱלֹהִים, בְּנֵי גְדוּלֵי הַדּוֹר. מִלְמַד שֶׁהָיוּ טוֹבוֹת מְרָאָה, כְּתִיב הַכָּא כִּי טוֹבוֹת הֵנָּה, וְכְתִיב הֵתָם (שם כד טז) טוֹבוֹת מְרָאָה מְאֹד. הָיוּ הוֹלְכוֹת עֲרוּמוֹת, וְאַנְשֵׁים הוֹלְכִים עֲרוּמִים, וְאֵלוּ וְאֵלוּ רֹאִים אֶת עֲרוֹתָם, וְנוֹאֲפִים אֵלוּ אֶת אֵלוּ. וְלָמָּה נִקְרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים, שֶׁהָיוּ גְבוּרִים גְּדוּלִים עֲנֻקִים.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, זִמְנָא חֲדָא עֲרַעִית בְּטוֹרָא דְטִינְרָא דְעֵיטָם. וְאַשְׁפַּחִית בְּתַרִּי סְטַרִי טִינְרָא, תְּרִין גּוּבְרִין, וְדַמְיִין בְּתַרִּין

זֶה לְמַעַלָּה מִזֶּה, וְהָיוּ מְדַבְּרִים זֶה עִם זֶה: בֹּא וְנַעֲבִיר אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם. הַזְדַּמְּן לָהֶם אוֹתוֹ אִישׁ גְּדוֹל שֶׁל אֲגֻרַת בֵּת מַחֲלַת, וְשִׁמוֹ יוֹסֵף הַשֹּׁד. אָמַר לָהֶם: זֶהוּ הַרֵב הַגְּדוֹל, הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַדּוֹר, שֶׁבְגִזְרַת פִּיּוֹ הֶעֱבִירֵנִי מֵהַיְשׁוּב שֶׁל הָאָרֶץ, וְזֶהוּ שְׂמֻכְרֵיזִים עָלָיו בְּרַקִּיעַ.

בְּעוֹד שְׁהֵייתִי הוֹלֵךְ, מִצְּאִיתִי אֶת אִמָּם שֶׁל הַגְּבֻרִים הַלְלוּ. אָמְרָה לְבַתָּה הַקְּטָנָה: אֵלֶּי הֵם חֲגֻבִים קְטַנִּים שֶׁפָּחַם בְּפִיהֶם, תְּבִיאִי אוֹתָם אֵלַי וְאֶעֱשֶׂה מֵהֶם תְּבַשִּׁיל טַעִים לְאֲחִים שְׁלֹף. עַד שֶׁבָּאָה, הִתְרַחַשׁ לָנוּ נֶס, וְנַעֲשֶׂה מִלְּפָנֶיךָ נֶהַר שֶׁל מִים גְּדוֹל. שְׁמַעְתִּי שֶׁהִיָּתָה אוֹמֶרֶת: אָמָּא אָמָּא! הַפְּרַפְרַת הַגְּדוֹלָה שֶׁסִּבְּרָנוּ עִבְרָה. וּבְרַחְמֵי מֶהֱן וְנַצְלַתִּי.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, בִּימֵי דוֹר הַמְּבוּל עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קְנָה הַחַטִּים פְּקָנָה אֶרֶזִי הַלְּבָנוֹן, וְלֹא הָיוּ זוֹרְעִים וְקוֹצְרִים, אֲלָא הָרוּחַ מְנַשְׁבֶּת, וּמְנַשֵּׁר הַחַטִּים לְמַטָּה וְאוֹסְפִים אוֹתָם, וְכָל בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. לְאַחַר שְׁחָטָאוּ, אָמַר (בְּרַאשִׁית ח, כב) עַד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקִצִּיר וְקָר וְחֹם וְקִיץ וְחֹרֶף וַיּוֹם וְלֵילָה לֹא יִשְׁבְּתוּ. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא נִחַתְתֶּם גִּזְרֵי דִינָם שֶׁל דוֹר הַמְּבוּל עַד שֶׁשָּׁשְׁטוּ יְדֵיהֶם בַּגִּזְלֵי הָאָרֶץ חָמָס.

וּבִימֵי דוֹר הַמְּבוּל הָיוּ פְּרִיָּה וּרְבִיָּה הַרְבֵּה, וּמִשְׁעָה שֶׁהִיָּתָה הָאִשָּׁה יוֹלְדָת, הָיוּ הוֹלְכִים וְשׁוֹלְחִים אוֹתָם כְּצֹאֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (אִיוב כא) יִשְׁלְחוּ כְּצֹאֲן עֲוִילֵיהֶם וַיִּלְדֵיהֶם יִרְקְדוּן. וְלֹאֲחֵר כָּל זֶה מֵאֵי כְּתִיב בְּהוּ, (שֵׁם כא יד) וַיֵּאמְרוּ לְאֵל סוֹר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא חִפְצָנוּ. עַד שֶׁגִּזְרֵי דִינָם וְהֶעֱבִירָם מִן הָעוֹלָם.

פּוֹמִין, דָּא עֵילָאָה דְדָא. וְהוּוּ מְמַלְלוּ דָּא עִם דָּא, תָּא וְנַעֲבִירִיה מִן עַלְמָא. אֲזִדְמִן לְהוּ הַהוּא גּוֹבְרָא רַבְרָבָא, דְּאֲגֻרַת בֵּת מַחֲלַת, וְשִׁמְיָהּ יוֹסֵף שִׂידָא, אָמַר לְהוּן, הֲלֹא דָּא הוּא רַבָּה סְגִיָּאָה עֵילָאָה דְדָרָא, דִּי בְּגִזְרַת פּוֹמִיָּה אֶעֱבִירָנָא מִן יִשׁוּבָא דְאַרְעָא, וְדָא הוּא דְמַכְרִזִי עָלֶיהָ בְּרַקִּיעָא.

עַד דִּהְוִינָא אָזְלִי, אֲשַׁפְּחָנָא אִמְהוּן דְּגּוֹבְרִיָּא הָאִינוּן, אָמְרָה לְבֵרְתָא זְעִירָתָא, אֵלֶיךָ אִינוּן חֲגֻבִיָּא זְעִירִיָּא, דְּחִילָהוּן בְּפּוֹמִיָּהוּן, אֵייתִי לְהוּן גְּבָאִי, וְנַעֲבִיד מְנַהוּן טַעֲמָא דְתְּבַשִּׁילָא לְאַחוּף. עַד דְּאָתַת, אֵיתְרַחִישׁ לָן נִיפָא, וְאֵיתְעַבִּיד מִקְדָּמָהָא נִהְרָא דְמֵיא רַבְרָבָא, שְׁמַעְנָא דִּהְוּוֹת אָמְרַת, אֵימָא אֵימָא, פְּרַפְרָא רַבָּאֵת סִבְרָנָא עִבְרַת, וְעַרְקָנָא מְנַהוּן, וְאֲשַׁתְּזִיבְנָא.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, בִּימֵי דוֹר הַמְּבוּל עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קְנָה הַחַטִּים, פְּקָנָה אֶרֶזִי הַלְּבָנוֹן. וְלֹא הָיוּ זוֹרְעִים וְקוֹצְרִים, אֲלָא הָרוּחַ מְנַשְׁבֶּת, וּמְנַשֵּׁר הַחַטִּים לְמַטָּה, וְאוֹסְפִים אוֹתָן. וְכֵן בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. לְאַחַר שְׁחָטָאוּ, אָמַר עַד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקִצִּיר וְקָר וְחֹם וְקִיץ וְחֹרֶף וַיּוֹם וְלֵילָה לֹא יִשְׁבְּתוּ. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא נִחַתְתֶּם גִּזְרֵי דִינָם שֶׁל דוֹר הַמְּבוּל, עַד שֶׁשָּׁשְׁטוּ יְדֵיהֶם בַּגִּזְלֵי שֶׁנֶּאֱמַר וַתִּמְלֹא הָאָרֶץ חָמָס.

וּבִימֵי דוֹר הַמְּבוּל הָיָה פְּרִיָּה וּרְבִיָּה הַרְבֵּה, וּמִשְׁעָה שֶׁהִיָּתָה הָאִשָּׁה יוֹלְדָת, הָיוּ הוֹלְכִים וְשׁוֹלְחִים אוֹתָם כְּצֹאֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (אִיוב כא) יִשְׁלְחוּ כְּצֹאֲן עֲוִילֵיהֶם וַיִּלְדֵיהֶם יִרְקְדוּן. וְלֹאֲחֵר כָּל זֶה מֵאֵי כְּתִיב בְּהוּ, (שֵׁם כא יד) וַיֵּאמְרוּ לְאֵל סוֹר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא חִפְצָנוּ. עַד שֶׁגִּזְרֵי דִינָם וְהֶעֱבִירָם מִן הָעוֹלָם.

שְׁנֵי רִבּוּתֵינוּ, נִחַ הָיָה מִתְּרָה בָּהֶם קֹדֶם, וְלֹא שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ. שְׁהָה בַּעֲשִׂיית הַתִּיבָה, לְמַעַן יֵרָאוּ וַיִּשׁוּבוּ, וְהָיוּ מַלְעִיבֵין בּוֹ, עַד שֶׁגָּבַר עֲלֵיהֶם הַתְּהוֹם שֶׁהָיוּ הַמַּיִם יוֹצְאִין רוֹתְחִין כְּאֵשׁ, וְהַמַּיִם מַלְעָלָה, וְנִמְחוּ מִן הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מָהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים כט) ה' לְמַבּוּל יֵשֵׁב, וְכִי לְדוֹד הָיָה לוֹמַר דָּבָר זֶה. וְכָל הָעוֹלָם יוֹדְעִים שֶׁהוּא רֹאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן וְאִזִּי וְקוֹדֶם?

אָלֵא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא וּרְאֵה, בְּכָל מְקוֹם אִתָּה מוֹצֵא אֱלֹהִים מִדַּת הַדִּין, ה' מִדַּת הַרְחָמִים. וְאִם עַל פִּי שְׁמַדַּת הַדִּין הִיא - מִדַּת רַחֲמִים הִיטָּה בּוֹ, שֶׁאֵלְמֵלָא כָּף, גִּחְרַב הָעוֹלָם, אֲבָל לְמַעַן אוֹתוֹ מִדַּת הַרְחָמִים הִתִּישַׁב הָעוֹלָם. וְכֵן אִתָּה מוֹצֵא רְפוּאָה זֹו בְּכָל דִּין שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. וְכֵן (בראשית יט) וְה' הִמְטִיר עַל סְדוֹם, נִשְׂאָר מִמֶּנּוּ פְּלִיטָה. (שמות לב) וַיִּגַּף ה' אֶת הָעָם, נִשְׂאָר פְּלִיטָה. וְכֵן כָּלֵם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲכָמִים הָיוּ דוֹר הַמַּבּוּל יוֹתֵר, שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים מָה שֶׁעָתִיד לְהִיּוֹת, אֲבָל לִקְחוּ עֵיצָה בְּלִבָּם וְאָמְרוּ: אִם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יָבִיא מַבּוּל, אֲנַחְנוּ גְּבָרִים רַמִּי קוֹמָה, וְנִשְׁוֹט עַל פְּנֵי הַמַּיִם וְנִנְצֵל. וְאִם מִן הַתְּהוֹם יָבֹאוּ הַמַּיִם, נָשִׂים רַגְלֵינוּ עַל בָּאָר הַמַּיִם, וְלֹא יֵצְאוּ הַמַּיִם, וְנִנְצֵל. כְּשָׂבָא הַמַּבּוּל, הִרְתִּית הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת מִי הַתְּהוֹם, וְהָיוּ שָׁמַיִם רַגְלֵיהֶם עַל עֵינֵי הַמַּיִם, וְנִמְשַׁךְ עוֹרָם מֵהֶם וְנִפְלוּ. וְהַמַּיִם שֶׁל מַעְלָה הָיוּ מִתְּגַבְּרִים עִם מִי הַתְּהוֹם, וְהָיוּ מִתְּגַלְּגָלִים וַיּוֹרְדִים, נִמְוָקִים בְּהִרְתַּחַה שֶׁל הַתְּהוֹם לְבָבָל.

וַיָּבֹאוּ אֵל נִחַ אֶל הַתִּבָּה (בראשית ז). רַבִּי יוֹחָנָן פֶּתַח, (תהלים סד) אֲשֶׁרִי תִבְחָר וַתִּקְרַב יִשְׁכַּן חֲצֵרֶיךָ

תָּנוּ רַבָּנָן, נִחַ הָיָה מִתְּרָה בָּהֶם קֹדֶם, וְלֹא שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ. שְׁהָה בַּעֲשִׂיית הַתִּיבָה, לְמַעַן יֵרָאוּ וַיִּשׁוּבוּ, וְהָיוּ מַלְעִיבֵין בּוֹ, עַד שֶׁגָּבַר עֲלֵיהֶם הַתְּהוֹם שֶׁהָיוּ הַמַּיִם יוֹצְאִין רוֹתְחִין כְּאֵשׁ, וְהַמַּיִם מַלְמַעְלָה, וְנִמְחוּ מִן הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מָהִי דְכָתִיב, (תהלים כט) ה' לְמַבּוּל יֵשֵׁב, וְכִי לְדוֹד הָיָה לוֹמַר דָּבָר זֶה. וְכָל הָעוֹלָם יוֹדְעִין, שֶׁהוּא רֹאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן וְאִזִּי וְקוֹדֶם.

אָלֵא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא וּרְאֵה בְּכָל מְקוֹם אִתָּה מוֹצֵא אֱלֹהִים מִדַּת הַדִּין, ה' מִדַּת הַרְחָמִים. וְאִם עַל פִּי שְׁמַדַּת הַדִּין הִיא, מִדַּת רַחֲמִים הִיטָּה בּוֹ, שֶׁאֵלְמֵלָא כָּף אֶתְחַרַּב עֲלֵמָא. אֲבָל לְמַעַן אוֹתוֹ מִדַּת רַחֲמִים, אֶתִּישַׁב עֲלֵמָא. וְכֵן אִתָּה מוֹצֵא רְפוּאָה זֹו, בְּכָל דִּין שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. וְכֵן (בראשית יט כא) וְה' הִמְטִיר עַל סְדוֹם, נִשְׂאָר מִמֶּנּוּ פְּלִיטָה. (שמות לב לה) וַיִּגַּף ה' אֶת הָעָם, נִשְׂאָר פְּלִיטָה. וְכֵן כָּלֵם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲכָמִין הָיוּ דְרָא דְטוֹפְנָא טְפִי, דְּהָיוּ יוֹדְעִי מָה דְעָתִיד לְמַהְוִי. אֲבָל נִסְבוּ סוּכְלָתְנוּ בְּלִבְהוֹן. וְאָמְרוּ, אִי קוֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא מֵיִתֵי טוֹפְנָא, אֲנַחְנָא גּוֹבְרִין רֵאמִי קוֹמְתָא, וְנִשְׁוֹט עַל אִפֵּי מַיָּא, וְנִשְׁתִּיזִיב. וְאִי מִן תְּהוֹמָא יִתֵי מַיָּא, רַגְלָנָא נִשְׁוִי עַל בִּירָא דְמַיָּא, וְלֹא יִפְקוֹן מַיָּא וְנִשְׁתִּיזִיב.

כִּד אִתָּא טוֹפְנָא, אֶרְתַּח קוֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא מַיָּא דְתְהוֹמָא, וְהָיוּ מִשְׁוִי רַגְלֵיהוֹן עַל עֵינָא דְמַיָּא, וְאִתְמַשְׁךְ מִשְׁכִּיָּה מִנִּיהּ, וְנִפְלוּ. וְמַיָּא מַלְעִילָא הָיוּ מִתְּגַבְּרִי עִם מַיָּא דְתְהוֹמָא, וְהָיוּ מִתְּגַלְּגָלִין וְנִחְתִּין, נִמְוָקִין בְּרִתִּיחוּתָא דְתְהוֹמָא לְבָבָל.

וַיָּבֹאוּ אֵל נִחַ אֶל הַתִּבָּה. ר' יוֹחָנָן פֶּתַח, (תהלים סד) אֲשֶׁרִי תִבְחָר וַתִּקְרַב יִשְׁכַּן חֲצֵרֶיךָ

גשבעה בטוב ביתך קדש היכלך. בא וראה כמה יש לאדם לזהר ולבדק עצמו ומעשיו בכל יום יום.

היאך קם בצפרא, יימר, יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שיהא לפני נכון ומסור בידי שלא אשכחך. מושיט רגליו למיזל, יעיין בצעדי רגלוהי, דלא ישוטון לאבאשא. אזל לדבר מצוה, ירהט. שנאמר (הושע יא א) אחרי ה' ילכו פאריה ישאג. ואפילו בשבת מצוה לרוץ. עבר כל היום - צריך לבדק את גופו מה שעשה ביום ההוא, ואם צריך, יעשה מיד תשובה עליו קדם שיישן.

שנו רבותינו, מה זה שכתוב (שיר ח) פָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה בְּבַעַל הַמּוֹן נָתַן אֶת הַפָּרִים לְנֹטְרִים אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֵלָיךְ כָּסֶף? אמר רבי יהודה, פָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה - לְמַלְכָּה שֶׁהַשְּׁלוֹם שָׁלוּ. בְּבַעַל הַמּוֹן - אֱלוֹ מְלָאכֵי שְׁלוֹם. נָתַן אֶת הַפָּרִים לְנֹטְרִים - אֱלוֹ שׁוּמְרֵי מִשְׁמֶרֶת בְּאֶרֶץ. אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֵלָיךְ כָּסֶף - אֵלָיךְ הַנְּאוֹת שֶׁהַנְּשֵׁמָה כּוֹסֶפֶת בָּהֶם.

דבר אחר, פָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה - זוהי התורה. בְּבַעַל הַמּוֹן - מִן הַשָּׁמַיִם. נָתַן אֶת הַכֶּסֶף לְנֹטְרִים - אֱלוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם שׁוּמְרֵי מִשְׁמֶרֶת. אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֵלָיךְ כָּסֶף - שֶׁל שְׁכָרָה.

רבי יוסי ורבי חייא היו הולכים בדרך. אמר רבי חייא, אמר לנו מהדברים המעלים שהיה אומר אביך מתענוגי הנשמה. אמר לו: נצא מכאן, שהקפוטקאים הללו פחותים ממעשים פְּשָׁרִים. אמר לו, כֶּף נָאָה לָנוּ לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה, וְנִנְצַל מֵהֶם. אמר לו, בְּמָקוֹם סְכָנָה לֹא אָמְרוּ אוֹתָהּ רַבּוֹתֵינוּ. דָּאֲחַר שֶׁצִּיאָו וְהִלְכוּ בַּדֶּרֶךְ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אָמַר לָךְ דָּבָר שֶׁהוּא

גשבעה בטוב ביתך קדש היכלך. בא וראה, כמה יש לאדם לזהר, ולבדוק עצמו ומעשיו בכל יום ויום.

היאך קם בצפרא, יימר, יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שיהא לפני נכון ומסור בידי, שלא אשכחך. אושיט רגלוהי למיזל, יעיין בצעדי רגלוהי, דלא ישוטון לאבאשא. אזל לדבר מצוה, ירהט. שנאמר (הושע יא א) אחרי ה' ילכו פאריה ישאג. ואפילו בשבת מצוה למירהט. עבר כל יומא, צריך למבדק גופיה, מה דעבד בההוא יומא, ואי צריך יעשה מיד תשובה עליו קודם שיישן.

תנו רבנן, מאי דכתיב, (שה"ש ח יא) פָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה בְּבַעַל הַמּוֹן נָתַן אֶת הַפָּרִים לְנֹטְרִים אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֵלָיךְ כָּסֶף. אמר רבי יהודה, פָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה, לְמַלְכָּה שֶׁהַשְּׁלוֹם שָׁלוּ. בְּבַעַל הַמּוֹן, אֱלוֹ מְלָאכֵי שְׁלוֹם. נָתַן אֶת הַפָּרִים לְנֹטְרִים אֱלוֹ שׁוּמְרֵי מִשְׁמֶרֶת בְּאֶרֶץ. אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֵלָיךְ כָּסֶף, אֵלָיךְ הַנְּאוֹת שֶׁהַנְּשֵׁמָה כּוֹסֶפֶת בָּהֶם.

דבר אחר פָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה, זו היא התורה. בְּבַעַל הַמּוֹן, מִן הַשָּׁמַיִם. נָתַן אֶת הַפָּרִים לְנֹטְרִים, אֱלוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם שׁוּמְרֵי מִשְׁמֶרֶת. אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֵלָיךְ כָּסֶף, שֶׁל שְׁכָרָה.

רבי יוסי ורבי חייא הוו אזלי באורחא, אמר רבי חייא, אימא לן ממילי מעלייתא דהוה אמר אבוך מתענוגי הנשמה. אמר ליה ניפוק מכאן, דקפוטקיא אלין בצירי מעובדי דכשרן. אמר ליה כֶּף נָאוֹת לָן לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא, וְנִשְׁתִּיזֵיב מִנְהוֹן. אמר ליה, בְּאֲתֵר דְּסַכְּנָה, לֹא אָמְרוּהָ רַבָּנִין.

רבתר דנפקו ואזלו באורחא, אמר רבי יוסי, אימא לך מילתא, והיא טמירתא ביני

מטמונייא דאבא, בכי גנזוהי. ודא היא, דכתיב, כרם הנה לשלמה וגו', האי כרם, דא היא נשמתא קדישא, דאתנטעת לעילא, תחות פורסי יקריה. לשלמה, מלכא דשלמא כולא דיליה. בבעל המון, הוא פורסי יקריה דשליטא על כל חילי שמיא וארעא, והוא מאריה דכל חילא. ירב נשמתא דא, למי, לנותרים, אלין נטרי פקודוי.

ואית ליה לקודשא בריהו הוא עלמין סגיאין לעילא, על כל חילי שמיא, ואלף ומאתן עלמין אחרנין, דעייל בהון לאשתעשעא עם צדיקייא בגנתא דעדן. איש יבא בפריו אלף כסף, אלף עלמין דכסיף בהון קודשא בריהו הוא.

אמר רבי יצחק, מסיים אני להאי מילתא דר' יוסי, וכף היא, ממה דכתיב אחריו, (שה"ש ח יב) כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנטרים את פריו, שכסא הפכוד מכתות ואומרת, רבוננו של עולם, זו הנשמה ניטלה ממנו, הרי היא לפני האלף לך שלמה - שלך הם אותם האלף עולמות, ואינם ראויים לאחר. ומאתים לנטרים את פריו - זה עדן, שיש בו מאתים עולמות הנאות וכסופין לנפשות הצדיקים.

דהנן, אמר רבי, בכל לילה ולילה הקדוש ברוך הוא נכנס בכל אותן העולמות, ובשעת חצי הלילה, נכנס במאתים עולמות של גן עדן, להשתעשע עם הצדיקים. שנאמר, (שם ז יד) חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ודוד המלך עליו השלום, נכסף לבו, כשראה מעלות הצדיקים, ואמר רבוננו של עולם, אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך. אמר רבי אבהו, בא וראה כמה יש לו לאדם

טמון בין המטמוניות של אבא בבית גנזיו, וזהו שכתוב כרם הנה לשלמה וכיו. הכרם הנה זוהי הנשמה הקדושה שננטעה למעלה תחת פסא כבודו. לשלמה - המלך שהשלום פלו שלו. בבעל המון - הוא פסא כבודו ששולט על כל צבאות השמים והארץ, והוא בעל כל הכח. נתן את הנשמה הזו למי? לנטרים, אלו ששומרים מצוותיו. ויש לו לקדוש ברוך הוא עולמים רבים למעלה על כל צבאות השמים, ואלף ומאתים עולמות אחרים שנכנס בהם להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן. איש יבא בפריו אלף כסף - אלף עולמות שהקדוש ברוך הוא כוסף בהם. אמר רבי יצחק, מסיים אני את הדבר הזה של רבי יוסי, וכף הוא: ממה שכתוב אחריו (שם) כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנטרים את פריו, שכסא הפכוד מכתות ואומרת: רבוננו של עולם, זו הנשמה ניטלה ממנו, הרי היא לפני האלף לך שלמה - שלך הם אותם האלף עולמות, ואינם ראויים לאחר. ומאתים לנטרים את פריו - זה עדן, שיש בו מאתים עולמות הנאות וכסופים לנפשות הצדיקים. ששנינו, אמר רבי, בכל לילה ולילה הקדוש ברוך הוא נכנס בכל אותם העולמות, ובשעת חצי הלילה נכנס במאתים עולמות של גן עדן להשתעשע עם הצדיקים, שנאמר (שם ז) חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ודוד המלך, עליו השלום, נכסף לבו, כשראה מעלות הצדיקים. אמר, רבוננו של עולם, (תהלים סד) אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך. אמר רבי אבהו, בא וראה כמה יש לו לאדם להזהר הואיל

ונשמת אל באפיו, להטהר מעונותיו ולעין במעשיו, ולא יחטא לפני קונו, למען תהיה מעלתו עם שאר הצדיקים, ולא ימצא מוחה בידו בעלותו לראות את פני ה'.

וכמי אתה למד? מן התבה. בא וראה, מהו שכתוב (בראשית ז) ויבאו אל נח אל התבה, בלא רשות. שאמר רבי יצחק, כל אותם העופות והחיות והבהמות שלא חטאו, הם באים והתבה קולטתן. ואותם שחטאו, התבה דוחה אותם לחוץ. ומה התבה שהוא עץ יבש כף - פתחי השמים ושומריהם, ושומרי המשמרות, וכסא הכבוד, שיש בהם רשות, על אחת כמה וכמה להיות קולטים למי שלא חטאו, ולהיות דוחים למי שחטאו.

רבי חייא אמר, נח מקטני אמנה היה, שלא היה מאמין שיבא המבול, ולא נכנס לתבה עד שהמים דחקהו, שנאמר (שם) ויבא נח מפני מי המבול.

אמר רבי יצחק, בא וראה, כשהוריד הקדוש ברוך הוא המים, הורידם תחלה ברחמים, כדי להראות לעולם, שאם ישוּבו יקבלם. משמע דכתיב בתחלה (שם) ויהי הגשם, ויהי יחזרו (שם) ויהי המבול. שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה. לא חזרו - היה מבול.

ואמר רבי יצחק, שבועה נשבע הקדוש ברוך הוא שאינו חפץ במיתתן של רשעים, שנאמר (יחזקאל לג, יא) חי אני נאם ה' אלהים אם אחפץ במות הרשע פי אם בשוב רשע מדרכו ויהי וכו'. ויהי - בשני עולמות, העולם הזה והעולם הבא.

ואמר רבי יצחק, אשרי הבנים שאמרי להם כף: והשיבו וחיו,

להזהר, הואיל ונשמת אל באפיו, להטהר מעונותיו, ולעין במעשיו, ולא יחטא לפני קונו, למען תהיה מעלתו עם שאר הצדיקים, ולא ימצא מוחה בידו, בעלותו לראות את פני ה'.

וכמי אתה למד, מן התיבה. בא וראה, מאי דכתיב, ויבאו אל נח אל התבה, בלא רשות. דאמר רבי יצחק, כל אותן העופות והחיות והבהמות שלא חטאו, הם באים והתיבה קולטתן, ואותן שחטאו, התיבה דוחה אותן לחוץ. ומה התיבה, שהוא עץ יבש כף. פתחי השמים ושומריהם, ושומרי המשמרות, וכסא הכבוד, שיש בהם הרשות, על אחת כמה וכמה להיות קולטין, למי שלא חטאו, ולהיות דוחים למי שחטאו.

רבי חייא אמר, נח מקטני אמנה היה, שלא היה מאמין שיבא המבול, ולא נכנס לתבה עד שהמים דחקהו, שנאמר ויבא נח מפני מי המבול.

אמר רבי יצחק, בא וראה, כשהוריד הקדוש ברוך הוא המים, הורידם בתחלה ברחמים, כדי להראות לעולם, שאם ישוּבו יקבלם. משמע דכתיב בתחלה, ויהי הגשם, ולהלן הוא אומר, ויהי המבול, שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה, לא חזרו, היה מבול.

ואמר רבי יצחק, שבועה נשבע הקדוש ברוך הוא שאינו חפץ במיתתן של רשעים, שנאמר (יחזקאל לג, יא) חי אני נאם ה' אלהים אם אחפץ במות הרשע פי אם בשוב רשע מדרכו ויהי וגו'. ויהי בשני עולמות, העולם הזה והעולם הבא.

ואמר רבי יצחק, אשרי הבנים שאמרי להם כף, והשיבו וחיו. (שם) שובו שובו

(סו) שובו שובו מִדְרִיכֵיכֶם הָרְעִים וְלָמָּה תָּמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל. כִּי הוּא אֵינוֹ חָפֵץ בְּמִיתַתְּן שָׁל רְשָׁעִים, אֲלֵא שְׂיַחְזְרוּ בְּתִשׁוּבָה לְמַעַן יָחִיו.

רבי יוחנן פתח, (איוב יא ב) וְעֵינַי רְשָׁעִים תִּכְלִינָה וּמְנוּס אָבֵד מִנָּהֶם וְתִקְוֹתֵם מִפֶּחַ נֶפֶשׁ. מִשָּׁל לָמָּה הַדְּבָר דּוּמָה? לָכֵת לְסֻטִּים שֶׁהָיוּ שׁוֹדְדִים בְּהָרִים. שָׁמַע הַמֶּלֶךְ, וְשָׁלַח עֲלֵיהֶם גִּיסוּתָיו, וְהִפְסוּם בְּהֵם פְּקָחִים. אָמְרוּ, יְדַעְנוּ בְּנַפְשׁוֹתֵינוּ שֶׁעָשִׂינוּ מַעֲשִׂים רָעִים וְלֹא יִכְלֹנוּ לְהַצִּיל מֶה עָשׂוּ? חִפְרוּ חִפְיָה אַחַת בַּמַּגְדָּל, וְיִצְאוּ וּבְרָחוּ לָהֶם. טַפֵּשׁ אֶחָד הָיָה בֵּינֵיהֶם, וְרָאָה אֶת הַחִפְיָה, וְלֹא רָצָה לְנוּס לְהַמְלִט. לְמַחֵר בָּא הַמֶּלֶךְ לְרִאוֹת אֶת הַמַּגְדָּל וְאֶת הַלְסֻטִּים. רָאָה אֶת הַחִפְיָה שֶׁעָשׂוּ וְנָסוּ וְנִמְלְטוּ. אָמַר לָזֶה: שׁוּטָה, חֲבֵרִיךָ בְּרָחוּ בְּזוֹ הַחִפְיָה וְנִמְלְטוּ מִדִּינִי, מֶה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עִוָּד לָהֶם, אֲבָל אֶתֶּה שְׂרָאִית אֶת הַחִפְיָה בְּעֵינַיךָ, וְלֹא רָצִיתָ לְהַמְלִט יְנַקְרוּ עֵינַיךָ, וְאַחַר כֵּן יִתְלוּ אוֹתְךָ עַל עֵץ!

כֵּן הַלְסֻטִּים, אֵלוֹ הַרְשָׁעִים הַהוֹלְכִים בְּמַחְשָׁפִים. הַרְשָׁעִים הַפְּקָחִים מֶה הֵם עוֹשִׂים? אוֹמְרִים: אֲנִי חֲטָאֵנוּ לְמֶלֶךְ, אָנָּה נִמְלֵט מִדִּינִי? אֲבָל נִפְתַּח דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה, וְנִבְרַח וְנִמְלֵט, וְכֵן עָשׂוּ. הַטַּפְּשִׁים מֶה הֵם עוֹשִׂים? רֹאִים דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחָה לְפָנֵיהֶם, שֶׁפְּתָחוּ הָאֲחֵרִים, וְנִמְלְטוּ מִדִּין שָׁמַיִם, וְהֵם אֵינָם רֹצִים לְהַמְלִט.

אוֹמֵר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: שׁוּטִים, אַחֲיֵכֶם בְּרָחוּ וְנִמְלְטוּ בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ שֶׁל תְּשׁוּבָה שֶׁפְּתָחוּ, מֶה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עִוָּד לָהֶם. אֲבָל אַתֶּם, עֵינַיְכֶם שָׂרְאוּ הַחִפְיָה, דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחָה

מִדְרִיכֵיכֶם הָרְעִים וְלָמָּה תָּמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל. כִּי הוּא אֵינוֹ חָפֵץ בְּמִיתַתְּן שָׁל רְשָׁעִים אֲלֵא שְׂיַחְזְרוּ בְּתִשׁוּבָה לְמַעַן יָחִיו.

ר' יוחנן פתח, (איוב יא ב) וְעֵינַי רְשָׁעִים תִּכְלִינָה וּמְנוּס אָבֵד מִנָּהֶם וְתִקְוֹתֵם מִפֶּחַ נֶפֶשׁ. מִשָּׁל לָמָּה הַדְּבָר דּוּמָה, לָכֵת לְסֻטִּים שֶׁהָיוּ שׁוֹדְדִים בְּהָרִים, שָׁמַע הַמֶּלֶךְ, וְשָׁלַח עֲלֵיהֶם גִּיסוּתָיו, וְהִפְסוּם בְּהֵם פְּקָחִים, אָמְרוּ יְדַעְנוּ בְּנַפְשׁוֹתֵינוּ שֶׁעָשִׂינוּ מַעֲשִׂים רָעִים וְלֹא יִכְלֹנוּ לְהַצִּיל מִמֶּה עָשׂוּ, חִפְרוּ חִפְיָה אַחַת בַּמַּגְדָּל, וְיִצְאוּ וּבְרָחוּ לָהֶם. טַיִפֵּשׁ אֶחָד הָיָה בֵּינֵיהֶם, וְרָאָה אֶת הַחִפְיָה, וְלֹא רָצָה לְנוּס לְהַמְלִט.

לְמַחֵר בָּא הַמֶּלֶךְ לְרִאוֹת אֶת הַמַּגְדָּל, וְאֶת הַלְסֻטִּים, רָאָה אֶת הַחִפְיָה שֶׁעָשׂוּ וְנָסוּ וְנִמְלְטוּ. אָמַר לָזֶה, שׁוּטָה, חֲבֵרִיךָ בְּרָחוּ בְּזוֹ הַחִפְיָה וְנִמְלְטוּ מִדִּינִי, מֶה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עִוָּד לָהֶם, אֲבָל אֶתֶּה שְׂרָאִית אֶת הַחִפְיָה בְּעֵינַיךָ, וְלֹא רָצִיתָ לְהַמְלִט יְנַקְרוּ עֵינַיךָ, וְאַחַר כֵּן יִתְלוּ אוֹתְךָ עַל עֵץ.

כֵּן הַלְסֻטִּים, אֵלוֹ הַרְשָׁעִים הַהוֹלְכִים בְּמַחְשָׁפִים. הַרְשָׁעִים הַפְּקָחִים, מֶה הֵם עוֹשִׂים. אוֹמְרִים אֲנִי חֲטָאֵנוּ לְמֶלֶךְ, אָנָּה נִמְלֵט מִדִּינִי. אֲבָל נִפְתַּח דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה, וְנִבְרַח וְנִמְלֵט, וְכֵן עָשׂוּ. הַטַּפְּשִׁים מֶה הֵם עוֹשִׂים, רֹאִים דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחָה לְפָנֵיהֶם, שֶׁפְּתָחוּ הָאֲחֵרִים, וְנִמְלְטוּ מִדִּין שָׁמַיִם, וְהֵם אֵינָם רֹצִים לְהַמְלִט.

אוֹמֵר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שׁוּטִים, אַחֲיֵכֶם בְּרָחוּ וְנִמְלְטוּ, בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ שֶׁל תְּשׁוּבָה שֶׁפְּתָחוּ, מֶה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עִוָּד לָהֶם, אֲבָל אַתֶּם עֵינַיְכֶם שָׂרְאוּ הַחִפְיָה, דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחָה לְפָנֵיכֶם, וְלֹא רָצִיתֶם לְהַפְּנִיט בְּתוֹכָהּ

וְלָנוּס וּלְהַמְלִיט, מַאי פְּתִיב בְּהוּ, וְעֵינֵי (דף כח ע"ב) רְשָׁעִים תְּכַלִּינָה. שְׂרָאוּ הַדְרֵךְ פְּתוּחַ וּמְנוּס אֲבָד מִנְהֵם, שְׁלֵא רְצוּ לָנוּס וּלְהַמְלִיט. וְתַקְוַתְּם מִפַּח נִפְשׁ לְעוֹלָם הַבָּא.

בְּךָ דוֹר הַמְּבוּל, רְאוּ לִנְחַ עוֹשֶׂה הַתִּיבָה, וּמִתְרָה בָּהֶם בְּכָל יוֹם, וְרָאוּ אוֹתוֹ נִכְנָס לַתִּיבָה, וְלֹא רְצוּ לָשׁוּב. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעֵינֵי רְשָׁעִים תְּכַלִּינָה וּמְנוּס אֲבָד מִנְהֵם, שְׁלֵא רְצוּ לָשׁוּב וּלְנוּס מְדִינֵי, וְתַקְוַתְּם מִפַּח נִפְשׁ, שְׁלֵא יִקּוּמוּ לְיוֹם הַדִּין, שְׁנֹאֲמַר (איוב כו ה) הַרְפָּאִים יַחֲלָלוּ מִתַּחַת מַיִם וְשִׁכְנִיָּהֶם.

וַיַּחֲלֵ נִחַ אִישׁ הָאֲדָמָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לָמָּה נִקְרָא אִישׁ הָאֲדָמָה. שְׁנִתְיִישְׁבָה מִמְּנוּ הָאֲדָמָה. פְּלוֹמֵר אֲדוֹן הָאֲדָמָה. רַבֵּן אֲמַרִי, אִישׁ הָאֲדָמָה, לְפִי שֶׁבִשְׂבִילוֹ עֲמְדָה הָאֲדָמָה בְּכַחַה וְטַבְעָה. שְׁנֹאֲמַר זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׁנוּ וּמֵעֲצוֹן יְדִינוּ מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֲרָרָה ה'. תַּדַּע לָךְ, כִּינֹן שְׁחָטָא אָדָם נִתְאַרְרָה הָאֲדָמָה, שְׁנֹאֲמַר אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרָךְ. וְעֲמְדָה בְּקַלְלוֹתֶיהָ, עַד שֶׁבָּא נִחַ וּבִטַל הַקְּלָלָה.

דִּתְנִיא אָמַר רַבִּי חִיָּיא רַבָּה, בְּשַׁעָה שְׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִנְחַ צֵא מִן הַתִּיבָה, אָמַר לְפָנָיו רַבּוֹנוּ שְׁל עוֹלָם, לֹאן אֲצֵא, אֲצֵא לְאֲדָמָה שְׁנִתְאַרְרָה. וּמִפְּנֵי שְׁנִתְאַרְרָה אֲבָדוּ שׁוֹכְנֵיהָ, וְנִתְאַרְרוּ כּוֹלָם וְנִתְמַעְטוּ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא כֶּךָ אַתֶּם, אֲלֵא שְׂרָצוּ בְּאַרְצָן וּרְבוּ בָהּ. הָאֲחֵרִים אֲבָדוּ בָהּ, אֲבָל אַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ וְשְׂרָצוּ בָהּ.

וְעַם כָּל זֶה לֹא נִתְיִישַׁב לְבוֹ, וְהֵעֲלָה עוֹלוֹת, שְׁנֹאֲמַר וַיַּעַל עוֹלוֹת בְּמִזְבֵּחַ. הוּא הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהַקְּרִיב עָלָיו אָדָם הָרָאשׁוֹן. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הֲרִי לָךְ מַה שֶׁשָּׂאֲלָתָ, לֹא אוֹסִיף עֵלַת בְּמִזְבֵּחַ. הוּא הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהַקְּרִיב עָלָיו אָדָם הָרָאשׁוֹן. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הֲרִי לָךְ מַה

לְפָנֵיכֶם, וְלֹא רְצִיתֶם לְהַפְנוֹס בְּתוֹכוֹ וּלְנוּס וּלְהַמְלִיט - מַה פְּתוּב בָּהֶם? וְעֵינֵי רְשָׁעִים תְּכַלִּינָה. שְׂרָאוּ הַדְרֵךְ פְּתוּחַ, וּמְנוּס אֲבָד מִנְהֵם - שְׁלֵא רְצוּ לָנוּס וּלְהַמְלִיט. וְתַקְוַתְּם מִפַּח נִפְשׁ - לְעוֹלָם הַבָּא. בְּךָ דוֹר הַמְּבוּל, רְאוּ לִנְחַ עוֹשֶׂה הַתִּיבָה, וּמִתְרָה בָּהֶם בְּכָל יוֹם, וְרָאוּ אוֹתוֹ נִכְנָס לַתִּיבָה - וְלֹא רְצוּ לָשׁוּב. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: וְעֵינֵי רְשָׁעִים תְּכַלִּינָה וּמְנוּס אֲבָד מִנְהֵם - שְׁלֵא רְצוּ לָשׁוּב וּלְנוּס מְדִינֵי, וְתַקְוַתְּם מִפַּח נִפְשׁ - שְׁלֵא יִקּוּמוּ לְיוֹם הַדִּין, שְׁנֹאֲמַר (שם כו) הַרְפָּאִים יַחֲלָלוּ מִתַּחַת מַיִם וְשִׁכְנִיָּהֶם.

וַיַּחֲלֵ נִחַ אִישׁ הָאֲדָמָה (בראשית ט). אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לָמָּה נִקְרָא אִישׁ הָאֲדָמָה? שְׁנִתְיִישְׁבָה מִמְּנוּ הָאֲדָמָה. פְּלוֹמֵר אֲדוֹן הָאֲדָמָה. חֲכָמִים אוֹמְרִים, אִישׁ הָאֲדָמָה - לְפִי שֶׁבִשְׂבִילוֹ עֲמְדָה הָאֲדָמָה בְּכַחַה וְטַבְעָה, שְׁנֹאֲמַר (שם ה, כט) זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׁנוּ וּמֵעֲצוֹן יְדִינוּ מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֲרָרָה ה'. תַּדַּע לָךְ, כִּינֹן שְׁחָטָא אָדָם, נִתְאַרְרָה הָאֲדָמָה, שְׁנֹאֲמַר (שם ה) אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרָךְ. וְעֲמְדָה בְּקַלְלוֹתֶיהָ, עַד שֶׁבָּא נִחַ וּבִטַל הַקְּלָלָה.

שְׁשִׁנְנוּ, אָמַר רַבִּי חִיָּיא רַבָּה, בְּשַׁעָה שְׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִנְחַ צֵא מִן הַתִּיבָה, אָמַר לְפָנָיו: רַבּוֹנוּ שְׁל עוֹלָם, לֹאן אֲצֵא? אֲצֵא לְאֲדָמָה שְׁנִתְאַרְרָה? וּמִפְּנֵי שְׁנִתְאַרְרָה, אֲבָדוּ שׁוֹכְנֵיהָ, וְנִתְאַרְרוּ כּוֹלָם וְנִתְמַעְטוּ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֹא כֶּךָ אַתֶּם, אֲלֵא (שם ט) שְׂרָצוּ בְּאַרְצָן וּרְבוּ בָהּ. הָאֲחֵרִים אֲבָדוּ בָהּ, אֲבָל אַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ וְשְׂרָצוּ בָהּ.

וְעַם כָּל זֶאת לֹא נִתְיִישַׁב בְּלָבוֹ, וְהֵעֲלָה עוֹלוֹת, שְׁנֹאֲמַר (שם ח) וַיַּעַל עֵלַת בְּמִזְבֵּחַ. הוּא הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהַקְּרִיב עָלָיו אָדָם הָרָאשׁוֹן. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הֲרִי לָךְ מַה

ששאלת - לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. אז נתישב בלבן. ולפיכך נקרא איש האדמה, שנתן נפשו ולבו עליה להוציאה מן הקללה. ויש שאומרים שנתעסק בעסקי האדמה.

ויטע פֿרם (שם ט, ב) - גפן גרושה מצא, שנתגרשה מגן עדן, וביומו נטעה ונשתגשה, שנאמר (ישעיה יז) ביום נטעה תשגשיג. רבי אומר, גפן היתה, שנתגרשה מגן עדן, וענביה עמה, וסחט אותם, ושטה מן היין, ונתגל.

רבי בון פתח, (ויקרא יט ט) וידבר ה' אל אהרן לאמר זין ושכר אל תשת אתה ובניך אתה וכל העולם לדתיכם. שאמר רבי אבון, אין בכל העולם דבר שמתגאה לבו של אדם אלא ביין. וזה היה ענשם של נרב ואביהוא, שאכלו ושתו וגבה לבם, וזהו (ויקרא יא א) אש זרה אשר לא צוה אתם.

וכתם זה היה נגזר עליהם, וכאז מדת הדין לשלח יד בהם, שנאמר (שמות כד) ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו, אף על פי שנגזר דינם לשלח יד בהם. ולמה היה ענשם? משום (שם) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. נכנסו כשאכלו ושתו, ונגזר ענשם באותה שעה.

ולאחר כן ראו שלא שלח יד בהם בפעם הראשונה, עשו גם כן בשנייה, ומבין שני הפרובים יצא להב ונשרפו. פי לכה היו הפרובים מכונים, כנגד אותם הפרובים אשר כגן עדן.

ולאחר שמתו, צוה לאהרן ולכהנים הבאים אחריו להמנע עצמם מן היין כבואם אל אהל מועד, כדי שלא יפנסו וימצא לבם בגאות ובגסות הרוח.

לקלל עוד את האדמה בעבור האדם, אז נתישב בלבן ולפיכך נקרא איש האדמה, שנתן נפשו ולבו עליה להוציאה מן הקללה. ואית דאמרי שנתעסק בעסקי האדמה.

ויטע פֿרם. גפן גרושה מצא, שנתגרשה מגן עדן וביומו נטעה ונשתגשה, שנאמר (ישעיה יז יא) ביום נטעה תשגשיג. רבי אומר, גפן היתה, שנתגרשה מגן עדן, וענביה עמה, וסחט אותם, ושטה מן היין, ונתגל.

רבי בון פתח, (ויקרא י ט) וידבר ה' אל אהרן לאמר זין ושכר אל תשת אתה ובניך אתה ובאכם אל אהל מועד ולא תמותו חקת עולם לדתיכם. דאמר רבי אבין, אין בכל העולם דבר שמתגאה לבו של אדם, אלא ביין. וזה היה ענשם של נרב ואביהוא, שאכלו ושתו וגבה לבם, וזהו (ויקרא יא א) אש זרה אשר לא צוה אתם.

וקודם זה היה נגזר עליהם, וכאז מדת הדין לשלוח יד בהם, שנאמר (שמות כד יא) ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו. אף על פי שנגזר דינם לשלח יד בהם. ולמה היה ענשם, משום (שם) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. נכנסו, כשאכלו ושתו, ונגזר ענשם באותה שעה.

ולאחר כן ראו שלא שלח יד בהם בפעם ראשונה, עשו גם כן בשנייה, ומבין שני הפרובים יצא להב ונשרפו. פי לכה היו הפרובים מכונים, כנגד אותם הפרובים אשר כגן עדן.

ולאחר שמתו, צוה לאהרן ולכהנים הבאים אחריו, להמנע עצמם מן היין, כבואם אל אהל מועד, כדי שלא יפנסו וימצא לבם בגאות ובגסות הרוח.

מועד, כדי שלא יפנסו וימצא לבם בגאות ובגסות הרוח.

אמר רבי, תרי ענניני אינון דלא מתנישבי פחדא, יינא ופולחן שמיא. דתנינן תמן, שתוי אל יתפלל. וכן שכור, אל יתפלל. ואם התפלל, תפלתו תועבה.

ואמר רבי יוסי, שכור המתפלל פאלו עובד עבודה זרה. ומנא לן, מחנה. דכתיב (ש"א יג) ויחשבה עלי לשפורה. והשיבה ואמרה אל תתן את אמתך לפני בת בליעל. ואמר רבי יוסי, כתיב הכא בת בליעל, וכתיב התם, יצאו אנשים (דברים יג יד) בני בליעל, מה להלן עבודה זרה, אף פאן עבודה זרה.

אמר רבי יצחק, לית לך גוברין דאתקרון קדישין, פר אינון פרישי חמרא. דכתיב (במדבר ו ח) כל ימי הזירו לה' קדוש יהיה.

ואמר רבי יצחק, לית לך חמר דאתקרי חמר טוב, פחמרא דארעא דישראל. ויתיר על פלהון, חמרא דגלילא עילאה, דלא יכיל אינש למשתי פלגות לוגא מיניה.

רבי אלעזר בר ר' שמעון, אזל למחמי לר' יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמוי. יהבי ליה למיכל עגלא תליתאה רכיכא, פתח ליה חד פובא דחמרא. חמוי מזיג, והוא שתי, מזיג והוא שתי. אמר ליה איפשר דשמעת מאביך, פמה הוא שיעורו של כוס. אמר ליה פמות שהוא, אחת בחמין ואחת בצונן, אבל לא שיערו רבנן בכוסף דהוא זעירא. ובחמרף דהוא טבא. ובמעוהי דהוא רחבה.

ואמר רבי יהודה, מבלבב בדעתו היה נח פשיצא מן התיבה, בדירתו עם החיות והרמשים והשרצים, ומפני ששתה מעט יין, נשפר ונתגל.

ואמר רבי יהודה בא פנען וסרסו, הקיץ מיינו, ומצא עצמו מסורס. דכתיב וייקץ נח

אמר רבי, שני עננינים הם שאין מתנישבים יחד - יין, ועבודת השמים. ששנינו שם, שתוי אל יתפלל, וכן שכור אל יתפלל. ואם התפלל - תפלתו תועבה.

ואמר רבי יוסי, שכור המתפלל פאלו עובד עבודה זרה. ומנין לנו? מחנה, שכתוב (שמואל א) ויחשבה עלי לשכרה. והשיבה ואמרה, אל תתן את אמתך לפני בת בליעל. ואמר רבי יוסי, כתוב פאן בת בליעל, וכתוב שם (דברים א) יצאו אנשים בני בליעל. מה להלן עבודה זרה - אף פאן עבודה זרה.

אמר רבי יצחק, אין לך אנשים שנקראים קדושים פרט לאותם פרושי יין, שכתוב (במדבר ו) כל ימי הזירו לה' קדוש יהיה.

ואמר רבי יצחק, איף לך יין שנקרא יין טוב פיניה של ארץ ישראל, ויותר על כלם היין של הגליל העליון, שאין איש יכול לשותות ממנו חצי לוג.

רבי אלעזר בר רבי שמעון הלך לראות את רבי יוסי בן רבי לקוניא חמוי. נתנו לו לאכל עגלה משלשת רפה. פתח לו חבית יין אחת, חמוי מוזג - והוא שותה, מוזג - והוא שותה. אמר לו, אפשר ששמעת מאביך פמה הוא שעורו של כוס? אמר לו, פמות שהוא, אחת בחמין ואחת בצונן, אבל לא שיערו רבנן בכוסף שהיא קטנה, וביינך שהוא טוב, ובמעיו שהם רחבות. ואמר רבי יהודה, מבלבב בדעתו היה נח פשיצא מן התיבה בדירור עם החיות והרמשים והשרצים, ומפני ששתה מעט יין, נשפר ונתגל.

ואמר רבי יהודה, בא פנען וסרסו. הקיץ מינו, ומצא עצמו מסורס, שכתוב (בראשית ט, כב) וייקץ

נח מיינו, ויִדַע אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן. אֲשֶׁר רָאָה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ, שְׁפָרְסוּ. וּלְפִיכָף קָלְלוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) אַרְוֹר כְּנֻעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאַחֲיוֹ.

רַבִּי פְתַח, (שם ת, כא) וַיִּרַח ה' אֶת רִיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר לֹא אֶסְף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם. כְּשִׁיצָא נֹחַ מִן הַתֵּבָה, פָּתַח עֵינָיו, וַרְאָה אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ חֶרֶב. הַתְּחִיל בּוֹכָה עַל הָעוֹלָם. אָמַר, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, אִם בְּשָׂבִיל חַטָּאת הָאָדָם, אוֹ בְּשָׂבִיל הַשּׁוֹטִים תֵּאבֹד עוֹלָמְךָ, לָמָּה בְּרָאתוֹ, אוֹ הָאֵי, אוֹ הָאֵי. אֵיךְ לְמַעַבְד אוֹ דְלֵא תִיבַד עֲלֵמָא. הֵעֵלָה עוֹלוֹת, וְקָם וְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו, וְאוֹתוֹ הָרִיחַ עָלָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעָרַב לוֹ. אָמַר רַבִּי, שְׁלֹשָׁה רֵיחוֹת עָלוּ לְפָנָיו: רִיחַ עוֹלָתוֹ, וְרִיחַ תְּפִלָּתוֹ, וְרִיחַ מַעֲשָׂיו. וְלֹא הָיָה רִיחַ בְּעוֹלָם שְׁנוֹחַ לְפָנָיו כְּאוֹתוֹ הָרִיחַ. וּלְפִיכָף צִוָּה וַאֲמַר (במדבר כח, א) רִיחַ נִיחֹחַ תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֵדוֹ. כְּלוֹמַר, רִיחַ שֶׁהַקְּרִיב נֹחַ לְפָנָיו, תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי, רִיחַ עוֹלָה וְתִפְלָה וְכִשְׁרוֹן מַעֲשִׂים.

רַבִּי אֵיבּוֹ אָמַר, נֹחַ חָכֵם הָיָה, וְהָיָה מִבֵּין לְחִישַׁת וְצַפְצוּף כָּל הַנְּבִרָאִים וְרַמְיָתָם, וְכִשְׁהָיָה בַּתֵּבָה, אָמַר: יוֹדַע אֲנִי שְׂאִין פִּקְחַ בְּעוֹפוֹת כְּמוֹ הָעוֹרֵב לְדַעַת מִמֶּנּוּ סִימָן בְּעוֹלָם, מִיָּד (בראשית ת, ז) וַיִּשְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְאֵיךְ עוֹשָׂה כֵּךְ? וְהָרִי אָמַר רַבִּי בּוֹ, אֲסוּר לְהַסְתַּכֵּל בְּאוֹתָם הַמְּנַחֲשִׁים בְּעוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם, וְהָרִי הוּא בְּכֻלָּל (ויקרא יט) לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תַעֲוֹנְנוּ, אֲפִילוּ כָּל נַחוּשׁ בְּעוֹלָם.

אֲרָא, אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, לָמָּה שָׁלַח אֶת הָעוֹרֵב? שְׂאֵמַר רַבִּי חֲזִיָּא, מִצְטַעַר הָיָה נֹחַ יוֹתֵר עַל אֲבָדָן

מִיֵּינוּ, וַיִּדַע אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן. אֲשֶׁר רָאָה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ, שְׁפָרְסוּ. וּלְפִיכָף קָלְלוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר אַרְוֹר כְּנֻעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאַחֲיוֹ.

רַבִּי פְתַח, וַיִּרַח ה' אֶת רִיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר לֹא אֶסְף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם. כְּשִׁיצָא נֹחַ מִן הַתֵּבָה, פָּתַח עֵינָיו, וַרְאָה אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ חֶרֶב, הַתְּחִיל בּוֹכָה עַל הָעוֹלָם. אָמַר, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, אִם בְּשָׂבִיל חַטָּאת הָאָדָם, אוֹ בְּשָׂבִיל הַשּׁוֹטִים תֵּאבֹד עוֹלָמְךָ, לָמָּה בְּרָאתוֹ, אוֹ הָאֵי, אוֹ הָאֵי. אֵיךְ לְמַעַבְד אוֹ דְלֵא תִיבַד עֲלֵמָא. הֵעֵלָה עוֹלוֹת, וְקָם וְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו, וְאוֹתוֹ הָרִיחַ עָלָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעָרַב לוֹ.

אָמַר רַבִּי, שְׁלֹשָׁה רֵיחוֹת עָלוּ לְפָנָיו, רִיחַ עוֹלָתוֹ, וְרִיחַ תְּפִלָּתוֹ, וְרִיחַ מַעֲשָׂיו. וְלֹא הָיָה רִיחַ בְּעוֹלָם דְּנִיחָא קַמִּיהָ, כְּאוֹתוֹ הָרִיחַ. וּלְפִיכָף צִוָּה וַאֲמַר, (במדבר כח ב) רִיחַ נִיחֹחַ תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֵדוֹ. כְּלוֹמַר רִיחַ שֶׁהַקְּרִיב נֹחַ לְפָנָיו, תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי, רִיחַ עוֹלָה וְתִפְלָה, וְכִשְׁרוֹן מַעֲשִׂים.

רַבִּי אֵיבּוֹ אָמַר, נֹחַ חָכֵם הָיָה, וְהָיָה מִבֵּין לְחִישַׁת וְצַפְצוּף כָּל הַנְּבִרָאִים וְרַמְיָתָם, וְכִשְׁהָיָה בַּתֵּבָה, אָמַר יוֹדַע אֲנִי שְׂאִין פִּקְחַ בְּעוֹפוֹת כְּמוֹ הָעוֹרֵב, לְמִידַע מַנִּיהָ סִימָנָא בְּעֲלָמָא, מִיָּד וַיִּשְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, (דף כט ע"א) וְהָאֵיךְ עֶבֶד הָכֵי, וְהָאֵמַר רַבִּי בּוֹ, אֲסוּר לְאֶסְתַּכֵּל בְּאֵלִין מְנַחֲשֵׁי בְּעוֹפֵי דְשָׁמַיָא, וְהָרִי הוּא בְּכֻלָּל (ויקרא יט כו) לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תַעֲוֹנְנוּ, אֲפִילוּ כָּל נִיחֹשׁ בְּעֲלָמָא.

אֲרָא אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, לָמָּה שָׁלַח אֶת הָעוֹרֵב.

העולם. אמר: רבוננו של עולם, ידעתי פי אתה רחום, ואתה לא רחמתי על עולמך, ונהפך רחמנותך לאכזרות. אתה לא רחמתי על בניך, יצא זה שאינו מרחם על בניו, ונהפך להם לאכזרי. ולפיכך שלח את העורב, רמז הוא שרמז.

אמר רבי יוסי, וכי לא כתוב בו איש צדיק תמים היה, והאיך הטיח דברים כלפי מעלה? אמר רבי חייא, מרב צערו הוא שאמר, שהרי שנינו, מנין שאין דנין את האדם לפי צערו? שנאמר (איוב לד) איוב לא בדעת ידבר ודבריו לא בהשכל. אף על פי שהטיח דברים כלפי מעלה, אין דינו כמזיד, אלא כאדם בלא דעת, לפי צערו.

ורא רצה העורב להלך בשליחותו, מפני שמתקן הוא לשליחות אחרת - לפרנס אליהו, שנאמר (מלכים א יז) והעורבים מביאים לו לחם ובשר, ולא רצה לעשות שליחותו, (בראשית ח) עד יבשת המים מעל הארץ, שהיה על ידי שבועת אליהו. פיון שראה נח שלא עשה כהגן, שלח את היונה.

ואמר רבי בון, שני עניני רמז בה, אחד - שכתוב (הושע ז) פיונה פותה אין לב. פלומר, מרב צערי אין לבי עמי ונפתה. אחרת - אמר נח, אין בכל העופות דיסבול מיתתה בלא סרבנות פיונה, ולפיכך נמשלו ישראל פיונה. אמר נח, כך נאה לנו לסבל הכל בלי סרבנות, ולפיכך וישלח את היונה.

שני רבותינו, מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח, פשיצא מן התבה וראה כל העולם חרב והתחיל לבכות עליו, ואמר: רבוננו של עולם, נקראת רחום,

דאמר רבי חייא, מצטער היה נח טפי על אוכדא דעלמא. אמר רבוננו של עולם, ידעתי פי אתה רחום, ואתה לא רחמתי על עולמך, ונהפך רחמנותך לאכזרות, אתה לא רחמתי על בניך, יצא זה שאינו מרחם על בניו, ונהפך להם לאכזרי, ולפיכך שלח את העורב, רמז הוא דקא רמז.

אמר רבי יוסי, וכי לא כתיב ביה איש צדיק תמים היה, והאיך הטיח דברים כלפי מעלה. אמר רבי חייא, מרוב צערו הוא דאמר, דהא תנן, מנין שאין דנין את האדם לפי צערו, שנאמר (איוב לד לה) איוב לא בדעת ידבר ודבריו לא בהשכל. אף על פי שהטיח דברים כלפי מעלה, אין דינו כמזיד, אלא כאדם בלא דעת, לפי צערו.

ורא רצה העורב להלוך בשליחותו, מפני שמתקן הוא לשליחות אחרת, לפרנס אליהו, שנאמר (מ"א יז ו) והעורבים מביאים לו לחם ובשר, ולא רצה לעשות שליחותו, עד יבשת המים מעל הארץ, שהיה על ידי שבועת אליהו. פיון שראה נח שלא עשה כהוגן, שלח את היונה.

ואמר רבי בון, תרי עניני רמז בה, חדא, דכתיב (הושע ז יא) פיונה פותה אין לב, פלומר מרב צערי, אין לבי עמי ונפתה. אחרת, אמר נח, אין בכל העופות דיסבול מיתתה בלא סרבנות, פיונה. ולפיכך נמשלו ישראל פיונה. אמר נח, כך נאה לנו למסבל בלא סרבנותא, ולפיכך וישלח את היונה.

תנו רבנן, מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח, פשיצא מן התבה וראה כל העולם חרב, והתחיל לבכות עליו, ואמר, רבוננו של עולם,

נְקֵרְאֵת רַחוּם, הִזָּה לָךְ לְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתֶיךָ. הַשִּׁיבֵנו הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רַעֲיָא שְׂטִיָא, כְּעֵן אֲמַרְתָּ דָא, וְלֹא בְזִמְנָא דְאֲמַרִית לָךְ בְּלִישְׁנָא רְכִיכָא, כִּי אַתְּךָ רְאִיתִי צְדִיק לְפָנַי בְּדוֹר הַזֶּה, וְאֲנִי הִנְנִי מְבִיא אֶת הַמַּבּוּל וְכוּ', לְשַׁחַת כָּל בְּשָׂר וְכוּ', עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גֹפֶר. כּוֹלֵי הַיָּמִים הַאֵלֶּיךָ אֲתַעַפְּכִית עִמָּךְ, וְאֲמַרְתִּי לָךְ, בְּדִיל דְתַבְעֵי רַחֲמִין עַל עַלְמָא. וּמְפָדִין דְשִׁמְעַת דְתַשְׁתִּיזִיב אֶת בְּתִיבוּתָא, לֹא עָאֵל בְּלַבְךָ בִּישׁוּתָא דְעַלְמָא, וְעַבְדַּת תִּיבוּתָא וְאֲשַׁתְּזַבְתָּא. וְכַעַן דְאַתְּ אָבִיד עַלְמָא, פְּתַחַת פִּיךָ פּוֹמָךְ לְמַלְלָא קַדְמֵי כְּעֵין וְתַחְנוּנִין.

בֵּינן דִּחְזָא נַח כֶּף, הַקְרִיב עֲלוּן וְקַרְפְּנִין, דְכַתִּיב וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בֹּא וּרְאֵה מַה בֵּין הַצְּדִיקִים שֶׁהֵיוּ לְיִשְׂרָאֵל אַחַר כֶּף, וּבֵין נַח. נַח לֹא הִגִּין עַל דוּרוֹ, וְלֹא הִתְפַּלֵּל עֲלָיו כְּאַבְרָהָם. דְכִיּוֹן דְאָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, (בראשית י"ב) זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה, מִיָּד וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר. וְהִרְבָּה דְבָרִים כְּנֶגֶד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁשָּׂאֵל שְׂאֵם יִמְצָא שֵׁם עֲשֶׂרָה צְדִיקִים, שְׂיִכְפֹּר לְכָל הַדּוֹר בְּשִׁבְלֵם, וְחָשַׁב אַבְרָהָם שֶׁהֵיוּ עֲשֶׂרָה בְּעִיר, עִם לוֹט וְאַשְׁתּוֹ וּבְנָיו וּבְנוֹתָיו, וְחַתָּנָיו, וְלִכְּן לֹא הִתְפַּלֵּל יוֹתֵר. כֹּא מוֹשֶׁה וְהִגִּין עַל כָּל הַדּוֹר, כִּיּוֹן שֶׁאָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמוֹשֶׁה, יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ, (שמות לב ח) סְרוּ מֵהָר מִן הַדֶּרֶךְ. מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (שם לב יא) וַיַּחֲלֵ מוֹשֶׁה. מַהוּ וַיַּחֲלֵ. מְלַמֵּד שֶׁהִתְפַּלֵּל עַד שֶׁאֲחִזְתּוֹ חֲלַחְלָה. רַבֵּנן אָמְרִי, לֹא הִנִּיחַ מוֹשֶׁה לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁנָּתַן נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא. דְכַתִּיב, (שם לב לב) וַעֲתָה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם

הִזָּה לָךְ לְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתֶיךָ? הַשִּׁיבֵנו הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רוּעָה שׁוֹטָה, כְּעַת אֲמַרְתָּ אֶת זֶה, וְלֹא בְזִמְן שֶׁאֲמַרְתִּי לָךְ בְּלִישׁוֹן רַבָּה, כִּי אַתְּךָ רְאִיתִי צְדִיק לְפָנַי בְּדוֹר הַזֶּה, וְאֲנִי הִנְנִי מְבִיא אֶת הַמַּבּוּל וְכוּ', לְשַׁחַת כָּל בְּשָׂר וְכוּ', עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גֹפֶר. כָּל זֶה הִתְעַפְּכִיתִי עִמָּךְ, וְאֲמַרְתִּי לָךְ כְּדֵי שֶׁתַּבְקֵשׁ רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם, וּמֵאֵז שֶׁשִּׁמְעַת שֶׁאַתָּה תִּנְצֵל בַּתְּבָה, לֹא נִכְנַסָה בְּלַבְּךָ רַעַת הָעוֹלָם, וְעֲשִׂית תְּבָה וְנִצַּלְתָּ. וְכַעַת שֶׁנֶּאֱבָד הָעוֹלָם, פְּתַחַת פִּיךָ לְדַבֵּר לְפָנַי בְּקִשּׁוֹת וְתַחְנוּנִים?!

בֵּינן שְׂרָאָה כֶּף נַח, הַקְרִיב עֹלֹת וְקַרְבָּנוֹת, שְׁפָתוֹב (שם) וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בֹּא וּרְאֵה מַה בֵּין הַצְּדִיקִים שֶׁהֵיוּ לְיִשְׂרָאֵל אַחַר כֶּף וּבֵין נַח. נַח לֹא הִגִּין עַל דוּרוֹ, וְלֹא הִתְפַּלֵּל עֲלָיו כְּאַבְרָהָם. שְׂפִינן שֶׁאָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם (שם י"ב) זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה, מִיָּד - וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר, וְהִרְבָּה דְבָרִים כְּנֶגֶד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁשָּׂאֵל שְׂאֵם יִמְצָא שֵׁם עֲשֶׂרָה צְדִיקִים שְׂיִכְפֹּר לְכָל הַדּוֹר בְּשִׁבְלֵם, וְחָשַׁב אַבְרָהָם שֶׁהֵיוּ עֲשֶׂרָה בְּעִיר, עִם לוֹט וְאַשְׁתּוֹ וּבְנָיו וּבְנוֹתָיו וְחַתָּנָיו, וְלִכְּן לֹא הִתְפַּלֵּל יוֹתֵר.

כֹּא מוֹשֶׁה וְהִגִּין עַל כָּל הַדּוֹר. כִּיּוֹן שֶׁאָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמוֹשֶׁה, יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ, סְרוּ מֵהָר מִן הַדֶּרֶךְ - מַה כְּתוּב בּוֹ? (שמות לב) וַיַּחֲלֵ מוֹשֶׁה. מַהוּ וַיַּחֲלֵ? מְלַמֵּד שֶׁהִתְפַּלֵּל עַד שֶׁאֲחִזְתּוֹ חֲלַחְלָה. חֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא הִנִּיחַ מוֹשֶׁה לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁנָּתַן נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, שְׁפָתוֹב (שם) וַעֲתָה

אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת.

אמר רבי יוסי מפאן, (תהלים קו) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפניו. וכן כל הצדיקים הגנו על דורם, ולא הניחו מדת הדין לשלט בהם. ונח התעכב עמו הקדוש ברוך הוא, ואמר לו רבוי דברים שמא יבקש עליהם רחמים, ולא השגיח ולא בקש עליהם רחמים, ועשה התבה ונאבד כל העולם. רבי אליעזר ורבי יהושע היו יושבים בפלכי טבריה. אמר רבי יהושע, רבי, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו? אמר לו, אפלו הוא לא חשב בלבו שימלט. משל למוצא אשכול ענבים שאינם מבשלים בין הבסרים, שאלו היה בין ענבים מבשלים, לא היו כלום.

משמע שכתוב (בראשית 1) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. שהיה לו לומר צדיק לפני, מהו בדור הזה? כלומר, לפי הדור. ולפיכך לא בקש רחמים. אמר בלבו: ולואי שאבקש רחמים עלי ואמלט, וכל שפן שאתפלל על אחרים.

אחר כך אמר רבי אליעזר, על כל זה היה לו לבקש רחמים על העולם מלפני הקדוש ברוך הוא, שנזח לו מי שאומר טוב על בניו. מנן לנו? מגדעון בן יואש, שלא היה צדיק ולא בן צדיק, ומשום שאמר טוב על ישראל, מה כתוב בו? (שופטים 1) ויאמר לו ה' לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכחך זה? הטובה היו שאמרת על בני, יהיה לך כח גדול להצילם מיד מדין.

לשיזבותהון מן ידא דמדין.

אין מחני נא מספרך אשר כתבת. אמר רבי יוסי מהכא, (תהלים קו כג) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפניו. וכן כל הצדיקים הגינו על דורם, ולא הניחו מדת הדין לשלוט בהם.

ונח התעכב עמו הקדוש ברוך הוא, ואמר לו רבוי דברים, שמא יבקש עליהם רחמים, ולא השגיח, ולא ביקש עליהם רחמים, ועשה התיבה ונאבד כל העולם.

רבי אליעזר ורבי יהושע היו יתבי בפלכי טבריא, אמר רבי יהושע, רבי, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו. אמר לו, אפילו הוא לא חשב בלבו שימלט. משל למוצא אשכול ענבים שאינם מבשלים, בין הבסרים, דאלו היה בין ענבים מבשלים, לא היו כלום.

משמע, דכתיב פי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. דהוה ליה למימר צדיק לפני, מהו בדור הזה. כלומר, לפי הדור. ולפיכך לא בקש רחמים, אמר בלבו ולואי שאבקש רחמים עלי ואמלט, וכל שפן שאתפלל על אחרים.

כתר אמר רבי אליעזר, עם כל דא, הוה ליה למתבע רחמין על עלמא קמי קודשא בריך הוא, דניחא ליה, מאן דאמר טבא על בנוהי.

מנא לן, מגדעון בר יואש, דלא הוה זפאי, ולא בר זפאי, ומשום דאמר טיבותא על ישראל, מה פתיב ביה. (שופטים 1 יד) ויאמר לו ה' לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכחך זה. טיבותא דא דאמרת על בני, יהא לך חילא סגיא, לשיזבותהון מן ידא דמדין.

ועוד אמר רבי אליעזר, אף על פי שיהיו צדיק גדול מפל העולם, ויאמר רע לפני הקדוש ברוך הוא או מלשינות על ישראל - ענשו גדול מכלם, ולא מצאנו צדיק טוב כאלהו בכל דור, ומשום שאמר מלשינות על ישראל, שפתיב פי עזבו ברייתך בני ישראל את מזבחותרך הרסו ואת נביאתך הרגו בחרב, באותה שעה הרע הרבה לפניו.

בא וראה מה פתוב בו, ויבט והנה מראשתי עגת רצפים. מהו רצפים? אמר הקדוש ברוך הוא, פעת ראוי לאכל מי שאמר מלשינות על בני.

אמר רבי אליעזר, מה שפתיב וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלהים חרבה, וכי בכח אכילת עוגת רצפים הלך את כל זה?

א"ר, אמר רבי אליעזר, השליך הקדוש ברוך הוא פירדמה על אלהו, והראהו ענינו של משה שישב לפניו ארבעים ימים וארבעים לילות, ומאז שהיה שם, עשו ישראל את העגל. ומשום שהיה ארבעים ימים וארבעים לילות שלחם לא אכל ומים לא שתה, לא זו משם עד שמחל להם הקדוש ברוך הוא.

אמר לו לאלהו, כף הנה לך לעשות, ועוד הנה לך להראות שהם בני, בני אהובי, שקבלו את תורתך בהר חורב! וזהו שפתיב וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה, שראה את ענינו של משה שהשתהה לפניו ארבעים ימים וארבעים לילות. והענין של ישראל - שקבלו התורה בהר חורב, וזהו שפתיב עד הר האלהים חרב.

ועוד אמר רבי אליעזר, אף על פי דיהיו צדיקא רבה מפל עלמא, וימר בישא קמי קודשא בריך הוא, אי דלטורין על ישראל, עונשיה סגיא מן כלהון. ולא אשפחנא צדיקא טבא כאלהו בכל דרא, ומשום דאמר דלטורין על ישראל, דכתיב (מ"א יט יד) פי עזבו ברייתך בני ישראל את מזבחותרך הרסו ואת נביאתך הרגו בחרב, ביה שעתא אבאיש סגיא קמיה.

תא חזי מה פתיב ביה. (שם יט ו) ויבט והנה מראשתי עגת רצפים. מהו רצפים. אמר קודשא בריך הוא, פדין יאות למיכל, מאן דאמר דלטורין על בני.

אמר רבי אליעזר, מאי דכתיב, (שם יט ח) וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלהים חרבה. וכי בכח אכילת עוגת רצפים אזל כולי האי.

א"ר אמר רבי אליעזר, השליך הקדוש ברוך הוא דורמיטה על אלהו, והראהו ענינא דמשה, דיתבי קמיה ארבעין ימין וארבעין לילון, ומפדין דההו תמן, עבדו ישראל ית עגלא. ובגין דההו ארבעין ימין וארבעין לילון דלחם לא אכל, ומיא לא שתי, לא אעדי מתמן עד דמחל להון קודשא בריך הוא.

אמר ליה לאלהו, כף הנה לך למעבד, ועוד הנה לך למחזי, דאינון בני בני רחיקאי, דקבילו אורייתו בטורא דחורב, ודא הוא דכתיב, וילך בכח האכילה (דף כט ע"ב) ההיא ארבעים יום וארבעים לילה. דחזא ענינא דמשה, דאישתהי קמיה ארבעין ימין וארבעין לילון. וענינא דישראל, דקבילו אורייתא בטורא דחורב. ודא הוא דכתיב, עד הר האלהים חרב.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא זָז אֵלָיְהוּ מִשָּׁם, עַד שֶׁנִּשְׁבַּע לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְהוֹרוֹת זְכוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל תָּמִיד. וְכָל מִי שֶׁעוֹשֶׂה זְכוּת, הוּא מְקַדֵּים וְאוֹמֵר לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּן וְכִן עֲשֵׂה עִשׂוּ פְלוֹנִי. וְאִינוּ זֶז מִשָּׁם, עַד שֶׁיִּכְתְּבוּ זְכוּתוֹ דִּהְיָהוּ גִבְרָא. דְּכִתְיִב, (מלאכי ג טז) וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן לְפָנָיו.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פִּזִּי, מָה הָיָה עוֹנְשׁוֹ שֶׁל נֹחַ, שֶׁיִּצְא חֲגַר בְּרַגְלָיו מִן הַתִּיבָה, וְשָׁכַב וְנִתְבַּזָּה, וְהִתְלוּצֵץ עָלָיו בְּנוֹ, וְעֲשֵׂה לוֹ מָה שֶׁעֲשֵׂה.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֵר, בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְלַכֵּת בְּדַרְךְ יִשְׂרָאֵל. בֵּא וּרְאֵה מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁטַל יַעֲקֹב הַבְּרִכּוֹת מֵעֲשׂוֹ בְּרַמָּאוֹת. הֲרִי לָךְ, שֶׁלֹּא נִיתֵן רְשׁוּת לְשׁוּם אוֹמֵה בְּעוֹלָם לְהִשְׁתַּעֲבֵד בְּיִשְׂרָאֵל, זוּלָתִי אוֹמֵה שֶׁל עֲשׂוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, נִטַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת שֵׁם בֶּן נֹחַ, וְהִפְרִישׁוֹ לְכַהֵן עֲלִיּוֹן, וּלְשֵׁרְתּוֹ. וְהִשְׁרָה שְׂכִינָתוֹ עִמּוֹ, וְקָרָא שְׁמוֹ מִלְּפִי צֶדֶק מְלֶךְ שָׁלֵם. וְהָיָה יַפֶּת אַחִיו לֹמֵד תּוֹרָה מִמֶּנּוּ בְּמִדְרָשׁוֹ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם, וְלָמַד תּוֹרָה בְּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל שָׁם. וְנִתְעַסַּק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַבְרָהָם, וְנִשְׁתַּפְּחוּ כָּל הָאֲחֵרִים. בֵּא אַבְרָהָם וְהִתְפַּלֵּל לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁיִּשְׁרָה שְׂכִינָתוֹ תָּמִיד בְּבֵיתוֹ שֶׁל שָׁם, וְהוֹדָה לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קי ד) אַתָּה כַּהֵן לְעוֹלָם עַל דְּבַרְתִּי מִלְּפִי צֶדֶק.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְהִלָּא יַפֶּת הוּא הַגְּדוֹל, לָמָּה שֵׁם נִטַּל הַכְּהוּנָה. בְּשִׁבִיל שֶׁהָיָה תָּמִיד עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וּפִירֵשׁ מִדְרָכֵי הָעוֹלָם. וּמֵאִין הָיָה לוֹ תּוֹרָה. אֵלָּא אָדָם הָרָאשׁוֹן יָדַע הַתּוֹרָה, וְהִנִּיחָהּ בְּקַבְלָה לְשֵׁת בְּנוֹ, וְאַחַר כֵּן בָּאָה לְיַד

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא זָז אֵלָיְהוּ מִשָּׁם, עַד שֶׁנִּשְׁבַּע לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהוֹרוֹת זְכוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל תָּמִיד. וְכָל מִי שֶׁעוֹשֶׂה זְכוּת, הוּא מְקַדֵּים וְאוֹמֵר לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כִּן וְכִן עֲשֵׂה עִשׂוּ פְלוֹנִי. וְאִינוּ זֶז מִשָּׁם, עַד שֶׁיִּכְתְּבוּ זְכוּתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם, שֶׁכְּתוּב (מלאכי ג טז) וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן לְפָנָיו.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פִּזִּי, מָה הָיָה עוֹנְשׁוֹ שֶׁל נֹחַ? שֶׁיִּצְא חֲגַר בְּרַגְלָיו מִן הַתִּיבָה, וְשָׁכַב וְנִתְבַּזָּה, וְהִתְלוּצֵץ עָלָיו בְּנוֹ, וְעֲשֵׂה לוֹ מָה שֶׁעֲשֵׂה.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֵר, בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְלַכֵּת בְּדַרְךְ יִשְׂרָאֵל. בֵּא וּרְאֵה מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁטַל יַעֲקֹב הַבְּרִכּוֹת מֵעֲשׂוֹ בְּרַמָּאוֹת, הֲרִי לָךְ שֶׁלֹּא נִיתֵן רְשׁוּת לְשׁוּם אוֹמֵה בְּעוֹלָם לְהִשְׁתַּעֲבֵד בְּיִשְׂרָאֵל זוּלָתִי אוֹמֵה שֶׁל עֲשׂוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, נִטַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת שֵׁם בֶּן נֹחַ, וְהִפְרִישׁוֹ לְכַהֵן עֲלִיּוֹן וּלְשֵׁרְתּוֹ, וְהִשְׁרָה שְׂכִינָתוֹ עִמּוֹ, וְקָרָא שְׁמוֹ מִלְּפִי צֶדֶק מְלֶךְ שָׁלֵם. וְהָיָה יַפֶּת אַחִיו לֹמֵד תּוֹרָה מִמֶּנּוּ בְּמִדְרָשׁוֹ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם וְלָמַד תּוֹרָה בְּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל שָׁם, וְנִתְעַסַּק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַבְרָהָם, וְנִשְׁתַּפְּחוּ כָּל הָאֲחֵרִים. בֵּא אַבְרָהָם וְהִתְפַּלֵּל לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁיִּשְׁרָה שְׂכִינָתוֹ תָּמִיד בְּבֵיתוֹ שֶׁל שָׁם, וְהוֹדָה לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קי) אַתָּה כַּהֵן לְעוֹלָם עַל דְּבַרְתִּי מִלְּפִי צֶדֶק.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְהִלָּא יַפֶּת הוּא הַגְּדוֹל, לָמָּה שֵׁם נִטַּל הַכְּהוּנָה? בְּשִׁבִיל שֶׁהָיָה תָּמִיד עוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּפִירֵשׁ מִדְרָכֵי הָעוֹלָם. וּמֵאִין הָיָה לוֹ תּוֹרָה? אֵלָּא אָדָם הָרָאשׁוֹן יָדַע הַתּוֹרָה, וְהִנִּיחָהּ בְּקַבְלָה לְשֵׁת בְּנוֹ, וְאַחַר כֵּן בָּאָה לְשֵׁת

בְּנוֹ, וְאַחַר כֵּן בָּאָה לֵיד חֲנוּךְ. עַד שֶׁבָּא לְשֵׁם, וְהִיָּה מִתְעַסֵּק תָּמִיד בָּהּ.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, אִם הַתּוֹרָה הִיָּתָה בְּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל שָׁם, לָמָּה הִצְרִיךְ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְצִוּוֹת לְבָנָי נַח אוֹתָן שְׁבַע מִצְוֹת שְׁנֵצְטוּוּ, שֶׁהָרִי בַתּוֹרָה נִכְתְּבוּ קֹדֶם לָכֵן? אֵלֵּא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשִׁעָה שֶׁהַמְּבוּל בָּא לְעוֹלָם וְנִכְנְסוּ לַתִּיבָה, מְרֹב צַעֲרָם נִשְׁתַּפְּחָה מֵהֶם, עַד שֶׁבָּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְחִידֵשׁ לָהֶם אוֹתָם שְׁבַע מִצְוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, חֵס וְשְׁלוֹם, לֹא נִשְׁתַּפְּחָה הַתּוֹרָה מִמֶּנּוּ. אֵלֵּא אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִם אָמַר לָהֶם שִׁישְׁמְרוּ כָּל תּוֹרָתִי, יִפְרְקוּ כָּל הָעַל מֵהֶם, כְּאַחֲרִים שֶׁאָמְרוּ (אִיּוֹב כ"א י"ד) וְדַעַת דְּרַכִּיף לֹא חִפְצָנוּ. אֵלֵּא אֶתֵּן לָהֶם דְּבָרִים מוֹעֲטִים, וְיִשְׁמְרוּ אוֹתָם.

עַד שֶׁיָּבֵא מִי שִׁישְׁמַר כְּלָהּ, וְהוּא אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כ"ו) עָקַב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקִלְי וְיִשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתֵי חֻקֹּתַי וְתוֹרָתִי. שְׁפִינֵן שֶׁלְמַד מִשֵּׁם הַתּוֹרָה, קָבַל עַל עֲצָמוֹ עַל עֲצָמוֹ שִׁישְׁמַר הַתּוֹרָה כְּלָהּ, וְלִפְיֶכֶף בָּרַר לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁבַע מִצְוֹת מִן הַתּוֹרָה כְּדִי שִׁישְׁמְרוּ אוֹתָם.

רַבִּי פֶּתַח, בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְיִשְׁלַח אֶת הָעֶרֶב. שֶׁאָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, כְּתוּב וַיֹּאמֶר דָּוִד כ"ו, קוֹמּוּ וְנִבְרַחָה פִּי לֹא תִהְיֶה לָנוּ פְּלִיטָה מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם. וְאֵף עַל פִּי שְׁבַרְחָה, מִה כְּתוּב ב"ו? (תְּהִלִּים א) מִזְמוֹר לְדָוִד בְּכַרְחוֹ מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהָיָה בּוֹרַח וְנִגְרַשׁ מִמְּלַכּוּתוֹ, לֹא מֵנַע עֲצָמוֹ מִלּוֹמַר שִׁירָה לְפָנָי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִשְׁבוֹב וְלִהְתַּחַנֵּן לְפָנָיו. וְיִשְׁלַח אֶת הָעֶרֶב, זֶהוּ דָּוִד, שֶׁהָיָה קוֹרָא עִמָּהֶן תָּמִיד כְּעוֹרֵב.

עַד שֶׁבָּא לְשֵׁם וְהִיָּה מִתְעַסֵּק תָּמִיד בָּהּ. אָמַר לוֹ ר' יוֹסִי, אִם הַתּוֹרָה הִיָּתָה בְּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל שָׁם, לָמָּה הוֹצִיָּרָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְצִוּוֹת לְבָנָי נַח אוֹתָן שְׁבַע מִצְוֹת שְׁנֵצְטוּוּ, שֶׁהָרִי בַתּוֹרָה נִכְתְּבוּ קוֹדֶם לָכֵן, אֵלֵּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשִׁעָה שֶׁהַמְּבוּל בָּא לְעוֹלָם, וְנִכְנְסוּ לַתִּיבָה, מְרֹב צַעֲרָם נִשְׁתַּפְּחָה מֵהֶם, עַד שֶׁבָּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְחִידֵשׁ לָהֶם אוֹתָם שְׁבַע מִצְוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, חֵס וְשְׁלוֹם לֹא נִשְׁתַּפְּחָה הַתּוֹרָה מִמֶּנּוּ, אֵלֵּא אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִם אָמַר לָהֶם שִׁישְׁמְרוּ כָּל תּוֹרָתִי, יִפְרְקוּ כָּל הָעוֹל מֵהֶם, כְּאַחֲרִים שֶׁאָמְרוּ (אִיּוֹב כ"א י"ד) וְדַעַת דְּרַכִּיף לֹא חִפְצָנוּ. אֵלֵּא אֶתֵּן לָהֶם דְּבָרִים מוֹעֲטִים, וְיִשְׁמְרוּ אוֹתָם.

עַד שֶׁיָּבֵא מִי שִׁישְׁמַר כְּלָהּ, וְהוּא אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כ"ו) עָקַב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקִלְי וְיִשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתֵי חֻקֹּתַי וְתוֹרָתִי. דְּכִיּוֹן שֶׁלְמַד מִשֵּׁם הַתּוֹרָה, קָבַל עַל עֲצָמוֹ שִׁישְׁמַר הַתּוֹרָה כְּלָהּ, וְלִפְיֶכֶף בִּירַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁבַע מִצְוֹת מִן הַתּוֹרָה כְּדִי שִׁישְׁמְרוּ אוֹתָם.

רַבִּי פֶּתַח בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְיִשְׁלַח אֶת הָעֶרֶב, דָּאֵמַר רַבִּי פְּנִיחָס, כְּתוּב (ש"ב טו י"ד) וַיֹּאמֶר דָּוִד וכו', קוֹמּוּ וְנִבְרַחָה פִּי לֹא תִהְיֶה לָנוּ פְּלִיטָה מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם. וְאֵף עַל פִּי שְׁבַרְחָה, מֵאִי כְּתוּב בִּיה, (תְּהִלִּים א) מִזְמוֹר לְדָוִד בְּכַרְחוֹ מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהָיָה בּוֹרַח וְנִגְרַשׁ מִמְּלַכּוּתוֹ, לֹא מֵנַע עֲצָמוֹ מִלּוֹמַר שִׁירָה לְפָנָי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִשְׁבוֹב וְלִהְתַּחַנֵּן לְפָנָיו. וְיִשְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב, זֶהוּ דָּוִד, שֶׁהָיָה קוֹרָא עִמָּהֶן תָּמִיד כְּעוֹרֵב.

אֶת הָעֶרֶב, זֶהוּ דָּוִד, שֶׁהָיָה קוֹרָא עִמָּהֶם תָּמִיד כְּעוֹרֵב.

דָּבָר אַחֵר, הָעוֹרֵב שֶׁבָּא מִיְהוּדָה, שֶׁנִּקְרָא עוֹרֵב, שֶׁנֶּאֱמַר, (בראשית מג ט) אֲנֹכִי אֶעֱרֹבֶנּוּ. הָעוֹרֵב כְּתִיב, בְּלֹא וָא"ו. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ עוֹרֵב, שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בְּהָרִים כְּעוֹרֵב. וְהֵינּוּ דֹאֲמַר לְשֹׂאוֹל, (ש"א כו כ) כַּאֲשֶׁר יִרְדֶּף הַקָּרָא בְּהָרִים. אָמַר לוֹ, שֶׁמִּתְּנִי לְהֵיוֹת כְּקוֹרֵא בְּהָרִים, כְּתִיב הֲכֵא קוֹרֵא, וְכְתִיב הַתָּם, (תהלים קמ"ז ט) לִבְנֵי עוֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרְאוּ.

וְאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, בֵּא וּרְאֵה מָה בֵּין מַלְכֵי יְהוּדָה לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁלַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדוֹד, וַיִּגְרְשֵׁהוּ מִמַּלְכוּתוֹ, וּמִיַּד שָׁב בְּתִשּׁוּבָה לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֵל תִּתְמָה עַל זֶה, וְאֶפִּילוֹ מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ יְהוּדָה, שֶׁהָיָה רָשָׁע, מִיַּד שָׁב בְּתִשּׁוּבָה לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלָקַח אוֹמְנוֹת אֲבוֹתָיו, וְשָׁב לְמַלְכוּתוֹ. וְזֶהוּ שֶׁבָּא הַכְּתוּב לְהוֹרוֹת, וַיִּשְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב, זֶה דָּוִד, שֶׁהָיָה קוֹרֵא תָמִיד כְּעוֹרֵב, וְשֶׁלַּחְהוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמַּלְכוּתוֹ, וְהוֹצִיאוֹ מִבֵּיתוֹ, וּמָה כְּתִיב בֵּיהּ. וַיֵּצֵא יֵצוּא וְשׁוֹב. (ש"ב טו ל) וְדוֹד עָלָה בְּמַעְלָה הַזֵּיתִים עָלָה וּבּוֹכָה וְרָאשׁ לוֹ חֲפוּי. הָיָה יוֹצֵא וְשָׁב בְּתִשּׁוּבָה, וּמִתּוֹדָה עַל חַטָּאתָיו, וּמִבְּקָשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם, וַיִּדַּע כִּי חַטָּאתָיו עָשׂוּ לוֹ שֶׁנִּשְׁלַח מִמַּלְכוּתוֹ וַיִּגְרַשׁ.

וּבְבָרָא דְּבַר וְדָבָר דִּחְטָאָה גְּרִים בְּמַלְכוּתוֹ, אוֹ בְּיִשְׂרָאֵל, הָיָה תּוֹלָה הַדְּבָר בּוֹ, וְהָיָה יוֹדֵעַ דִּהוּא הָיָה גְּרִים. עַד יִבְשֶׁת הַמַּיִם, שֶׁהִשְׁיבוּהוּ לֹא עָלֶיךָ הַדְּבָר, אֵלָּא (שם כא א) אֵל שֹׂאוֹל וְאֵל בֵּית הַדְּמִים.

תָּא חֲזִי, דְּכְתִיב (שם) וַיְהִי רָעַב בְּיַמֵּי דָּוִד שְׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה וַיִּבְקַשׁ דָּוִד אֶת פְּנֵי ה', דְּסָבַר דִּהוּא הָיָה גְּרִים, אָמַר לִיָּהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא עָלֶיךָ זֶה אֵלָּא עַל שֹׂאוֹל. עַד

דְּבַר אַחֵר, הָעוֹרֵב שֶׁבָּא מִיְהוּדָה שֶׁנִּקְרָא עוֹרֵב, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מג) אֲנֹכִי אֶעֱרֹבֶנּוּ. כְּתוּב הָעוֹרֵב, בְּלִי וָא"ו. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ עוֹרֵב? שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בְּהָרִים כְּעוֹרֵב. וְהֵינּוּ שֶׁאֲמַר לְשֹׂאוֹל כַּאֲשֶׁר יִרְדֶּף הַקָּרָא בְּהָרִים. אָמַר לוֹ, שֶׁמִּתְּנִי לְהֵיוֹת כְּקוֹרֵא בְּהָרִים. כְּתוּב כַּאֲן קָרָא, וְכְתוּב שָׁם (תהלים קמז) לִבְנֵי עוֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרְאוּ.

וְאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, בֵּא וּרְאֵה מָה בֵּין מַלְכֵי יְהוּדָה לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁלַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדוֹד, וַיִּגְרְשֵׁהוּ מִמַּלְכוּתוֹ, וּמִיַּד שָׁב בְּתִשּׁוּבָה לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֵל תִּתְמָה עַל זֶה, וְאֶפִּילוֹ מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ יְהוּדָה, שֶׁהָיָה רָשָׁע, מִיַּד שָׁב בְּתִשּׁוּבָה לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלָקַח אֲמָנוֹת אֲבוֹתָיו, וְשָׁב לְמַלְכוּתוֹ.

וְזֶהוּ שֶׁבָּא הַכְּתוּב לְהוֹרוֹת. וַיִּשְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב - זֶה דָּוִד, שֶׁהָיָה קוֹרֵא תָמִיד כְּעוֹרֵב, וְשֶׁלַּחְהוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמַּלְכוּתוֹ, וְהוֹצִיאוֹ מִבֵּיתוֹ, וּמָה כְּתוּב בּוֹ? וַיֵּצֵא יֵצוּא וְשׁוֹב, שֶׁכְּתוּב (שמואל ב טו) וְדוֹד עָלָה בְּמַעְלָה הַזֵּיתִים עָלָה וּבּוֹכָה וְרָאשׁ לוֹ חֲפוּי. הָיָה יוֹצֵא וְשָׁב בְּתִשּׁוּבָה, וּמִתּוֹדָה עַל חַטָּאתָיו, וּמִבְּקָשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם, וַיִּדַּע כִּי חַטָּאתָיו עָשׂוּ לוֹ שֶׁנִּשְׁלַח מִמַּלְכוּתוֹ וַיִּגְרַשׁ.

וּבְבָרָא דְּבַר וְדָבָר שֶׁל חַטָּא גְּרִים בְּמַלְכוּתוֹ אוֹ בְּיִשְׂרָאֵל, הָיָה תּוֹלָה הַדְּבָר בּוֹ, וְהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא הָיָה גְּרִים. עַד יִבְשֶׁת הַמַּיִם, שֶׁהִשְׁיבוּהוּ: לֹא עָלֶיךָ הַדְּבָר, אֵלָּא אֵל שֹׂאוֹל וְאֵל בֵּית הַדְּמִים. בֵּא וּרְאֵה, שֶׁכְּתוּב (שם כא) וַיְהִי רָעַב בְּיַמֵּי דָּוִד שְׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה וַיִּבְקַשׁ דָּוִד אֶת פְּנֵי ה', שֶׁסָּבַר שֶׁהוּא הָיָה גְּרִים. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֹא עָלֶיךָ זֶה, אֵלָּא עַל שֹׂאוֹל. עַד יִבְשֶׁת

המים, הנה תולה הכל בעצמו, ומיד היה שב בתשובה, ואז לא הצורך לחזור בתשובה, שהדבר לא בא בשבילו. זהו שכתוב (בראשית ח) ויצא ושוב עד יבשת המים. שאז לא היה הדבר תלוי בו.

אמר רבי פנחס, רצה הקדוש ברוך הוא לנסות את ישראל ושלחם לכבל, שנאמר (שם) וישלח את היונה מאתו, זו כנסת ישראל. ראה מה פתוב בו - ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה. שהכפיד עלה מלך בבל ברעב ובצמא ובהריגת צדיקים הרבה, ומשום כבוד עלה - ותשב אליו אל התבה, וחזרה בתשובה וקבלה.

הטאה כנסת ישראל כמתחלה, ויוסף להגלותם, שנאמר (שם) ויוסף שלח את היונה מאתו, בגלות אחרת של יון. שאמר רבי יהודה גלות יון החשיכה את פניהם של ישראל פשוטי קדרה. ומרב צערם ודחקם מה פתוב בו? ותבא אליו היונה לעת ערב. מה זה לעת ערב? שלא היתה מאירה להם שעת הרוחה כמו שהיה המעשה בראשונה, ונהרגו צדיקים ונחשף היום, והעריב להם השמש ולא יכלו לקום מפני הדחק הרב שהיה עליהם, שנאמר (ירמיה ד) אוי לנו פי פנה היום פי ינטו צללי ערב. פי פנה היום - אלו הם הצדיקים המאירים בשמש. פי ינטו צללי ערב - שנשארו פעוללות בציר, וזהו לעת ערב, ולא בזמן שמאירים להם הצדיקים בשמש.

והנה עלה זית טרף בפיה (בראשית ח). לולי שהעיר הקדוש ברוך הוא רוח הפהגים שהיו מדליקין גרות בשמן זית, אזי אבדה פליטת בית יהודה מן העולם, ובכל פעם

יבשת המים, הנה תולה הכל בעצמו, ומיד היה שב בתשובה. ואז לא הוצרך לחזור בתשובה, שהדבר לא בא בשבילו. הדין הוא דכתיב, ויצא ושוב עד יבשת המים, דאזי לא היה הדבר תלוי בו.

אמר רבי פנחס, רצה הקדוש ברוך הוא לנסות את ישראל, ושלחם לכבל. שנאמר, וישלח את היונה מאתו, זו כנסת ישראל. ראה מה פתוב בה, ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה. שהכפיד עולה מלך בבל ברעב ובצמא ובהריגת צדיקים הרבה. ומשום כבוד עולה, ותשב אליו אל התבה, וחזרה בתשובה וקבלה.

הטאה כנסת ישראל כמתחלה, ויוסף להגלותם, שנאמר ויוסף שלח את היונה מאתו, בגלות אחרת של יון. דאמר רבי יהודה, גלות יון אחשיף פניהון דישׂראל פשוטי קדרה.

ומרוב צערם ודחקם מה פתוב ביה. ותבא אליו היונה לעת ערב. מה לעת ערב, דלא הוה נהירא להון שעתא דרווחא, כמה דהות עבידא בקדמיתא, ואתקטלו צדיקיא, ואתחשף יממא, ואעריב להו שמשא ולא יכלין למיקם מן קדם דוחקא סגיא דהוי עליהון, שנאמר (ירמיה ד) אוי לנו פי פנה היום פי ינטו צללי ערב. פי פנה היום הן צדיקיא המאירים בשמש. פי ינטו צללי ערב, שנשארו פעוללות בציר וזהו לעת ערב ולא בזמן דנהירין להון צדיקיא בשמשא.

והנה עלה זית טרף בפיה. לולי שהעיר הקדוש ברוך הוא רוח הפהגים, שהיו מדליקין גרות בשמן זית, אזי אבדה (דף ל ע"א) פליטת יהודה מן העולם. ובכל פעם ופעם שבה

ופעם שבה בתשובה ונתקבלה. אמר רבי פנחס, חוץ מן הגלות הרביעית שעדיין לא שבה, והכל תלוי בתשובה.

ואמר רבי פנחס, אין לך בכל פעם ופעם שלא עכב הקדוש ברוך הוא את גזר דינה של כנסת ישראל, שבע שמשות, ושבעה יובלות, שמא תחזור בתשובה. זהו שכתוב (ש) ויחל עוד שבעת ימים אחרים, חוץ מהראשונים. וישלח את היונה - בגלות אדום.

ולא יספה שוב אליו עוד - שעד היום לא חזרה בתשובה ולא העירה רוחה. שאמר רבי פנחס, אלמלי חזרה בתשובה, לא נשארה בגלות יום אחד. רבי אליעזר אומר, כל הגליות שגלתה כנסת ישראל, נתן לה הקדוש ברוך הוא זמן וקץ ונתעוררה תמיד בתשובה, וגלות האחרון אין לו קץ וזמן, אלא הכל תלוי בתשובה, שנאמר (דברים ל) ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקלו. וכתוב (ש) אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחד. אמר לו רבי עקיבא, אם כן, איך יהיה זה לעורר את כלם כאחד בתשובה? מי שהוא בסופי השמים ומי שהוא בסופי הארץ, איך יתחברו כאחד לעשות תשובה?

אמר לו רבי אליעזר: חייך, שאם יחזרו בתשובה ראשי בית הכנסת, או בית כנסת אחד, בזכותם תתפנס כל הגלות, שהקדוש ברוך הוא מסתכל תמיד מתי יחזרו ויעשה להם טוב, שכתוב (ישעיה ל) ולכן יחפה ה' לחננכם, מחפה תמיד אימתי יחזרו בתשובה.

אמר רבי יוסי, יבא זה כזה שאמר רבי פנחס, שכתוב ולא יספה

בתשובה ונתקבלה. אמר רבי פנחס, חוץ מן גלותא רביעאה, דעדיין לא שבה, והכל תלוי בתשובה.

ואמר רבי פנחס, אין לך בכל פעם ופעם, שלא התעכב הקדוש ברוך הוא גזר דינא של כנסת ישראל, שבע שמיטין, ושבע יובלות, שמא תחזור בתשובה. הדא הוא דכתיב, ויחל עוד שבעת ימים אחרים, בר מן קדמאי.

וישלח את היונה, בגלות אדום. ולא יספה שוב אליו עוד, דעד היום לא חזרה בתשובה, ולא העירה רוחה. דאמר רבי פנחס, אלמלי חזרה בתשובה לא נשתיירה בגלות יומא חד. רבי אליעזר אומר, כל הגליות שגלתה כנסת ישראל, נתן לה הקדוש ברוך הוא זמן וקץ, ונתעוררה תמיד בתשובה, וגלות האחרון אין לו קץ וזמן, אלא הכל תלוי בתשובה. שנאמר, (דברים ל ב) ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו. וכתיב, (שם ל ד) אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחד.

אמר ליה רבי עקיבא, אם כן, היאך יהא דא להתעוררא פולהון פחדא בתשובה, מאן דהוי בסייפי שמיא, ומאן דהוא בסייפי ארעא, היך יתחברון פחדא למעבד תשובה.

אמר לו רבי אליעזר, חייך, דאי יחזרון בתשובה רישי פנישתא, או חדא פנישתא, בזכותם יתכגש כל גלותא, דקודשא בריך הוא איסתכי תדירא, אימתי יחזרון, ויעבד להון טבא, דכתיב (ישעיה ל כח) ולכן יחפה ה' לחננכם. מחפה תמיד אימתי יעשו תשובה. אמר רבי יוסי, אתיא הא, פהא דאמר רבי פנחס, דכתיב ולא יספה שוב אליו עוד.

שוב אליו עוד. לא נאמר ולא יסף שוב אליה, אלא היא לא יספה שוב אליה. מפלל שהוא מזמן ומחכה אימתי תשוב.

רבי יהודה אמר, בא וראה, זה שפיתוב ביצקב (בראשית לב, כה) ויותר יצקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. באותו זמן נתנה רשות לכל צבאות השמים לאותם השרים שהתמנו על המלכות, ונפרדו לשלט אלה על אלה, ונתנה רשות ושלטון לשר הגדול של אדום לשלט על האמות.

באותה שעה מה פתוב? ויותר יצקב לבדו, שעד כעת לא היו לו בגימין ולא אפוטרופוס בשמים. ויאבק איש עמו, זהו הוא סמאל, האדון של אדום, ורצה שינתן יצקב תחת שעבודו של אדום, ומשום הזכות הגדולה שהיתה ליצקב לא נתן בידו.

אמר רבי יהודה, באותה שעה התפנסו כל צבאות השמים, ורצו לטען עם סמאל בשביל יצקב. אמר הקדוש ברוך הוא: יצקב אינו צריך לשום אחד מכם, הרי זכותו שישטען עמו. מיד ויאבק איש עמו, טען עמו.

אמר רבי יודא, בא וראה מה פתוב בו, (בראשית כו) וירא פי לא יכול לו, שהיתה זכותו רבה, ולא יכל בטענתו לשעבד את יצקב תחת יד אדום. מיד ויגע בכף ירכו. אלו הם בני יוצאי ירכו.

באותה שעה נחלש יצקב ולא יכל לטען עמו, שפיתוב ותקע כף ירף יצקב בהאבקו עמו, בטענתו עמו. ונתנה רשות לסמאל, בני יצקב תחת יד אדום, כל זמן שיעברו על התורה.

באותה שעה לא יסף שוב אליה, אלא היא לא יספה שוב אליה, מפלל שהוא מזמן ומחכה אימתי תשוב.

רבי יהודה אמר, תא חזי, האי דכתיב ביצקב (בראשית לב כה) ויותר יצקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. ביה זימנא אתיהבת רשותא לכל חילי דשמיא, לאינון רברבין דאתמנון על מלפוותא, ואתפרשו אלין לשלטאה על אלין, ואתיהבת רשותא ושולטנא לרברבא דאדום, לשלטאה על אומיא.

ביה שעתא מה פתיב. ויותר יצקב לבדו, דעד כען לא הוו ליה בגימין ולא אפוטרופוס בשמיא.

וואבק איש עמו, דין הוא סמאל, רבא דאדום. ובעא דיתיהב יצקב תחות שעבודא דאדום, ומשום זכותא רברבא דהוה ביצקב, לא אתיהיב בידיה.

אמר רבי יהודה, ביה שעתא אתפנשו כל חילא דשמיא, ובעו למיטען עם סמאל, בגיניה דיצקב. אמר קודשא בריך הוא, לא איצטריך יצקב לשום חד מנכון, הא זכותיה דיטעון עמיה. מיד ויאבק איש עמו, טעין עמיה.

אמר רבי יודא, תא חזי, מה פתיב ביה. וירא פי לא יכול לו, דהוה סגיא זכותיה, ולא יכיל בטענתיה לאשתעבדא יצקב תחות ידא דאדום. מיד ויגע בכף ירכו. אלין אינון בנוהי נפקי ירכיה.

ביה שעתא אתחלש יצקב, ולא יכיל למטען עמיה, דכתיב ותקע כף ירף יצקב בהאבקו עמו, באטענותיה עמיה. ואתיהבת רשותא לסמאל, בנוהי דיצקב תחות ידא דאדום, כל זימנא דיעברון על אורייתא.

באותה שעה לא יסף שוב אליה, אלא היא לא יספה שוב אליה, מפלל שהוא מזמן ומחכה אימתי תשוב.

רבי היה יושב יום אָחד, וְהִיא מִסְתַּכֵּל בְּדִבְרֵי הַזֶּה, שְׁפָתוֹב (דברים ל.ד) בְּצַר לָךְ וּמִצְאוּךְ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים וְשִׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ. אָמַר, מִה שְׁאָמַר מִשֶּׁה שִׁיְהִי בְּסוֹף הַיָּמִים, כֹּל אוֹתָם הַצָּרוֹת הָרַי בָּאוּ, וְתִשׁוּבָה עַד עֵתָה טָרַם נִעֲשֶׂתָה.

בְּעוֹד שֶׁהִיא יוֹשֵׁב, בָּא אֱלֹהֵהוּ, זְכוּר לְטוֹב. אָמַר לוֹ: רַבִּי, בְּמֵה הַתְּעַסְקָתָּ? אָמַר לוֹ: בְּזֵה שְׁאָמַרְתָּ הַתּוֹרָה, שְׁכַשְׁכְּבוּ אוֹ צָרוֹת לְיִשְׂרָאֵל בְּסוֹף הַיָּמִים, שִׁיעֲשׂוּ תִשׁוּבָה לְאַלְתֵּר, שְׁפָתוֹב בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים וְשִׁבְתָּ, וְעַד עֵתָה לֹא שָׁבוּ בְּתִיבְתָא.

אָמַר לוֹ: חֲיִיךָ רַבִּי, בְּדִבְרֵי הַזֶּה מִתְּעַסֵּק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיוֹם הַזֶּה, וְבֹא מִכָּאֵל, הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס הַגְּדוֹל שְׁלֵהֶם, וּמִבְקֵשׁ מִתִּי יֵצְאוּ בְּנֵי אֱהוּבָיו מִתַּחַת לְגִלּוֹת אָדוֹם. וְאָמַר: אֵתָה פְתַבְתָּ בְּתוֹרְתְךָ, שְׁכַשְׁיִסְבְּלוּ אוֹתָם הַעֲנֻשִׁים עַל מִה שִׁעֲשׂוּ, מִה כְּתוּב? (שם) כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ.

אָמַר לוֹ: יְבֹא סַמָּאֵל, הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל אָדוֹם, וְיִטְעֵן עִמּוֹ לְפָנָי. בָּא סַמָּאֵל, וְטָעַן מִכָּאֵל דְּבַר זֶה כְּבִרְאשׁוֹנָה. אָמַר סַמָּאֵל: רַבּוֹן הָעוֹלָם, אֵתָה הוּא שְׁאָמַרְתָּ שֶׁתְּהִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תַּחַת שְׁלֹטוֹן אָדוֹם, עַד שִׁיְהִי צְדִיקִים לְפָנֶיךָ, וְהָרַי כֹּלֵם רְשָׁעִים עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

בְּאוֹתָהּ שֶׁעָה נִנְף בּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל שְׁאָמַר הַלְשֵׁנָה עַל בְּנָיו, וּבְרַח שְׁלֹשֶׁת אֲלָפֵי מִלִּין, וְאָמַר לְמִכָּאֵל: מִכָּאֵל, הִנֵּה לָךְ לְהִיּוֹת יוֹרֵד לְרֵאשׁ הַכְּתוּב, שְׁפָתוֹב וְשִׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ, וְאַחַר כֵּן כְּתוּב כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ.

אָמַר מִכָּאֵל: רַבּוֹן הָעוֹלָם, הִנֵּה

רַבִּי הָיָה יוֹתֵב יוֹמָא חַד, וְהָיָה מִסְתַּכֵּל בְּהָא מִיְלְתָא, דְּכְתִיב (דברים ה.ל) בְּצַר לָךְ וּמִצְאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים וְשִׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ. אָמַר, מִה דְאָמַר מִשֶּׁה דִּיהוּי בְּסוֹף יוֹמָא, כֹּל אֵינוֹן עֲקָתִין הָא אָתוּ, וְתִשׁוּבָה עַד כְּעֵן לָא אֲתַעְבִּידָא.

עַד דִּיהוּה יְתִיב, אָתָא אֱלֹהֵהוּ זְכוּר לְטוֹב, אָמַר לִיה, רַבִּי בְּמָאי אֲתַעְסַקְתָּ. אָמַר לִיה בְּהָאי דְאָמַרְתָּ תּוֹרָה, דְּכַד יִיתוֹן עֲקָתִין לְיִשְׂרָאֵל בְּסוֹף יוֹמָא, דִּיעְבְּדוֹן תִּשׁוּבָה לְאַלְתֵּר, דְּכְתִיב בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים וְשִׁבְתָּ, וְעַד כְּעֵן לָא תְבוּ בְּתִיבְתָא.

אָמַר לִיה חֲיִיךָ רַבִּי, בְּהָאי מִיְלְתָא אֲתַעְסַק קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹמָא דִּין, וְאַתָּא מִכָּאֵל אֶפּוֹטְרוֹפּוֹסָא רַבָּה דִּילְהוֹן, וּבְעֵי דְאֵימְתִי יִפְקוֹן בְּנוֹהֵי רַחֲמֵיהּ מִתַּחַת גְּלוּתָא דְאָדוֹם. וְאָמַר, אֵתָה פְתַבְתָּ בְּאוֹרֵייתְךָ, דְּכַד יִסְבְּלוֹן אֵינוֹן עוֹנְשֵׁיָא עַל מִה דִּיעְבְּדוּ, מָאי כְּתִיב. (שם ה.לא) כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ.

אָמַר לִיה, יִיתִי סַמָּא"ל אֶפּוֹטְרוֹפּוֹסָא דְאָדוֹם וְיִטְעִין עִמִּיהָ קַמָּאי. אָתָא סַמָּא"ל. וְטָעִין מִכָּאֵל מִלְתָּא דָּא, כְּדְבַקְדְּמִייתָא. אָמַר סַמָּא"ל, מָאֵרִי דְעֲלָמָא, אֵתָה הוּא דְאָמַרְתָּ דְתִהוּי כְּנִישְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל תַּחַת שׁוֹלְטָנָא דְאָדוֹם, עַד דִּיהוֹן זְפָאִין קַמָּךְ, וְהָא כְּלֵהוֹן חֲיִיבִין עַד יוֹמָא דִּין.

בֵּיה שְׁעָתָא אֲנִיזִפִּיהָ קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל דְאָמַר דִּלְטוֹרָא עַל בְּנוֹהֵי, וְעַרְק תְּלַת אֲלָפֵי מִלִּין. וְאָמַר לְמִכָּאֵל, מִכָּאֵל הָיָה לָךְ לְמַהוּי שְׁפִיל לְרִישִׁיהָ דְקָרָא, דְּכְתִיב (שם) וְשִׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ, וְאַחַר כֵּן כְּתִיב (שם) כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ.

אָמַר מִכָּאֵל, מָאֵרִי דְעֲלָמָא, הָיָה לָךְ לְרַחֲמָא

לך לרחם עליהם, אתה רחום, וכך נקראת. אמר לו: שבועה נשבעתי ביום שנגזר הדין לפני עד שישוכו, ואם פנסת ישראל פותחת בתשובה כמו עין של מחט, אני אפתח לה שערים גדולים.

פְּרַשְׁתָּ לָךְ רֵד רֵד

בא וראה, הקדוש ברוך הוא מגן לצדיקים שלא ישלטו בהם בני אדם, והקדוש ברוך הוא הגן על אברהם שלא ישלטו בו ובאשתו. בא וראה, השכינה לא יזה מעם שרה. באותו הלילה בא פרעה לקרב אליה. בא המלאך והלקה אותו. וכל פעם שהיתה שרה אומרת הלקה - היתה מלקה. ואברהם הוא התחזק ברבונו, שהרי שרה לא יכלו לשלט עליה. זהו שכתוב (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח. וכאן הוא נסיון, שלא הרהר אברהם אחרי הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי, בא וראה שמשום כך לא צנה אותו הקדוש ברוך הוא לרדת למצרים, אלא הוא מעצמו ירד, כדי שלא יהיה פתחון פה לבני העולם, שאמר לו כך, ואחר כך הצטער על אשתו. עד כאן.

מְדַרְשׁ הַנְּעֻלָּם

רַדְךָ לָךְ. רבי יהודה פתח, (שיר ו) הנצנים נראו בארץ עת הזמר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. אמר רבי יהודה, בא וראה כמה יש לו לאדם להכשיר מעשיו לפני בוראו ולהתעסק בתורתו יומם ולילה, שמעלת התורה למעלה מן כל המעלות.

שאמר רבי יהודה, שתי טובות גדולות יש בתורה - חיים ועשר,

עלייהו, את רחום, וכך אתקריאת. אמר ליה אומא אומיתי ביומא דאתגזרא דינא קדמאי, עד די יתובון. ואי פנישתא דישראל, אפתחת תשובה פעינא דמחטא, אנא אפתח לה תרעין רברבין.

פְּרַשְׁתָּ לָךְ לָךְ

תא חזי, קודשא בריך הוא מגן לצדיקא, דלא ישלטון בהון בני אנשא, וקודשא בריך הוא אגין על אברהם, דלא ישלטון ביה ובאנתתיה.

תא חזי, שכינתא לא אתעדי מעם שרה. בההוא ליליא, אתא פרעה למיקרב בהדה. אתא מלאכא, ואלקי ליה. כל אימת דהוה שרה אמרה אלקי, הוה מלקי.

ואברהם הוא אתקיף במאריה, דהא שרה לא יהון יכלי לשלטאה עליה. הדא הוא דכתיב, (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח. והכא נסיונא הוא, דלא הרהר אברהם אבתריה דקודשא בריך הוא.

אמר רבי, תא חזי דבגין כך, לא פקיד ליה קודשא בריך הוא לנחתא למצרים, אלא הוא מגרמיה נחת, בגין דלא יהא פתחון פה לבני עלמא, דאמר ליה כך, ולבתר אצטער על אנתתיה. עד כאן.

מְדַרְשׁ הַנְּעֻלָּם

רַדְךָ לָךְ. רבי יהודה פתח, (שה"ש ב"ב) הנצנים נראו בארץ עת הזמר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. אמר רבי יהודה, בא וראה, כמה יש לו לאדם להכשיר מעשיו לפני בוראו, ולהתעסק בתורתו יומם ולילה. שמעלת התורה למעלה מן כל המעלות.

דאמר רבי יהודה, תרין טבין רברבין אית באורייתא, חיים, ועותרא.

שְׁכַתוּב (משלי ג, טז) אַרְךָ יָמִים
בַּיְמִינָה בְּשִׂמְלֵאלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד.
אָמַר רַב פֶּפְא, אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה הֵם.
אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, הַכְּבוֹד הוּא
בְּכֹלל הָעֶשֶׂר, שְׂמִי שֵׁיִשׁ לוֹ עֶשֶׂר,
יֵשׁ לוֹ כְּבוֹד, וּבִמְהָ יִזְכֶּה הָאָדָם
לְכֹל? בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא וּרְאֵה, אֵינְךָ
בְּכֹל לִילָה וְלִילָה שְׂאִינוֹ אוֹחִז
מִטְטְרוֹיִן שֶׁר הַפְּנִים כֹּל נִשְׁמָתָם
שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִים
בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ, וּמְרַאֵה אוֹתָן לְפָנֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִמְתִּינִים
מִלְּאֲכֵי הַשֶּׁרֶת וְדוֹמְמִים מִלּוֹמֵר
שִׁירָה, עַד שִׁיתְּכַנְסוּ נַפְשוֹת
הַצְּדִיקִים עִמָּהֶם, וַיִּזְמְרוּ בְּיַחַד
לְאֵל עֲלִיּוֹן.

שְׁנַאֲמַר הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאַרְצָן -
אֵלּוּ הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ. עַתָּה
הַזְּמִיר הַגִּיעַ - אִזּוֹ הוּא עַת לְזַמֵּר
לְבוֹרְאֵם בְּיַחַד. וְקוֹל הַתּוֹרָה נִשְׁמַע
בְּאַרְצָנוּ - זֶה מִטְטְרוֹיִן, הַבָּא
לְאַסֵּף נִשְׁמָתָם שֶׁל צְדִיקִים לְזַמֵּר
לְיִצְרָם בְּכֹל לִילָה וְלִילָה, שְׁנַאֲמַר
(תהלים קמט) יַעֲלִזוּ חֲסִידֵי כְּבוֹד
יְרַנְּנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם. מֵהוּ
בְּכָבוֹד? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה
מִטְטְרוֹיִן.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֵיִדִי, כֹּל
נִשְׁמוֹתָם שֶׁל צְדִיקִים נִגְזְרוּ מִתַּחַת
כְּסֵא הַכְּבוֹד, לְהַגִּי אֶת הַגּוֹף כְּאֵב
הַמְּנַהֵיג אֶת הַבֶּן, כִּי בִלְתִּי
הַנְּשִׁמָּה לֹא יוּכַל הַגּוֹף לְהַתְּנֵהֵג
וְלֹא לְדַעַת וְלַעֲשׂוֹת רִצּוֹן בּוֹרְאוֹ.
שְׁהָרִי אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, הַנְּשִׁמָּה
הִיא מוֹרָה וּמְלַמֶּדֶה לְאָדָם,
וּמְחַנְכֵתוֹ בְּכֹל דְּרָךְ יֵשֶׁר.

וּבִשְׁעָה שֶׁשׁוֹלַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אוֹתָהּ לַגּוֹף מִמְּקוֹם הַקְּדוֹשׁ,
מְבַרְךָ אוֹתָהּ בְּשִׁבְעַת בְּרָכוֹת. זֶהוּ
שְׁכַתוּב (בראשית יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל
אַבְרָם, זֹאת הִיא הַנְּשִׁמָּה, שֶׁהִיא
א"ב, לְלַמֵּד אֶת הַגּוֹף, וְר"ם עֲלִיוֹ,
שֶׁמִּמְּקוֹם רָם וְנִשְׂא בָּאָה. וְמֵה

דְּכַתִּיב, (משלי ג טז) אַרְךָ יָמִים בַּיְמִינָה בְּשִׂמְלֵאלָה
עֶשֶׂר וְכָבוֹד. אָמַר רַב פֶּפְא, אֵלּוּן תִּלְתָּא הוּוּ.
אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה, כְּבוֹד בְּכֹלל הָעוֹשֶׂר הוּא.
דְּמֵאֵן דְּאִית לִיה עוֹתָרָא, אִית לִיה יְקָרָא, וּבִמְהָ
יִזְכֶּה הָאָדָם לְכֹל, בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזִי, אֵינְךָ בְּכֹל לִילָה
וְלִילָה, שְׂאִינוֹ אוֹחִז מִטְטְרוֹיִן שֶׁר
הַפְּנִים, כֹּל נִשְׁמָתָן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים,
הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ, וּמְרַאֵה אוֹתָן לְפָנֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִמְתִּינִים מִלְּאֲכֵי הַשֶּׁרֶת
וְדוֹמְמִים מִלּוֹמֵר שִׁירָה, עַד שִׁיתְּכַנְסוּ נַפְשוֹת
הַצְּדִיקִים עִמָּהֶם, וַיִּזְמְרוּ בְּיַחַד לְאֵל עֲלִיּוֹן.

שְׁנַאֲמַר הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאַרְצָן, אֵלּוּ הָעוֹסְקִים
בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ. עַתָּה הַזְּמִיר הַגִּיעַ, אִזּוֹ
הוּא עַת לְזַמֵּר לְבוֹרְאֵם בְּיַחַד. וְקוֹל הַתּוֹרָה
נִשְׁמַע בְּאַרְצָנוּ, זֶה מִטְטְרוֹיִן, הַבָּא לְאַסֵּף
נִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים, לְזַמֵּר לְיִצְרָם בְּכֹל לִילָה
וְלִילָה, שְׁנַאֲמַר (תהלים קמט ה) יַעֲלִזוּ חֲסִידֵי כְּבוֹד
יְרַנְּנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם. מֵהוּ בְּכָבוֹד. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה זֶה מִטְטְרוֹיִן.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֵיִדִי, כֹּל נִשְׁמוֹתָן שֶׁל
צְדִיקִים, נִגְזְרוּ מִתַּחַת כְּסֵא הַכְּבוֹד, לְהַגִּי
אֶת הַגּוֹף, כְּאֵב הַמְּנַהֵיג אֶת הַבֶּן. כִּי בִלְתִּי
הַנְּשִׁמָּה, לֹא יוּכַל הַגּוֹף לְהַתְּנֵהֵג, וְלֹא לְדַעַת
וְלַעֲשׂוֹת רִצּוֹן בּוֹרְאוֹ. דְּהָא אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ,
הַנְּשִׁמָּה הִיא מוֹרָה וּמְלַמֶּדֶה לְאָדָם, וּמְחַנְכֵתוֹ
בְּכֹל דְּרָךְ יֵשֶׁר.

וּבִשְׁעָה שֶׁשׁוֹלַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָהּ לַגּוֹף
מִמְּקוֹם הַקְּדוֹשׁ, מְבַרְךָ אוֹתָהּ בְּשִׁבְעַת
בְּרָכוֹת, הֵדָא הוּא דְכַתִּיב, וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם,
זֹאת הִיא הַנְּשִׁמָּה, שֶׁהִיא א"ב, לְלַמֵּד אֶת הַגּוֹף,
וְר"ם עֲלִיוֹ, שֶׁמִּמְּקוֹם רָם וְנִשְׂא בָּאָה. וְמֵה
אָמַר לִיה, לָךְ לָךְ מֵאַרְצָךְ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ, מִדִּירְתְּךָ,

אומר לה? לך לך מארץ וממולדתך - מדידתך, וממקומך, ומנהגתך. ומבית אביך - אמר רבי יעקב, זו היא אספקלריה המאירה. אל הארץ אשר ארצך - כלומר לגוף פלוני, לגוף קדוש, לגוף ישר.

ועם כל זה - ואברכה מברכך, אותם הנוהגים עמך מדות טובות, מדות ישרות. אותם המברכים אותי בשבילך, ואומרים כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי. ומקללך אאר - אותם המקללים אותך ומקללים מעשיהם ודרכיהם.

וייך אברם כאשר דבר אליו ה' (שם). פיון שנתברכה בשבע ברכות הללו, מה פתוב? וילך אברם. זו היא הנשמה, שהיא אב לגוף ורם ממקום הרמים. כאשר דבר אליו ה' - להפנס באותו הגוף שנצטוו להנהיגו וילמדו. אמר רבי יעקב, ראה מה פתוב בו פיון שבאה לפנס בגוף - וילך אתו לוט. זהו יצר הרע המזמן לפנס עם הנשמה ביחד, פיון שנוולד אדם. ומנין שנקרא יצר הרע כך? שנקרא (בראשית ח) כי יצר לב האדם רע מנעריו, וזהו לוט שנתארר בעולם.

והויך זה כמו שאמר רבי יצחק, הנחש שהשיא לחנה הוא יצר הרע. וראינו שנתקלל, שנקרא (שם א) ארור אתה מפל הבהמה, ולפיכך נקרא לוט. שבשעה שהנשמה בא לפנס בגוף, מיד וילך אתו לוט, שהוא מזמן לפנס עמו ולהשטין לאדם ולהיות מקטרג להנשמה.

אמר רבי יעקב בר רבי אידי, מנין מה שאמרנו שהיא ממש דכתיב אחר כך, ויקח אברם את שרי אשתו (שם יב) ויקח אברם את שרי אשתו

וממקומך, ומנהגתך. ומבית אביך, אמר רבי יעקב זו היא אספקלריה המאירה. אל הארץ אשר ארצך, כלומר לגוף פלוני, לגוף קדוש. לגוף ישר.

ועם כל דא, ואברכה מברכך, אותם הנוהגים עמך מדות טובות, מדות ישרות. אותם המברכים אותי בשבילך, ואומרים כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי. ומקללך אאר, אותם המקללים אותך, ומקללים מעשיהם ודרכיהם.

וייך אברם כאשר דבר אליו ה'. פיון שנתברכה בשבע ברכות הללו, מה פתיב, וילך אברם, זו היא הנשמה, שהיא אב לגוף. ורם ממקום הרמים. כאשר דבר אליו ה', להפנס באותו הגוף שנצטוו להנהיגו וילמדו.

אמר רבי יעקב, ראה מה פתיב ביה, פיון שבאה ליפנס בגוף, וילך אתו לוט, זהו יצר הרע, המזומן ליפנס עם הנשמה ביחד פיון שנוולד אדם, ומנין שנקרא יצר הרע כך, שנקרא (בראשית ח כא) כי יצר לב האדם רע מנעריו, וזהו לוט שנתארר בעולם.

ואזלא הא פי הא דאמר רבי יצחק, הנחש שהשיא לחנה, הוא יצר הרע. וראינו שנתקלל, שנקרא (שם ג יד) ארור אתה מפל הבהמה, ולפיכך נקרא לוט. שבשעה שהנשמה בא ליפנס בגוף, מיד וילך אתו לוט, שהוא מזומן ליפנס עמו, ולהשטין לאדם, ולהיות מקטרג להנשמה.

אמר רבי יעקב בר רב אידי, מנין מה שאמרנו שהיא ממש דכתיב אחר כך, ויקח אברם את שרי אשתו, זהו הגוף. ואת לוט בן אחיו, זהו יצר הרע, שהוא

- זהו הגוף. ואת לוט בן אחיו - זהו יצר הרע, שהוא בן אחיו, משתף ונדבק עם הגוף. ואת כל רכושם אשר רכשו - אלו מעשיהם. ויצאו ללכת ארצה כנען - כלם מדבקים ללכת בהבלי העולם, הולכים אחרי בצעם והרהורם.

ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה, בכל מקום שזה מתאנה, הנשמה עמו. והפנעני אז בארץ, זו התאנה, שהיא דבקה בגוף.

בין שפוקד הקדוש ברוך הוא מעשיהם ומוציא הנשמה מהגוף, הנשמה רוצה לעלות למעלה. ראה מה כתוב בה, (שם א) וילך למסעיו מנגב ועד בית אל, וירצונה לחזור אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה. אמר רבי יעקב, אהלה כתוב, בה"א, ואזי היא עומדת בין אל ובין העי, בין לעלות למעלה ובין לירד למטה.

זכתה - עולה אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשנה, מקום אשר מיכאל השר הגדול מקריב נשמתן של צדיקים. ויקרא שם אברם בשם ה', הנשמה נותנת שבח והודאה בירושלים של מעלה, שזכתה לאותה המעלה. ואם לא זכתה - מה כתוב? (שם ב) ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה, דוחין אותה והולכת עד שפוכבת כל העולם עד שתקבל ענשה.

אמר רבי יהודה, הצדיקים מה הם עושים? אם בא לטהר - אפלו יצר הרע הבא לקטרגו, נשמתו מסייעת אותו, שנאמר (שם א) ויאמר אברם אל לוט. הנשמה אומרת ליצר הרע: אל נא תהי מריבה ביני ובינך.

ומקטרג ליצר הרע ואומר לו: הלא

בן אחיו, משותף ונדבק עם הגוף. ואת כל רכושם אשר רכשו, אלו מעשיהם. ויצאו ללכת ארצה כנען, כולם מדבקים ללכת בהבלי העולם, הולכים אחרי בצעם והרהורם.

ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה, בכל מקום שזה מתאנה, הנשמה עמו. והפנעני אז בארץ, זו התאנה, שהיא דבקה בגוף.

בין שפוקד הקדוש ברוך הוא מעשיהם, ומוציא הנשמה מן הגוף, הנשמה רוצה לעלות למעלה, ראה מה פתיב בה. וילך למסעיו מנגב ועד בית אל, ורוצה לחזור אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה. אמר רבי יעקב, אהלה פתיב בה"א, ואזי היא עומדת בין בית אל ובין העי, בין לעלות למעלה ובין לירד למטה.

זכתה עולה אל מקום המזבח, אשר עשה שם בראשונה, מקום אשר מיכאל השר הגדול מקריב נשמתן של צדיקים. ויקרא שם אברם בשם ה', הנשמה נותנת שבח והודאה בירושלים של מעלה, שזכתה לאותה המעלה. ואם לא זכתה, מה פתיב. ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה, דוחין אותה והולכת עד שפוכבת כל העולם עד שתקבל עונשה.

אמר רבי יהודה, הצדיקים מה הם עושים אם בא ליטהר, אפלו יצר הרע הבא לקטרגו, נשמתו מסייעת אותו, שנאמר ויאמר אברם אל לוט, הנשמה אומרת ליצר הרע, אל נא תהי מריבה ביני ובינך.

מה עושה הצדיק הזה. הולך לבית המדרש, קורא ושונה, ומקטרג ליצר הרע, ואומר

מה עושה הצדיק הזה? הולך לבית המדרש, קורא ושונה, ומקטרג ליצר הרע ואומר לו: הלא

כל הארץ לפניך, הפרד נא מעלי.
 רבים יש בעולם שאתה יכול להם
 בגלל שהרעו מעשיהם. אם
 השמאל ואימנה - אם אתה רוצה
 להשמאל אותי, אני אימין, אלף
 לצד ימין, שלא אטה אשורי ימין
 ושמאל. ואם הימין ואשמאלה
 - אף על פי שאראה שהיא טובה
 עצתך, אעשה הפך רצונך
 ותאותך.

ואמר רבי בון, יצר הרע מהו
 עושה באותה שעה שהוא רואה
 שלא נעשתה עצתו, מה כתוב
 בו? ויבחר לו לוט את כל כפר
 הירדן, לאותם הרשעים שלא
 יקטרגו עמו, ובשביל זה הדרך
 ויפרדו איש מעל אחיו. ואז
 הנשמה, מה כתוב בה? ואברם
 כבד מאד, בכל מעשים טובים
 וישרים בתורה ומצוות.

וישמע אברם כי נשפה אחיו
 (בראשית ד.) רבי תנחום פתח, קמתי
 אני לפתח לדודי כו', ודודי חמק
 עבר נפשי יצאה בדברו (שיר ח).
 אמר רבי תנחום, בא וראה כמה
 יש לו לאדם לטהר מעונותיו
 בעוד דרכי התשובה פתוחין
 לפניו, בטרם יסתם הדרך,
 שנאמר (ישעיה נח) דרשו ה'
 בהמצאו וגו'. יש עתים שהוא
 קרוב, ויש עתים שהוא רחוק.

והאם אמר רבי תנחום כן, והרי
 כתוב (תהלים קמ) קרוב ה' לכל
 קראיו לכל אשר יקראהו באמת?
 אמר, הפסוק הזה מסייע לו,
 ממשמע שכתוב לכל אשר
 יקראהו באמת, ועם כל זה מה
 כתוב? רצון יראיו יעשה.

משל למלך שהיה יושב, ובא
 אדם וצוה לפניו. הקשיב המלך
 לכל מה שאמר ולא השיב לו.
 הוא צווח, והמלך מקשיב
 ושותק. הלך אותו האיש.

אמרו משמשוהי לפני המלך:

לו הלא כל הארץ לפניך, הפרד נא מעלי.
 סגי אין אית בעלמא, דאת זכיל לון, מן קדם
 דאבאישו עובדיהון. אם השמאל ואימנה, אם
 אתה רוצה להשמאל אותי, אני אימין, אלף
 לצד ימין, (דף גא ע"א) שלא אטה אשורי ימין
 ושמאל. ואם הימין ואשמאלה, אף על פי
 שאראה שהיא טובה עצתך, אעשה הפך
 רצונך ותאותך.

ואמר רבי בון, יצר הרע מהו עושה באותה
 שעה, שהוא רואה שלא נעשתה עצתו,
 מה פתיב ביה, ויבחר לו לוט את כל כפר
 הירדן, לאותם הרשעים שלא יקטרגו עמו,
 ובשביל זה ויפרדו איש מעל אחיו. ואז
 הנשמה מה פתיב בה. ואברם כבד מאד, בכל
 מעשים טובים וישרים בתורה ומצוות.

וישמע אברם כי נשפה אחיו, ר' תנחום פתח,
 (שה"ש ה ה) קמתי אני לפתח לדודי וגו'
 ודודי חמק עבר נפשי יצאה בדברו. אמר רבי
 תנחום, בא וראה כמה יש לו לאדם ליטהר
 מעונותיו, בעוד דרכי התשובה פתוחין לפניו,
 בטרם יסתם הדרך. שנאמר (ישעיה נח ו) דרשו ה'
 בהמצאו וגו'. יש עתים שהוא קרוב, ויש
 עתים שהוא רחוק.

ומי אמר רבי תנחום הכי, והא כתיב (תהלים קמב
 יח) קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו
 באמת. אמר, האי קרא מסייע ליה. משמע
 דכתיב לכל אשר יקראהו באמת, ועם כל זה
 מה פתיב, (שם קמב ט) רצון יראיו יעשה.

משל למלך, דהוה יתיב, ואתא בר נש וצוה
 קמיה, אצית מלכא כל מה דאמר, ולא
 אתיב ליה, הוא צוה ומלכא אצית ושתיק.
 אזל ההוא גברא.

אמרו משמשוהי קמי מלכא, מרנא, למא לא

מורנו, למה לא השבת לעני הזה דבר? אמר להם: שמעתי כל מה שאמר והקשבתי לו, אבל הוא רשע לפני, ואינו כדאי לעשות רצונו, שהרי אמרו לו ולחבריו פעמים רבות משמי שלא יהיה רעים, ויבאו לפני ואעשה עמהם טוב, ולא השגיחו בי. כעת איני משגיח בהם.

כך הקדוש ברוך הוא - קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת, ושומע להם, אבל למי שהוא עושה רצונו, לזה כתוב (ס) רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם.

אמר רבי חלבו אמר רב הונא, ממי אתה למד? ממשה רבנו עליו השלום, שכתוב (שמות א) ובמה יודע אפוא פי מצאתי חן בעיניך אני ועמך. אמר משה: רבוננו של עולם, אין אנו צריכים למלאך, ולא לשרף, ולא לשר. שאיזה שנוי יהיה לנו מן האמות? להם שר - ולנו שר, אבל ונפלינו אני ועמך וגו'. ובמה יודע אפוא פי מצאתי חן בעיניך הלוא בלכתך עמנו, אתה ולא שר.

אמר רבי יהודה, מה היתה דעתו של משה שלא קבל את המלאך? אלא, אמר משה, אני יודע על ישראל שהם רשעים וקשי ערף, אלמלא הם יתמסרו למלאך, וכל שכן מי שהוא מדת הדין, לא ישאר משונאי ישראל שריד ופליט.

שאמר רבי יהודה, בכל מקום ה' מדת הרחמים. אמר משה: רבוננו של עולם, אתה אמרת שמצאתי חן בעיניך, ועתה, (שם לד) אם נא מצאתי חן בעיניך ילך נא אדני בקרבנו, שהוא מדת הרחמים.

אתיבת להאי מספינא מדעם, אמר להו, שמעית כל מה דאמר, ואציתית ליה, אבל הוא חייבא קמאי, וליתוהי כדאי למעבד רעותיה, דהא אמרו ליה ולחברוהי זמנין סגיאיין מן שמי, דלא יהוון בישין, וייתון קמאי ואעביד עמהון טבא, ולא אשגחו בי, כען לית אנא משגח בהון.

כך הוא הקדוש ברוך הוא, (ס) קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת, ושומע להם. אבל למי שהוא עושה רצונו, להאי כתיב, רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם.

אמר רבי חלבו אמר רב הונא, ממי אתה למד, ממשה רבנו עליו השלום. דכתיב (שמות

לג טז) ובמה יודע אפוא פי מצאתי חן בעיניך אני ועמך. אמר משה, רבוננו של עולם לית אנן צריכין למלאך, ולא לשרף, ולא לשר, דמאי שינויאי יהא לנא מן האומות, להם שר, ולנו שר, אבל ונפלינו אני ועמך וגו', ובמה יודע אפוא פי מצאתי חן בעיניך הלא בלכתך עמנו, אתה ולא שר.

אמר רבי יהודה, מאי הוה דעתיה דמשה דלא קביל ליה למלאכא. אלא, אמר משה ידענא בהון בישראל, דאינון חייבייא וקשי קדל, אלמלי יתמסרון למלאכא, וכל שכן למי שהוא מדת הדין, לא ישתייר משנאיהון דישראל שריד ופליט.

דאמר רבי יהודה, בכל מקום ה' מדת רחמים. אמר משה, רבוננו של עולם, אתה אמרת שמצאתי חן בעיניך. (שמות לד ט) ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך ילך נא אדני בקרבנו, דהוא מדת רחמים.

אָמַר לוֹ, לָמָּה? אָמַר לוֹ, כִּי עַם קָשָׁה עֲרַף הוּא וְסִלְחָתָּ. יִשְׂרָאֵל סָרְבָנִים טָרְחָנִים הֵם, פִּינּוֹן שְׁחוּטָאִים, יֵשׁ בְּיַד הַמְּלָאָךְ לַעֲשׂוֹת דִּין וְלֹא לַעֲשׂוֹת סְלִיחָה וּמְחִילָה, אֲבָל אַתָּה רַחוּם וְחַנוּן, הֵיכָלֶת וְהַכַּח בָּךְ, וְרַחֲמֶיךָ רַבִּים, וְסִלְחָתָּ לַעֲוֹנָנוּ וְלַחַטָּאתָנוּ וְנִחַלְתָּנוּ. מַה שְּׂאִין רְשׁוּת לְשׁוּם מְלָאָךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, רַחֲמֵנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲצֵל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שיר ה) פְּתָחִי לִי - פְּתַח שֶׁל תְּשׁוּבָה, לְמַעַן תִּזְכְּרֵי לְכָל טוֹב שֶׁבַעוּלָם. שְׂרָאֵשִׁי נִמְלָא טַל - זֶהוּ רֵאשׁ הָעוֹלָם. קְנוּצוֹתֵי רְסִיסֵי לִילָה - זֶהוּ קִצֵּה הָעוֹלָם. כְּלוּמַר, רֵאשׁ הָעוֹלָם וְקִצְהוּ מְלֵאתֵי כָּל טוֹב בְּשִׁבְלֶיךָ, וְלֹא פְתַחְתָּ לִי בְּאוֹתוֹ זְמַן. וְלֹא אַחֵר מִכֵּן, כְּשֶׁהֲצִיק לָהּ, מַה כְּתוּב? (סו) קָמְתִי אֲנִי לְפָתַח לְדוּדֵי וְדוּדֵי חֶמֶק עֶבֶר נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוּ.

דָּבָר אַחֵר, קָמְתִי אֲנִי לְפָתַח לְדוּדֵי - זוֹ הִיא הַנְּשֻׁמָּה אֲצֵל הַגּוֹף, בְּעוֹד שֶׁהַנְּשֻׁמָּה בַּגּוֹף, אֵינָם רוֹצִים לְהַעִיר דְּרָכֵי הַתְּשׁוּבָה. אָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, בְּשַׁעַה שֶׁהַנְּשֻׁמָּה רוֹצֵה לְצֵאת מִן הַגּוֹף, מִתְחַרְטֶת לָמָּה לֹא שָׁבָה בְּתְשׁוּבָה עַד שֶׁיִּצְאָה מִן הַגּוֹף, וְנִשְׁאַר הַגּוֹף כְּכֹלֵי אֵין חֶפֶץ בּוֹ.

וְאָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים נִפְשׁוּ מִתְּאַבְּלָת עָלָיו וְאוֹמְרִת, קָמְתִי אֲנִי לְפָתַח לְדוּדֵי. תִּדְעַ לָךְ, בְּעוֹד שֶׁהַנְּשֻׁמָּה בַּגּוֹף וְהַגּוֹף עוֹמֵד בְּכַח, הִיא תְּשׁוּבָה מְעֻלָּה, וְלֹא בְּשַׁעַה שְׂאִינוּ יְכוּלִּים. כִּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, מִשָּׁל לָמָּה הַדָּבָר דּוּמָה? לְאָדָם הָעוֹמֵד עַל שְׁלֻחָנוּ וְהִזָּה רַעֲב וְתֵאֵב לְאָכֵל, וּבְעוֹד שֶׁהִזָּה אוֹכֵל, עֹמֵד עָנִי עַל הַפֶּתַח. שְׂאֵל מִמֶּנּוּ לְהֵאָכִילוֹ, וְלֹא

אָמַר לִיהִ לָמָּה. אָמַר לִיהִ כִּי עַם קָשָׁה עֲרַף הוּא וְסִלְחָתָּ. יִשְׂרָאֵל סָרְבָנִים טָרְחָנִים הֵם, פִּינּוֹן שְׁחוּטָאִים יֵשׁ בְּיַד הַמְּלָאָךְ לַעֲשׂוֹת דִּין, וְלֹא לַעֲשׂוֹת סְלִיחָה וּמְחִילָה. אֲבָל אַתָּה רַחוּם וְחַנוּן, הֵיכָלֶת וְהַכַּח בָּךְ, וְרַחֲמֶיךָ רַבִּים, וְסִלְחָתָּ לַעֲוֹנָנוּ וְלַחַטָּאתָנוּ וְנִחַלְתָּנוּ. מַה שְּׂאִין רְשׁוּת לְשׁוּם מְלָאָךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, רַחֲמֵנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲצֵל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, הִדָּא הוּא דְכָתִיב, (שה"ש ה ב) פְּתָחִי לִי, פְּתַח שֶׁל תְּשׁוּבָה, לְמַעַן תִּזְכְּרֵי לְכָל טוֹב שֶׁבַעוּלָם. שְׂרָאֵשִׁי נִמְלָא טַל, זֶהוּ רֵאשׁ הָעוֹלָם. קְנוּצוֹתֵי רְסִיסֵי לִילָה, זֶהוּ קִצֵּה הָעוֹלָם. כְּלוּמַר, רֵאשׁ הָעוֹלָם וְקִצְהוּ מְלֵאתֵי כָּל טוֹב בְּשִׁבְלֶיךָ, וְלֹא פְתַחְתָּ לִי בְּאוֹתוֹ זְמַן. וְלֹא אַחֵר כֵּן כְּשֶׁהֲצִיק לָהּ מַה כְּתִיב, (שם ה) קָמְתִי אֲנִי לְפָתַח לְדוּדֵי וְדוּדֵי חֶמֶק עֶבֶר נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוּ.

דָּבָר אַחֵר, קָמְתִי אֲנִי לְפָתַח לְדוּדֵי, זוֹ הִיא הַנְּשֻׁמָּה אֲצֵל הַגּוֹף, בְּעוֹד שֶׁהַנְּשֻׁמָּה בַּגּוֹף, אֵינָם רוֹצִים לְהַעִיר דְּרָכֵי הַתְּשׁוּבָה. אָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, בְּשַׁעַה שֶׁהַנְּשֻׁמָּה רוֹצֵה לְצֵאת מִן הַגּוֹף, מִתְחַרְטֶת לָמָּה לֹא שָׁבָה בְּתְשׁוּבָה עַד שֶׁיִּצְאָה מִן הַגּוֹף, וְנִשְׁאַר הַגּוֹף כְּכֹלֵי אֵין חֶפֶץ בּוֹ.

וְאָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים נִפְשׁוּ מִתְּאַבְּלָת עָלָיו וְאוֹמְרִת, קָמְתִי אֲנִי לְפָתַח לְדוּדֵי. תִּדְעַ לָךְ, בְּעוֹד שֶׁהַנְּשֻׁמָּה בַּגּוֹף, וְהַגּוֹף עוֹמֵד בְּכַח, הִיא תְּשׁוּבָה מְעֻלָּיתָא, וְלֹא בְּשַׁעַתָּא דְּלֹא יְכוּלִּים.

כְּדָאָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, מִשָּׁל לָמָּה הַדָּבָר דּוּמָה, לְאָדָם הָעוֹמֵד עַל שְׁלֻחָנוּ, וְהִזָּה רַעֲב וְתֵאֵב לְאָכֵל, וּבְעוֹד שֶׁהִזָּה אוֹכֵל, עֹמֵד עָנִי

החזיר לו פנים. הִלֵּךְ אוֹתוֹ הֶעֱנִי
בפּחֵי נֶפֶשׁ.

לְאַחַר שָׁעָה הִגִּישׁוּ עוֹד לְפָנָיו
לְאָכֹל, הִיָּה בִטְנוֹ מְלֵא מִכֹּל. כִּיּוֹן
שָׂרָאָה שְׂאִינּוֹ יְכוּל לְאָכֹל עוֹד,
אָמַר: תָּנוּ לוֹ לְזֶה הֶעֱנִי. הִיָּה חָכֵם
אֶחָד עוֹמֵד עָלָיו, אָמַר לוֹ: שׁוּטָה,
אֵלּוּ יְכַלֵּת לְאָכֹל לֹא נִתְּתָ לּוֹ, עֲתָה
שְׂאִין בָּךְ כַּחַח לְאָכֹל יוֹתֵר, אֲתָה
נוֹתֵנוּ לְעֵנִי?!

כִּי הוּא הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה -
הוֹלֵךְ בְּהִבְלֵיו רָעֵב לְאָכֹל
וּלְהַרְוִיחַ מִמּוֹן. בָּא הֶעֱנִי, שֶׁהוּא
הַיֵּצֵר הַטּוֹב, וְשָׂאֵל מִמֶּנּוּ בְּבִקְשָׁה
שִׁיחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה וְלַעֲסוֹק בְּתוֹרָה,
וְאֵינּוּ רוֹצֵה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רָעֵב
יוֹתֵר לְהַרְוִיחַ מִמּוֹן.

לְאַחַר זְמַן תּוֹפְסִים אוֹתוֹ בְּקוֹלָר.
כְּשֶׁרוֹאֶה שְׂאִינּוֹ יְכוּל לְהַרְוִיחַ
יוֹתֵר, אוֹמֵר אַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה, שְׂמָא
יִתְּנוּ לוֹ שְׁעָה לְכַף אוֹ שְׂמָא לֹא
יִתְּנוּ לוֹ. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא: שׁוּטָה, עֲכָשׁוּ שְׂאִינְךָ יְכוּל
עוֹד לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר אֲתָה אוֹמֵר
אַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה?! שְׂאֵלוֹ הֵייתָ
יְכוּל לְהַרְוִיחַ עוֹד, לֹא הֵייתָ חוֹזֵר
בְּתִשׁוּבָה. בְּעוֹדוֹ כִּף יִצְאָתָ
נִשְׁמָתוֹ.

וְאָמַר רַבִּי זְרִיקָא, הַגְּדוֹל שְׂמֵן
הַחֲבָרִים הִיָּה אֲלִישֶׁע בֶּן אֲבוּיָה,
וְלֹא נִתְּנוּ לוֹ רְשׁוּת לְחֲזוֹר
בְּתִשׁוּבָה. שִׁיֵּצָא הַקּוֹל הַהוּא
וְאָמַר: בְּשָׁעָה שֶׁהֵייתָ מֵת, כָּל
הַדְּרָכִים וְהַשְּׂבִילִים מְלֻמְעָלָה
וּמְלֻמְטָה יִסְתַּתְּמוּ מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ
שֶׁלֹּא יָבֵא לְעוֹלָם הַבָּא. אָמַר רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, לְמָה לָנוּ כָּל זֶה?
(קהלת יב, א) וְזָכַר אֶת בּוֹרְאֵיךָ כּוֹ
עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֵאוּ יְמֵי הַרְעָה.

וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבְּה אַחִיו.
(בראשית יד.) רַבִּי אַבְרָם פָּתַח, כִּנְגֵד
יֵצֵר הָרַע כְּמוֹ שֶׁנִּזְכָּר לְמַעְלָה. הַרִי
שְׂנִינּוּ, כִּיּוֹן שֶׁנִּפְרָד יֵצֵר הָרַע מִן
הַגּוֹף שֶׁל הַצְּדִיק, לֹאִיזָה מְקוֹם

עַל הַפֶּתַח, שָׂאֵל מִמֶּנּוּ לְהֶאֱכִילוֹ, וְלֹא הִחֲזִיר
לוֹ פָּנִים, הִלֵּךְ אוֹתוֹ הֶעֱנִי בְּפִחֵי נֶפֶשׁ.

לְאַחַר שָׁעָה, הִגִּישׁוּ עוֹד לְפָנָיו לְאָכֹל, הִיָּה
בִטְנוֹ מְלֵא מִכֹּל, כִּיּוֹן שָׂרָאָה שְׂאִינּוֹ
יְכוּל לְאָכֹל עוֹד, אָמַר תָּנוּ לוֹ לְזֶה הֶעֱנִי. הִיָּה
חָכֵם אֶחָד עוֹמֵד עָלָיו, אָמַר לִיָּה, שׁוּטָה, אֵלּוּ
יְכַלֵּת לְאָכֹל לֹא נִתְּתָ לּוֹ, עֲתָה שְׂאִין בָּךְ כַּחַח
לְאָכֹל יוֹתֵר אֲתָה נוֹתֵנוּ לְעֵנִי.

כִּי הוּא הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, הוֹלֵךְ בְּהִבְלֵיו
רָעֵב לְאָכֹל וּלְהַרְוִיחַ מִמּוֹן, בָּא הֶעֱנִי
שֶׁהוּא הַיֵּצֵר הַטּוֹב, וְשָׂאֵל מִמֶּנּוּ בְּבִקְשָׁה
שִׁיחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה וְלַעֲסוֹק בְּתוֹרָה, וְאֵינּוּ מִחֲזִיר
לוֹ פָּנִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רָעֵב יוֹתֵר לְהַרְוִיחַ מִמּוֹן.

לְאַחַר זְמַן תּוֹפְסִין אוֹתוֹ בְּקוֹלָר, כְּשֶׁרוֹאֶה
שְׂאִינּוֹ יְכוּל לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר, אוֹמֵר
אַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה. שְׂמָא יִתְּנוּ לוֹ שְׁעָה לְכַף, אוֹ
שְׂמָא לֹא יִתְּנוּ לוֹ. אָמַר לִיָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
שׁוּטָה עֲכָשׁוּ שְׂאִינְךָ יְכוּל עוֹד לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר
אֲתָ אוֹמֵר אַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה, דְּאֵלוֹ הֵייתָ יְכוּל
לְהַרְוִיחַ עוֹד לֹא הֵייתָ חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, בְּעוֹדוֹ
כִּף יִצְאָתָ נִשְׁמָתוֹ.

וְאָמַר רַבִּי זְרִיקָא, רַב דְּמֵן חֲבַרְיָא אֲלִישֶׁע בֶּן
אַבוּיָה הוּא, וְלֹא יָהִבוּ לִיָּה רְשׁוּתָא
לְמַהֲדַר בְּתִשׁוּבָה, דְּנִפְקָא הַהוּא קָלָא, וְאָמַר
בְּשִׁעְתָּא דְהוּא מֵת, כָּל אוֹרְחִין וְשְׂבִילִין
מְלַעֲיִלָא וּמְלַרַע יִסְתַּתְּמוּן מֵהַהוּא גְּבָרָא, דְּלֹא
יִיתִי לְעֵלְמָא דְאַתִּי. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי,
לְמָה לָן פּוֹלֵי הָאִי, (קהלת יב א) וְזָכַר אֶת בּוֹרְאֵיךָ
וּגוֹ' עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֵאוּ יְמֵי הַרְעָה.

וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבְּה אַחִיו. רַבִּי אַבְרָם
פָּתַח, כִּנְגֵד יֵצֵר הָרַע כְּדֹאִיתָא לְעִיל.

הָא תְּנִינָן, כִּיּוֹן שֶׁנִּפְרָד יֵצֵר (דף לא ע"ב)
הָרַע מִן הַגּוֹף שֶׁל צְדִיק, לֹאִיזָה מְקוֹם

לוח זוהר ש"ס דף היזמי מפסקת ח'לין

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ח תקסא-תקסב	חולין דף לה
ח"ח תקסג-תקסד	חולין דף לו
ח"ח תקסה-תקסו	חולין דף לז
ח"ח תקסז-תקסח	חולין דף לח
ח"ח תקסט-תקע	חולין דף לט
ח"ח תקעא-תקעב	חולין דף מ
ח"ח תקעג-תקעד	חולין דף מא
ח"ח תקעה-תקעו	חולין דף מב
ח"ח תקעז-תקעח	חולין דף מג
ח"ח תקעט-תקפ	חולין דף מד
ח"ח תקפא-תקפב	חולין דף מה
ח"ח תקפג-תקפד	חולין דף מו
ח"ח תקפה-תקפו	חולין דף מז
ח"ח תקפז-תקפח	חולין דף מח
ח"ח תקפט-תקצ	חולין דף מט
ח"ח תקצא-תקצב	חולין דף נ
ח"ח תקצג-תקצד	חולין דף נא
ח"ח תקצה-תקצו	חולין דף נב
ח"ח תקצז-תקצח	חולין דף נג
ח"ח תקצט-תר	חולין דף נד
ח"ח תרא-תרב	חולין דף נה
ח"ח תרג-תרד	חולין דף נו
ח"ח תרה-תרו	חולין דף נז
ח"ח תרוז-תרח	חולין דף נח
ח"ח תרט-תרי	חולין דף נט
ח"ח תריא-תריב-תריג	חולין דף ס
ח"ח תריז-תרטו-תרטז	חולין דף סא
ח"ח תריז-תריח-תריט	חולין דף סב
ח"ח תרכ-תרכא-תרכב	חולין דף סג
ח"ח תרכג-תרכד-תרכה	חולין דף סד
ח"ח תרכז-תרכח-תרכח	חולין דף סה
ח"ח תרכט-תרל-תרלא	חולין דף סו
ח"ח תרלב-תרלג-תרלד	חולין דף סז

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ח תצה-תצו	חולין דף ב
ח"ח תצז-תצח	חולין דף ג
ח"ח תצט-תק	חולין דף ד
ח"ח תקא-תקב	חולין דף ה
ח"ח תקג-תקד	חולין דף ו
ח"ח תקה-תקו	חולין דף ז
ח"ח תקז-תקח	חולין דף ח
ח"ח תקט-תקי	חולין דף ט
ח"ח תקיא-תקיב	חולין דף י
ח"ח תקיג-תקיז	חולין דף יא
ח"ח תקטו-תקטז	חולין דף יב
ח"ח תקיז-תקיה	חולין דף יג
ח"ח תקיש-תקכ	חולין דף יד
ח"ח תקכא-תקכב	חולין דף טו
ח"ח תקכג-תקכד	חולין דף טז
ח"ח תקכה-תקכו	חולין דף יז
ח"ח תקכו-תקכח	חולין דף יח
ח"ח תקכט-תקל	חולין דף יט
ח"ח תקלא-תקלב	חולין דף כ
ח"ח תקלג-תקלד	חולין דף כא
ח"ח תקלה-תקלו	חולין דף כב
ח"ח תקלז-תקלח	חולין דף כג
ח"ח תקלט-תקמ	חולין דף כד
ח"ח תקמא-תקמב	חולין דף כה
ח"ח תקמוג-תקמד	חולין דף כו
ח"ח תקמה-תקמו	חולין דף כז
ח"ח תקמוז-תקמח	חולין דף כח
ח"ח תקמט-תקנ	חולין דף כט
ח"ח תקנא-תקנב	חולין דף ל
ח"ח תקנג-תקנד	חולין דף לא
ח"ח תקנה-תקנו	חולין דף לב
ח"ח תקנז-תקנה	חולין דף לג
ח"ח תקנש-תקס	חולין דף לד

לוח זוהר ש"ס דף היומי מסכת ח'ין

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ט צז-צח-צט	חולין דף קא
ח"ט ק-קא-קב	חולין דף קב
ח"ט קג-קד-קה	חולין דף קג
ח"ט קו-קז-קח	חולין דף קד
ח"ט קט-קי-קיא	חולין דף קה
ח"ט קיב-קיג-קיד	חולין דף קו
ח"ט קטו-קטז-קיז	חולין דף קז
ח"ט קיח-קיט-קכ	חולין דף קח
ח"ט קכא-קכב-קכג	חולין דף קט
ח"ט קכד-קכה-קכו	חולין דף קי
ח"ט קכז-קכח-קכט	חולין דף קיא
ח"ט קל-קלא-קלב	חולין דף קיב
ח"ט קלג-קלד-קלה	חולין דף קיג
ח"ט קלו-קלז-קלח	חולין דף קיד
ח"ט קלט-קמ-קמא	חולין דף קטו
ח"ט קמב-קמג-קמד	חולין דף קטז
ח"ט קמה-קמו-קמז	חולין דף קיז
ח"ט קמח-קמט-קנ	חולין דף קיח
ח"ט קנא-קנב-קנג	חולין דף קיט
ח"ט קנד-קנה-קנו	חולין דף קכ
ח"ט קנז-קנח-קנט	חולין דף קכא
ח"ט קס-קסא-קסב	חולין דף קכב
ח"ט קסג-קסד-קסה	חולין דף קכג
ח"ט קסו-קסז-קסח	חולין דף קכד
ח"ט קסט-קע-קעא	חולין דף קכה
ח"ט קעב-קעג-קעד	חולין דף קכו
ח"ט קעה-קעז-קעז	חולין דף קכז
ח"ט קעח-קעט-קפ	חולין דף קכח
ח"ט קפא-קפב-קפג	חולין דף קכט
ח"ט קפד-קפה-קפו	חולין דף קל
ח"ט קפז-קפה-קפט	חולין דף קלא
ח"ט קצ-קצא-קצב	חולין דף קלב
ח"ט קצג-קצד-קצה	חולין דף קלג

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ח תרלה-תרלו	חולין דף סח
ח"ט א-ב-ג	חולין דף סט
ח"ט ד-ה-ו	חולין דף ע
ח"ט ז-ח-ט	חולין דף עא
ח"ט י-יא-יב	חולין דף עב
ח"ט יג-יד-טו	חולין דף עג
ח"ט טז-יז-יח	חולין דף עד
ח"ט יט-כ-כא	חולין דף עה
ח"ט כב-כג-כד	חולין דף עו
ח"ט כה-כו-כז	חולין דף עז
ח"ט כח-כט-ל	חולין דף עח
ח"ט לא-לב-לג	חולין דף עט
ח"ט לד-לה-לו	חולין דף פ
ח"ט לז-לח-לט	חולין דף פא
ח"ט מא-מב	חולין דף פב
ח"ט מג-מד-מה	חולין דף פג
ח"ט מו-מז-מח	חולין דף פד
ח"ט מט-נ-נא	חולין דף פה
ח"ט נב-נג-נד	חולין דף פו
ח"ט נה-נו-נז	חולין דף פז
ח"ט נח-נט-ס	חולין דף פח
ח"ט סא-סב-סג	חולין דף פט
ח"ט סד-סה-סו	חולין דף צ
ח"ט סז-סח-סט	חולין דף צא
ח"ט ע-עא-עב	חולין דף צב
ח"ט עג-עד-עה	חולין דף צג
ח"ט עז-עז-עח	חולין דף צד
ח"ט עט-פ-פא	חולין דף צה
ח"ט פב-פג-פד	חולין דף צו
ח"ט פה-פו-פז	חולין דף צז
ח"ט פח-פט-צ	חולין דף צח
ח"ט צא-צב-צג	חולין דף צט
ח"ט צד-צה-צו	חולין דף ק

לוח זזהר ש"ס דף היזמי מסכת ח'לין

זזהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ט ריא-ריב-ריג	חולין דף קלט
ח"ט ריד-רטו-רטז	חולין דף קמ
ח"ט ריז-ריח-ריט	חולין דף קמא
ח"ט רכ-רכא-רכב	חולין דף קמב

זזהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ט קצו-קצז-קצח	חולין דף קלד
ח"ט קצט-ר-רא	חולין דף קלה
ח"ט רב-רג-רד	חולין דף קלו
ח"ט רה-רו-רז	חולין דף קלז
ח"ט רח-רט-רי	חולין דף קלח

